
بسم الله الرحمن الرحيم

Âşıkların Nurları

Envarü'l Aşıkîn

ISBN
978-975-8524-31-0

T.C.
Kültür ve Turizm Bakanlığı
Sertifika No:15898

© Merve Yayınevi, 2013
Bu kitabın tüm yayın hakları, Merve Basım Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Kitabın tamamı ya da bir bölümü izinsiz olarak hiçbir biçimde çoğaltılamaz, dağıtılamaz.

Yayın Yönetmeni
Mustafa Dağlı

Yazar
Yazıcıoğlu Ahmet Bican

Osmanlıca Aslından Uyarlayan
Ahmet Metin Şahin

Tashih
Salih Başpehlivan

Sayfa Düzeni
İrfan Güngörür

Kapak Tasarımı
Sercan Arslan

Baskı Tarihi
İstanbul-2014

Baskı ve Cilt
Zafer Matbaacılık
Topkapı / İstanbul
Tel: 0212 612 24 31
(Sertifika No: 13941)

MERVE YAYINLARI

MERVE BASIM YAYIN DAĞITIM SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Topkapı Maltepe Cad. Canayakın Sitesi No: 14 Topkapı / İST.
Telefon: +90 212 612 45 00 • Faks: +90 212 612 45 11
www.merveyayinevi.com • info@merveyayinevi.com

444 1 775
Türkiye'nin her yerinde

Yazıcıoğlu Ahmet Bican

Âşıkların Nurları

Envarü'l Aşıkîn

Osmanlıca Aslından Uyarlayan

AHMET METİN ŞAHİN

İçindekiler

Eser ve Yazarı Hakkında 11
Envârü'l-Âşıkîn (Âşıkların Nurları) 13
Kitabı Yazmamın Sebepleri 15

BİRİNCİ BÖLÜM
VARLIKLARIN TERTİP VE DÜZENİ

› Varlıkların Sıralanışı 22
› Gökler, Yeryüzü ve Yaratıklar Hakkında Söylenenler 30
› Allah'ın Bildirdiği Kelimelerin Beyanı 38

İKİNCİ BÖLÜM
ALLAH TEÂLA'NIN PEYGAMBERLERE HİTABI

› Âdem Aleyhisselâ'a Rûh Üfürülmesi 43
› Âdem'in Tövbesi 56
› Allah'ın İnsanlardan Söz (Misak) Alması 58
› Âdem İle Havva'nın Ölümleri 66
› Şit Aleyhisselâm'ın Peygamberliği 67
› İdris Aleyhisselâm'ın Peygamberliği 68
› Nûh Aleyhisselâm'ın Peygamberliği 70
› Hûd Aleyhisselâm'ın Peygamberliği 73
› Salih Aleyhisselâm'ın Peygamberliği 74
› İbrahim Aleyhisselâm'ın Peygamberliği 76

Kâbe'nin Yapılması 82
Hz. İbrahim'in Ölümü 89

› İsmail Aleyhisselâm'ın Peygamberliği 90
› İshak Aleyhisselâm'ın Peygamberliği 94
› Yakup ve Yusuf Aleyhisselâm'ların Peygamberliği 95
Yakub ve Yusuf Aleyhisselâmların Ölümleri 107
› Eyyûb Aleyhisselâm'ın Peygamberliği 108
› Şuayb Aleyhisselâm'ın Peygamberliği 114
› Mişâ Oğlu Musa Aleyhisselâm'ın Peygamberliği 115
› Hızır Aleyhisselâm 116
› Musa ve Harun Aleyhisselâmların Peygamberliği 117
Tevrat'ın İndirilişi ve Hz. Musa'nın Allah'ı Görme İsteği 125
Tevrat'ta Yazılı Sözler 137
› Yûşa Bin Nûn'un Peygamberliği 146
› İlyas Aleyhisselâm'ın Peygamberliği 147
› Davud Aleyhisselam'ın Peygamberliği 152
Hz. Davud'un Yakarışı 158
Allah'ın Davud'a Vahiyleri 162
Hz. Davud'u Allah'ın Teşviki 165
Davud Aleyhisselâm'ın Ölümü 168
› Süleyman Aleyhisselâm'ın Peygamberliği 169
Beyt-i Mukaddes'in Yapılması 174
Belkıs Kıssası 175
Hazreti Lokman Bahsi 181
Zülkarneyn Kıssası 183
› Eşiyâ ve Ermiyâ Hazretlerinin Peygamberliği 185
› Uzeyir Aleyhisselâm'ın Peygamberliği 189
› Mettâ Oğlu Yunus Aleyhisselâm'ın Peygamberliği 191
› Hz. Zekeriyya ve Hz. Yahya'nın Peygamberliği 193
Zekeriya ve Yahya Peygamberlerin ölümü 196
› İsa Aleyhisselâm'ın Peygamberliği 198
İncil'in Vasıfları Bölümü 204

Gökten Sofra İnmesi 209
Hz. İsa'nın Göğe Kaldırılması 210
› Peygamberlerin Sırası 214
› Hz. Muhammed Mustafa'nın Peygamberliği 227
Kur'an'ın Nüzûlü 234
Miraç Bahsi 237
Peygamberimizin Allah'ı Görmesi 250
Vahyin Sırları 251
Kutsî Kelimeler 258
İlâhi Hadisler 265
Peygamberin Mekke'den Medine'ye Hicreti 281
Nebi'nin Medine'ye Gelişi 285
Peygamberimizin Cihadı 289
Bedir Gazası 289
Uhut Gazası 291
Mekke'nin Fethi 293
Huneyn Kıssası 294
Peygamberimizin Ölümü 296
Ashabın Faziletleri ve Hz. Fatıma'nın Ölümü 306
Ebû Bekir'in Ölümü 307
Hz. Ömer'in Ölümü 309
Hz. Osman'ın Ölümü 310
Hz. Ali'nin Ölümü 310
Hz. Hasan ve Hüseyin'in Ölümleri 312

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ALLAH'IN MELEKLERE VAHYETTİĞİ KELİMELER

Cebrail İle İlgili Bölüm 318
Çeşitli Meseleler 332
Ölüm Meleği İle İlgili Bölüm 340
Ruhların Makamları 345

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
KIYAMET GÜNÜNDE ALLAH'IN HİTAPLARI

› Farklı İnanışlarla İlgili Bölüm 358
› Amelî Hükümlerle İlgili Bölüm 360
› Cuma İle İlgili Bölüm 376
› Mescidlerle İlgili Bölüm 381
› Zekât İle İlgili Bölüm 382
› Oruçla İlgili Bölüm 383
› Kadir Gecesi İle İlgili Bölüm 387
› Hac İle İlgili Bölüm 390
› Cihad ile İlgili Bölüm (Allah Yolunda Savaş) 394
› Kur'an İle İlgili Bölüm 398
› Zikir İle İlgili Bölüm 407
› Sabır İle İlgili Bölüm 412
› Sadakalar İle İlgili Bölüm 413
› Allah Yoluna Girenlerin Makam ve Menzillerinin Beyanı 414
› İlmin Faziletleri İle İlgili Bölüm 418
› Âlimlerin Faziletleri 420
› İyiliği Tavsiye ve Kötülüğü Men ile İlgili Bölüm 425
› Fakirlerin Fazileti İle İlgili Bölüm 426
› Dünya İle İlgili Bölüm 430
› Kabir ve Ölülerle İlgili Bölüm 434
› Dua Bölümü 436
› Tövbe ve Af (Yarlığ Dileme) Bölümü 439
Tövbe İle İlgili Bölüm 440
› Takva Bölümü 442
› Kıyamet Alâmetleri – 1 443
› Kıyamet Alâmetleri – 2 446
Deccal'ın Çıkışı 447
İsa'nın Gökten Yere İnişi 447
Dâbbet'ül-Arz'ın Çıkışı 448
Güneşin Batı'dan Doğması 449

Tövbe Kapısı'nın Kapanması 450
Yeryüzünde Başlayan Çöküntüler 450
Sur'un Üflenmesi 451
Haşir İle İlgili Bölüm 454
Yerin ve Göklerin Değişmesi 458
Kıyamet Durakları 463
Büyük Korku 466
Livâ'ül-Hamd 468
Mahşerde Cehennemi Getirmek 471
Mahşerdeki Hesap 472
Mahşerdeki Şefaat 475
Kâbe ile İlgili Bölüm 478
Peygamberimizin Şefaati 480
Hesap İle İlgili Bölüm – 1 481
Hesap İle İlgili Bölüm – 2 483
Hesapsız Cennet'e Girecek Olanlar 487
Kitap (Amel Defteri) 494
Mizan 496
Düşmanlıklar ve Mahkemeler 499
Kıyamet Gününde Diğer Garip İşler 502
Allah'ın Meleklerle Konuşmaları 504
Cehennem ve Aşağı Dereceleri 507
Ateş (Cehennem)'e Girecekler 510
Cennettekilerin Durumları 516
Havz İle İlgili Bölüm 517
Sırat 518

BEŞİNCİ BÖLÜM
ALLAH'IN YÜCE MAKAMDA SÖZLERİ

› Cennete Girmek 529
› A'raftakiler 533
› Allah Teâla'yı Görmek 536
› Dört Râşid Halife'nin Cennetteki Yerleri 539

› Büyük Günah İşleyenlerin Durumları 540
› Ateşin Hikmeti 543
› Cinlerle İlgili Bölüm 543
› Ölümün Boğazlanması 544
› Tûbâ Ağacı 545
› Hûriler 545
› Vildan İle İlgili Bölüm 547
› Gılmânlar 548
› Cennetin Irmakları 548
› Cennet Ehlinin Mertebeleri ve Yüce Dereceleri 550
› Şehitler 556
› Cennet Ehlinin Nimetleri 557
› Cennet Halkının Mertebeleri 563

Kitabın Sonu 565

Eser ve Yazarı Hakkında

Türk milleti, İslâmiyet ile şereflendikten sonra, önceleri Orta Asya'da, daha sonra Ön Asya ve Anadolu'da ve nihayet Avrupa ve Afrika dahil üç kıtada bu yüce dinin yayılmasını sağlarken, günümüze kadar devam eden sayısız Haçlı akınlarının da iman dolu göğsünde durdurmasını bilmiştir.

Bu hizmet yüzyıllarca sürmüştür. Bu arada Orta Asya'dan başlamak üzere, Ahmet Yesevî, Abdülkadir Geylânî, İmam-ı Gazalî, Sühreverdî, Ebu'lleys Semerkandî, Bahaeddin Nakşibendî gibi birçok İslâm bilgini yanında Anadolu'yu vatan tutmamızla birlikte Mevlâna Celâleddin, Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Velî, Somuncu Baba, Geyikli Baba, Ahi Evran, Karaca Ahmet, Hacı Bayram-ı Veli, İbrahim Tennurî, Emir Ahmed Buharî ve Akşemseddin gibi nice bilginler, savaşçı dervişler, manevî donanmamızı pekiştirmişlerdir. Dünya Tıb ilminin en büyüğü İbn-i Sîna gibi, Astronomi bilgini ve devlet reisi Uluğ Bey gibi bilim adamlarının başlattığı kervana meridyen ve paralelleri bulan, mikrobu bundan bin yıl önce tespit eden, cebir, trigonometri ve matematik ilminde insanlığa buluşlarıyla hizmet eden bilginler, Pîrî Reis gibi dünya haritasını çizen coğrafyacılar, Abdülkadir Meragî gibi yaklaşık bin yıl önce müzikteki notayı bulan nice ilim adamları, şairler, edipler, tefsirciler ve hadisciler yetiştiren bu büyük millet, bu gün de geri kalmış İslâm ülkeleri arasında hizmetin öncüsü durumundandır.

Bu milletin dînî hayatını ve imanını diri tutmak için nice Allah dostları yüzyıllardır hizmet vermiş ve vermektedirler.

Elinizdeki eserin sahibi de devrinde berrak ve akıcı Türkçesi ile bu hizmet kervanına katılmış Allah dostlarındandır.

Kendilerine Ahmed ve Muhammed Çelebi de denen Yazıcıoğlu kardeşler 15. Yüzyılda Gelibolu'da yaşamışlardır. ***Muhammediye*** adında aynı zamanda Türkçenin de güzel örneklerinden olan çok değerli bir eser sunan Yazıcıoğlu Muhammed Bican, Hacı Bayram-ı Velî'den feyz almıştır. ***Envârü'l-Âşıkîn / Âşıkların Nurları*** adlı eseri ise kardeşi Ahmed Bican kaleme almıştır. ***Envârü'l-Âşıkîn***, Muhammed Bican'ın (***Meğarib'ül Zeman***) adlı Arapça yazdığı eserinin kardeşi Ahmet Bican tarafından Türkçeye tercümesi olarak belirtilmektedir. Eser çok yönlüdür. Bir önemli yanı ise bünyesi içinde güzel bir üslûpla ve değişik bir metodoloji ile "Peygamberler Tarihi"ni de vermiş olmasıdır.

Yazıcıoğlu kardeşlerin bu güzel ve çok önemli iki eseri; ***Muhammediye ve Envârü'l-Âşikîn / Âşıkların Nurları*** yaklaşık altıyüz yıldır elden ele ve gönülden gönüle dolaşan eserlerin başında gelmektedir.

Eseri, değerli araştırmacı ve şair ağabeyimiz Ahmet Metin Şahin Bey, Osmanlıca aslından titiz bir çalışma ile yeniden gözden geçirmiştir. Yayına hazırlama ve redaksiyon görevini de haddimiz olmayarak üstlenmek durumunda kalırken, Muhammed İkbal'in eserlerini aruz vezni ile dilimize kazandıran ve Mevlâna Hazretleri'nin Mesnevî'si üzerine aynı çalışmayı yaparken bizleri kırmayarak çalışmalarına ara verip eserin Türk okuyucularına yeniden sunmada bizlere yardımını esirgemeyen Ahmet Metin Şahin Bey'e şükranlarımızı sunarız.

Eksiklik bizlerden, yardım Allah'tandır.

15 Aralık 2001
Yaşar Arısan

Envârü'l-Âşıkîn
(Âşıkların Nurları)

BİSMİLLÂHİRRAHMANİRRAHİM

(Esirgeyen ve Bağışlayan Allah'ın adıyla)

Hamd, zat ve sıfatı bakımından vahid olan ve en üst derecedeki kemâle sahip olan Allah'a mahsustur. O Allah ki tek olduğunu çok açık ve çok üstün delillerle bildirmiştir.

Bütün sırları bilinsin isteyerek mahlûkatı yarattı. Onlara, en güzel tecellilerle kendisinin bilinip tanınması imkânını verdi. Lütfunun tamamı ve kereminin sonucu olan rahmetinin, bütün âleme ulaşması, kemâl mertebesini tayin ve birliğine açık bir delil olmak üzere madde manayı yarattı.

Minnet o Allah'a ki, peygamberimiz Muhammed Mustafa (S.A.V) Hazretlerine, *-âlemlere müjdeci ve korkutucu olsun diye en açık delilleriyle-* kitabı Kur'an'ı indirdi. Kullarının hidayete erebilmesi için, beyanın en anlaşılır metinlerle kullarına ulaşabilmesi ve bütün incelikleri ile manasını O'na bildirmiş olan Allah Teâla'ya nice minnet borçluyuz.

İnsanları, sonsuz mücâhede ve mücadeleleri ile zatının ilâhi katına hidayet eyleyip nefis mücadelesi ve nurlarıyla sıfatlarının berraklığına irşad etti.

Peygamber efendimize gaybî bilgiler vahyetti. Mucizeler göstertti. İnsanlara rahmet etmek için Resûl'ünü onlara elçi olarak gönderdi.

Resulullah bütün mahlûkatı Allah'a davet etti. Bütün insanlar sapıklık içinde idiler. Onlara İslâm'ın aydınlığı içindeki doğru yolu gösterdi. Allah en açık tecelliyât ile onun diğer Peygamberlere üstünlüğünü beyan kıldı.

Kullarına nâim cennetler ve cennet bahçelerini ve yine güzel nimetler olarak mü'minlere, cenneti ebedî kalacakları mekânlar olarak va'd etti. Böylece ölümümüz hayat, namazımız du'a ve niyâzdır. Bu halimiz peygamberimize en üstün bir selâmdır. Bu selavat ve selâm, onun kıymetli ailesi ve ashabı üzerine olsun.

Bundan sonra bilinmesi gerekli olan husus şudur:

Yüce Allah en büyük rûh ve birliğin sırrı olan Hazreti Muhammed'i yarattı. Böylece âlemde bir cevher hasıl oldu. Ondan sonra sırasıyla kâmil ve üstün ruhlar yaratıldı. Onları, *bilinmeyen bütün hakikatleri elde edebilmeleri için-* ilâhi vahyin sırlarına davet etti. Onlar da bu daveti kabul ederek, zalimler ve Salihler, hâkimler mertebesine kavuştular ve bunlar şöyle dediler.

- Allah var başkası yok. Sonra Allah bunların bedenlerini Tûr (tecelliye mazhar bir dağ) kıldı. Ruhlarını, Kitab-ı Mestûr (Yazılmış kitab), kıldı. Canlarını Rakk-ı Menşûr (yazılmış deri) kıldı, gönüllerini Beyt-i Mamur (İmâr edilmiş ev) kıldı. Akıllarını Sarf-ı Merfû (yüksek bir çatı) kıldı. İlimlerini Bahr-ı Mescûr (coşkun deniz) kıldı. Sonra bunlara atının gerçeklerini göstererek onları fani kılıp üzerlerinden perdeyi kaldırarak onları beka mertebesine kavuşturdu.

"Ne mutlu onlara! Nihayet dönüp gidecekleri güzel yurt da, onların Ancak bunu vicdanı temiz, akıl sahipleri anlar." (Ra'd süresi 19-20. Âyet)

Böylece onlar dünya ve ahirette kemâl mertebesine erdiler. Bu kemal ve olgunluk ile her iki âlemde, dünya ve ahirette görünen ve görünmeyen ne varsa, Peygamber efendimiz Muhammed Mustafa hürmetine var oldu. Allah'ın rahmet ve selâmeti onun üzerine oldun.

Kitabı Yazmamın Sebepleri

Biliniz ki, bu güzel kitabı toplayıp tercüme eden Yazıcıoğlu Ahmet Bicân'dır. Ârîflerin gayesi erenlerin emeli bir eser bırakmaktır. Bu kitap Gelibolu'da tamamlamıştır. Bunun için Allah'a hamdeder, Resûl'üne salât ve selâm ederek, âlemlere rahmet olarak gönderilen sevgili Peygamberin şefaatinden beni mahrum etmemesini, beni ayağının tozu hürmetine bağışlamasını dilerim. Allah'ım bizi ve bütün mü'minleri onun katında yakın ve muhterem ümmetinden eyle!

İkinci sebep:

Benim bir kardeşim vardı. Âlim, fazilet sahibi, anlayışlı ve olgun ve Allah'ın has kullarından, erenlerin önderlerinden ve cihanın kutbu Şeyh **Hacı Bayram**Veli'nin sırdaşı idi. Ben Ahmet Bîcân her zaman ona:

- Ey gözümün nûru! Bu dünya bakî değil ve zamanın vefâsı yoktur. Hediye olarak bir kitap yaz ki bütün âlem okusun!

Bunun üzerine o da ***"Magârib'üz-Zamân"*** adlı bir kitap yazdı. Âlemlerde gizli ve açık her türlü tefsir ve incelemeyi, hasılı on iki ilmin sonuçlarını bu kitabda topladı.

Sonra bana dönerek:

- Ey Ahmet Bicân! İşte ben senin dediğin söz ile âlemlerin şeriat ve gerçeklerle ilgili kısımlarını bir yere topladım. Şimdi sen de gel, ***"Magârib'üz-Zaman"*** adlı bir kitabı Türkçeye tercüme et. Ta ki bizim insanlarımız da mana ilminden ve nûrlarından faydalasınlar.

Ben de onun arzusu üzerine *"ENVÂRÜ'L ÂŞIKÎN"* adlı bu eseri Gelibolu'da Türkçeye çevirdim. Benim bu eserimle onun *"MUHAMMEDİYE"* adlı kitabı da o kitaptan çıkmıştır. Onun o eseri sanki iki tarafından taşmış ve

cevherleri meydanına çıkmış bir okyanustur. Eğer onda mevcud gizli incilerden olmak istersen *"ENVARÜ'L ÂŞIKÎN"i oku. Eğer sonsuz ahiret sevabı istiyorsan, "MUHAMMEDİYE"* yi oku.

Biz iki kardeş, Allah rızası için bu iki kitabı yazdık. Bu hususta birçok zahmetler çektik. Öyle ki âşıkların ruhları bu kitaplarla neş'e bulsun ve şereflensin. İsteriz ki kitaplarla şereflenen âşıkların ruhları *"Yazıcı Oğullarını"* rahmetle yâd etsinler!

Tenbihât:

Ey ilâhi sırlara kavuşmak isteyen! Bu kitap; Kutsî hadis, Allah'ın vahyi, ilmî ilâhiden sırdır. Bu nûrlar âleminden Allah'ın nûrudur.

Kudsî hadisleri bir araya toplamada Allah Teâlâ bana yardım etti. Allah'ın Peygamberlerine hitâplarını bahsettim. Gerçi birçok büyük âlim ilmin derecelerini, âriflere ait manaları ve bilgileri açıkladılar. Fakat bu alanda kimse ortaya çıkmadı. Bu alanda kimse göz gezdirmedi. Aksiye gayeye uygun delil getirmek, mürakabeye dalmak için, olgunluk gerekli, deyip durdular.

Ben Ahmet Bicân eserimde öyle şeylerden bahsettim ki, benzeri ne Acemler ne de Araplar tarafından yazılmamıştır. Zira onlar yalan yanlış sözlerle birçok hikâyeler nakletmişler.

Ben, bütün kutsal hadisleri bir araya topladım. Tevrad, Zebûr, İncil ve Kur'an'da ne kadar ilâhi sözler varsa ve diğer peygamberlere indirilen sahifelerde ne kadar Allah kelamı varsa bu kitapta topladım; ilâhi âlemlere, mahşer günü olan Arasat'a, döneceğimiz yer olan ahirete ve sonsuz olan cennetlere kadar her ne türlü açıklama var ise bu kitapta topladım.

"Allah duaları kabul eder; her hükmü Allah verir ve olayların sebeplerini takdir edip yaratır. Allah dilediğine sayısız rızıklar ihsan eder." (Bakara Suresi 212. Âyet)

Kitabı yazmamızın üçüncü sebebi:

Allah kullarından bir dindar topluluk bize müracaat ederek: Vaktimizde bilgisizlik ve taklitçilik pek çoğaldı. İnsanların büyük bir kısmı boş şeylerle uğraşmakta ve ben şeriata ve dinime uygun yaşıyorum demekte; bazıları da başka işlerle uğraşmakda:

- *Ben gerçekleri araştırmaktayım*, demekte ve ayrı hareket etmektedirler.

Ve bunlar din ve şeriatın hakiki hükümlerini terk edecek din ve mezhep arasındaki farklara hiç dikkat etmeden;

"İnsanların her kısmı su içecekleri yeri iyice belledi." (Araf Sûresi 160. Âyet), dediler. Hem kendileri azdılar ve hem de insanları azdırdılar. Hayallere kapılıp hakikatlerden mahrum kaldılar. Artık Peygamberlerin halini, şeriatın açık hükümlerini ve âriflerin keşfettikleri hakikatleri ve beyanlarını açıklamak gereklidir, dediler. Benden bir eser yazmamı istediler.

- Bu çok zor ve büyük bir iştir. Allah sizlere kolaylık versin! dedim.

Ben aciz Ahmet Bicân baktım ki, açık ve gizli ilimlerde, zâhir ve batın âlimleri çok kitaplar yazmışlar. Fakat bunlar ya Arapça veya Farsça yazılmıştır. Herkes bunları okuyup anlayamaz, doğru bir mana çıkaramaz. Bunları ancak bilginler anlayabilirdi. Bunun için zahir ve batın ilimlerini içine alan Türkçe bir kitap yazıp milletin istifadesine sunmayı, onları, gönüllerini, inançlarını şeriatın ve hakikatin emrinde tutmak hevesine kapıldım. Onların âlim ve âriflerden olmalarını istedim.

Ne yazık ki din âlimleri Farz ilimlerinde de ihtilaf ettiler.

Kelâmcılar:

- Asıl ilim Allah'ın zatını, sıfatını delilik bilmektir dediler.

Fıkıhçılar:

- Asıl ilim fıkıhtır. Helâl, haram, farz, vacip, sünnet emir ve yasaklar fıkıh sayesinde bilinir dediler.

Tefsir ve Hadisçilerde:

- Asıl ilim, Kur'ân ve hadisleri bilip anlamakla elde edilir. Çünkü bütün ilimler Kur'an ve hadislerden çıkar. Bu yüzden asıl ilim, Kur'an ve hadis ilmidir dediler.

Sofiler (Tasavvufçular):

- Asıl ilim insanın, kendini tanıması halini ve makamını bilmesidir. Böylece Hak'ka nasıl yakınlaşılır, Hak'dan nasıl uzaklaşılır. Onu bilmektir, dediler.

İmam-ı Azâm Ebû Hanife:

- Sofilerin ileri sürdükleri asıl ilim ise ben bu ilimlerden nakillerde bulundum. İlim peşinde koşanlar bunlardan faydalansınlar istedim, dedi:

Bilmeliyiz ki ilmin, amelin görünen ve görünmeyen bir yönü vardır. Bazı Âyet ve hadisler zâhirî, bazıları da bâtınî durumu için söylenmiştir. Zâhir olan yönü fetvâ makamıdır. Bâtın olan yönü ise kulluk güvencesidir.

Akıl ve anlayışları bazı şeyleri anlamaktan aciz kimseler, inanışa zararlı şekilde, peygamberlerin ve velilerin ilimlerini ve keşiflerini inkâr ederler.

Akıl ve anlayış sahibi olanlar, Âyet ve hadislerde mevcud maksatları bilirler, hem zâhiri, hem de bâtıni ilimlerden faydalanır, gerekli olgunluğa ererler, ilâhi cemâle ulaşırlar.

Her insan için ilim öğrenmek vaciptir. Çünkü ilimsiz ibadet fesada uğrayabilir.

Şeylerin sultanı, iki cihanın mürşidi, hakikat arayanların kutbu, Allah dostlarının en kâmili, insanların irşadedicisi **Hacı Bayram Velî** beni sır sahibi kıldı. Enbiyaların zâhir hallerine, evliyaların batınî hallerine uygun açıklamalarda bulunmam üzere beni görevlendirdi. Tefsir ve araştırma arasında tatbik imkânı olsun. Evvelkilerin ve sonrakilerin ilmi araştırılabilsin.

Buna göre ben, bu kitapta hakikat ve şeriatın incilerini saçıp dizdim. Böylece bu kitap nûr üstüne nûr, sevinç üzerine sevinç oldu. Onu gözüme göz, rûhuma rûh kıldım.

Allah'dan bu kitabı dünyada yüce kılmasını dilerim. Ahirette bana, yazana, okuyana şefaatçi kılsın. Cennette de yoldaş etsin.

Bu kitaba ***"ENVARU'L ÂŞIKÎN"*** (***Aşıkların Nurları***) diye ad koydum. Çünkü ben, zahir ve batın nurları bunda topladım.

Beş vakit namaza denk olsun diye, beş bölümde topladım:

1. BÖLÜM: Varlıkların tertip ve düzeni,

2. BÖLÜM: ALLAH'ın Peygamberlere hitabı,

3. BÖLÜM: Büyük Melekler,

4. BÖLÜM: Allah'ın kıyamet günündeki hitâpları,

5. BÖLÜM: Yüce makamda Allah'ın kelimeleri açıklanacaktır. Yardım ve hidayet ancak **Allah**'tandır. Neticede dönüş O'nadır.

Yazıcoğlu Ahmed Bican

Birinci Bölüm

Varlıkların Tertip ve Düzeni

Resûl-i Ekrem şöyle buyurdu:

- Allah Teâla'nın onsekizinbin âlemi vardır. Sizin dünyanız, âlemlerden bir tanesidir."

Ey Allah'ın ilâhî nurundan hayretlerde kalacak olan ve ilâhî güzelliğini görüp seyre dalacak kişi! Bilmelisin ki, Hak Teâla her şeyden önce vardır. Varlığının başlangıcı yoktur. Her şeyden sonra da var olacaktır, varlığının sonu da yoktur. Her şey fanidir. O bâkidir. Heryerde, her şeyde görünür, yani, her şeyin üstündedir.

Yine her şey ondan sadır olmakta ve her şey onda son bulmaktadır, Kâinatın görünen her yerinde sıfatlarıyla zahir görünmeyen cevherinde de zatı ile gizlidir.

Bilmeliyiz ki varlığın iki yönü vardır. Birincisi gerçek varlıktır. O, Hakkın kendisidir. Varlıklara benzemekten ve eşya arasında belirlemekten uzaktır. O'na var demek sadece varlığını anlatmak içindir. İkinci yönü ise, Allah'ın Âlim olmasıdır ki o, her şeyi bilir ve bütün mevcudatı kuşatmıştır. Kendi zatını ve zatının gerektirdiği her şeyi bilir.

Görülüyor ki Allah ile yaratılanlar arasında, İlâhî yardımdan başka, bir ilgi, alaka yoktur.

Varlıklar için cehâletten daha büyük bir perde mevcut değildir. Varlığın birinci yönüne göre:

- "Onun benzeri gibisi olmadığı gibi, benzeri dahi yoktur." İkinci yönüne göre;

- "O, hakkıyla işiten, kemaliyle görendir!" (Şûrâ Sûresi 11. Âyet)

Allah zatıyla Ganî ve her şeyden de beridir. Ebedî oluşunda hiç kimseye muhtaç değildir. Her şey O'na muhtaçtır. Allah'ın dışında hiçbir şey var olamaz demektir.

1- Yaratılanlar kendilerine göre, yokturlar. Yani ma'dumdurlar.

2- Allah'a göre, varlıklar Allah'ın yaratmasından dolayı vardırlar.

İmam Gazali "***Muhabbet***" isimli eserinde şöyle idyor:

Allah'ın lütuf ve inayeti insanlara eğer ulaşmasaydı, yaratmadan sonra yine yok olurlardı. Bu demektir ki, Allah kendi kendine vardır. O'ndan başkaları, onun, yaratması ile var olmuşlardır.

Kesin ilâhi delillerle tesbit edilmiştir ki, Allah'dan başka ezeli, ebedi ve bakî bir varlık yoktur. Diğer varlıklar ise onun yaratması ile vardırlar.

Resulullah şöyle buyurmaktadır:

- Allah bir kulunu severse, onu kendisine âşık eder. Onu hakikat ve şeriât yolundan ayırmaz. Kulunu temiz ve güzel huylarla süsler. Bu haliyle o kimseye ilâhî âlemin sırları açılır, kendisinde bir takım cilveler tecelli eder. Onda meleklerin cevherleri, Peygamberlerin ve velilerin ruhları güzel şekilleri ile ona görünür. Neticede görülen âlemin insanın hakikatlerini ve ruhlar âlemini müşahede eder. Böyle olunca da cenabı Allah zatıyla bilinmiş olur.

- Allah halkı iki bölüm olarak yarattı:

1- Bunlar Allah'a varmak isterler. Fakat onlar bilmekte olgunluklardan mahrumdurlar. Akılları, sapıklıklarla, şaşkın ruhları cehaletleri yüzünden o çöllerde tereddüt içindedirler.

2- İkinciler gönül ehlidirler. Nûr deryasına dalmış kıyamet meydanında sesleri yükselmiş, akılları, hayranlık içinde, yücelik kapısı önünde durmuşlardır. Allah, kendi nuruyla tecelli edince, onlar da Allah'ın gayrisi olan şeylerden yüz çevirdiler ve Allah'ın dışında hiçbir şeye iltifat etmezler.

Allah'ı Teâla kutsi bir hadiste şöyle buyurmaktadır:

"Ben yere göğe sığmadım. Fakat mü'min kulumun kalbine sığdım."
Yani, tecelli ile onun gönlündeyim, denilmektedir.

Şems-i Tebrîzî şöyle demiştir:

- Allah'ın tecelli ederek sığdığı gönül, Hz. Muhammed'in gönlüdür. Allah'ın insanın gönlünü, bütün varlıklardan geniş kılınca, ona Hak'dan başka kimse sığmaz. (Yani orayı başka şey dolduramaz.)

Hiç şüphesiz ki insanın gönlüne doğan bu ilâhi tecelli, Allah'ın sıfatlarını ve isimlerini zikretmesinden ileri gelmiştir. Bu yüzden en üstün ibadet zikir olmuştur. Zira Allah'ı Teâla şöyle buyuruyor:

"Şüphesiz Allah Teâla'yı zikretmede en büyük ibadettir."

Hz. Ali, Allah'a yalvarırken şöyle demişti:

"Ey Rab'bim, sana kul olmak, şan ve şeref olarak, Rab'bim olman da, övünmem için bana yeter."

İmam Gazali de şöyle demiştir:

"Allah'a kavuşmaktan başka bir kurtuluş yolu yoktur. Muhabbet ve marifet ise sevgiliyi çok anmakla elde edilir. Muhabbet, manevî zevkler içinde yol almaktır. Marifet ise hayretler içinde müşahede etmektir."

Alimlere göre, Allah'ın kulunu sevmesi, neticesi dolayısıyla mecazidir. Sevginin sonucu olan rahmeti kula bağışlaması demektir. Kulun Allah'ını sevmesi ise zikir ve ona ibadet etmesinden ibarettir.

Hakikat ehline göre ise, Allah'ın kulunu sevmesi, onun gönlünü dünya sevgisinden temizlemesi gönlündeki perdeleri kaldırması ve kendine yaklaştırmasından ibarettir. Kulun Allah'ı sevmesi de bu yüceliklere meyletmesidir.

Ebû Tâlib-i Mekkî şöyle demiştir:

"Bütün makamlar muhabbetten hasıl olur. Muhabbet, sevgi varken makamlara erişmemek zarar vermediği gibi, sevgisiz bir makama ulaşmakta bir fayda sağlamaz.

Ebû Bekir Sıddık şöyle demiştir:

"Kim Allah sevgisinden az bir koku alırsa, artık dünyaya ait işlerden ve ailesinden yüz çevirir ve onun sevgisi ile uğraşır. Gerçekte, Hak'kı isteyen kimsenin, Mâsivâdan (Allah'ın dışındaki şeylerden, dünyadan) alakasını kesmesi gerekir. Zira gönül bir aynadır. Mü'minin gönlü Arş ile Kürsi ile de perdelenemez.1 Mü'min bu perdelerden özellikle Allah'ın ilahi güzelliklerini seyreder. Bunlar seyre mani olamazlar. Gönül, Hak marifetine bir taht ilâhi Arş ve ilâhi tecellinin bir aynası olduğuna göre, artık Hakkın sevgisine lâyık ve şerefli bir yer olmuştur.

Bâyezid-i Bistâmi bu hususta şöyle der:

---

1 Avs 9 kat gökyüzünün adıdır. Kürsî de, Arşın altında Levh-i mahfûzun bulunduğu yerdir.

"Hak Teâla gönül genişliği ile alâkalı şu haberi verdi. Eğer arş ve yüzbinlerce âlemi arif kişinin gönlüne koysanız, bundan haberi olmaz."

Cüneyd-i Bağdadî ise şöyle demiştir:

"Bu manada yaratılmış insan Allah'a yaklaşırsa ondan eser kalmaz. Şüphesiz Allah bir kimsede, o kişinin kabiliyetine göre tecelli eder. Okulun kalbinde o an, büyük bir dehşet meydana gelir, ruhuna hayretler düşer. O insanda Allah'ın dışındaki bütün varlıklardan yüz çevirir. Dilinde ve duygusunda Allah'tan başka bir şey kalmaz.

İmam Fahr-i Razî şöyle demiştir:

"Lâ ilâhe illellâh" avamın tevhididir. *"Lâ Hûve illâ Hû"* ise seçkinlerin tevhididir. Bundan, *"Lâ Hûve illâ Hû"*nun en üstün zikir olduğu anlaşılır.

Nakle göre, Allah'ı Teâla'nın dört bin ismi vardır. Bunların binbir tanesi Kur'an'da, bini Tevratda, bini Zebur'da, bini de İncil'dedir. Bunların meşhur olanı doksan dokuz tanedir. Bu isimlerin bir kısmı Zâtının, bir kısmı fiillerinin, bir kısmı ise sıfatlarının ismidir. Bütün bu isimler Allah'ı bilmek ve tanımak içindir.

Anlaşılan şu ki âlemleri yaratan bir tektir. Her şeyi birliğine delil olsun diye çift olarak yaratmıştır. Örnek verecek olursak: Arş ile Kürsîyi, insanı ile cini, cennet ile cehennemi, gece ile gündüzü, kara ile denizi, levh ile kalemi, kavuşma ile ayrılığı, hayır ile şerri, fayda ile zararı, ölüm ile hayatı, aydınlık ile karanlığı ve daha her ne kadar sayılacak şey varsa hepsini çift yaratmıştır.

Beyit: "Her şeyde (BİR) olan Allah'a delâlet eden açık deliller vardır."

Varlıkların Sıralanışı

Resûlullah buyurdu ki:

- Allah önce aklı yarattı ve ona; Gel dedi, geldi. Git dedi gitti. Konuş dedi, konuştu, sus dedi, sustu.

Allah-ı Teâla akla buyurdu:

- İzzet ve Celâlim hakkı için kendime senden sevgili kul yaratmadım ve sana da sabırdan üstün şey, vermedim

Rivayet edildiğine göre Hz. Ali şöyle demiştir:

- Allah Teâla aklı gizli bir nûrdan yarattı. Evvelâ o üzüntülü idi. ezelî ilimden açığa çıkarılmasını diledi. Allah aklın nefsinde ilmî, rûhunda anlayışı,

zühd ve takvayı başında koydu. Hayayı gözlerine, hikmeti diline, hayrı kulağına verdi. Şefkati kalbine koydu. Rahmeti içinde yerleştirdi. Böylelikle aklı, bütün olgunluklar ile bezedi.

Aklın nuru ruhanidir. Yeri gönüldür. Sırr ile beraber bulunur. Daima yücelikleri arzular. Fakat kendiliğinden yükselmek meyli yoktur. O yüzden bazen ahirete bazen de dünyaya yönelir.

Söylenildiğine göre Allah Teâlâ akla şöyle hitapta bulunmuştur:

- Gökyüzüne bak.

Akıl bakıp, önünde güzel bir şey gördü.

- Sen kimsin? diye sordu.

- Ben o şeyim ki, sen bensiz hiç olmazsın, dedi.

Akıl ona:

- Senin ismin nedir? diye sordu.

O güzel şey:

- Ben Tevfik'im, başarıyım yani Allah'ın yardımıyım, dedi.

İbade bin Sâmid'in şöyle dediği söylenir:

- Allah kalemi yaratınca ona şöyle emretti:

- Ey kalem yaz!

- Ey Rabbim ne yazayım? diye sordu.

Hak Teâla da!

- Her ne olmuş ve her ne olacaksa onları yaz.

Kalem de yazdı.

Resûlullah şöyle buyurdu;

Allah evvelâ bir cevherden kalemi yarattı. Bu cevherin uzunluğu beşyüz yıllık mesafedir. Bu kalemin yüz boğumu vardır. Ucu ikiye ayrılmış ve içinden nûr fışkırmaktadır. Aynen dünya kaleminden mürekkep aldığı gibi buyrulmuştur.

Nakledildiğine göre İbni Abbas şöyle demiştir:

Allah **Levh-i Mahfuzu** yarattı. Kıyamete kadar olmuş olacak her ne varsa orada yazılıdır. Levhi Mahfûz ak incidendir. Etrafı kızıl yakuttandır. Her gün üç yüz altmış türlü renge girer.

Bazı kimseler Levh iki türlüdür demişlerdir. Biri yüce Levh diğeri de alt ve aşağı levhdir:

İbn Abbas:

- Kalem ilk önce Levh Mahfuza: Allah'tan başka tanrı yoktur. Muhammed benim Resûlümdür. Kim hükmüme razı olur, belâlara sabreder, verdiğim nimetlere şükrederse, onu kendime yakın kullardan yazarım. Kıyamet günü onu, dostlarımla haşrederim. Her kim ki verdiğim hükme razı olmaz, belâlalarıma sabretmez, verdiğim nimetlere şükretmez ise o kendine başka bir tanrı arasın, yazdı.

Peygamber efendimiz buyuruyor ki:

- Allah kaleme "**yaz**" diye buyurunca, kalem "Neyi yazayım?" dedi.

Hak Teâla da:

- Şefaati peygamberlerime, kerâmeti velilerime, ilahi sevgiyi takva sahiplerine, cenneti de mert insanlara verdim diye yaz, buyurdu.

Kalem

- Yoksul ve dervişler hakkında ne yazayım? dedi.

Allah Teâla:

- Onlar benimdir. Ben onlarla beraberim. Aramızda hiçbir şey giremez, aramızda hiçbir perde yoktur, buyurdu.

Hazinetül-Ülema isimli kitapta, Resûlullah'ın şöyle buyurduğu naklediliyor:

- Allah kaleme, ***"Bismillahirrahmanirrahim" yaz***, dedi. Kalem de, besmelenin (Bâ) sını yazdı, "Bâ"dan bir nûr çıktı. Bu nûr Arş'tan Ferş'e kadar bütün âlemleri aydınlattı.

Kalem:

- Ey yüce Rabbim bu nasıl bir hikmettir, diye söyleyince,

Hak Teâla:

- Bu ümmet-i Muhammed'e benim keremimin nûrudur, buyurdu.

Sonra kalem "sin" harfini yazdı. "sin"den de üç nûr çıktı. Her dişinden çıkan bu üç nûr, olan biri Arş'a gitti, diğer biri, Kürsî'ye gitti. Üçüncü nur da cennete gitti.

Kalem:

- Ey Yüce Rabbim bunlar nasıl nûrlardır? dedi.

Hak Teâla da:

- Muhammed ümmetimi üçe ayırdım.

1- Daima hayra koşanlardır. Bunların iç durumları dış yüzlerinden üstündür.

2- İçi ve dışı ayni olanlar.

3- Nefislerine zulmedenlerdir. Bunların dış yüzleri iç yüzlerinden üstündür.

Arşa uçup giden nûr birinci kısımdakilerin nûrudur. Uçup da Kürsîye giden nûr, ikinci bölüktekilerin nûrudur. Cennete giden nûr da, nefislerine zulmedenlerin nûrudur.

Allah kaleme, bir (Nûn) yazmasını emretti. Kalemde bir (nun) yazdı. O nûndan bir nûr çıktı ve o nûr Arş'dan Ferş'e kadar her yeri aydınlattı. O nûru gören kalem iki bin yıl hayretler içerisinde kaldı.

- Ey Yüce Rabbim bu nasıl bir nurdur? diye sordu.

Allah Teâla:

- Bu nûr Muhammed'in nûrudur. O benim mahbubumdur. Muhammed yaratılmışların en hayırlısıdır! Cümle âlemi onun hürmetine yarattım, buyurdu.

Bunu duyan kalem Muhammed'in nuruna selâm vermek için izin istedi. Allah da ona izin verdi.

Kalem o nura:

- Ey Allah'ın Resulü selâm senin üzerine olsun! dedi.

Allah Teâla:

- Ey kalem, sen, o selamı kime verdin?

Kalem de:

- Senin sevgili habibin Muhammed'e selâm verdim, deyince Allah Teâla da:

- O burada değil, henüz yaratılmamıştır, Eğer burada olsaydı senin selamını alırdı. Onun yerine senin selâmını ben alıyorum, buyurdu.

Peygamberimiz bu hususta:

- Selâm vermek sünnet ve selâm almak ise farzdır, buyurdu.

Bundan sonra, kalem, "Allah, Er-Rahman ve Er-Rahim" kelimelerini yazdı ve dedi ki:

- Yüce Rabbim bunlar nasıl isimlerdir?

Hak Teâla:

- Ben sadıkların yüce Allah'ı, muktesitlerin Rahmanı, nefsine zulmedenlerin de Rahimiyim, diye buyurdu. Ey meleklerim siz şahid olun! Kim (Bismillahirrahmânirrahim) der ise, onun iyiliklerini kabul edip, günahlarını da bağışladım, buyurdu.

Sonra kalem (Bismillahirrahmânirrahim, El-Hamdülillâhi Rabbilâlemin) Rahman, Rahim, Allah'ın adıyla Âlemlerin Rabbine hamd olsun) diye yazdı. Bundan bir nur meydana geldi. O nur ikiye ayrıldı. Birinden **Rahmet denizini**, ötekinden **Mağfiret denizini** yarattı. Sonra Allah, Peygamberimizin ruhuna bu denizlere girmesini emretti. Rûh bu denizlere girdi. Böylece âlemlere rahmet oldu. Bununla alakalı olarak Allah şöyle buyurdu:

- Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik. (Enbiya Sûresi, 108. Âyet)

Sonra kalem: **"Mâliki yevmûddin"** (Din gününün tek sahibi) ayetini yazdı. Bundan zulmetle karışık bir nûr çıktı, nur ve zûlmet ayrıldılar. Nurdan **"Saâdet"** zulmetten de **"Şekâvet"** denizini yarattı.

- Kim; (**Maliki yevmiddin**) derse kötülük denizinden kurtulur, saadet denizine girer buyurdu.

Sonra kalem, **"İyyâkene'büdü ve iyya kenestein** (Yalnız sana kulluk ederiz, yalnız senden yardım dileriz) ayetini yazdı. Bundan da bir nur meydana geldi. Bu nur ikiye ayrıldı. Birinden **"İlahi yardım"** denizini ötekinden, **"Masumiyet"** denizini yarattı.

- Kim bu ayeti okursa, ona yardım başarı ve kurtuluşa arkadaş ederim, buyurdu.

Sonra kalem; **"İhdinas-sırât'al-mustakim, sırât'allezine en emte aleyhim, Gayr'il mağdübi aleyhim veladdallin"** (Bizi doğru yola, kendilerine nimet verilenlerin yoluna ilet, gazaba uğrayanlarınkine, sapıklarınkine değil) ayetini yazdı. Bundan bir karanlık meydana çıktı. Karanlık ikiye ayrıldı. Birinci karanlıktan **gazab** denizini, ötekinden de **nefret** denizini yarattı.

- Kim bu ayetlerimi okursa onların gazap ve nefret denizlerinin korkusunu kaldırırım.

Resul-i Ekrem şöyle buyuruyor: *"Bismillahirrahmanirrahim"* cümlesini kalem yediyüzyılda yazdı. Hak Teâla kim besmeleyi bir kere okursa, ona, yedi yüz yıl nafile ibadet etmiş sevabı veririm buyurmuştur.

Abdullah bin Ömer, Resulullah'dan şu hadisi rivayet etti:

- Allah Teâla mahlûkatı önce karanlıkta bıraktı, sonra üzerlerime nur saçtı. Nur her kime ulaştı ise o, hidayete kavuştu. Nura kavuşamayanlar karanlıkta, yeni sapıklıkta kaldılar.

Kısas-ı Enbiya'da nakledildiğine göre, Hak Teâla beyaz bir inci yarattı. O inci yer ve göklerden büyüktü, İncinin yetmişbin dili vardı. Bu dillerle Allah'ı zikrederlerdi.

Allah'ın Resûlü bir hadisinde:

- Allah Teâla ilk önce benim aklım yarattı, diğer bir rivayette **"ruhumu"**, başka bir rivayetle de, ilk önce *kalemi ve Levh-i Mahfuz*'u yarattı buyurdu.

Bunun açıklaması nedir? diyecek olursak, Bunun cevabı şu olabilir. Bu hususta sözü açıklamamanın iki şıkkı vardır:

1- Allah Teâla ilk önce bir cevher yarattı. O cevher hayatın sebebi olması bakımından ruh âlemi ışıtması bakımından akıl, kâtip olması bakımından kalem, sahife olmasından dolayı da Levha oldu. Çeşitli isimlendirilselerde hepsi bir tek cevherdir. Görüşlerin farklı oluşu, değişik anlayışlar dolayısıyladır.

2- Her birinin ilk olmaları doğrudur. Çünkü âlemdekilerinin oluşları yönünden incelenmeleri gerekir. Yaratılanların ayrı oluşlarına göre, ilk can, ilk Levh'dir. En doğrusunu, en iyisini Allah bilir.

Bundan sonra Allah Teâla yeşil bir maddeden Arş'ı yarattı. Arşın yetmiş bin dili vardır. Allah'ı çeşitli dillerle zikrederler.

Fahr-i Râzi şöyle demiştir;

- Arşın, her biri yer ve göklerde büyük olan nurdan yapılmış altıyüzbin perdesi vardır.

Ka'bul-Ahbar'ın anlattığına göre, Allah Teâla Arş-ı yeşil bir cevherden yarattı. O Cevhere heybette baktı; bu bakıştan cevher su haline geldi. Allah *yel*'i yarattı. Suyu yelin üzerine bıraktı. Arş'a kendisi hükmederek:

"O çok esirgeyici Allah'ın emir ve hükmü Arş'ı istila etmiştir."

(Tâ Hâ Sûresi 5. Ayet)

Arş bu sözü duyunca kendi durumuna hayret etti.

Bundan sonra Allah Teâla Hazretleri bir yılan yarattı. Bu yılanın başı inciden, bedeni altından ve gözleri ise yakuttan idi. Bu yılanın yetmişbin yüzü, her yüzünde yetmişbin ağzı ve dili vardı. Bütün bu dillerle hakkı zikreder. Bu yılan gövdesinin yarısı ile Arş'ı kuşattı, yarısı da aşağı sallanıp

durdu. Arşın bir ayağından diğer bir ayağına bir kuş uçup gitse on bin yıllık yıl alması gerekir. Mahlukatın bütünü, Arşın yanında halka halindedirler.

Rivayete göre daha sonra, Allah Teâla, Arşı taşıyan melekleri yaratmıştır. Bunlar dört tanedirler. Kıyamet günü, Arşın şanını belirtmek için sekiz melek olacaklardır.

Zira Allah şöyle buyurmuştur:

- O gün Rabbinin arşını sekiz melek taşır. (El Hakka Sûresi 17. Ayet)

İbn Abbas'ın nakline göre: Allah arşı yaratmış ve dört meleğe şöyle buyurmuş:

- Arşı getirin!

Onlar arşı getirmek istediler, fakat güçleri yetmedi. Allah onlara yer ve gökteki mahlukatın kuvvetince kuvvet verdi; yine de güçleri yetmedi. Allah Teâla onlara:

- Allah'tan başka hiçbir güç ve kuvvet yoktur, buyurdu. Onlar da bunu söylediler. Arşı kolayca taşıyıp getirdiler. Bu meleklere **"Kerübiyyün"** denir. Bunların başları Arş-ı Â'lâ'da ayakları ise yerdedir.

Resulullah:

- Arşın ayağında ***"Kim bana itaat ederse, ben de ona itaat ederim! Kim bana isyan ederse onu cehenneme korum. Kim beni zikrederse, ben de onu zikrederim. Kim benden ne dilerse onu veririm. Kim tövbe ederse onu yarlığarım ve kim bana şükrederse, ben de ona bol nimetler veririm"*** yazılıdır buyurmuştur.

Hz. Ali diyor ki: Bir gün Resûlllah'tan Arşın büyüklüğünü sordum. Şöyle buyurdu: Arşın üçyüzaltmışbin ayağı vardır. Her ayağında üçyüzaltmışbin âlem vardır. Her âlemde üçyüzalmış bin sahra, her sahrada üçyüz altmış bin çekirge her şehirde sayısız yaratıklar vardır ki, bunları Allah'dan başka kimse bilemez. Allah, onlara istiğfar etmelerini ve sevabını da **Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali**'ye bağışlamalarını emretti. Ayrıca her ayağın arasında da üçyüzaltmışbin âlem vardır. Her âlemde, üçyüz almışbin meydan, her meydanda üçyüzaltmış bin şehir, her şehirde sayılarını Allah Teâlanın bildiği varlıklar vardır. Allah onlara; Hz. Ebubekir, Ömer, Osman ve Hz. Ali'yi sevmeyenlere lanet ettiklerini bildirdi.

Arş'ı A'lâ'dan sonra Allah **"ruh"**u yarattı. Ruh hakkında sekiz türlü görüş vardır.

1- Âraifül, Maârif adlı kitaba göre ruhtan maksad **"Cebrail"**dir.

2- Keşşaf isimli esere göre, ruh Allah katında izzetli bir melektir. Durumunu yalnız Alah bilir.

3- Hz. Ali diyor ki; Ruh bir melektir ki, yetmiş bin yüzü, her yüzünde yetmiş bin ağzı, her ağzında yetmiş bin dili, her dilinde yetmiş bin sözü vardır. Bütün bunlarla Allah'ı zikrederler. Bunun her tesbihinde Allah bir melek yaratır. Kıyamete kadar meleklerle uçar dururlar.

4- Abdullah İbn Abbas'ın dediğine göre; Ruh yüz bin kanadı olan bir melektir. Bir kanadı açılsa her tarafı kaplar.

5- Ruh, Allah'ın insana benzer yarattığı bir yaratıktır. Yeryüzüne ne zaman bir melek inerse ruh da onunla beraber yere iner.

6- Ebu Sahih diyor ki: Ruh insana benzer. Ama insan değildir.

7- Mücahit der ki: Ruh insan suretindedir. Onların da el, ayakları vardır. Yer, içer ve giyerler. Bunlar ne insan, ne de melektirler. Ayrı bir yaratıktırlar.

8- Said bin Cûbeyr der ki: Allah Teâla, Arşdan sonra Ruhdan yüze bir mahluk yaratmadı. Eğer o yerle gökleri yemek istese bir lokma ederdi. Yarattığı meleklerin şekilleri insana benzer. Kıyamet günü Arşın sağ tarafında dururlar. Melekler bir saf olurken O, tek olarak durur. Hz. Muhammed ümmetine şefaat ederler. Bütün bu söylenenler Hadislerde mevcuttur. İnsanların ruhları bunun dışındadır.

Kaadî tefsirinde şöyle açıklamıştır: Ruh bir cevherdir. Bulunduğu insan bedeni ölür; Ama ruh yok olmaz. Öyle ki ruh ilahi zatın bir delilidir. O yüzsüzdür. Nitekim Kur'an da şöyle buyurulmuştur:

- "Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın. Zira onlar Rableri katında diridirler." (Ali İmran Sûresi 169. Ayet.)

Peygamberimiz de şöyle buyurmaktadır:

- Siz ebedî kalmak için yaratıldınız. Ancak dünyadan ahirete nakledilirsiniz.

Ey ilâhi incelikleri araştıran kişi! İlahi bilgileri anlama ve kavrama hususunda insanların çok aciz olduklarını bütün din âlimleri kesin olarak kabul etmişlerdir. İnsanların ruhu araştırıp bilmeleri mümkün değildir. Bu hususu araştırmak insanı, yanlış ve şaşırtıcı bilgilere sürükler. Bu yüzden ruhu araştırmaktan men edilmişlerdir.

İmam Gazali şöyle demiştir:

- İnsanın ruhu cisim şeklindedir. Çok güzeldir. Ehl-i Sünnet Cemaate göre, insan ruh ve cismin bütünüdür. Yani insan denince ruh ve bedeniyle akla gelmektedir. Bunun için insan, öldükten sonra bu her ikisi ile dirilecektir. Sevap ve ikab, suç ve ceza bu ikisi ile olur. İnsanın en üstün parçası ruhudur. Kalp de ruha uymaktadır. Ehl-i Keşif olanlar, ruhun parçalanması mümkün değildir. Ruh latif bir cevherdir. Allah'ın emrindendir derler.

Ruhlar ulvî (yüksek), Süflî (alçak) olmak üzere iki kısma ayrılırlar.

İnsan ve meleklerin Ruhları ulvi ruhlardır. Cin ve şeytanların ruhları ise süfli ruhlardır. Bitki ve hayvanların ruhları tabiatları ile doğar ve tekrar tabiata döner.

Allah Teala ruhlardan sonra "İlliyyin"i yarattı. İlliyyin Zebercedden yaratılmış bir levhadır. Bu levha Arşın altında bulunur. Bütün yaratıkların amelleri burada yazılmıştır.

Bundan sonra Allah, hoş ve latif bir cevherden "Kürsi"yi yarattı.

Peygamberimizin bildirdiğine göre:

- Yedi kat yer ve gökler Kürsinin yanında çöl ortasında kalmış bir halka gibidir. Kürside arşın yanında böyledir halka durumundadır. Allah Teala Kürsi'yi Arşın bir kenarına astı. Şimdi orada asılı durmaktadır.

"Mesabih" şerhinde yazıldığına göre Hz. Musa Allah'a şöyle sormuştur:

- Ey Rabbim Arş ve Kürsi arasında ne kadar yol vardır? Allah Teâla da:

- Ey Musa Doğu ve Batı arasındaki mesafenin on bin katı kadardır, buyurmuşlardır.

Zira Kur'an da şöyle buyurulur:

- "O halde, her şeyin mülkiyet ve tasarrufu elinde bulunan Allah ne yücedir. Sizler ancak O'na öldürülüp götürüleceksiniz." (Yasin Sûresi 83. Ayet)

Gökler, Yeryüzü ve Yaratıklar Hakkında Söylenenler

Allah, yer ve gökleri yarattıktan sonra yele;

- Es! Diye buyurdu.

O yelin kanatları vardır. Bunların sayısını yalnız Allah bilir. Esen yel suya değince su hemen dalgalanmaya başladı, köpüklendi. Kendisinden duman çıktı. Allah köpüğe emretti hemen dondu. Allah donan köpükten yeri, dalgalarda dağları yarattı. Alemde yetmiş altı bin altı yüz yetmiş üç dağ vardır. Bu dağları da damarlarıyla Kaf dağına bağladı. Kaf dağında bir

melek görevlendirildi. Allah bir milletin helâkini isterse, o meleğe bildirir, o melek yerin damarını çeker, o yer sallanır veya batar.

İbni Abbas:

- Kaf dağı Zebercedden yapılmıştır. Bütün yeryüzünü kaplamıştır. Gökyüzünün yeşilliği Kaf dağından aksetmektedir, der. Kısas-ı Enbiya kitabında Peygamberimizin şöyle buyurduğu yazılıdır:

- Kaf Dağı'nın arkasında kâfurdan yetmiş dağ vardır. Onlardan sonra gümüş yetmiş dağ, sonra da demirden yetmiş dağ vardır. Onun ardında da yetmiş bin âlem vardır. Her âlemde sayısını Allah'ın bildiği binlerce melek vardır. O melekler Adem ve İblis'i bilmezler. *"La ilahe illallah Muhammeden Resûlullah"* diye bu yedi kelime ile tesbih ederler.

Yine Peygamberimizden şöyle nakledilir:

- Hak Teâla Kaf dağının ardında ak renkte bir yer yarattı. Bu dünyadan otuz kere büyüktür. İçi yaratıklarla doludur. Bunlar Allah'a ibadet ederler.

İbni Abbas şöyle naklediyor:

"Allah yedi kat yer yarattı. İlk yerin adı "Demka"dır. Altında kuru bir rüzgâr vardır. Hak Teâla Ad kavmini bu yelle yok etmiştir. Orada bir kavim vardır. Adı "Buşim"dir. Onlar için orada sevap ve azap vardır.

İkinci yerin adı: "Hulda"dır. Orada kâfirler için çeşitli aletler mevcuttur. Burada bulunan kavmin adı "Tames"dir. Bunlar birbirlerini yiyip dururlar.

Üçüncü yerin adı "Guraf"dır. Orada katırlar kadar akrepler vardır. Süngü gibi kuyrukları vardır. Onlardan biri bir kimseye soksa, bütün insanlar helâk olur.

Dördüncü kat yerin adı: "Cerbâ"dır. Orada birçok yılan vardır. Oradaki kavmin adı "Celhâm"dır. Bunlar uçarlar, kanatları var, fakat gözleri yoktur.

Beşinci kat yerin adı; "Mülsa"dır. Burada kâfirler için kibrit dağları mevcuttur. Buradaki kavme (Mathât) denir. Onlar da birbirlerini yerler.

Altıncı kat yerin adı "Siccin"dir. Cehennemliklerin defterleri buradadır. Orada da bir kavim vardır. Bunlara (Katât) derler, Kuş suretindedirler. İbadet edip dururlar.

Yedinci kat yerin adı, "Ucba"dır. Adına (cüsüm) denilen bir kavim de burada yaşar. Ahır zamanda Ye'cüc ve Me'cüc'ler çıktıktan sonra, bunlar

yerden çıkarak bunları yok edecektirler. Hâlen şeytan burada hapsedilmektedir.

Ebu'l-Leys şöyle anlatıyor:

- Hak Teâla evvela yeri yarattı. Kâbe'nin yeri kırmızı bir eltaşı kadardı, sonra gökleri yarattı; su üzerine döşedi, dedi.

Müfessirler ise:

- Yeryüzü su üzerinde çalkalanan bir gemiyi andırıyordu; hareket halindeydi. Allah, bir melek göndererek yeri tutmasını emretti.

İbn Abbas şöyle demiştir.

Allah Teâla, buhara, sudan ayrılmasını emretti. Buhar sudan çıktı yükseldi. Allah Teâla buhardan bir kat gök yarattı. Sonra gökleri yedi kat yaptı. İlk gök zebercedendir. Adı Berkiâ'dır. Bazen Refiâ da derler. Hak Teâla bir melek yarattı adı "İsmail"dir. Bu göğü tutar ve onu korur. Buranın melekleri öküz suretindedir.

İkinci gök, sarı yakuttandır. Bu göğün adı "Kayzüm"dur. Melekleri Anka'ya benzerler. Adı "Mikâil" olan bir melek burada vazifelidir.

Üçüncü gök, kızıl yakuttandır. "Mâün" adı verilmiştir. Melekleri akbaba suretindedir. Vazifeli meleğinin adı, "Sa'dâî"dir.

Dördüncü gök, gümüştendir. Adı "Erkalûn"dur. Melekleri insana benzerler. Vazifeli meleği "Salsâil"dir.

Beşinci kat gök kızıl altındandır. Ona "Retkâ" denir. Melekleri cennet hûrilerine benzer. Görevli meleği "Kelkâil"dir.

Altıncı kat gök, beyaz incidendir. Ona "Refa" denmektedir. Buranın melekleri de insan suretinde delikanlılardır. "Şemhâil" adlı bir vazifeli meleği vardır.

Yedinci gök, açık nurdandır. Bunun adı "Garibâ"dır. Buranın melekleri de insana benzer. Görevli meleğinin adı, "Efrâil"dir. Her göğün kalınlığı beşyüz yıllık yoldur. Bunları içi dışı meleklerle doludur.

İbni Abbas'a göre:

Arşın sağında yedi kat yer ve gökler büyüklüğünde kocaman bir ırmak vardır. Her sefer Cebrail bu ırmakta yıkanır, nur üstüne nur, güzellik üstüne güzellik kazanır. Sudan çıkıp silkinince düşen her damlasından bir melek yaratılır. Böylece meydana gelen bu melekten yetmiş bini göklerde Beyt'ül Mamur'a ve yerde de Kâbe'yi tavaf ederler. Kıyamete ka-

dar bu, böyle devam edip gider. Bir meleğe Kâbe'yi tavaf için ikinci bir sıra gelmez.

Kâbül-Ahbar şöyle anlatır:

Allah'ın emrini Levh-i Mahfuz'a Cebrail götürür. Buradan İsrafil'e, oradan Mikâil'e ve sonra da Azrail'e indirlir.

İsrafil'in dört kanadı vardır. Kanadın birini, doğuya, diğerini batıya, bir kanadını da yerle gök arasında serer. Kalan son kanadı ile de Allah korkusundan yüzüne örter. Arşın bir köşesini omzuna almış, başı aşağıda ayakları yedi kat yerin altındadır. Sesi gayet güzeldir. Meleklerin en güzel seslisidir, İnsanlar arasında da Hz. Davud'dan güzel seslisi yoktur.

Beşyüz yıldan sonra Hak Teâla Cebrail'i yarattı. Cebrail meleklerin en üstün olanıdır ve Allah'ın sevgilisidir. Cebrail'e "Rûh'ul Emin" de derler. Peygamberlere vahiy getiren de odur. Çeşitli cevherlerden yapılmış altı yüz kanadı vardır. Allah bir kavmi veya bir şehri helâk etmek isterse, Cebrail gider ve onları helâk eder.

İbni Abbas'tan rivayetle Peygamberimiz şöyle buyuruyor:

- Bir gün gökyüzünde Cebrail'in şeklini görmek istedim. Cebrail bana:

- Ey Allah'ın Resûlü sen beni görmeye dayanamazsın, dedi. Ben ısrar ettim. Cebrail'i tam suretinde gördüm. Doğu ile Batı arasını doldurmuş, başı yerde ayakları ise göklerde idi. onu böyle görünce bayılıp düştüm. Cebrail tekrar insan suretinde gelerek beni bağrına bastı. "Korkma ya Muhammed!" dedi.

Beş yüz yıldan sonra Allah zebercedden ve iki cevherden Mikail'in iki kanadı vardır. İncilerle süslenmişlerdi. Bin tane de yüzü vardır. Her yüzünde bin ağzı vardır. Müminler için Hakkı zikrederler. Bin tane de gözü vardır. Bu gözlerle günahkârlar için ağlar, Allah'tan onlar için af ve mağfiret ister. Gözyaşının her damlasından Allah bir melek yaratır. O da mü'minler için Allah'ı zikreder.

Beş yüz yıl sonra da Allah, Azrail'i yarattı. Azrail birinci göktedir. Bazılarına göre de, yer ile gök arasında bir makamı vardır. Yüzü Levh-i Mahfuz'a dönüktür, sağ eliyle müminlerin ruhlarını alır, A'lâ-i İlliyyîne, yüksek makamlara götürür. Sol eliyle de kâfirlerin canını alarak Siccin'e yani cehenneme gönderir.

Kirâmen Kâtibin melekleri Allah'a yakın üstün meleklerdirler. Allah onları insanların iyilik ve kötülüklerini yazsınlar diye yaratmıştır. Sağ

taraftaki melek hayır işlerini, sol taraftaki melekler suçları yazarlar. İnsanlar yürüyecek olsa bu meleklerin biri önden biri arkasından yürür. Ne işler ne söylerse kaydederler. Bu melekler dört tanedirler. İkisi akşam namazında, ikisi de sabah namazında gelirler. Bunların yüz altmış tane de tanıkları vardır. Onları kıyamet günü tanıklık için gelirler.

Beyt-i Ma'mur hakkında da çeşitli görüşler vardır:

1- Yedinci kat göktedir. Arşın karşısında ve Kâbe'nin üzerine düşen göktedir. Yeryüzünde Kâbe'ye hürmet edildiği gibi, Beyt-i Ma'mure de saygı gösterilir. Her gün yetmiş bin melek gelir tavaf eder onda namaz kılarlar. Meleklere ikinci kere tavaf sırası gelmez.

2- Beyt-i Mamur yakuttan bir evdir. Adem zamanında Allah onu cennetten Kâbe'nin yerine indirmiş ve Nuh tarafına kadar yeryüzünde kalmış, tufanla birlikte kaldırılmıştır. Uzunluğu beş yüz yıllık yoldur. Allah onun üzerinde Ruh adında insana benzer bir melek yaratmıştır. Eğer o yer ve gökleri yemek istese idi bir tek lokma ederdi.

3- Beyt-i Mamur'u Adem Kâbe'nin yerine yapmıştır.

4- Hz. Adem'den önce Allah meleklere, Kâbe'nin yerine inşa ettirmiştir.

Bahr-i Mecrur, kaynatılmış sütü suyuna galip deniz demektir. Bu da yedinci kat göktedir. Allah kıyamet gününde mahlukata o denizden hayat verecektir. Bu denizde ellerinde mızraklar bulunan melekler yaratılmıştır. Her mızrağın uzunluğu beş yüz yıllık yol kadardır. Allah o denizde bir melek görevlendirmiştir. Vasfını Allah'tan gayrisi bilmez.

Hz. Enes şöyle demiştir:

Allah Teâla âlemi yaratmadan önce Arş, su üzerinde idi. nitekim Allah Teâla:

- Bundan evvel ise Arş su üstünde idi." (Hud süresi, 7. Ayet)

Allah Teâla suyu ikiye ayırdı. Bir parçasında Bakr-ı Mescur'u, diğer parçasından da, balığın yüzdüğü denizi yarattı. Bundan sonra Arş nurundan güneşi, güneşin hicap nurundan da ayı yarattı.

Mücahid şöyle der:

İlk zamanlar bir güneş geceyi, bir güneş de gündüzü aydınlatırdı. Gece ve gündüzün farkı yoktu. Sakinler rahatsız oldular. Allah Cebrail'e emretti. Allah'ın emri ile Cebrail ayın yüzünden nuru aldı. Güneşe verdi. Ayın yüzündeki karanlık Cebrail'in kanadının eseridir. Matematikçilere ve tefsircilere göre de bu böyledir.

İbni Abbas der ki:

Güneş altmış fersah uzunlukta, altmış fersah da genişliktedir. Doğrusu da budur der.

Hz. Mukattil:

Güneş ve ay seksen fersah eninde ve aynı büyüklüktedir der. Tefsir ilmindeki görüşte budur der.

Ondan sonra Allah cenneti yarattı. Bu hususta İbni Abbas şöyle der:

- Cennet Arşın altında yüce bir makamdır. Bu hususta Resulullah şöyle buyurmuştur.

- Cennetin üstü, tavanı Allah'ın Arşıdır.

İbni Abbas'tan rivayetle:

- Allah "*Adn*" cenntini yarattı ve süslenmesini söyledi. Adn cenneti de kendini süsledi. İçinde nehirler meydana geldi. Kâfûr, selsebil, bal, süt ve tatlı su ırmaklarını çıkardı. Taht, kürsi, cennet hurileri ve elbiselerini göz önüne serdi. Bundan sonra Allah cennete:

- ***Konuş!*** dedi.

- Adn cenneti de:

- Ne mutlu bana gelecek olanlara! dedi.

Hak Teâla

- ***Yüceliğin hakkı için sekiz sınıf insanı sana göndermem, sen de oturtmam,*** buyurdu.

1- Tövbe etmeden ölen içkiciler,

2- Zina edenler,

3- İnsanlar arasında laf taşıyanlar,

4- Zalim kişiler,

5- Eğlence ve sefahate düşkünler,

6- Akrabalarından uzak duranlar,

7- Ahdine vefa etmeyenler,

8- Namusunu kıskanmayanlar.

Vehb şöyle bir hadis naklediyor:

- Ey Allah'ın Resulü, Allah cenneti neden yarattı? diye sordum. Cennetin bir kerpici altın, bir kerpici gümüş, harcı misk ve toprağı zağferân olan cenneti sudan yarattı. Onun taşları inci ve yakuttandır. Kim cennete

girerse çeşitli nimetlerle nimetlenir. Oraya giren ölmez, ihtiyarlamaz ve orada sonsuza kadar kalır.

Zehret'ün Rıyâd tefsircilerinden birine göre, Allah Cennetten sonra Cehennemi yaratmıştır, Cehennemin yedi kapısı vardır. Her kapı arası beş yüz yıllık yoldur. Her girişte yetmiş bin dağ vardır. Her dağda yetmiş bin vadi, her vadide yetmiş bin ev vardır. Her evde yetmiş bin işkence âletleri vardır. Bu azap aletleri, bukağı, kelepçe, zincirler, boyun halkaları, zehirler, kaynar sular ve zakkum gibi şeylerdir. Bunların hepsi de ateştendir.

Cehennemin birinci kapısından tövbe etmeden ölenler gireceklerdir. Bunlar büyük günah işleyenlerdir.

İkinci kapıdan -*ki buraya Cahim denir*- putperestler ve Hıristiyanlar girecektir.

Üçüncü kapının adı "Hutame"dir. Buradan Ye'cüc ve Me'cuc ile Yahudiler gireceklerdir.

Dördüncü kapının adı "Saiyr"dir. Buradan şeytanlar ve yıldıza tapanlar gireceklerdir.

Beşinci kapının adı "Sakır"dır. Ateşe tapanlar bu kapıdan gireceklerdir.

Altıncı kapının adı "Lezâ"dır. Müşrikler bu kapıdan gireceklerdir.

Yedinci kapının adı "Hâviye"dir. Münafıklar ise bu kapıdan gireceklerdir.

Zira Hak Teâla:

- Onun yedi kapısı, her kapının da onlara ayrılmış birer nasibi vardır, buyurmuşlardır.

Tefsircilerin beyanına göre: Allah cehennemi yaratınca melekler korkup ağladılar. Sonra, Allah Âdem'i yaratınca cehennem bizim için değilmiş diye anlayıp rahatladılar.

Ebu Hureyre'den nakledildiğine göre:

- Resulullah, Cehennemin ateşine nisbeten, yeryüzündeki ateş yetmiş kat daha serindir diye buyurmuşlardır.

Ashap:

- Ya Resûlullah buradaki ateş yetmez miydi? dediler. Resûlullah:

İnkârcılara şiddetli azap etmek içindir buyurdular.

Zebaniler Cehennemi bin yıl yaktılar rengi ağardı. Bin yıl yine yaktılar kızardı, tekrar bin yıl yaktılar karardı. Hala o siyahlıkla, o suçlular için böyle beklemektedir.

Vehb şöyle rivayet etmiştir:

- Ondan sonra Allah Teâla Nâr-ı Semûm'u (zehirli ateş) yarattı. Bu ateşten (Cânn) kavmini yarattı. Zira Âyet-i Celilede: ***"Cinleri de daha önce alevli ateşten yarattık"*** (El-Hicr Sûresi 27. Âyet) buyurmuştur.

Allah ateşin alevinden önce, adı **Mâvic** olan bir erkek yarattı. Bundan sonra, **Mâvice** adında bir kadın yarattı. Bu ikisinden bir oğlan doğdu. Cinler bunun neslinden meydana geldiler. İblis de bu nesilden türemiştir. İblis'in Lehya adında bir karısı vardı. Allah bunları birinci kat yere indirdi. Bunlar burada uzun zaman ibadet ettiler. Fakat sonra âsi oldular. Yeryüzü bunları şikâyet etti:

- Ey Allah'ım neden bu isyancıları benim üzerimde isyan ettiriyorsun! diye serzenişte bulundu. Hak Teâla; onlara kendi cinslerinden sekiz yüz peygamber gönderdi. Fakat bunlar hepsini şehid ettiler. Bunun üzerine, aralarında İblis'in de bulunduğu cinlere yere inip bu asilerle savaşmaları emredildi. Sonra Allah Gökten bir ateş göndererek bunları yok etti. İblis ve çocukları burada kaldı ve yerde ibadetle meşgul oldular. Allah bu ibadetleri sebebiyle kendilerini birinci kat göğe çıkardı. Bin yılda burada ibadet etti. Allah Adem'i yaratınca meleklere Âdem'e secdeyi emretti. Onlar Âdem'e secde ettiler, fakat İblis secde etmedi. Bu yüzden huzurdan kovuldu.

Hasan Basri şöyle rivayet etmiştir:

İblis yedinci kat gökte yetmiş bin yıl ibadet etti. Hatta bin yıl cennet hazinedarlığı yaptı. Cennetin kapısında şöyle bir yazı gördü;

- Allah'a yakın bir kulu var ki, O Allah'a isyan edecek ve Allah onu kapısından koğacak ve ona lânet edecek.

İblis bu yazıyı görünce:

- Ey Allah'ım izin verirsen o kuluna lanet edeyim, dedi. Allah ona izin verdi. İblis o kula bin yıl lânet etti. Bunun kendisi olduğunu bilmiyordu. Kendi kendine lanet edip durdu.

Müfessirler İblis'in melek olup olmadıkları hususunda ihtilafa düştüler. Gerçek olan şu ki, o cinidir.

Zira Allah şöyle buyuruyor:

- İblis cinden olduğu için Rabbinin emrinden dışarı çıktı. (Kehf Sûresi 50. Âyet)

Ancak fazla ibadet ve bu sayede göklere yükselmiş ve meleklere katılmıştır. Böylece Âdem'e secdeyle emrolundu.

Allah'ın Bildirdiği Kelimelerin Beyanı

Bunu bilmek gerekir ki, Allah'ın bütün varlıklara buyurduğu emirleri zikre çalışacağız.

Hak Teâla sıra ile aklı, rûhu ve nûru yarattı. kalemi, Levh-i Mahfuzu yarattı. Can kavmini ve Cin'i yarattı. Sonra yerleri ve gökleri yarattı. Yıldızları yarattı. En son yaratık olarak da Âdem'i yaratmayı diledi.

Allah:

- ***Biz yeryüzünde bir halife yaratacağız,*** demişti de melekler:

- Yeryüzünde fesad çıkaracak kan dökecek birini mi yaratacaksın? Biz seni överek yüceltiyor, takdis ediyoruz, dediler. Allah da:

- ***"Ben şüphesiz, sizin bilmediklerinizi bilirim."*** (Bakara Sûresi 30. Ayet), buyurmuştur.

Melekler bunu işitince Allah'tan korkup, Arşı yedi kere tavaf ettiler. Kâbe'nin yedi kere tavaf edilmesinin sünnet olması bundandır.

Bu hadiseden sonra Allah Âdem'i yaratmayı diledi. Yeryüzüne:

- ***Ey yer! Senden bir insanı yaratmak istiyorum ki, Ondan olacak evlatların bir kısmı bana bağlı olacaklar. Onları cennetime koyacağım. Bir kısmı âsi olacaklarından onları da cehenneme koyacağım,*** buyurdu.

İblis bunu öğrendi, yere inerek bunu haber verdi.

Sonra Cebrail toprak olmak üzere yeryüzüne indi. Yer Cebrail Aleyhisselâma:

- Benden toprak alma diyerek yalvardı. Cebrail olmadan Semaya yükseldi.

Sonra Allah Mikâil Aleyhisselama emretti. Yeryüzü ona da yalvarıp ant verdi. O da öylece semaya döndü.

Sonra Allah Teâla Azrail Aleyhisselâma emretti. Yer ona da yalvardı. Ama Azrail onu dinlemedi. Bir avuç toprak alıp geri döndü.

Allah Teâla Azrail'e:

- ***Ey Ölüm Meleği, ne yaptın?*** diye sordu.

Azrail Allah'a yerin and verdiğini söyledi. Hak Teâla:

- ***Senin getirdiğin topraktan, Âdem'i yarattım. Senin esirgeciliğin az olduğu için, insanoğlunun canını almayı sana verdim,*** buyurdu.

Allah'ın kudretiyle o toprak kırk gün yoğruldu. Sonra iki parçaya ayrılıp biri cennete, diğer yarısı cehenneme atıldı. Sonra Hak Teâla şöyle buyurdu:

- Her şeye Kadir olan Allah'ım, Her şey benim hükmümün altındadır. Benden başka kimse hiçbir şeye hükmedemez.

Yine Allah:

- Her diri şeyi sudan yarattık. O inkârcılar bunu görmedi mi? (Enbiya Sûresi 30. Âyet) buyurdu.

Halbuki melekler ve cinler sudan yaratılmamıştır. Âdem topraktan yaratılmıştır. Bu hal şöyle anlaşılmalıdır:

Allah melekleri yelden yaratmıştır. Zira o yeli Allah sudan yaratmıştır. Cinler ateşten yarattı. O ateş de sudan yaratılmıştır. Adem de topraktan yaratıldı. Toprakta sudan yaratılmıştır. Böylece Allah her şeyi sudan yaratmıştır. Bilmiş ol ki o çok harika bir şeydir.

Rivayete göre, Hak Teâla insanın ruhunu yaratmış.

Ona:

- Ben kimim? diye sormuştur.

Nefis Allah'a;

- Ya ben kimim? diye sualle karşılık verdi.

Allah meleklere emretti. Onlar da nefsi bin sene aç bıraktılar.

Allah Teâla:

- Ben kimim? diye tekrar sordu.

Nefis:

- Sen kendinden başka, gerçek bir mabud olmayan yüceler yücesi Allah'sın! dedi.

Böylece nefis aç kaldıktan sonra Allah'ın birliğini ve yüceliğini kabul etmek mecburiyetinde kaldı.

Resûlullah:

- "Allah ruhları bedenlerin yaratılışından dört bin yıl önce yaratmıştır, buyurmuştur.

İkinci Bölüm

Allah Teâla'nın Peygamberlere Hitabı

Allah Bakara Sûresi otuzuncu ayette şöyle buyurdu:

- "Hani Rabbim meleklere: ***Muhakkak ben yeryüzünde bir halife yaratacağım!*** demişti.

Allah Teâla Âdem'i ilahi sıfatlarla bezedi. Böylece onu hilafet makamına layık eyledi. Melekler bu sırrı bilmediklerinden:

- Yeryüzünde fesat çıkaracak, kan dökecek kimse mi yaratırsın? Biz seni takdis ve tesbih ederiz, dediler.

Allah Teâla:

- ***"Sizin bilmediğinizi muhakkak ki ben bilirim"*** buyurdular.

Misbah'ül Üns'de Kâdioğlu şöyle der;

Melekler halife olamaz, Allah'ın vekili olamaz.

Zira Âyetin belirttiği gibi onların şu kusurları vardır:

1- Âdem'i kınadılar.

2- Âdem'i görmeden ona iftira ettiler.

3- Allah'ın iyi bir kuluna fasık dediler.

4- Gıyabî hüküm verdiler.

5- Âdem'i şehvet ve gazaba suçladılar.

6- Âdem'in faziletini kıskandılar.

7- Âdem'in hilafetini kıskandılar.

8- Kibre kapıldılar ve amellerini üstün gördüler.

9- Allah'a itiraz ettiler.

Müfessirlere göre, Allah; yeri, göğü melekleri, cinleri yarattığında, melekler göklerde iskân edildiler. Cinler de yeryüzüne indirildiler. Cinler yeryüzünde uzun yıllar ibadet ettiler. Fakat sonradan aralarında fesat çıktı. Hata birbirlerini öldürdüler. Allah cennet hazinelerinin bekçileri olan melek askerlerini onlara gönderdi. Bunların başları **İblis** idi. İbraniler ona (**Azâzil**), Araplar (**Hâris**) derlerdi. Ne zaman ki Allah'a âsi oldu, hem ismi, hem de şekli değiştirildi. İsmi artık **İblis** oldu. O Allah'ın rahmetinden ümidini kesti. Bunlar yeryüzüne inince cinleri çöllere ve dağlara taksim ettiler.

Sonra Allah, İblis'e yerde, gökte, cennette ibadet için izin verdi. Bu izinden şımaran İblis'e kibir geldi. "Allah beni yarattığı zaman meleklerden üstün yarattı. Bana bu kadar mülk verdi ve ibadetime izin verdi, dedi.

Hak Teâla: ***"Sizin bilmediklerinizi ben bilirim"*** buyurdu. Melekler Allah'ın gazabından korktular. Kâbe'yi tavaf etmeye başladılar. Allah'a yalvarıp, rahmet dilediler.

Allah Teâla da:

- Benim Arş'ımın altında bir ırmağım vardır. Ona Ab-ı Hayvan (Ab-ı Hayat) derler. Orada üç kere elinizi, yüzünüzü ve ayaklarınızı yıkayın! Onlar da üç kere yıkandılar. Allah da onlara:

- Bütün günahlarınızı yarlığadım, buyurdular.

Müfessirlere göre:

Allah Azrail'e buyurdu yerin dört bir yanından topraklar aldı. Toprağın çeşitliliği yüzünden insanların renkleri değişiktir. Allah toprağı balçık yapmalarını emretti. Acı, tatlı, tuzlu sularla onu balçık haline getirdiler.

Ondan sonra Allah, Cebrail'e emretti. Ona yeryüzünün kalbinden toprak almasını söyledi. Cebrail ve büyük melekler, Hz. Resûlün bugün kabrinin bulunduğu yerden birer avuç toprak aldılar. Cebrail bu toprağı cennette mevcut ırmaklara batırıp çıkardı. Toprak bir inci yumağı haline geldi. Bütün melekler bu hamurun Hz. Muhammed'e ait olduğunu anladılar. Adem'in balçığı böylece kırk yıl bekletildi.

Allah Teâla:

- İnsan belli bir değer kazanana kadar uzun bir zaman geçmiştir, buyurmuştur.

İblis Adem'in bu olgunluğunu görünce, Adem'i kıskandı. Adem balçık halinde iken, eliyle göğsüne vurdu. İçinin boş olduğunu anladı. Ağzından girdi ve tekrar çıktı. Dostlarına:

- Bu şeyin içi boştur. Bu âlemde hiçbir şeye sahip olamaz. Eğer Allah bunu sizden üstün kılarsa buna ne dersiniz? dedi.

Dostları da:

- Allah'a itiraz ederiz! dediler.

İblis'de:

- Eğer Allah Teâla bunu benden üstün tutarsa, O'na asi olurum! diyerek yemin etti.

Âdem Aleyhisselâ'a Rûh Üfürülmesi

Âlimler demişlerdir ki:

Allah Âdem'e ruh üflenmesini murad edince ruha; bütün nurların içine girmesini ve Âdem'in cesedine girmesini buyurdu. Ruh bedenin içinin karanlığını görerek cesede girmek istemedi.

- Burası bir karanlık yerdir. Buraya nasıl gireyim, dedi.

Hak Teâla:

- ***Zorla girecek ve zorla da çıkacaksın!*** buyurdu.

Ruh cesede girdi. Önce dimağında iki yüz yıl dolaştı. Sonra gözlerine girdi. Bundan maksat Adem'in topraktan olduğunu bilmesi ve kendisine keramet ve peygamberlik verilince kibirlenmemesi ve gururlanmaması içindi.

Sonra ruh genzine geldi. Âdem aksırdı. Elhamdülillah! dedi. Âdem'in ilk söylediği söz buydu.

Allah Teâla cevap verdi;

- ***Ey Âdem Rabbin sana rahmet eder. Seni rahmet için yarattık.***

Ondan sonra Allah Âdem'in hamdedişinden (***Livâ'ül Hamd***) (hamd sancağı)nı yarattı. Âdem'e nurdan elbise giydirdi. Âdem'in günden güne hoşluğu, güzelliği artmakta idi.

Rivayete göre Hak Teâla, Cebrail'i; akıl, iman ve haya ile Âdem'e gönderdi. Cebrail; Hangisini istersen al! dedi. Âdem aklı seçti. İman hayaya, Allah bana, akıl nerede ise, Orda olmamı emretti. Haya da, Allah bana akıl ve iman nerede ise orada bulun diye emretti dedi. Böylece her üçü

Adem'de toplandı. Adem'in yaratılışı tamam olunca, Allah Teâla cennetten elbiseler gönderip, Âdem'in ağzından güneş gibi bir nur çıkardı. Bu nur Hz. Muhammed'in nuruydu. Nur Hz. Âdem'in iki kaşının arasına yerleşti. Oraya ay gibi parlayıp durdu.

Sonra Allah Teâla meleklerine Âdem'in etrafında toplanmalarını emretti. Âdem'in onlara hutbe okuyacağını bildirdi. Melekler Âdem'in etrafında yirmi bin set halinde dizildiler. Allah, Âdem'e güzel bir ses vermişti. Âdem, sündüsten yapılma yeşil güzel bir elbise giyip minbere çıkmıştı. Minberin yedi ayağı vardı. Adem'in saçı iki bölük olup cevherlerle süslü idi. Başında bir altın taç vardı. Dört köşesinde birer inci bulunuyordu. Bunlar güneşten daha nurlu idiler. Belinde ise nurdan bir kuşak vardı. Âdem minbere çıkıp hutbesin okudu. Allah Teâla, Âdem'e bütün isimleri öğretmişti. Nitekim şöyle buyrulmaktadır.

"Âdem'e bütün isimleri Allah öğretti. Sonra eşyaları meleklere göstererek: doğrucularsanız bunları adlarıyla bana haber verin" demişti. (Bakara Sûresi 31. Âyet)

Âdem

- Ey Rabbim! Benden üstün bir mahlûk yarattın mı? diye sordu.

Hak Teâla:

- ***Ey Âdem! Senden üstün bir mahlûk yaratmadım,*** buyurdu. Ondan sonra Âdem, meleklere selâm verdi. Melekler de onun selâmını aldılar. Âdem'e hürmet gösterdiler.

Sonra Allah, meleklerine, Âdeme secdeyi emretti. Bütün melekler Âdem'e secde ettiler. Yalnız İblis secde etmedi. Kibirlendi, gururlandı, böylece kâfir oldu.

İbni Abbas Hazretleri şöyle demiştir:

- Meleklerden bir topluluk Âdem'e secde etmediler. Allah üzerine ateş göndererek bunları yaktı, yok etti.

Beğâvî tefsirinde şöyle demektedir:

- Âdem'e il secde eden İsrafil'dir. Çünkü o, Âdem'in yüzünde Kur'an'ın nurunu görmüştü. O yüzden hemen secde etti. Sonra Âdem minberden indi. Kendisine cennetten ak bir üzüm salkımı geldi. Âdem'in Cennette yediği ilk şey üzümdür. Yedikten sonra (El-Hamdülillah) dedi.

Allah Teâla Hazretleri:

- Ey Âdem! Seni, verdiğim nimetleri yiyesin ve şükredesin diye yarattım. Verdiğim nimetleri yiyip şükretmek kıyamete kadar senin evlatlarına sünnet olsun! buyurdu.

Kısas-ı Enbiyâ'da anlatıldığına göre; Allah Âdem'i yaratıp canlandırdıktan sonra, cennet elbiselerini giydirdi. Âdem'i bir kürsü üzerine oturttu. Melekler tahtını omuzları üzerine alarak gökleri gezdirdiler. Oradaki acayiplikleri gösterdiler.

Sonra Allah miskten bir at yarattı. İnci ve mercandan iki kanadı vardı. Âdem o ata bindi. Cebrail atın ayaklarından tuttu. Mikâil sağ yanında, İsrafil sol yanında olmak üzere bütün gökleri tavaf ettiler.

Müfessirler şöyle nakletmekteler:

Hz. Âdem cennette yalnız dolaşıyordu. Gönlünde tam bir sükûnet yoktu. Allah Teâla, Âdem'e bir uyku verdi. Âdem uyudu. Allah Âdem'in sol eğe kemiğinden Hz. Havva'yı yarattı. Havva'ya cennet elbiselerinden giydirildi. Hz. Havva, Âdem'in başucunda oturdu. Âdem uyanınca başucunda Havva'yı gördü. Melekler Âdem'i denemek için;

- Bu kimdir? diye sordular.

Âdem;

- Bir kadındır, dedi.

Melekler:

- İsmi nedir?

Âdem:

- Havva'dır, dedi.

Melekler,

- Niçin Havva dedin? Dediler.

Âdem:

- Bu ismi diriden yaratıldığı için aldı, dedi.

Melekler:

- Niçin yaratıldı? dediler.

Âdem:

- Benim için yaratıldı, ikimiz birbirimizde huzur ve sükûn bulacağız, dedi.

Zira Allah Teâla:

- "Sizi bir candan yaratan, bu nefesten de, gönlü kendisine meyledip ısınsın diye eşini yaratan o'dur." (Âraf Sûresi 189. Âyet)

Bedayiûl Albâr'da yazıldığına göre; Âdem Cennete girdiğinde Allah, Havva'yı yarattı: **"İşte benim cennetim, burada yiyip içip oturun, yalnız şu ağaca yaklaşmayın ki, rahmetin sizin üzerinize olsun!"** buyurdu. Kendisini Hamd ve Senâ ile anıp:

- "Hamd, benim övüncüm, azamet örtüm, ululuk elbisem, yaratılmışlar ise kullarımdır" buyurdular.

Melekler bu durumu görünce, bütün cennet halkı onların üzerlerine inciler saçtılar. Âdem ile Havva'yı selâmladılar.

Allah Teâla şöyle buyurdu.

- Bak seni en güzel şekilde yarattım. Ayağının üzerinde yürüttüm. Sana ruh üfledim. Bütün meleklerimi sana secde ettirdim. Sana secde etmeyen İblis'i lânetledim. Sana olacak iyilikleri tamamladım. Havva ile senin için cennetimi ikibin yıl önceden yarattım. Eğer bana itaat ederseniz Cennetimde kalırsınız. Eğer beni dinlemez, verdiğiniz sözde durmazsanız sizi cennetten çıkarır, ateşle azab ederim.

Âdem bunun üzerine:

- Ya ilâhi ahdini kabul ettim, dedi.

Allah:

- Eğer bu ağaçtan yerseniz, zalimlerden olursunuz! Diye buyurdu.

Eb'ul-Leys, İbni Abbas'tan şöyle rivayet ediyor:

- O vakit İblis, Âdem'in Allah'tan bu şekilde yücelik görmesini kıskandı. Onu cennetten çıkartmayı düşündü. Yılan sûretine girerek Cennetin kapusuna gelip ağlamaya başladı. Âdem ve Havva şeytanı tanıyamadılar.

- Neden ağlıyorsun? diye sordular.

Şeytan:

- Sizin için ağlıyorum! İleride birbirinize hasret kalacaksınız. Size acıdığım için söylüyorum. Bu ağaçtan yerseniz Cennet de ebedî olarak kalırsınız, dedi.

Hz. Havva bu söze kandı. Hemen Âdem'in yanı geldi.

- Bu ağaçtan yiyip cennette kalalım dedi.

Âdem Aleyhisselâm da:

- Hak Teâla bizi bu ağaçtan yemeye menetti dedi.

Havva bin bir nazla!

- Yiyelim ne olur? dedi.

Âdem:

- Ey Havva böyle yapma! Ben Allah'ın hışmından korkarım dedi.

Havva:

- Allah'ın rahmeti çoktur, deyip o ağaçtan bir meyve koparıp yedi. Ey Âdem bak ben yedim. Bana bir şey olmadı dedi. O meyveden yemekle Havva'ya bir şey olmadı. Çünkü Havva kendisine uyulan birisi değildi. O başkasına uyan idi. Âdem ise kendisine uyulandı. Çünkü Havva ona uyuyordu. Madem ki Âdem'de bir değişiklik yoktu, Havva'da da olamazdı.

Bundan sonra Havva bir yemiş alıp Âdem'e yemesi için uzattı. Âdem bu meyveyi yedi. Yer yemezde üzerindeki bütün giysiler döküldü. Çırıl çıplak kaldı. Âdem bu halden utanıp kaçtı ve gizlenmeye çalıştı.

Bunun üzerine Allah Teâla:

- Ey Âdem benden mi kaçıyorsun? diye buyurdu. Âdem bir incir yaprağı alarak edep yerini örttü.

Saiyd bin Müseyyeb şöyle dedi:

- Âdem o ağaçtan yemiyeceğim diye, Allah'a söz vermişti. Ama o akıl sahibiydi. Bu meyveyi niçin yedi? Bunun cevabı şudur:

- Havva onu çeşitli yollarla şaşırtmış, sarhoş etmişti. Bu yüzden Allah'a verdiği ahdi unuttu, o meyveden yedi.

Meğâvi tefsirinde rivayete göre Muhammed Bin Kays şöyle demiştir:

- Allah Âdem'e benim yasak ettiğinden niçin yedin? diye buyurdu.

Âdem:

- Havva yedirdi, dedi.

Allah Teâla Havva'ya:

- Niçin Âdem'e yedirdin? buyurdu.

Hz. Havva:

- Bana yılan "Ye" dedi. Ben de yedim! dedi.

Hak Teâla yılana:

- Niçin yedirdin? Buyurdu.

Yılan da:

- Bana İblis öğretti, dedi.

Allah Teâla Havva'ya:

- ***Ayda bir defa kan gör!*** Buyurdu. Yılan deve gibi ayakları olan birisiydi. Hak Teâla:

- ***Ayaklarını kestim. Bundan sonra sürünerek yüzünün üzerine sürün!*** Buyurdu.

Sonra İblis'e:

- ***Bunları sen azıttın. Sana lânet olsun, Sen melûnsun!*** Buyurdu.

Allah Teâla bundan sonra da Âdem'e:

- ***Ey Âdem seni bana şükredesin diye yarattım. Sen verdiğim nimetleri inkâr eden bir kul olmak istersin,*** buyurdu.

Âdem:

- Ey Allah'ım! Beni tekrar toprak et, bana tek azap etme! diyerek yalvardı.

Allah Teâlâ!

- ***Ben seni neden toprak edeyim? Cennet ve Cehennemi senin çocuklarınla dolduracağım!*** Diye buyurdu.

Hz. Âdem bu sözden sonra sevinerek sustu;

Bundan sonra Allah Teâla, Âdem'i Serendib'e, bir dağa indirdi. Ona şu belayı verdi.

1- Yeryüzüne indirdi.

2- Onu sıkıntıya soktu.

3- Rengi değişti.

4- Komşuluktan uzaklaştırdı.

5- Havva'dan ayırdı.

6- Âdem ve İblis arasına düşmanlık girdi.

7- Allah'ın nehyini çiğnedi.

8- İblis'i Âdem oğulları üzerine yönlendirdi.

9- Dünyayı insanoğluna zindan etti.

10- Adem cennet havasından mahrum bırakıldı.

Allah bundan sonra Havva'ya:

- ***Ey Havva nasılsın?*** diye buyurdu.

Havva:

- Ey Rabbim! Benim zînetlerim, elbiselerim gitti, dedi.

Allah Teâla:

- Senin bu elbiselerini kim yok etti! diye buyurdu.

Hz. Havva:

- Benim ettiğim hatadan dolayı yok olup gitti. Düşmanım olan İblis kandırıp aldattı. Sana yemin etti. Ben de ona aldandım dedi.

Allah Azimüşşan:

- Ey Havva seni bu onbeş şeyle müptela eyledim, buyurdu.

1- Hayız görmek.

2- Karnında çocuk taşımak

3- Çocuk doğurmak.

4- Dinî açıdan noksanlık.

5- Akıl noksanlığı.

6- İddet, (boşanmada dört ay on gün beklemek)

7- Mirastan yarı hisse almak.

8- Erkeğin emrinde ve hükmü altında kalmak.

9- Boşamayı elinden almak.

10- Harbe gidememek.

11- Kadınlardan peygamber olmayışı.

12- Halife, devlet reisi olamamak.

13- Erkekten izinsiz yolculuğa çıkamamak.

14- Cemaat kadın olursa, Cuma namazı kılamamak.

15- Genç kadınların erkeklere selâm vermemeleri.

Ey Havva şimdi Cennetten çık! Buyurdu.

Hz. Havva:

- Ey Rabbim Cennetten nasıl çıkayım? Bütün iyilikleri elimden aldın! dedi.

Hak Teâla:

- Cennetten çık! Senin neslinden bir nice Peygamber veli, şehitler gelecek cennetimi onlarla dolduracağım, diye buyurdu.

Meleklerden Cebrail Aleyhisselam, Adem'i Serendib'e, Havva'yı da Cidde'ye indiriverdi.

Melekler Hz. Âdem'i çıplak dolaşıyor gördüler. Ona acıyıp kurtuluşu için dua ettiler. Âdem'in elleri başında gözyaşları sakallarından aşağı akıyordu.

Bazı meleklerse Âdem'i yeriyorlardı. Allah'ın ona verdiği nimetleri ve onun ahdini hatırlattılar. Âdem, Allah'ının takdiri şöyle imiş dedi.

Allah Meleklere: Saf tutun! diye emretti.

Âdem'e: ***Ben, tevbe etmeden hiçbir kimseyi af etmem. Seni en güzel bir surette yarattım, sana ruh verdim, Melekler sana secde ettiler. Sana arkadaş olarak da Havva'yı verdim. Sana eşyanın isimlerini öğrettim. Seni meleklere hatip seçtim. Ama sen aksini unutup şeytana uydun***, buyurdu.

Âdem:

- Yüce Rabbim bu nimetlerin hepsini sen verdin, Ben bunların şükründen acizim. Beni kendi lütfunla bağışla. Beni kâinatı şerefine yarattığın Muhammed aşkına beni bağışla, dedi.

Allah Teâla:

- Sen Muhammed'i Nereden biliyorsun? diye sordu. Âdem:

- Cennette senin adının yanında **"Lâ ilahe illellah Muhammedün Resulullah"** yazılı gördüm. İsmini Arşta ve Levh-i Mahfuzda yazılı gördüm. Bunlardan anladım ki, sana bundan daha sevgili kimse yoktur.

Allah Teâla:

- Ey Âdem (Besmele) ile başlar isen, sana mescitleri mesken, yiyeceklerini helâl kıldım. Yeryüzünde senin için nehirler akıttım. Yiyip iç, Benim zikrimle meşgul ol! buyurdu.

Hz. Âdem:

- Nimetlerini artır Allah'ım! dedi.

Allah Teâla:

- Tövbeni kabul ettim! dedi.

Âdem:

- Yine artır Allah'ım! dedi.

Allah Teâla:

- Seni ve soyundan gelenleri bağışlarım, buyurdu.

Âdem:

- Ey yüce Rabbim! Şimdi işim tamam oldu, dedi.

Sonra İblis:

- Ya Rabbi! Böyle olacağını biliyordun. Bari bana kıyamete kadar imkân ver, dedi.

Allah Teâla İblis'e:

- ***Sana belliz amana kadar izin verdim. Ne yaparsan yap,*** dedi.

İblis:

- Beni yeryüzüne indirdin. Ben nerede oturacağım dedi.

Allah Teâla:

- ***Senin meskenin mezbelelikler ve çöplüklerdir***, buyurdu.

İblis:

- Adem oğullarına kitap ve peygamber göndereceksin. Benim Kitabım nedir? dedi.

Allah Teâla:

- ***Faydasız boş şeyler, şiir ve hicivler de senin kitabın olsun!*** buyurdu.

İblis:

- Benim peygamberim hani ya! dedi.

Allah Teâla:

- ***Cadı, kâhin ve sihirbazlar sana yeterler,*** buyurdu.

İblis:

- Nerede Oturacağım? diye sordu.

Allah Teâla:

- ***Hamamlar***, diye buyurdu.

İblis:

- Benim çığırtkanlarım kim olacak?

Allah Teâla:

- ***Saksağanlar senin çığırtkanların olsun!*** buyurdu.

İblis:

- Ya yiyeceğim! dedi.

Allah Teâla:

- ***Besmele çekilmeden yiyilen yemekler senin yiyeceğin olsun!*** buyurdu.

İblis:

- Ya benim içeceğim ne olacaktır? dedi.

Allah Teâla:

- Sarhoş eden her şey senin içeceğin olsun! buyurdu.

İblis:

- Benim oturup kalkacağım yerler nerelerdir? dedi.

Allah Teâla:

- Sokak, çarşı ve Pazar yerleri senin oturup kalkacağın yerler olsun, buyurdu.

İblis:

- Benim işaretlerim nelerdir? dedi.

Allah Teâla:

- Benim gadabım ve lânetim senin üzerine olsun, buyurdu ve İblis'i on şeye müptela eyledi.

1- Huzurundan onu kovdu.

2- Cennetten çıkardı.

3- Görünüşünü değiştirdi.

4- İsmini değiştirdi.

5- Cahillerin imamı etti.

6- Ona lânet etti.

7- Marifetlerini elinden aldı.

8- Tövbesini kabul etmedi.

9- İlâhi rahmetten mahrum kıldı.

10- Cehennemdekilere hatip kıldı.

Adem:

- Ey Rabbim! İblis'e, kıyamete kadar fırsat verdim. Sana benim evlâtlarımı azdırmak için and verdi. Ben onun hilesinden emin olamam dedi.

Allah Teâla:

- Ya, Âdem ben sana üç güzel haslet verdim ki seni hiçbir kimse azdıramaz, buyurdu.

1- Bana ibadet et. Bana şirk koşma.

2- Senin işlediğin hayır için, sana en az on sevap veririm.

3- İşlediğim günahlar için de tek bir günah yazarım. Eğer tövbe eder isen, tövbeni kabul edip seni yarlığarım.

Zira Allah Teâla buyurmuştur ki:

- "İşte ben çok yakınımdır. Bana dua edince ben dua edenin duasını kabul ederim." (El-Bakara Sûresi 186. Ayet)

İblis, Hz. Âdem'i kıskandı:

- Ey Allah'ım böyle olunca ben, Âdem oğullarını nasıl aldatabilirim? dedi.

Allah Teâla:

- Damarlarına ve kalplerine girer, dilediğim gibi aldatırsın, buyurdu.

İblis:

- Ya Rabbi! Beni yere mi indiriyorsun? dedi.

Allah Teâla:

- Bana isyan edenleri, değil yere cehennemin dibine indiririm ve yemin ederim ki; Onlardan kim bana isyan eder sana uyarsa, cehennemi onlarla dolduracağım. (Araf Sûresi 18. Âyet)

Hz. Âdem:

- Ey Rabbim! Yılan düşmanıma yardım etti. Dünyada ben onunla nasıl baş ederim?

Allah Teâla:

- Onun yuvasını yerin altı, rızkını toprak kıldım. Gördüğün yerde başını parçala! buyurdu.

Hz. Allah; Tavusa da

- Senin yerini sular ve rızkını da yerde yarattım! Buyurdu.

Hz. Havva:

- Ey Rabbim beni eğe kemiğinden yarattın. Aklım, dinimi, mirasımı, şahitliğimi eksik kıldın. Velilere verdiğin sevaplardan bana da vermeni istiyorum.

Hak Teâla'da:

- Ey Havva, haya etmeyi, şefkati, anlaşmayı sana bağışladım. Kızların doğururken ölseler, onlara şehitlik mertebesi veririm! buyurdular.

Sonra Âdem'i Hak Teâla tövbe kapısında Hindistan'da Serendip'e indirdi. Hz. Havva ise rahmet kapısından bugün ki Cidde'ye indirildi. İblis

lânet kapısından çöllere bırakıldı. Yılan ise Arap kapısından indirilerek istihar memleketine sürgün edildi. Bu cehennemden çıkışlar ikindi zamanında meydana geldi.

Hz. Âdem ayağa kalktığı zaman başı göklere varırdı. Bütün melekler yaptığı zikri duyardılar. O vakte kadar sakalsız olan Âdem'in sakalları çıktı. Artık meleklerin tesbihlerini duyamaz oldu. Yalnızlıktan son derece sıkıldı.

- Ey Rabbim ne oldu ki, artık meleklerinin sesini işitemez oldum? dedi.

Allah Teâla:

- Ara yere perde çekildi. Onların sesini duyamazsın! Buyurdu.

Müfessirler şöyle demişlerdir:

- "Âdem yeryüzüne inince, Allah yerlere, göklere ve dağlara emaneti teklif etti." ***"Bu emaneti içindekilerle beraber taşıyabilir misiniz?"***

Onlar sordular:

- Ey Rabbim! İçindekiler nelerdir? dediler.

Allah Teâla:

- Eğer bana itaat ederseniz, sevap kazanırsınız. Eğer asi olursanız cezaya çarptırılırsınız, buyurdu.

Yine onlar:

- Ey Rabbim! Biz sana itaat etmekteyiz. Fakat bize sevap da, azap da gerekmez.

Allah onları imtihan kasdıyla emaneti yüklenmeye çağırmakta idi. Bundan sonra Allah emaneti Hz. Âdem'e teklif etti.

Begavi Tefsirinde şöyle demektedir:

- O emanet dört köşeli bir taş idi. Hak Teâla onu göklere, yere, dağlara arzetti. Onların güçleri yetmedi. Âdem Aleyhisselam ise bu taşı alıp getirdi. Onu yere koymak istedi. Allah Teâla Âdem'e;

- Ey Âdem, Taş sende dursun. O emanet kıyamete kadar senin evlatlarının boynunda dursun, buyurdu.

İmam Muhammed, Tevrat'tan, Şehristanî Tefsiri Kebir'den naklen şöyle derler;

İblis şöyle dedi;

- Allah her şeye kadirdir! Dilediğini yapar, yaptığından da sorumlu değildir. Fakat ben yine de bu hikmet iktizası yedi soru soruyorum.

1- Allah Teâla benim nasıl olacağımı biliyor idi. Beni niçin yarattı, bundaki hikmet nedir?

2- Kendi takdirine göre beni yarattı. Kendisini tanımanı teklif etti. İbadet edersen faydası yok, isyan edersem zararı yok olduğuna göre, Teklifindeki hikmet nedir?

3- Bana ibadet etmeyi, Âdem'e secde etmeyi teklif etti. İbadetlerimi niçin artırmadı ki, Âdem'e secde edeyim!

4- "Ben benden başkasına secde etmem!" dedim. Bu sözümden ötürü beni lânetledi. Bundaki hikmet nedir?

5- Bana lânet ettiği halde, beni niçin Âdem'le cennette buluşturdu? Ben onu aldattım. O da yasak meyveyi yedi. Eğer bana bu fırsatı vermese idi. Âdem Cennette sonsuz olarak kalırdı. Bundaki hikmet nedir?

6- Beni Âdem'e düşman etti. Beni aynı zamanda Âdem oğullarına da musallat etti. Bundaki hikmet nedir?

7- Allah bunları böylece takdir etti. Kıyamete kadar bana verdiği fırsatın hikmeti ne?

Hak Teâla meleklere;

- "Gidin İblis'e söyleyin deyin ki; Senin söylediğin şeyler Allah'a teslim olmadığından oldu." Ben bütün yaratılmışların Hâlikiyim. Bana karşı böyle mi davranması gerekir? Benim emrime karşı gelmek, niçin böyle, neden böyle diye sormak, itiraz etmek küfürdür;"

Vehb bin Münebbih şöyle demiştir:

Âdem yeryüzüne inince durmadan ağlıyordu. Allah Teâla:

- Ey Âdem niçin ağlıyorsun? diye buyurdu.

Âdem:

- Bu büyük hata, bu isyanım karşısında nasıl ağlamayayım? Saadet evinden, zahmet evine; Rahmet evinden, mihnet evine; karar evinden; zevâl evine; Bâki bir âlemden, fenâ evine hatamdan dolayı geldim. Ben nasıl ağlamayayım?

Allah Teâla:

- Ey Âdem! Ben, seni kendim için seçtim. Sana cenneti helâl ettim. Ruhumu sana üfledim. Seni kerem sahibi kıldım. Meleklerimi sana secde ettirdim. Sözünü unutup, bana âsi oldun. Şanım hakkı için

yeryüzü senin gibi insanlarla dolsa da bana, asi olsalar, onları asiliklerinden dolayı aynı şeyleri yaparım, buyurdu.

Hz. Âdem bunu işittikten sonra, üç yüz yıl ağladı.

İbni Abbas'tan rivayetle:

- Hz. Âdem ile Havva dünyaya indirilince kırk yıl yemeden içmeden kesildiler. Utançlarından gökyüzüne bakamaz oldular. Bütün insanların gözyaşları toplansaydı, Davud Aleyhisselam'ın gözyaşları kadar olamazdı. Davud Aleyhisselam'ın gözyaşları bunlarla toplansa idi. Âdem'in gözyaşları kadar olmazdı.

Nakledildiğine göre Âdem yeryüzüne inince karnı acıktı. Cebrail cennetten buğday getirerek Âdem'e ekmesini biçmesini öğretti. Âdem öküz koşarak çift sürdü, ekin ekti. Olgun ekinleri biçip ayırdı. Çıkan buğdayı öğütüp eledi. Çıkan kepeğinden arpa bitti. Âdem tandır yaptı, ateş yaktı, ekmek pişirdi. Âdem'e Cebrail kuyu kazmasını ve su çıkarmasını öğretti.

Nakledildiğine göre, Âdem ile İblis yeryüzünde buluştular. İblis, Âdem'e hakaret etti. Hz. Âdem:

- Ey mel'un beni yanılttın! Bana yine de hakaretler yağdırıyorsun, dedi.

İblis:

- Evet seni yanılttım, ama beni kim azıttı, dedi.

Âdem'in Tövbesi

Allah, Âdem'e rahmet etmek istediği zaman Cebrâil'e şöyle buyurdu:

- Adem, benim yarattıklarımın en üstünüdür. Yer ve gök ehlinden çok ağladı. Benden başkasına boyun eğmedi. Başkasından korkmadı. İşlediği günah onun yüreğini yaktı. Benim isimlerimi ilk zikreden, bana ilk hamdeden odur. Ben de onu yeryüzüne halife ettim. Ona cenneti verdim. Bütün eşyanın isimlerini ona öğrettim. Melekleri ona secde ile emrettim. İblis'e onun için lânet ettim. Bana ilk şükreden olduğu gibi, bana ilk tövbe eden de odur. Ben onu affettim. Kim günah işleyip pişman olup tövbe ederse ben onu yarlığarım. (Bakara Sûresi 37. Ayet)

Sonra Cebrail'i Âdem'e göndererek Âdem'e bazı kelimelerle tövbe etmesini öğretti. O da tövbesini kabul buyurdular. Çünkü tövbeleri kabul eden O'dur.

İbni Abbas'tan şöyle rivayet edilmiştir:

- Ey Rabbim beni kudret elinle yarattın. Bana kendi ruhundan üfledin ve Cennetine koydun. Şimdi ben sana tövbe ettim. Beni tekrar cennete kor musun? dedi.

Allah Teâla da:

- Ey Âdem! Sen benim sevgili bir kulumsun! Dile benden ne dilersen! Buyurdu.

Hz. Âdem:

- Ya Rabbi! Evlatlarımdan bir kulun günah işlerse ve sana şükredip tövbe ederse onları yarlığa dedi.

Âdem duasını bitirir bitirmez Cebrail gelerek;

- Ey Âdem Allah Teâla senin tövbeni kabul etti, dedi.

Sonra Cebrail kanadını yere vurdu. Oradan bir su çıktı. Âdem, o su ile yıkandı. O kokulu su Âdem'i ağarttı. "Ey Allah'ım! Beni günahlarımdan temizle!" dedi. Cebrail cennetten elbiseler getirip Âdem'i giydirdi. Ondan sonra Allah, Hz. Mikâil'i Havva'ya gönderdi.

- Allah Âdem'in tövbesini kabul buyurdu, dedi ve Havva'ya cennetten getirdiği esvapları giydirdi. Havva bu sözleri işitince Âdem'e olan hasretinden ağladı. Gözlerinden dökülen damlalar inci ve mercan oluverdi. Bu taşlardan biri Kâbe'nin yerine kondu. Sonra da dördüncü kat göğe yükseltildi. Resulullah Miraç'ta onu gördü.

Sonra Hak Teâla Adem'e:

- Havva ile buluşunca ona yumuşak davran, Zira ondan senin birçok oğulların ve kızların olacaktır! buyurdu. Bunu duyan Âdem sevindi ve secdeye kapandı. Sonra, ***Havva Merve tepesinde Âdem Safa tepesinde duracak. Âdem ile Havva Hac işlerini tamamlamadan birbirine yaklaşmayacak,*** diye emredildi.

Hz. Âdem Arafat'a geldi. Havva'da Cidde'den Âdem'e kavuşmak isteği içerisinde idi. o da Arafat'a geldi. Arafat'ta buluştular. O güne o yüzden Arafat dendi. Daha sonra Mina'ya geldiler. Âdem burada Allah'tan af ve mağfiret istedi. Bu mekâna da **Mina** ismi verildi. Âdem ile Havva burada Hacc işini yerine getirdiler. Bundan da sonra ikisi beraber Hindistan'a döndüler. Âdem'in Hindistan'dan 40 defa Kâbe'ye gelip hacc ettiği söylenmiştir.

Allah'ın İnsanlardan Söz (Misak) Alması

Allah Teâla şöyle buyurmuştur:

"Rabbin Âdem oğullarının sülbünden nesiller çıkarıp da onları nefislerine karşı şahit tutarak; (Ben sizin Rabbiniz değil miyim?) demiş ve bunu kendilerine şahit tutmuştu." (El-A'raf Sûresi 172. Ayet)

Âdem daha cennetten çıkarılmadan kudret eli arkasını sığadı. Sağ yanında zerreler gibi inciler, sol yanından da siyah zerreler halinde zürriyetler meydana çıktı. ***Sağ yandan çıkanlar Rahmetimle cennetime, sol yandan çıkanlar da Adaletim gereği olan cehennemine girin!*** buyurdu.

Rivayete göre Âdem, bu zürriyeti arasında bir nur gördü. "Bu kim?" diye sordu.

Hak Teâla:

- ***Senin evlatlarından "Davud"tu,*** buyurdu.

Âdem:

- Ne kadar yaşayacak? diye sordu.

Allah Teâla:

- ***Altmış yıl!*** Buyurdu.

Âdem:

- Ya Rabbi! Ömrünü uzat! Dedi.

Allah Teâla:

- ***Sen ömründen onun ömrüne ilave et,*** dedi.

Âdem Aleyhisselam ona kırkyıl ömründen bağışlanmasını istedi. Allah meleklerine;

- ***Şahid olun Âdem, Davud'a kırk yıl ömründen bağışladı,*** buyurdu.

Adem Aleyhisselam önce sağına baktı sevinip güldü, dönüp soluna bakınca ağladı.

Ebu Said El Hudri; şöyle demiştir;

- Ben Hazreti Ömer ile çok haccettim. Bir gün Ömer Hacer ül Esved'in önünde durdu ve;

- Birilim sen, faydası ve zararı olmayan bir taşsın. Fakat Peygamber sana hürmet ederken gördüm. Ben de sana bunun için hürmet etmekteyim, dedi.

Hz. Ali ileri gelerek Ömer'e;

- Ya Ömer! Niçin öyle söylüyorsun? Allah insanların tasdikini (misâkı) bir deriye yazdı. Hacer ül Esved'e, ***"Bu misak sende kalsın. Bu taşa gelip yüzünü süren herkese tanıklık etsin"*** buyurdu, dedi.

Kitaı Müzekkin'de şöyle yazılıdır:

- Hacer'ul Esved, Allah, o ağaçtan yenmemesini emrettiğinde bir melek idi. O melek o zaman Âdem'den uzaklaştı. Âdem yasak meyvede yedi, üzerindeki cennet elbiseleri ve güzellikleri gitti. Âdem cennetten çıkarıldı. Melek gelince onu bulamadı. Allah bu meleği yakuttan bir taşa çevirdi.

Resulullah buyuruyor ki;

- Allah, Âdem'in belinden zürriyetini çıkardığı zaman, melekler bunların çokluğunu gördüler.

- Ya Rabbi, bunlar yeryüzüne nasıl sığarlar. Nasıl idare edip geçinirler, dediler.

Allah Teâla; ***"Bunları dört kısma ayırırım.***

1- Bir kısım babasının belinde bulunur,

2- Bir kısım ana rahminde bulunur,

3- Bir kısmı yeryüzünde yaşar.

4- Bir kısmı da yerin altında (kabirde) bulunur. Böylece geçinip giderler" buyurdu.

Allah Teâla Âdem'e;

- Ey Âdem Kâbe'yi yap! Buyurdu.

Âdem, Kâbe'yi yaptı. Havva ile o civarda oturdular. Bu sırada Cebrail cennetten buğday ve öküz, cehennemden de ateş getirdi. Ateşi yetmiş defa yıkadı. Böylece faydaya sunuldu.

Tevratta nakledildiğine göre; İbni Abbas şöyle der;

- Âdem, Ey Rabbim! Sana günlerden hangi gün aylardan hangi ay, sözlerden hangi söz daha sevimlidir? diye sordu.

Hak Teâla;

- Benim için, günlerden Cuma günü sevgilidir. Zira o gün kullarımı affederim. Sözlerden "Lailâhe illallah" kelimesi en sevgilidir. Aylardan en sevgili Ramazan ayıdır. Çünkü o ayda kullarımı mağfiret ederim. Onlara rahmetle bakarım, buyurmuştur.

Zehret'ür-Riyâd'da rivayete göre Cafer Sadık şöyle söylemiştir.

- Âdem ile Havva Cennette oturmakta iken, Allah Cebrail'i gönderdi. Âdem'i alarak cenneti gezdirdi. Bir taşı altın, bir taşı gümüş bir sarayın önüne geldiler. Kubbesi Zebercedden idi. O sarayda yakuttan bir taht vardı. Onun üzerinde nurdan bir kubbe vardı. Kubbeden hoş bir ses yükseliyordu. Bu sesin sahibi nurdan bir sûret, başında nurdan bir taç kulağında inciden bir çift küpe, belinde nurdan bir kemer vardı. Âdem bu durumu görünce hoşuna gitti ve:

- Bu kimdir? bu sûret nedir? diye sordu.

Allah Teâla:

- Bu Fatime'nin suretidir. Başındaki taç Muhammed Mustafa'dır. Belindeki kemer Ali'dir. Kulağındaki iki küpe ise Hasan ile Hüseyin'dir, buyurdu.

Âdem bu kubbede 5 kapı gördü. Her kapıda nurdan bir söz yazılıydı;

Birinci kapıda, *bu Muhammed*'dir.

İkinci kapıda, *bu Ali*'dir.

Üçüncü kapıda, *bu Fatimat'ül Zehra*'dır.

Dördüncü kapıda, *bu Hasan*'dır.

Beşinci kapıda, *bu Hüseyin*'dir, yazılıydı.

Cebrail:

- Ey Âdem bu isimleri unutma, Bu isimler bir gün sana lazım olur.

Âdem dünyaya inince üç yüz yıl ağladı. O sırada bir ses işitti.

- Ey Âdem Beytül Mâmur'e bak! diye emredildi. Âdem bu isimleri orada gördü, hemen secdeye kapandı.

- Ya Mahmud; Muhammed aşkına beni bağışla! dedi.

Allah Teâla:

- Ey Âdem eğer bütün zürriyetinin bağışlanmasını istesen bu isimler hatırına bağışlarım, buyurdu.

Yine rivayete göre Âdem dünyaya indirilince;

- Ey yüceler yüce Rabbim! Beni kudret elinle yarattın. Cennetine koydun. Meleklerini bana secde ettirdin. Ben nefsime uyarak sana asi oldum. Şimdi ben tövbe ediyorum, kabul eder misin? dedi.

Allah Teâla:

- Ey Âdem, ben yerleri gökleri yaratmadan önce şöyle yazdım. "Şüphesiz ki ben tövbe edenleri iyi amel işleyenleri, doğru yolda yürüyenleri elbette ki çok yarlığayıcıyım." (Ta-hâ Sûresi 82. Ayet) ***Şimdi "Gaffar" ismini yok eder miyim? Seni yarlığadım. Fazlım ve Rahmetim ile seni tekrar cennete koyacağım***, buyurdu. Âdem'in bütün vücudu siyahlaştı. İbret için yalnız tırnakları beyaz kaldı. Melekler hep Âdem için ağlaştılar.

- Ey Rabbimiz! Kudret eliyle yarattığın, Havva'yı kendisine eş ettiğin, meleklerini secde ettirdiğin, bir isyanı yüzünden cennetten attığın, yüzünü böyle kararttığın Âdem'in hali ne olacak? dediler.

Allah Teâla Âdem'e, ayın 13, 14, 15'inci oruç tutmasını buyurdu. Âdem o günleri oruçlu geçirdi. Vücudu tekrar eski rengine geldi. Bundan dolayı günlere **"Eyyam-ı Biyz"** (beyaz günler) dendi.

Yine rivayete göre Âdem arşa başar, orada **Muhammed** ismini yazılı görürdü. Âdem onu tam olarak görmek istendi.

Allah Teâla:

- Ey Âdem gördüğüm ismin sahibi ahir zamanda gelecektir. İşte onun nurunu gör, buyurdu.

Âdem'in alnında Muhammed'in nuru parlayıp durmakta idi. nur alnından Âdem'in şehadet parmağına geldi, Âdem o nuru gördü. Parmağını kaldırıp şehadet getirdi. Böylece şehadet parmağını kaldırmak sünnet oldu. Sonra Cebrail bir yüzük getirdi, Âdem'e verdi. Âdem onu şehadet parmağına takmaya yeltendi.

Cebrail:

- Onu serçe parmağına tak, dedi.

Âdem:

- O zayıftır, dedi.

Cebrail

- O şehadet parmağıdır. Şehadet etmek şerefi ona yeter, dedi.

Zira Allah;

- Ben zayfları esirgerim, yüzük ona gerektir, buyurdu. Ondan sonra Âdem yüzüğü serçe parmağına taktı. Nakledildiğine göre Hazreti Ali şöyle dedi;

- Âdem buğday yiyip yere inince kustu kusmuğundan ağu ağacı bitti. Bu ağaçtan yılan yedi. Bu yüzden yılan kıyamete kadar ağzında bu ağuyu taşıyacaktır.

Nakledildiğine göre; bir gün Resulullah Hz. Ali'nin evine geldi. Hz. Ali'yi Fatma'nın başı ucunda otururken gördü ve;

- Ey Allah'ım aralarını düzelt diye buyurdu.

Hz. Ali:

- Ey Allah'ın Resulü (**Allahümme**) deki (mim) nasıl bir mim dir diye sordu.

Peygamberimiz de;

- Allah Âdem'i yarattığı zaman, Âdem'e yerini gösterdi.

Âdem;

- Yarabbi beni yarlığa! dedi.

Allah Teâla;

- Ey Âdem! Sen beni ne kadar böyle anarsan an, melekler gibi anıp zikredemezsin! Sana bir kelime öğreteyim, geçmişlerin ve geleceklerin isimleri onda toplanmıştır. O isim (Allahümme) dir. Bana öyle dua et. Zira bu kelime İsm-i Azam'dır. (En büyük isim) Zira yarattığım ve yaratacağım şeylerin ismi (mim) dir.

Hazreti Allah buyurdu ki:

- Kim bir defa "Allahümme Lek'el Hamd" (Allah'ım sana hamdolsun) derse, onun her harfine on sevap veririm. günahlarını yok eder, onu, ululatırım.

Âdem bunu işitince, şükredip secde etti. Allah, Âdem'i yarlığadı. Bir kere **"Allahümme"** dedi. Allah'da onu affetti.

Nakledildiğine göre Âdem cennetten çıkarılırken yanına dört şey aldı.

1- Asa, 2- İncir yaprağı, 3- Yüzük, 4- Ağlayış (gözyaşı. Sonra bu asa Hz. Musa eline geçerek mucize asa oldu. Yüzük Hz. Süleyman'a ulaştı. Mülkü onunla kuvvet kazandı. Gözyaşı asilere ulaştı. Onların gözlerinden akarken onlara rahmet haline dönüştü.

Âdem:

- Ey Allah'ım Muhammed ümmetine dört iyilik ihsan eyledin. Bana vermedin.

1- Onun tövbesini her yerde kabul ettin. Benim tövbemi yalnız Kâbe'de kabul buyurdun.

2- Benim cennet elbiselerim vardı. Onları günah işleyince aldın. Onların tövbelerini çıplak bile olsalar kabul ettin.

3- Hata ettiğimde eşimi benden ayırdın, dünyaya getirdin. Muhammed ümmetini günah işleseler de cennete koydun.

4- Hata yüzünden beni eşimden ayırdın onları ayırmadın.

Rivayete göre, Havva yüz yirmi oğlan doğurdu. Bazı raviler seksen dediler. Bu doğumlar ikizdiler, biri kız biri oğlandı.

Ebu'l Leys tefsirinde Mukkattil'den naklen şöyle bildiriyor:

- Allah Havva ile Âdem'den bin zürriyet yarattı. İlk doğan Kabil'dir. Bunun kız kardeşi İkrime'dir. Bunlardan sonra Habil ile onun kız kardeşi doğdu. Adem, Kabil'e kız kardeşini Habil'e ver dedi. Kabil buna razı olmayıp Allah'a asi oldu. Habil'i öldürdü. Dünyada ilk puta tapan Kabil'dir. Habil öldürülünce kanı yedi gün yere sızmadı yer, yedi gün sonra o kanı içine aldı.

Hz. Âdem, Kabil'e kardeşini sordu.

Kabil:

- Bilmiyorum, dedi.

Âdem;

- Yer bana kardeşini öldürdüğünü söyledi, dedi.

Kabil:

- Eğer onu öldürdü isem, onun kanı hani? dedi. Allah bundan ötürü adam öldürmeyi haram kıldı. Âdem bu hale aşırı derecede üzüldü.

Bunun üzerine Allah:

- ***Yeryüzünü sana itaat, etmeye memur ettim***, buyurdu.

Hz. Âdem:

- Ey yer! Kabil'i yakala dedi. Yer Kabil'i hemencecik tuttu.

Kabil yere:

- Ey yer! Allah rızası için bana zaman tanı! Dedi. Yer ona mühlet verdi.

Kabil:

- Ey Rabbim babam emrini tutmadı, niçin onu yer yutmadı? Diye sordu.

Allah:

- O benim bir emrimi tutmadı. Sen ise iki emrime karşı geldin! Buyurdu.

1- Benim emrim.

2- Babanın emridir.

Hz. Âdem:

- Ey yer onu tekrar tut! dedi.

Yer Kabil'i yine tuttu.

Kabil:

- Ey Rabbim beni helâk edersen senin doksan dokuz ismin var. Bunlardan Rahman ve Rahim isimlerini ortadan kaldır! dedi.

Dehhâk şöyle rivayet ediyor:

- Âdem zamanında ağaçların hepsi meyve verirlerdi, denizlerin suları tatlı, Aslan ile öküz beraber yaşarlardı. Kurtla, koyun beraber gezerlerdi. Ne zamanki Kabil Habil'i öldürdü. Yeryüzünde büyük bir deprem oldu. Bazı ağaçlar meyve vermedi. Denizin suyu acı oldu. Hayvanlar arasında da düşmanlık başladı.

Âdem Aleyhisselam'ın çocukları çoğalınca, Allah, Âdem'i çocuklarına peygamber olarak görevlendirdi. Âdem çocuklarını hakka davet etti. Allah Âdem'e birkaç sayfadan meydana gelen risaleler indirdi. İlkin oruç o zaman tutuldu. Bayram geldiğinde Âdem:

- Ey Rabbim! Beni bağışla! Evlatlarımdan kimler oruç tuttuysa onları da bağışla diye dua etti.

Allah Âdem'in duasını kabul buyurdu.

Âdem oğlu **Şit**'e beş nasihatta bulunmuştur. Bu nasihatlar şunlardır;

1- Bu dünyaya bağlanma; zira bu dünya fanidir. Ben ebedi olan cennette hata ettim.

2- Kadın sözüne uyma! Ben uydum pişman oldum.

3- Bir işi yapmadan önce, onun sonunu düşün! İşi öyle yap; ben düşünmedim pişman oldum.

4- Gönlün neye dönerse, ona mani ol! Ben nefse uyup buğdayı yemese idim; pişman da olmazdım.

5- Ne yaparsan yap, birilerine danış, müşavere et! Ben meleklere sonra idim başıma bu işler asla gelmezdi.

Vehb dedi ki:

- Âdem'in ömrü bitmeye yaklaşınca Allah Âdem'e:

- Senin ruhunu Cuma günü alacağım! buyurdu. Âdem ağlayarak Havva anamıza geldi.

Hz. Havva:

- Ey Âdem! Feryadına sebep nedir? diye sordu. Âdem ölüm haberini ona söyledi.

Havva:

- Çok yazık! Allah bizi cennetten çıkardı. Dünya hayatımıza son verecek; biz ölünce nereye gideceğiz? Diyerek üzüntüsünü açığa vurdu. Âdem ise:

- Toprağa gideceğiz, dedi. Havva yine feryad etti.

Âdem:

- Ey Havva! Ağlama, ölüm şaraptır. Ben ise bizlerden doğanlar bu şaraptan içeceklerdir. Ölümü sen miras koydun. Beni cennetten çıkardın dedi.

O sırada Azrail gelerek şu ayeti okudu:

- ***"Her ümmetin bir eceli vardır. Bu müddet ne biraz geri bırakılır, ne biraz öne alınır."*** (Araf Sûresi 34. Ayet)

Bunun üzerine Âdem öyle bir feryad etti ki eğer, mahluklar sesini duysalardı, hepsi ölürlerdi. Sonra, Âdem:

- Ey Ölüm Meleği! Oğullarımın canını da böyle mi alacaksın? Yoksa bu bana özel bir hal midir? Dedi.

Ölüm Meleği:

- Ey Âdem! Allah ölümü sana kolaylaştırmıştır, dedi.

Âdem yüzünü gökyüzüne kaldırarak:

- Ey Rabbim! Ölümü benim evlatlarımdan inananlara kolay kıl, diye dua etti.

Âdem, dokuz yüz altmış yıl yaşadı. Azrail canını almaya geldiği zaman ona:

- Ey Ölüm Meleği! Acele ettin, dedi.

Hz. Cebrail:

- Ecelin tamam oldu, dedi.

Âdem:

Daha kırk yıl var, dedi.

Ölüm Meleği:

- Sen ömrünün kırk yılını oğlun Davud'a bağışladın, dedi. Âdem:

- Hayır bağışlamadım, dedi.

Allah şahid gösterdi. Melekler bağışladığını söylediler.

Allah Âdem'i esirgedi. Ona şefkat gösterdi. Âdem'in ömrünü bin yıla, Hz. Davud'un ömrünü de yüz yıla çıkardı.

Âdem İle Havva'nın Ölümleri

İbni Abbas şöyle rivayet etmiştir:

- Âdem'in ömrü tamam olunca Allah:

- Ecelin yaklaştı Şit'e vasiyet et! diye buyurdu.

Âdem:

- Ey Rabbim! Ölüm nedir? diye sordu.

Hak Teâla:

- Ölüm, acı ağudan daha acıdır. Ölenin yüzünden nuru gider. Toprak onu çürütüp yer bitirir. O toprak olur. Sonra seni ve oğullarını yeniden yaratırım. Sana ve onlara gereken hesapları soracağım, buyurmuştur.

Âdem bunu duyunca feryad edip ağlamaya başladı. Sonra yer ona:

- Ey Âdem! Allah benden senin toprağını aldığında bana tekrar göndereceğinde sözleşmişti, dedi.

İbni Abbas şöyle söylemiştir:

- Bütün peygamberler ölüm şarabını içmeye razı olmadılar, sadece, Peygamberimiz Muhammed Mustafa bana razı oldu. *"Allah'a kavuşmak ne güzeldir!"* dedi.

Allah ölümü bir koç şekline koyarak Âdem'e göstermek üzere indirdi. Âdem ölümün şeklini görünce aklı başından uçtu, düşüp bayıldı. Melekler onu tuttular. Üzerine ***Ab-ı hayat*** suyu serperek tekrar uyandırdılar. Aklı yine geldi.

- Ey Rabbim! Bu ölüm yalnız benim için mi? dedi.

Allah:

- Bütün yaratıklar ölümü tadacaklar. İnananların canı "İlliyûn'da, inanmayacakların canı "Siccin'dedir, buyurdular.

Kab-u Ahbar da şöyle yazılmıştır:

- Allah Azrail'e Âdem'e inmesini buyurdu. Azrail çok güzel bir kılığa girdi. Ona hoş bir surette geldi. Muhammed Mustafa'dan ve Âdem'den başka kimseye böyle güzel bir surette inmemiştir.

Allah Teâla Azrail'e:

- Ölüm şarabını al! Âdem'e ver içsin. Sonra ruhunu al! diye emretti.

Azrail, Âdem'e gelerek:

- Allah'ın Selamı senin üzerine olsun ey insanlığın babası! Sen beni tanır mısın? dedi.

Âdem Aleyhisselâm:

- Bilirim! Niçin geldin? dedi.

Ölüm Meleği:

- Bu şarabın hepsini iç! Sonra ölümü sana tattırayım dedi.

Âdem:

- Ben Rabbim'e itaat eylerim, dedi.

Ölüm Meleği ölüm şarabını Âdem'e içirdi. Âdem ölümü tattı. Bütün melekler başına toplandılar. Hak Teâla cennetten kefen verdi. Melekler onu üç su ile yıkayıp kefenlediler. **Hz. Şit**, Âdem'in namazını kıldırdı. Yer ve gök meleklerle dolup taştı. Hz. Şit otuz tekbir aldı. Bunlardan beş tanesi oğullarına beş vakit namaz oldu. Kalan yirmi beşi de onu, ululamak içindi.

Bazı nakilciler kabrinin Serendib'de olduğunu söylerler.

Adem Cuma günü zevalden sonra vefat etti. Havva bundan sonra Kırk gün yemedi, içmedi, böylece o da vefat etti. Onu da Âdem'in yanına gömdüler.

Bu bilgiler nakillerden ve tefsirlerden alınmıştır.

"Allah kimi dilerse doğru yola iletir!" (Bakara Sûresi 142. Ayet)

Şit Aleyhisselâm'ın Peygamberliği

Kabil, Habil'i öldürünce kırk gün Âdem ile Havva yemedi, içmedi hüzünlenip ağlaştılar. Son derece mahzun oldular.

Allah Teâla:

- Ey Âdem! Yeter ağladığın! Ben sana Habil benzeri bir oğlan verdim. O velilerin ve Peygamberlerin atasıdır, buyurdular.

Sonra Havva Habil'e benzer bir oğlan doğurdu. Âdem ismini Şit koydu. Şit hediye demektir. Çünkü o Habil'e karşılık verilmiştir. Hz. Şit'de Muhammed Mustafa'nın nuru parlıyordu.

Sonra Allah Şit'e Peygamberlik verdi. Kendisine elli sayfa kitap indirildi. Şit kavmini Allah emrine davet etti. İnsanlar ona uydular. Şit zamanında bin şehir kuruldu. Burada minareler inşa edildi. Her minareye çıkılıp *"Lâ ilahe illallah Muhammedün Resulullah"* diye çağrılırdı. Hz. Şit yedi yüz yıl yaşadı. Sonra vefat etti ve yerine ***Hz.İdris*** peygamber oldu.

İdris Aleyhisselâm'ın Peygamberliği

Ka'bûl Ahbâr'da şöyle denilmiştir:

İdris babası Şit'e benzerdi. İnsanlar arasında ilk yazı yazan odur. Hz. İdris yıldızlarla uğraşır hesaplar yapar rakamlarla Allah'a ibadet ederdi. Asıl adının (Ahnûd) olduğu söylenir. İlimlerle uğraşması ona İdris denilmesine sebeptir.

Allah sonra İdris'e peygamberlik verdi. Ona da Otuz Sûhuf indirilmiştir. Âdem ve Şit'e inen Sûhuflarda ona verildi.

Terzilik sanatını icad eden odur. İlk elbiseyi o dikti. Ondan önce insanlar dikişsiz hayvan derisi giymekte idiler.

Allah Teâla İdris'e:

- Dünya bir deniz gibidir. Sen bir gemi yapıp ona binersen kurtulursun. Yoksa mahv olursun, buyurdu.

İdris bunu duyunca dünyadan ve insanlardan yüz çevirdi.

Hz. İdris cenneti görmek ve ona girmek istedi. Böylece ibadetlerini arttırdı. O kadar ibadet etti ki yeryüzünde ibadet edenlerin hepsinin yaptığı ibadeti geçti. Melekler bu duruma hayret ettiler. Allah'tan onu ziyaret etmek üzere izin istediler. Allah onlara izin verdi. Azrail de insan suretinde ona, geldi. Hz. İdris onu görünce:

- Sen kimsin? dedi.

Azrail:

- Ölüm Meleği benim! dedi.

Hz. İdris:

- Ey Ölüm Meleği, ruhumu almanı istiyorum, dedi.

Ölüm Meleği:

- Ölmekten gayen nedir? Ben Allah izin vermeden kimsenin canını alamam, dedi.

Allah Teâla Azrail'e:

- Onun canını al! Ben onun kalbindekilerini bilirim, buyurdu.

Azrail, Hz. İdris'in ruhunu kabzetti. Allah İdris'i tekrar diriltti. Sonra cehennemi görmeyi istedi.

Hak Teâla:

- Götürün cehennemi de görsün, buyurdular. Götürdüler. Hz. İdris Cehennemi gördü. Sonra İdris Cenneti görmeyi diledi.

Rıdvan: Allah'tan izinsiz olmaz, dedi.

Allah Teâla Rıdvân'a:

- Ey Rıdvân benim kulum ne istiyorsa ben bilirim, O cennete girsin! diye buyurdu.

Hz. İdris cennete girdi. Yürüyüp bir ağaca gelip sarıldı. Azrail İdris'e:

- Gel çık! dedi.

Hz. İdris,

- Ben buradan çıkmam, dedi.

Allah bir meleğe:

- Aralarında hakem ol! dedi.

O melek gelip İdris'e niçin çıkmıyorsun? diye sordu.

Hz. İdris Meleğe:

- Hak Teâla: ***"Sizden hiç biriniz müstesna olmadan ölümü tadacaksınız!"*** buyurdu. Öyle ise ben de ölümü tadım. Allah; ***"Sizden biriniz müstesna olmamak üzere cehenneme uğrayacaktır!"*** buyurdu. Ben de uğradım ve onu geçtim. Yine Allah: ***"Onlar oradan çıkarılacak değillerdir!"*** buyurdu. Öyle ise ben de cennete girdim. Artık buradan çıkmam diye ona cevap verdi.

Allah Teâla meleğe:

- İdris benim emrimle cennetime girdi. Yine benim emrimle çıkar! buyurdu. ***Ona bir şey söylemeyin, cennette ebediyen kalsın,*** buyurdu. Böylece İdris cennete ebedî kaldı.

Zira Allah Teâla Kur'an'da şöyle buyuruyor:

- "Kitapta İdris-i de an! Çünkü o çok sadık bir Peygamberdir. Onu biz yüce bir yere yükselttik" buyurdu. (Meryem Sûresi 56-57. Ayet)

Hasen Radiyallah şöyle söyledi.

- Allah İdris-i cennete yüceltti. Zira Allah ***"Yüce bir mekân"*** diye buyurmaktadır. Çünkü cennetten yüce bir mekân yoktur.

Resulullah İdris'i Mirac gecesinde dördüncü kat gökle gördü, diye sorulacak olursa, bana uygun olan görüş nedir?

Bu hususta en doğru cevap şudur: İdris cennettedir. Cennet dördüncü kat gökte veya altıncı kat gökte denmesi caizdir.

Peygamberimize Mirac'da ruhlar, mertebelerine göre arz olunmuştur. İdris'in mertebesi ise dördüncü kat gökte arz olunmuştur.

Hz. İdris'in öldüğünde üç yüz altmış yaşında olduğu rivayet edilmiştir.

Nûh Aleyhisselâm'ın Peygamberliği

Hak Teâla Kur'an'da buyuruyor ki:

- "And olsun ki biz Nûh'u kavmine vaktinde göndermişizdir. (Nûh şöyle demişti): Kuşkusuz ki ben sizi Allah'ın azabından korkutanım. Allah'tan başkasına ibadet etmeyin! Cidden ben sizin başınıza acıklı bir azabın gelmesinden endişeliyim." (Hûd Suresi 25-26. Âyet)

Ka'bûl Ahbar kitabında şöyle diyor:

- Allah, İdris'ten sonra Nûh'u peygamber olarak gönderdi. Hz. Nûh'da kavmini Hak yola davet etti. Kavmi ise inkâr ederek Kâfir oldular. Sonra Allah Nûh'a bir gemi yapmasını emretti. Hz. Nûh kavminin su ile helak edileceğini anladı. Kavminin iman etmesini ve bu helakten kurtulmaları için dua etti.

Allah Teâla:

- Ey Nûh! Benim ezelî olan ilmimde, yer ve gökleri yaratmazdan iki bin yıl önce yerde yaşayan halkın için suda boğulacaklarına dair ilahî takdirim vardır, buyurdu

Nûh bunu duyunca kavmi için feryâd etmeye başladı. Bundan böyle ismi **"Şâkir"** olan bu peygambere **"Nûh"** dendi.

Sonra Cebrail gelerek kuş göğsünü andırır tarzda bir gemi inşa etmesini öğretti. Recep ayının ilk günü gemi tamamlandı. Receb'in yedisinde Nûh'un ocağından su çıktı. Sonra yerin ve göklerin her tarafından sular hücuma geçti. Nûh'a inanan seksen kadın, erkek gemiye bindiler. Oğlu Ken'ân gemiye binmedi suda boğuldu.

Nûh tufanı Âdem'in yeryüzüne inişinden iki bin iki yüz yıl sonra olmuştur.

Hz. Nûh'un kalan üç oğlu Hâm, Sâm, Yafes gemiye binmiştiler. Hâm gemide eşiyle birleşti. Bunu sezen Nûh ona beddua etti, yüzü siyahlaştı. Onun nesli siyah derili insanlar oldular.

Nûh ve yanındakiler su yüzünde altı ay seyrettiler. Receb ayında gemiye binip, Zilhicce'de de karaya çıktılar. Gemi **Cûdî** dağında durdu. Geminin kapısı açılınca yeryüzüne baktı ve yeri bembeyaz gördü.

- Bu nedir? Ey Rabbim! diye sordu.

Hak Teâla:

- ***Bu senin kavmine ait kemiklerdir***, buyurdu.

Nûh:

- Ey Rabbim? Bu duruma çok üzüldüm, dedi.

İbni Abbas şöyle demektedir:

- Gemiye sıçanlar dolmuştu; gemiyi deler diye korktular. Allah Nûh'a aslanın sırtını sığa diye vahyetti. Nûh aslanı sığadı. Aslan aksırdı ve aslanın burnundan kedi düştü. Kedi sıçanları yedi. Bundan sora da hayvan pislikleriyle gemi doldu. İnsanlar Hz. Nûh'a şikâyet ettiler. Bu sefer de fili sığaması emrolundu. Nûh fili sığayınca filden domuz düştü ve domuz da bütün pislikleri yiyip tüketti.

Nûh yolculuk sırasında yaşlı bir adam gördü, Ona:

- Sen kimsin? diye sordu. Seni gemiye kim koydu? dedi.

İblis de:

- Ben kendim girdim. Senin ümmetinin bedenleri senin, gönülleri benimle olsun istedim, dedi.

Hz. Nûh onu tanıdı:

- Sen İblis'sin! dedi.

İblis:

- Ey Nûh senin kavmini helâk edecek beş şeydir. Üçünü söyleyeceğim. İkisini de söylemem dedi.

Hak Teâla Nûh'a:

- ***Üçünü söylemesine gerek yoktur. İkisini söylesin,*** buyurdu.

İblis:

- Bütün insanları bu iki şeyle, yani hırs ve hasedlerinden helâk ederim. Ben Âdem'i hased ettim, lânete uğradım. Âdem de hırsı yüzünden cennetten çıkarıldı, dedi.

Beğâvi'den nakledildiğine göre, tefsirinde şöyle demiştir;

- Nûh karaya çıkmak istediğinde haber getirmesi için kargayı gönderdi. Karga gitti. Yolda giderken bir leş gördü. Karnı açtı. Leşi yemeğe daldı ve gecikince Nûh, güvercini onun ardından gönderdi. Güvercin gittiği yerlerde suları çekilmiş olarak gördü. Orada bulduğu bir zeytin yaprağını gagası ile alıp, ayağında da biraz balçık alarak geldi. Hz. Nûh kargaya beddua etti. Karga siyahlaştı. Güvercine de dua etti. O da insanların sevgisini çeken bir duruma kavuştu.

Vehb bin Münebbih şöyle der:

- Nûh'un gemisinin üç kapısı vardı. Bu gemi üç katlı idi. Üst katta insanlar, orta katta kuşlar ve diğer canlılar, alt katta ise yırtıcı hayvanlar vardı.

Keşşâf'de ise:

- Yeryüzü su ile doldu. Nûh'un gemisi suda bir balık gibi yüzüyordu, demiştir.

Kâzi Beyzâvî'de şöyle söylüyor:

- Su kırk arşın derinlikteydi. Kâfirler suda boğuldu.

Hak Teâla tufan başladığı vakit Nûh'a;

- **"Bismillah"** ile gemiye gir! **Errahmanirrahim"** deme. Şimdi helak zamanıdır buyurdu.

Hz. Nûh ve kavmi gemiden çıktılar. O gün Aşûre günü idi. Allah Teâla Nûh'a:

- Bulunduğun yerde bir köy kur diye buyurdu.

Gemiden çıkan seksen kişi burada kendilerine evler yaptılar. O köye **"Semânîn"** (Seksenler) köyü dendi.

Rivayetlere göre Nûh'un ömrü hakkında rivayetler çeşitlidir.

İbni Abbas şöyle söylüyor:

- Nûh gemi yaptığında dört yüz seksen yaşında idi. Gemiyi bitirip bindiğinde altı yüz yaşında idi. karaya çıktıktan sonra üç yüz elli yıl yaşadı. Böylece Nûh dokuz yüz elli yıl yaşadı.

Nûh gemisinin Kâf dağında olduğunu söyleyenler de vardır.

Kûtûb-Kulûb da Ebû Tâlib-i Mekki şu hadisi naklediyor:

- Bir gün Sehl bin Abdullah en Nestarî huzurda iken coştu vecde geldi. Gayb âlemine daldı. Ayağını uzattı ve Nûh'un gemisini Kâf'da gördü.

Oradakiler buna bir delil istediler, hemen bir tahta parçası geldi. Bunu görüp inandılar diye meşhurdur.

Rivâyete göre, Nûh'un ölümü yaklaştığında büyük oğlu Sâm'ı çağırdı. Yerine kendisini halife olarak tayin etti. Sonra da Azrail geldi. Hz. Nûh Ölüm Meleğini görünce feryad etti. Ölüm Meleği:

- Ey Nûh! Bu uzun ömürle dünyaya doymadın mı? dedi.

Hz. Nûh:

- Bu dünya iki kapılı bir eve benzer. Birinden girip ve diğerinden de çıktım diyerek ruhunu teslim etti.

Hazreti Nûh'dan sonra Sâm ve çocukları Yemen, Hicaz ve Hindistan'a yayılıp yerleştiler. Yafes ve çocukları, İran, Türkistan ve Anadolu'da yerleştiler. Hâm ve çocukları Mısır ve Afrika'ya yerleştiler. Yeryüzü böylece bunların çocuklarıyla doldu.

Bazı kimseler Hz. Nûh Kûfe'de defnedildi, dediler.

Şeyh Muhammed Mağribî:

- Bütün Peygamberlerin kabirleri bilinmemektedir. Sadece Hz. İbrahim'in Kabri biliniyor. O da bir mağaradadır, demektedir.

Peygamberimiz Medine'de yatmaktadır.

"Bütün âlemler içinde Nûh'a Selâm" (Saffat Sûresi 79. Âyet)

Hûd Aleyhisselâm'ın Peygamberliği

Ka'bûl Ahbar'da şöyle denmektedir:

- Hûd Yemen'de kırk yıl kavmini doğru yola çağırdı. Onlara puta tapmanın batıl olduğunu söyleyip durdu.

Allah, Hûd'u **Ad** kavmine göndermişti. Zira Allah Teâla buyurdu ki:

"Ad kavmine de kardeşleri Hûd'u gönderdik" (A'râf Sûresi: 65. Âyet)

Hz. Hûd onlara:

- Allah'ın verdiği rızkı yersiniz, kuvvet kazanır onunla işler başarırsınız. Allah size zenginlik verip uzun ömürler ihsan etti. Siz niçin Allah'a küfr edersiniz? Artık gelin Allah'tan başka bir Tanrı olmadığına, benim onun peygamberi olduğuma tanıklık edin, dedi.

Bundan sonra da Hûd onları, davete devam etti. Onlardan bir cemaat imana geldi. Kalanlar kâfir oldu. Allah'da onları kuru bir yel ile mahvetti.

Rivayete göre Hûd onlara Allah'ın kuru yeli verip onları helâk edeceğini söyledi. Onlar buna inanmadılar. Hak Teâla kuru yelin bekçilerine halka kadar yel çıkarıp onları helâk etmesini emretti.

Sûddi'nin rivayetine göre de:

- Allah yeli gönderdi. Ne zaman ki yel onlara yaklaştı, develer ve insanların göklere savrulduklarını gördüler ve şuraya buraya kaçıştılar. Mağaralara daldılar. Kapılarını duvarlarla ördüler. Yel gelerek onları sığınaklardan çıkarıp helâk etti. Sonra Allah kuşlara emretti, gelip leşlerini toplayıp denize attılar.

Onlar Allah'ı tanımadıkları için helâk oldular.

Hz. Hûd yüz elli yıl yaşadı. Ondan sonra asıl yurduna göçtü. Mekke'de Makam-ı İbrahim'de defnedildi.

Doğruyu sadece Allah bilir. Dilediğini doğru yöne yöneltir.

Salih Aleyhisselâm'ın Peygamberliği

Allah Teâla buyurdu:

- ***"Semûd'a biraderleri Salih'i gönderdik."*** (Hud Sûresi 61. Âyet)

Ka'bul Ahbar da şöyle yazıyor:

- Allah Teâla Ad kavmini yel vasıtasıyla yok edince, Semûd kavmi yeryüzünü şenlendirdi. Sayıları on kabile oluncaya kadar çoğaldılar. Her kabile yetmiş bine yakındı. Şam ve Hicaz arasında mağaralar yapıp orada yaşadılar. Bu sırada Salih Peygamber kırk yaşına gelmişti.

Hak Teâla Cebrâil'i Salih'e gönderdi:

- Allah seni peygamber olarak seçti. Git Semûd kavmini Hak yoluna, imana davet et. (Allah'tan başka ilah yoktur, Salih onun kulu ve peygamberidir) desinler de kurtuluşa ersinler, buyurdu.

Sonra cennetten, yeşil bir elbise, peygamberlik yüzüğü ve Âdem Aleyhisselâm'ın asasını getirdi ve Salih'e:

- Bilmiş ol ki: Ey Salih, Allah'ın kudretini, şaşılacak işlerini göreceksin. Bunlar öyle acayipliklerdir ki, Nûh zamanında bile olmamıştır, dedi.

Salih kavmine gelip imana davet etti. Onlar inkâr ettiler. Onlar:

- Eğer sen Hak Peygamber isen şu taştan bir deve çıkar, gövdesi altın, ayakları gümüş, başı zebercet, gözleri yakut ve kuyruğu mercandan olsun.

Hörgücü inciden kubbeli ve dörder köşeli yakutlarla süslenmiş olsun. Sen bu taştan böyle bir deve çıkar biz de sana inanalım, dediler.

Hz. Salih bu sözü duyunca hayretler içinde kaldı. Cebrail Salih'in yanına gelip şöyle söyledi:

- Hak Teâla buyuruyor: ***Niçin şaşırıyorsun? Benim gaybdeki ilmimde bu böyledir. Bu kavim senden bu deveyi isteyecekler. Şanım hakkı için kırk yıl önce yarattığım bu deve, bu taşın içinde durmaktadır. Hiç şaşırma Ey Salih! Kavminin senden istediklerini bir göz kapayıp açma müddeti içinde sana verdim. Şüphesiz Allah her şeye kadirdir.***

Bundan sonra, bir bayram günü sahraya çıktılar. Hz. Salih iki rekât namaz kılıp Allah'a dua etti. Allah Salih'in duasını kabul buyurdu. Taş, gebe bir kadın inleyişiyle inleyerek bir deve çıkardı. Bu deve onların istedikleri deveden daha güzel ve daha hoştu. Nurdan gözleri vardı. Boynu ve kuyruğunun arası yedi yüz arşın kadardı. İki ayağı arası beş yüz arşın, ayaklarının boyu yüzeli arşındı. Deve:

- Allah'tan başka tanrı yoktur. Salih Allah'ın kulu ve peygamberidir, diye şehadet getirdi.

Cebrail devenin karnına vurdu. Karnından anasına benzeyen, altın, gümüş ve inci renkleriyle bezenmiş çok güzel bir yavru doğdu. Yine o deve:

- O ne güzel, mukaddes ve her şeyden münezzeh Allah ki beni yarattı. Beni ulu bir delil kıldı, dedi.

Semûd hükümdarı tahtından kalkarak Salih Peygamber'in yanına geldi, kavmine dönerek şöyle söyledi.

- Ey Semûd kavmi! Allah doğru yolu göstermiştir. Artık kör olmayın. Ben şehadet ederim ki, Allah'tan başka Tanrı yoktur. Ve Salih onun hak peygamberidir, diye imanını açıkladı. Kavminden birçok kişi de imana geldiler. Diğer bir kısmı kâfir olarak kaldılar ve deveyi de oracıkta öldürdüler. Yavru deve taşa tekrar geri döndü.

Hz. Salih onlara:

- Bana, inanacağınıza söz verdiniz, Mademki imana gelmediniz, bu durumda üç gün bekleyiniz. Üç gün sonra nasıl bir azap gelecek görürsünüz! diye söyledi.

Kâfirler Ona:

- O azabın belirtisi nedir? diye sordular.

Hz. Salih:

- Birinci gün yüzünüz, sararacak, ikinci gün kızıllaşacak, üçüncü gün ise siyahlaşacaktır, dedi. Bundan sonra Hak Teâla Cebrail'e buyurdu:

- Semûd kavmi nimetlerine karşı geldiler. Benim Allah olduğunu inkâr ettiler. Peygamberim Salih'i yalanladılar; git cehennem bekçisine söyle, onların üzerlerine cehennemden ateşler saçsın onları bütünüyle helâk etsin.

Melekler böylece onları ateş ile helâk ettiler.

Bazı âlimler de:

- Onlar Cebrail'in çığlığı ile helâk oldu demişlerdir.

Hz. Salih oradan Mekke'ye gitti. Dünya'da iki yüz yıl yaşadı. Orada vefat etti. Kâbe ile Rûkun arasında defn edildi.

İbrahim Aleyhisselâm'ın Peygamberliği

Hz. Âdem'le aralarında, üç bin otuz yıl vardır.

Vehb bin Münebbih şöyle der:

- Allah Nûh kavmini su ile Âd kavmini yel ile Semûd kavmini ise ateşle veya Cebrail'in sesi ile helâk etti. Sâm oğullarından dünyaya yeni bir kavim getirdi. Bu son kavmin hükümdarı **Nemrûd**'tur. Nemrûd Âdem'den üç bin üç yüz otuz yedi yıl sonra hükümdar oldu. Kendisine altından bir taç yaptırdı. Dünyada ilk önce tacı Nemrud giymiştir. Nemrud, halkı kendine tapmaya çağırdı. Onun kâhinleri vardı. Onlar Nemrûd'a:

- Bu yıl senin ülkende doğacak oğlan çocuğu senin sonunu getirecek. O senin dinini değiştirecek.

Bazı âlimler şöyle derler:

- Nemrûd rüyasında bir yıldızın doğduğunu görür, yıldız ay ve güneşin nurunu görünmez hale getirir. Bu rüyasını müneccimlerine anlatır. Onlar da ona:

- Bir oğlan çocuğu doğacak. O çocuk senin helâkine vasıta olacak dediler. Nemrûd bunun üzerine bütün doğan erkek çocukların boğdurulmasını emr etti. Böylece doğan çocuklar öldürüldüler.

Yerler ve gökler, ay ve güneş Allah'a şikâyette bulundular:

- Ey Allah'ımız! Bunları yaratan sensin. Bunlar senin verdiğin rızıklardan faydalanıyorlar. Fakat yine de başkasına tapıyorlar. Ey Allah'ımız bunları helak et! dediler.

Allah Teâla:

- Sizler biraz sabredin! Benim hükmüm yerini bulacaktır, dedi. Hz. İbrahim'in babası eşiyle birleşti. Bu birleşmede de eşi hamile kaldı. Varıp bir mağaraya sığındı. O mağara, Hz. İdris ve Hz. Nuh'un da doğduğu mağara idi. Mağara da mum, yatak ve çocuk oyuncakları vardı. Hz. İbrahim'in annesi bunları görünce korktu. O sırada ona bir melek geldi ve.

- Korkma ben sana yoldaşlık etmek için geldim. Sen gebesin. Karnındaki çocuğa hürmet ve hizmet için geldim, dedi.

İbrahim Aleyhisselâm bir Cuma günü dünyaya teşrif etti. Ayağa kalkıp:

- Allah'tan başka tanrı yoktur! O tektir! Onun eşi ve benzeri yoktur! Hamd yalnız ona mahsustur. Beni yaratan ve bana yardım eden Allah'a hamdolsun, dedi.

Allah onun sesini Doğuda, Batıda herkese işittirdi. Sonra Cebrail geldi, göbeğini kesti. İbrahim'in kulağına ezan okudu. İbrahim'in parmaklarında çeşitli yiyecekler akıyordu. İbrahim de bunları emerdi. Bir parmağından su, birinden süt, birinden yağ, birinden de bal akardı. O da bunlar emerdi. Hz. İbrahim bir günde bir ay kadar, bir günde bir yıl kadar büyüyordu. On beş ay bu mağarada kaldı. On yedi yıl kaldı diyenler de vardır. Bir gün anasına:

- Beni mağaradan çıkar, dedi. Gece idi. İbrahim Allah'ın yarattığı yer ve gökleri gördü.

Nitekim Allah Teâla:

"Biz İbrahim'e hakikati nasıl öğrettik ise, kesin ilme erenlerden olması için, yer ve gökleri ve bütün mülkü öyle gösteriyorduk." (Enâm Sûresi 75. Ayet)

Melekût âlemi denilen yer Rûhlar âlemidir. Aynı zamanda burası gayb âlemidir. İbrahim cennette yerini de gördü. Dünyada iken cennette yerini görmek Hz. İbrahim ve Muhammed Mustafa'ya nasip olmuştur.

Bazı âlimler şöyle derler:

- İbrahim göğe baktı ve bir yıldız gördü "Bu benim tanrımdır?" dedi. Biraz sonra yıldız battı güneş doğdu, o da battı. O zaman:

- Benim Rabbim Allah Teâla'dır dedi.

Böyle düşünmesinden dolayı, O'na günah yoktur. Çünkü o Allah'ı arıyordu. O delillerle gerçeği buldu.

Rivayete göre, İbrahim göklerin bütün ruhaniyetini gördüğü zaman, Muhammed ümmetinin ruhlarını da topluca gördü. Etrafta güneş ışığı gibi nurları vardı.

Hz. İbrahim:

- Ey Rabbim Bunlar kimlerdir? diye sordu.

Hak Teâla:

- ***Bunlar Muhammed ümmetidir?*** diye buyurdu.

Hz. İbrahim:

- Bunların yaptıkları iyilikler nelerdir? diye sordu.

Hak Teâla:

- ***Benim Rahmetim ve mağfiretimdir,*** buyurdu.

Hz. İbrahim isyankâr bir kavmi gördü ve dualar etmek istedi.

Hak Teâla:

- ***Ey İbrahim! Onların benim yanımda dört halleri vardır. Ya hata edenlerini; iyilik edenlerine bağışlarım. Yahut da bazılarını, bazılarına şefaatçı kılarım. Ya Muhammed Mustafa onlara şefaat eder, ya da Rahmeten lil âlemin olan ben onlara merhamet ederim,*** buyurdu.

Hz. İbrahim:

- Ey Rabbim! Beni Muhammed ümmetinden kıl, diye dua etti. Allah İbrahim'in duasını kabul etti. Onu Muhammed ümmetinden etti.

Rivayete göre bir gün Hz. İbrahim kabristandan geçiyordu. Bir Habeşi'nin orada deve güttüğünü gördü. Hz. İbrahim çok susamıştı. Habeşiye:

- Senin hiç suyun var mı? diye sordu.

Habeşî:

- Sütü mü, suyu mu çok seversin? dedi.

Hz. İbrahim:

- Suyu çok severim, dedi.

O vakit Habeşi ayağını yere vurdu. Yerden çok hoş bir su çıktı. Hayretler içinde kalan Hz. İbrahim suyu içti.

Allah Teâla:

- Ey İbrahim niçin hayrettesin? Çünkü onun dünya ve ahrette benden başka bir gayesi yoktur.

İbni Abbas şöyle rivayet ediyor:

- Hz. İbrahim kırk yaşına gelince, Cebrail onun yanına gelip ona şöyle dedi: Allah Teâla sana selam söyledi ve sana emretti:

- Seni Nemrud'a gönderiyorum. Git onunla mücadele et. Ondan sakın korkma, ben seni korurum ve seni galip kılarım.

Hz. İbrahim Nemrûd'un kavmine geldi. Onları Hak dine davet etti. Onlara:

- Neden siz Hak'tan başkasına taparsınız? Biliniz ki Allah'tan başka Tanrı yoktur. Sonra oradaki putları kırdı.

Kâfirler:

İbrahim'i ateşe atmak gereklidir, dediler.

Bunun üzerine Nemrûd, Hz. İbrahim'i zindana attı, ayaklarına zincirler vuruldu. Hz. İbrahim Zindanda namaz kılmak istedi. Fakat zincirler yüzünden namazını kılamadı. Bu yüzden çok üzüldü. Derhal Cebrail geldi ve:

- Allah Teâla sana selâm eder ve ***"Sabırlı davransın ona yardım edecek, onu zindandan çıkaracağım ve onu zalimler üzerine gelip getireceğim"*** diye buyuruyor, der.

O sırada Cebrail cennetten bir döşek getirdi ve:

- Ey Allah'ın peygamberi! Sen sabret, senden önceki peygamberler de sabretmişlerdi. Sana verilen bu nimet hiçbir peygambere verilmemiştir, dedi.

Bir gün Nemrûd, Hz. İbrahim'i ateşe atmaları için emir verdi. Bir ay odun taşıdılar ve yığdılar. Odun taşıma işine hiçbir hayvan razı olmadı ve kaçtılar. Yalnız katır odun taşıdı. O yüzden katır doğurmaz oldu. Bu odunları yedi gün yaktılar. Hz. İbrahim'i ateşe nasıl atılacağını bilmiyorlardı. Derhal oraya İblis geldi. Onlara mancınık yapmasını öğretti. Hz. İbrahim'i mancınığa koydular. El ve ayağı bağlı olan İbrahim'i ateşe attılar. Bu durumdan yer ve gök ehli feryad etti.

- Ey Allah'ımız! İbrahim senin kulun ve peygamberindir. Onu ateşe attılar. Dünyada sana ibadet edecek kimse kalmadı, dediler.

Hak Teâla:

- İbrahim benim Halilim ve Resûlümdür. O benim dostumdur. Ben onun tanrısıyım. Sizden yardım ister ise ona yardım edin. Eğer o benden yardım isterse, ben feryad eden kimselere yardım ederim, diye buyurdu. Ondan sonra Hz. İbrahim Hak'ka yöneldi:

- Ey Rabbim! Yardım sendendir. Bana yardım et. Ben de düşmanlarım üzerine zaferler kazanayım dedi.

Hz. İbrahim'i ateşe attıklarında, suya memur olan melek:

- Ey İbrahim! Eğer istiyor isen, ateşi hemen söndüreyim, dedi.

Sonra yele hâkim melek gelip:

- Ey İbrahim! İster isen ateşi tamamen dağıtayım, dedi.

Hz. İbrahim:

- Benim size bir ihtiyacım yoktur. Zira benim Allah'ım bana yeter. O en güzel yardım edicidir! Dedi.

Ateş İbrahim'e yaklaştıkça, Allah ateşe:

- Ey ateş! İbrahim'e karşı serin ve selâmet ol! diye emir buyurdu. (Enbiya Sûresi 69. Ayet)

Abdullah bin Abbas şöyle naklediyor:

- Eğer Allah bana (serin ol) demeseydi, İbrahim sıcaktan ölürdü. Eğer (selâmet ol) demese idi, soğuktan ölürdü.

Sûddi şöyle söyledi:

- Hz. İbrahim ateşe atılınca ateşin içinden su çıktı. Orada kırmızı gül ve nergisler bitti. Hz. İbrahim ateşte üç ay yedi gün kaldı. Allah Hz. İbrahim'e cennetten bir ipek gömlek gönderdi.

- Ey İbrahim ateşin Allah dostlarını yakmayacağını öğrendin mi? diye buyurdu.

Cebrail gelerek:

- Ey İbrahim! Sen dostuna ateş ile azap edecek bir dost gördün mü? dedi.

Zehretûr Riyd'da şöyle rivayet ediliyor:

- Nemrûd İbrahim'i ateşe atınca Cebrail gelerek "Bana ihtiyacın var mı?" diye sordu.

İbrahim:

- Benim sana ihtiyacım yoktur! dedi.

Cebrail:

- Allah'tan nefsini dilersen olur, dedi.

Hz. İbrahim:

- Nefis denilen şey kusurludur. Her şeyden münezzeh olan Allah'tan böyle bir şey istemem, dedi.

Cebrail:

- Ruhunu iste! dedi.

Hz. İbrahim:

Rûh bir emanettir. Emanet ise sahibine geri verilir dedi.

Cebrail:

- Kabini iste, dedi.

Hz. İbrahim:

- Ateşi yakan kim? diye sordu.

Cebrail:

- Nemrûd yaktı, dedi.

Hz. İbrahim:

- Peki ona kim yaktırdı? diye sordu.

Cebrail:

- Yüceler yücesi, her şeyin hakimi Allah! dedi.

Hz. İbrahim:

- Halil, Celilden razıdır! dedi.

Allah Teâla da ateşe:

- ***Benim Halilim'e serin ol! Çünkü Habibim Muhammed Mustafa onun neslinden gelecektir***, diye buyurdu.

Allah ateşe seslenince, Hz. İbrahim ağladı ve şöyle dedi:

- Ey Allah'ım! Ben ne yaptım? Bana bildirmedin. Eğer bildirip ateşe atsa idin o zaman bana sevgili olurdu, dedi.

Bu sırada ateş:

- Ey İbrahim, Allah'ın selamı senin üzerine olsun! İbrahim ateşe atılınca, kuşlar üzerinde toplandılar. İçlerinde bir zayıf kuş vardı. Bu kuş kendini ateşe attı. Hz. İbrahim'e kavuştu.

Hak Teâla:

Ey Cebrail! O zayıf kuş kendini mahvetti. Halilim'e kavuştu. Bizden bir isteği varsa vereyim, diye buyurdu.

Cebrail aniden inerek o kuşu aldı. Yere koydu. Allah'tan istediğini sordu. O kuş:

- Allah'ın binbir ismi olduğunu duydum. Yüz tanesini öğrendim. Hepsini öğrenmek isterim, dedi.

Allah o kuşa dokuz yüz ismini de öğretti. Böylece bin oldu. İşte bu kuş bülbüldür. Bu sırada gölge meleği gelerek İbrahim'in yanına gelip oturdu. O melek İbrahim suretinde idi. nemrud sarayından onları gözlüyordu. Yanında oturanı da gördü.

Nemrud Hz. İbrahim'e:

- Ey İbrahim! Tanrı'nın kudretini gördüm. Sen ateşten çıkabilir misin? dedi.

Hz. İbrahim ateşten çıktı.

Nemrud:

- Yanında sana benzer birini gördüm, o kimdi? diye sordu.

Hz. İbrahim:

- O bir melektir. Bana ateşte arkadaşlık etti dedi.

Nemrûd:

- Ben senin Tanrı'nın katındaki kıymetini gördüm. Ben senin Tanrı'na kurban kesmek isterim, deyip dört bin sığır, kırk bin koyunu kurban etti.

Hz. İbrahim:

- Allah senin kurbanlarını kabul etmez. Ancak kendini terk edip, benim dinime girmen gereklidir, dedi.

Sonra Nemrûd bir saray yaptı. Bu saray hem çok büküк hem de çok yüksekti. Allah bir rüzgârla o sarayı üçe böldü. Bir kısmını denize attı. Bir kısmını da harabe olarak orada kaldı. Ayrı dilde söz söylediler.

Ondan sonra Allah sinek sürülerini onların üzerine gönderdi. Etlerini yiyip kanlarını içtiler. Bir zayıf sinekte Nemrûd'un burnundan girerek onu öldürdü.

Hz. İbrahim'in annesi imana geldi. Fakat babası iman etmedi. Sonra Hz. İbrahim Şam'a göç etti. Orada, dört oğlu dünyaya geldi. Birisi Medyen, birisi Medâyin, birisi İsmail ve diğeri de İshak idi.

Hz. Abbas'tan naklen:

- Hz. İbrahim doksandokuz yaşında iken İsmail dünyaya geldi. Yüz on iki yaşında iken de İshak doğdu.

Kâbe'nin Yapılması

Rivayete göre Kâbe yapılmazdan önce oranın temelleri vardı. Hz. İbrahim Kâbe'yi bu temeller üzerine kurmuş oldu.

Başka bir rivayette ise; Allah Teâla Kâbe yapılmadan yerine Cennet yakutlarından bir yakut indirdi. Onun zümrütten iki kapısı vardı. Bir kapı doğuyu diğeri ise batıya açılıyordu.

Hak Teâla Adem'e:

- Melekler Kâbe'nin arşını tavaf etmektedirler. Yerde de insanlar tavaf etsinler, diye buyurdu.

Bundan dolayıdır ki Âdem Hindistan'dan Kâbe'ye geldi. Melekler Âdem'e; Ey Âdem haccın mübarek olsun! Biz senden bir yıl önce bu haccı yapmıştır, dediler.

Nuh tufanı olunca Allah o yakutu yedinci kat göğe çıkardı. Bu yapının ismi (***Beytül mamur***) idi.

Hz. İbrahim devrinde de Allah, İbrahim'e Kâbe'yi yapmasını emretti. Cebrail gelerek İbrahim'e nasıl yapacağını öğretti. Bundan sonra dört dağdan toplanan taşlarla Kâbe yapıldı. Bu dağlar, Tûr-i Sinâ, Tûr-i Zeyta, Cûdi ve Hirâ dağları idi. Hacerül Esved-i de Cebrail getirmiştir.

Bazı kimseler de:

Ebû Kubeys dağı yarıldı da Hacer-ül Esved oradan çıktı. Bu taş ak yakuttan idi. Hayızlı kadınlar ve kâfirler ziyaret ede ede taşın rengi siyahlaştı, dediler:

Bazıları ise:

- Kâbe'yi Hz. İbrahim yapar, Hz. İsmail ise taş taşırdı, dediler.

Kâbe tamamlanınca Allah:

- Ey İbrahim! Halkı Kâbe'yi ziyaret etmek üzere çağır, buyurdu.

Hz. İbrahim:

- Ey yüce Rabbim benim sesimi onlara kim duyurur? Dedi.

Allah Teâla:

- ***Sen onları davet et! Onlara duyurmak benden***, buyurdu.

Ebû Zer'den şöyle rivayet olunmuştur:

- Peygamber Efendimizden, Allah'ın şöyle söylediğini işittim: ***"Halka Hacc'a çağır!"***

Sonra Hz. İbrahim **Ebû Kubeys** dağına çıktı ve:

- Ey Âdem oğulları! Allah Teâla Beytini (evini) ziyaret etmenizi size farz kıldı. Gelin Hacc edin diye seslendi.

Hak Teâla Hz. İbrahim'e:

- Yerleri ve gökleri daha yaratmazdan önce şöyle yazdım: "Kim evimden Kâbe'yi ziyaret etmek niyetiyle yola çıkarsa onun her adımı için on sevap veririm. On günahını bağışlarım. Eğer o kulun bu yolda ölürse (Cennetliktir) diye hükmederim. Eğer ben onları rahmet etmez isem, onlara kim yardım eder" diye buyurmuştur.

Hz. Ali'den şöyle nakledilmektedir:

- Hz. İbrahim'den sonra Kâbe üç kere yıkıldı. Kureyşîler ile Muhammed Mustafa, onu tekrar yaptılar. Kâbe yapılırken Hacer-ül Esved taşını kaldırıp yerine koymada ihtilaf çıktı. Muhalifler Hz. Muhammed'e!

- Gel! Ey Muhammed! Bize hâkem ol.

Hz. Peygamber:

- Bir yaygı getirin! Dedi. Bir yaygı getirdiler.

Resulullah:

O taşı bu örtünün içine koyun! Dedi. Onlarda taşı örtünün üzerine koydular:

Resûlullah:

- Herkes bir ucundan tutup örtüyü kaldırın! dedi. Onlar da kaldırdılar. Resulullah yaygıdaki taşı mübarek elleriyle kaldırıp yerine koyuverdi. Herkes bu duruma sevindi ve bu durumdan çok hoşlandılar.

Rivayete göre Hz. İbrahim'e on sayfa kitap indi. O suhufta *"Asılsız söylememek oruçtur. İnsanlardan ümit kesmek namazdır. Gözü ve kulağı kötülüklerden korumak ibadettir. Arzuları terk etmek kurtuluştur. Eli kötülüklerden korumak sadakadır"* yazılı idi.

Hz. İbrahim Ümmet'i Muhammed'i konuk etmek istedi.

Allah ona:

- Senin onları konuk etmeye kuvvetin yetmez! Buyurdu.

Hz. İbrahim:

- Ey Rabbim! Sen, bütün yaratılmışları ağırlamaya kadirsin! dedi. Hz. Allah, Hz. İbrahim'in bu duasını kabul etti. Cebrail'e:

- Cennetten bir avuç dolusu kâfur getir, diye buyurdu. Cebrail'de, cennetten, getirdiği kâfuru Hz. İbrahim'e verdi. Hz. İbrahim kâfuru Ebû Kubeys dağından saçtı bu kâfur bütün yeryüzüne yayıldı. Böylece yeryüzünde tuzlar oluştu. Böylece tuz mahlukata Hz. İbrahim'in ziyafeti oldu.

Hz. İbrahim, yeryüzünde mekân tutup oturunca Allah onu zenginleştirdi. Hz. İbrahim bir ev yaptı. Ateş yakıp kâfirleri doyurdu. Bir gün ateşe tapan birisi (bir İranlı), Hz. İbrahim'e konuk oldu. Hz. İbrahim ona:

- Eğer Müslüman olursan seni misafir ederim dedi.

Allah Teâla:

- Ey İbrahim! Bu ne cimrilik böyle bir kere yemek yemek yedirmek için adamın dini değiştir diyorsun. Ben onu yetmiş yıldır küfrüne bakmadan doyuyorum. Bir kere bile gel de Müslüman olda yiyecek vereyim, demedim, buyurdu.

Rivayete göre Allah Hz. İbrahim'e şöyle buyurmuştur:

- Ben seni yarattım. Bana Halil kıldım. Nemrûd'un ateşine attım. Eğer seni yoksul eyleseydim ne olurdu?

Hz. İbrahim:

- Yoksulluk Nemrud ateşinden daha zordur, daha fenadır, dedi.

Allah Teâla:

- Ey İbrahim! Yüceliğim hakkı için fakirlikten daha zor bir şey yaratmadım, buyurdu.

Rivayete göre Hz. İbrahim'in sakalına ak düştü. Hz. İshak kendisine çok benzerdi. Hz. İbrahim bir gün uykusundan uyanınca saç ve sakalını kısmen ağarmış gördü.

- Ey Rabbim bundaki sebep nedir? dedi.

Allah Teâla:

- Bu ağarış Nûr ve vâkardır! Buyurdu.

Hz. İbrahim:

- Ey Rabbim, Nûr ve vakarımı artır! dileğinde bulundu. Böylece saçları bembeyaz oluverdi. Artık Hz. İshak'la ayrılır hale geldi.

Rivayete göre Hz. İbrahim herhangi bir hatasını anlar ise çok utanır ve kalbi hızla çarpar idi.

Cebrail gelerek:

- Ey İbrahim sen Allah'ın Halilisin! Neden üzülüyorsun? dedi.

Hz. İbrahim:

- Her ne zaman hatalarımı düşünsem Allah'a yakınlığımı unutuyorum, dedi.

Hz. Allah:

- Ey İbrahim! Bu ne üzüntüdür? buyurdu.

Hz. İbrahim:

- Yüce Allah'ım! Âdem'i kudret elinle yaratıp ona ruhundan üfledin. Melekler emrinle ona secde ettiler. Sonra onu, bir hatası yüzünden cennetten çıkardın, dedi.

Hz. Allah:

- Ey İbrahim! Bunu hiç bilmez misin (Sevgilinin işlediği suç, sevgiliye ağır gelir!) buyurdu.

Saîd bin Cübeyr şöyle dedi:

- Allah İbrahim'i kendisine Halil edinince, Azrail, Allah'tan İbrahim'e müjde vermek üzere izin istedi. Allah ona izin verdi. Azrail geldi, fakat Hz. İbrahim'i evinde bulamadı. Hz. İbrahim evine gelince bir kişiyi orda oturur gördü.

- Sana kim izin verdi de, sen bu eve girdin? diye sordu.

Ölüm Meleği:

- Evin Rabbi bana izin verdi, dedi.

Hz. İbrahim onun Ölüm Meleği olduğunu anladı.

- Neye geldin? diye sordu.

Azrail:

- Sana müjde vermeye geldim, dedi. Allah seni kendisine **Halil** olarak seçti, dedi.

Hz. İbrahim Hakka Hamdü senâlar eyledi.

- Onun alâmetleri nelerdir? diye sordu.

Ölüm Meleği:

- Allah'tan ne istersen iste, o olacaktır, dedi.

Hz. İbrahim:

- Ey Rabbim! Ölüyü diri görebilmek acaba nasıl olur? Bana lütfet de göreyim! dedi.

- Ey İbrahim! Sen buna inanmaz mısın? buyurdu.

Hz. İbrahim:

- Elbette inanırım! Ama gönlümün tatmin olmasını isterim, dedi.

Hz. Allah:

- Bir güvercin ve bir yeşil ördek, bir yaban tavuğu ve bir kuzgun al. Bunları kes, tüylerini yolup etlerini parçalar birbirine karıştır. Hz. İbrahim buyrulanları yaptı. Kuşların başlarını yanında alıkoydu. Ondan sonra kuşu çağırdı. Allah'ın emriyle rüzgâr esti. Kuşların tüyleri ve parçaları darmadağın oldu. Sonra bu dağılanlar tekrar toplandı. Kuşlar Hz. İbrahim'in yanına geldiler. Başlarını geriye verdi. Onlar da uçup gittiler. Hz. İbrahim bunları görünce şaşırıp kaldı.

- Yakinen bildim ki Allah, Aziz ve Hakîmdir, dedi.

Hz. Cebrail:

- Allah üç şeyden dolayı İbrahim'i Halil eyledi dedi.

1- Fakirleri doyurdu. Misafirleri ağırladı.

2- Selâm verdi.

3- Gece namazları kıldı.

Muhammed Mustafa şöyle buyurmuştur:

Allah Teâla, İbrahim'e: ***Sen benim Habibimsin. Kullarıma güzelce davran. Kâfir olsalar da böyle davran. Benim ilmimde şöyle tesbit edilmiştir. "Her kim halka iyi davranırsa, o arşımızın gölgesinde gölgelenir. Onu meleklerime yakın ederim."***

Rivayete göre Allah, İbrahim'i Halil edince melekler şöyle söylediler:

- Ey Rabbimiz! İbrahim'in nefsi, hanımı ve çocukları ve malı vardır. O nasıl Halil olur?

Allah Teâla:

- İbrahim'in kalbinde benden başka bir şey yoktur.

Abdullah bin Abbas şöyle demiştir:

- Hz. İbrahim'in şeriatından on güzel haslet farz edilmiştir. Bunlar Muhammed Mustafa şeriatında sünnet oldular. Bunların beşi baştadır, beşi de bedende:

Başta olan Farzlar şunlardır:

1- Mazmaza (yani ağzı su ile yıkamak)

2- İstinşak (burnu su ile yıkamak)

3- Başı tıraş etmek.

4- Bıyık kesmek.

5- Misvak (dişleri fırça ile temizlemek)

Vücutla ilgili beş farz da şunlardır:

1- Sünnet olmak.

2- Etekleri tıraş etmek veya yolmak.

3- Koltuk altlarını yolmak veya tıraş etmek.

4- Tırnakları kesmek.

5- İstinca (taharet etmek, tuvalet ihtiyacı bitince yıkanmak)

Ebu Hüreyre şöyle nakletmektedir:

- İbrahim önce kendisi süne oldu. O sırada yüz yirmi yaşında idi. İlk sakalı ağaran odur. İlk elbise giyen tırnaklarını kesen, koltuk ve eteklerini tıraş eden odur. Tanrı dostu, müminlerin önderi, belâlara uğrayan, sözünde duran, ilk ayakkabı giyen, ilk kılıç kullanan, ilk ateşe atılan, ilk diş fırçalayan, ilk saçını ikiye ayırıp tarayan, su ile ilk taharet eden odur.

Allah Teâla şöyle buyurmuştur:

"O vakti hatırlayın ki, Rabbi, İbrahim'i bir takım, emirleriyle imtihan etmiştir." (Bakara Sûresi 124. Ayet)

Allah, İbrahim'i dokuz şeyle müptelâ etmiştir:

1- Güneş,

2- Ay,

3- Yıldız,

4- Sünnet olmak.

5- Nemrûd'un ateşine atılmak.

6- Oğlu İsmail'i kurban etmek.

7- Göç etmek.

8- Mertlik.

9- Bereket.

Zira Allah Teâla şöyle buyuruyor:

"Yoksa Musa, vazifesini tamamen yerine getiren İbrahim'in sahifelerinde olan şunlardan haberdar mı edilmedi?" (Necm Sûresi 36-37. Ayet)

Rivayete göre; İbrahim bundan sonra Kudüs'e geldi. Burada uzun yıllar kaldı. Yüz doksan dört yıl yaşadı. Burada ahirete intikal etti.

Hz. İbrahim'in Ölümü

Hz. İbrahim evinin önünde otururken Azrail ona güzel bir görünümle geldi. Ona selâm verdi. Hz. İbrahim onun selâmını aldı ve!

- Sen nasıl bir kişisin senin gibi güzel, gökçek hiçbir kimseyi görmedim, dedi.

Azrail:

- Ben Ölüm Meleğiyim, dedi.

Hz. İbrahim:

- Ben ölümden korkan kimselere şaşıyorum, senin böyle bir güzel suretin varmış dedi.

Azrail:

- Ey Allah'ın Halili, ben peygamberlere bu görünüm ile gelirim, dedi.

Hz. İbrahim:

- Ey Azrail! Kâfirlere göründüğün şekilde bana da gözüksen de görsem, dedi. Azrail istenilen surete girdi. Hz. İbrahim'in aklı başından gitti. Düşecek bir hale geldi.

Azrail'e:

- Ey Azrail! Önceki haline dön!

Allah, Azrail'e:

- ***İbrahim'in canını al!*** diye emretti. Bunun üzerine melek Hz. İbrahim'e geldi, Hz. İbrahim ona:

- Ey Azrail! Ben sana âşık oldum. Bugün buraya bir ihtiyar adam geldi. Onun ihtiyarlığında kendi aczimi gördüm. Şimdi benim ruhumu al! dedi.

Cebrail:

- Ey Rabbim! Dostunu öldüren hiçbir dost gördün mü? dedi.

Allah, Cebrail'e:

- ***Sen hiçbir dost gördün mü ki dostunu görmek istemesin?*** diye buyurdu.

Hazreti İbrahim secdeye kapandı. Ölüm Meleği ruhunu kabz eyledi. Ne zaman ki İbrahim yakınlığın şişesinden, beraberliğin şarabını içti. Onun yüce ruhu uçup, İlliyyûnun en yüce doruğuna gitti.

Allah:

- Ey Halil'im! Ölüm şarabını nasıl içtin? Şimdi halin nasıl? diye buyurdu.

Hz. İbrahim:

- Nemrud beni ateşe attı. Ölüm şarabı bana ondan acı geldi, dedi.

Allah:

- Ey Halil'im! Ölüm Meleği senin canını aldığı şekilde kimsenin canını bu yumuşaklıkla almadı, diye buyurdu.

Hz. Nûh ile araları bin yıl diyenler olduğu gibi bin altı yüz yıldır diyenler de vardır.

İsmail Aleyhisselâm'ın Peygamberliği

Allah Teâla:

"Kitapta İsmail'i an! Çünkü o sözünde duran doğru sözlü, sadık bir resûl bir peygamberdir." (Meryem Sûresi 54. Ayet)

Acaba doğru sözlü demekten gaye nedir? dense, gerçek şudur ki bütün peygamberler doğru sözlüdürler. Bunun karşılığı şudur:

- İsmail'e bu ikram, onun neslinden söz söyleyenlerin en doğrusunun yani Muhammed'in gelmesinden dolayıdır.

Allah'ın ***"O, Peygamberdir"*** denmesi de şunlardır:

Allah O'nu **Cürcüm** kabinesine peygamber göndermiştir. "Haberci" denmesinin hikmeti de, Hak Teâla'dan kullarına haber vermesinden dolayıdır. Zira o yakınlarını namaza ve zekâta çağırmıştır.

Hz. İsmail kitaplarda zikredilmiştir. Biz bu kitapta sözü uzatmayalım. Ama kurban edilen kimse hakkında bazı ihtilaflar vardır.

Bazıları İsmail'dir, bazıları ise İshak'tır derler. Doğru olan İsmail'in olmasıdır.

Rivayete göre Hz. İbrahim bir gün rüya gördü. Rüyasında ona, "Oğlunu boğazla" dendi.

Sabah olup da uyanınca Hz. İbrahim, bu rüya şeytandan mıdır? Yoksa Rahmandan mıdır? diyerek düşündü. Ertesi gece tekrar aynı rüyayı gördü. Bunun Rahmani olduğunu anladı.

Bu arada "Hanımın bir oğlan doğuracak" diye müjde verdiler. Neticede İsamil dünyaya geldi.

Bir gün İsmail'e:

- Seni rüyamda boğazladığımı gördüm, dedi.

İsmail O'na:

- Ey Babacığım! Sana söylenen ne ise onu yap! dedi. Hz. İbrahim ona;

Hz. İbrahim:

- Ey yavrum! Haydi ip ve bıçak alda şu dağa odun kesmeye gidelim dedi.

Kalkıp söylenen dağa gittiler. Hz. İbrahim, İsmail'i koyun boğazlar gibi yere yatırdı. Mevsim sonbahardı.

İbni Abbas'tan rivayetle; Hazreti İsmail; dokunup seni rahatsız etmesin. Kanım sana sıçramasın. Böylece senin sevabın eksilmesin. Annem görüp üzülmesin. Bıçağı iyice bile, sana güçlük vermesin. Benim de ölümüm kolaylaşsın. Benden anneme selâmlar söyle ve gömleğimi ona ver. O da bunu görsün ve mahzun olmasın, dedi.

Hz. İbrahim:

- Ey İsmail! Sen, Allah'ın emrini yerine getirebilmen için bana yardım etmektesin.

Hz. İbrahim, İsmail'in yüzünü kıbleye çevirdi. Hz. İbrahim ağladı. Oğlunun ayaklarını bağladı. Sonra bıçağı boynuna çaldı. Fakat bıçak boğazını kesmedi.

Sûddi:

- Allah Kereminden bir bakır levha göndererek kesmeye mani oldu demiştir.

Bazıları ise:

- Hazreti Muhammed, O'nun soyundan geleceği için bıçak Hz. İsmail'i kesmemiştir demişlerdir.

Hz. İsmail:

- Babacığım benim yüzüme bakıp merhamet ediyorsun. Beni yüzükoyun çevir öyle kes dedi. Hz. İbrahim öyle yapıp boynuna bıçak attı. Fakat yine de kesmedi. Bıçağın yüzü döndü.

Rivayete göre Hz. İsmail babasına şöyle dedi.

- Babacığım! Sen mi cömertsin, yoksa ben mi cömerdim? diye sordu.

Hz. İbrahim:

- Ben daha cömerdim, oğluma kıymaktayım, dedi.

Hz. İsmail:

- Ben cömerdim! Zira senin iki tane oğlun var. Kalan oğlunla avunabilirsin. Ama benim ikinci bir canım yok ki onunla yaşayayım, dedi.

Hz. Allah:

- Ben ikinizden de cömerdim. Ey İbrahim! Gönderdiğin bu koçu, oğlunun yerine boğazla, diye buyurdu.

Rivayete göre Hz. İbrahim bıçağı oğlunun boynuna koyduğu zaman Allah Teâla:

- Ey Meleklerim! Biz Âdem'i yaratınca sizler bana bunlar fesat çıkarırlar, bizler sana bağlıyız, demiştiniz. İşte şu baba ve oğlun durumuna bakınız! Buyurdu.

Sonra Allah:

- Ey Meleklerim! Biz Âdem'i yaratınca sizler bana bunlar fesat çıkarırlar, bizler sana bağlıyız, demiştiniz. İşte şu baba ve oğlun durumuna bakınız! Buyurdu.

Sonra Allah:

- Ey Cebrail! Melekler bu koçu alıp götürsünler, İbrahim'e ilersinler İsmail yerine bu koç kurban edilsin! Buyurdu.

Cebrail:

- Ey Rabbim! Bu büyük bir merhamettir! dedi.

Hak Teâla:

"Yüceliğim hakkı için bütün melekler koçu omuzları üzerinde getirseler, gene karşılık olamazdı. Çünkü İsmail: Babacığım, sana verilen emri yap. İnşallah beni sabredenlerle bulacaksın." (Saffat Sûresi 102. Ayet)

Ka'bul ahbâr şöyle demektedir;

- Kurban edilme esnasında, şeytan insan şekline girdi. İsmail'in annesine, *Hacer*'e gelerek;

- Hacer, Sen İbrahim'in nereye gittiğini biliyor musun? dedi.

Hacer:

- Odun kesmeye gittiler.

Şeytan:

- Vallahi İsmail'i kurban edip kesmeye gitti, dedi.

Hacer:

- İbrahim merhametli bir kimsedir, onu korur sen yalan söylüyorsun! der.

Şeytan:

- Allah rüyasında ona, İsmail'i boğazlasın diye emretmiş dedi.

Hacer anamız;

- Eğer bu Allah emri ise, İbrahim, doğruya ulaşmış ve Allah emrine boyun eğmiştir, dedi.

Bunun üzerine istediğini bulamayan İblis Hacer'in yanından eliboş ayrıldı. Oradan da Hz. İsmail'in yanına geldi, Ona:

- Ey çocuk baban seni nereye götürüyor?

Hz. İsmail:

- Odun kesmeye gidiyor, dedi.

Şeytan:

- Vallahi seni kesmeye götürüyor.

Hz. İsmail:

- Peki niçin böyle yapıyor? diye sordu.

Şeytan:

- İbrahim rüyasında Allah'ın ona, kurban etmesini emrettiğini sanıyor.

Hz. İsmail:

- Böyle yapsın zira böyle emrolunmuştur. Ben Allah'ın emrine boyun eğmiş itaatlı bir kulum, dedi.

Şeytan çaresiz kaldı. Oradan ayrılıp Hz. İbrahim'in yanına geldi, ona;

- Ey İbrahim! Yolculuğun nereye? Diye sordu.

Hz. İbrahim: "Odun kesmeye gidiyorum" dedi.

Şeytan:

- Ben vallahi şeytanı gördüm. Gelip senin rüyana girdi "İsmail'i kurban et" dedi diye konuştu.

İbrahim:

- Ey Allah'ın düşmanı! Elbette Allah'ın bana emrettiğini yerine getiririm, dedi.

İbni Abbas'tan şöyle naklediliyor:

- Hz. İbrahim şeytanı kovunca **Cemret'ül Akabe**'ye geldi. Şeytan orada tekrar gözüktü. İbrahim ona yedi taş attı. Şeytan kayboldu. Bundan sonra Cebrail ve melekler bir koç getirdiler.

Cebrail:

- Allahü Ekber, Allahü Ekber, dedi.

Hz. İsmail:

- Lâilahe İllelhüvellâhü Ekber, dedi.

Hz. İbrahim:

- Allahü Ekber velillahil Hamd, dedi.

Bu yüzden bu sözleri söylemek bizlere sünnet oldu. Sonra Allah Teâla:

- Ey İsmail beni ezik ve kırık gönüllerde ara! Buyurdu.

Hz. İsmail

- Ya Rabbi! Bu hangi gönüllerdir? diye sordu.

Hak Teâla:

- ***Hakiki Allah dostu dervişlerin gönüllerdir***, diye buyurdu.

Hz. İsmail yüz otuz yıl yaşayıp vefat etti.

İshak Aleyhisselâm'ın Peygamberliği

Allah Teâla Kur'an da buyuruyor:

"Biz de ona İshak'ı, İshak'ın ardından da (torunu) Yakûb'u müjdeledik." (Hûd Sûresi 71. Âyet)

Rivayete göre Hak Teâla Cebrail'i on bir melek ile **Lût** kavmini helâk için gönderdi. Hepsi birer güzel delikanlı şeklinde idiler. Bunlar İbrahim'e geldiler. Ona selâm verdiler. Hz. İbrahim bunlara ikram için yiyecekler getirdi. Hz. İbrahim korktu. Bunları birer hırsız sandı.

Melekler:

- Ya İbrahim! Korkma bizler meleğiz, dediler. Biz buraya Lût kavmini helâk etmeye geldik dediler.

Sûddî'ye göre:

- Melekler yemeği yemeyince, İbrahim, niçin yemiyorsunuz? Diye sordu.

Melekler:

- Biz bir kavmiz ücretini ödemediğimiz yemekten yemeyiz, dediler.

Hz. İbrahim:

- Benim yemeğimin de ücreti vardır, dedi.

Melekler:

Ücreti nedir? dediler.

Hz. İbrahim:

- Evimde yemeğe başlarken (Bismillah) deyin. Sonra da (El-Hamdülillah) deyin! Bu benim yemeğimin ücretidir dedi.

Mikâil'e Cebrail şöyle der:

- Allah'ın İbrahim'e Halilim (dostum) dediği kadar var.

Allah'ı Teâla, İbrahim'in eşi **Sâre**'yi,

- Sana İshak'ı verdim. Ondan sonra, Yakub'u verdim, diye müjdelemişti.

Bu duruma Sâre gülerek:

- Ben ihtiyarlamış bir kadınım, dedi.

Hz. İbrahim bu sırada doksan yaşında idi. Müfessirlere göre bütün peygamberler Hz. İshak neslindendir.

Hz. İshak yüz altı yaşında iken vefat etmiştir.

Yakup ve Yusuf Aleyhisselâm'ların Peygamberliği

Veheb bin Münebbih şöyle naklediyor:

Allah, İbrahim'in ruhunu aldıktan sonra Hz. İsmail Mekke'de ikamet etmekte idi.

İshak Aleyhisselâm'ın iki çocuğu doğdu. Bunlardan birisi (**İys**) diğeri ise (**Yakub**) idi. Bunlar ikizdiler, doğumdan önce Hz. İys, Hz. Yakub'a;

- Benden önce doğarsan bacaklarını tutar üçümüzün ölümüne sebep olurum, dedi.

Hz. Yakub:

- Öyle ise sen önce doğ dedi. Böylece ikizlerden önce İys doğdu. Ardından doğan kardeşe bu yüzden Yakub denildi.

İys'in bir oğlu dünyaya geldi. Onun ismi (Rûmâ) idi. Rûm nesli bundan doğup çoğaldı. Yakup'un on iki çocuğu doğdu. Yusuf bunlardan biri idi. Yusuf on iki yaşına geldiğinde bir Cuma gecesi gördüğü rüyasında, on bir yıldız, ay ve güneş kendisine secde etmiştiler. Zira Allah şöyle buyurmuştur:

"Bir zaman Yusuf babası Yakub'a şöyle dedi: Babacığım ben rüyada on bir yıldız ay ve güneşi gördüm. Zira onlar bana secde etmekte idiler." (Yusuf Sûresi 4. Ayet)

Ömer Nesefi şöyle demektedir:

- Şeytan bir ihtiyar bir adam şeklinde, Hz. Yusuf'un kardeşlerine geldi. "Yusuf sizi köle olarak kullanmak istiyor" dedi.

Kardeşleri:

- Ondan kurtuluşun çaresi nedir? dediler.

Şeytan:

- Onu öldürmeniz ve sonra da tövbe etmenizdir. Böylece bir gün kardeşleri Yusuf'u kıra götürmek üzere anlaştılar. Sonra Yusuf'u babalarından istediler. Hz. Yakup onlara izin vermedi ve:

- Korkarım onu bir kenarda bırakır ve kurdun yemesine sebep olursunuz! dedi.

Kardeşleri:

- Kurt Yusuf'u nasıl yer, biz onu koruruz, dediler. Hz. Yusuf'un on kurt tarafından yenildiğini Hz. Yakup rüyasında görmüş idi. Bu yüzden böyle söyledi.

Rüyada, Yusuf bir dağın üzerinde durmakta, onu on adet kurt saldırıyor. Bir kurt ötekilerden onu koruyor, o sırada yer yarılıyor, Yusuf içerisine girip çıkıyor, Yakup bu yüzden böyle söylemişti.

Hz. Yakup:

- Ben Yusuf'a izin vermem dedi.

Sonra kardeşleri Yusuf'un yanına geldiler, Ona:

- Bizimle kıra çıkabilmek için, babamızdan izin al! dediler. Sonra da Hz. Yusuf, Hz. Yakup'u onlarla gitmek istediğini söyledi. Hz. Yakup kendisine izin verdi. Bunlar şehirden on beş kilometre dışarıda bir kuyu var idi. Hz. Yusuf'u öldürmek için oraya kadar gittiler. Kardeşlerden birisi:

Babamız sizinle Yusuf'u korumanız için sözleşti, dedi. Sonra kardeşleri Yusuf'u bağlayarak kuyuya attılar. Sonra Yusuf'un gömleğini bir kana bulayarak, Yusuf'u kurt yedi, dediler. Gömleğini Hz. Yakup'a verdiler.

Hz. Yakup o kadar çok ağladı ki, herkes hatta dağ taş onunla ağladı.

Kardeşleri Yusuf'u terk edip gidince, Yusuf çok üzüldü ve ağladı. Bu sırada Hz. Cebrail gelerek cennetten biri gömlek getirdi. Bu gömlek,

Nemrud'un, Hz. İbrahim'i ateşe attığı zaman cennet ipeklerinden yapılan gömlek idi.

Rivayete göre bir gün bu kuyunun başına bir kervan geldi. Kuyudan su alabilmek için kuyuya bir kova sarkıttılar. Hz. Yusuf bu kovaya sarılarak kuyudan çıktı. Yusuf'u kuyudan çıkaran şahıs, onu kafilenin yanına getirdi. Olayı anlattı. Bundan sonra kardeşleri geldiler. Ve:

- Bu bizim kölemizdir bizden kaçtı, diyerek Hz. Yusuf'u kafilenin başına sattılar. Bu adam Mısır sultanının maliye vekili idi. Bu sırada Mısır'ın başında **Reyyan** denen bir kimse sultan idi. Bu sultanın **Ittir** adında bir veziri (bakanı) vardı. Bu vezir Hz. Yusuf'u ağırlayınca, misk, altın ve ipek vererek satın aldı. Yusuf'u evine götürüp güzelce giydirdi. Vezirin eşi **Zeliha** Hz. Yusuf'un güzelliği karşısında şaşırıp kaldı ve ona âşık oldu.

İbni Abbas'tan şöyle nakledilmektedir:

- Yusuf kırk yaşına girince, Allah ona peygamberlik verdi. Ondaki güzellikle aklı ve olgunluğu birleşti.

Bir gün Zeliha gelerek ona:

- Ey Yusuf ne güzel gözlerin var dedi.

Hz. Yusuf:

- Öldüğümde ilk defa gözlerim toprağa akacaktır, dedi.

Zeliha:

- Yüzün de çok güzeldir, dedi.

Yusuf:

- Kabirde onu kurtlar yiyecektir, dedi.

Zeliha:

- Ne güzel saçların var, dedi.

Yusuf:

- Saçlarım kabirde toprağa dökülecektir, dedi.

Zeliha:

- Gel şu ipek döşekte birlikte oturalım. Benim söylediklerimi kabul et! dedi.

Hz. Yusuf:

- Benim Allah katında ve cennette değerim eksilir, dedi.

Zeliha:

- Mutlak benimle gelmen gerekir, dedi.

Rivayete göre Zeliha, Yusuf'u kendine meylettirebilmek için, onun karşısında altın bir leğendeki suya girmiştir.

Vehb bin Münebbih şöyle demiştir:

- Zeliha Yusuf'a çok bağlandı. Hatta Yusuf ile döşeğe girdiler.

Bazıları:

O sırada duvar yarıldı. Yakup gelerek; Ey Yusuf sen cahillerin yaptığını yapma! Sen peygambersin! Hz. Yusuf hemen o döşekten dışarı çıktı.

Bazıları da:

- Cebrail Yusuf'u belinden yakaladı. Yusuf'tan şehvet koptu, fakat dışa çıkmadı, dediler.

Keşşaf'da şöyle demektedir:

- Yakup'un oğullarından, on ikişer oğlan doğdu. Yusuf'tan ise on bir oğlan oldu. Zeliha'ya meyl edince ondan bir şehvet eksikti. Ondan ötürü bir oğlu eksilmiş oldu.

Bunlar olunca Yusuf kapıya yönelip kaçtı. Zeliha onu arkasından yakaladı. Yusuf'un gömleğini yırttı.

Ka'bûl-Ahbar şöyle yazmıştır.

- Yusuf Zeliha'dan kaçıp onun teklifine razı olmayınca, Zeliha kocasına, *"Yusuf bana kötülük etti"* dedi. Hz. Yusuf bunu duyunca çok üzüldü. Bu sırada beşikte bir küçük çocuk yatıyordu. Bu çocuk dile gelerek Allah'ın izni ile şöyle konuştu:

- Eğer Yusuf'un arka eteği yırtılmış ise Yusuf haklıdır, dedi.

Yusuf'un arka eteği yırtılmış idi.

Zeliha'nın kocası:

- Bu iş Zeliha'ya aittir. Beni affet Ey Yusuf, dedi.

Bu olay bütün Mısır'a yayıldı. Zeliha'nın dostlarından on iki kadın ona geldiler:

- Senin bir kölen varmış ve sen onu severmişsin, diye kınamaya çalıştılar.

Zeliha onların eline keskin birer bıçak ile birer turunç verdi. Sonra da Yusuf'a:

- Güzel elbiselerini giy, dedi.

Hz. Yusuf süslenerek kadınların yanına geldi. Kadınlar gözlerini ondan ayıramadılar. Şaşkınlıkla ellerini kestiler.

- Haşa! Bu insan değil, belki bir melektir, dediler.

Zira Allah Teâla buyurdu ki:

"Allah'ı tenzih ederiz. Bu, bir insanoğlu değildir, Bu çok yüksek bir melekten başka bir şey değildir." (Yusuf Sûresi 31. Ayet)

Ka'bûl-Ahbar şöyle der:

- Hz. Yusuf misk gibi kokardı. İri gözlü, çatık kaşlı, ağzı küçükçe idi. Gülünce dişleri nûr saçardı. Yusuf sokakta yürürken ışıltısından yan duvarlar aydınlanırdı. Güneş gibi ışık saçardı.

Onun güzelliği Yusuf'a ilahi bir bağıştı. Allah güzelliğin yarısını ona, diğer yarısını âleme bağışlamıştır. Onun yüzünü gören onu melek zannederdi.

Zeliha bir gün kocasına;

- Bu çocuk benden uzaklaşmıyor. Onu zindana at dedi. Vezir onu zindana attırdı. Yusuf zindana konurken iki kişi daha o gün zindana atılmıştı. Bu kişiler Mısır sultanını öldürmeye kalkışmışlardı.

Hükümdarın bir şarap sunucusu, bir de aşçısı vardı. Onlara birileri:

- Size çok para veririz. Sultanın yemeğine ve şarabına zehir katın, böylece sultan ölsün, dediler.

Sâki kendi kendine:

- Ben ekmeğini yediğim bir kimseye fenalık yapamam, dedi. Ahçı ise parayı alıp, yemeğine zehri katıp sultanın önüne getiriverdi. Sâki: - Sultanım o yemekten yeme! Zira zehir katılmıştır, dedi.

Ahçı:

- Sultanım sakın o şarabı içmeyiniz! Zira o zehirdir dedi. Sultan Sâki'ye şaraptan içmesini, aşçıya o yemekten yemesini emretti.

- Sâki şaraptan içti fakat ona bir şey olmadı. Ahçı ise yemekten yemedi. O yemeği hayvanlara attılar. Yiyen bütün hayvanlar öldü. Hükümdar bunların ikisini zindana atmaları için emir verdi. Zindanda bunlar Yusuf'la buluştular. O gece ikisi de rüya gördüler. Saki şarap sıktığını, ahçı ise başının üstünde ekmek taşıdığını ve kuşların gelip bunları yediğini gördü.

Bunlar Hz. Yusuf'a anlattılar.

- Bu rüyalarımızı tabir et! dediler.

Hz. Yusuf sakiye!

- Seni zindandan çıkaracaklar. Sultana şarap sunacaksın, dedi.

Ahçıya:

- Hükümdar seni de çıkarıp asacak, kuşlar da gelip beynini yiyecekler, dedi.

Saki hapisten çıkarken Hz. Yusuf ona:

- Sen sultana hizmet ederken, benden bahset! Beni affetsin! Dedi. Ama şeytan sakiye bunu unutturdu. Böylece Yusuf yedi yıl zindanda kaldı. Bu olay üzerine Cebrail gelerek Hz. Yusuf'a!

- Seni böyle güzel yaratan kimdir? diye sordu.

- Şüphesiz ki Allah Teala! dedi.

- Seni Hz. Yakup'a kim sevimli kıldı?

- Hak Teâla'dır! Dedi.

- Seni zindana kim attı?

- Yine Hak Teâla! dedi.

- Allah, benim nimetlerimi ve babanın nasihatlarını unuttu. Sana bir bela gelirse halka şikâyet etme, buyurmuştur, dedi.

- Suçum nedir? diye sordu.

- Sen niçin Saki'ye benim adımı sultanına an dedin? Halbuki onlar kâfirdirler. Allah'ın nimetlerinden yerler. Fakat puta taparlar. Böyle olunca senin isteğin nasıl yerine getirilir? dedi.

Hz. Yusuf üzüntüsünde feryada başladı.

- Ey Rahman ve Rahim olan, bana yetiş! Hz. İbrahim, Hz. İsmail ve babam Yakup hürmetine beni bağışla, bana merhamet buyur! dedi. Hemen istiğfar eyledi.

Allah Teâla:

- Ey Yusuf, suçunu affettim!

Rivayete göre bir gün Sultan Reyyân bir rüya gördü. Nil kurumuş, yedi semiz öküz yedi zayıf öküz, yedi yaş buğday başağı, yedi kuru başak yakalamıştı. Hükümdar uyanır uyanmaz bütün tabircileri toplattı.

- Benim rüyamı açıklayın! dedi.

Tabirciler:

- Biz bu karışık rüyayı tabirden aciziz, dediler.

Sâki:

- Sultanım zindanda bir kişi var ki o bu rüyayı tabir edebilir, deyip Hz. Yusuf'u anlattı. Sultan Saki'yi zindana gönderip Yusuf'u getirsin istedi. Saki unutkanlığından dolayı özür diledi. Hükümdarının rüyasını Yusuf'a anlattı.

Hz. Yusuf:

- Yedi sene ekini çok ekin, dövmeden saklayın, az yiyin. Ondan sonra yedi yıl kıtlık olacaktır. sakladıklarınızı yiyin. Sonra eski durum olacak ucuzluk ve bolluk olacak, der.

Saki, hükümdara gelerek durumu anlattı. Sultan bunun üzerine Yusuf'u zindandan çıkarttı.

Hz. Yusuf buradan kurtulunca Allah'a şöyle dua etti:

- Ey Yüce Allah'ım bunlara iyilerin gönüllerinden ver. Bunlara, bütün olayları anlamayı nasip et, dedi.

Bundan dolayıdır ki olayları hapisler kolayca duyuverirler.

Ey İlâhî sırları kavramak isteyen kimse! Gör ne büyük hikmettir ki Yusuf'a belaya uğradığını gösteren bir rüya, sonra da zindandan kurtuluşuna sebep yine bir rüya idi.

Yusuf zindandan çıkarılınca sultanın huzuruna getirildi. Sultan ona yetmiş çeşitli dille konuştu. Hz. Yusuf bunların hepsiyle sultanı cevapladı. Sonra Yusuf İbranice konuştu. Fakat hükümdar bunu anlayamadı.

Hükümdar:

- Bu konuştuğun dil hangi dildir? diye sordu.

Hz. Yusuf:

- Atalarım İbrahim, İsmail, İshak ve Yakup bu dili kullanırlardı, dedi.

Sonra Hz. Yusuf Arapça konuşmaya başladı.

Sultan yine bu lisanı anlayamadı.

Hükümdar:

- Bu nasıl dildir? Diye sordu.

- Amcam İsmail'in dilidir, dedi.

Bu sıralarda Hz. Yusuf otuz yaşlarında idi. Sultan rüyasının tekrar genişçe tabirini istedi. Hz. Yusuf rüyayı tekrar tabir etti. Sultana:

- Dediğim gibi davranırsan, herkes sana güvenir, sana gelir, bu yüzden çok varlıklı olursun dedi.

Sultan:

- Bu kadar işe, mala, kim sahiplik edecektir dedi.

Hz. Yusuf:

- Beni hazineme hazinedar tayin et! dedi. Onlar biraz bunu düşündüler. Aradan biraz zaman geçti.

Rivayete göre; hükümdar Reyyân Hz. Yusuf'u vezir olarak tayin etti. Hükümdarın ölümü üzerine de Mısır'ın azizi oldu. Bir gün atına binmiş giderken Zeliha onu gördü:

- Kendine bağlılığından Yusuf'u aziz kılan ve nefsine uyduğu için azizi kul eden Allah'a hamd olsun, dedi.

Ondan sonra Yusuf Zeliha ile evlendi. Ondan **Efrâim** ve **Miçâ** adında iki oğlu oldu. Yusuf Zeliha'yı alınca o ihtiyar idi. Yusuf için ağlar dururdu. Bir gün putlarını toplayıp:

- Yusuf'u bana verin! dedi. Çok yalvardı ve çaresiz kaldı.

- Ey yüce Allah'ım Yusuf'u bana ver! diye Allah'a dua etti.

Allah Cebrail'e emir verdi. Cebrail gelerek Zeliha'yı sığadı. Zeliha genç bir kız oluverdi. Bundan sonra da Yusuf kendisiyle evlendi. Gerdek gecesi Zeliha'ya:

- Helal bir nikâhla evlenmek daha hoş değil mi? dedi.

Zeliha:

- Beni sakın ayıplama, sen çok güzeldin. Kocam iktidarsız idi. ben de sana meylettim, dedi.

Bu sırada rivayete göre Hazreti Yakup:

- Yusuf! Yusuf! diye inlemekte idi.

Hz. Cebrail gelerek:

- Ey Yakup sana ne oldu. Durmadan Yusuf için ağlamaktasın. Allah Teâla sana selâm gönderdi ve şöyle buyurdu.

- Seni gözünden eden bir kimseyi anmaktasın! Ama sana gören göz vereni anmazsın. Yüzlerce defa Yusuf desen sana cevap veremez. Eğer bir kere Allah desen hemen cevap alırsın. Yusuf'u sana getiririm. Bu nasıl haldir ki gözlerin Yusuf derdiyle kör olmuştur.

Hz. Yakup!

- Ya Rabbi! Bu hatamdan dolayı tövbe ettim, dedi.

Hak Teâla da:

- ***Ben de seni bağışladım!*** Buyurdu.

Nakledildiğine göre bir gün Ölüm Meleği Hz. Yakup'u ziyarete geldi.

Hz. Yakup:

- Ey güzel kokulu melek niye geldin? diye sordu.

- Seni ziyarete geldim, dedi.

- Oğlum Yusuf'un ruhunu aldın mı? diye sordu.

- Hayır, almadım, dedi.

Yakup Aleyhisselâm rahatladı. Gönlü sükûnet buldu.

Bu sırada her tarafta bir kıtlık başladı. Mısırda yiyecek bolluğu yaygındı. Herkes oradan yiyecek getirmek üzere oraya gitmeye başladı. Bu sırada Yusuf'un kardeşleri de buğday almak üzere Mısır'a geldiler. Hz. Yusuf onları tanıdı. Fakat onlar Yusuf'u tanıyamadılar. Hz. Yusuf onlarla babaları Yakup ve kardeşlerini sordu. Yusuf'un ölümünden sonra babaları en çok kiminle oyalandığını sordu. Kendisiyle aynı anneden olan Bünyamin ile eğlendiğini öğrendi. Hz. Yusuf onlara:

- Gidip o küçük çocuğu getirin, size daha fazla erzak vereyim, dedi.

Kardeşleri ülkelerine dönünce durumu Hz. Yakup'a anlattılar:

- Bünyamin'i götürür isek melik bize daha çok ürün verecek dediler.

Hz. Yakup:

- Ben size inanamam! Yusuf'un başına geleni Bünyamin'in başına da getirirsiniz diye korkarım, dedi.

Onlar and içerek babalarını ikna ettiler. Yakup'a Bünyamin'i koruyacaklarına inandırdılar.

Yakup, Bünyamin'i onlara katarken:

- Allah en iyi koruyucudur, dedi. Hak Teâla:

- Şanım hakkı için Yusuf'u bana emanet ettiğin gibi onu göreceksin! Buyurdu.

Yakup çocuklarına:

- Yavrularım! Kapıdan girdiğinizde ikişer ikişer içeriye girin, toptan girmeyin dedi.

Kardeşleri Mısır'da Yusuf'un huzuruna ikişer ikişer girdiler. Bünyamin tek kaldı. Bu hale hüzünlenip ağladı.

- Eğer benim de kardeşim sağ olsa idi, ben de içeriye yalnız girmezdim, dedi. Sonra bunları yemek yemek üzere sofraya çağrıldılar. Kardeşler ikişer ikişer oturdu.

Hz. Yusuf:

- Kardeşiniz tek kaldı. Bari ben onunla yemek yiyeyim, dedi.

Yemekten sonra Bünyamin'i yanında alıkoyarak onların gitmelerine izin verdi.

Hz. Yusuf Bünyamin'e:

- İsmin nedir? diye sordu.

O da:

- Bünyamin, dedi.

Hz. Yusuf:

- Kaybolan kardeşin yerine ben sana arkadaş olayım, dedim.

- Hz. Yusuf kalkarak kardeşinin elini tuttu ve:

- Ben senin öz kardeşin Yusuf'um, dedi.

Kardeşlerine bolca erzak verdi. Onları yolcu ederken Bünyamin'e ait çuvala bir altın taş gizletti. Sonra Tellâllara bağırtarak tasın kaybolduğunu ilan etti. Tası aratırken tas, Bünyamin'in çuvalında çıktı. Bünyamin hırsızlık yaptı diye alıkondu. Diğer kardeşlerin gitmesine izin verdildi.

Kardeşler Hz. Yakup'a gelerek:

- Bünyamin Mısır sultanının altın tasını çaldı ve onu Mısır'da alıkoydular dediler ve olayı anlattılar.

Hz. Yakup çok ağladı ve çok üzülüp Yusuf'a bir mektup yazdı. Bu mektupta şöyle dedi:

- *"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla; Yakup'tan Mısır Azizine! Allah'ın selamı üzerine olsun. bunu biliniz ki bana belalar üst üste gelmişti. Ceddim İbrahim'i Nemrud ateşe attı. Allah ateşi ona serin ve selamet haline getirdi. Ayrıca İbrahim, İsmail'i kurban etmek istedi. Allah onun yerine bir koçu kurban gönderdi. Onu kurban ettiler. Sonra benim bir oğlum vardı. Ben, onunla avunurdum. İşittim ki hırsızlık yaptı diye alıkonulmuştur. Ben Allah'a yemin ederim ki o, hırsız değildir. Benim bir hırsız oğlum yoktur. Böyle bilinsin!"*

Hz. Yusuf'un kardeşleri mektubu kendisine getirdiler. Yusuf mektubu alınca ağladı. Hz. Yakup'a şöyle yazdı:

- *"Allah'ın selâmı üzerine olsun. mısır azizinden malum olsun ki, mektubunuz geldi. Halinizi bildirmişsiniz, ben bu durumu anladım. Siz sabredin! Zira peygamberler belalara sabretmişlerdir. Son üçü muvaffak oldular. Siz de zafer bulacaksınız."*

Bu mektup gelince Yakup sükûnete kavuştu. Kadere rıza gösterdi. Sonunda Allah Teâla bütün çocuklarını bir araya topladı. Onların dertlerini bir ilahi şerbetle tedavi etti.

Rivayete göre Hz. Yakup

- Yusuf'u, gönlümün gönlünü aldın ey Rabbim onun kokusunu bana ulaştır. Gereken ne ise yap! dedi.

Başka bir rivayette, Hz. Yakup, Hz. Yusuf'tan ayrı kalınca feryat edip ağlamaya başladı. Cebrail geldi, ona:

- Allah, "***Bundan böyle Yusuf'u anmasın yoksa peygamberler defterinden kendisini silerim***" buyurmuştur.

Bundan sonra Hz. Yakup sabretti. Ama bir gece rüyasında Yusuf'u gördü. Ağlayıp ofladı. Uyanınca Cebrail geldi.

- Allah Teâla: "***Ey Yakup! Rüyanda yine Yusuf için ağladın***" buyuruyor dedi.

Hz. Yakup böylece Yusuf'u anmamak üzere tövbe etti.

Rivayete göre Allah Teâla, Yakup'a:

- ***Ey Yakup! Yusuf'u senden niçin ayırdık biliyor musun?*** diye buyurdu.

Hz. Yakup:

- Ya Rabbi! Hayır! Bilmiyorum, dedi.

Hak Teala şöyle buyurdu:

- ***Senin sözünle ayırdım. Kardeşleri; "Kıra gideceğiz, Yusuf'u bize ver" dediler. Sen, "Kurt yer" dedin, korktun! Beni anmadın, bana ümit beslemedin. Eğer bana ümit bağlarsan Yusuf'u da Bünyamin'i de sana veririm. Gözlerini açardım***, buyurdu.

Hz. Yakup bunları işitince gönülden rahatladı.

Bazı nakilciler şöyle demişlerdir:

- Bir gün bir aç geldi. Yakup ona yardım etmedi. Allah da onu Yusuf'tan mahrum etti.

Rivayete göre kardeşleri Hz. Yusuf'a geldiklerinde Hz. Yusuf kardeşi Yehûda'ın yazdığı kâğıdı kendisine verdi. Yahuda yazıyı görünce tanıdı:

- Bu çocuğu biz sattık, dedi.

Hz. Yusuf:

- Siz zulmettiniz! Boyunlarını vurdurmak için cellat çağırttı.

Kardeşler feryad edip ağlaştılar Ona:

- Bizi bağışla! Babamız ihtiyardır. Bir oğlu için bunca zamandır ağlamaktadır. Bize bir şey olursa babamız helâk olur, dediler.

- Siz Yusuf'a ettiklerinizi bilmez misiniz? dedi.

- Yoksa siz Yusuf musunuz? dediler.

- Ben Yusuf'um! Bünyamin kardeşimdir. Allah'ın lutfu ile birleştik. Allah iyilik edenlerin iyiliklerini asla başa çıkarmaz, dedi.

Kardeşleri türlü özürler dilediler ve:

- Allah içimizden seni seçmiş. Biz şüphesiz ki hata ettik, dediler.

- Babam ne haldedir? diye sordu.

- Babamız senden sonra üzüntüsünden kör oldu, dediler.

- Benim gömleğimi babama götürün, dedi.

Bu gömlek Yusuf hapiste iken Cebrail'in getirdiği gömlek idi. Daha önce bu gömleği, ateşe atılınca Hz. İbrahim'in giydiği gömlektir.

Rivayete göre sabah rüzgârı Yusuf'un kokusunu Hz. Yakup'a götürmek için Allah'tan izin istedi. Allah da ona izin verdi. Böylece koku bir haftalık yoldan kokuyu getirmiş oldu.

Hz. Yakup:

- Henüz kendisi gelmeden Yusuf'un kokusu geldi, dedi. Sonra Yusuf'un kardeşleri babaları Yakup'a geldiler. Yehuda durumu babasına anlattı. Yehuda kana batmış gömleği önceden getirmişti. Şimdi de gerçek gömleği getirip Yakup'a verdi.

Hz. Yakup gömleği gözlerine sürünce gözleri açıldı. Bundan sonra Hz. Yakup yakınlarından yetmiş üç kişi ile Mısır'a geldi. Hz. Yusuf babasını karşıladı. Babasını kendi tahtına çıkardı. Hz. Yusuf ve kardeşleri babalarına selâm secdesi ettiler.

Hz. Yusuf:

- Ey Babacığım! Rüyâ'nın tabiri budur, dedi. Bu yapılan secde bir selâm secdesidir. Bir tapınma değildir. Bu bir şükran, bir teşekkürden ibarettir. Ey Babacığım! Benim için çok gözyaşı döktün. Ama sen ahrette dahi buluşabileceğimizi biliyordun.

- Dünyadan imansız gitmenden korkar ağlardım. Hz. Yusuf babasına durumu göstermek için elinden tutarak bütün etrafı gezdirdi. Hz. Yakup Mısır'da yirmi dört yıl kaldı diye söylenmiştir.

Hasan şöyle demektedir:

- Yusuf kuyuya atıldığında on yedi yaşında idi. seksen yıl babasından ayrı kaldı. Bu duruma yirmi yıl, kırk yıl diyenler de vardır. Babasından sonra yirmi üç yıl yaşadı. Yusuf yüz yirmi yıl yaşadı. Tevrat'a göre ise yüz on yıldır.

Yakub ve Yusuf Aleyhisselâmların Ölümleri

Allah Teâla:

- Ey Yakûb! Ülkene geri dön! Senin ölümün oradadır. Babanın kabrine git, buyurdu.

Bu emirden sonra Hz. Yakup Mısırdan ayrıldı. Kudüs'te bulunan İbrahim ve İshak'ın kabirlerini ziyaret etti. Bu sırada Hz. Yakup yüz altmış yaşında idi. Yüz kırk beş yaşında diyenler de vardır.

Hz. Yakup Hz. İbrahim'in kabrine gelince, mezar üzerinde melekler gördü. Hz. Yakup, o, kabrin içini gördü. Kabirde çeşitli döşekler vardı

- Ey Melekler! Bu kabir, kimin kabridir? diye sordu.

- İbrahim Peygamberin çocuklarıdır, dedi.

Hz. Yakup, kabre girip onları selâmlamak istedi.

Melekler O'na:

- Girmeyiniz! dediler.

Hz. Yakup:

- Niçin inmeyeyim? dedi.

Melekler:

- Önce ayrılık şarabını iç! Sonra oraya gir! dediler. Hz. Yakup böylece ölüm şerbetini içti. Oracıkta vefat etti. Melekler tarafından gasledilip yıkandı ve kefenlendi. Namazını kılıp, babası, İshak peygamberin yanına defnedildi.

Ondan sonra kardeşleri gelerek Hz. Yusuf'a haber verdiler. Hz. Yusuf ağladı ve:

- Ey Allah'ım! Bana Mısır sultanlığı nasip ettin. Rüya tabir ilmini nasip ettin. Benim senden başka kimsem yoktur. Rabbim! Benim de canımı al! Beni de Salih kullarından eyle, dedi.

Rivayete göre Hz. Yusuf yüz kırk dört yaşında Mısır'da vefat etmiştir. Bazıları ise yüz yirmidir, dediler.

Mısır halkı mermer bir tabutla kendisini bereket getirsin diye Nil nehrinin ortasına bıraktılar.

Hz. Musa zamanında, Allah Teâla Hz. Musa'ya:

- Yusuf'un tabutunu Nil nehrinden çıkar, Yakup'un yanına defnet! diye buyruldu.

Hz. Musa:

- Yusuf'un tabutunu yerini kim biliyor? diye dellâllar çıkardı. Bir kadın:

- Ben biliyorum! Seninle cennette olmama razı olursan sana yerini söylerim, dedi.

Hz. Musa buna razı oldu ve kadın:

- Yusuf'un tabutu Nil'e buradan atıldı, dedi. Hz. Musa emir verdi ve tabutu nehirden çıkardılar. Alıp Kudüs'e getirip orada gömdüler.

Hz. Yusuf ile ilgili hikâyeler pek çoktur. Bunların bir kısmı tefsirlerde anlatılmıştır. Çünkü onun kısaları pek güzeldir. Onun için Hak Teâla: Peygamberlerin, Salihlerin, rüya yorumlayanların, siyasilerin, güzel kıssaların içersinde yâd etmiştir. Müfessirlere göre: Yusuf kıssası, kıssaların en güzelidir, diye buyurmuştur. Hz. Yusuf bazı vuslat, bazı zahmet, bazı vefâ, bazı cefâ çekmiştir. Bir kul iken sultan oldu. Güzelliği yüzünden hapse atıldı. Huy güzelliğinden dolayı da sultan oldu. Bizim burada maksadımız Allah'ın ilahi sırlarını, ibretlerini açıklamaktır.

Eyyûb Aleyhisselâm'ın Peygamberliği

Ka'bûl Ahbâr'da şöyle denmektedir:

Hz. Yusuf öldükten sonra, Hz. Eyyûb Peygamber oldu. Hz. Eyyûb Hz. İys'in oğlunun oğullarındandır. Hz. İys, Hz. İshak'ın oğludur.

Veheb'de şöyle demektedir:

- Eyyûb, Rum'dan (Anadolu) Salih bir zatın oğlu idi. Uzun boylu, kıvırcık saçlı, yüzden güzel, ahlakı güzel, akıllı, konuşurken güzel konuşur, yumuşak huylu ve zengin birisi idi. kendisi Şam'da oturmakta idi. Bir gün:

- Ey Yüceler yücesi Allah'ım! Bu dünya bu kadar muhteşemdir. Acaba iyi kulların için hazırladığın cennetin nasıldır, dedi.

Veheb bin Münebbih devamla; Hz. Eyyûb'un devesi, koyunu ve diğer canlı hayvanları pek çoktu. Ama kendisi tam bir derviş idi. Gece uyumaz ibadet eder, gündüzünü de oruçlu geçirirdi. Bir sarayı vardı ki dört kapısı vardı. Birinden öksüzlere, birinden yolculara, birinden de fakirlere, son kapıdan da kadınlara yemekler verilirdi.

İblis onun bu halini kıskanırdı. Fakat ona karşı bir çare bulamadı. İblis bir gün göğe çıktı. Ona:

- Ey melûn nereye? Kalbinden neler geçiyor? diye seslenildi.

İblis:

- Dünyada ne kadar iman varsa, onları, kendime bağladım. Fakat sana son derece bağlanmış olanları ise azdıramadım, dedi.

Yeniden:

- Ey melûn! Benim Eyyub kulumu nasıl buldun? dendi. Sen onun bir hatasını gördün mü ki onu azdırabilesin! diye seslenildi.

İblis:

- Ona melekler gönderip, hayırla anmaktasın, rızık verirsen şükreder. Böylece o sapıtmaz. Ona belâ verip denemek gerekir. Eğer beni malına ve evlatlarına musallat edersen o sapıtıp seni unutur, dedi.

Allah'tan:

- Seni malına ve evlatlarına musallat ettim, diye nida olundu.

İblis Eyyub'un evini yıktı. Hz. Allah yine "Eyyub'un çocuklarını sakla! diye buyurdu. Yer onları sakladı. İblis Hz. Eyyub'a gelerek olanları anlattı. Hz. Eyyûb bunu duyunca tövbe edip secdeye kapandı. İblis tekrar geriye döndü. Yine ona:

- Ey lanetli, kulum Eyyûb'u nasıl buldun? diye seslenildi.

İblis:

- Onun, mal ve evlâdından ona ne? Eğer sıhhatine beni musallat edersen ona bir yol bulabilirim, dedi.

Allah Teâla da:

- Onun gözü, kulağı ve kalbinden ve dilinden gayri her haline seni musallat kıldım, buyruldu.

İblis Eyyûb'un yanına geldi. Onu mescitte dua ve şükür ederken buldu.

Hz. Eyyûb:

- Ey Rabbim! Bana bütün âlemlerin belâlarını musallat etsen bile yine, sabrımı ve şükrümü artırırım, diye yakarırken gördü.

İblis; Hz. Eyyûb'un sabrını görüp, şükrünü işitince ona bir şeyler yapmayı düşündü. Hz. Eyyûb'un burnuna üfledi. Eyyûb'un bütün gövdesi şişti. Ertesi gün verem oldu. Sonra da zayıfladı. Dördüncü gün gövdesi siyahlaştı. Sonra gövdesinden sarı sarı sular akmaya başladı. Altıncı gün gövdesi irinlendi. Yedinci günde gövdesine kurtlar düştü.

Hz. Eyyûb:

- Sağlığımı bana yasaklayan, beni kurtlara yem eden, senden şükrümü asla eksiltmem! Şükrümü durmadan artırırım! Ey Yüce Tanrım! Beni İblis'e karşı küçük düşürme, onu bana güldürme! dedi.

Rivayete göre Eyyûb hastalanınca, kavmi, onu, şehirden çıkardılar. O da köyden köye gezmeye başladı.

Eyyûb'un Rahime denen bir hanımı vardı. Zira O, Hz. Yusuf'un oğlu Efraim'in kızı idi. Hz. Eyyûb'a o hizmet etmekte idi. Hz. Eyyûb yerden kalkmak isteyince onun saçlarından tutup kalkmaya çalışırdı. Bazen Rahime dilenerek kocasını doyurmaya çalışırdı.

Bir gün şeytan erkek kılığına girerek, Hz. Eyyûb'un kabmine geldi.

- Bu kadın cüzamlının eşidir. Ona bir şeyler vermeyin. Onu köyünüzden kovun. Hatta saçlarını kesin ve sonra bir şeyler verin, dedi.

Bir gün yine Rahime bir şey istemeye geldi. Bir kadın ona:

- Saçını kesip bana verirsen sana istediğini veririm, dedi.

Rahime mecbur olup dediklerini yaptı. Kendisine bir şeyler verdiler.

Şeytan tekrar erkek kılığına girerek Hz. Eyyûb'a geldi.

- Ey Eyyûb! Eşin zina etti. Tutup saçlarını kestiler, dedi.

Hz. Eyyûb:

- Hastalıktan kurtulunca ona yüz değnek vuracağım, dedi.

Rahime gelince Eyyûb saçlarından tutup kalkmak istedi. Saçlarını kesilmiş gördü ve:

- Ey Rahime! Sana bu yiyecekleri kim verdi? diye sordu. Rahime olayı anlattı:

Hz. Eyyûb:

- Ey Rahime! Duyduğuma göre sen zina etmişsin, saçını onlar kesmişler, ben yemin ettim iyileşirsem sana yüz değnek vuracağım, dedi.

Rahime:

- Ey Eyyûb! Sen iyi ol. Bana yüz değnek vuracaksan vur. Ama bunu bil ki ben zina etmedim. Bana Allah Teâla şahittir, dedi.

Hz. Eyyûb:

- Ey yüceler yücesi Allah'ım! Ben ne günah işledim ki senden uzak düştüm. Ey Rabbim! Beni öldür. Ölmek yaşamaktan daha yeğdir. Bana bu belalar ulaştı. Ama sen merhametlilerin en merhametlisisin, dedi.

Hak Teâla da şöyle buyurdu:

- Ey Eyyûb! Seni duydum. Eğer seni bu belalara salmasan, sen de, bu belalara sabırlı davranmasa idin, ben sana bir şey veremezdim.

Şunu da bil ki, Rahime benim halimi Allah bilir dedi. Ben Rahime'den razıyım. O bir cennetliktir.

Hz. Eyyûb bunu duyunca çok rahatladı. Hastalığından dolayı dostları onu kınadılar. Eyyûb başını göğe kaldırıp da:

- Ey Rabbim bir anlık olsa da beni iyileştir. Benim düşmanlarım beni kınıyorlar. Rabbim benden yüzünü çevirme! Ben senden dönmüyorum. Etlerim lime lime olup döküldü. Kemiklerim görünüyor. Rengim değişti. Yüzüm karardı. Gövdemden sular, irinler akar oldu. Bana ikramda bulunanlar şimdi alay etmedeler. Ailem benden yüz çevirdi. Derdime dağlar bile dayanamaz, deyip ağladı.

Hz. Eyyûb sözlerini bitirince siyah bir bulut peyda oldu. Yıldırım ve şimşek seslerine benzeyen binlerce ses nida etmeye başladı ve Allah Teâla şöyle buyurdu:

- Ey Eyyûb! Bir ulu ben isem, biri de sensin. İstersen gel savaşalım. Hastalığını daha da çoğaltmamı ister misin? Ey Eyyûb! Ey Eyyûb! Yarattığım kâinatın en ve boyunu biliyor musun? Göklerden kaç damla yağmur inmektedir, bilir misin? Ya Eyyûb! Gökleri gördüğün gibi direksiz yarattım. Güneşi, ayı, yıldızları yarattım. İnsanlar yarattım, öldürdüm. Yine de yaratıp dirilteceğim. Sen bu yaratıklarımın sayılarını bilir misin? Arşı, Levhi, kürsiyi yarattım. Bunların büyüklerinden haberin var mı? Gece ve gündüz hazinelerini, Rahmet ve azabımın hazinelerini cennetimin derecesini, cehennemin şiddetini, ömürlerin miktarını, rızkın ne kadar olduğunu bilebilir misin?

Hz. Eyyûb:

- Ey Yüce Rabbim! Benim vermiş olduğum mücadeler, beni, aciz bıraktı. Çaresiz kaldım. Zayıf düştüm. Dilim söylemez oldu. Aklım gitti. Şüphesiz ki sen her şeye kadirsin! Hiçbir şeye karşı da aciz değilsin. Senin için bir gizlilik mevcut değildir. Ben çaresizliğim ve acizliğimden böyle konuştum. Sen bağışlayıcısın beni bağışla; tövbe ederek sana sığınıyorum, dedi.

Hak Teâla:

- Rahmetim, gazabımı geçti. Senin kalbinde şüphe olmadığını bildiğim için, senden bütün dertleri, belâları kaldırdım. Bunu iyice bil ki benim emirlerim dışına asla çıkılamaz. Dön milletine git. Onları doğruluğa çağır. Tövbe etmelerini söyle. Etmezlerse azabım olacağını bilsinler, buyurdu.

Zehretür-riyâz da şöyle bildirilmiştir.

Hz. Eyyûb'un vücudunu yiyip bitiren kurtlar ondan, yine et istediler. Hz. Eyyûb'un sadece, dili kalbi, gözü ve kulağı kalmıştı. Bu kurtlardan biri diline, biri de kalbine geldi. O zaman Eyyûb Aleyhisselâm:

- Ey Rabbim! Her tarafım bitti tükendi. Seni zikre dilim kaldı. Dilimle seni zikrediyor, kalbim ile de sevgini taşıyorum dedi.

Allah Teâla:

- Ey Eyyûb! Senin dilin de benimdir, kalbin de. O kurtlar ve belâlar da benimdir. Madem ki böyledir. Sendeki bu şikâyet neden? buyurdu.

Hz. Eyyûb'da şöyle yalvardı:

"Ben seni zikirden ve fikirden uzak kalamam.

Bana gerçekten dert isabet etti.

Sen merhametlilerin en merhametlisisin?" dedi. (Enbiyâ Sûresi 83. Âyet)

Hz. Eyyûb böyle dua ve niyazda bulununca, Allah ona verdiği bütün hastalıkları kaldırdı. Dilini yemeye çalışan kurt suya düşüp sülük oldu. Kalbine hücum eden de arı oldu. Böylece insanlara faydalı birer mahluk oldular.

Hz. Eyyûb:

- Ey Allah'ım! Garibin evi yok. Düşkünlerin kararı yok, öksüzün kimsesi, dul kadının kocası yok. Allah'ım! Ben bunlardan daha perişanım. Sen bana ihsanda bulunursan ben bunu şükrederim. Azap edecek olursan emir, ferman senindir. Allah'ım! Beni bağışla! diye dua etti.

Allah Teâla da:

- Ey Eyyûb! Seni bağışladım. Aileni malını tekrar sana veriyorum. Sana vermiş olduğum dertler, belâlar, gelecek insanlara ibret olsun. Kimse belâ verirsem, eğer o sabredenlerden olursa, onu mükâfatlandırırım. Günahlarından arındırırım, buyurdu.

Hz. Eyyûb'un belâları kaldırılınca bir seher vaktinde Ona;

- Ya Eyyûb! Verdiğim belâlara karşı nasılsın? buyruldu.

Hz. Eyyûb böyle bir sorudan büyük bir zevk duyarak;

- Yarabbi! Ondan büyük bir zevk yoktur, dedi.

Rivayete göre bir Cuma günü Cebrail gelerek:

- Ya Eyyûb Allah'ın izniyle ayağa kalk! Ayağını yere vur!

Hz. Eyyûb ayağa kalktı ve ayağını yere vurdu. Yerden biri sıcak, biri soğuk iki su fışkırdı. Kokusu miskten güzel, sütten ak ve baldan da tatlı idi.

Eyyûb'a Cebrail birini iç, ötekiyle yıkan dedi. Hz. Eyyûb sudan çıkınca yüzü ay gibi idi. Hatta aydan da parlaktı. Sonra Cebrail cennetten iki elbise getirdi, giydirdi. Ayağına da bir çift altından nalin giydirip kendisine Ayva yedirdi ve Eyyûb çok rahatladı.

Hz. Eyyûb'un hastalığı hakkında, süre bakımından çeşitli görüşler ileri sürülmüştür.

Enes bin Malik'e göre on sekiz yıl, Veheb bin Münebbih'e göre üç sene bazıları da yedi sene, yedi ay, yedi gün, yedi saattir dediler.

Bundan sonra Hz. Eyyûb, Allah'ın emri ile kalkıp iki rekât namaz kıldı. Sonra yerine oturdu. Peşine eşi Rahime oraya geldi. Kendisini gittiği kapılardan kovmuşlardı. Geldiğinde Eyyûb'u bulamadı. Orada birisi oturmakta idi. ona:

- Ey Allah'ın kulu, burada hasta yatan Eyyûb acaba ne oldu, diye sordu.

Hz. Eyyûb:

- Sen onu görsen tanır mısın? dedi.

Rahime:

- Evet, tanırım1 Sağlığında biraz sana benzerdi, dedi.

Hz. Eyyûb:

- Tebessüm ederek işte Eyyûb benim! dedi.

Rahime kendisini tanıdır. Çok rahatladı. Hz. Eyyûb'e sarılıp ağladı. Yüzünü gözünü, yüzüne, ayaklarına sürdü. O kadar çok ağladılar ki oturdukları yer ıslanıverdi. Hz. Cebrail gelerek Rahime için bir meyve getirdi. Rahime de gelen meyveyi yedi. Fakat Eyyûb Rahime'ye vuracağına and içtiği yüz değneği vurmayı düşündü, bunda kararsı kaldı.

Hak Teâla:

Yüz buğday sapını bağlayıp onunla vur! diye emir buyurdu. Eyyûb böyle yaparak vadinde durmuş oldu. Sonra Allah bütün mal ve evlatlarını kendisine iade etti. Bir gün gökten altun çekirgeler yağdırıldı. Hz. Eyyûb bunlarla eteklerini doldurdu.

Hak Teâla:

- Ey Eyyûb! Daha da doymadın mı? diye buyurdu.

Hz. Eyyûb:

- Ya Rabbi senin rahmetine kim doyabilir? dedi.

Hz. Eyyûb, iki yüz doksan sene yaşadı. Bazıları ise doksan üç yıl yaşadı dediler.

Şuayb Aleyhisselâm'ın Peygamberliği

Allah Kur'anda şöyle buyurmaktadır:

"Medyen halkına da kardeşleri Şuayb'ı gönderdik." (Araf Sûresi 85. Âyet)

Ka'bûl Ahbar şöyle yazmaktadır:

- Ne zaman ki Medyen halkı azıtıp kâfir oldu. Hz. Allah Cebrail'i Şuayb'e gönderdi.

Şuayb ismi ona aşk yolunda bir şube, okul olduğu için verilmiştir.

Hz. Şuayb Milkâ'nın oğludur. Milka da Yüscer'in oğludur. O da, Hz. İbrahim'in oğludur. Allah Cebrail'i ona gönderince Şuayb:

- Sen pek güzel yaratılmış bir kimsesin, sen kimsin? dedi.

Cebrail:

- Ben Allah'ın elçisiyim, sana geldim. Allah buyuruyor ki Ey Şuayb! Seni Medyen ahalisine ve diğer kavimlere Peygamber ettim. Onlar putlara tapmaktalar. Sen, onları imana davet et. Bana itaat etsinler. Onları benim azabım ile korkut. Putlara tapmaktan men et. Bu kavmin beylerinin adı: Ebîcâd, Hevvez, Huttî, Kelemen ve Karişat idi. Yıldıza bakanlar bu isimlerin tabiatına bakarak onlara sayılarla isimler verdiler. Birçoğuna göre Şuayb'ın gönderildiği kavim bunlardır. Bazılarına göre Şuayb'a peygamberlerin hatibi derlerdi. Halka güzel ve yumuşak sözlerle hitap ederdi. Bu güzel ve yumuşak davet karşısında onlar küfürlerinde ısrar ettiler. Bunun üzerine Allah Teâla Şuayb'e:

- Sana inananlar ile bu kavmin arasından çık. Ben onları helâk edip yerlerini, yurtlarını sana vereceğim, buyurdu. Bunun üzerine Şuayb inananlarla birlikte oradan ayrıldı.

Allah Teâla Cebrail'e: Bir bulut getirmesini buyurdu. Bir kara bulut üzerlerine gelince Şuayb kavmine gelerek haber verdi:

- Üzerinize azap geldi. Gelin İman edin. Fakat bunlar inanmadılar.

Ondan sonra sımsıcak bir rüzgâr esti. Onlar ormana kaçtılar.

İbni Abbas'a göre:

- Allah, cehennemden bir kapı açtı. Onların üzerine bir ateş gönderdi. Onlar mağaralara sığındılar. Fakat mağaralarda daha çok bir sıcakla

karşılaştılar. Kırlara kaçtılar. Allah bir bulut gönderdi. Onlar bu bulutun altında biraz rahatladılar. Hepsi bir araya gelince bir alev yalasıyla hepsini yakıp kül etti.

Bazılarına göre şu sesi işittiler:

- Ey Eyke ahalisi! İşte Allah'ın azabını tadın. Peygamberinizi yalanladınız. Şimdi taptığınız putlarınıza söyleyin de gelip sizi kurtarsınlar, diyerek onları helâk etti. Bu durumu gören müminler şükrettiler. Şuayb onların mallarını müminlere taksim etti. Rivayete göre bu duruma Hz. Şuayb üç yüz yıl ağladı. Her yüzyılda gözleri kapandı. Allah gözlerini açtı.

Hz. Şuayb:

- Yarabbi Azametin hakkı için, seninle aramızda bir deniz olsaydı, benim aşkımın hararetinden tamamen kururdu, dedi.

Allah Şuaybe:

- Niçin ağlıyorsun? Cennet istersen vereyim! Eğer korkun cehennemse seni emin kılayım! buyurdu.

Hz. Şuayb:

- Ey Rabbim! Ne cennet isterim, ne de, cehennemden korkum var. Ben sana âşık olduğumdan ötürü ağlarım, dedi.

Bunun üzerine Allah:

- Senin beni sevdiğim gibi, ben de seni severim. Zira Kelim'im olan Musa'yı sana on yıl çoban eyledim, buyurdu.

Bağavî tefsirinde:

- Allah Şuayb'e: Yüceliğim hakkı için Cennette senin için inciden bir saray yaptım. Dıştan bakanlar içini görürler. Arşa kadar yükselen o sarayın kapısı benim cemalimi seyretmeye açılır. Ebedî olarak o kapı kapanmaz, buyurdu.

Hz. Şuayb üç yüz yıl yaşadı. Sonra Kâbe'ye gelip orada rahmeti Rahmana erişti. Rükun ile Makam arasına defnedildi.

Mişâ Oğlu Musa Aleyhisselâm'ın Peygamberliği

Veheb şöyle der:

Hz. Yusuf'un iki oğlu vardı. Biri Efrâim. O, Şûşâ Peygamberin Ceddi'dir. Diğerinin adı da Mişâ. Mişâ Hz. Musa'nın babasıdır.

Hz. Allah Musa Aleyhisselâm'a şöyle buyurdu:

- Kavmine bizim sihir ve hileleri sevmediğimizi söyle! Eğer bana inanıyorsalar, bana sığınsınlar. Benden yüz çevirenler türlü dert ve belâya hazır olsunlar. Kim Allah'tan başkasına kulluk ederse ve benden ırak kalmak isteyenlere söyle. Benim kudretimi düşünsünler. Bana uymayıp karşı gelenler kendi ecellerini beklesinler. Ölünce onlara neler olacaklarını görürler. Acaba benden nasıl emin olup da bunca günahı işliyorlar. Ben onlara bol nimetler veririm. Onlar eğlenirler, ben onlara rahmetle davranırım. Onlar aciz kalınca, onlara kuvvet veririm. Onlar fakirleşirler, ben onları zenginleştiririm. Benden ümit kesmeyenleri mahrum bırakmam. Ümitlerini onlara ulaştırırım.

Ey Musa! Günahtan kaçanlara söyle! Amelleriyle gurura kapılmasınlar. Ben dilersem onlara azap ederim. İstersem affederim. Nefislerini eritsin, bana ibadet etsinler. Tövbe ile meşgul olsunlar.

Ey Musa! Beni İsrail'in zenginlerine söyle! Çalıştırdıklarına iyilikle muamele etsinler. Allah zalimleri sevmez. Adil olsunlar. Onlara adalet ve zulümlerini sorarım. Karşılığında mükâfat ve ceza veririm. Bana uyarlarsa dünya ve ahrette onları hoş tutarım. İsyankâr davranırlarsa onları helâk ederim.

Ya Musa! Onlara söyle, bana ve kendilerini idare edenlere itaat etsinler. Etmezlerse çok belâlara uğrarlar. Kendilerini yüksek görürlerse, alçaltırım. Acizliklerini bilirlerse onları yükseltirim. Onlar gece ve gündüz beni zikirle uğraşsınlar. Eğer "Nasıl zikredelim" diye sorarlarsa; şöyle söyle: "Nefsinizden razı olmayın! Haktan korkun, ondan razı olun! Dünyayı sevip de Allah katında küçülmeyin. Cenneti arzulayıp, Allah rızasını çekmeye çalışın!" de.

Nefsiniz hep arzularla uğraşmaktadır, bunun için ne yapalım? derlerse onlara şöyle söyle.

- Hakkı çok anın! Ölümü de unutmayın! Zira ölümü hatırlamak bütün arzuları yok eder.

Hz. Musa bin Mîşa, kavmine böyle söyledi. Onlar da bunu kabul ettiler. Bundan sonra da Allah Musa'nın ruhunu kabzetti.

Hızır Aleyhisselâm

İslam Bilginleri arasında **Hızır** nebi mi, veli mi diye ihtilaf vardır. Zira sağ mı, yoksa diri mi diye de münakaşa edilmiştir.

Hızır'ın künyesi **Ebû'l-Abbas** ismi **Ahmet** veya **Belyâ**'dır.

Hızır diye anılması gittiği her yerin yeşermesinden ötürüdür. Şahadet parmağı ile orta parmağı bitişiktir. Çoğu âlimler kendisi için hayattadır demektedirler. Hz. İlyas gibi Arabistan'dadır. Kur'an durdukça, O da yaşayacak, Kur'an yeryüzünden kaldırılınca ikisi de ölecektir denilmiştir.

Kendisinin Velî mi, Nebî mi olduğu bilinmemektedir.

Kur'an'da: "Biz Ona (Hızır) katımızda bir vahiy vermiş ve tarafımızdan (gaybî) bir ilim öğretmiştik." (Kehf Sûresi, 65. Âyet) mealinde âyet ve birçok hadiste kendisinden bahsedilmiştir. Hadislerde Musa ile görüşmesi, Deccal ile karşılaşması konu ediliyor.

Musa ve Harun Aleyhisselâmların Peygamberliği

Allah Teâla buyuruyor:

"Kitapta Musa'ya dair söylediklerimizi de an, çünkü o insan tarafımızdan gönderilmiş bir peygamberdi." (Meryem Sûresi, 51. Âyet)

İbni Abbas'tan şöyle rivayet ediliyor:

- Mısır hükümdarı **Melik Reyyân** öldü. Onun yerine **Mus'ab** sultan odlu. **Velid** adından bunun bir oğlu vardı. Babası onu marangozluğa verdi. Velid bir gün ustasından kaçtı. Sonra bu çocuğa (kendiliğinden kaçtı) manasına gelen **Firavun** diye ad koydular. Böylece bu lakap söylenegeldi.

Firavun bir gün bir kişiye seyis oldu. Mısır'ın kapısında oturdu. Gelip giden cenazelerden merasim dolayısı ile para alır oldu. Bir gün Mısır sultanının karısı öldü. Onu defn için getirdiler. Firavun gelenlerden bir şeyler istedi. Ona bir şeyler verdiler ama durumu hükümdara bildirdiler. Hükümdar bu yüzden onu öldürmek istedi. Firavun ölülerden dolayı aldıklarını hükümdara verdi. Hükümdar da onu serbest bıraktı ve şehre onu gece bekçisi tayin etti, ona:

- Gece dışarıda kimi tutarsan öldür, diye emretti.

Bir gece hükümdar:

- Firavun şehri nasıl koruyor? diye görmek istedi. Vezirlerle şehri gezmek istedi. Askerler onları gördü. Hükümdarı yakalayıp Firavun'a getirdiler. Firavun emir verdi hükümdarı oracıkta öldürdüler.

Böylece Firavun Mısır tahtına oturmuş oldu. Bir emir vererek üç yüz taht yaptırdı. Firavun'un beyleri, o tahtlar üzerine oturdular. Kendine yüz binlerce kul edindi. Hepsinin boynunda altun bir halka vardı. Firavun ve

bütün avanesi kâfirdi. Firavun'un yedi karış boyu, sekiz karış olan bir sakalı vardı. Bu Firavun İmran oğlu Musa zamanına rastlar.

Musa ismi iki kelimeden meydana gelmiştir. "Mû" kelimesi su manasınadır. "Sâ" kelimesi ise ağaç demektir. Buradaki mana bütünlüğü ile "Musa" su ile ağaç arasında geldi" demektir.

Rivayete göre Firavun bir gece şöyle bir rüya gördü. "Kudüs'ten çıkan bir ateş Mısır'ı bütünüyle kaplıyor. Kâfirleri bütünüyle yakıyor. Fakat İsrail oğullarına bir şey olmuyor."

Uykudan kalkan Firavun, rüyasını müneccimlere sordu:

- İsrail oğullarından bir oğlan çocuğu doğacak ve senin ölümün onun elinde olacak, dediler.

Bunun üzerine Firavun Beni İsrail'den doğan bütün erkek çocuklarının öldürülmesini istedi.

Veheb'e göre doksan binin üzerinde çocuk öldürülmüştür. Bunun üzerine Mısır ulusları huzura gelerek Firavun'a:

- İsrail çocuklarını bir yıl öldürelim, bir yıl öldürmeyelim, dediler. Yoksa ortada hiç çocuk kalmayacağını belirttiler.

Firavun emir verdi. O yıl çocuk öldürmediler. O yıl Hz. Harun dünyaya geldi. Çocuklarının öldürüldüğü sene de Musa Aleyhisselam dünyaya geldi. Hz. Musa doğunca onu Firavun'un adamlarından korktuğu için ateşe attı. Ateş yakmadı. Annesi yapacak şey bulamayınca kendisini bir sandığa koyarak Nil nehrine bıraktı. Nil sandığı alıp götürdü. Nil'in bir kolu Firavun'un evinin içinden geçiyordu. Sandığı su alıp buraya kadar getirdi. Firavun'un karısı bu sandığı buldu. Musa'yı sandıktan çıkardı. Onu çok sevdi. Firavun çocuğu öldürmek istedi. Hanımının ısrarı üzerinde bundan vazgeçti. Zira Firavun'un çocuğu yoktu. Çocuğu doyurmak için kadınlara emzirmek istediler. Hiçbirini emmedi. Bu arada nehirdeki sandığı talip eden kız kardeşi ben size bir sütanne bulurum diyerek annesini öğütledi. Böylece Musa annesine kavuştu. Anne de huzura ermiş oldu.

Hz. Musa otuz yaşlarında iken bir kâfire tokat vurdu ve kâfir öldü. Çok pişman oldu. Bu olaya sebep onunla dolaşan bir akrabasıydı.

- Allah'ım nefsime uydum, kendime zulmettim. Beni affet, diye dua etti. Allah kendisini affetti.

Ertesi gün o ölen kâfirle dolaşan akrabasının yine biriyle dolaştığını gördü. Ona niçin böyle yapmaktasın dedi. O da:

- Yoksa o kıptiyi öldürdüğün gibi beni de mi öldüreceksin, dedi. Böylece Kıptiyi öldürenin Musa olduğu anlaşıldı. Birisi Hz. Musa'ya kaçmasını söyledi. Hz. Musa Medyen'e doğru yola düştü. Bir gün bir kuyu başında bulunanlar davarlarını sulamakla meşguldüler. Aralarında bulunan iki kız kardeş bekleyip duruyorlardı. Hz. Musa onlara yaklaştı. Onlardan durumlarını sordu. Onlarda babalarının ihtiyar bir İnsan olduğunu, bu yüzden geldiklerini, fakat insanlar onlara sıra vermediklerini söylediler. Hz. Musa onlara yardım etti. Davarlarını böylece sulamış oldular. Kızlar evlerinde durumu babalarına anlattılar. Hz. Musa aç bi ilâç kalmıştı. Kızların babası kızlardan birini göndererek Hz. Musa'yı evine çağırttı. Neticede Hz. Musa, Hz. Şuayb'e gelerek durumu anlattı.

Şuayb Aleyhisselâm; Korkma Firavun burada sana zarar veremez, dedi. Kızlarından biri babasına:

- Bunu işçi olarak tut. Zira bu iyi bir insandır, dedi.

Hz. Şuayb:

- Ey Musa! Bana sekiz yıl hizmette bulunursan sana kızlarımdan birini veririm, dedi.

Musa Aleyisselam'a peygamberlik verilince Allah Teâla:

- Ey İmran oğlu Musa! Bunlar benim dostlarımdır. Bunlar burada takvayı azık ettiler. Benden korkmak onların ziyneti oldu. Gece gündüz ilmimle uğraşırlar. Bunlar şimdi bu dünyada mahzun iseler, Ahirette huzur ve refah içinde olacaklardır, buyurdu.

Şuayb Aleyhisselâm'ın Musa'ya vereceği kızın ismi **Sehûra** idi. Şuayb ona cehiz verdi. Musa ile nikâhladı. Hz. Musa'ya bir de asa verdi. Bu asa, Âdem'e verilen asa idi. Hz. Musa bu asa ile on yıl koyun güttü. Bu asa bir cennet ağacındandır. Önce Âdem'e, sonra Şit'e sonra İdris, Nûh, ondan Salih, ondan İbrahim, ondan İsmail, ondan İshak, ondan, Yakup ondan Şuayb ve sonra da Hz. Musa almış oldu.

Hz. Şuayb bir gün dua etti. Hz. Musa'da duaya amin dedi. Gözleri kör olan Hz. Şuayb'ın gözleri açıldı.

Tefsircilere göre: Hz. Musa, annesini ve kardeşini görmek üzere Mısır'a gitmek istedi. Hz. Şuayb'a müracaatla kendisinden izin istedi. Hz. Şuayb, Musa'ya izin verdi. Hz. Musa hanımıyla birlikte yola çıktı. Mevsim kıştı. Şam hükümdarından korkmakta idiler. Başka bir yol izlediler. Hanımı hamile ve doğurmak üzere idi. Yollarını şaşırdılar. Karanlık ve soğuk bir gecede hanımı doğum yaptı. Hz. Musa ne yapacağını şaşırdı. Bir ateş

yakmak istedi ama bunda başarılı olamadı. Tur dağında ilahi nuru gördü. Ateş sanıp ona doğru gitti. Geldiğinde yeşil ve baştan sona nûr kaplanmış bir ağaç gördü. Hayretler içinde kaldı. Tam bu sırada meleklerin zikirlerini duydu ve rahatladı. Bu sırada:

- Ey Musa! Ben senin Rabbinim! Ayaklarını çıkar! *Emrini duydu.*

Hz. Musa:

- Ya Rabbi! Seni duyuyor fakat göremiyorum, dedi.

Allah Teâla:

- Seninle beraberim! Hatta senden, sana yakınım, buyurdu.

Hz. Musa bu sözlerin Allah kelamı olduğunu anladı ve yakîni çoğaldı.

Allah:

- Ey Musa! Seni elçi olarak seçtim! Sen peygambersin, benim vahyimi duy! Benden başka Tanrı yoktur. Bana ibadet et, dedi.

- "Şüphesiz Ben Allah'ım. Benden başka ilâh yoktur. Öylece bana ibadet et, beni hatırlamak için namaz kıl" buyruldu. (Taha Sûresi, 14. Âyet)

Tekrar Hak Teâla:

- O elindeki nedir? diye sordu.

Hz. Musa:

- Asa'dır, Ona dayanır, onunla koyun güderim, ona çok ihtiyacım vardır, dedi.

Asanın ucu çatal ve ucunda demir vardı. Peygamberden peygambere miras kalmıştı.

Allah Teâla:

- Ey Musa! Asanı yere bırak! Buyurdu. O da asayı yere bıraktı. Asa sarı bir yılan oldu. Karnı üzerine yürüdü iki çatalı iki yanak oldu. Gözleri ateş gibi parlaktı. Ağzından sesler çıkarıyordu. Hz. Musa korkup kaçtı. Hak Teâla şöyle seslendi:

- Ey Musa! Geri dön! Asanı eline al! Korkma onu tut.

Hazreti Musa asayı aldı, asa, eski şekline döndü.

Hak Teâla:

- Elini koynuna sok, diye buyurdu. Hz. Musa elini koynuna soktu. Çıkardığında eli güneş gibi parlaktı.

Bundan sonra Allah Musa'yı, Firavun ve kavmini dine davet için gönderdi. Hz. Musa o sırada seksen yaşlarında idi.

Allah Teâla:

- Ey Musa! Seni, benim nimetlerimden faydalanıp da beni unutan, kendini ilah olarak tanıtan, bir asi kuluma peygamber olarak gönderiyorum. Ben merhametimden ötürü onu helâk etmiyorum. Göklere izin versem onun üstüne çöker, yerlere izin verirsen onu o anda yutar. Denize izin verirsem onu boğardı. Onun küfründen bana hiçbir zarar gelmez. Ben ona bir fırsat verdim. Git! Ona benim davetimi bildir. Bana kulluğa yönelsin, buyurdu.

Hz. Musa, bu sözleri işitince Tûr'dan aşağıya indi.

Sonra Allah, Cebrail'i Harun'a göndererek:

- Git Harun'a söyle; Allah Musa'yı peygamber etti. Sen de peygamber oldun. Git kardeşine yardım et. O Firavun'u dine çağırmaya gitti, dedi. O sırada Harun Firavun'un beği idi.

İbni Abbas şöyle rivayet etmektedir:

- Musa (A.S.) yiyecek isterse asasını yere vurur, yerden de bir günlük azık çıkardı. İkinci vuruşundan su çıkardı. Meyve arzuladığı zaman asayı yere dikerdi. Hemen istenen meyveyi verirdi. Düşmanlarına karşı da asası ile cenk ederdi. Hz. Musa, Firavun'a böyle birçok mucizeler gösterdi. Fakat Firavun imana gelmedi. Ona:

- Sen Peygamberim diyorsun, senin ne mucizelerin var? Bize göster dedi. Hz. Musa, ayetleri ve asasını gösterdi. Bunun üzerine Firavun:

- Sen sihirbazsın! Benim de sihirbazlarım var. Sen onlarla yarış dedi.

Rivayete göre Firavun falcıları ve sihirbazları topladı. Onlar vadiye bir mil boyunda urganlar bıraktılar. O urganlar birer yılan haline geldi. Vadi yılanlarla doldu.

Allah Teâla:

- Ey Musa! Sen de asanı yere at! Diye buyurdu.

Hz. Musa asasını yere bıraktı. Asa kocaman bir ejderha oluverdi. Sihirbazlarını bütün yılanlarını yuttu. Sihirbazların yaptıkları boşa çıktı. Falcılar hayretle kalıp secdeye vardılar ve:

- Âlemlerin Rabbi olan, Musa ve Harun'un Rabbine iman ettik dediler.

İbni Abbas falcıların üç bin kadar olduklarını rivayet etmektedir. Bu hadise İskenderiye'de meydana gelmiştir. Asa seksen arşınlık bir ejderha oldu. Ağzını açıp Firavun'a hücum etti. Firavun korkusundan sarayına kaçtı.

Said bin Cüneyd şöyle dedi:

- Firavun dört yüz yıl hükümet etti. Altı yüz yirmi yıl yaşadı. Ömründe hiç hastalanmadı. Hiç acıkmadı. Ömründe bir saat dert çekseydi zaten Tanrılık iddia etmezdi.

İmam Fahri Razi Tefsir-i Kebir'de şöyle yazmaktadır:

İblis bir gün Firavun'un gelip kapısını çaldı.

Firavun:

- Sen kimsin? diye sordu.

İblis:

- Eğer sen Tanrı olsaydın beni tanırdın. Demek ki sen cahilmişsin, dedi.

Firavun:

- Acaba benden ve senden kötü bir kimse var mıdır? diye sordu.

İblis:

- Evet, haset edenlerdir. Onlar kötülükte bende ve senden üstündürler. Zira ben de hasedimden zahmetlere düştüm, dedi.

İbni Abbas şöyle rivayet etmiştir:

- Falcılar Hz. Musa'ya iman edince, Firavun bunu görüp üzüldü. Ama kavmiyle yine de küfründe inat etti. Hz. Musa ona dört mucize göstermişti:

1- Şiddetli bir kıtlık.

2- Bolluk.

3- Ağaçların meyve vermesi (meyvesiz olanlar bile)

4- Yed-i Beyza (Beyaz el) Elinin güneş gibi parlaması.

Onların inatlarını gören Hz. Musa:

- Ey Allah'ım! Firavun dünyada fesat çıkardı ve halkı azdırdı. Artık onlara belanı gönder ki, benim kavmime ve bizden sonrakilere nasihat hükmüne geçsin, dedi.

Allah onlara tufan olarak; çekirge ve bit gönderdi, gökten kurbağa yağdırdı. Nil nehri kan gibi akar oldu. Bunlardan sonra da Tâun (veba)

hastalığını verdi. Bu belâlarla yetmiş bin insan telef oldu. Bu hal üzerine gelip ağladılar. Yalvarıp aman dilediler. Hz. Musa:

- Ya Rabbi! Firavun'a fırsat verdin. Bundaki hikmet nedir, diye sordu.

Allah Teâla:

- Firavun'un güzel bazı huyları vardır. Ben güzel huyları severim. O yüzden Firavun'u hemen helâk etmedim, diye buyurdu.

Hz. Musa:

- Yarabbi! O güzel huylar nelerdir? diye sordu.

Allah Teâla:

- Benim köy ve şehirlerimi adalet içinde imar etti. Kullarıma adil davrandı. Ona bu yüzden fırsat tanıdım. Zaten onun şirkinden bana bir zarar da dokunmaz, buyurdu.

Bir gün Cebrail Aleyhisselâm Firavun'a insan kılığında geldi. Ona kölesinden şikâyette bulundu.

- Benim köleme ihsanın pek çoktur. Ama o bana hep nankörlük etmektedir. İsyankâr davranıyor. Benim ismimi kendine aldı. Herkesi kendisine kul etti.

Firavun:

- O ne kötü bir insanmış, dedi.

Cebrail:

- Bu adamın cezası nedir? diye sordu.

Firavun:

- Onu suda boğmak lazımdır, dedi.

Cebrail:

- O halde bu hükmü bana yazılı olarak ver, dedi. Firavun bu hükmü kendisine yazarak verdi. Cebrail alıp oradan ayrıldı.

Rivayete göre Allah, Musa ve Harun'a şöyle buyurdu. Firavun'a gidip şöyle söyleyin:

- Ey Firavun! Dört yüz yıl yaşadın. Hükümdar olsun. Bu yetmedi insanlara ben sizin, Rabbinizim diyorsun. Senden önceki kâfirler böyle dememişlerdi. Bunu iyice bilesin ki eceline kırkyıl kaldı. Eğer bir tek kere Allah'a, "Sen benim rabbimsin" dersen, Allah bütün günahlarını

affeder. Ömrün bin yıl olur. Yeryüzünde mevcut madenleri sana bildirir. Seni dünyaya hâkim kılar.

Firavun bu sözleri işitince onlara ikramda bulundu. Onlarla tatlı tatlı konuştu.

- Vezirim ile konuşayım. Onun fikrini de alayım. Firavun Musa'nın dediklerini veziri Hâmân'a anlattı.

Hâmân:

- Ey Firavun! Âlem sana kul iken başkasına kul olmak ister misin? dedi.

Firavun'u iman etmekten vazgeçirdi. Firavun böylece küfür ve delâlette kaldı. Ömrünün sonuna doğru da ahaliye zulm etmeye başladı.

Allah Firavun ve kavmini yok etmek isteyince Hz. Musa'ya:

- Bu gece kavmini alıp şehirden çık! buyurdu. Musa gece şehirden ayrıldı. Keşşaf'da yazıldığına göre; Yakup yetmiş iki kişilik evladı ile Mısır'a gitmişti. Mısırdan çıktıklarında sayıları altı yüz bini aşmıştı. Firavun milyonluk ordusu ile bunların ardına düştü. Cebrail Firavun'un önünde (Feres'ül Hayat) adında bir kısrak ile yürüyordu. Mikâil ise Firavun'un ordusunu ardından sürmekte idi

İsrail oğulları:

- Firavun peşimizde, bizi kovalıyor. Biz nereye gidelim? dediler.

Allah Teâla Musa'ya:

- Asa'yı (Kızıl Denize) suya vur! diye buyurdu.

Hz. Musa asayı suya vurunca sudan on iki yol açıldı. İsrail Oğulları bu yollara girip karşıya geçtiler. Yolları geçerken birbirlerini görmüyor ve korkuyorlardı. Allah sudan açılmasını ve birbirlerini görebilmelerini buyurdu. Suda delikler açıldı. Birbirleriyle söyleşerek gittiler. Hepsi sağlıkla karşıya geçti.

Nitekim Allah Teâla şöyle buyurmaktadır:

- O vakitleri hatırlayın ki, sizin için denizi yardık ve sizi kurtardık. Firavun ve avanelerini de sizlerin gözleri önünde suda boğduk.
(Bakara Sûresi 50. Ayet)

Tefsir-i Kebir'de şöyle açıklanıyor:

- Firavun ve yanındakiler deniz kenarına geldikleri zaman suyun yol yol açılmış olduğunu gördüler. Firavun burada kavmine:

- Bakın suda benim için on iki yol açıldı, dedi. Yanındakiler bunu doğrulayıp suya geçmek üzere yönlendiler. Bu sırada İblis; gelip onların suya girmesini önlemek istedi. Ama Cebrail Firavun'un atının başından atarak suya doğru çekti. Hz. Mikâil orduyu arkadan sürmeye başladı. Böylece Firavun önde, ordu arkadan yollara yönlenip Kızıl denizine girdiler. Böylece su yer yer kavuştu ve hepsi suda helâk oldular. İsrail oğulları da onlardan kurtulmuş oldu.

İbni Abbas şöyle rivayet etmektedir:

- Firavun boğulacağını anlayınca "Bende İsrailoğullarının inandığı gibi Allah'a iman ettim!" dedi.

Allah Teâla:

- Sen evvelden müfsitlerdendin, hayatından ümit kestin diye iman ediyorsun. Böyle haldeki iman kabul edilemez, buyruldu.

Rivayete göre Firavun Hz. Cebrail'den yetmiş kere yardım istedi. Fakat Cebrail yardım etmedi. Rivayete göre Allah Cebrail'e ***"Firavun senden yetmiş kere yardım istedi. Eğer benden bir kere yardım isteseydi, ben yardım ederim"*** buyurdu.

Firavun Cebrail'den yardım isteyince Cebrail önceden kendisine imzalattığı belgeyi gösterdi.

Firavun helâk olunca Hz. Musa, İsrailoğullarına duyurdu. İsrailoğulları buna inanmadılar;

- O ölmedi! dediler.

Allah suya emretti. Su yalnız Firavun'un cesedini şişmiş olarak kıyıya attı. Bunu görüp inandı ve sevindiler. O zamandan bu yana su cesetleri dışarı atmaktadır.

Tevrat'ın İndirilişi ve Hz. Musa'nın Allah'ı Görme İsteği

Allah Teâla Tevrat'ın inişi ile alakalı olarak:

"And olsun ki biz, Musa ve Harun'a takva sahipleri için bir nasihat bir nur olarak, hak ve batılı ayıran Tevrat'ı verdik. Onlar Allah'ı görmedikleri halde ondan korkarlar, kıyamet saatinden de korkup titrerler" buyurmuştur. (El-Enbiya Sûresi 48-49. Âyet)

Müfessirlere göre; Hz. Musa İsrailoğulları ile sözleşmişti. Firavun helâk olduktan sonra Allah bana bir kitap gönderecek O kitapta Allah'ın emir ve yasakları bulunacaktır. Firavun helâk olunca, ahali Musa'dan o kitabı istedi.

Musa da onu Allah'tan istedi. Allah Musa'ya otuz gün oruç tutmasını emretti. Hz. Musa otuz gün oruç tuttu. Ağzı kokmaya başladı. Ağız kokusunu giderebilmek için misvak (fırça) kullandı. Allah Teâla: Oruçlunun ağız kokusu, benim yanımda misk kokusundan daha da üstündür, buyurdu. Bunun üzerine Hz. Musa on gün daha oruç tuttu.

Beyzâvî tefsirinde şöyle beyanda buyuruyor: Allah Musa'ya hitap etti. Musa:

- ***Kimdir o konuşan?*** diye sordu.

Allah Teâla:

- ***Şüphe yok ki o benim! Ben Allah'ım Benden başka bir ilah yoktur, buyurdu.*** (Tâ-Hâ Sûresi 14. Âyet)

Derhal İblis gelerek:

- Seninle konuşan kimdir? dedi.

Hz. Musa:

- Allah'tı dedi.

İblis:

- Hayır o şeytandır, dedi.

Hz. Musa:

- Hayır o Allah idi! Zira bütün azalarımla onu duyardım, dedi. Bu Hz. Musa'nın Allah Teâla'yı tam kavrayışının işaretidir. Ona mülâki oluşunun delilidir. Böylece ilâhi söz ona intikal etmiştir.

Rivayete göre Hz. Musa, Tur dağına Münacaat için çıkmak isteyince, yerine kardeşi Harun'u vekil bıraktı. Tur'a çıktı. Hak Teâla yere bir gölge indirdi. Uzunluğu yedi fersah idi. Oradan şeytanı kovup, göklerin perdesini kaldırdı. Hz. Musa gökteki melekleri ve arşı gördü. Hz. Cebrail ile görüştü. Hz. Musa:

- Efendim, sen kimsin? diye sordu.

Cebrail:

- Allah beni sana gönderdi. Benim inci ve mercanlarla süslü olan kanadıma bin! Zira bu güne kadar kimse kanatlarıma binmedi. Hz. Musa Cebrail'in kanadına bindi. Cebrail onu öyle bir yere götürdü ki, orada Musa Allah ile konuştu. Hz. Musa onu duyduğu halde Cebrail o sesi duyamamıştı.

Allah Teâla Cebrail'den, Hz. Musa için Adn Cennetinden Levh-i Mahfuz'u getirmesini buyurdu. Levh, yeşil, Zeberceften veya kızıl yakuttan bir taht

üzerine yazılmıştı. Allah kudret eliyle on kelime yazdı. Hz. Musa o yazının seslerini işitti. Levh'in uzunluğu Hz. Musa'nın on misli idi. Allah şöyle buyurdu.

- Ey Musa! Bana ve anana, babana şükret buyurdu. Benden başka Allah yoktur. bana kulluk et, bana ortak koşma, kim bana denk bir ilah tutarsa, onu cehenneme atarım. Ey Musa! Boş yere kan dökmeyi ve kimsenin varlığına haset etmeyi haram kıldık. Ey Musa zina etmek benim katımda büyük günahtır. Ey Musa seni razı ettiğin gibi halkını da razı et. Benim ismimi anmadan hiçbir hayvanı kesme. Eğer böyle bir hayvan boğazlanırsa bu bana ulaşmaz. Ey Musa! Kendini ve ahaliyi Cumartesi av avlamaktan uzak tut. Cumartesi günü melekler arasında çok şerefli bir gündür.

Hz. Musa, Allah'ın kelâmını işitince, Allah'ı görmeyi istedi. Buna karşı kalbinde yüksek bir arzu kabardı. Dünyada Allah'ın görüleceğinin imkânsız olduğu bilindiği halde Musa bunu neden arzuladı denilecek olsa, onun aşırı arzusunun bunu unutturduğunu düşünmek gereklidir.

Hak Teâla Hazretleri:

- Ey Musa! Öyle bir istekte bulundun ki, senden önce melek ve cinlerden kimse böyle bir istekte bulunmamıştı. Beni neden görmek istedin? Sen buna nasıl tahammül edebilirsin? Kim beni bu cihanda görürse aklı gider, helâk olur, diye buyurdu.

Hz. Musa:

- Yarabbi! Seni görmeye kim dayanabilir ki? Sensiz yaşamaktansa, seni görüp ölmek daha iyidir! Dedi.

Allah Teâla:

- Şu karşıki dağa bak! diye buyurdu.

Bulunduğu dağı birden şimşek bulut sardı. Hz. Musa bunları görünce şaşırdı. Korktu ve canından ümidi kesti.

- Yarabbi! Gidersen ölürüm. Durursam yanarım. Bana yardım et Allah'ım! dedi.

Sonra Allah Teâla yetmiş bin perde altındaki Arş'ın nurundan bir nuru dağa tecelli ettirdi. Nur belirir belirmez dağ yedi parçaya ayrıldı. Bu dağın üç parçası Mekke'de üçü Medine'de birisi de yer ve gök arasında gezer dediler. O gün Perşembe ve Arafe günü idi. Allah Tevrat'ı Cuma günü verdi.

Hz. Musa dağları parçalanmış görünce aklı başından gidip bayıldı. Hz. Cebrail kendisini yanmaktan korudu. Hz. Musa uyanınca:

- Tövbeler olsun Allah'ım! Senin eşin ve benzerin yoktur. Sen ezel ve ebedin sultanısın. Bu dünya'da seni görmenin imkânı yoktur, dedi.

Sonra Allah Tevrat'ı indirdi. Tevrat yetmiş deve yükü idi.

Tevrat İbranicede (şeriat) demektir. Bazıları da (içten dışa çıkmak) diye söylemişlerdir.

Peygamberimiz Muhammed Mustafa şöyle buyurdu:

- Allah dört şeyi kudret eliyle yazdı. Adem kudret eliyle yaratıldı. Tuba ağacı kudret eliyle dikildi. Adn cenneti kudret eli ile yaratıldı.

Hz. Musa Tevrat'a baktı. Levhada kalem ile yazılmış emirlerin baş kısma yazılmış olduğunu gördü ve Rabbine:

- Ey Rabbim! İnsanların hayırlısını bildim. O halka iyiliği emreder. Kötülüklerden korur. Onlar bütün kitaplara inanırlar. Deccalı onlar öldürür. Yarabbi! Onları benim ümmetim kıl! diye diledi.

Hak Teâla:

- Onlar Muhammed ümmetidir. Ey Musa!

Hz. Musa:

- Yarabbi öyle bir kavim gördüm ki her iyiliklerine on misli sevap verilir. Bazen yediyüz bazen binlerce ecir verilir. Bir günahlarına da sadece bir ceza uygulanır. Onların kitapları ezberlerindedir. Namazlarında onlar, melekler gibi saf saf olurlar. Mescitleri arı kovanlarını andırır. Onlar cehenneme girmezler. Onları bana ümmet et!

Allah Teâla:

- Onlar Muhammed'in ümmetidir, buyurdu.

Hz. Musa, bu ümmete verilenlere hayran kaldı ve:

- Ya Rab! Hiç olmazsa beni de o ümmette et! dedi.

Allah Teâla:

- Ya Musa! Seni yücelttim, Peygamber kıldım, seninle söyleştim, sana verdiklerime rıza göster ve şükredenlerden ol! Sana tevratı yazdım, bütün öğütleri açıkladım. Kavmine söyle Salihlerden olsunlar. Kavmin benim yardımlarımla doğru yolu bulmuştur, buyurdu.

Hz. Musa bunu duyunca mutluluk buldu, sonra da:

- Ey Rabbim! Ben Muhammed'i görmek istiyorum, dedi.

Allah Teâla:

- Senin onu görmene ömrün yetmez. Ama onun ümmetlerinin sesini sana duyurayım, diye buyurdu.

Hz. Musa:

- Buyur Ya Rabbim!

Allah Teâla:

- Ey Ümmeti Muhammed! diye buyurdu.

Onlar da atalarının belinden şöyle ses verdiler:

- Buyur Ey Rabbim! Buyur! Hamd, nimet ve mülk senindir ve senin ortağın yoktur! Ya Rabbi! dediler.

Allah Teâla:

- Ey Ümmeti Muhammed! Benim rahmetim, gazabımı geçmiştir. Siz benden istemeden ben size verdim. Siz günah işlemeden, ben sizi korurum, diye buyurdu.

Şunu bilmek gerekmektedir ki, Allah Musa'ya kırk bin sekiz yüz kelime vahyetti. Bazıları yüz on dört bin kelimedir dediler. Bunlar birer öğüt ve tavsiyelerden ibarettir. Bunlardan birisi şudur:

- Musa bir münacatında: Ey Rabbim ben seni nerede arayayım? diye sordu. Allah:

- Beni dünyadan ilgisini kesen, zayıf ve çaresiz kulunun gönlünde ara! buyurdu.

Hz. Musa:

- Ya Rabbi hangi kul yanında daha şereflidir? dedi.

Hak Teâla:

- Gücü yettiği halde, kendisine karşı suç işleyeni affedendir, buyurdu.

Yine:

- Ey Musa! Bir kimseyi helâk etmeyi, bütün yer ve gök ehli bir araya gelseler, ben o kulunun helâkini istemesem, hiçbir kimse o kulumu helâk edemez, buyurmuştur.

Yine Allah Teâla:

- Ey Musa! Eğer bir hükümdardan sana zarar geleceğinden korkarsan, abdest al. Onun şerrinden korunursun. Kim abdestli ise, benim korumamdadır. Kimseden ona zarar gelmez, buyurdu.

Vehb bin Münebbih'in dediğine göre:

- Tevrat'ta birbirini takip eden dört satır buldum. Biri; *"Bir kimse Hak Teâla'nın kitabını okusa ve kendisine rahmetin ulaşmadığını zannetse, o Allah'a alay etmiş olur.* İkincisi; *"Bir kimseye bir belâ erişse ve o, ondan halka şikâyet etse, Allah'ı şikâyet etmiş olur."* Üçüncüsü; *"Bir kimse bir şey kaybetse, o kimse üzülüp öfkelense, Allah'ın takdirine karşı gelmiş olur."* Dördüncüsü; *"Bir kimse zengin birisine zenginliğinden dolayı yaltaklansa dininin üçte ikisi gider. Yani yakın makamından iki makam eksilmiş olur."*

Hz. Musa:

- Ya Rab! Bir hastayı ziyaret etmenin sevabı nedir? dedi.

Allah Teâla:

- ***Onun cümle günahlarını bağışlarım***, buyurdu.

Şeyh Sadreddin Konyevî şöyle buyurmuştur:

- Hz. Musa, Allah'ım! Cennet ehlinin en alt tabakasında olanların yerleri nasıldır? Diye sordu.

Allah Teâla:

- ***Bütün cennet ehli cennete girdikten sonra bir kişi kaldı. O, Ey Allah'ım! Bütün kulların cennete gidip yerleştiler. Bana bir yer kalmadı, dedi.***

Allah Teâla:

- ***Sana bu dünya kadar yer verirsem razı mısın? diye buyurdu.***

O kul:

- ***Razıyım Ya Rabbi! dedi.***

Allah Teâla:

- ***Sana dünyanın on büyüklüğünde yer verdim,*** buyurdu.

Hz. Musa:

- Ya Rab! En iyisinin yeri nedir? diye sordu.

Allah Teâla:

- ***Ben onlara gözlerin görmediği, kulakların duymadığı ve gönüllerin bile hayal edemediği şeyler veririm***, buyurdu.

Rivayete göre Allah Musa'ya şöyle buyurdu:

- ***Ya Musa! Sen beni anarsan, ben de seni anarım. Beni zikrederken gönlünde zikret. Bana karşı fakir ve düşkün bir kul gibi dur. Bunu sadakatle ve aşkla yaklaş. Ta ki ben senin dileğini kabul edeyim.***

Yine Allah Musa'ya:

- Ey Musa! Ben Âdem oğullarının gönlünde nurdan bir ev yaptım. O evi onların içine emanet olarak koydum. Buna gönül veya kalp adını verdim. Onun yeri marifet ve göğü imandır. Güneşi şevk, ayı muhabbettir. Yıldızları doğruluktur. Dağları yakîndir ve bağları himmettir. Gök gürlemesi korku, şimşeği ümittir. Bulutları fazilet ve yağmuru ise rahmettir. Ağaçları vefa, yemişleri hikmettir. Irmakları ise ilimdir. Gündüzü feraset, gecesi musibettir. O evin dört köşesi vardır. Biri hoş geçinme (cinsiyet), ikincisi yakîn ;(kesin bilgi), üçüncüsü tevekkül, dördüncüsü ise, Allah'ın rahmetidir. Bu evin dört kapısı vardır. Biri ilim, biri hilim (güzel ahlak), biri sabır, biri de şükürdür.

Ebu'l Leys, Tenbihü'l Gafilin'inde şöyle der:

- Allah'ım! Senin sevdiğin ve sevmediğin kulunu nasıl bilirim? diye sordu Musa.

Allah Teâla:

- Ey Musa! Ben bir kulumu seversem ona himmet benim zikrim olur. O beni yeryüzünde zikreder. Ben de onu göklerde anarım. Onu günahtan korur, azabımdan uzaklaştırırım. Öfkelendiğim kul da beni unutur, isyana dalar. Ben de ona öfkelenir ve azap eylerim. Azap ettiğim kimsenin gönlü kibir, ağzı küfür, gözü kötülükte ve eli cimriliklerde kalır.

Rivayete göre Allah Firavun'u helâk ettiğinde Hz. Musa:

- Ya Rab! Bana öyle bir fiil göster ki, o bana verdiğin nimetler için şükür yerine geçsin, dedi.

Cenab-ı Hak:

- ***"La ilahe İllallah" diye söylemeye devam et***, buyurdu. Hz. Musa daha fazlasını istedi. O zaman Cenab-ı Hak:

- Ey Musa! Yerleri ve gökleri terazinin bir kefesine koysalar, tevhit kelimesi yine de onlardan ağır, gelir, buyurdu.

Kût'ul-Kulüb kitabında yazıldığına göre Allah Musa'ya:

- Ey Musa! Kimin içi, dışından temiz olursa, o benim veli kulumdur. Kimdeki iç dıştan kötü olursa, o da benim düşmanımdır, diye buyurdu.

Katâde de anlatıldığına göre, Hz. Musa Allah ile muhatap iken, Hz. Musa:

- Yüce Rabbim! Bana kerametler verdin. Bıldırcın eti, kudret helvası verdin. Üstüme gölge serdin. Benim için taştan su çıkarttın. Firavun ve avanelerini benim için helâk ettin. Acaba benden kerametli başka bir kulun var mıdır? dedi.

Yüce Allah:

- Ey Musa! Ümmet-i Muhammed'in fazileti benim indimde, bütün ümmetlerin faziletinden daha üstündür, buyurdu.

Rivayete göre Hz. Musa:

- Benim Rabbim uyur mu? diye sordu.

Allah Teâla Musa'ya

- Eline bir çift şişe al ve sakla, diye buyurdu.

Hz. Musa iki şişe aldı. Şişeleri alınca uykusu geldi. Oracıkta uyudu. Uyanınca elindeki şişeler düşüp kırıldılar.

Hak Teâla:

- Ya Musa! Ben de uyursam bütün kâinat böyle parça parça olur, buyurdu.

Rivayete göre Musa:

- Ya Rab! Senin yanında en kıymetli yer neresidir? diye sordu.

Hak Teâla:

- Cennette Hazinet'ül Kudûs diye bir yer vardır. En kıymetli yer burasıdır, diye buyurdu.

Hz. Musa:

Ya Rab! Buraya kimler girerler? diye sordu.

Hak Teâla:

- Buraya üç tür insan girer. Bunlar belâlara sabredenler, nimetlerine şükredenler ve kazaya rıza gösterenlerdir, buyruldu.

Anlatıldığına göre Allah Musa'ya:

- Beş şey benden, beş şey sendendir, buyurdu.

1- Tanrılık benden, kulluk sendendir.

2- Vermek benden, şükür senden.

3- Kabul benden, dua senden.

4- Hüküm benden, sabır senden.

5- Cennet benden ve boyun eğmek sendendir.

Rivayete göre Allah Teâla şöyle buyurmuştur:

- Ey Musa! Beş şeyi beş şeyle iç içe koydum. Halk bunları başka yerlerde arar. Bunları acaba nasıl bulabilirler?

Bu beş şey sırasıyla şunlardır:

1- Ben ilmi bulmayı açlıkla bıraktım. Ama halk toklukla arıyor.

2- Rızamı, arzuları terk etmekle koydum. Halk onu isteklerde arıyor.

3- Şeref kazanmayı, bana itaata bağladım, halk onu büyüklerin kapısında aramaktadır.

4- Zenginliği kanaatin içine koydum. Halk mal toplamakta arıyor.

5- Rahatı ahirete bıraktım. Halk onu dünyada arıyor. Ama nasıl bulacaklar?

Rivayete göre Hak Teâla hazretleri:

- Ey Musa! Gıybet edip tövbe edenler cennete girenlerin sonuncusu, tövbe etmeden ölenlerde cehenneme girenlerin en ilki olacaktır.

Yine anlatıldığına göre Allah Teâla şöyle buyurmuştur:

- Ya Musa! Kim anasına, babasına itaat eder, onlara iyilikte bulunursa, kendisi asi olsa da ben onu tövbekârlardan yazarım. Kim bana itaat etse ve iyiliklerde bulunsa, ama an, babasına karşı gelmiş olursa ben onu asilerden yazarım.

Yine anlatılmıştır ki İblis, Musa ile buluşmuştur. İblis;

- Ey Musa! Allah seni peygamberlik için ve konuşmak için seçti. Beni de o yarattı. Fakat ben günah işleyip asi oldum. Rabbime tövbe etmeyi diledim. Beni affetsin, benim tövbemi kabul etsin, dedi.

Hz. Musa:

- Ya Rab! İblis'in tövbesini kabul et, dedi.

Allah Teâla:

- Varsın Âdem'in kabrine secde etsin. Tövbesini hemen kabul edeyim, buyurdu.

İblis:

- Ben Âdem sağ iken ona secde etmedim. Şimdi ölüsüne mi secde edeyim? deyip secde etmekten vazgeçti.

Rivayete göre Allah:

- Ey Musa! Benim rızamın sana yakın olmasını ister misin? Öyle ki, sözünden, diline; gözünün karasından akına daha yakın olayım, buyurdu.

Hz. Musa:

- Ya Rabbi! Elbette isterim, dedi.

Allah Teâla:

- Muhammed Mustafa'ya çok selavat getir, diye buyurdu.

Yine nakledilmiştir ki; Musa:

- Ey Allah'ım! Bana yakın isen yakarayım, ırak isen çağırayım, dedi.

Allah Teâla:

- Kim bana yaklaşıp zikrederse onunla beraber olanım. Kim itaat ederse ona bağlanırım. Beni seveni, ben de severim. Kulum beni ararsa ben onu bulurum, buyurdu.

Risâle-i Kuşeyri'de nakledildiğine göre Hz. Musa:

- Ey Rabbim! Âdem'i kudret elinle yarattın. Ona türlü türlü kerametler verdin. Onun sana karşı şükrü nasıldı?

Allah Teâla:

- Her şeyi o benden bildi, buyurdu.

Hz. Musa:

- Ya Rabbi! Bana bir amel bildir ki, onu işledikçe benden razı olasın, dedi.

Allah Teâla:

- Ey Musa! Benim rızam, senin de rızandır. Sen benim hükmüme razı olursan, ben de senden razı olurum, buyurdu.

Yine Allah Teâla:

- Ey Musa! Yoksul dervişleri gördükçe onlara ilim öğret. Zira zenginlere öğretiyorsun. Eğer onlara öğretmezsen ilmi toprağa göm dursun, buyurdu.

Yine Allah:

- Ya Musa! Senin hasenâtını kıyamet günü diğer halkın hasenâtı gibi yapayım mı? buyurdu.

Hz. Musa:

- Elbette isterim Ya Rabbi!

Allah Teâla:

- Öyle ise hastaları ziyaret et, hatırlarını sor. Dervişlerin bitlerini, kirlerini temizle buyurdu.

Bu durumdan sonra Hz. Musa, her ay bir kere hastaları arar, sorar, dervişlerin kaftanlarının temizlenmesine yardım ederdi.

Malik Dinar şöyle naklediyor:

- Allah Teâla, Musa'ya, ***"Ey Musa! Bir demir nalin edin. Eline bir asa al. Sonra asan ve ayakkabın parçalanana kadar cihanı gez. Benim ilmimi, hikmetlerimi görüp öğren"*** buyurdu.

Mesaib kitabının şerhinde şöyle rivayet edilmiştir; Musa:

- Ya Rabbi! Arş ve Kürsi arasın ne kadardır? diye sordu.

Allah Teâla:

- ***Şark ve Garbın on bin katıdır***, buyurdu.

Hz. Musa:

- Ya Rabbi! Bana Tevrat'ı verdin. Benimle konuştun, ben dört şeyden korkuyorum, bir şeyden de ümit varım, dedi.

Allah Teâla:

- Bunlar nelerdir? Ya Musa!

Hz. Musa:

- Ya Rabbi, fakirlikten, ölümün şiddetinden, kıyametin dehşetinden, kabir azabından korkarım. Ümit bağladığım şeyse senin bana verdiğin halis ve katıksız muhabbetindir, dedi.

Bunun üzerine Allah:

- Ey Musa! Fakirlikten korkuyorsan, kuşluk namazını kıl! Fakirlikten kurtulursun. Ölüm şiddetinden korkuyorsan, akşam ve yatsı arasında namaz kıl, kabir azabından korunmak için de gece dört rekât namaz kıl. Kıyamet korkusundan de Recep ayında oruç tutarak gider. Ya Musa! Üç şeyi saklarsan sana, üç şey veririm:

1- Dilini yalandan, gıybetten korursan sana cenneti veririm.

2- Kötü arkadaşlardan ayrılırsan, seni iyilerle yoldaş ederim.

3- Karnını haramdan, şüpheli şeyden saklarsan, sana hikmet veririm.

Ey Musa! Benden şu dört şeyi isteme. Senden önce de kimseye vermediğim bu şeyleri, sana da vermem.

1- Benden zenginliği isteme. Görüyorsun ki bütün yaratıklar bana muhtaçtır.

2- Benden gayb ilmini isteme. Onu benden başkası bilemez. Eğer ben bildirirsem o başka.

3- Halkın dedikodusunu senden kesmemi isteme. Onları yaratan ve rızıklarını da veren benim. Ben hem öldürürüm, hem de diriltirim. Onları ya cennete, ya da cehenneme korum. Öyle olmakla beraber onlar beni yine de doğrulukla anmazlar. Yine de dillerini kesmedim, senden de kesmem.

4- Benden dünyada baki kalmanı isteme – Baki kalamazsın zira, baki olan benim. Bütün yaratıklar ise fanidirler.

Rivayete göre Allah Teâla:

- Ey Musa! Eğer bütün denizler mürekkep olsa, bütün ağaçlar da kalem olsa, insanlar, cinler, melekler de katip olsa, yetmiş bin kat olup gelseler de cehennemin derinliğinin vasfını yazamazlar.

Hz. Musa:

- Ya Rabbi! Cehennemin derinliği nasıldır? dedi.

Hak Teâla:

- Dört bin yıllık yoldur. Bir yılı dört bin aydır. Bir ayı dört bin gündür. Bir günü yetmiş bin saattir. Her saatte bin yıllık bir zaman kadardır. Ey Musa kavmine söyle, doğrulukla hareket etsinler, onları cennete koyayım, buyurdular.

Allah Teâla:

- Şu dört şeyi işlesinler, buyurdu:

1- İşledikleri kötülüklerden dolayı gönülden pişman olsunlar.

2- Dilleriyle tövbe edip, benden yardım istesinler.

3- Suçlarından ötürü gözyaşı döksünler.

4- Bütün uzuvlarıyla bana yönelsinler.

Yine Allah şöyle buyurdu:

- Ya Musa! Kurtuluş diler isen boyuna bak! Benimde ululuğumu anla. Bastığın yerlerin mezar olacağını düşün. Çünkü mezar benim hapishanemdir. Sağına bakınca cenneti an. O benim ikramımdır. Soluna bak cehennemi an. Zira o benim gazabımdır. Önüne bak Ölüm Meleğini hatırla. Çünkü o benim elçimdir.

Rivayete göre Hz. Musa vaktinde kibirli bir adam vardı. "Ben ta dokuz göbekten asil bir kimseyim" derdi.

Allah Musa'ya:

- Ey Musa! O kimseye söyle o dokuz kişi cehennemliktir. Onuncusu da kendisidir, buyurdu.

Yine Allah:

- Ey Musa! İki şeyi bil! İki şeyi de bilme! Buyurdu. Bil ki ben tekim. Ama keyfiyetimi öğrenmeye çalışma. Çünkü keyfiyetim yoktur. Rızkı benden bil. Ama nereden verdiğimi bilme.

Ey Musa! Zalimlerin evlerine gitme. Dünyayı seveni asla sevme. Öylelerinden daima uzaklaş. Hastalanırlarsa sen onları sorma. Ölürlerse cenazelerinde bulunma. Çünkü onlar benim düşmanımdırlar.

Sehl bin Abdullah El-Tüsdûri şöyle naklediyor:

- Hz. Musa, Ya Rabbi bana, Muhammed ümmetinin derecelerin göster, dedi.

Hz. Allah:

- Sen onları görmeye doyamazsın. Ama onların bazı makamlarını sana göstereyim, buyurdu.

Sonra gökleri açıp mülkünden bir köşeyi gösterdi. Hz. Musa oraya baktı. O Nurdan şaşkına döndü ve:

- Ya Rabbim! Bunlar bu makama nasıl kavuştular? diye sordu:

Allah Teâla:

- Dünyayı ve onu sevenleri terk ederek, buyurdu.

Tevrat'ta Yazılı Sözler

Rivayete göre Tevrat'ın ilk satırında Allah Teâla Hz. Muhammed'i şöyle vasfetmiştir:

- Muhammed benim elçim ve sevgili kulumdur. Mekke'de doğacak ve Medine'ye hicret edecektir. Orada da kalacaktır.

Tevrat Bin sureden meydana gelmiştir. Her surede bin âyet vardır. Gittikleri yerlere Tevrat'ı yetmiş deve ile taşırlardı.

Cabir bin Abdullah şöyle bir nakilde bulunmuştur:

- Peygamberimiz şöyle buyurdu: "Allah Musa'ya bir levha verdi. O levhada şöyle yazılmıştı:"

Ya Musa! Bana ortak koşma. Bana, ortak koşanı cehennemde yakarım. Bana her zaman şükret. Anne babana şükret. Allah adına yalan

yere yemin etme. Kimseyi hased etme. Kim hased ederse nimetlerime düşmanlık etmiş olur. Verdiklerime razı ol. Kısmetine razı olmayan benim kulum değildir.

Gönlünü benden, başkasına verme. Dışını süsleme, Hırsızlığa yönlenme. Halkı kendini sevdiğim gibi sev. Cumartesi günü benim için işini bırak.

Bu yüzdendir ki Resulullah, Cumartesi Musa'nın bayramı, Cuma günü de benim bayramımdır, buyurdu.

İbn iAbbas'tan rivayetle:

- Ben Tevrat'ta şunu gördüm, fakir Salih, zengin salihten, sabırlı fakir, şükreden zenginden üstündür, denmiştir.

Abdullah bin Selâm şöyle dedi:

- Allah Teâla dedi ki: Ben İsrailoğullarından bir peygamber yaratacağım onun adı Ahmed'dir. Ona inanan herkes doğru yolu bulur. Ona kim inanmamışsa Allah'ın laneti onun üzerinedir.

Eb'ul Derdâ Ka'bül Ahbar'a:

- Bana Tevrat'ta olan has haberlerden göster, dedi.

Ka'bûl Ahbar:

- Allah şöyle buyurdu: Bilmiş olun ki, Allah âşıkların bana kavuşmaları uzayınca, ben onlara kavuşmaya can atarım. Beni kim anarsa bulur. Benden başkasını kim arzularsa beni bulamaz.

Eb'ud-Derda şöyle söyledi, Peygamberden işittim. Tevrat'ta da:

- Muhammed Mustafa Safvetullah yazılıdır, dedi.

Hz. Musa Tevrat'ta Ümmet-i Muhammed'in vasıflarını görünce:

- Yüce Allah'ım onların vasıflarını, bana bildir, dedi.

Allah Teâla:

- Ey Musa! Benim rahmetim onlarladır. Öldüklerinde nurum onlarladır. Mezarlarından kalktıklarında müjdemle kalkarlar. Huzuruma geldiklerinde Cemalimi görmekle şereflenirler, buyurdu.

Rivayete göre Firavun suya gark olup İsrailoğulları ondan kurtulunca, Hz. Musa kavmini toplayarak, onlara çok güzel bir hutbe irad etti. Kimse gözyaşlarını tutamadı. Hüngür hüngür ağladılar. İçlerinden birisi:

- Ya Musa! Yaratılmışların en bilgini kimdir? diye soru.

Hz. Musa:

- Benim. Benden daha bilgini yoktur, dedi. Allah bilir demedi. Allah Teâla onu uyararak:

- Ey Musa! İki denizin birleştiği yerde bir kulum vardır ki, o senden âlimdir, buyurdu.

Hz. Musa:

- Ya ilâhi! Ya Rabbi! Ben onu nasıl bulurum? dedi.

Allah Teâla:

- Bir balık alıp zenbiline yerleştir. O balık nerede yok olursa benim o kulum oradadır, diye buyurdu. Hz. Musa, balığı aldı ve Yuşa bin Nûn ile birlikte yola koyuldu. Bir kayanın yanında bir kaynağın yanında uykuya daldılar. O su Ab-u Hayat idi. Su kime değer ise ölü ise de diriltirdi. Su balığa kavuştu. Balık canlandı ve denize sıçrayarak kayboldu. Balığın dirilip su üzerinde iz bırakarak gidişini arkadaşı görmüş, fakat şeytan ona unutturduğundan durumu Hz. Musa'ya söyleyememişti. Uyanıp oradan bir günlük öteye gittiler. Hz. Musa arkadaşına:

- Yorulduk! Azığımızı getir, yiyelim, dedi.

Yuşa bin Nûn:

- Söylemeyi unuttum. Balık dirilip suya dalıp kayboldu, bu işe şeytan sebep oldu, dedi.

Hz. Musa:

- Aradığımız adam da oradadır. Haydi geriye dönelim, dedi:

Geri geldiklerinde orada elbiselerine bürünüp yatan birisini gördüler. Hz. Musa Ona:

- Selâmün aleyküm, dedi.

Hz. Hızır:

- Sen kimsin? diye sordu.

Hz. Musa:

- Ben Musa'yım dedi.

Hz. Hızır:

- Şu Beni İsrail'in Musa'sı sen misin? diye sordu.

Hz. Musa:

- Evet, ben Musa'yım. Senden ilim öğrenmek için geldim.

Hz. Hızır:

- Senin benimle olmaya, bana sabretmeye gücün yetmez. Zira ben Allah'ın öğrettiği ilim üzerineyim. Sen bunu bilemezsin. Sen de Allah'ın verdiği ilim üzerindesin bunu da ben bilemem. Sen benim yaptıklarıma dayanamazsın, dedi.

Hz. Musa:

- İnşallah beni sabredenlerden bulursun! Ben senin hiçbir işine karışmam, dedi.

Hz. Hızır ona:

- Sen bana uyarsın. Ben sana haber vermeden bana hiçbir şeyi sorma, dedi:

Böylece deniz kıyısında yürümeye koyuldular. Orada bir gemiye rast geldiler. Gemi halkına Hz. Hızır:

- Bizi de götürün, dedi.

Onlar Hızır'ı kâmil bir kişi olarak gördüler ve onları ücret almadan gemilerine aldılar. Biraz gidince Hz. Hızır geminin bir tahtasını söktü.

Hz. Musa:

- Bunlar bize iyilik ettiler. Bizi ücretsiz gemilerine aldılar. Sen ise bunların gemilerini delip boğulmalarına sebep oluyorsun. Bu yaptığın doğru değildir, dedi.

Hz. Hızır:

- Hani sen benden bir şey sormayacaktın? Sabredemedin, sabrın taştı ve sözünde duramadın, dedi.

Hz. Musa:

- Ben unuttum da böyle söyledim. Beni affet, dedi.

Bu sırada bir serçe geldi geminin kıyısına kondu. İbiğiyle denizden bir damla su aldı.

Hz. Hızır:

- Benimle senin ilmin Allah'ın ilminden, bu serçenin denizden aldığı su kadardır, dedi.

Sonra gemiden inildi. Deniz boyuna yürümeye başladılar. Bu sırada kıyıda çocuklar oyun oynuyorlardı. İçlerinde onlarla oynayan bir erkek çocuk vardı. Hızır onu tutup boynunu kesti.

Hz. Musa:

- Sen bir günahsızı boşu boşuna öldürdün. Suç ilmiş oldun, dedi.

Hz. Hızır:

- Sana benim işlerime sabra gücün yetmez demiştim. Eğer işime bir daha karışırsan arkadaşlığımız, orada biter, dedi.

Yine yola devam ettiler. Antakya'ya kadar geldiler. Kimse onları misafir olarak kabul etmedi. Gezdikleri bir sokakta yıkılmaya yüz tutmuş bir duvar vardı. Hızır onu onarıp düzeltti. Yıkılmaktan kurtardı.

Hz. Musa:

- Bize yemek vermeyen, bizi misafir etmeyen bu insanların olan bu duvarı düzelttin. Eğer isteseydin belki sana ücret bile verirlerdi, dedi.

Hz. Hızır:

- Üç defadır aynı sabırsızlığı gösterdin. Sözleşmiştik. Artık sözleşmemiz bitti. Şimdi sabredemeyip sorduklarını sana anlatayım, dedi.

Ben gemiyi şunun için delmiştim:

- Bizden ücret almayan o insanlar fakirdiler. Gittikleri yerde bir bey vardı. O gemilerini gasbedecek idi. Delinen gemi kusurlu hale gelince bey o gemiyi onlardan almazdı. Onların iyiliklerine böyle bir karışıklık verdim, dedi.

O öldürdüğüm çocuk da; Anne ve babası inançlı kimselerdendi. O çocuk onları büyüyünce küfre sokar diye korktum. Allah'tan onlara bir hayırlı kız vermesini dileyerek o çocuğu ortadan kaldırdım.

Rivayete göre bu kız çocuğunun neslinden yetmiş peygamber gelmiştir.

O düzelttiğim duvara gelince; o öksüzlere ait bir duvardı. Duvarın altında bir hazine vardı. İyi bir insan olan babaları için Allah, büyüyüp hazinelerini çıkarmalarını ve onlara rahmet etmeyi diledi. İşte bunların sebepleri bunlardır, dedi ve Hızır Aleyhisselâm Hz. Musa'dan ayrıldı. Hz. Musa dönüp ülkesine geldi. Olanları halkına duyurdu. Onlar da böylece durumu öğrenmiş oldular.

Müfessirlere göre duvarın altındaki hazine bir levha idi ve üzerinde (**Bismillahirrahmanirrahim**) yazılı idi. Onu takiben ***"Şaşarım o kimseye ki, ölümü bildiği halde onu nasıl unutur. Kadere inanır da nasıl kederlenir. Rızkını Allah'tan bildiği halde neden rızkından endişeye kapılır. Hesap gününe inanır da, nasıl ondan sakınmaz. Dünyanın ve içindekilerin bitip gideceğini bildiği halde, ona nasıl bağlanır?***

Levhanın diğer yüzünde de:

- "La ilahe illallah Muhammedün Resulullah" ve "Ben Allah'ım ki yalnızım, hiçbir ortağım yoktur. Hayrı da, şerri de ben yarattım. Elim hayır işleyenlerin üzerindedir. Şer işleyen kimselere de yazıklar olsun!" yazılı idi. Rivayete göre Allah:

- Ey Musa! Benim için bir amel işledin mi? buyurdu.

Hz. Musa:

- Namaz kıldım, oruç tuttum. Seni zikrettim ve sadakalar verdim, dedi.

Allah Teâla:

- Namaz senin için bir delil, oruç bir kalkan, sadaka gölge, zikir ise bir nurdur, buyurdu.

Hz. Musa:

- Ya Rabbi! Bana bir amel öğret ki, o senin için olsun, dedi.

Allah Teâla:

- Kimi seversen Allah rızası için sev! Kimi sevmezsen benim için sevme.

Mekhûl-i Samî Peygamberimizden şöyle nakletmektedir:

- Allah Teâla Hz. Musa'ya şöyle buyurdu: ***Kim namazdan sonra Ayetel Kürsi'yi okursa, ben ona rahmet ederim. Ona şükredenlerin sevabını veririm. üzerinden rahmetimin gölgesini esirgemem.***

Hz. Musa:

- Ya Rabbim! Ona kim davet etti, diye sordu.

Allah Teâla:

- Peygamberler ve Allah dostları ve şehitler diye buyurdu. Ey Musa kullarıma beni sevdir. Onlara verdiğim nimetleri hatırlat. Rahmetimi andıkça beni severler, buyurdu.

Hz. Musa:

- Ya Rab! Herkes uyurken kalkıp namaz kılanın mükâfatı nedir? dedi.

Allah Teâla:

- Rahmetimi üzerine saçar, onun kalbini nurlandırırım. Dualarını kabul eder, gece kılmış olduğun namaza gündüz kıldığı namazın

yüz katını veririm. Ona cennette bir saray yapar, köşkler inşa ederim, diye buyurdu.

Rivayete göre Hz. Musa'ya Allah:

- Ey Musa! Muhammed ümmetini üç kelime ile şereflendirdim. Onlar bu isimlerin biriyle benden ne dilerlerse kabul ederim, buyurdu.

Hz. Musa:

- Ya Rab! Bu isimler nelerdir? diye sordu.

Allah Teâla:

- Bismillahirrahmanirrahimdir ki üç isimden meydana gelmiştir, buyurdu.

Hz. Musa'nın yanında kör bir adam vardı. Bu konuşmayı duydu ve:

- Ya Rab! Bu isimler hürmetine gözlerimi bağışla, dedi. Orada gözleri açılıverdi.

Tefsircilere göre:

Allah Teâla Tîh çölünde Musa ve kavmine kırk yıl kudret helvası ve bıldırcın eti yedirdi. Onlar ağaçların gölgesinde otururlardı. Bıldırcın kuşları gelip ağaçlara konar ve öterlerdi. Sonra bir yel çıkar tüylerini yolardı. Güneş çıkınca da bu bıldırcınlar pişmiş olarak onlara ulaşırlardı, diye açıklanmışlardır.

Yine rivayete göre; Hz. Musa:

- Ya Rab! Beni Kelim kıldın. Muhammed'i Habib kıldın. Peki bu ikisi arasındaki fark nedir? dedi.

Allah Teâla:

- Ya Musa! Kelim, işlerini Allah rızası için yapandır. Habib ise Allah'ın bütün işleri onun rızası için yapılandır, Ey Musa öylece Kelim, Allah'ı seven, Habib de Allah'ın sevdiği kimsedir, buyurdu.

Yine nakledildiğine göre Musa çöle gitti. Orada koyun güden bir çoban gördü. Hz. Musa ona:

- Yiyecek bir şeyin var mı? diye sordu.

O kimse de:

Allah kerimdir, ganidir! Onun her şeyi boldur, dedi. Hemen asasını yere vurdu yer ikiye yarıldı, birinden su diğerinden süt fışkırdı. Hz. Musa bunlardan içti ve yüzünü gökyüzüne çevirerek:

- Ya Rab! Bu çoban bu kerameti nereden buldu? dedi.

Allah Teâla:

- Ya Musa! Onun kalbinde beş güzel haslet vardır. O yüzdendir ki bu keramete sahip oldu, buyurdu.

1- Onun gönlü benim zikrimden hiç ayrılmaz.

2- Hiç kimseye hased etmez.

3- Günah üzerinde değildir.

4- Rızk için hiç üzülmez.

5- Herhalde benden korkar.

İşte bu yüzden ben bu kerâmetleri ona verdim, dedi.

Rivayete göre Hz. Musa:

- Ya Rab! Hiç benim gibi bir kimse ile söyleştin mi? dedi.

Allah Musa'ya şöyle buyurdu:

- Âhir zamanda benim öyle kullarım gelecek ki, onlarla ben, Ramazanı ikram etmişim. Ben onlara senden yakınım. Seninle aramızda yetmiş bin perde vardır. Muhammed ümmeti oruç tutup rengi sararsa perdeleri ara yerden kaldırırım. Ne mutlu o kimseye ki yürekleri açlık ve susuzluktan yanmıştır. Bundan dolayı ben cemalimi onlara gösteririm.

Hz. Musa:

- Allah'ım! Bana da ramazanı ikram et! dedi.

Allah Teâla:

- Ya Musa! Ramazan ümmet-i Muhammed'e aittir, buyurdular.

Rivayete göre Musa:

- Kardeşim Harun vefat etti. Onu koru Ya Rabbi, dedi.

Allah Teâla:

- Ey Musa! Bütün insanlığın affını istesen bağışlarım. Ancak Ali oğlu Hüseyin'i öldüreni intikamı alınmadıkça bağışlamam. Benim kapımda dur. Ben lütfeden bir uluyum. Benden iste ben çok zenginim, bana yalvar ben sana en yakınım, benimle sabahla ben çok kerimim, diye buyurdu.

Muaz bin Cebel şöyle naklediyor:

- Hz. Allah, Musa'ya üç bin beş yüz kelime söyledi. Hz. Musa, bana tavsiyede buyur Ya Rabbi! dedi.

Allah:

- ***Anne ve babana itaat et***! buyurdu.

Hz. Musa yine:

- Bana tavsiyede bulun! diye dokuz kere söyledi.

Hz. Allah:

- ***Ey Musa! Ben hakkım ve hakkı söylerim. Eğer bir kimse dünyada, anasına ve babasına iyilikte bulunursa, ben onun ismini yüceltir, kendisini, velilerden yazarım. Kabirde, ona yakın, mahşerde de ona rahmet ederim. Sırat köprüsünde kılavuzu, rehberi olur, Cennette onunla direk konuşurum. Ey Musa! Onların rızası benim rızamdır. Eğer bir kimse Peygambere uyup iyi ameller işleyip de, dönüp ana ve babasına asi olursa onun iyiliklerini kabul etmem. Onu cehenneme atarım.***

Hz. Musa:

- Yarabbi! Ben fakirim, garibim ve hastayım, dedi.

Hz. Allah:

- ***Garip beni dost edinmeyendir. Hasta, benim gibi tabibi bulunmayandır. Fakir de benim nimetlerimden nasipsiz olanlardır***, diye buyurdu.

Rivayete göre Vehb bin Münebbih şöyle dedi:

- Ben Tevrat'ta on dört söz buldum. Beni İsrail'in ulları toplanıp, bunları okudular ve halka da bildirdiler:

1- İlimden üstün bir hazine yoktur.

2- Cahillikten kötü bir arkadaş bulunmaz.

3- Takva'dan yüksek ve şerefte yüce bir mevki yoktur.

4- Nefsin arzularını terk etmekten üstün bir ikram yoktur.

5- Doğru düşünmenin fevkinde bir amel yoktur.

6- Kibir en büyük küçüklüktür.

7- İnsana sabırdan iyi bir iyilik yoktur.

8- Gerçekten üstün kılavuz yoktur.

9- En büyük yoksulluk, aç gözlülüktür.

10- Sağlıktan büyük bir nimet yoktur.

11- En büyük ibadet Allah korkusudur.

12- Kanaatten iyi zühd yoktur.

13- Diline hâkim olmak en iyi bir koruyucuyu bulmaktır.

14- Dünyadan uzaklaşmak, kulu Allah'a yaklaştırır.

Hasan Basri Hazretleri Tevrat'ta şu beş cümle vardır der:

1- Zengin olmak, kanaatkâr olmaktır.

2- Selâmet, şerefli olmaktadır.

3- Hürriyet arzulardan uzaklaşmaktır.

4- Hoş kazançlar elde etmek, uzun günleri gerektirir.

5- İnsan ömründe pek az sabır gösterir.

Hz. Allah Musa Aleyhisselâm'a:

- Bütün hataların başı; kibir, hırs, hased, çok sevilmek, çok yemek, çok uyumak, dünyalığa kapılmak, kendini methedeni sevmek ve şükretmemektir, buyurmuştur.

İbni Mesûd şöyle naklediyor:

- Tebareke (Mülk) Sûresi, Tevratta geldi demiştir.

Allah Teâla:

- Ya Musa! Kim geceleri Tebareke suresini okusa o kimse kabir azabından kurtulur, buyurdu.

Yine nakledildiğine göre; Allah Teâla:

- Ey Musa! Sana mal verilirse onun hesabını düşün. Dünya sana verilecek olursa, ölümü hatırla. Belaya uğrarsan dua et. Yemek yerken yoksulları düşün. Günaha yönelirsen cehennemi hatırla. Hastalanırsan sadaka ver. Zengin olursan halkın zengin olmasına çalış, buyurmuştur.

Tevrat'ın son kısmında ise şöyle buyrulmaktadır:

- Ey Musa! Benim hazinelerimin genişliğini bildiğime göre, başkalarına olan temas ve ilgini kes. Benim mülkümü gördüğüne göre kapımdan alakanı kesme. Düşmanların ölmeden onlardan emin olma. Kendi ayıbından kurtulmadan başkalarının ayıbından meşgul olma. Cennete girmeden kendinden emin olma.

Azrail Hz. Musa'nın canın almaya geldi. Hz. Musa yüz yirmi yıl ömür sürüp ahirete göç etti. Bilmeliyiz ki Hz. Musa hakkında çok söz söylenebilinir. Kitap kısa olsun diye konuyu kısa kestik. Allah her şeyi bilendir.

Yûşa Bin Nûn'un Peygamberliği

Vehb bin Münebbih şöyle anlatıyor:

- Hz. Yûşâ, Hz. Musa'dan sonra yerine halife olarak dinsizlerle çok uğraştı. Otuz şehri kâfirlerden aldı. Şam şehrini fethetti. Birçok kâfiri esir

edip birçok adayı fethetti. Cebbârin şehrine geldi. Günlerden Cuma idi. Ertesi gün Cumartesi olduğundan savaşmak mümkün değildi. Hz. Yuşa dua ederek güneşin batmasını geciktirmeye sebep oldu. Sayıları Cabbar'ın ordusundan az olduğu için zaferi kazanmak için de dua etti. Böylece güneş yerinde durmuş ve Allah'ın yardımı ile zafer kazanılmıştı.

Rivayete göre Allah Teâla:

- Ey Yuşa! Senin ümmetinden kırk bin iyi ve altmış bin kötü insanı helâk edeceğim, buyurdu.

Hz. Yuşa:

- Kötülerin yanında iyilerin suçu nedir? dedi.

Hz. Allah:

- İyiler, kötüler için düşman olmadılar. Onlarla yiyip onlarla içtiler. Ben de onları birlikte helâk edeceğim, diye buyurdu.

Hz. Yuşa, Hz. Musa'dan sonra yedi yıl yaşadı. Sonra dünyasını değişti.

İlyas Aleyhisselâm'ın Peygamberliği

Rivayete göre İsrailoğulları arasında fitne fesad çoğaldı. İşi şirke kadar götürüp putlara tapar oldular. Hz. Allah onlara Hz. İlyas'ı, Peygamber olarak gönderdi.

Muhammed bin İshak şöyle söylüyor:

- İlyas, Harun Peygamberin oğullarındandır. Hz. Musa'dan sonra Tevrat unutulmasın diye peş peşe peygamberler gönderdi. O peygamberler Tevratı muhafaza ederlerdi. Hz. İlyas, Hz. Musa'ya benzerdi. Kırk yaşına geldiğinde, Hz. Cebrail kendisine geldi. Hz. İlyas ona:

- Sen kimsin? diye sordu.

Cebrail Aleyhisselam'da:

- Ben Cebrail'im, dedi.

Hz. İlyas:

- Bana rahmet etmeye mi, zahmet etmeye mi geldin dedi.

Hz. Cebrail ona:

- Sana peygamber olduğunu müjdelemeye geldim. Şüphesiz ki Allah, seni İsrail oğullarını ve ulularını davet için gönderdi. Onlar putlara tap-

maktalar, git onları Allah'a ibadete ona kulluk etmeye çağır. O beylerin seninle bu davete katılmasını söyle dedi.

Hz. İlyas:

- Ben onlarla nasıl uğraşayım? Onların orduları var bense yalnız bir adamım, dedi.

Hz. Cebrail:

- Allah dilediği kimselere kuvvet ve üstünlük verir. Bütün dağlar ve ateşler onun emrindedir. Sen onlara emredersen onlar senin emrindedir. Allah sana yetmiş peygamber kuvveti vermiştir. Sen kavmini tatlı dille doğru yola çağır, dedi.

Hz. İlyas, epey bir zaman nebilik görevini yürüttü. Bir gün iki rekât namaz kılıp secdeye kapandı ve:

- Ya Rab! Kavmimi ne kadar doğru yola çağırdım ise beni dinlemediler. Küfürleri ve inatları daha da arttı. Benim hakkımı onlardan almadan beni öldürme, diye dua etti.

Allah Teâla:

- Ey İlyas! Senin dileğini kabul ettim. benden ne ister isen veririm.

Hz. İlyas! Onlara kıtlık ve kuraklık verdi. Hatta öyle oldu ki, onlar ölülerinin leşlerini bile yediler.

Kuşlar bile:

- Ey Allah'ın peygamberi! Allah onların rızkını senin eline verdi. Onlar açlıktan ölmektedirler. Sen onlara acımaz mısın? dediler.

Hz. İlyas:

- Allah onlara gazap etmiştir. Onlar imana gelmezlerse yok olup giderler.

Allah Teâla şöyle buyurdu:

- Ey İlyas! Gökler ve yerdekiler onlara ağlamaktadırlar. Sense onları esirgemedin. Kullarımdan binlercesi açlıktan öldüler. Melekler ve kuşlar senden onların bağışlanmasını istedi, sen onları bağışlamadın. Bu benim kullarım için insafsızlık değil midir? Eğer onlar bana isyan ediyorlarsa ben onların rızıklarını keserim.

Hz. İlyas:

- Ey Rabbim! Ben onlara senin için öfkelendim. Sen kullarının halini benden iyi bilirsin. Yaptığım eğer yanlış ise hemen tövbe ediyorum. Ya Rabbi beni bu durumdan sen koru, dedi.

Rivayete göre Hz. İlyas kavmine geldiği zaman Yunus küçük bir çocuktu. Bu sırada öldü. Annesi, çocuğuna çok acıyıp ağladı. Yas tuttu. Sonra İlyas Aleyhisselama gelerek çocuğunun dirilmesi için dua etmesini istedi. O da dua etti. On beş gün sonra çocuk tekrar dirilip kalktı. Bu Allah'ın kudreti ile olmuştu. Hz. İlyas'ın kavmi bu hali gördüğü halde imana gelmediler. Bundan sonra Hz. İlyas:

- Ya Rabbi! Ben risaletimi onlara tebliğ ettim. Peygamberliğin gereğini yaptım. Beni dinlemediler. Beni bunların arasından çıkar ve bunlara azap et! diye dua etti.

Tefsircilerin izahına göre Hz. Yuşa Şam'ı aldı. Ba'lek'e geldi. Orada "Ecib" adında bir şey vardı. Onun bir karısı vardı. Yetmiş bey öldürmüştü ve yedi de oğlu vardı. Hatta Yahya Peygamberi de o kadın öldürmüştü. İşte Hz. İlyas bu beğe ve kavmine gönderilmişti. Ne beğ, ne de kavmi imana gelmediler. Hatta Hz. İlyas'ı da öldürmek istediler. Hz. İlyas Lübnan dağına kaçtı. Bu dağda yedi yıl yabani otlar ve meyveler yiyerek geçindi. Bu sırada beğin oğullarından biri hastalandı. İyileşmesi için beğ putlara yalvardı. Şifa bulamadı. Bunun üzerine Allah; Hz. İlyas'a:

- Artık dağdan in, beği imana çağır. Onlardan korkma ben seni onların şerrinden korurum, buyurdu.

Hz. İlyas dağdan indi. Allah beğin kalbine bir korku saldı. Hz. İlyas da onları imana davet etti:

- Allah'a iman et. O'ndan başka tapıcak ilah yoktur. Her şeyi yaratan, öldüren, rızık veren, sonra da diriltecek O'dur. Sen hiçbir şeye gücü yetmeyen bu putlara tapar, onlara yalvarıp şifa istersin. Halbuki şifayı veren Allah'tır. Putlar cansız cisimlerdir, onları insanlar yaptılar. Onlar bir şey yapamazlar. Beğin kavminden elli kişi yalancıktan inandıklarını bildirerek dağa çıktılar. Hz. İlyas:

- Ya Rabbim! Eğer doğru söylüyorlarsa onları görmeme izin ver. Yoksa onları helâk eyle, diye dua etti.

Allah Teâla, onlara ateş vererek yaktı. Bu haber Ecib'e ulaştı. Onlar yeni tuzaklar kurdular. Allah onları da yaktı. Sonra Ecib Hz. İlyas'ın ailesine yazıcısını gönderdi. Birkaç adamla Lübnan dağına çıktılar. Hz. İlyas onları dine davet etti. Onlar kendisini görmeyi istediler. Bu sıralarda Ecib'in oğlu öldü. Hz. İlyas dağdan aşağıya indi. Yedi yıl kederler içinde yaşadı.

Allah Teâla:

- Ey İlyas! Neden üzülüyorsun? Azametim hakkı için benden ne istersen veririm. Çünkü benim rahmetim sonsuz olur, keremim çok büyüktür, buyurdu.

Hz. İlyas:

- Ya Rabbi! Ben ölmemi ve anama, babama kavuşmayı istemekteyim. İsrail oğullarından bıktım, usandım, dedi.

Allah Teâla:

- Ne dilersen dile!

Hz. İlyas:

- Ben istemeden, yedi yıl yağmur yağmasın, dedi.

Allah Teâla:

- Ey İlyas! Benim kullarım zalim olsalar da, esirgerim ama yağmurun yağışını üç yıl için sana bırakıyorum, buyurdu.

Allah Teâla:

- Kuşları senin emrine verdim. Sana istediğin yiyecekleri taşıyıp getirsinler.

Hz. İlyas:

- Ya Rabbi! Ben bu emrine razıyım, dedi.

Sonra yağmur yağmadı. Açlıktan bir sürü canlı telef oldu.

Allah Teâla:

- Ey İlyas! Muhakkak ki bana asi olmayan birçok canlının da telefine sebep oldun.

Hz. İlyas:

- Ya Rabbi! Onları tekrar doğru yola çağırayım. Ola ki senden başkasına tapmaktan vazgeçerler, dedi.

Allah Teâla:

- Haydi git, onları davet et, buyurdu.

Hz. İlyas tekrar kavmine gitti onlara:

- Siz açlık ve yoklukla helâk oldunuz. Sizin yüzünüzden bunca canlılar ve kuşlar bile yok oldular. Sizler batıl bir yol üzerindesiniz. Eğer inandığınız putlara güveniniz varsa çıkın onlardan yağmur yağdırmasını isteyin. Eğer yağmur yağmaz ise onların batıl olduğu anlayın. Onlar sahraya

çıktılar, putlara yalvardılar, yağmur yağmadı ve çaresiz kaldılar. Yalvarmalarının faydasızlığını anlayıp Hz. İlyas'a geldiler, ona:

- Allah'a yalvar bize yağmur iste, dediler. Hz. İlyas dua etti, yalvardı. Allah Teâla onun duasını kabul buyurdu. Denizin üzerinden bir bulut göründü. Bulut dört yanı kapladı ve yağmur yağmayı başladı. Şehirleri ve kendileri yeniden hayat buldular. Bela üzerlerinden çekilir çekilmez verdikleri sözü unuttular. Hz. İlyas, bu hali görünce, Allah'tan aralarından çıkıp gitmeyiz diledi.

Allah Teâla şöyle buyurdu:

- Ey İlyas! Sen Peygamberlik görevini yerine getirdin. Bir işe yaramadı. Yerine Elyesa'yı halife et. Ben onu İsrail oğullarına halife kıldım. Benim onlara yapacağım azabı gör.

Ondan sonra İlyas aralarından çıkıp gitti.

Allah Teâla şöyle buyurdu:

- Senin başına ne gelirse korkma, diye buyurdu. Rivayetçilere göre Hz. İlyas oradan ayrılınca bir yere geldi. O sırada bir at geldi. Atın yüzü nurluydu. Atın kanatları vardı. O at İlyas'a:

- Ey Allah'ın peygamberi! Benim üzerime bin! Elyesa ona şöyle söyledi:

- Ey İlyas! Bana ne yapmamı buyurursun?

Hz. İlyas sırtından bir kaftan çıkardı ve Hz. Elyesa giydirdi. Hz. Elyesa'nın halifesi olduğuna bu kaftan bir nişan oldu.

Ondan sonra Cebrail Aleyhisselam gelerek.

- Ey İlyas! Bundan sonra ister yeryüzünde, istersen göklerde, istediğin yerde melekler gibi uç, dedi.

Allah Teâla Ona, melek libasları giydirdi. Yeme ve içme ihtiyacından onu kurtardı. Bundan sonra Hz. İlyas istediği yerde uçarak dolaşmaya başladı.

Vehb bin Münebbih şöyle der:

- Hz. İlyas karalarda, Hz. Hızır'da denizlerde dolaşır.

Kûtü'l Kulûb'da Ebû Talib-i Mekkî şöyle nakletmiştir:

- Hz. İlyas bir gün oturdu. Canını almak için Azrail geldi. Hz. İlyas ağlayıp sızladı.

Hz. Allah, Azrail'e:

- Benim kuluma sor! Neden ağlayıp durmaktadır? Dünyayı sevdiği için mi ağlıyor? Yoksa Allah korkusundan mı ağlıyor? buyurdu.

Hz. İlyas:

- Öldükten sonra Allah'ı zikredemeyeceğim, ona kulluk edemeyeceğim diye ağlıyorum. Benim bazı kavimlerim Hakkı zikredecekler. Ben bunlardan ayrı kalacağım. Zikirlerine iştirak edemeyeceğim diye ağlıyorum dedi.

Allah Teâla Ölüm Meleğine:

- İlyas'ın canını alma. Bana zikretmek için yaşamak istiyor, kendisi için değil, Bırak ki kıyamete kadar gezip yürüsün, beni zikretsin, buyurdu.

Hz. Hızır ve Hz. İlyas Doğuda ve Batıda kara ve denizlerde gezip dolaşırlar. Nerde Allah anılırsa orada buluşurlar. Allah'ın rahmeti onların üzerine olsun.

Davud Aleyhisselam'ın Peygamberliği

İbni Abbas'tan şöyle rivayet edilmiştir.

Hz. İlyas'tan sonra İsrailoğulları çeşitli bölüklere ayrıldılar. Allah Teâla Hz. Davud'u onlara peygamber olarak gönderdi. Hz. Davud, İşâ'nın oğludur. İşâ Yahûda'nın oğludur. Yahûda'da Yakup'un oğludur. Yani Hz. Davud, Yakup Aleyhisselâm neslindendir.

İsrail oğulları bozgunculuklarla meşgul olup şeytanın verdiği vesveselere uydular. Allah Teâla Hz. Davud'u ve kitap olarak da Zebur'u gönderdi. Zebur yüz elli sure idi. Bütünü dua ve Allah'a övgülerle dolu idi. helâl ve haramlar, görev ve cezalar onda yoktu. Başlangıcında ***"İlim ve irfan, önceliği Allah korkusudur."*** Yazılı idi. Sonunda ise bu söz yazılı idi. Allah buyuruyor: ***İlmiyle amel etmeyen âlim şeytanla beraberdir. Dünya malı ve menfaati için zenginlerin önünde eğilen derviş köpek gibidir. Zekâtını vermeyen zengin ise domuzla beraberdir. Onlardan Allah'a sığınırız.***

Rivayete göre Hz. Davud'un birçok hanımı vardı. Allah ona öyle bir kuvvet vermiş idi ki, Hz. Davud onlarla her gece buluşurdu.

Nakledildiğine göre İsrailoğulları:

- Ey Allah'ın Resûlü bize faziletinden bilgi vermenizi isteriz, dediler.

Hz. Davud:

- Benim faziletim budur ki Allah beni kardeşlerimin arasından peygamber seçti. Benim elimle Calut'u öldürdü. Zebûr'u bana kitap olarak verdi.

Bir gün Hz. Davud mihraba yöneldi. Secde ve Rüküler yapıp olurdu ve ağladı. Sonra gökyüzüne yönlenerek, İbrahim, İshak ve Yakub'un kerametlerini ve mucizelerini sayarak şöyle söyledi:

- Ya Rabbi! Bütün hayırlarının benden önce dedem ve babama gittiğini gördüm. İbrahim'i Halil kıldın ateşi onu serin ve selamet kıldın. Nemrud'u kahredip İbrahim'i yücelttin. Sonra İsmail'i gerçek kemale eriştirdin. İshak'ı yalnızlıkla olgunlaştırdın. Yakub'u da oğullar yüzünden kemal sahibi kıldın. Hz. Musa'yı kelim ve Nebi kılıp onunla konuştun. Harun'u ilimle yücelttin. Hz. İshak'ı kavmine yardımcı kıldın ve ona kuşlar gibi uçmakla yardım ettin. Ey Yüce Allah'ım! Beni de onlar gibi olgunlaştırmanı dilerim, dedi.

Bunun üzerine Allah Teâla şöyle buyurdu:

- Ey Davud! Şu ana kadar senin gibi bir peygamber yaratmadım. Sen hem bir peygamber hem de bir halifesin. Okudun mu dağlar seninle olur. seninle tempo tutar. Demiri ellerinle yoğurup kendine zırh yaparsın. Saf saf kuşlar üzerinde uçarak seni gölgelendirirler. Sen Allah'ı andıkça onlar da seninle zikrederler. Ey Davud! İbrahim'i ateşe müptela ettiğim halde o hiç şikâyet etmedi. Her halini bana açtı. Oğlunu kurban et dedim. Büyük bir sabırla kurban etme işine koyuldu. Bunun yerine ben ona koçu kurban olarak gönderdim. Yakup'u Yusuf'tan ayırıp gözlerini körelterek imtihan ettim. O sabretti. Musa küçükken annesi onu ateşe attı, sonra da sandığa koyup Nil'e bıraktı. O da sabretti. Onu ateşte yakmadım. Seni de bütün belalardan korudum, buyurdu. Hz. Davud hemen secdeye kapanıp bol bol şükreyledi. Sonra başını kaldırdı:

- Ey Allah'ım! Diğer peygamberlere verdiğin belalardan bana da ver, ben de sabredeyim, dedi.

Allah Teâla buyurdu:

- Ey Davud! Fitne ve fesada ve belâlara hazır ol! Sabret! Gelecek günü bekle.

O gün gelince Davud mihraba gitti, kapıları kapayıp, namaz kılıp Zebur okudur. Şeytan ona altından bir güvercin şeklinde geldi. İnci ve Zebercetten kanatları vardı. Gelip Davud'un önüne kondu. Davud onu pek sevdi. Hak Teâla'nın kudretini görsünler diye tutmak istedi ve güvercin kaçtı. Hz. Davud onu tutmak için peşine düştü. Güvercin bir yere kondu. Hz. Davud onu tekrar tutmak istedi. Güvercin gidip bir bostana kondu. O

bostanda bir kadın vardı. Hz. Davud o kadını gördü. Ona hemen âşık oldu. O kadını almak istedi. O kadın Üriya adlı birinin hanımı idi.

Hz. Davud'un hatası hususunda, âlimler ihtilâf etmişlerdir. Bazılarına göre Hz. Davud, Hz. Eyyüb'un kardeşi oğluna Üriyâ'yı herhangi bir yere göndermesi ve kutsal olan tabutun önünden geçirilmesi için mektup yazdı. İstenen yapıldı. Üriyâ orada şehid oldu. Hanımını Hz. Davud aldı. Bundan da Hz. Süleyman dünyaya geldi.

Hz. Davud o hanımla gerdeğe girdi. Öncesinde Hak Teâla Cebrail ile Mikâil'i gönderdi. Bunlar iki erkek şeklinde idiler. Bu sırada da Hz. Davud mihrabında iki rekât namaz kılmakta idi. Mihrabın bir yanında Hz. Cebrail, öte yanında ise Hz. Mikâil durmuştu. Hz. Davud bunları böyle görünce korktu. Onlar ise:

- Korkma! Bizim bir konumuz var, onu çözmeye geldik, dediler.

Hz. Davud:

- Nasıl bir davanız var? dedi.

Şöyle cevap verdiler:

- Bu benim kardeşimdir. Onun doksan dokuz koyunu var. Benim bir tek koyunum var. Onu da bana ver, diyor.

Hz. Davud:

- Senden koyunu istemesi sana zulümdür. O sana haksızlık ediyor.

Ulemaya göre burada Hz. Davud hata etmiştir. Bu olan için şahid istememiştir. Hemen hüküm vermiştir.

Süddî şöyle nakletmektedir:

- O iki kişiden biri, benim doksan doku karım var. Bunun da bir karısı var, onu da bana versin, dedi.

Hz. Davud:

- Öyle yapma seni döverim, dedi.

Onlardan biri:

- Öyle ise sen onu nasıl uygun gördün? Üriya'nın bir hanımı, senin ise, doksan doku hanımın vardı, deyip kayboldular.

Hz. Davud ortada kimseleri göremeyince onların melek olduklarını anladı. Kendi durumunu anlatmış idiler. Davud hemen secdeye kapandı. Kırk gün kırk gece başını kaldırmadı. Gözyaşlarından otlar bitiverdi. Gözyaşları yerlerde izler meydana getirdi. O yine ağlamasına devam etti. Kuşlar ve bütün hayvanat onunla ağladı. Melekler:

- Ya Rabbi! Davud senin peygamberindir. Yeryüzünde senin halifendir. Ağlamakla gözleri çeşmelere döndü, deyip niyaz ettiler.

Allah Teâla onlara:

- Sesinizi kesin! Ben merhametlilerin en merhametlisiyim. Ben onun durumunu biliyorum. Benim kapım tövbe edenlere açıktır, buyurdu. Hz. Davud'da secde ederken:

- Ya Rabbi! Günahlarımı bağışla. Eğer bağışlanmaz isem hatam herkesçe duyulur ve etrafa sayılır, dedi.

Kırk gün sonra Cebrail gelerek:

- Ey Davud! Allah Senin yarlığadı. Nitekim Allah kitabında şöyle buyurmaktadır: ***"Biz onu Salih bir zat olarak seçtik. Nezdimizde muhakkak bir yakınlığı ve akabet güzelliği vardır."***

Hz. Davud:

- Ey Rabbim! Sen affa da, azap etmeye de kadirsin. Kıyamet günü gelince Üriyâ benim bunda kan hakkım vardır, derse, ben ne yaparım, Ey Allah'ım! deyip secdeye kapandı. Cebrail tekrar gelerek.

- Allah Teâla sana selam ediyor. ***"Kıyamet günü ben onu saklar ve ona Davud'un kanını bağışla" derim. O kişi de "Ey Rabbim! Ben onu bağışladım der."*** diye buyurdu. Yine Allah: ***"Seni cennete koydum. İstediğim şekilde gez, dolaş"*** buyurdu.

İbni Abbas'dan nakledildiğine göre:

- O iki melek gelince, Hz. Davud secdeye kapandı. Hiç başını yerden kaldırmazdı. Yalnız namaz için kalkardı. Sonra tekrar secdeye kapanırdı. Böylece kırk gün, kırk gece yemeyip içmedi, uyumadı ve durmadan ağladı. Haktan tövbesinin kabulünü istedi. Secdede; - Ya Rabbi! Beni düşmanım İblis'ten koru. Beni sen yarattın ve böyle takdir ettin. Ey Rabbim! Sana kıyamette hangi gözle bakayım? Ben güneşin sıcaklığına dayanamıyorum. Cehennemin ateşine nasıl dayanırım? Ya Rabbi! Gök gürlemesi ve şimşeğin gürültüsüne dayanamıyorum. Cehennemin gürültüsüne nasıl dayanırım? Ya Rabbi! Benim gizli ve açık her kusurumu sen bilirsin. Benim özrümü kabul et. Beni rahmetinle yarlığa. Rahmetini benden uzaklaştırma. Allah'ım günahlarımı dilimle sana arzettim. Beni hor ve hakir etme, dedi.

Vehb şöyle demiştir: Davud şöyle dedi:

- Ey Rabbim! Sen kimseye zulmetmezsin. Benim sonum nasıl olur? dedi.

Allah Teâla şöyle buyurdu:

- Ey Davud! Üriyâ'nın kabrine git. Ondan helâllik dile. Ben bunu işitirim.

Hz. Davud Üriya'nın kabrine geldi.

- Ey Üriyâ! diye seslendi. Üriyâ:

- Buyur! Sen kimsin? Beni uyandırdın. Huzurumu ve zevkimi bozdun, diye cevap verdi.

Hz. Davud:

- Ben Davud'um, dedi.

Üriyâ:

- Ey Allah'ın peygamberi! Neye geldin?

Hz. Davud:

- Sana yaptığımdan dolayı, senden helâllik istiyorum.

Üriya:

- Bana sen ne yaptın?

Hz. Davud:

- Seni tabut önünde yürüttüm sen şehit oldun.

Üriya:

- Hakkım sana helâl olsun. Bu yüzden beni cennete koydular, dedi.

Allah Teâla buyuruyor:

- Ey Davud! Bilmez misin ki ben adaletli bir hükümdarım. Git Üriya'ya (Senin hanımını aldım) de, buyurdu.

Hz. Davud gelerek Üriya'ya böyle söyledi. Üriya.

- Sen kimsin? dedi.

Hz. Davud:

- Ben Davud'um.

Üriya:

- Niçin geldin? Ben seni affetmiştim, dedi.

Hz. Davud:

- Ben senin hanımını aldım, dedi.

Üriya bu sözleri işitince:

- Ey Allah'ın Peygamberi! Peygamberler böyle iş yapar mı? Ben kıyamet gününde Allah katında hesaplaşacağım, dedi. Hz. Davud bu sözü duyunca, geri dönüp başına topraklar saçtı:

- Bana yazıklar olsun! diye çokça ağladı. O sırada bir ses işitildi:

- Ey Davud! Seni affettim. Senin gözlerini esirgedim. Bu andan itibaren dualarını kabul ettim.

Hz. Davud:

- Ya Rabbi! Üriya beni affetmedi, dedi.

Hak Teâla:

- Ey Davud! Ben kıyamet gününde Üriya'ya öyle şeyler veririm ki, onları hiçbir göz görmemiştir, kulaklar da işitmemiştir. Üriya buna razı olur ve "Ya Rabbi ben böyle bir iyiliği hak edecek bir amel işlemedim" der.

Hak Teâla şöyle buyurdu.

- Eğer sen Davud'un hatasını affedersen karşılığın da bunları sana veririm.

Hz. Davud:

- Ya Rabbi! Bildim ki beni affettin.

Veheb'den nakle göre:

- Hz. Davud, tövbe ettikten sonra, otuz yıl gece, gündüz ağladı. Hata işlediğinde yetmiş yaşındaydı. Bundan sonra vaktini dörde böldü. Bir gün İsrail oğullarına hükmeder, ertesi gün çoluk çocuğuyla birlik olur, bir gün kırlarda ve su kenarlarında ağlardı. Bir günde evinde bir köşeye çekilip otururdu. Yurdunda dört bin ibadethane vardı. Buradaki abid ve Zahidler onunla birlikte ağlardılar.

Hz. Davud, gezdiği günlerde dağda, ovada dolaşır tatlı sesiyle okur ve ağlardı. Dağ, taş, kuş, ağaç ve yabani hayvanlar da onunla ağlardılar. Cümle ağlayanların gözyaşları toplansa ancak Hz. Davud'un gözyaşı kadar olabilirdi. Yemek yese veya su içse, gözyaşları ona karışır o yaşları da yer ve içerdi.

Hz. Davud bir gün va'z ediyordu. Halka Allah'ın keremi ve korkularından anlatıyordu. Kırk bin kadar insan onu dinliyordu. Birçok kimse o va'zın tesirinden öldü.

Allah, Davud'u yarlığadı ve ona:

"Ey Davud! Biz seni halife kıldık. Sen de insanlar arasında hak ve adaletle hükmet. Hislerine uyma ki bu, seni Allah yolundan ayırır."

(Secde Sûresi 26. Ayet)

Rivayete göre Davud'a bir zincir indirildi. Bir kimse bir iddiada bulunsa o zincire ulaşıp tutardı. Eli ulaşan doğru söyler, ulaşamayan da yalancı olarak sayılırdı. Hz. Davud bu zincirle hükmederdi.

Bir kişi bir inciyi bir komşusuna emanet olarak vermişti. Kişi emanetini istedi. O kişi incileri bir asanın içine koyup gizledi. Hz. Davud'a geldiler. Biri: - Ey Allah'ın Resûlü! Buna incilerimi emanet olarak verdim. Böylece gidip zincire yapıştı. Sonra inciyi alan asayı inci sahibine "tut" diye verdi. Sonra da ben onun incisini verdim. Diyerek zinciri tuttu. Hz. Davud hayretler içerisinde kaldı. Böylece O zincir göklere geri çekildi. Bundan sonra Hz. Allah, Davud'a:

- İki kişi dava ederse, şahitlerle hüküm ver. Ey Davud senden sonra halife olarak sana bir oğlan verdim. Ey Davud! Hikmet yüz parçadır, bunun yetmiş bölüğünü oğlun Süleyman'a verdim. Kalanı da cümle halka dağıtıldı, buyruldu. Hz. Davud:

- Ey Oğlum Süleyman! Sana üç öğüdüm vardır. Eline geçmeyen şeye tevekkül et. Elde ettiğin şeye razı ol. Elinden çıkan şeye de sabret, dedi.

Veheb bin Münebbih dedi ki:

- Süleyman yirmi yaşına gelince Cebrail Hz. Davud'a altından bir sayfa getirdi ve "Ey Davud! Allah sana selâm söyledi ve şöyle buyurdu: Oğullarını topla, bu sayfayı onlara oku. Onlardan kim okunana cevap verirse onu yerine halife seç, dedi."

Hz. Davud aynen öyle yaptı. İçlerinden Hz. Süleyman hepsini cevaplandırdı. Hz. Davud onu yerine halife seçti.

Hz. Davud maaşını hazineden alırdı. Allah elinde demiri mum gibi eritir ettir. Ona zırh yapmasını öğretti. Her gün bir zırh yapar ve altı bin akçeye satardı. Bu akçenin iki binini evine harcar kalanını da beni İsrail'in fakirlerine harcardı.

Hz. Davud'un Yakarışı

Hz. Davud:

- Ey Allah'ım! Bir kimse bir hastayı ziyarete gitse onun sevabı nedir? dedi.

- Ey Davud! Melekler göklerde onun için dua ederler. Benden onun affını ister, benim rahmetimi onun üzerine saçarlar, buyurdu.

- Ya Rabbi! Bir kimse bir cenazeyi yıkar ise sevabı nedir? dedi.

- Anasından doğmuş gibi olur. Bütün günahlarından arınır, buyurdu.

- Ya Rabbi! Bir kimse bir ölüyü kefenlerse onun sevabı nedir? dedi.

- Ben ona Sündüs, ipek ve atlastan elbiseler giydirir ve cennetime koyarım, buyurdu.

- Bir kimse cenaze namazı kılarsa, onun sevabı nedir? dedi.

- Melekler onun ruhu için selât ve selâm getirirler. Onun namazını da kılarlar, buyurdu.

- Ey Allah'ım! Bir üzüntülü kimsenin hatırını soranın sevabı nedir? dedi.

- Ona iman, takva ve dervişlik elbisesi giydiririm.

- Ya Rabbi! Bir kimse senin korkundan ağlar ise onun sevabı nedir? dedi.

- Onu bütün korkulardan ve cehennemden, emin kılarım, buyurdu.

- Bir kimsenin başına bir belâ gelse de, o ona sabretse onun ecrinin karşılığı nedir? dedi.

- Biz ona üç yüz derece veririz, buyruldu.

- Ya Rabbi! Bir kimse gecenin karanlığında camiye girse onun sevabı nedir? dedi.

- Kıyamet günü ona öyle nur veririm ki, o onunla dilediği yeri gezip dolaşabilir, dedi.

- Ya Rabbi! Biri bir başkasına karşı gelse, kızıp öfkelense, öç almaya gücü yettiği halde, onu affetse o kimsenin sevabı nedir? dedi.

- Gönlünü iman, kalbini yakınlığım ile doldururum ona rahmet ederim, buyurdu.

- Ya Rabbi! Bir zalim, bir kimseye haksızlık edip zulümde bulunsa, zulme uğrayan o zalimi bağışlarsa o kimsenin ecri nedir? dedi.

- Kıyamet gününde ben onun suçunu bağışlarım.

- Ya Rabbi! Bir kimse Müslümanlara kolaylık olsun diye yollar üzerindeki taşları kaldırsa ecri nedir? dedi.

- Yoldan ne kadar taş atmış ise onun sayısınca yakınlarından cehennemden azad ederim, buyurdu.

- Ya Rabbi! Bir kimse müslümanın ayıbını söylerse onun cezası nedir? dedi.

- Eğer tövbe ederse cennete herkesten sonra girer. Tövbe etmeden önce ölürse en önde cehenneme girer.

- Ya Rabbi! Bir kimse kazancını temizlemek malının zekâtını verirse, onun sevabı nedir? dedi.

- Kıyamet gününde dilediğine şefaatına izin verdim, buyurdu.

- Bir kimse bir yoksulu giydirirse bunun ecri nedir?

- Benim komşuluğumdur, buyurdu.

- Allah'ım! Bir kimse ihtikâfa girerse, onun sevabı nedir? dedi.

- Bütün suçlarını bağışlarım, buyurdu.

- Bir kimse bir kâfiri imana davet ederse ecri nedir? dedi.

- Ona şefaat ve merhamet ederim.

- Ya Rabbi! Bir kimse anne ve babasına iyilik ederse onun ecri nedir? dedi.

- Ben onu cennete korum. İsteye bildiği kadar ona sevap veririm, buyurdu.

- Ya Rabbi! Anne ve babasına asi olanın cezası nedir? dedi.

- Onu cehenneme atarım, buyurdu.

- Bir kimse akrabalarından ayrılsa ve sonra da onlara gitse sevabı nedir? dedi.

- Onun ömrünü uzatır, zenginleştiririm, buyurdu.

- Ya Rabbi! Bir kimse gönülden seni zikrederse, seni samimiyetle anarsa, sevabı nedir? dedi.

- Kıyamet günü benimledir, buyurdu.

- Ya Rabbi! Bir kimse elinin altındaki insanlara güzel davranır ise bunun ecri nedir? dedi.

- Onun iyiliklerini kabul ederim, günahını bağışlar, hesabını kolaylaştırırım, buyurdu.

- Ya Rabbi! Bir kimse günah işlese ve dönüp tövbe eylese, onun ecri nedir?

- O hiç günah işlememiş gibi olur, buyurdu.

- Ya Rabbi! Bir kimse nafile namaz kılsa, sana yakınlaşmak istese onun ecri nedir?

- O benim sevgilimdir. Onu halkın içerisinde sevimli ve şerefli kılarım, buyurdu.

- Allah'ım! Bir kimse günah işlese ve tövbe etmez ise onun cezası nedir? diye sordu.

- Duasını kabul etmem. Onu rahmettiklerimin arasına almam. Benden bir şey istese vermem, buyurdu.

- Ya Rabbi! Bir kimse faiz yese ve tövbe etmese cezası nedir?

- Kıyamette ben ona zakkum yediririm, buyurdu.

- Ya Rabbi! Bir kimse harama baksa ve gözünü ondan ayırmazsa, onun cezası nedir?

- Veli bile olsa onu ağlatırım, buyurdu.

- Bir kimse sefere çıksa birisine bir emanet bıraksa ve döndüğünde emanetini, ona iade etseler bunun ecri nedir? diye sordu.

- Benim azabımdan emin olmaktır, buyurdu.

- Bir kimse, Allah dostlarıyla alâkadar olsa ve kendini bu sayede kötülüklerden korursa, bunun ecri nedir? dedi.

- Azabımdan emin olur ve kıyamette peygamberlerle birlik olur, buyurdu.

- İnsan namaz vaktinde güzelce abdest alırsa bunun sevabı nedir? dedi.

- Beni görür ve benimle olur, buyurdu.

- Oruç tutan kimse çok susarsa, bunun ücreti nedir?

- O kimse kıyamet susuzluğundan kurtulur.

- Bir kimse (*Lâilahe illellah*) dese bunun ücreti nedir?

- Ona öyle bir sevap veririm ki, hiçbir göz onu görmemiştir, buyurdu.

- Ya Rabbi! Hangi kul cimridir? diye sordu.

- İnsanlarla selâmlaşmayan kimsedir, buyurdu.

- Allah'ım! Hangi kulun sevgilindir?

- Kullarıma karşı alçak gönüllü olanlardır, buyurdu.

- Ya Rabbi! Sana ortak koşmayan, sana denk bir tanrı tanımayan kulunun ücreti nedir? diye sordu.

- Ona, cehennemi haram ederim, buyurdu.

- Ya Rabbi! Hangi kulun acizdir?

- Benim rahmetimden bir şey istemeyendir, buyurdu.

- Hangi kuluna çok azap edersin? dedi.

- Benim takdirime ve hükmüme razı olmayana, buyurdu.

- Ya Rabbi! Hangi kulun çok akıllıdır? dedi.

- Bir meselede hüküm verdi mi, Hakka dayanan, hissiyle hareket etmeyendir, buyurdu.

- Ya Rabbi! Hangi kulun bilgindir? dedi.

- İlmi olduğu halde, halktan bilgilenmek isteyen kimsedir, buyurdu.

- Ey Yüce Rabbim! Hangi kulun hayırlıdır? diye sordu.

- Yaptığı işlerde insanları memnun eden, fakat kendi hoşnutluğunu düşünmeyendir, buyurdu.

Hz. Davud:

- Ya Rabbi! Hazreti İbrahim, İshak ve İsmail hürmetine benim günahlarımı bağışla! Kabul olmayan duadan, makbul olmayan namazdan, af olunmaz günahtan sana sığınırım.

Hak Teâla buyurdu:

- Âdem'i, kudret elimle yarattım. Ona ruhumdan, üfledim. Melekleri kendisine secde ettirdim. Keramet gömleğini giydirdim. Onu cennetime koydum, Vakar tacını başına koydum. Bana yalnızlığından şikâyet etti. Havvâ'yı ona hanım ve eş olarak yarattım. Sonra bana asi oldu. Ben de onu cennetten çıkardım. Sözlerimi iyice dinle sözlerim hakkın ta kendisidir. Bana uyarsan, itaat edersen ben de sana yardım ederim, bir şey istersen veririm. Yoksa fırsatı elinden alırım. Tövbe edersen, af ederim.

Allah'ın Davud'a Vahiyleri

Allah Teâla Kur'an'da şöyle buyurdu:

"Davud'a Zebur'u verdik." (Nisâ Sûresi 163. Âyet)

Ey Allah'ın sırlarını arayan kimse! Bilmiş ol ki, Zebur Allah'ın kitabıdır. Allah, Zebur'u Davud'a indirdi. Müsait vakitlerde kırlara çıkar. İsrail

oğullarına Zebur'u okurdu. Âlimler Davud'un arkasında, halk âlimlerin arkasında, cinler de halkın arkasında dururdu. Kuşlar onun üzerinde uçar, rüzgâr durur, sular akmadan onu dinlerlerdi.

Vehb bin el-Yemâni şöyle demiştir:

- Allah Davud'a vahiy göndererek şöyle buyurdu: ***"İsrail oğullarına de ki, ben onların namaz ve oruçlarına bakmam. Bir şeyden şüpheye düşerlerse ve onu benim rızam için terk ederlerse, onlara yardım ederek rahmetimi sunarım"*** buyurdu.

Yine Allah Teâla buyuruyor:

- Ey Davud! Beni isteyen, bana uyan bir kimseyi görürsen ona hizmetçi gibi ol! Dünya ile sarhoş âlimleri benden isteme. Onlar benim sevgimi terk etmiş, samimi kullarımın bana ulaşan yollarını kesmişlerdir.

Hak Teâla şöyle buyuruyor:

- Ey Davud! Beni sev, hem beni seveni de sev! Beni halka sevdir!

Hz. Davud:

- Ya Rabbi! Ben seni severim, seni seveni de severim. Fakat seni halka nasıl sevdireyim, diye sorar.

Allah şöyle buyurur:

- Ey Davud! Halka beni ilahi vasıflarımla anlat. Benim nimetlerimi onlara bildir. Beni merhametli, cömert ve lütufkâr bilsinler. Ya Davud! Yoksullar benim yakınlarımdır. Yüce şanım hakkı için, zenginler, onlara yardım edip ihsanda bulunurlarsa, onların mallarını çoğaltır ve onları cennetime koyarım. Eğer bu zenginler fakirlerime cimrilik gösterir, mallarını çoğaltmam, kendilerini cennetimde barındırmam. Bu insanlar fasıkların işlerini işlerler, ama hep Salihlerin mevkisine talip olurlar. "Hey hat! Size vaad edilen şey her ne kadar da uzak!" (Mü'min Sûresi 36. Ayet) ***Ey Davud! Benim hakiki kullarım dünya için asla gam çekmezler. Kim dünya derdine düşse, ben onun kalbinden, yalvarış zevkini alırım. Velilerim mana insanlarıdırlar. Onların dünya diye bir dertleri yoktur.***

Yine Allah Teâla buyuruyor:

- Ey Davud! Kim kapıma geldi de, ona kapımı açmadım? Kim bir şey istedi de vermedim? Kim dua etti de ben duasını kabul etmedim? Kim beni andı da, ben onu anmadım?

Hz. Davud şöyle söyledi:

- Ya Rabbi! Dünya yaratılmadan önce neyi yarattın?

Hazreti Allah:

- Kırk bin şehir yarattım. Her şehirde kırk bin saray yarattım. Her sarayın kırk bin avlusunu ve her avluda kırk bin ev yarattım. Her evde on sekiz bin hardal hazinesi yarattım. Ondan sonra bir kuş yarattım. Bu kuşa on iki bin yılda bir hardal tanesini rızık olarak verdim. O kuş bunları yiyip bitirinceye kadar yaşadı ve ona ölümü takdir ettim.

- O şöyle söyledi:

- Ya Rabbi! Bu hayat bana iki kapılı bir ev gibi geldi. Bir kapıdan girdim, öteki kapıdan çıktım, dedi.

Ka'bül-Ahbar şöyle dedi:

- Allah Davud'a buyurdu: ***"Günahkârları müjdele, iyileri de korkut!"***

Hz. Davud:

- Ya Rabbi! Nasıl müjdeleyip, nasıl korkutayım? dedi.

Allah Teâla:

- Günahkârlara söyle, tövbe etsinler ve benden ümit kesmesinler. İyilere de söyle, ibadetlerinden gururlanmasınlar. Ey Davud! Zalimleri beni anmaktan men et! Mescitlerime gelmesinler. Beni kim anarsa, ben onu anarım. Hem, zalimler beni ansalar da, ben, onları anmam, lanet ederim. Ya Davud! Kim bana uyarsa, onun yaptıklarını kabul eylerim. Beni seven beni, bilir, beni tanır. Beni tanıyor bana gelmek ister. Beni isteyen beni bilmiş ve tanımış olur.

- Ey Davud! Ne mutlu o kuluma ki, benim için şehveti, arzuyu terk eder. Kim cennet ve cehennem için bana tapar ise bil ki, kendisine zulm etmiştir. Zira o ibadet Allah için değildir.

- Kim beni severse ben de onu severim. Benimle olanlarla beraber olurum. Beni kim zikreder ise ona yakın olurum. Beni seçeni ben de seçerim. Bana itaat edene ben de muti olurum. Beni isteyerek anan kimseyi ben de, anarım. Başkasını ananlar asla beni bulamazlar.

- Ey Davud! Dostlarımın toprağını, İbrahim, Musa, Muhammed Mustafa'nın toprağından yarattım. Aşıkların gönülleri ise benim nurumdandır.

- Ey Davud! Sen masivadan ayrıldığını, benim aşkıma talip olduğunu sanırsın. Eğer samimi isen sevgimden ayrılma. Benim kullarıma sevgim manevidir. Sevgimi ister isen dünyayı gönlünden at! Sevgimle dünya sevgisi bir yerde buluşamazlar.

- Ey Davud! Benim zikrim zikredenler içindir, Cennetim de bana bağlı olanlar içindir. Beni gerçekte zikretmek âşıklara mahsustur. Ben beni sevenlerle beraberim. Ben onlarla arkadaş olanları, arkalarından gidenleri severim.

Hz. Davud'u Allah'ın Teşviki

Kûtul-Kulub'da Ebu Talib-i Mekki'den nakille:

- Allah Davud'a şöyle buyurdu: ***"Ey Davud bana aşkla, sadakatla sarılmadan nasıl cennetten söz edersin!"***

Hz. Davud:

- Ey Rabbim! Senin aşıkların kimlerdir?

Allah Teâla:

- Bana âşıkların gönülleri saf ve benim sevgimle yananlardır. Ben de kudretimle onların gönüllerini dilediğim yöne çeviririm, buyurdu.

- Ey Davud! Onların gönüllerini rızamla doldurdum. Gönüllerine başkasının girme imkânını kestim.

Hz. Davud:

- Ya Rabbi! Seni sevenleri bana göster, dedi.

Allah Teâla:

- Ey Davud! Lübnan dağına git! Orada bana aşık on dört kişi göreceksin. Benim onlara selâmımı söyle. Onlara dostum ve velilerim olduklarını, söyle, buyurdu.

Hz. Davud yanlarına geldi. Gözlerinden pınarlar gibi yaşlar akıttıklarını gördü. Onlar Hz. Davud'u görünce kaçtılar. Hz. Davud: "Ben Allah'ın Peygamberiyim. Onun size selâmını getirdim. Sizin diliniz nedir? dedi. Onların gözyaşları yanaklarından aşağı akmaya başladı. İçlerinden biri şöyle yalvardı:

- Allah'ım! Seni tesbih eden has kullarınız. Gönlümüz seni anmaktan uzaklaşmış, biz bu kaybolan zamandan ötürü sana sığınırız. Bizi yarlığa!

İkincisi: "Allah'ım! bize minnet et! Bize hoş nazarlarla bak! dedi.

Üçüncüsü: "Ya Rabbi! Bilirsin ki bizim senden başka hiçbir dileğimiz yoktur. Bizi senin yolunda daim et!" dedi.

Dördüncüsü: "Allah'ım! Biz rızanı istemekte kusur ettik. Bize sen yardım et!" dedi.

Beşincisi: "Allah'ım! Bizi ufacık bir nutfeden yarattın, sana yakın olalım diye", dedi.

Altıncısı: "Allah'ım! Sen ulu şahımızdan istemekle dilimiz tutuldu" dedi.

Yedincisi: "Ya Rabbi: Seni zikir için gönlümüze hidayet verdin. Şükürdeki kusurlarımız için bize yardım et!" dedi.

Sekizincisi: "Allah'ım! Kereminle bizi nurlandır. Nurunla karanlıklarda yolumuzu bulalım!" dedi.

Dokuzuncusu: "Allah'ım! Dualarımızın kabulünü ve keremini dileriz" dedi.

Onuncusu: "Allah'ım! Bize yardımlarını tamamlamanızı istiyoruz" dedi.

On birincisi: "Allah'ım! Benim gözlerimi al! Dünya ve dünyadakileri göremiyeyim. Gönlüme nûr ver ki ahreti görüp onunla meşgul olayım!" dedi.

On ikincisi: "Allah'ım! Evliyalar hürmetine benim gönlümü başkalarından kes. Yalnız seninle meşgul olayım" dedi.

On üçüncüsü: Allah'ım! Evliyalarının sırlarını bana keşfettir. Onları bana aç!" dedi.

On dördüncüsü: "Ya Rabbi! Peygamberlerin keşiflerini anlamadan bizi mahrum etme!" dedi.

Hak Teâla, Hz. Davud'a ***"Onlara söyle hepsini işittim ve dileklerini kabul ettim. Artık ayrılın. Bir yere toplandınız. Aramızdan perdeyi kaldıracağım. Benim cemalimi seyredin. Masiva'dan alakayı kesin. Tek başınıza bana dua edin. Benden başkasına güvenmeyin, kimseden korkmayın, size Firdevs'te yer vereyim.***

Bir gün Hz. Davud mescide girdi. Yolda yürüyorken biraz salınarak yürümüştü. Allah Teâla:

- Ey Davud! Böyle salınarak bir kulun evine mi gidiyorsun? diye buyurdu. Hz. Davud korkusundan hemen asasına yapıştı.

İbni Abbas'tan rivayette, Hz. Davud:

- Ya Rabbi! Senin evinde kimler oturur? diye sordu.

Allah Teâla:

- Ey Davud! Orada oturanlar, benim yüceliğim için halka alçak gönüllü davranırlar. Şehvetlerini benim rızam için terk ederler. Açları benim için doyurur, çıplakları giyindirirler. Fakirleri hoş tutarlar. Belaya düşenlere yardım ederler.

- Ey Davud! Dünya varlığının sarhoş ettiği âlimi benden isteme.

Hz. Davud:

- Ya Rabbi! Her padişahın bir hazinesi vardır. Senin hazinen nedir? dedi.

Allah Teâla:

- Benim hazinem Arş'tan yüksek Kürsi'den büyük ve genişçedir. Cennetten zengin gökyüzünden süslüdür, buyurdu.

Hz. Davud:

- Ya Rabbi! Onun yeri neresidir? diye sordu.

Allah Teâla:

- Ya Davud! Benim hazinem dertli ve yaralı gönüllerdedir. Sen nefsine düşman ol! Benimle dostluk kur!

- Ey Davud! İyi kullarımın bana karşı arzuları artmakta ve bende onları çokça düşünmekteyim. Benim zikrimle gıdalan. Benimle gönlünü genişlet. Ey Davud! Amel işlemeyen kimseler yağmur yağdırmayan bulutlara benzerler. Bir kimsenin ömrü dört kısma ayrılmalıdır. Bir saatiyle bana yalvarmak, öteki bir saatte nefsini ıslaha uğraşmalı diğer saatiyle dostlarını ziyaret etmeli ve kalan saatini helâlinden rızkını kazanmaya harcamalıdır.

Hz. Davud:

- Ya İlahi! Bana mizan ve teraziyi göster, dedi. Allah Teâla gösterdi. Hz. Davud'un aklı başından gitti.

- Allah'ım! Kim bunu doldurmaya güç yetirebilir?

Allah Teâla!

- Ya Davud! Eğer ben bir kulumdan razı olur isem o terazi bir hurma tanesi ile de dolar, buyurdu.

Hz. Davud:

- Ya Rabbi! Sıratı görmek isterim dedi. Allah onu da gösterdi.

- Ya Rabbi! Sıratı geçmeye kim güç yettirebilir, dedi.

Allah Teâla:

- Ya Davud! Bir kimse ömründe bir tek kere "Lailahe İllallah Muhammedür Resulullah!" dese, sırata bir şimşek gibi geçer. Kim benden kaçmış bir kulunu huzuruma getirse, ben, onu âlimlerden yazarım ve âlim olarak yazdıklarıma da azap etmem, buyurdu.

Rivayete göre Beni İsrail'den bir âlim vardı ki seksen sandık kitap yazmıştı. Hak Teâla, Hazreti Davud'a:

- O âlime söyle! Bu üç şeyi yapmadıkça onun ilmi ona fayda vermez, buyurdu.

Birincisi: ***Dünya ve dünyadakileri sevmesin. Zira bu dünya müminlerin evi değildir.***

İkincisi: ***Şeytanla arkadaş olmasın. Zira şeytan inananların dostu değildir.***

Üçüncüsü: ***Mü'minleri incitmesin. Zira bu mü'min işi değildir.***

Davud Aleyhisselâm'ın Ölümü

Ebu Hüreyre şöyle naklediyor:

- Hz. Davud çalışkan bir kimseydi. Bir gün evinden çıktı ve tekrar geriye döndü. O sırada evinde birisinin oturduğunu gördü. Ona:

- Sen kimsin? diye sordu.

O kişi:

- Ben o kimseyim ki, benim elimden hiçbir kimse kurtulamaz. Hz. Davud'un evinde yüksek bir bölme vardı. Oraya çıkar ibadet ederdi. Ölüm Meleği canını almaya gelmişti.

Hz. Davud:

- Bana fırsat ver, aşağıya ineyim. Azrail izin vermeyerek o yüksek bölmede ruhunu teslim aldı.

Rivayete göre Hz. Davud bir gün çocuklarını toplayıp onlara:

- Eğer bir kimse suç işler ise ona ne yaparsınız? diye sordu.

Hz. Süleyman'ın dışında hepsi, "suçuna göre ceza veririz" dediler.

Hz. Süleyman:

Ben onu affederim! dedi.

Hz. Davud:

- Tekrar suç işlerse ne yaparsın? dedi.

Hz. Süleyman:

Tekrar affederim, dedi.

- Üçüncü kere suç işlerse ne yaparsın, diye sordu.

- Ona o kadar merhamet gösteririm ki, benden utanır bir daha suç işlemez, dedi.

Hz. Davud:

- Tahtıma geçecek olan sensin! dedi.

- Ona o kadar merhamet gösteririm ki, benden utanır bir daha suç işlemez, dedi.

Hz. Davud:

- Tahtıma geçecek olan sensin! dedi.

Vehb bin Münebbih şöyle naklediyor; Hz. Davud; Azraile:

- Benden sonra İsrail oğullarına kim halife olacak, diye sordu.

Azrail:

- Sana halife oğlun Süleyman'dır, dedi.

Hz. Davud:

- Şimdi rahatladım. Artık ruhumu alabilirsin, dedi.

Azrail canını minberde iken aldı, onu aşağıya indirdiler. O gün Haziranın yirmi altıncı günü idi.

Hz. Davud vefat edince, kuşlar gelip Süleyman'a haber verdiler. Hz. Süleyman gelerek babasını yıkadı ve cennetten gelen kefenle kefenledi. Namazını kırk bin kişi ile kıldılar. Kendisini Hz. İbrahim'in mağarasına gömdüler.

Hazreti Muhammed:

- Davud yüzyıl yaşadı, bir Cumartesi günü ahirete teşrif etti, buyurmuştur. Allah'ın salât ve selâmeti üzerine olsun!

Süleyman Aleyhisselâm'ın Peygamberliği

Veheb bin Münebbih şöyle demiştir:

- Allah Teâla, Hz. Davud'un ruhunu kabzedince, Cebrail Hz. Süleyman'a başsağlığı için geldi. Allah Teâla'nın kendisini İsrail Oğullarına halife seçtiğini

söyledi. Hz. Süleyman babasının mezarından ayrılıp geldi. Babasının mihrabına geçerek sancağı aldı ve halifelik tacını başına koydu. Hz. Musa'nın asasını eline aldı. Yusuf Aleyhisselâm'ın sancağını getirip kutsal tabutun üzerine koydu. Sonra Hz. Cebrail geldi:

- Hak Teâla sana selam söylüyor. "Padişahlık mı, yoksa âlimlik mi ister" diye soruyor.

Hz. Süleyman yere kapanıp secde etti:

- Bana padişahlıktan ilim daha üstündür, dedi.

Allah Teâla:

- Ey Süleyman! Alçak gönüllülük ettin! Padişahlığı istemedin Ben alçak gönüllüleri çok severim. Sen ilmi, padişahlığa tercih ettin. Ben de sana ilmi, padişahlığı, aklı ve güzel ahlakı verdim. Senden de kibri aldım. Sana cihan sultanlığı verdim. Artık dolaş da benim hayretler veren eserlerimi gör, buyurdu.

Hz. Süleyman tekrar secdeye kapandı. O gün akşama kadar başını secdeden kaldırmadı.

Hak Teâla, Cebrail'e:

- Git! Cennetten hilafet yüzüğünü getir ve Süleyman'a ver, buyurdu.

Hz. Cebrail Cennetten yüzüğü getirdi. Onun misk gibi bir kokusu vardı. Parlak bir yıldızı andırıyordu. Üzerinde dört köşe bir kaş vardı. Bir yüzünde "La ilahe illallah" yazılı idi. İkinci köşede "Allah'tan başka ilah yoktur. Onun dışında olan her şey yokluğa mahkûmdur. Hüküm onundur ve dönüş onadır", Üçüncü yüzünde "Mülk, büyüklük, saltanat Allah'a aittir." Dördüncü yüzünde ise, "Yaratanların yaratıcısı olan Allah'ın şanı yücedir" sözleri yazılı idi.

Veheb bin Münebbih diyor ki:

- Bu yüzük cennette Adem'in parmağında idi. Cennetten ayrılınca bu yüzük parmağından fırlayıp Arşın bir yerinde durdu.

Hak Teâla:

- Ey Şeref ve yücelik yüzüğü! Âdem ahdini unuttu. Biz seni şimdi ahdimizi unutmayan bir kimseye veriyoruz.

Allah Süleyman'a peygamberlik verdiği zaman Cebrail o yüzüğü getirdi. O gün Aşure günü idi ve günlerden de Cuma idi. Süleyman'a:

- Ey Süleyman! Allah bu yüzüğü sana armağan etti, dedi. Süleyman alıp yüzüğü parmağına taktı. Sonra Cebrail besmeleyi indirdi. İnsanları, cinleri, kuşları, yırtıcı hayvanları ve rüzgârı Süleyman'ın emrine verdi.

Zira Allah Teâla:

"Bunun üzerine biz rüzgârı onun emrine verdik. Bu, onun emriyle, onun dilediği yere yumuşakça akıp giderdi." (Sâd Sûresi, 36. Âyet)

Müfessirlere göre Allah, Hz. Süleyman'a kuşların dilini öğretmişti. Bir gün yaban tavuğu öttü. Hz. Süleyman:

- Biliyor musunuz ne diyor? Diyor ki: "Ey gafiller Allah'ı zikredin!" Sonra bülbül öttü. Hz. Süleyman:

- Ben de bu dünyada yarım hurma yedim, diyor. Sonra tavus öttü. Hz. Süleyman:

- Nasıl diriltilirseniz öyle ölürsünüz, diyor, sonra hüdhüd kuşu öttü. Hz. Süleyman:

- Yaratılanı esirgemeyeni kimse esirgemez, diyor. Sonra Papağan (tuti) öttü. Hz. Süleyman:

- En yüce Rabbimi cümle varlığımla anarım, diyor. Ondan sonra da kuzgun öttü. Hz. Süleyman:

- Kim susarsa kurtulur, dedi. Netice de akbaba öttü, Hz. Süleyman:

- Ne kadar yaşarsan yaşa, sonun ölümdür diyor. Bütün olanca kuş bu şekilde öttüler. Hz. Süleyman onların söylediklerini halka tercüme etti.

Rivayete göre Hz. Süleyman, savaşa hazır atları seyrederken, ikindi namazını geçirdi. Hz. Süleyman:

- Bu atların boyunlarını vurun! Benim namazımın kazaya kalmasına sebep oldular dedi. Atların boyunlarını vurdular.

Hz. Ali naklediyor:

- Allah güneşle görevlendirilen meleğe emir verdi, güneş yeniden çıktı. Süleyman ikindi namazını kıldı ve güneş tekrar battı.

Hz. Süleyman bir gün Mekke'ye geldi ve:

- Burası Ahir zaman Peygamberi Muhammed Mustafa'nın doğacağı yerdir. Ona inanan kimseye ne mutlu. O ne mesud kimsedir, dedi.

Kâbe'yi gördü içerisi putlarla dolu idi. Kâbe'ye girmedi. Kâbe ağladı. Allah Teâla:

- Kâbe'ye niçin ağlarsın? diye sordu.

Kâbe:

- Nasıl ağlamam! Senin Peygamberin Hz. Süleyman ve kavmi senin yakın kullarındırlar. Benim yanımdan geçtiler ve namaz kılmadılar, dedi.

Allah Teâla:

- Ağlama! Nice nice yüzler sende secde edecekler. Ahir zaman Peygamberi Muhammed Mustafa'yı sende çıkaracağım. Seni ziyareti farz kılacağım. Herkes sana aşık olacak seni görmek için can atacak. Seni putlardan temizleyeceğim, buyurdu.

Ebu Hüreyre, Resulullah'dan naklen şöyle buyuruyor:

Allah Teâla şöyle buyurmuştur:

And olsun ki, Süleyman'ı imtihan ettik. Tahtın üzerine bir ceset bıraktık. (Nice günlerden sonra) o yine eski haline döndü. (Sâd Sûresi, 34. Âyet)

Hz. Süleyman'ın imtihanı şu idi. Hz. Süleyman'ın eksik ve zayıf bir oğlu oldu. Cinler:

- Eğer Süleyman'ın oğlu diri olup ve yaşarsa, biz işten kurtulamayız.

Rüzgâr bu haberi Süleyman (A.S) bildirdi. Hz. Süleyman, rüzgâra onu bulutların üzerine çıkarmasını emretti. Rüzgâr onu bulutların üzerine kaldırdı. Çocuk orada öldü ve tahtın üzerine düştü. Hz. Süleyman hatasını anladı. Çünkü Allah'a dayanmamış bulutlar içine çıkarmayı yeğlemişti. Hemen pişman oldu. Tövbe ederek secdeye kapandı. Üç gün kimsenin huzuruna çıkmadı.

Allah Teâla:

- Üç gündür halkın içine çıkmadın. Kullarımı ihmal ettin, diyerek hafifçe azarladı.

Rivayete göre Hz. Süleyman'ın oğluna çok üzüldü. Zira başka oğlu yoktu.

İki melek insan şeklinde Hz. Süleyman'a geldiler.

Biri: Bu adam benim ekinime girdi ve ekinimi bozdu, dedi.

Hz. Süleyman:

- Niçin bu adamın ekinine girdin? dedi.

Öteki adam:

- Bu adam halkın yolu üzerine ekin ekmiş. Başka bir yol yoktu. Ben de öyle geçtim, dedi.

Hz. Süleyman davacıya:

- Halkın yolu üzerine niye ekin ektin? Buranın yol olduğunu bilmez miydin? dedi. O da:

- Ya Süleyman! Doğanların öleceğini bile bile niçin ölüm yolu üzerinde oğlan doğurdun? diye sordu. Ve ortadan kayboldular.

Hz. Süleyman durumu anlayıp tövbe edip secdeye kapandı:

- Ey Yüce Rabbim! Beni affet! Bana öyle mülkler ver ki o, benden başka kimseye lâyık olmasın. Zira bütün istekleri yerine getiren sensin, dedi.

Saîd bin Cübeyd şöyle diyor:

- Hz. Süleyman; Ey Allah'ım! Bana bir mülk ver ki hiç benden sonra kimseye verilmesin! demesi bana verdiğin mülk bir daha elimden alınmasın manasınadır. Bazılarına göre ise; onun peygamberliğine işarettir. Bazıları da ilahi hükmü yerine getirememek korkusundan böyle söyledi derler.

Rivayete göre Süleyman (A.S) Saydun ilinde Firengistan reisini öldürdü. Onun kızını kendine eş olarak aldı. O hanım babasının resmini yapmak için izin istedi. Hz. Süleyman da ona izin verdi. Bu kadın yaptığı bu resme gizlice tapınır idi. Berhiya oğlu Asaf isimli vezir bu durumu Hz. Süleyman'a arz ederek bildirmek istedi ve kendisinden izin aldı. Vaazında bütün peygamberlerin hallerini anlattı. Sıra Hz. Süleyman'a gelince:

- Süleyman'ın durumu küçükken iyi idi, dedi ve büyüdüğü durumdan hiç söz etmedi.

Meclisten ayrılınca Hz. Süleyman:

- Niçin böyle andın? dedi.

- Evvelki halin şimdiki halinden iyi olduğu için, dedi.

Hz. Süleyman:

- Nasıl! diye sordu.

Asâf:

- Senin evinde kırk gündür puta tapılıyor. Acaba bu doğru mudur? dedi.

Hz. Süleyman:

- Böyle bir şeyden haberim yoktur dedi.

Hz. Süleyman durumu öğrenince Allah Teâla:

- Ey Süleyman! Sana kim izin verdi de puta tapan bir kadını evinde alıkoydun? Belâya hazır ol! buyurdu.

Bir gün tuvalete girerken Sahir'dli bir cin yüzüğü tutmak üzere istedi. Mübarek yüzüğü aldı. Hz. Süleyman'ın tahtına oturdu. Kırk gün hükmetti. Hz. Süleyman tahtından uzak kaldı. Bir şey yemedi ve içmedi. Bir gün deniz

kıyısında balıkçıların balık avladıklarını gördü. Yanlarına gitti. Onlar sen kimsin? diye sordular. "Ben Süleyman'ım dedi. Onlar da, sen yalan söylüyorsun dediler. Biri kendisine sopa ile vurdu. H. Süleyman ağlamaya başladı. Melekler de onunla ağlaştılar.

Allah Teâla:

- Bu ağlama ona rahmettir, azap değildir. Ben onun tahtını yine ona vereceğim, buyurdu.

Hz. Süleyman bu durumda iken Sahir tahtta yanlış bir hüküm verdi. Onun Süleyman olmadığını anladılar. Sahir'i yakalamak istediler. O da kaçıp kale duvarına çıktı. Yüzüğü oradan denize attı. Allah emriyle onu bir balık yuttu. O da ağa takılıverdi. Balıkçılar çok balık tutmuşlardı. Bu balığı Hz. Süleyman'a verdiler. Hz. Süleyman balığı yararak içinden yüzüğünü aldı. Son derece mutlu oldu. Kendine gelip tekrar tahtına oturdu.

Beyt-i Mukaddes'in Yapılması

Hz. Davud Beyt-i Mukaddesi Hz. Musa'nın çadırı kadar yapmak istedi. Hz. Musa namaz kılacağı zaman o taşa döner namaz kılardı. Çünkü Melekler o taş üzerinde İlahi nuru görmüşlerdi. Hz. Davud mescidi yaptı ama yaptıktan sonra hemen yıkıldı. Hz. Davud durumu Allah Teâla'ya arzetti.

Hak Teâla Hazretleri:

- Senin elin kana bulandı. Kan dökmüş kimseler benim evimi yapamazlar, buyurdu.

Hz. Davud:

- Ya Rabbi! Ben harp anında kâfirleri öldürdüm, dedi.

Hak Teâla:

- Evet, harp anı idi. Ama onlar benim kulum değil mi? diye buyurdu.

Hz. Davud:

- Ya Rabbi! Öyle ise bu beytini kim yapacak? dedi.

Allah Teâla:

- Senin oğlun Süleyman, diye buyurdu.

Hz. Davud öldükten sonra yerine geçen oğluna Allah, Hz. Musa'nın çadırının yerinde, mukaddes kaya üzerinde Mescid-i Mukaddesi yapmasını emretti.

Hz. Süleyman bütün cinlere ve insanlara toplanmalarını söyledi. İnşaat işini kendilerine taksim etti. Cin ve şeytanları mermer getirmek üzere görevlendirdi. Onlar gitti mermer ve ak mermer getirip Beytin Harem dairesi için hazırladılar. Sonra Mescidin bölümlerinin yapılmasını emretti.

Cinler ve şeytanları üç kısma ayırdı:

Bazıları denizlerden altın, gümüş ve incileri ve yakutları getirdiler. Bazıları, diğer bazı cevherleri getirdiler. Bir kısmı da misk ve amber getirdiler. Sonra ustalar toplandılar. Ak, sarı ve yeşil mermerden mescidi yaptılar. Kubbeyi inci ve mercan ile duvarlarını da yakutlarla süslediler. Yerlere firûzeden taşlarla döşediler. Geceleri etrafı aydınlatırdı. Dünya'da benzeri bir yer yoktu.

İbni Abbas şöyle naklediyor:

- Allah cinlerin üzerine bir melek vazifeli kıldı. Elinde ateşten bir kırbaç vardı. Onlar Hz. Süleyman'ın emrini unutunca onlara o kamçıya vurarak görevlerini hatırlatırdı.

Hz. Süleyman Allah'tan üç şey istemiştir;

Birincisi: Kendinden sonra Allah'ın kimseye vermeyeceği bir mülk.

İkincisi: Hikmet.

Üçüncüsü: Kim mescidinde iki rekât namaz kılar ise suçlarının affı idi.

Allah, ona istediğini verdi. Mescidi de bayram günü tamamlandı.

Belkıs Kıssası

- Hz. Süleyman Beyt-i Mukaddesi tamamlayınca Hacc etmek üzere Mekke'ye gitti. Orada, beş bin deve, beş bin sığır, yirmi bin koyun kurban etti. Sonra Yemen'e, Sana'ya gitti. Mekke ile Sana arası bir aylık yoldu. O, öğlen Sana'ya vardı. Orası çok güzel bir yerdi. Orada durup namaz kılmak istedi. Tuhaf bir Hud-hud kuşu gördü. (Çavuş kuşu) Onun adı Ayfer idi. Ayfer, Süleyman (A.S)'ın Hud-hud'una Belkıs'ın mülkünü anlattı.

Belkıs'ın on iki veziri, beyi ve komutanı vardı. Her beyin de binlerce askeri bulunuyordu.

Hz. Süleyman'ın Hud-hud'u bunu işitince diğer Hud-hud ile beraber giderek o durumu gördüler. Eğlenceye dalıp geciktiler. Hz. Süleyman Hudhud'u arattı, bulamadı. Hud-hud dönünce kanadından kuyruğundan çekti. Başından tutup çekti.

Hud-hud:

- Ya Süleyman! Allah karşısında duracağın günü hatırla!

Hz. Süleyman bu sözü duyunca onu affetti.

Hz. Süleyman bir mektup yazdı. Belkıs'a verilsin istedi. Hud-hud'u görevlendirdi. Belkıs, Sebe şehrinin kraliçesi idi. O mektup şöyle başlıyordu. (Şüphesiz O Süleyman'dandır) Başında Besmele yazılı idi. Çünkü Peygamberler, önce Allah'ı anarak başlarlar. Hz. Süleyman da öyle yaptı. Mektubu mühürleyerek Hud-hud'a verdi. Mektubu Hud-hud Belkıs'a getirdi. Belkıs Hud-hud'u görünce kapıyı kilitledi. Anahtarı başının altına koyup uyudu. Hud-hud pencereden girerek mektubu Belkıs'ın göğsüne koydu. Belkıs uyanıp mektup ve mührünü görünce korktu. Adamlarını toplayıp:

- Bana Süleyman'dan bir mektup geldi. Gayet güzel ve şerefli bir mektuptur. Onda şöyle yazılmaktadır:

- "Bu mektup Süleyman'dandır. Bana, uyun. Bana karşı gelmeyin! denmektedir.

İleri gelenler:

- Askerimiz çoktur! İstersen onunla savaşalım, dediler.

Belkıs:

- Ey Kavmim! Hazır bekleyin, benden ayrılmayın. Bir hükümdar bir ülkeyi almaya gelirse orasını harabeye çevirir. İleri gelenleri öldürün. Ben Süleyman'a hediyeler gönderip durumu öğrenmek istiyorum, dedi.

Belkıs elleri kınalı kız elbisesi giydirilmiş beş yüz delikanlı gönderdi. Ayrıca erkek elbisesi giymiş beş yüz de cariye gönderdi. Kerpiç, iriliğinde iki altın, inci ve yakutlarla süslenmiş bir taç, bir hokkaya konmuş büyükçe bir inci gönderdi. Bu incinin deliği eğri idi.

Şöyle de haber saldı.

- Bu inciyi cinler ve insanlardan başkası iplik taksın, dedi.

Ayrıca bir taş göndererek, bu taşı da insan ve cinlerin dışında birisi delsin diye haber etti.

Belkıs:

- Eğer peygamber ise kızları, oğlanları ayırt eder, öfkelenmez. Yoksa o bir padişahtır, dedi.

Hud-hud bu sözleri duyup Hz. Süleyman'a gelip söyledi. Hz. Süleyman cinlere emretti. Altın ve gümüş kerpiçler yaparak meydanda 20 mil kadar yer döşediler. Dünyada mevcut yabani hayvanlar onun çerlerine getirildi.

Cinler, Hz. Süleyman'ın sağ ve solunda el bağladılar. Hz. Süleyman tahta çıktı. Çevresine kürsiler kondu. Oraya da diğer Peygamberler oturdular. Canavarlar o altınlar üzerine pislediler. Türlü şekillerde uzanıp yattılar. Belkıs'ın adamları bu durumu görünce getirdikleri kerpiçleri bir köşede bıraktılar ve huzura geldiler.

Hz. Süleyman'a mektubu verdiler.

Hz. Süleyman:

- İçerisinde iri inci bulunan hokka hani! dedi.

Belkıs'ın elçisi alıp getirdi ve iplik takılsın, dedi.

Hz. Süleyman inciye iplik takılması için ağaç kurduna emir verdi. Kurt ağzına bir kıl alıp bir yerden girip öteden çıktı. Sonra ağaç delen kurt o taşı da deldi.

Sonra Hz. Süleyman gelenlerin ellerini ve yüzlerini yıkamaları için su getirtti. Cariyeler sağ elleri ile su alıp yüzlerini yıkadılar. Oğlanlar ise sol elleri ile sol ellerine su koyup yıkadılar. Hz. Süleyman kız ve oğlanları böylece anladı.

Hz. Süleyman armağanları almadı ve Belkıs'ın elçisine:

- Dön! Melike'nin yanına git, dedi.

Dönüp Melike'ye durumu bildirdiler.

Melike:

- Süleyman hükümdar değil, bir peygamberdir, dedi.

Rivayete göre Hz. Süleyman:

- Ey Askerlerim! Kim Belkıs'ın tahtını buraya getirir? dedi.

İfrit:

- Sen yerinden kalkmadan ben buraya getiririm, dedi.

Hz. Süleyman:

- Daha çabuk istiyorum, dedi.

Asaf bin Berhiyâ:

- Gözünü açıp kapayıncaya kadar ben getiririm dedi ve anında getirdi.

Hz. Süleyman:

- "Haza bin Fadli Rabbi (Bu Rabbimin fazlındandır) dedi, şükretti.

Ondan sonra da Belkıs gelmiştir. Bazıları onu Cebrail, bazıları da Süleyman mucize göstererek getirmiştir dediler.

Rivayete göre Hz. Süleyman Belkıs'ı kendisine almak istedi. Cinler buna çok üzüldüler. Onların bildiklerine göre Belkıs'ın annesi cin idi. Süleyman'ın ondan bir oğlu olacaktır. Onda insan ve cinlerin gücü birleşeceğinden çok kuvvetli olacak ve cinleri oralardan sürme ihtimali olacaktır. Bu durumdan korkmakta idiler.

- Ya Süleyman! Belkıs'ın aklı eksik ve baldırları kıllı ayağı merkep ayağı gibidir, dediler. Hz. Süleyman su üzerine sırça dökmelerini emretti. Belkıs üzerinden geçince ayağına bakma imkânı olacaktı.

Belkıs gelince:

- Bu taht senin midir? diye sordular.

Belkıs:

- Benim tahtım hemen hemen aynısıdır, dedi.

Hz. Süleyman aklının da yerinde olduğunu anladı. Belkıs sudan beriye geldi. Sırçayı su sanarak ayaklarını azıcık çemredi. Fakat su olmadığını anlayınca utanıp elbisesi ile ayaklarını örtüverdi. Sırçanın (ayna) üzerinden sıçradı.

Hz. Süleyman Belkıs'ı imana davet etti. Belkıs kabul ederek Müslüman oldu. Hz. Süleyman kendisine nikâh etti. Süleyman'ın Belkıs'tan bir oğlu dünyaya geldi. Adını Davud koydu.

Rivayete göre Allah, Süleyman'a öyle bir sultanlık verdi ki, hiçbir padişaha öylesi verilmemiştir. İnsanlar, cinler, şeytanlar, hayvanlar, kuşlar, yeller, Doğu'dan Batı'ya her şey onun emrinde idi. Zira Allah Teâla:

- Süleyman'ın cinlerden, insanlardan, kuşlardan orduları toplandı. Bütün bunlar onun elinden idare ediliyordu. (Neml Sûresi 117. Ayet)

Hz. Süleyman insanlar ile ilgili işleri **Asâf Bin Berhiyâ**'ya vermişti. Bu zat onun veziri idi.

Birçok cihan pehlivanı onun emrinde idiler. Onlar da binlerce kişiyi idare etmekte idiler. Devleri ise **Demiryat**'a havale etmişti. Bunların bazısı insana benzer kaptan gövdeli, öküz başlı, yılan şekilli idi. kimisi ejderha başlı doğan gövdeli idiler. Bazısı maymun yüzlü eşek ayaklı, aslan benzeri fil gövdeli, bazıları dört ayaklı, başları göğüslerinde ve ağızlarında, ateş fışkırır halde idi. Rızıkları sıcak esen yel, içtikleri kaynar su idi.

Kuşların amirliğine de **Sümürg**'ü baş tayin etmişti. Ak baba beyler beyi, idi.

Yırtıcı hayvanlara ise fili baş seçti. Yılanların amirliğini de ejderha yapıyordu. Bütün yaratıklar her an saf saf olarak hizmeti hazır beklerlerdi.

Hz. Süleyman Cinlere:

- Bana bir döşek dokuyun bir ipi altın, bir ipi gümüş olsun. Üzerinde koşar halde bir geyik bulunu bir ovayı andırsın.

Cinler, çeşitli resim ve şekiller ve türlü tülü renklerle bir döşek yaptılar renklerini ayırmak imkansızdı. Uzunluğu ve eni üç mil idi. üzerine bir taht koydular ki çeşit çeşit cevherlerle süslü ve pırıl pırıl parlıyordu. Sağında altın ve gümüş on iki bin taht vardı. Onlarda peygamberler ve veliler otururdu. Sol yanında sandal ağacından on iki bin taht vardı. Onda ise İsrail oğullarının bilginleri otururlardı.

Hz. Süleyman'ın tahtı, hepsinden dört arşın yüksekte idi. Tahtın altın ve gümüşten yetmiş adet mihrabı vardı. Her mihrapta bir veli otururdu. On iki bin büyük âlim Tevrat ve Zebur'u incelerlerdi. Hepsinin sesleri Hz. Süleyman'a ulaşırdı. Bu tahtı rüzgâr her gün bir aylık mesafeye götürüp getirirdi. Hz. Süleyman'ın üç yüz nikâhlı hanımı ve yedi yüz cariyesi vardı. Hepsiyle yakınlığı vardı. Tahtın iki yanında, gözleri gevheden, tüyleri lâl'den saçları zebercedden, iki tane aslan heykeli vardı. Bunlarda özel sütunlar üzerine oturtulmuştu. Tahtın yetmiş ayağı vardı. Her ayakta som altından bir aslan otururdu. Bunlar elleriyle birbirlerine gevherler gönderirlerdi. Her aslan bir ejderha üzerinde idi. Onların yanında altından tavuslar ve akbabalar vardı. Hz. Süleyman ne zaman o tahta otursa, gevher gözlü, güneş yüzlü güzeller karşısında durur, kendisine inci saçarlardı. Orada bulunan insanların arkasında bir dev, ayakta durur, her devin arkasında da bir yırtıcı hayvan pençesi açık olarak beklerdi. Havadan kuşlar kanat çırpar, gölge yaparlardı. Sağ yanında yalın kılıç bir melek durur, asi devlere kılıç kullanırdı.

Ka'bul Ahbâr da denildi ki:

- O tahtın adı **Cennet Yıldızı**'dır. Hz. Süleyman Azrail elinden kurtulmayıp altmış yaşında ecel şerbetini içmiştir. Ama kabrinin nerede bulunduğu bilinmemektedir.

Bazıları Kızıldeniz'in yanında olduğunu söylerler. Elli yaşında bir bahar ortasında öldüğünü söyleyenler de vardır. On yaşından kırk yaşına kadar hükmetmiş derler. Bazıları da, elli beşte öldü der.

Bu muhakkak bilinmelidir ki, Hz. Süleyman'ın Peygamberliği, risalet ve hilafet sıfatları verildiği halde, Bu aşağılık âlemde sultanlık etmiştir.

Yüce âlemlerde de sultanlık etmesi gerekir. Çünkü Süflî âlemlerde ki sultanlık ancak ulvî âlemin kudretiyle mümkündür. Hz. Süleyman cinlere, insanlara ve her türlü yaratığa hükmetmiştir.

Allah, isim ve sıfat itibariyle her zaman tecelli etmektedir. Böylece Allah'ın kuvvet ve kudreti belli olur. Bu isimlerden bazıları, mucid (Yoktan icad eden), muhyî (hayat veren-dirilten) gibi âlemin varlığını bildirirler. Bazıları da muid (gözeten), mümit (öldüren) gibi varlığın sona ereceğini bildiren sıfatlardır.

Allah bazen bir varlığı icad eder ve o, eşyada tecelli eder. Bazen de o varlığı yok ederek varlığını gösterir. Böylece gücü belli olur.

Zira Kur'an-ı Kerim de:

"O' her gün (an), bir iştedir. (Rahman Sûresi 29. Âyet) Yani Allah her an bir işle meşguldür. Akılları şaşırtacak icadlara kadirdir. Her şeye gücü yeter. Celâli yüce, bağışı sonsuzdur.

Hz. Süleyman'ın âleme hükmetmesinin sebebi, mülkün ona armağan olarak verilmesindendir. Allah Teâla, onu, babası Davud'a vermişti. Zira Kur'an'da şöyle buyrulmaktadır:

"Biz Davud'a oğlu Süleyman'ı ihsan ettik." (Sâd Sûresi 29. Âyet)

İhsan ve hibe, nimet yoluyla verenin armağanıdır. Ne, Süleyman'ın kalbinin saf ve genişliğinden ne de, göklerdekilerin himmetinden ve hatta bir çalışmanın da eseri değildir. O yalnız Allah vergisi ve Rabbinin ona armağanıdır.

Hz. Süleyman yerde ve göklerde hüküm sahibi olunca bütün yaratılmışlar kendisine boyun eğerdi.

Belkıs'ın tahtını bir anda Süleyman'ın huzuruna getiren Berhiyâ oğlu Asaf hakkında tefsirciler şöyle görüş bildirmişlerdir.

- Vezir, Belkıs'ın tahtını iki aylık yoldan ve yer altından getirmiştir.

Şeyh Muhiddin şöyle der:

- Bir zaman hareketi, zamana bağlı ve onunla sınırlı bir hareketi vardır. Ancak Belkıs'ın tahtı göz açıp kapamadan daha kısa bir zamanda geldiğinden bu harekette zamana bağlılık yoktur. Hareket yoksa hareket eden bir şey de yok demektir. Bu taht ise Belkıs'ın tahtıdır. Yemende bulunan Belkıs'ın tahtı orada yok olmuş, Süleyman'ın huzurunda icad edilmiştir.

O yüzdendir ki Belkıs'a:

- Bu senin tahtın mıdır? dendiğinde;

- Sanki o dur, ona benziyor, diye cevap vermiştir.

Bundan anlamamız gereken de şudur:

- Eşya tümüyle Allah'ın emriyle bir anda yaratılır veya bir anda, yok edilir.

Allah şöyle buyurmaktadır:

"Hayır onlar bu yeniden yaratıştan şüphe içindeler." (Kâf Sûresi 5. Âyet)

Bunu bilmemiz gerekir ki, bütün yaratılmışların hepsi bir yaratmanın eseridir. Gerçek bir mevcud değildir. Zira mevcuda yok olmak yoktur. Yok olan şeyde vücud olmaz. Gerçek vücud Allah'ındır. O her an bakidir. Kâinatta tek hükümdar odur. Allah'tan başka cümle yaratıklar yokluğa mahkûmdur. Çünkü bunlar bütün Allah'ın eseridirler. Eser, vücut yerine geçemez. Bu kaideye uymak gereklidir. Ancak böylece Allah'ın yüce kudretini kavramamız mümkün olabilir.

Hazreti Lokman Bahsi

- Hz. Lokman, Hz. Eyyûb'un kız kardeşinin oğludur, yani yeğenidir.

Hz. İkreme:

- Lokman bir peygamberdir, diyor.

Süddî, Lokman peygamber değildir, demektedir. Bazıları ise:

- Allah Teâla Lokman'a ***"Peygamberliği mi istersin yoksa hikmeti mi?"*** diye sormuş Lokman da hikmeti seçmiş dediler.

Lokman'a:

- Niçin hikmeti seçtin? dedi.

- Allah Peygamber olarak seçtiği hiçbir kimseyi serbest bırakmamıştır. Bu yüzden ben de hikmeti seçtim demiştir.

Zira Allah Teâla:

And olsun ki biz Lokman'a Allah'a şükret diyerek hikmeti verdik. Kim şükrederse, ancak, kendi faidesi içindir. (Lokman Sûresi 12. Âyet)

Rivayete göre Lokman bir gün rüya gördü. Dediler ki:

- Ey Lokman senin yeryüzünde Peygamber ve halife olman gerekli midir?

Lokman Aleyhisselâm:

- Bana belâlardan afiyet üstündür. Çünkü Peygamberlikle birlikte bana belâlar da gelir, dedi.

Melekler:

- Peygamber olmadın. Bu belâların geleceğini nereden biliyorsun? dediler.

Hz. Lokman:

- Ben biliyorum ki, kim hükmeder ise çok güçlükler içerisindedir. Doğru hükmederse iyidir. Zulüm edense cehennemdedir. Dünya da şerefli olmak, hakir olmaktan iyidir. Ahrette hor olmaktan, şerefli olmak üstündür. Kim ki dünyayı ahirete tercih ederse dünyada fitneye uğrar. Ahrette de Allah'ın lutfundan mahrum kalır, dedi.

Melekler onun bu sözlerini işitince hayret ettiler. Hz. Lokman uykusundan uyanınca Allah ona hikmeti verdi.

Bazılarına göre Lokman peygamber değildir. Ama hükümdar olmuş, millete adaletle hükmetmiştir.

Vehb bin Münebbih der ki:

- Lokman Habeşli bir köle idi. Marangoz idi. Çok temiz ve iyi bir insandı. Sonra Allah onu kölelikten kurtardı.

Bir kişi Hz. Lokman'a şöyle dedi.

- Sen bir köle idin. Bu makamı nasıl elde ettin?

Hz. Lokman:

- Doğru söz ve emaneti yerine vermekle buldum, dedi.

Mücahit dedi ki:

- Allah Hz. Lokman'a hikmet verdi demek tam olgun bir akıl, Allah bilgisi, Hak'a sadakat ve doğruluğu verdi demektir. Şimdi bu hikmet ve ilimle amel etmek demektir.

Bazılarına göre ise:

- Hikmet bütün eşyanın özelliklerini bilmektir.

Hz. Lokman bir gün sefere giderken bir çocukla karşılaştı ve çocuğa:

- Benim babam ve annem ne oldu? diye sordu.

Çocuk:

- Öldüler, dedi.

Hz. Lokman:

- Benim işim bitti, kederim gitti dedi, çocuğa:

- Kardeşim nasıl oldu? diye sordu.

Çocuk:

Kardeşin de öldü, dedi.

Hz. Lokman:

- Kanatlarım kırıldı, dedi.

Hz. Lokman tekrar sordu.

- Oğlum nasıl oldu? dedi.

Çocuk:

- Oğlun da öldü, dedi.

Hz. Lokman:

- Gönlümün rahatı kayboldu, gitti dedi.

Rivayete göre Hz. Lokman şöyle demiştir:

- Kim yalan söyler ise yüzünün nuru gider, yüzünde yüz suyu kalmaz. Edep nesep ve soydan üstündür. Amel de maldan üstündür. İlim ise dünya ve dünyadakilerden üstündür. Mutluluğun, saadetin şartı dörttür.

1- Doğruluktur.

2- Edep ve tevbiyedir.

3- Yumuşak huyluluk ve güzel ahlaktır.

4- Emaneti ehline vermektir.

Lokman (A.S.), Hz. Davud'un veziri idi. Tam bin yıl ömürsüzdü. Artık Lokman peygamberdir, velidir demenin lüzumu yoktur. Her şeyin doğrusunu Allah bilir.

Bazıları şöyle der:

- Kime hikmet ve Kur'an verilse, ona önceki kitaplardaki faziletlerde verilmiş olur. Bu yüzdendir ki kendisine hikmet ve kuran verilen, kendini çok iyi bilmelidir. Dünyaya meyl etmemelidir. Bu yüzdendir ki âlimlere verilenler, dünyalıktan daha üstündür. Bunun için Allah Teâla şöyle buyurmuştur:

"Dünyanın faidesi pek azdır." (Nisâ Sûresi 77. Âyet)

Zülkarneyn Kıssası

Veheb bin Münebbih naklediyor:

Zülkarneyn Rumlu idi. Bazılarınca da Yemen krallıklarından Tebâra'dan idi ve adı Su'b idi.

Zülkarneyn Allah'ın inayeti ile Salih bir insan oldu.

Allah Teâla:

- Seni dilleri ayrı kavimlere davetçi olarak gönderiyorum. Onlar dört kavimdir.

1- Doğudadır ve adı Nasık'tır.

2- Batıdadır ve adı Mensek'tir.

3- Güneydedir ve adı Hâvil'dir.

4- Kuzeydedir ve adı Te'vâ'dır.

Onların arasında iki kavim vardır. İnsanlar ve cinlerdir.

Hz. Zülkarneyn:

- Ey Rabbim! Hangi kuvvetle onlarla mücadele edeyim. Onlarla nasıl savaşayım. Onlara hangi dille hitap edeyim.

Hak Teâla:

- Nur ve zulmeti senin emrine verdim. Önünde aydınlık, arkanda karanlık yürüsün. Senin emrine uysun, dedi.

Âlimler onun âlim ve Salih bir hükümdardı, der. Ona Zülkarneyn dediler. Söylendiğine göre, biri sağında, biri de solunda iki boynuzu vardı.

Resulullah'a:

- İskender Peygamber midir? diye sordular:

- Hükümdar idi. Bütün yeryüzünü dolaştı.

Zülkarneyn, Peygamber mi, değil mi diye tartışmaya gerek yoktur. Doğrusunu Allah bilir demek, kâfidir.

Mücahid'den şöyle nakledilir:

- Yeryüzünün dört kişi bütünüyle hükümdar oldu. Bunlardan ilk ikisi mü'min, diğer ikisi kâfirdirler. İskender ve Hazreti Süleyman mü'min, Nemrut ve Buhtunnasır ise kâfirdiler.

Rivayete göre Nuh'un üç oğlu vardı. Biri Sâm idi. Sâm Arap ve Âdem'in babası idi. Diğerinin adı Nazm idi. O da Habeş'in ve zencilerin babası idi. Üçüncünün adı Yafes'tir. Türklerin, Slavların, Rumların Ye'cüc ve Me'cüc'lerin atası Yasef'tir. [Uç (cuc)] Lugatte ateş yalığı demektir. Bunlar zarar vermekte ateşe benzerler.

Huzeyfe bunu şöyle naklediyor:

Ye'cuc, Me'cuc bir kavimdir. Bunlardan her bir bölük, dört yüz bin bölüktür. Bunlardan bir erkeğin bin oğlu olmadan ölmez. Bunlar ahırzamanda,

dünyayı harap etmek isterler. Kısa zamanda bütün dünyayı işgal ederler. Mekke, Medine, Kudüs, Tûr-ı sina'ya giremezler. Allah onları helâk eder. Cesetleri denize dökülür. Müslümanlar onlardan kurtulur.

Rivayete göre, Zülkarneyn, Doğuya, Batıya varınca bir kavimle karşılaştı. Onlar:

- Ye'cüc, Me'cüc yüzünden çok perişanız. Bizi kurtar dediler.

Sonra Hz. Zülkarneyn emretti. Demir Tunç ve diğer madenler getirdiler. Üç yüz mil arası olan iki dağ arasına su çıkıncaya kadar temeller kazdılar. Ağaçlar döktüler, demir parçaları ve kömürler döktüler. Körüklerle o demirler eritildi. Sonra demir ve bakır döktüler. Eni elli arşın ve yüksekliği üç yüz arşın idi. Böylece Zülkarneyn, demir ve bakırdan bir sed yaptı. Ye'cüc ve Me'cüc kıyamete yakın, Deccalin gelişinden sonra meydana çıkarlar. Dünyayı harabeye çevirirler. Hz. İsa'yı muhasara altına alırlar. Hz. İsa dua eder Allah onları helâk eder.

Hz. Zülkarneyn'in ölümü yaklaşınca bir kişi ona sordu:

- Atanı mı çok seversin? Yoksa üstadını mı?

Zülkarneyn:

- Üstadımı çok severim. Çünkü atam fani hayatımın sebebi, Üstadım ise ebedî hayatının sebebini hazırlar.

Zülkarneyn şöyle vasiyet etti:

- Ölünce sağ elimi tabuttan çıkarın. Elime bir top verin. Bu top dünyayı bir top gibi elime aldığımın örneği olsun. Sol elimi boş bırakın. Bu da ahirete boş gittiğimin nişanıdır.

Annesine ağlamamasını söyledi. Ağlayacaksan kimsesi olmayan biri için ağla, dedi.

Zülkarneyn otuz bir yaşında öldü. On yedi yıl hüküm sürdü ve zor şehrinde öldü.

Eşiyâ ve Ermiyâ Hazretlerinin Peygamberliği

(Tevratta isimleri geçen bu peygamberler Kur'an'da zikredilmiyor) İmam Bagavî tefsirinde şöyle demektedir:

- İsrail Oğulları arasında kötülükler çoğalınca, Allah onlara bir kral verdi. Kralın adı Sadûkiya idi. Bir de Peygamber gönderdi ki, ismi Şa'ıyâ (Eşiyâ) idi. Eşiyâ Tevrat emirlerine uyarak kavmini yönlendirecek idi. Bu arada birçok olay meydana geldi. Allah üzerlerine Babil hükümdarı

Sencâlib'i saldırttı. Sencalib'in altı yüz bin askeri vardı. Sadûkiyâ hastalandı. Eşiyâ bunun üzerine hükümdara:

- Sencârib altı yüz bin askeriyle sana geldi, dedi.

Sadûkiyâ:

- Ey Allah'ın peygamberi! Sana bu hususta vahiy gelmedi mi? diye sordu.

Hz. Eşiyâ:

- Hayır! Gelmedi, dedi.

Bunun üzerine Allah Teâla şöyle vahy etti.

- Krala söyle istediğini yerine halife seçsin! buyurdu.

Hz. Eşiyâ; Sadûkıya'ya durumu bildirdi.

Sadukiya:

- Ey Eşiyâ; Gel sen yerime halife ol! dedi.

Hz. Eşiyâ bu sözü işitince dönüp namaz kıldı ve çok ağladı;

- Ey Allah'ım! Benim gizli, açık neyim var ise hepsini bilirsin. Senin rızanla hükmettiğimi İsrail oğullarına bildir, dedi.

Allah Teâla:

- Ey Eşiya; Sadûka'ya haber ver, duasını kabul ettim. Halka iyi davranışından dolayı da ömrünü uzattım, buyurdu. Hz. Eşiyâ bu hali ona bildirdi. Sadûkiya çok sevinip hemen secde etti.

- Ya Rabbi! sen öyle büyük bir padişahsın ki mülkünü kime dilersen ona verirsin. Kimden dilersen geri alırsın. İstediğini şereflendirin. İstediğini alçak kılarsın. Görünen ve görünmeyen her ne varsa bilirsin. Duaları kabul eden, suçları bağışlayan sensin. Benden bu hastalığı gider, diye dua etti.

Allah Teâla:

- Ey Eşiyâ! Ona söyle incir suyunu hasta olan yerlere sürsün, iyi olur, buyurdu.

Sadûkiyâ öyle yaparak iyileşti. Ve Eşiyâ'ya Rabb'ine söyle bize ilim ve zafer nasip etsin, dedi.

Allah Teâla Eşiyâ'ya şöyle buyurdu.

- Sadûkiya'ya söyle yazıcılarından beşinin dışında herkesi helâk edeceğim.

Sabah olunca bütün herkes helâk oldu. Sadûkiyâ, kral Sencarib'i tutup zindana arttırdı.

Allah Teâla:

- Ey Eşiyâ! İsrail oğulları hükümdarına söyle, Sencârib ve beraberindekileri serbest bıraksın. Onlara ikramlar etsin. Onları ülkelerine göndersin onlar gidip kendi kavimlerini korkutsunlar.

Sadûkiyâ bu hali duyunca Sencârib'i serbest bıraktı.

Yedi yıl sonra Sencârib öldü. Yerine Buhtan Nasır hükümdar oldu.

Sadikiyâ ölünce Beni İsrail arasında çok savaşlar oldu. Allah Teâla: Hz. Eşiyâ'ya davetçilik görevi verdi ve:

- Onlara şöyle söyle! Siz Hakkın nimetlerini yer, ama nefsinize hizmet edersiniz. Hastalanırsanız, Allah iyileştirir. İsyan edince ona tövbe edersiniz. Allah sizi affeder. Siz niçin onun Tanrılığını inkâr edersiniz? Ve yine söyle:

- Bu dünya nasıl bir yerdir?

Onlar:

- Harap yerdir. Allah onu imar etti. Allah yıkarsa, kimse onu önleyemez. Denizleri, nehirleri, çeşitli meyveleri o yarattı. Bu dünya yaramaz bir yerdir. Diriler ölür, evler harap olur, dediler.

Allah Teâla, Eşiyâ'ya:

- Onlara söyle! Duvarları, benim dinim; sarayları şeriatım; ırmakları kitabım; uyacakları peygamberler has kullarım; bana yakınlaşmaları takva iledir, buyurdu.

Onlar dediler ki:

- Allah'a zikirde geri durmayız ama gönlümüz aydınlığa kavuşmuyor. Namaz kılıp, oruç tuttuğumuz halde nefsinizi temizleyemiyoruz, duamız kabul olmuyor.

Allah Teâla:

- Ey Eşiyâ! Ben onların oruçlarını nasıl kabul edeyim? Haram yerler ve yalan söylerler. Namazlarını nasıl kabul edeyim. Benden başkasına saygı duyarlar. Sadakalarını nasıl kabul edeyim? Sözleri başka, işler tamamen başkadır. Sözlerimi duyar da bunlar "Nakledilmiş sözlerdir" derler. Eğer samimi iseler, gaybe inansınlar. Şimdi rızam yoksulların, İzzet ve şerefim gözden düşmüşlerin, kuvvetim zayıfların, zenginliğim, dervişlerin ve ilmim cahilleredir. Bu dünyaya bir peygamber göndereceğim o hiç okumamıştır. Anadan doğma bir ümmidir.

O hiç yalan söylemez, sokakları gezmez. Halka eziyet etmez. Kendisi güzel ve çok merhametlidir. Huyca çok sakin, affetmek ve iyiliği öğütlemek ahlakıdır. Adalet işi, Hak şeriatı, Hidayet onun rehberidir. Onun milliyeti İslam ve ismi de Ahmed'dir. İnsanları doğru yola onun vasıtası ile çeviririm. Cehaleti hakikatle yok eder. Onunla ortadan kaldırırım. Onunla yoksulluk zenginliğe dönüşür. Az şey onunla çok hükmündedir. Halkı onunla birleştirir. Aynı arzulu gönülleri onunla birleştiririm. Onun ümmetini bütün ümmetlerden üstün tutarım. Çünkü onlar iyiliği tavsiye etmeyi, kötülükten alıkoymayı vazife bilirler. Bana candan inanır, namazlarını ihlas ile kılarlar. Benim yolumda savaşırlar. Bana gece gündüz ibadet ederler bende onları rahmetimle korurum. Zira ben rahmeti bol bir hükümdarım.

Hz. Eşiyâ bu durumu kavmine aktardı. Kendisini öldürmeye yeltendiler. Eşiyâ kaçıp dağa tırmandı. Ormanda mevcut bir ağaç yarıldı ve o ağacın içerine gizlendi. Şeytan onun cübbesinden yapıştı. Onlara saklandığı yeri gösterdi. Onlar ağacı bıçkı ile biçtiler ve Eşiyâ orada şehit oldu. Bundan sonra Allah Teâla, Ermiyâ (A.S)'a:

- Git kavmine söyle! Benim nimetlerimi onlara açıkla.

Hz. Ermiyâ:

- Ya Rabbi! Ben çok zayıfım, bunu nasıl başarayım? dedi.

Allah Teâla:

- Kalpler benim elimdedir. Onları ben istediğim şekle döndürürüm. Ben seninle beraberim. Sana kimsenin zararı dokunamaz, buyurdu.

Hz. Ermiyâ bunu duyunca yeniden kalktı. Onlara bir şeyler söylemek üzere de bir şeyler bilmiyordu.

Allah Teâla Ermiyâ'ya:

- Git onlara hutbe oku! diye buyurdu.

Ermiya, hutbesinde, itaatin sevabından ve isyanın günah ve cezasından söz etti ve şöyle söyledi:

- Allah Teâla şöyle and içer: ***"Yemin olsun ki onlara öyle bir fitne vereceğim ki, bu dünyada bir benzeri yoktur. Önce onların başına katı kalpli bir zalimi getireceğim. Sonra kara bulutlar gibi yürüyen orduları üzerlerine göndereceğim. Hepsi helâk olacaklar."***

Hz. Ermiyâ bu sözleri gelerek onlara söyledi. Kendisini dövdüler ve hapsettiler. Böylece Allah, Buhtunnasır'ı onların üzerine altı yüz bin

askeri ile gönderdi. Buhtunnasır, Kudüs'ü darmadağınık etti. Halkı kuyulara atarak, toprakla üzerlerini kapattı. Buhtunnasır tekrar memleketine dönerek hükümdar oldu. Bir gün bir rüya gördü. Fakat unuttu. Buhtunnasır dört Peygamberi de esir edip götürmüş idi. Bunlardan birisi Danyal Aleyhisselâm idi. Onları çağırıp rüyasını onlardan sordu. Bilemeyecek olurlarsa öldüreceğini söyledi. Bu dördü oradan ayrılıp gizli bir yere gelip dua edip ağladılar.

Allah Teâla onlara rüyayı bildirdi. Onlarda gelip:

- Sen acayip bir şey görmüşsün ayakları bakırdan, karnı gümüşten, arkası altından, başı demirdendir. Gökten inen bir taş onu param parça etti dediler.

Buhtunnasır:

- Sözleriniz doğrudur diyerek onları bırakıverdi. Rivayete göre, Beni İsrail arasında fitne çıkınca Allah, Buhtunnasır'ı altı yüz bin askerle gelerek onları helâk etti. Tekrar asi oldular. Allah, Rum hükümdarını üzerlerine gönderdi. Gelerek yüz seksen bin kişiyi öldürdü. Beyt-i Mukaddes'i yıktı. Ta Hazreti Ömer vaktine kadar harap kaldı. Hz. Ömer Kudüs'ü fethedince ordusu ile binayı tekrar inşa etti.

Allâme Zemahşeri şöyle diyor:

- Kudüs halkı iki defa fesat çıkardı. İlk fesatta Hz. Ermiya'yı şehit ettiler. Diğer fesatta da Hz. Zekeriya ve Hz. Yahya'yı şehit ettiler. Hz. İsa'yı da şehit etmek istediler. Allah böyle azgınlıklarından dolayı onları helâk etti.

Uzeyir Aleyhisselâm'ın Peygamberliği

Tefsir âlimleri şöyle söylemektedirler:

- Allah Teâla, Buhtunnasır'ı helâk etti. Uzeyir (A.S) Tevrat için ağladı durdu. Halkın içinden de çıkıp gitti.

Bir gün bir adam Hz. Uzeyir'e:

- Niçin ağlıyorsun? diye sordu.

Hz. Uzeyir:

- Tevrat'ı ateşte yaktılar diye, dedi.

O kimse de:

- Tevrat'ın eline geçmesini ister misin? dedi.

Hz. Uzeyir:

- Evet, isterim, dedi.

O kimse de:

- Haydi git! Elbiseni temizle ve oruç tut! Sonra da seninle yarın burada buluşalım, dedi.

Hz. Uzeyir oruç tutarak cübbesini yıkadı. Söyleyen yere geldi. Biraz sonra o şahıs da geldi. Elinde bir tas su vardı. O şahıs elbette bir melekti. Allah onu Hz. Uzeyir'e gönderdi. Sonra Hz. Uzeyir O sudan içti. Tevrat'ın bütün ayetleri hatırına geldi. Hz. Uzeyir bundan sonra İsrail oğullarının yanına geldi. Onlara Tevrat'tan okudu ve yakın alıp yazdı. Sonra Tevrat'ı bir yere gömülü buldular. Onun tam bir Tevrat olduğunu gördüler. Hz. Uzeyir'i çokça sevdiler. Tanrı'nın oğludur dediler. Fakat:

"O bunların eş tuttuğu her şeyden münezzehtir" (Tevbe Sûresi 31. Âyet) buyruldu.

İbni Abbas rivayet etmiştir:

- Buhtunnasır öldükten sonra, Hz. Uzeyir bir ağaç altında oturdu. Eşeğini de o ağaca bağladı. Oradan da memleketin yerle bir olduğunu gördü.

- Bu yıkık şehir yeniden nasıl imar edilir, dedi?

Allah, Uzeyir'in ruhunu alıp yüz sene orada yatırdı, onu tekrar diriltti. Uzeyir'e:

- ***Ne kadar uyudun?*** diye sordu.

Hz. Uzeyir:

- Birkaç gün kadar diye cevapladı.

Allah Teâla:

- ***Yüz sene yattın,*** buyurdu.

Hz. Uzeyir merkebine baktı ve onu ölmüş ve kemiklerini dağılmış olarak gördü.

Sonra da seslenildi.

- ***Ey kemikler bir yere toplanın.*** Kemikler bir araya geldi deriler giyerek canlanıverdi. Böylece eşek yeniden ayaklanmış oldu.

Ondan sonra Allah Teâla Uzeyir'e Tevrat'ı bütünüyle öğretti ve ona peygamberlik verdi.

Uzeyir Aleyhisselâm:

- Allah'ım! Hayır da, şer de sendendir. Şer işleyeni cezalandırırsın. Oysa onu da sen yaratmışsın, dedi.

Allah Teâla:

- Eğer bu inancını terk etmez isen seni peygamberlikten çıkarırım, buyurdu.

Rivayete göre, Allah ona şöyle buyurdu:

- Ey Uzeyir sen günahın küçüklüğüne bakma! O günahın kime karşı işlendiğine bak! Sen rızkın azlığına bakma! Onu verene bak. Sana bir belâ erişirse, kimseye şikâyet etme! Böyle eder isen ben de seni meleklerime şikâyet ederim.

Bundan sonra Hz. Uzeyir dünyasını değiştirdi.

Mettâ Oğlu Yunus Aleyhisselâm'ın Peygamberliği

Veheb bin Münebbih bildiriyor:

Allah Teâla, Yûnus'u İsrailoğullarına peygamber olarak gönderdi. Ona;

- Git onları doğru yola davet et! dedi.

Hz. Yunus gelerek onları imana davet etti. Onlar Allah'ı inkâr ettiler.

Hz. Yunus onlara:

- Üç gün sonra size azap gelecek, dedi ve içlerinden ayrılarak gitti.

Sabah olunca gökten bir kara bulut indi. Bu bulutu görünce helâk olacağız diyerek pişman oldular. Allah da gönüllerine tövbe nasip etti. Yüksek bir yere çıkararak tövbe ettiler ve imana geldiler. Yunus'a inandık dediler. Allah üzerlerinden azabı kaldırdı. O gün aşure günüydü. Hz. Yunus azabın kalktığını görünce kendisinin yalancı çıktığını zannederek çok üzüldü. Oradan uzaklaşarak bir limana geldi. Oradan da bir gemiye binip uzaklaştı.

Bir rivayette, Yunus iki oğlu ve hanımı ile yola çıktı. Yolda giderken birini kurt yedi, ötekide denizde boğuldu. Eşi ile de buluşamadı. Onu kaybetti. Bu duruma Hz. Yunus çok üzüldü ve ağladı.

Allah Teâla Hazretleri:

- Ey Yunus! Sen çocuklarından şikâyet ettin. Ben de onları elinden aldım. İstiyor isen tekrar geriye dön sana malını ve çocuklarını tekrar vereyim, buyurdu.

Hz. Yunus kavminden ayrılınca bir gemiye binmiş idi. gemiciler:

- Sen hür müsün, yoksa köle misin? diye sordular. Zira o sıralardan gemiciler köleleri gemiye almazdılar. Biraz gidince gemi durdu. Onlar:

- İçimizde kaçak bir köle var. Bu kendisini gizlemiş. Öyleyse bizde kura çekecek kime çıkarsa onu denize atarak yolculuğumuza emin olarak devam edelim dediler.

Kura çektiler ve bunu üç kere tekrar ettiler. Her üç çekilişte de Hz. Yunus'a isabet etti. Allah da büyük bir balığa gemiye yaklaşmasını emretti. Hz. Yunus balığı görünce kendini denize bıraktı. Balık da onu yuttu.

Allah Teâla Balığa:

- Yunus'un kılına dahi zarar verme. Yunus'u ben sana emanet olarak verdim, buyurdu.

İbni Abbas'da:

- Allah balığa, ***"Karnını Yunus için mescit kıldım, orada ibadet etsin"*** buyurdu demiştir.

Hz. Yunus balığın karnında kırk gün kaldı.

- Ey Allah'ım! Sen gerçek mabutsun. Sen her şeyden de münezzehsin. Ancak ben zulmedenlerdenim, diye niyaz etmekte idi.

Hz. Yunus balığın karnında bir gece, birkaç gün, bir hafta kaldı diyenler de vardır. Ancak doğruyu Allah bilir.

Hz. Yunus'u yutan balık gemiyi takip edecek yüzmüş ve Hz. Yunus'un nefes almasını sağlamıştır. Böylece Hz. Yunus Hak'ı zikredebilmiştir.

Balık Yunus Aleyhisselâm'ı kıyıya getirince de denize batmadı. Onu getirip kıyıya bıraktı. Bunu gören gemiciler hepten imana geldiler.

Hz. Yunus kıyıya çıkınca kıyıda bitmiş bir kabağın altına gitti. Vücudu çok narinleşti. Kabağa sinek konmadığı için o, bu kabağın altında oturmuştur. O sırada bir geyik gelerek onu emzirdi. İki melek gelerek giyecekler getirdiler. Hz. Yunus birini altına bürüdü. Diğerini de üstüne giydi. Sonra yürüyerek, ağaçlı bir köye ulaştı. Köylülerin ağaçların yemişlerini ziyan ediyorlardı. Onlara:

- Bu meyveleri niçin ziyan ediyorsun? diye sordu.

Hak Teâla Hazretleri:

- Ey Yunus! Meyvelere acıyorsun da, kendi kavmine niçin acımıyorsun? diye buyurdu.

Hz. Yunus hemen kavminin arasına geldi. Yunus'un geldiğini duyan kavmi onu karşıladılar. Şehre getirdiler. Allah ona hanımını ve oğlunu ve de malını geri verdi. Rivayete göre Yunus'un eşine bazı şahıslar geldi. Eşinin

onu incittiğini gördüler. Karısı söyleniyor, Hz. Yunus susuyordu. Onlar bu durumu görüp hayret ettiler. Hz. Yunus'tan bunun sebebini sordular.

- Bu gördüklerimiz nedir? dediler.

Hz. Yunus onlara şöyle dedi:

- Ben Allah'tan bana azap edeceksen dünyada et! diye dilemiştim. Bana bu hanımını huysuzluğundan dolayı almam emredildi. Ben de onunla evlendim. Ben şimdi azabımı çekmekteyim. Elimden başka bir şey gelmez.

Hz. Ali:

- *"Dünya azabı huysuz kadındır. Ahiret azabı ise cehennemdir"* diye buyurdu.

Hz. Yunus Ninova şehrinde ömrünün sonuna kadar kaldı ve orada da öldü.

Hz. Zekeriyya ve Hz. Yahya'nın Peygamberliği

Ka'bül Ahbar şöyle demiştir:

Hz. Süleyman'ın iki oğlu vardı. Birinin ismi *"Rahibâm"* öteki de *"İmran"* idi. Hz. Zekeriya Rahibâm'ın soyundandır. Hz. Süleyman'ın torunudur. Hz. Zekeriya'nın eşi *"Elyesa"* Hz. İmran'ın hanımının adı da *"Hanne"* idi.

Hz. Zekeriya marangozluk yapıyordu. Peygamber olmadan önce de Beyt-i Mukaddes'te ibadet ederdi.

Bir gün Hz. Cebrail gelerek, Hz. Zekeriya'ya selâm verdi. Hz. Zekeriya selâmını aldı ve ona:

- Sen kimsin? diye sordu.

- Ben Cebrail'im. Allah sana Selâm söyledi. Seni Beni İsrail üzerine peygamber kıldı. Onları Allah'a imana ve ibadete davet etmeni buyurdu. Allah'ı her zaman zikretmeni ve unutmamanı istedi. Kim Allah'ı unutursa, Allah onu rahmetinden uzak kılar. Kim ki Allah'ı anarsa Allah da onu anar buyrulmuştur.

Şimdi de İmran'ın eşi Hanne'den Hz. Meryem nasıl doğdu? Hz. Zekeriya, Meryem'i nasıl yanına aldı, bilmemiz gerekmektedir.

Müfessirler şöyle nakletmişlerdir:

- Hz. Zekeriya bir namazgâh yaptırdı. Kapısı epeyce yüksekti. Hz. Meryem'e bir hücre verilmişti. Meryem hücresine girer, çıkmazdı. Hayız görünceye kadar orada kalırdı. Hz. Zekeriya, Hz. Meryem'i hücresinden alır, hanımı olan teyzesinin yanına getirdi.

Mukatil şöyle naklediyor:

- Hz. Meryem hayızdan temizlenince boy abdesti alıp hücresine gelip oturdu. Hz. Zekeriya ne zaman Hz. Meryem'in hücresine gelse orada yaz ise kış, kış ise yaz meyvelerini mevcut görürdü. Bu durumu Meryem'e sordu:

- Bu meyveler nereden gelmektedir?

Hz. Meryem:

- Şanı yüce Rabbimdendir. Allah'tan kim dilerse ona, sonsuz nimetler bağışlar, dedi.

Zira Allah şöyle buyurmuştur:

"Allah kimi dilerse ona sayısız rızıklar verir." (Al-i İmran Sûresi 37. Âyet)

Hz. Hasan şöyle naklediyor:

- Zekeriya, Allah'ım! Bana kocadığımda bir oğlan ver, diye dua etti ve mihraba gidip oturdu. O sırada bir melek geldi.

- Ey Zekeriya! Allah sana bir oğlan çocuğu müjdeliyor. Adı Yahya olacaktır, dedi.

Zira Allah şöyle buyurmuştur:

"O mihrapta iken ve namaz kılarken, melekler ona şöyle seslendiler: Allah sana kendisinden gelen bir kelimeyi (İsa) tasdik edici bir efendi, nefsine hakim, Salih bir peygamber olan Yahya'yı müjdeler." (Al-i İmran Sûresi 39. Âyet)

Rivayete göre Hz. Yahya'ya Yahya denilmesinin sebebi onun ölmemesidir. Allah onu şehit etti. Allah'a karşı olan sonsuz itaati yüzünden Allah, onu kuşattı. O kulluğu ve itaati ile yaşamaktadır. Hz. Yahya hiçbir günah işlememiştir. Bir günahı asla hatırından bile geçirmemiştir.

Bir hadiste şöyle buyrulmuştur:

- Yahya hiç günah işlemedi, işlemeyi de hiç aklından geçirmedi. O nefsine hâkim, iffetli oldu. elinden geldiğince kadınlardan sakınırdı.

Hz. Zekeriya da:

- Ben ihtiyarım, hanımım da kocamıştır. Bizden nasıl çocuk olur, diye hayret etmekte idi. Zira Zekeriya doksan dokuz hanımı da doksan sekiz yaşlarında idiler.

Söylenildiğine göre Hz. Yahya ilk yaz ayının yirmi beşinde dünyaya gelmiştir. Otuz yaşına gelince de vahiy geldi ve:

- Ey Yahya! Kitabı kuvvetlice tut! yani devamlı olarak Tevrat'la meşgul ol, buyruldu.

Hz. Hasan şöyle naklediyor:

- Bir gün Yahya Aleyhisselâm, Hz. İsa'ya sen benden üstünsün, dedi.

Hz. İsa da:

- Hayır sen benden üstünsün. Çünkü Allah sana selâm vermekte, bense kendime selâm vermekteyim. Böylece sen benden üstünsün.

Hz. Yahya Allah'tan çok korkar ve çok ağlardı. Gözyaşları yanaklarında izler bırakmıştı.

Nakle göre: Hz. Zekeriya çok va'z verirdi. Eğer toplulukta Yahya varsa cenneti, yoksa cehennemi anlatırdı.

Bir gün Hz. Zekeriya öğüt vermekte idi. halkın içerisinde Yahya'yı göremedi. Oysa Yahya başını yakası altına alıp öyle dinlemekte idi. Bu yüzden Hz. Zekeriya, cehennemden söz ederek şöyle dedi:

- Cebrail Aleyhisselâm bana haber verdi. Cehennemde bir dağ vardır. O dağa "Sekrân" derler. O dağda bir dere vardır ki adı "*Gadban*"dır. Onda ateşten bir kuyu vardır ki, kuyunun derinliği iki yüz yıllık yoldur. Kuyuda ateşten tabutlar, o tabutta, ateşten uzun giysiler mevcuttur ve bağlanılmak üzere de ateş zincirler bulunmaktadır.

Hz. Yahya bu sözleri işitince doğruldu:

- Vah, vah! diyerek dağlara kaçtı. Hz. Zekeriya ve eşi onun peşine düştüler. Orada koyun otlatan birine rastladılar ve ona:

- Hiç ağlayan bir delikanlı gördün mü? diye sordular. Çoban:

- Şuradaki geçitte öyle birini gördüm, yerim cennet mi, yoksa cehennem mi bilmeden yiyemem ve içemem, diyordu ve ağlıyordu.

Hz. Zekeriya ve annesi varıp onu buldular. Annesi:

- Sana verdiğim emeğim ve sütüm hakkı için şu arpa ekmeğini ye! Benimle beraber eve dön, dedi.

Hz. Zekeriya da:

- Bu cübbeyi giymeni istiyorum, diyerek bir cübbe verdi. Hz. Yahya cübbeyi giydi. Evde annesi bir mercimek çorbası pişirdi ve çorbayı içerek uyudu. Bir rüya gördü. Rüyasında:

- Ey Yahya! Benim evimden iyi ev, benim komşumdan iyi komşu mu buldun? Ey Yahya! İzzetim hakkı için benim Firdevs cennetimi görsen zevkinden erirdin. Eğer cehennemimi görsen gözlerinden yaş yerine kan akar ve erir yok olurdun.

Hz. Yahya'nın üzüntüsü son hadde varınca, Allah Teâla onu esirgeyerek:

- ***Cehennemi size haram ettim***, buyurdu.

Bundan emin olarak ibadetlerimi arttırdılar ve Allah'ın cemalini görebilmek için şükürlerini de çoğalttılar.

Eşâri Resulullah'tan şöyle nakletmiştir:

- Bir gün Yahya şeytan ile karşılaştı ona:

- Ey İblis söyle, senin en çok sevdiğin kimdir? En büyük düşmanın da kimdir?

Şeytan:

- En sevdiğim mümin olduğu halde cimri olandır. En çok nefret ettiğim de, fasık olduğu halde cömert olandır, dedi.

Hz. Yahya:

- Nasıl! diye sordu.

Şeytan:

- Cimri müminin, cimriliği bana yeter. Fasık ki, merttir. Korkum bir gün tövbe eder. Allah da tövbesini kabul eder. O veliliğe yükselir. Sen bunu sormasaydın ben bunu, kimseye söylemezdim, dedi.

Zekeriya ve Yahya Peygamberlerin ölümü

Bir gün Hz. Zekeriya Yahudilerden kaçtı. Yahudiler ardına düştü. Onlar yaklaşınca bir ağaç gördü ve o ağaca:

- Beni sakla, dedi.

Ağaç ikiye yarılarak Zekeriya Aleyhisselâmın gizlenmesine yardım etti. Ama eteğinden bir kısmı dışarıda kaldı. Yahudiler onu arayıp bulamadılar. O sırada şeytan gelerek:

- İşte bu ağaca girdi, dedi. Bir testere getirterek o ağacı parçaladılar. Bıçkı Hz. Zekeriya'nın başına gelince bir ah çekti. Yer ve gökler galeyana geldi. O sırada Cebrail:

- Hz. Allah, bir daha ah ederse onu peygamberlikten silerim, buyuruyor, dedi.

- Hz. Zekeriya acıya katlandı. Ah etmedi ve Yahudiler onu arada şehit ettiler. Sonbaharın beşinci günü idi.

Söylenildiğine göre Beni İsrail arasında bir kral var idi. Onun başka bir erkekten kızı olan bir hanımı vardı.

O kadın kızını krala vermek istedi. Kralın başka bir kızla evlenmesinden korkuyordu. Böyle bir düşünce ile de düğün dernek yaptı. Hz. Yahya'yı düğüne davet etti. Hz. Yahya düğüne geldi. Kızını kocasına vermek istediğini söyleyip Hz. Yahya'dan izin istedi. Hz. Yahya:

- Allah indinde böyle bir evlilik haramdır, dedi. Böylece Yahya Aleyhisselâm düğün evini terk etti.

Kralın karısı çok öfkelendi. Hz. Yahya'yı öldürmek üzere hileler kurmaya başladı. Kralı içirip sarhoş ettikten sonra da kızını süsleyip kocasına getirdi.

- Yahya'yı çağırdım bu kızı sana vermek istediğimi söyledim. Yahya "haramdır" dedi ve çıkıp gitti. Senden onu çağırıp öldürmeni istiyorum, dedi.

Kral, Hz. Yahya'yı çağırarak:

- Sen bu evlenmeme haram mı dedin? diye sordu.

Hz. Yahya:

- Evet, bu kız sana haramdır. Çünkü senin kızın sayılır. Kral hemen emretti. Hz. Yahya'yı oracıkta boğazlayıp öldürdüler.

Hz. Yahya yaz mevsiminin yirmi beşi de şehit edilmiştir. O gün yer ve gök ehli onun için ağlaştılar. Onlar:

- Allah'ım! Hangi günahı için Yahya'yı öldürdüler, diyerek üzüntülerini belirttiler.

Hz. Allah:

- Benim Yahya kulumun asla bir günah yoktur. O hiç günahı da düşünmemiştir. Beni çok severdi. O beni sevdiği gibi bende onu severdim. Onu bunun için öldürttüm. Çünkü sevenler sevdikleri uğruna ölürler, buyurdu.

Hz. Yahya şehit edilince Hz. İsa aralarından ayrılıp gitti.

Allah onların üzerine Hirodos isminde bir kral gönderdi.

O Kral:

- Eğer Kudüs'ü alırsam, bütün halkını öldüreceğim. Hatta kanlarını su gibi akıtacağım, dedi.

Kudüs'ü aldı. Ama o eski kralı bulamadı. O, ölülerin arasında gizlenmiş idi. O gün Hz. Yahya'nın kanı için yetmiş bin insan katledildi. Gene de doymadı, yedi yüz oğlan çocuğunu da kestirdi. Kral yine de sükûn bulmadı. Kalanları da yakmak istedi. Kalanlar:

- Yahya Peygamber kanı hakkı için bizleri affet dediler. O da onları affedip Müslüman oldu.

İsa Aleyhisselâm'ın Peygamberliği

Allah Teâla buyurdu:

İmran'ın karısı: "Allah'ım, karnımdaki yavruyu, azatlı, bir kul olarak adadım. Benim bu adağımı kabul et. zira niyazımı hakkıyla bilen, işiten ve niyetimi kemaliyle bilensin." dedi. (Al-i İmran Sûresi, 35. Âyet)

Mukatil diyor ki:

- Hz. Meryem'in annesi Hanne, İmran'ın eşi ve Fakuza'nın kızı idi. İmran Mâsân'ın oğludur. Mâsân Hz. Süleyman'ın oğullarındandır.

Hane İmran'dan gebe kalınca şöyle söylemiştir:

- Allah beni karnımdakinden kurtarırsa onu, azatlı kılacağım. Bundan kasdı asla dünya işleri yaptırmamaktaydı. Sadece beyt Mukaddes'e hizmet edip, mihrabında ibadet etsin istedi.

Hz. Resulullah buyurmuştur:

- Annesinden doğan her çocuğa şeytan musallat olur. Ancak Hz. Meryem ile İsa'ya musallat olamamıştır.

Rivayete göre İmran hanımına şöyle dedi:

- Eğer karnındaki kız olursa ne yaparsın?

Hane bu söze çok üzüldü. Hz. Meryem doğunca da ona Meryem ismini verdi. Meryem: Tanrı'ya kulluk eden demektir. Doğunca kundağı Beyt-i Mukaddes mihrabına bırakıp gitti. Kudüs'ün ileri gelenleri onu alıp büyütmek istediler.

Hz. Zekeriya:

- Bu iş ancak bana yakışır. Çünkü onun teyzesi benim eşimdir, dedi.

İleri gelenler: "Hayır kura çekelim" dediler.

Zekeriya (A.S) şeriatına göre hareket ederek suya kalem bırakmak üzere anlaştılar. Kimin kalemi batmazsa, o doğru sayılır dedi. Hakkı böyle tayin ederlerdi. Bunlar Hz. Zekeriya ile Silvân suyuna geldiler. Irmağa kalemlerini

bıraktılar. Hepsinin kalemi battı. Hz. Zekeriya'nın kalemi Ürdün suyu üzerinde kaldı. Böylece çocuğu alma hakkı Zekeriya'ya verildi.

Zira Kurân-ı Kerim'de Allah şöyle buyurmuştur:

"Bunun üzerine Rabbi onu güzel bir rıza ile kabul etti. Onu güzel bir nebat gibi büyüttü. Zekeriya'yı onu büyütmeye memur etti." (Al-i İmran Sûresi 100. Âyet)

Böylece Zekeriya Meryem'i yanına aldı. Meryem büyüyünce de onu mabede kapattı. Besini cennetten yemişler alarak verilirdi. Bir gün Cebrail gelerek ona şöyle dedi:

- Ey Meryem! Allah'ın emrine uy! İbadetlerinde ayak üzerinde çok dur. Namazını uzat.

Hz. Meryem bundan sonra gece namazlarını uzatmaya ve ayakta çok durmaya başladı. Bazen yorgunluğundan ayakta duramaz olurdu. Yorgunluktan nerdeyse verem olacaktı.

Yine bir gün Cebrail gelerek ona:

- Allah Teâla seni temiz kıldı. Karnında bir oğlan çocuğu var. Zira o çocuk babasız meydana gelecektir. Allah sana bir kelime müjdeliyor, onu adı İsa'dır. O iki dünyada da seçkindir. Beşikte iken konuşur, büyüyünce de konuşur, diyerek gitti.

Hz. Meryem hayız gördü. Hayız bitince doğuya dönüp gusletti. Bundan dolayı Hıristiyanlar doğuyu kıble olarak kabul ettiler. Hz. Meryem gusledeken Cibril güzel bir delikanlı kılığında ona geldi. Hz. Meryem'e gözüktü. Hz. Meryem çok korktu. Cibril'i uzaktan gören Meryem:

- Senden Allah'a sığınırım, dedi.

Cibril:

- Ben elçiyim, Allah katından geliyorum. Allah sana güzel bir oğlan verdi.

Hz. Meryem:

- Ben Allah'tan korkan iffetli, namuslu bir kimseyim. Ben kimse ile yatıp zina etmedim. Nasıl bir oğlan doğururum? dedi.

Hz. Cebrail:

- Ama Allah buna kadirdir.

- "O oğlanı, insanlığa ibret, rahmet kudretinin delili olarak vereceğim?" buyuruyor.

Bazıları da şöyle söylüyor:

- Allah Teâla kitabında babasız bir peygamber yaratılacağını haber buyurmuştur. Bu yüzden İsa'ya kelime denilmişti. Çünkü o Allah'ın va'dinin neticesidir. Bazıları da "Kün" emrinden meydana gelince böyle denmiştir dediler.

Hz. Meryem doğuracağı zaman, kırda kuru bir ağaç vardı ve mevsim kıştı. Hz. Meryem bu ağaca dayanarak şöyle dedi:

- Keşke ben bu durumdan önce ölseydim. Bu halde başıma gelmezdi.

Hz. Meryem, Hz. İsa'yı doğurunca, Hz. İsa şöyle söyledi.

- Ben Allah'ın kuluyum. Benim için sakın üzülme. Ben Allah'ın peygamberiyim. Şimdi şu kara ağacı salla eteğine hurmalar dökülsün, dedi.

Meryem:

- İnsanlar bana sorarlarsa ne söyleyeyim? dedi. O zaman konuşmamayı nezretmişti.

- Sana gelenlere, konuşmamaya oruçlu olduğunu işaretle anlat ve beni göster, dedi.

Rivayete göre Marangoz Yusuf (*Yusuf-u Neccar*) diye birisi vardı. O kimse bunları alıp bir mağaraya götürdü. Ana oğul orada kırk gün kaldılar.

Hz. Meryem temizlenip lohusalıktan çıktı. Marangoz gelip onları Meryem'in kavmine götürdü. Onları gören kavmi ağlaştılar, ona:

- Ey Meryem! Bu babasız çocuğu nereden buldun? diye sordular.

Hz. İsa onlara:

- Ben şüphesiz ki Allah'ın kuluyum, dedi.

Hz. İsa bunu söylemekle bir Peygamber olduğunu dili ile söylemiş oldu.

Hz. Hasan şöyle diyor:

- Bana kitap verildi, demesi ana karnında iken, bana Tevrat öğretildi demektir. Beni peygamber kıldı demektir. Allah beni Levhi mahfuzda böyle yazdı demektir. *"Beni mübarek kıldı."* Beni halka muallim etti demektir. Ben sağ oldukça Allah bana namaz kılmamı ve zekâtı emretti. Beni anneme saygılı kıldı. Allah beni zorba ve bahtsız yaratmadı. Doğduğum gün şeytandan, öleceğim gün şek ve şüpheden beri kıldı. Kıyamet gününde beni sakladı demektir. Hz. İsa böyle söyleyip sustu daha söz söylemedi.

Rivayete göre, Hz. İsa üç yaşında iken Hz. Yahya onun doğru olduğunu bildirdi. Bütün İsrail hayret ettiler. Hz. Yahya ondan üç yaş büyüktü. Altı yaş büyüktü diyenler de vardır.

Müfessirler:

İsa, daha çocukken kendisine İncil geldi. Bunu da Yahya Aleyhisselâm doğrulamıştır, derler.

Allah Hz. İsa'yı İsrail oğullarına davetçi olarak gönderince, Hz. İsa onlara birçok delil göstermiştir. Hatta ben size çamurdan bir şey yapayım o canlansın dediğinde Onlar:

- Bize bir yarasa kuşu yap diye ısrar ettiler.

Yarasa, canlılar arasında en tuhaf bir yaratıktır. Sade deridir. Kemikleri yoktur. Et ve kandan ibarettir. Uçan kanatları tüysüzdür. Yavrularım doğurur, yumurtlamaz. Aynen kadın gibi hayız görür. Yavrusunu emzirir. İnsana benzer de gülüşü vardır.

Hz. İsa bu istek üzere balçıktan bir yarasa kuşu yaptı. Kuşun ağzına üfledi. Kuş canlanıp uçuverdi. Üfleyen İsa, gerçekte ona canı veren de Allah Teâla'dır. Zira Meryem'e üfleyen Cebrail, O'na İsa'yı veren ise Allah'tır.

Vehb şöyle naklediyor:

- Sonra Hz. İsa: Anasından kör doğanlar, gözsüz olanlar gelsin onları iyileştireyim, dedi.

Kavmi ona bir kör ile bir de, alaca hastalığı olan iki kişiyi getirdiler. Hz. İsa elleri ile onlara dokundu. Kör görür oldu, öteki de hastalığından kurtuldu.

Tekrar İsa Aleyhisselâm ölüyü de diriltirim, dedi.

Câlinos'a İsa ölüyü diriltirim diyor. Siz ne dersiniz? diye sordular.

Câlinos:

- Ölüyü ilaçla diriltmek imkânsızdır. Ancak hak bir peygamber ölüyü diriltebilir dedi.

Bu sefer Beni İsrail:

- Haydi ölüyü dirilt de görelim dediler.

Keşşafa göre Hz. İsa beş kişiyi dirilmiştir.

Biri: Gökten bir sofra istedi pişmiş bir balık geldi. İsa (A.S) dua etti balık dirildi.

İkincisi: Azâr adlı birisidir. Dirilince Hz. İsa'ya iman etmiştir.

Üçüncüsü: Bir kadının bir çocuğu vardı. O çocuk ölmüş tabutta yatıyordu. Hz. İsa dua etti çocuk dirilip tabutu alarak anasına geldi.

Dördüncüsü: Bir şahsın kızı ölmüştü dua etti o da dirildi.

Onlar:

- Sen eğer Peygambersen Nuh'un oğlu Sam'ı dirilt dediler.

Hz. İsa Sam'ın kabrine geldi. Dua etti. Sam dirildi. Sam dört yüz yıl önce vefat etmişti.

Nuh oğlu Kenan'ı diriltti diyenler de vardır. Ona Nuh'un gemiyi sordular. O da:

- Tufandan sonra rüzgâr onu Kaf dağına bıraktı dedi, derler.

Hz. İsa kavmin küfürle devam ettiğini görünce;

- Allah için kim bana yardım eder? dedi.

Havariler:

- Biz sana yardım ederiz, dediler. Bunlar on iki kişi idi.

Mukatil şöyle der:

- Bu on iki kişi bez ağartıcı idiler. Hz. İsa bir gün onlarla yolda yürürken:

- Allah yolunda, doğru yolda, bana yardım edecek kim var? dedi.

Havariler de:

- Biz Allah'ın yardımcıları, dediler. (Al-i İmran Sûresi 33-34. Âyet)

Hz. İsa bunlara:

- Siz ne iş yaparsınız? diye sordu.

Onlar da, Biz bez ağartırız, dediler.

Hz. İsa havarilere:

- Gelin de nefsimizi ağartalım! dedi.

Havariler böylece Hz. İsa'ya inanıp bağlandılar.

Allah Teâla şöyle buyurmaktadır:

"Gerçekte Allah Adem'i, Nûh'u, İbrahim hanedânını, İmran ailesini âlemlerin üzerine seçkin kıldı. Allah hakkıyla işiten, kemâliyle bilendir." (Al-i İmran Sûresi 34. Âyet)

Allah Âdem'i beş özelliğiyle diğerlerinden ayırdı:

1- Âdem en güzel biçimde idi.

2- Melekler Âdem'e secde ettiler.

3- Allah Âdem'i seçmiştir.

4- Allah Onu cennetinde oturttu.

5- Allah Âdem'i insanların babası (Ebû-l Beşer) etti.

Allah Nûh Aleyhisselâm'a da beş özellik verdi.

1- Nûh Âdem'den sonra insanlığın ikinci babası oldu. Tufanda bütün insanlar boğuldu. Onun nesli korundu.

2- Nûh'un ömrünü uzun kıldı. Amelini bereketlendirdi.

3- Allah Nûh'un mü'min ve kâfirler üzerine olan duasını kabul etti.

4- İnsanlar suda boğuldu. Nûh ise gemiyle kurtuldu.

5- Şeriatı Hz. Nûh kurdu. Çünkü o bir peygamberdir.

Ama Allah Hz. İbrahim'i Peygamberlerin babası (*Ebûl-Enbiya*) kıldı. Hz. İbrahim'den sonra gelen bütün peygamberler onun torunudur.

Hz. İbrahim'in özellikleri de şunlardır:

1- Peygamberlerin atasıdır.

2- Allah İbrahim'im Nemrud'un ateşinden korudu.

3- Allah İbrahim'i Halil etti.

4- Allah İbrahim'i kelimelerle müptela kıldı.

5- Allah İbrahim'i halkın imamı etti.

Allah, Âli İbrahim ve Âli İmran buyurmuştur. Bu iki aile aynı köktendirler.

Hz. Musa ve Hz. Harun İmran'ın oğullarıdır. İmran, Yasher'in oğlu, Yashâk'ın oğludur. Aynen öyle de; İsa, Meryem'in oğlu, Meryem İmran'ın kızı, İmran Musa'nın oğlu, Musa Süleyman oğlunun oğludur. Süleyman Davud oğlu, Davud İşa'nın oğlu, İşa Yehuda'nın oğlu, Yehuda ise Yakub oğludur. Görülüyor ki, Hz. İsa, Hz. İbrahim ailesindendir.

Hz. İsa kızıl yüzlü idi. Saçları uzun ve bedeni beyazdı ve bekârdı.

Bir gün yolda giderken yüksek bir dağ gördü. Dağın üstünde, beyaz bir taş yükseliyordu. Hz. İsa taşa hayran hayran baktı. Allah'ı Teâla:

- O taşın ne olduğunu bilmek ister misin? diye buyurdu.

Hz. İsa:

- Evet, Ya Rabbi! isterim, dedi.

O taş ikiye bölündü içerisinden güzel bir görünüşlü, eski elbiseli bir ihtiyar çıktı. Yanında taze bir asma ağacı vardı. İhtiyarın namaz kılmakta olduğunu gören Hz. İsa kat kat hayret etti. Ona:

- Ey ihtiyar! Bu ağaç nedir? dedi.

İhtiyar:

- Her gün bu ağaç üzüm verir. Ben onunla rızıklanırım, dedi.

Hz. İsa:

- Ne vakitten beri buradasın? Dedi.

İhtiyar:

- Dört yüz yıldır burada ibadet ederim, ederim.

Hz. İsa:

- Ey Yüce Tanrım! Bu ihtiyardan daha üstün kul yaratmadığını zannederim, dedi.

Allah Teâla:

- Bu kimse Muhammed ümmetinin birisine denktir. Bu ümmetten biri Şaban ayının on beşinde Beraat namazı kılarsa benim indimde dört yüz yıl ibadet eden bu şahıstan üstündür, diye buyurdu.

Ka'bul Ahbar'da şöyle denmiştir:

- Allah şöyle buyurmuştur: ***"Ya İsa! Bismillah'ı çok söyle. Bismillahı çok söylerse bana vefa göstermiş olur. Kim bana vefa gösterirse onun defterine yüz "Bismillahirrahmanirrahim" sevabı yazarım. Cehennemden kurtarır cennetime korum.***

Rivayete göre Hz. İsa göğe çekilince, yedi gün gökte durdu. Sonra Allah Teâla:

- Ey İsa tekrar yere in! Meryem ve ashabınla görüş. Meryem'in sana karşı olan üzüntüsü ve hasreti âlemlerden daha büyüktür, buyurdu.

Hz. İsa gökten yere indi. Hz. Meryem ve ashabıyla buluştu. Allah ona melekler gibi kanatlar verdi. Nurdan elbiseler giydirdi. Onlarla böyle buluşup yedi gün kaldı. Sonra da tekrar semaya çıktı.

Rivayete göre Hz. İsa ikinci kat göğe çıktı. Bütün melekler onun etrafına toplandılar. Onu ziyaret ettiler. Hırkasında üç yüz adet yama vardı. Melekler bunu görünce ağladılar.

- Ey Allah'ım! İsa kuluna yeryüzünde bir gömlek bile vermedin, dediler.

İncil'in Vasıfları Bölümü

Keşşâf sahibi şöyle söylüyor:

- Tevrat bir hükümler kitabı idi. Ama çoğu öğütlerden meydana gelmişti.

Tefsir-i Kebir'de:

- Tevrat'ın en başında "Bismilla Er Rahmana Rahimâ" yazılı idi.

Hak Teâla İncil'de şöyle buyuruyor:

- Bir kimseye zulmetseler, o zulme uğrayan kimse tövbe etse muhakkak o şeytanı ve askerlerini yenmiştir.

Katâde der ki:

- İncil'de Muhammed ümmetinin hikâyesi şöyle yazılmıştır:

Ahir zamanda bir ümmet gelir ki, onlar iyiliği emreder, insanları kötülüklerden alıkorlar. Önceleri sayıları az olmakla beraber, sonra çoğalacaklardır.

Allah bu kitapta beş şey buyurmuştur:

1- Bir kimse dua ederse, duasını kabul eylerim.

2- Verdiğim nimetlere şükrederse, nimetlerimi arttırırım.

3- Sadaka verip bana yaklaşırsa, ben de rahmetimle ona yaklaşırım.

4- Kim tövbe ile bana yaklaşırsa, ben de affımla ona yaklaşırım.

5- Bana imanla yakın olan, bende durmadan yardım ederim.

Nakledildiğine göre Allah İncil'de şöyle buyurmaktadır:

- İlim istemeyen kimseye yazıklar olsun! O kimse cehennemde cahiller iledir. İlmi isteyin, öğrenin. İlim sizi mutlu etmez ise de bahtsız hiç etmez. İlim sizi yükseltmezse de, ayaklar altında komaz. Siz fayda vermezse de, asla zarar vermez.

Sakın ilim edinmekten korkmayın. İlimle amel daha sağlıklı olur.

Mukâtil oğlu Süleyman şöyle der:

- İncil'de şunu okudum. Allah Teâla buyuruyor: Ey İsa! Âlimlere hürmet et, saygı göster. Onların dertlerini bil. Peygamberlerden sonra âlimlerden üstün bir kimse yaratmadım. Âlimlerin halka olan üstünlükleri güneşin aya olan üstünlüğü, ahretin, dünyaya ve benim yaratılmışlara olan üstünlüğüm gibidir.

Hak Teâla Hazretleri yine şöyle buyuruyor:

- Büyük kimselerden, adalet isteyene zulmetmek gerekmez. Âlimlere, ahlak isteyenlere ahlaksızlık yollarını öğretmek gerekmez. Kim bir hasta için oruç tutsa, ben o hastayı iyileştiririm. Ve ecrini arttırırım. Kim halkı korursa, ben de onu korurum.

Kuşeyri şöyle demiştir:

- İncil'in sonunda şöyle yazar: "*La ilahe illallah – El melikü'l – Hakkü'l – Mûbin*" (Melik, Hak ve Mübin olan Allah'ta başka hak mabud yoktur.)

Ebû Said El Hudrî naklediyor:

- Hz. İsa aba giyerdi. Çoğu zaman ağaç yapraklarını yerdi. Bir kere altmış gün hiçbir şey yemedi. Bir kere aklına açlığı geldi. O günkü ibadetinden de lezzet alamadı.

Annesi Meryem, İsa'yı okula verdi hocası ona "*Bismillah*" de dedi.

Hz. İsa:

- Manası nedir? diye sordu.

Hocası:

- (*Bâ*) bir harftir. Allah'ın birliğine işarettir. (*Sin*) de bir harftir. Allah'ın yüceliğine işarettir. (*Mim*) de bir harftir. O da Allah'ın mülkünün işaretidir, diye açıkladı.

Rivayete göre Hz. İsa şöyle söylemiştir:

- Ey gafil âlimler! Buyurulmamışları yapmayın! Bilmediklerinizi de halka söylemeyin!

Allah şöyle buyurmuştur:

- Yanımda Salihlerin gönülleri gibi sevimli hiçbir şey yoktur. Kim size zulmetse ondan af dileyin. Kim size gelmiyorsa, siz ona gidin. Size iyilik etmeyenlere iyilik edin. Size ödünç vermeyenlere siz ödünç verin, ona yardım edin.

Hz. İsa'da şöyle diyor:

- Bir şeye yaramayan âlim taş gibidir. O su yolunu tıkar ve suyu ne kendi içer ne de bırakır ki ondan millet faydalansın. Bir kabre benzer ki, dışı çok güzel olduğu halde içerisi çürümüş kemiklerle doludur.

Bir gün Havarileri Hz. İsa'ya:

- Ya İsa! Sen su üstünde yürüyorsun. Biz niye yürüyemiyoruz? dediler.

Hz. İsa:

- Sizin paranız, pulunuz var. Dünyaya kıymet veriyorsunuz. O yüzden suyun yüzünde gezemezsiniz. Benim yanımda çakıl ve altın eşit değerdedir, dedi ve devamla:

- Siz günahtan korkmazsınız. Oysa peygamberler küfürden korkar gibi günahlardan korkarlar.

Hz. İsa:

- İlmiyle amel etmeyen âlim, zina edip de hamile kalan kadın gibidir. Suçu nasıl olsa meydana çıkar. Tıpkı böyle de ilmiyle amel etmeyen âlimin fıskı kıyamet gününde meydana çıkar ve Hak katında rezil olur, dedi.

Hz. İsa bir seferinde de:

- Ey Havarilerim! Dünya düşkünü kimselerin mallarına bakmayan onların mallarının, debdebelerinin görünüşü, sizin iman nurunuzu azaltabilir.

Bir gün havariler:

- Ey İsa! Dünya yüzünde sana benzer kimse var mı? dediler.

Hz. İsa:

- Evet vardır, dedi. Sözleri Allah'ı zikir, susması fikir, bakması ibret almak olan kimse bana benzer, dedi.

Hz. İsa şöyle açıklamıştır.

- Cahillerin huzurunda hikmetten bahsetmeyin, zulmetmiş olursunuz. Eğer hikmeti ehline söylemezseniz, ehline zulm olur.

İbret ondur. Dokuzu Allah için halvettedir ve zikre devamdadır. Biri de batıldan yana susmaktır. Kimin gönlünde şehvet yer etmişse, o onun için fitnedir.

Havariler sordular:

- Veliler kimlerdirler?

Hz. İsa!

- Halk dünyanın dış görünüşüne bakar, onlar, gerçeği araştırırlar. Her an Allah'ı zikrederler. Ölümü de hiç unutmazlar. Dünyayı, dünyadakileri ve belki de geçimlerini bile unuturlar. Dünyaya ibret için, ondan ders almak için bakın. Onu İmar etmek ölümsüz kılmak için bakmayın.

Rivayete göre Hz. İsa imanları terk ederek dağa ibadete çekildi. Orada da bir âbid gördü. Hz. İsa O'na:

- Sen burada ne zamandan bu yana ibadet ediyorsun?

O adam:

- Seksen yıldır burada ibadetle meşgulüm. Ey İsa! Ben Allah'tan bana sevgisini vermesini istiyorum.

Hz. İsa dua ederek gitti. Bir müddet sonra oraya geldi. Fakat o şahıs gitmişti. Hz. İsa:

- Ya Rabbi! Bu şahıs ne oldu? diye sordu.

Allah Teâla:

- Biz ona yağ ve su değil sevgimizi verdik. Onu görmek istiyorsan şu vadidedir git de gör!

Hz. İsa o vadide onu üç gün aradı, bağırdı ses veren olmadı.

Allah Teâla:

- Ey İsa! Eğer sen o adamı kılıçla parça parça etsen bile benim muhabbetimden dönüp de sana cevap vermez, buyurdu.

Hz. İsa bu durumu anlayınca ağladı ve şöyle niyazda bulundu:

- Ey yüce Allah'ım! Dilerim ki bana da muhabbetinden bir zerre veresin.

Hak Teâla Hazretleri:

- Sen neredesin, benim muhabbetim nerede! O sadece çok sevgili kulum ve Resulüm Muhammed Mustafa'nın gönlündedir, buyurdu.

Bundan sonra Hz. İsa sevgili peygamberimizin olgunluğunu ve derecesinin yüksekliğini Havarilerine açıkladı. Ve şöyle dedi:

"Benden evvelki Tevrat'ı tasdik eden, benden sonra gelecek Peygamber'i de müjdelemek üzere gönderildim, dedi." (Saf Sûresi 6. Âyet)

Hz. İsa:

- Kur'an öğrenip de onunla amel eden insanlara ne mutlu!

Tekrar Havarilerine şöyle dedi:

- Nice insanlar ilim yolundan ayrıldılar. Siz bu yoldan ayrılmayın. Dünyayı terk edin. O, isteyenlerin olsun.

Ey dünyada gururla gezenler ve dünyaya aldananlar. Hz. İsa'nın durumuna iyice bakın. O Allah korkusuyla nasıl yaşadı, ömrü nasıl geçti.

Rivayete göre Hz. İsa şöyle dedi:

- Dünya varlığı ahretin ateşidir.

Bir gün Hz. İsa yolda uzanıp yatan birisini gördü, ona:

- Kalk! Kalk da Allah'a ibadet et, dedi.

Yatan şahıs:

- Ben Allah'a ibadet ettim ve sonra da yattım dedi.

Hz. İsa:

- Nasıl ibadet ettin? Dedi.

O adam:

- Dünyayı ona gönül verenlere bıraktım, dedi.

Hz. İsa:

- Öyle ise yat! Çünkü sen ibadetini yapmışsın! Dedi.

Rivayete göre şöyle denmiştir:

- Ey dünya malını taparcasına yığanlar! Gelin mallarınızla iyilik edin. Bundan daha çok iyilik ise dünyayı terk etmektir.

Havariler Hz. İsa'ya:

- Bize izin ver de bir ev yapalım ve o evde Hakka İbadet edelim dediler.

Hz. İsa:

- Suyun üstüne yapın, dedi.

Havarileri:

- Su üzerinde bina olmaz, dediler.

Hz. İsa:

- İşte sizin bu gibi ibadetinizde yeryüzünde durmaz, dedi.

Gökten Sofra İnmesi

Hazreti İsa bir gün kırlara çıktı. Yanında beş bin kadar da halktan insanlar vardır. Bir yerde oturdular. Yanlarında da yiyecekleri yoktu. Hepsi de acıkmıştılar. Havarileri:

- Hz. İsa, dua etsin bize gökten sofra insin, dediler.

Arkadaşlarından olan Şemûn'u Hz. İsa'ya gönderdiler. Şemûn gelerek milletin arzusunu bildirdi.

Hz. İsa:

- Ey Rabbim! Bize gökten sofra indir. Bize bu gün bayram olsun. O gün günlerden pazardı. O gün onların bayramı oldu.

Allah Teâla buyurdu:

- Kim bu mucizeleri gördükten sonra yine kâfir kalırsa ona şimdiye kadar yapmadığım azabı yaparım, buyurdu.

Havariler sofra isteyince Hz. İsa iki rekât namaz kıldı.

Allah'a:

- Bizim için gökten sofra indir ve bizi şükredenlerden kıl! Yüce Allah'ım! Bize rahmet et, bizi cezalandırma Allah'ım dedi.

Sonra Hz. İsa durdu ve ağlayarak:

- "Bismillahi Hayrür Razıkin" (Rızıkları verenlerin en hayırlısı olan Allah adıyla) dedi.

Gökten bir şey indiğini gördü. Bu balık idi. Başında tuz ve kuyruk tarafında sirke vardı. Beş adet çömlek vardı ki, birinde bal, birinde zeytin, birisinde yağ, birisinde peynir ve ötekinde de kuru üzüm vardı. Şem'un bunları görür görmez

- Ey Allah'ın peygamberi! Bu dünya nimeti mi yoksa cennet nimeti mi? diye sordu.

Hz. İsa:

- Bu sadece Allah katındandır. Onlardan değil, dedi. Şu anda yaratıldı. Yeyip şükretmemiz gerekir ki, bize, daha da fazlasını versin, dedi.

Havariler:

- Ey Allah'ın ruhu! Balık canlansın isteriz.

Hz. İsa'da:

- Ey balık! Allah'ın izni ile canlan, dedi. Balık canlandı. Tekrar dua edince pişmiş haline döndü. Bu mübarek sofra her gün gelir oldu. Bu sofradan zenginler bile yerlerdi. Yemek bitince sofra tekrar geri giderdi.

Böyle apaçık mucizelere karşı bunlar asi oldular. Hak Teâla bunların yüzlerini domuz ve maymun suretine çevirdi. Üç gün kadar böyle dolaştılar. Bunlar üç yüz otuz kişi idiler. Sonra da helâk oldular.

Ka'bül Ahbar'da şöyle yazar:

- Havariler Hz. İsa'ya, Ey Allah'ın ruhu! Bizden sonra bir yeni ümmet gelecek mi? diye sordular.

Hz. İsa:

- Evet, Ahmet (Muhammed) ümmeti gelecektir. Onları âlim, hâkim ve Allah'tan korkarlar. Onların her bir ilimde bir peygamber gibidir. O peygamber çok hamdeder. Bu yüzden ona Ahmed ismi verilmiştir. Bütün peygamberler hamd ederler. Ama Muhammed Mustafa'nın Hamdi onlardan fazladır. Ondan ötürü Allah ona Ahmet demiştir.

Hz. İsa'nın Göğe Kaldırılması

Allah Teâla şöyle buyuruyor:

"(Yahudiler) hile ile (Hz. İsa'yı) öldürmeye karar verdiler. Allah da onların hilelerine karşılık, (Hz. İsa'yı öldürmek isteyeni) İsa'ya benzeterek, onlara, onu öldürtmek ve Hz. İsa'yı göğe kaldırmak sureti ile karşılık verdi. Allah bütün hilekârlıkları hakkıyla bilendir." (Al-i İmran Sûresi 56. Âyet)

Yahudiler çeşitli hilelere başvurdular. Hz. İsa'nın ölüleri diriltmesi ve buna benzer yaptıkları birer sihirden ibarettir. O bir sihirbazdır, dediler.

Hz. İsa onların bu sözlerini işitip çok müteessir oldu.

- Allah'ım sen her şeyi bilensin! diyerek onları lanetledi. Bunları maymun ve domuz suretine çevir dedi.

Yahudiler bunu duyunca Hz. İsa'yı krallarına şikâyet ettiler. Kral bu durumda korkarak onu öldürmek istedi.

Yahudilerin hepsi bir yere toplanarak Hz. İsa'nın üzerine yürüdüler. Hz. İsa Kudüs'te bir eve sığındı.

Allah Teâla'nın emriyle Cebrail Hz. İsa'ya geldi. Bu hal Kur'an'da şöyle bildirilmiştir.

"Ve onu Rûh'ul Kudüs (Cebrail) ile destekledik" (Bakara Sûresi 254. Âyet)

Hz. Cebrail, Hz. İsa'yı alarak ikinci kat göğe çıkardı. İsmi Esyâ olan bir Yahudi, Hz. İsa'nın ardından o eve girdi. Bazıları bu Taytûs idi derler. Allah o şahsı o anda, Hz. İsa'nın şekline soktu. O, evde Hz. İsa'yı göremeyince hemen dışarıya çıktı. Arkadaşları onu gördüler. Onu, Hz. İsa sanıp onu öldürdüler. Kaldırıp bir ağaca astılar. Sonra da arkadaşlarını aradılar ve bulamadılar.

Sonra da:

- Bu şahsın yüzü Hz. İsa'ya ama gövdesi Eşyû'ya benziyor dediler. Eğer bu İsa ise arkadaşımız nerede? Eğer arkadaşımız ise İsa nerede? dediler. İsa'dır diyenler ile Eşyû'dur diyenler bir birine girdiler. O esnada yüzlerce insan öldürüldü.

Müfessirler ise şöyle naklediyorlar:

- Yahudiler, Eşyû'yu asınca Hz. Meryem ile Eşyû'nun eşi ağlıyordu. Hz. İsa gelerek annesine gözüktü. Annesine:

- Niçin ağlıyorsun? Allah Eşyû'yu bana benzeterek onu, onlara öldürttü. Ben ölmedim, diriyim, dedi.

Zira Kur'anda Allah şöyle buyurmaktadır:

"Halbuki onlar onu öldürmediler, asmadılar, O öldürülen onlara (İsa) gibi gösterildi." (Nisa Sûresi 157. Âyet)

Hz. İsa, göğe kaldırılınca, Yahudiler üç parça oldular.

1. Bölüme Nasturiyye,
2. Bölüme Ya'kubiyye,
3. Bölüme Milkâiyye dendi.

Nastûriyye:

- Hz. İsa, Tanrı'nın oğludur, dediler.

Yakûbiyye:

- Hz. İsa, Allah'tır! Gökten inip Meryem'in rahmine girdi ve sonra da gökyüzüne çıktı, dediler.

Milkâiyye:

- Tanrı üçün üçüdür. Biri İsa, öteki Meryem ve diğeri de Allah'tır dediler. Hak Teâla bu görüşleri şöyle reddeder:

"Ben gerçekte Allah'ın kuluyum." (Meryem Sûresi 30. Âyet)

"İşte hakkında ihtilaf etmekte oldukları Meryem oğlu İsa, Hak kavlince budur." (Meryem Sûresi 34. Âyet)

"Allah gerçekte üç tür diyenler andolsun ki, kâfirdirler. Halbuki tek olan Tanrı olan başka Tanrı yoktur." (Maide Sûresi 73. Âyet)

Rivayete göre Hz. İsa kıyametten bir müddet önce, Deccal'ı öldürmek üzere Şam'daki ak minareden, ellerini iki meleğin, omuzlarına koymuş olarak inecektir. Dünyayı dolaşacak, Deccalı Kudüs'te Led kapısında bulacak Deccal'ı öldürecek, Deccalın kanı Batı yönünde akacak Deccal Hz. Mehdi'den sonra çıkacak.

Allah Muhammed ümmetine ikram için Hz. İsa'yı onlara padişah edecek. Mehdi halka imamlık edecek. Ondan sonra Hz. İsa Mekke'ye gidecek ve oradan da Medine'ye gidecek. Orada bir Arap kızıyla evlenecek, onun bir kız çocuğu dünyaya gelecek. Hz. İsa kırk yıl yaşayıp burada eceliyle vefat edecek. Hz. İsa Allah'tan Hz. Muhammed'e ümmet olmayı istemişti. Allah böylece bu duasını kabul etmişti. Böylece de ahirete teşrif etmişti.

Abdullah bin Selâm şöyle naklediyor:

- "Tevrat'ta Hz. İsa'nın, Hz. Muhammed ile aynı yerde yattıkları yazılıdır." Bu hadisi Buhari ve Müslim naklediyor:

- İslam tarihçileri de şöyle yazmaktadır:

- Hz. Meryem, Hz. İsa'ya hamile olunca on üç yaşında idi. İsfendiyar oğlu Dârâ'nın Filip oğlu İskender'e Babil'de galip geldiği zamandır. O vakit Hz. İsa otuz üç yaşında idi. Hz. İsa otuz üç yaşında göğe kaldırıldı. Ramazan ayının Kadir gecesi idi.

Dehhak'ın anlatışına göre de Hz. İsa Aşure gününün ikindi namazı arasında göklere yükseltildi.

Ebu Leys şöyle anlatmaktadır:

- Hz. Musa ile Hz. İsa arasında bin yıl kadar bir zaman geçmiştir. Hz. Meryem Hz. İsa göğe çekildikten sonra altı yıl kadar yaşadı.

Hz. İsa'nın hayatı, araştırmacıların incelemesine göre şöyle olmak icap eder:

Allah, Cebrail'i insan şeklinde Hz. Meryem'e gönderdi. Cebrail ona ruh üfledi. Bu yüzden onun ömrü uzun oldu ve İsa'nın yeri gök oldu. Ölüleri diriltti. Bastığı yerler canlandı, hayata kavuştu. Dolaştığı mekânlara **Lâhut** (*İlâhi âlem*) derler. Görülen şu âleme de **Nâsut** derler. Rûh-ul Emin Cebrail insan şeklinde göründü. Meryem onu insan sanıp Allah'a sığındı. Onu tanıyınca Cebrail kelimetullah (İlahi kelime) Meryem'e intikal etti. Gerçekte Peygamberimizde Allah kelamını ümmetine nakletmişti. Böylece Hz. Meryem'de mevcut kadınlık harekete geldi de, Hz. İsa'nın bedeni Allah tarafından yaratıldı. Hz. Meryem'de mevcut gerçek su ile Cebrail'in üfleme ile naklettiği manevi su birleşi verdi.

Bu yüzden Hz. İsa doğar doğmaz konuştu. Mucizeler gösterip ölüleri diriltti. Çünkü o Ruh-u İlâhi idi. Diriltmek hadisesi Allah'ın üflemek görevi ise Hz. İsa'ya aitti. Çünkü üflemek Cebrail'den İsa (kelime) Allah emrinden olmuştu. Hz. İsa'nın ölüleri diriltmesi bir mucizedir ve bu durum geçicidir. Gerçek diriltme sadece Allah'a aittir.

Hz. İsa, Cebrail'in nefesinden meydana geldiği için, ölüleri diriltmesi göklere yükselmesi, gözsüzlere göz vermesi, uzun ömre sahip olman gibi mucizeler ile Hz. Cebrail'e benzemektedir.

Ey ilâhi sırları öğrenmek isteyen kişi! Peygamberler hikâyelerini kitaplarda, tefsirde, hadiste, Tevrat'ta, Zebur'da Kur'an'da ve İncil'deki mevcut şekilleriyle açıklayıp sundum.

Peygamberlerin sonuncusu (*Hatem-ül Enbiya*), Resullerin efendisi şüphesiz ki Muhammed Mustafa'dır. Bu durum Kur'an'ın açıklamaları, parlak delilleriyle ve apaçık mucizelerle bellidir.

Bundan sonra Peygamberin şeriatına ait hükümleri ve buna ait onun açıklamalarını anlatalım. Bundan sonra kâinatın efendisi ve yaratılmışların özü olan Muhammed Mustafa'nın şeriatından bahsedelim.

Önce şunu bilmelidir ki, Hz. Âdem'in dininin hükümleri şunlardı:

- Kurban kesip ateşe atarlardı. Kimin kurbanı yanarsa o kabul görür, yanmayan kurban batıl sayılırdı.

Hz. Nuh'un şeraitinde:

- İki davacı gelirse, onları ateşe atarlardı. Kim ateşte yanmazsa o haklı sayılırdı.

Hz. Davud şeriatında ise:

- Bir zincir asılı dururdu. Davacılardan her kim o zincire uzanıp tutarsa haklı sayılır, tutamayanın haksızlığı belirlenirdi.

Hz. Süleyman'ın şeriatı da şöyle idi.

- Tapınakta bir çukur vardı. Kimin ayağı o çukura batarsa haklı sayılırdı. Batmayan haksız sayılırdı.

Hz. Zekeriya şeriatında da:

Demirden yapılmış iki kalem vardı, davalılar, Kalem üzerine adlarını yazarlar ve suya atarlardı. Kimin kalemini su götürürse o haklıydı. Kalemi gitmeyen de haksız sayılırdı.

Hz. Musa zamanında ise:

Tevrat'a uygun karar verirlerdi.

Hz. İsa, İncil'e göre hüküm verirdi.

Bundan sonra sıra yaratılmışların en şereflisi yaratılanların en mükemmeli olan zata geldi.

Peygamberimiz şöyle buyurdu:

- *"Davacıya delil, inkârcıya ise yemin ettirmek gerekir."*

Buna göre Resulullah'ın şeriatı hepsinden daha mükemmel daha doğrudur.

Bizi dinlerin en mükemmeli ve Peygamberlerin en yücesi Muhammed Mustafa'ya ümmet kılan Allah'a sonsuz hamd olsun. Zira O, Rahmandır ve Rahimdir. En güzel isimlerle anılmaya layık olan da O'dur.

Peygamberlerin Sırası

Ey Allah'ı arayanlar! Ey Allah'a kavuşanlar ve ilahi sırları, anlayıp öğrenmek isteyenler! Şunu bilmelisiniz ki, bu kitapta gerçek ilimlerini ve ilahi bilgileri aslına ve esaslarına göre açıkladık. Zira Allah olgun kimselere, Allah genel ve özel feyizlerle, bu bilgileri keşfettirmiş ve açıklatmıştır. Ancak Peygamberlerin biri birinden hangi yönden önce geldiği durumu açık değildir. Bu ya mana dolayısı ile veya başka bir sebeptendir. Duruma hakkıyla yalnız Allah bilir.

Fakat ben fakir Ahmet Bican bu hususa açıklamada kararsız kıldım. Haktan yardım dileyip ve Hz. Muhammed'in Pak, temiz ruhuna sığındım. Allah Teâla bana tefsirlerden bulunan bazı şeyleri keşfettirdi.

Şunu bilmelidir ki Allah sıfatlarından bazı sıfatlar ile Peygamberler vasıflandırılmıştır. Yani Allah'ın güzel isimlerinden her birisi bir peygamberde tecelli eder. Bu durum geniş ve açık bir mana zevki ile keşfedilip bilinir bir hale geldi.

Hz. Âdem:

Allah'tan suret ve mana bakımından onda, mevcut bulunan ilahi tecellilere örnek oldu. Kendinde birçok ilahi sıfatlar toplandı. Çünkü Âdem insanlığın babası idi.

Yani Âdem'de mevcut hakikat ve ruh, Allah'ın zat isminin nurundandır. Bunlardan biri **Rahm** ve öteki **Rahman**dır. Zira Allah:

- Ey Âdem: Ben seni rahmet için yarattım! buyurdu. Görülüyor ki Âdem genel ve özel bir rahmete erişmiştir. Onun nefsi, Allah'ın fiil isminin nurundandır. Zira bu **Bedî** ismidir. Yani Allah'ın Âdem'i hiçbir yaratığa benzetmemiş olması, Onun İlahî sanatlarda örnekliğindendir.

Hz. Şit:

Hz. Şit (**Hibetullah**) Allah'ın armağanı olması ve Hz. Âdem'e benzeyişinden dolayıdır.

Şit'e ait olan hakikat ruhu da Zat isminin nurundandır. Allah'ın isimlerinden olan bu isim (**Melik**) ismidir. Çünkü Şit atası Âdem'den sonra bu âleme malik olmuştur. Akıl ve kalp yönüyle de sıfat ismi nurundan nurlandırılmıştır. Bu isim (**El-Berr**)'dir. Hz. Şit anne ve babasına sonsuz bir şefkat besliyordu. Çünkü Allah onu **Habil**'e karşılık Âdem'e vermişti. Şit nefsi itibariyle **toplayıcı** ve **muğni** olmak üzere ism-i fiilden iki isim almıştı. Babası Âdem'de mevcut bütün olgunluklar kendisinde mevcuttu. Allah dışında ne varsa onlardan mustağni idi.

Hz. İdris:

Hz. İdris göklere çıkıp meleklerle karışınca, on altı yıl yemedi ve içmedi ve hatta hiç uyumadı. Yalın akıl haline geldi. Bu yüzden takdis makamında Hz. Nuh'un üzerinde yer buldu. Öyle ki Hz. İdris'in ruhi hakikatı zatı isminden olan **Müteâli** nurundandır. Bu yüzden Allah ona yüce bir makam verdi. Çünkü Allah Kur'an'da şöyle buyuruyor:

"Biz onu çok yüksek bir yere yücelttik." (Meryem Sûresi 57. Âyet)

Nefsi fiil isminin ikisindendir. Bunlardan ilki "**Râfi**", öteki ise "**Basit**"dir. Böylece yükseklere çıkıp âlemi seyretmekle şereflendirildi. Böylece ferahladı ve huzura erdirildi.

Hz. Nuh:

Hz. Nuh'un kavmi Allah'ı bir şeylere benzetmeye başlayınca ve putlara tapınca, Allah, Hz. Nuh'u onlara peygamber olarak gönderdi. Böylece Allah'ın cümle noksanlıklardan uzak olduğunu bilmeye davet edildiler. Çünkü Allah, zatında, sıfatında ve hareketlerinde şekil ve benzetmelerden uzaktır. Nuh kavmi bu benzetmeleri yapınca Hz. Nuh, Allah'ın böyle noksan sıfatlardan uzak olduğunu onlara bildirerek Allah'ı tenzih ederdi. Böylece onlarda olan bu çarpıklıkları düzeltti. Demek oluyor ki, Hz. Nuh'un ruhu zat ismi nurundandır. Bu isim "**Selâm**" ismidir. Çünkü kavminden inananları teşbihten (benzetme) den ve boğulmaktan kurtardı. Zira Allah Yüce kitabında şöyle buyurmaktadır:

"Ey Nuh, sana ve gemide bulunan müminlere bizden bir selâm ve bereketlerle in." (Hud Sûresi 48. Âyet)

Akıl ve kalbi de sıfat ismi nurundandır. Bu isim "**Şekûr**"dur. Zira Kuran'ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur.

"Nuh çok şükreden bir kuldur." (İsra Sûresi 3. Ayet)

Nefsi ise fiil isminin şu iki nurundandır. Birisi "**Müntekîm**" öteki ise "**Hafız**" ismidir. Çünkü Nuh, Allah düşmanlarından intikam almış, onları, alçaklıkların en aşağısı olan cehenneme indirmiştir.

Hz. Hud:

Hz. İdris'in takdis, Hz. Nuh'un tenzihi ile rububiyetten, ehadiyyet, yani Allah'ın birliği açıkça belli oldu. Böylece Hûd kavmini Allah'ın birliğine imana çağırdı. Çünkü onun hakikati ve ruhu zat isminin nurundandır. O ismim "Mümin"dir. Çünkü bir yol, doğru yol ve ancak **İslâm**'dır. Aklı ve kalbi ise, sıfat isminin nurundan "**Kahhâr**" ismindendir. Öyle ki Hz. Hud kâfirleri kısırlık rüzgârının belâsıyla kahretmiştir.

Nefsi, fiil isminin iki nurundandır. Biri "**Hâdi**", biri de "**Dârr**"dır. Çünkü Hûd Aleyhisselâm halkını Allah yoluna çağırdı. Bunlardan inat edenlere Allah zarar verdi. Onlar ebedî küfürde kaldılar.

Hz. Salih:

Geçmiş peygamberlerde, takdis, tenzih, tevhide ve rububiyyet mertebeleri tecelli edince gayb anahtarlarından birini açıklamak gerekli hale geldi. Salih peygamberin bu yüzden hakikati ve ruhu zat isminin nurundan meydana geldi. Bu isim "*Müheymin*" manası ise "*Şâhit*"tir. Allah Salih'e, kudretinin inceliklerinden de gösterdi. Aklı ve kalbi ise sıfat isminin nurundan hisselenmiştir. O isim de "*Muhsi*"dir. Çünkü Hz. Salih, kavminin üç günde helâk olacağını saymıştır. Nefsi ise, Allah'ın fiil isimlerinden olan, "*Fettah ve Kâbız*" ismidir. Fethetmesi taştan deve çıkarması, Kâbız ise kavmi dünya lezzetlerine çok düşkün idiler, onları bu lezzetten ayırdı. Onlar helâk olarak bu lezzetlerden mahrum kaldılar.

Hz. İbrahim:

Evvelki peygamberlere verilen takdis, tenzih ve tefrid mertebeleri ile rububiyyet mertebesi tamam olunca, ilahi muhabbetten İbrahim Halilullah ortaya çıktı. Nemrûd nefsine bağlı olarak, İbrahim (A.S) karşı çıktı. Peygamber olup olmamak üzere onu tecrübe etmek için ateşe attı. Nemrûd ateşi İbrahim için bir nur, bir bahçe oluverdi. Çünkü Hz. İbrahim'in hakikati ve ruhu Esma-ı Zat'tan "**Aziz**" isminin nurundandı. Allah onu Aziz ismine layık kıldı. Allah katında yüce ve şerefli olan mertebelere erişti. Kâfirler karşısında ona kutsi âlemleri gösterdi. Aklı ve kalbi ise "**Halim**" isminin nuruyla nurlanmıştır. Zira Allah Kur'an da şöyle buyurmuştur:

"Cidden İbrahim çok içli ve yumuşak huylu idi." (Tevbe Sûresi 114. Âyet)

Bu sebepten Hz. İbrahim her insana lütüfkâr davranırdı.

Nefsi, fiil isminin ikisindendir. Biri "**Rezzâk**" öteki ise "**Reşid**"dir. Allah ona rızık sebeplerini vermiştir. Bu yüzden rızıklara mazhar olmuştur. Reşid olması da şöyledir. Çünkü Allah şöyle buyurmuştur:

"And olsun ki, biz, Musa'dan evvel de İbrahim'e hidayet vermiştik. Biz onun buna ehil olduğunu biliyor idik." (Enbiyâ Sûresi 51. Âyet)

Hz. İsmail:

Allah sevgisi Hz. İbrahim'de meydana çıkınca, Hz. İbrahim de ruhunu tercih edip tenini ateşe attı. Buna karşılık olarak da, ondan iki peygamber olması Allah tarafından uygun görüldü. Canını mertçe ortaya koyan Hz. İsmail bunlardan birisidir. Öteki ise nefsini kırıp döken Hz. İshak'tır.

Buna göre Hz. İsmail'in hakikati Esma-ı Zâtiye'den "**Cebbâr**" isminin nurundandır. Çünkü o Allah sevgisi için nefsini yenmiş, terbiye etmiş ve Allah'ın emrine teslim olmuştur. Bu teslimiyetinden ötürü Allah bir koç göndermiştir.

Onun aklı ve kalbi sıfat isminin nurundandır. Bu sıfat "**Halim**" ismidir. Çünkü İbrahim'in Allah hükmüne karşı çok Hilmi vardı. Zira Allah Teâla Kur'an'da şöyle buyuruyor:

"Biz ona çok uysal bir oğul müjdeledik." (Es-Saffat Sûresi 101 Âyet)

Nefsi, Allah'ın fiil isimlerinden üç isimden **Mucib, Hasîb** ve **Rakîb** isimlerindendir. İsmail Allah'ın emrine uydu, babasının emrine boyun eğdi ve nefsinin hesabını yaptı.

Hz. İshak:

Hz. İbrahim muhabbet ateşine atılınca nefsi bütün yüksek nefislere kaynak ve cevher oldu. Bundan dolayı:

- Bu âleme Hz. İshak neslinden Peygamber gelmeyecektir, dendi.

Hz. İsmail neslinden de Hz. Muhammed Mustafa gelmiştir. Buradaki hikmeti sadece Allah Teâla bilir.

Şunu iyi bilmeliyiz ki Hz. İbrahim'in ruhu vahdet sırrından mayalanmıştır. Nefsiyse ilahi ahkâm sırrının çokluğundandır. Öyle olunca da Hz. İsmail vahdete mazhar oldu. Böylece de Hz. İshak çokluğa kaynak oluverdi.

Hz. İshak'ın hakikati ve ruhu zat isminin nurundandır. "**Mütekebbir**" ismi bunun kaynağıdır.

Aklı ve kalbi ise sıfat isminin nurundandır ki, o da "**Rauf**" ismidir. Hz. İshak müminlere karşı çok şefkatli idi.

Nefsi de fiil isminin ikisinden kaynaklanır. Birisi "**Vekil**" ötekisi de, "**Bais**" isimleridir. Bu yüzdendir ki, mukaddes ruhların hazinelerine vekil idi.

Hz. Yakub:

Dünyada peygamberlerin ruhları görününce yani yeniden peygamberlerin gelmeleri gerekince, ilk önce Yakub (A.S) geldi. Hz. Yakub peygamberlerin hükümlerinin hazinesi idi. Hz. Yakub'tan on iki çocuk dünyaya geldi.

Allah Teâla bu çocuklardan birisini ilahi cemali için ayna yaptı. Yakub bu çocuğu görünce şaşırdı, hayrete düştü. Bu yüzden bu güzellik gözünden kayboldu. Oğlu Yusuf'tan ayrı düştü. Birçok meşakkat çekti. Çünkü aşk sevginin meyvesi ve üzüntü de onun lazımıdır.

Bu yüzdendir ki kâmil kimseler:

- Aşk güzelliği, güzellik belâyı, belâda üzüntüyü gerektirir, demişlerdir.

Hz. Yakub'un hakikati zat isminin nurundandır. Bu isim **"Kebir"** ismidir. Çünkü o İsrail oğullarının hazinesi ve peygamberliğin kaynağı idi.

Aklı ve kalbi ise sıfat isimlerinin nurundandır. Bu isim de **"Vedûd"** ismidir. O yüzdendir ki oğlu Yusuf'ta gördüğü ilahi güzelliği sevdi, ilahi güzelliğe derin bir aşkla bağlandı.

Nefsi de fiil isminin ikisinden nurlanmıştır. Bunlardan biri **"Hâlik"**, diğeri ise **"Bâri"**dir. Çocuklarının çokluk sebebi budur.

Hz. Yusuf:

Hz. Yakub'ta mevcut sevgi ilâhi nurların tecellisini gerektirince, Hz. Yusuf en güzel bir halle dünyaya geldi.

Onun da hakikati ve ruhu zat isminin nurundandır. Bu yüzden Hz. Yusuf ilahi nurun yüzü oluverdi. Öyle kim kendisine bakarsa ona âşık olurdu. Öyle ki anası, babası, kardeşleri kendisine bakıp âşık oldular ve ona secde ettiler.

Akıl ve kalbi ise sıfat isminin nurundandır: Bu isim ise **"Kâdir"** ismidir. Bu yüzdendir ki Mısır'a hükmetmiştir.

Nefsi ise fiil isminin üçünden nurlanmıştır. Bunlardan birisi **"Musavvir"** ismi olup bu yüzden çok güzel yaratılmıştır. Diğer biri **"Hafız"** ismidir. İşte bu yüzden hazinelerin korunması kendisine verilmiştir. Diğer üçüncü isim ise **"Afv"** ismidir. Bu yüzden de kardeşlerinin kendisine yaptıklarını afv etmiştir.

Hz. Eyyûb:

Hz. Yakup'tan sevgi, Hz. Yusuf'tan güzellik zuhur edince, Allah'ın hükmü iradesi, başka bir peygamberin üzüntü yolunda belalara uğrayacak bir peygamberin gelmesini gerektirdi. Zira muhabbete, sevgiye bela ve üzüntü lazımdır.

Böylece Hz. Eyyub dünyaya teşrif etti ve başına çeşitli belalar geldi. Çünkü belâlar veliler içindir. Nitekim Peygamberimizden şöyle rivayet nakledilmiştir.

"Belâ Allah'ın kamçılarından bir kamçıdır. Onunla kullarını kendine yöneltir."

Hakikati ve ruhu zat isminin nurundandır. O isim "Ganiyy"dir. Bütün malı ve çocukları elden çıkmıştı. Hak Teâla hazretleri tekrar verdi ve Hz. Eyyub'u iki defa *ganiy*-zengin etti.

Aklı ve kalbi sıfat isminin nurundandır ki, o "*Sabûr*"dur.

Nitekim Hak Teâla hazretleri şöyle buyurur:

"Biz onu hakikaten sabırlı bulduk. O ne güzel kuldu! Hakikat o, daima [Allah'a dönen (bir zat)] idi." (Sad Sûresi 44. Âyet)

Nefsi fiil isminin ikisinin nurundandır. Bir i "*Vâsi*" ve biri "*Tevvâb*"dır. Çünkü o, bunca belaları karşılamaya gücü yetti. Hakk'a döndüğü için de Tevvâb ismine mazhar oldu.

Hz. Şuayb:

Sevgi yolunda, her türlü belâlara müptela olarak, Hz. Eyyub gelmiş olunca, Hak Teâla Allah'ı görmeye ve ona kavuşmaya can atan başka bir peygamberin gelmesini diledi.

Böylece Hz. Şuayb dünyaya geldi ve aşırı sevgisinden dolayı üç yüz yıl ağladı. Üç kere gözsüz oldu. Her yüz yılda bir kere gözü açıldı.

Hakikati ve ruhu zat isminin nurundandır. O isim "*Mâcid*"dir. Onun için kavmine şerif oldu ve Peygamberin Hatibi ünvanını aldı.

Aklı ve kalbi sıfat isminin nurundandır ki, o "Kerim"dir. Zira ümmeti içinde onun keremi çok idi. (Sâd Sûresi 44. Âyet)

Nefsi fiil isminin ikisinin nurundandır. Biri "*Hüküm*", biri de "*Muskıt*"dır. Çünkü O her vakit halka hükmederdi ve: "Teraziyi ve ölçüyü iyi tartın" derdi.

Hz. Musa:

Allah sevgisi, Halil'in dostluğu, Hz. Yakup'un aşkı, Hz. Yusuf'un güzelliği, Hz. Eyyub'un sabrı ve Hz. Şuayb'ın şevki ile tamam olunca, bunlardan sonra Allah'ın iradesi kâmil, ilâhi sıfata sahip ve kâfirleri kahredecek bir peygamberin gelmesini gerekli kıldı.

Böylece Hz. Musa dünyaya geldi.

Hakikati ve ruhu zat isminin nurundandır. O isim "*Celîl*" ve "*Aliyy*"dir. Onun için düşmanlarını kahr ve helâk etti. Yüce olduğu şudur ki, Firavun ve kavmini helâk edip onların üzerine yüce oldu. Nitekim Allah Teâla şöyle buyurmuştur.

"Şüphesiz sen (başkalarından) yücesin."

Aklı ve kalbi sıfat isminin nurundandır. O "Alimdir. Çünkü O, Tevrat'ı çok iyi bilirdi ve Hz. İsa'ya gelinceye kadar bütün peygamberler Tevrat ile hükmederlerdi."

Nefsi fiil isminin ikisinin nurundandır. Biri "*Muızz*" ve biri "*Müzill*"dir. Zira müminleri yüceltir, kâfirleri zelil kılardı.

Hz. Harun:

Celâli bir peygamber gelince, lütf-ı ilâhi, ondan sonra Cemâli olan başka bir peygamberin gelmesini gerektir. Böylece Hz. Harun meydana gelip, Hz. Musa'ya vezir oldu. Nitekim Hak Teâla Hazretleri şöyle buyurur:

"Bana kendi ailenden bir de vezir ver."

Biraderim Harun'u Hakikati ve rûh zat isminin ikisinin nurundandır. Biri "*Zahir*" ve biri de "*Batın*"dır. Lütfu ile zahir, sırrı ile batın oldu.

Aklı ve kalbi de sıfat isminin nurundandır. Bu isim de "**Gaffar**" ismidir. Bu yüzdendir ki Allah ümmetlerinin günahlarını bağışladı.

Nefsi, fiil isimlerinden ikisinin nurundandır. İlki "*Gafûr*" öteki de "*Latif*"tir. Bu yüzdendir ki, ümmetinin hastalarını gizler onlarla lütufla yaklaşırdı.

Hz. İlyas:

Allah, Celâl ve Cemâl'in cilvelerini Musa ve Harun'da belli edince, bunların eserlerini açıklamak için başka bir peygamberin dünyaya gelmesini istedi.

Hakikati ve ruhu zat isminin nurundandır. Biri "*Vehhâb*" ve biri "*Muktedir*"dir. Vehhâbâ mazhar olmasının sebebi, C. Hakkın, Lübnan dağına çıkmasına izin vermesindendir.

Hz. Davud:

Celâl ve Cemâl sıfatları kendilerine görünen peygamberlerin ömürleri dolunca, Allah sevgisi ile yanan ve çeşitli belalara uğrayan başka bir peygamberin gelmesi gerekti. Böylece Dâvud dünyaya geldi. Hakikati ve

aklı zat isminin nurundandır ki **Hakîm**'dir. Nitekim Hak Teâla Hazretleri şöyle buyurur:

"Ona hikmet ve fazl-ı hitap verdik." (Sâd Sûresi 20. Âyet)

Aklı ve kalbi, sıfat isminin nurundandır. O isim **"Kaviy"**dir. Onun için mülk üzerinde kuvvetli idi. Nitekim Kur'an'da, Hak Teâla buyurur ki:

"Onun mülkünü de kuvvetlendirdik." (Sâd Sûresi 20. Âyet)

Nefsi fiil isminin ikisinin nurundandır. Biri *"Mukaddim"* diğeri de *"Müahhir"*dir. Onun için Hz. Üriyâ'yı kutsal tabut önünde tuttu. Kendini geride bıraktı. İstiğfar edince de yeryüzüne halife oldu.

Hz. Süleyman:

Hz. Davud, Allah'ın kudretinden garipliklere şahit olunca ve belâlara çekip kırk yıl ağlayınca, ondan sonra mülkü daha büyük ve daha kuvvetli başka bir peygamberin gelmesi gerekti. Böylece mülk mertebesi tamam olacaktı. Bu sebepten dolayı, Hz. Süleyman dünyaya geldi.

Hakikati ve ruhu zat isminin nurundandır. O isim *"Azim"*dir. Onun için dünya ehli üzerine muazzam oldu.

Aklı ve kalbi sıfat isminin nurundandır. O *"Metin"*dir. Onun için saltanatı, hükmü ve ilmi muhkem sağlam oldu.

Nefsi, fiil isminin dört tanesindendir. Biri *"Adil"*, biri *"Hâfiz"*, biri de *"Râfi"*dir. Herkese tam adalette bulunduğu için âdil oldu. İnsanlardan ve cinlerden baş kaldıranların hepsini sindirdiği ve zararsız hale getirdiği için Hâfız oldu. Tahta çıkıp yükseldiği için Râfi oldu, Allah'ın emri ile bütün halka hükmettiği için Mâlikül-Mülk oldu.

Hz. Üzeyir:

Hz. Süleyman hükmü ile Mülkün imarı tamam olunca, ölmek ve dirilmek gibi Ahiret işlerinden çok şeyler gören, hem de çok yakinen bunları gören bir peygamberin gelmesi gerekti. Nitekim Hak Teâla hazretleri şöyle buyurur:

"Böyle yapmamız seni insanlara ibret nişanesi kılmamız içindir."
(Bakara Sûresi 259. Âyet

Böylece Üzeyr dünyaya geldi.

Hakikati ve ruhu zat isminin ikisinin nurundandır. O isimlerden biri Evvel, biri Âhir'dir. Onun için hayat ile önce kendi halini gördü. Ondan sonra ikinci hayatını gördü ve Âhir oldu.

Aklı ve kalbi sıfat isminden ikisinin nurundandır. Biri "*Semi*"dir. Biri "*Basîr*"dir. Allah'ın kelâmını işittiği için Semî'dir. Ölümünden sonra ikinci hayatını gördüğü için de Basîr oldu.

Hak Teâla Hazretleri Semî ile ilgili olarak şöyle buyurur:

"Hayır, yüz yıl (ölü) kaldın." (Bakara Sûresi 259. Âyet)

Nefsi, fiil isminin nurundandır. O isim "*Vâli*"dir. Çünkü Onun ilâhi kudret kemalini görmeye velâyeti vardır.

Hz. Yûnus:

Hak Teâla hazretleri, kudretinden örnekleri Hz. Üzeyir'e gösterince, bundan sonra korunan, deniz karanlıklarında oturup balığın karnında vatan tutan başka bir peygamberin gelmesi Allah makamında gerekli oldu.

Böylece Hz. Yûnus dünyaya geldi.

Hakikati ve ruhu zat isminin nurundandır. O isim "*Vâcid*"dir. Karanlıkların yok olmasında nurani vücud bulduğu içindir.

Aklı ve kalbi sıfat isminin nurundandır. O isim "*Gâfur*"dur. Allah'tan ona rahmet hasıl oldu. boğulmaktan ve ayrılık zindanından kurtuldu.

Nitekim Hak Teâla buyuruyor:

"Bunun üzerine bizde onun bu duasını kabul ettik, kendisini gamdan selâmete erdirdik. İşte biz iman edenleri böyle kurtarırız." (Enbiya Sûresi 88. Âyet)

Nefsi fiil isminin ikisinin nurundandır. Biri "*Mukit*" biri de "*Nâfi*"dir. Balığın karnında ikamet edip mana zevki ile beslendiği için mukit oldu. Kavmi ile buluşup, kavminin kendinden faydalanmasına yardımcı oldu.

Hz. Zekeriyya:

Emr-i İlâhî Hz. Uzeyir'e Allah'ın fazlı ile dirilmek, cömertliği ile de Hıfz tamam olunca, canlarını Allah'a kavuşma yolunda feda edecek iki peygamberin gelmesini gerektirdi. Böylece dünyaya Hz. Zekeriyya ve Yahya geldiler.

Hz. Zekeriyya'nın hakikatı ve ruhu zat isminin nurundandır. O isim **Kayyum**'dur. Allah sevgisinde kaim ve sabit olup istikameti doğru olduğu için böyledir. Öyle ki, iki kısma ayırdıkları halde sabretti.

Aklı ve kalbi sıfat isminin nurundandır. O **"Hamîd"**dir işlerinde Mahmûd olduğu için ruhunu ve nefsini Hak yolunda harcadı.

Nefsi, Allah'ın zat isminden ikisinin nurundandır. Biri **"Muhyî"** diğeri ise **"Mecîd"**dir. Şanı ve şerefi yücedir.

Hak Teâla Hazretleri O'na nida etti:

Sana bir oğlan bağışladım, adını Velî koydum. Hem babasının ilmine varis olsun, hem de onun ismini yaşatsın.

Böylece O, *"Muhyî"* ve *"Mecîd"* ismine mazhar oldu.

Hz. Yahya:

Hz. Zekeriyya ruhunu, ortaya atıp nefsini feda edince, kemâl üzere olan bir peygamberin gelmesini emri ilahi gerekli kıldı. Böylece bu âleme, dünyaya Hz. Yahya geldi.

Hakikati ve ruhu zat isminin nurundandır. O isim *"Hakk"*dır. Davada ve manada sabit olduğu için bu isim verildi.

Aklı ve kalbi sıfat isminin üçünün nurundandır ki, biri **"Varis"**, biri *"Şehid"*, biri de *"Bâkî"*dir. Babasının ilmine sahip olduğu için Vâris oldu. Âlem-i Gayb'da, hem de Allah yolunda şehit olduğu için Şehîd oldu. Hak Teâla hazretleri tanıklık verdi ki:

"Hz. Yahya hiç günah işlemedi fakat beni severdi. Ben de onu severdim."

Böylece sevene, sevgilisi yolunda öldürülüp, sevgiliye kavuşmakla baki olması mutlaka lazımdır.

Nefsi, sıfat isminin nurundandır ki, o *"Velî"* ismidir. Hatta Hz. Yahya da nefsani fiillerden hiçbir şey sadırla meşgul olmadı.

Hz. İsa:

İlâhi ve (dünyevî) mertebe tam olgunluğa erince, ilahi irade bunlardan sonra ölüleri dirilten, birçok ilahi delilleri mucize olarak gösteren başka bir peygamberin dünyaya gelmesini gerekli kıldı.

Nitekim Allah Kur'anda şöyle buyurur:

"İşte Allah böylece ölüleri diriltir, size âyetlerini gösterir." (Bakara Sûresi 73. Âyet)

Böylece Hz. İsa dünyaya geldi.

Hakikati ve ruhu zat isminin nurundandır ki, o isim, *"Ahad"*dır. Babasız yaratıldığı ve Allah'ın kudretine ve birliğine delil olduğu için bu isim ona verildi.

Aklı ve kalbi sıfat isminin nurundandır. Biri "*Vahid*" ve biri de "*Habiyr*"dir. Vahid oluşu, Cismanî ve Ruhanî âlemde Vahdaniyetten dolayıdır. Habir oluşu ise zahir ve batın ilimlerini bildiği içindir.

Nitekim Hak Teâla Hazretleri şöyle buyurur:

"Hani sana kitabı (yazı yazmayı), hikmeti, Tevrat'ı, İncil'i öğretmiştim." (Maide Sûresi 110. Âyet)

Nefsi, fiil isminin üçünün nurundandır. Biri "*Muhyî*", biri "*Mümiyt*" (öldüren) ve yarasa yapıp üfleyerek dirilttiği için de "*Hâlık*"dır.

Ölüleri dirilttiği için Muhyî (dirilten), kâfirleri öldürdüğü için mûmiyt (öldüren) ve yarasa yapıp üfleyerek, dirilttiği için de Hâlık'dır.

İlâhi kemal insani hakikatlerde, gayb âleminin manasında ve yeryüzünde tamam olunca, ilâhi irade bunlardan sonra bir peygamberin gelmesini gerektirdi. O peygamber öyle bir peygamberdir ki, bütün olgunlukları toplamış ve Resûl olup bütün ayetler kendisinde bir arada bulunmuştur. O, Hz. Muhammed Mustafa'dır. Allah'ın sevgilisidir. Dünyada ve mana âleminde bütün mertebeleri topluca veya ayrı ayrı kendinde toplamıştır.

Âlem-i mülkte, dünyada peygamber olduğu gibi ilâhi âlemde ve ruhlar âleminde de peygamberdir.

Hz. İsa'nın işi bittiği tarihten altı yüz yıl, geçince peygamberlerin sonuncusu ve Rasullerin efendisi, Peygamberimiz dünyaya teşrif etti. 571.

Nitekim Hak Teâla hazretleri şöyle buyurur.

"Ey ehl-i kitap, size -kitaptan gizlemekte olduğumuz şeylerin birçoğunu meydana çıkaran birçoğundan da geçiveren- peygamberimiz gelmiştir. Size Allah'tan hakiki bir nur ve apaçık bir kitap gelmiştir. Allah, rızasına uyanlar onunla selâmete erer, yollarına doğrultur, onları iradesiyle karanlıklardan aydınlığa çıkarıp kendilerini dosdoğru bir yola iletir." (Maide Sûresi 15. Âyet)

Hz. Muhammed Mustafa nur olunca, Hak Teâla katında bir yerlere ulaştı onun hakikati, hakikatlerin hakikatidir. İsmi ism-i A'zam'dır. İlâhi esmayı ve sıfatları kendi isminde toplamıştır. Ruhu Allah'ın zatının nurundandır. Aklı, ilahi zat isimlerinin nurundandır. Kalbi bütün sıfat isimlerinin nurlarındandır. Nefsi, fiil isimlerinin hepsinin nurundandır.

Allah onu peygamberliğe ve Rasullerin efendisi yapıp âlemlere rahmet olarak gönderdi. Nitekim Hak Teâla şöyle buyurdu:

"Biz seni (Habibim) âlemlere (başka bir şey için değil) ancak rahmet için gönderdik." (Enbiya Sûresi 107. Âyet)

Hak Teâla bütün peygamberlerin kıssasını, ona haber verdi.

Ondan sonra Hak Teâla hazretleri O'na:

Ulûların sabrı gibi sabreyle! buyurdu.

Nitekim Kur'an-ı Kerim'de ilgili olarak:

"O halde azim sahipleri olan Peygamberlerin sabrettikleri gibi sen de sabret" (Ahkaf Sûresi 35. Âyet)

Ulul-Azimden murad bazı ulu peygamberlerdir. Hz. Nuh kavminin ezalarına, Hz. İbrahim Nemrud'un ateşine ve İsmail'i kurban etmeye, İsmail kurban olmaya, Yakup, Yusuf'un ayrılığına ve onun yüzünden gözsüz kalmaya, Hz. Yusuf, kuyuya ve zindana sabretti, Hz. Eyyub çeşitli belâlara sabretti. Hz. Musa kavminin eziyetlerine, Hz. Davud hatası yüzünden kırk yıl ağlamaya, Yunus balığının yutmasına, Yahya Allah yolunda şehit olmaya, Hz. İsa bir kerpici bir kerpiç üzerine koymaya sabretti ve:

- "Dünya bir köprüdür. Ondan geçiniz, onu onarmayınız" dedi.

Eğer:

- Bütün peygamberler Hakkı her mertebede gördükleri halde halkı O'na nasıl davet edebilirler?

- Hak Teâla hazretleri kendi ile peygamberleri arasında bir nurani perde koydu. O perdeler sebebi ile halkı davet ederler.

Bazıları der ki:

- Hak Teâla peygamberlere ruhlar âleminde şöyle vasiyette bulundu.

"Ben sizi dünyada kullarıma peygamber olarak gönderdim. Onlara bazı fiiller isnad ederek gazap etmeyin. Benden bir perde arkasında bulununuz. Aynı şekilde onların bana isnad ettikleri fiillerden dolayı da rıza göstermeyin. Onlarla da aranızda manevi bir perde bulundurun. Siz, halkın içinde Hakkı ve Hak'da halkı görmeniz gerekir. Ben size bunu tavsiye ederim."

Allah'tan başka hiç kimse peygamberlerin sırrına eremez. Onu bilemez. Ey ilâhi esrarı arayan kimse! Baştan sonra kadar inkâr ve batıla sapmadan insaf ve ibret yolu ile sana beyan ettiklerime dikkat et. Sonunda belki ulvî ve yüce hikmeti anlamak ve en sonunda da Ma'rifet Şarabını içmek gerekecektir. Çünkü peygamberlerin şeraitlerini

davranışlarını beyan ettim. güzel itibar edip ibret almak gerektirir: "And olsun, onların kıssalarını açıklamakta salim akıl sahipleri için birer ibret vardır." (Yusuf Suresi 111. Âyet)

Hz. Muhammed Mustafa'nın Peygamberliği

Şanı yüce ve her şeyi en iyi bilen Allah'a hamd olsun O insanları kendisi için yarattı ve âlem onun mülküdür.

Ey ilâhi sırları öğrenmek isteyen kimse! Şunu iyi bil ki, Hak Teâla hazretleri, peygamberlerin binasına (Peygamber Efendimizle) başlamış ve onunla da bitirmiştir. Kur'an ona indirmiştir.

Bütün hükümleri Kur'an'da beyan etti. Onun sıfatlarını Tevrat'ta, Zebur'da, İncil'de ve Furkan'da gösterdi. Onu Livânül-Hamd ve Makam-ı Mahmud ile kemâle erdirdi. Böylece O, iki cihanın nuru, insanların ve cinlerin rasûlü ve Kabe kavseyn sırrına erişip âlemlerin sultanı oldu. Selâm ve dua onun günahtan sakınan ve faziletli ailesine ve en doğruyu araştıran değerli arkadaşları üzerine olsun.

Allah Teâla şöyle buyuruyor:

"Elif, Lâm, Mim. Allah o Allah'tır ki, kendinden başka hiçbir Tanrı yoktur. O diridir. Zatıyle, kemâliyle kaimdir. O, sana Kitabı hak ve kendinden evvelkileri de tasdik edici olarak indirdi. Bundan evvel de Tevrat ve İncil'i indirmişti ki, onlar insanlar için birer hidayetti. Hak ile batılı ayırt eden hükümleri de indirdi. Allah'ın ayetlerine küfredenler yok mu? Onlar için pek çetin bir azap vardır. Allah cezada amansız bir gâlib-i mutlaktır." (Al-i İmran Sûresi 1-14. Âyet)

Allah Kudsî bir hadiste:

"Eğer sen olmasaydın ben âlemleri yaratmazdım." buyurur.

Abdullah bin Abbas (R.A) şu rivayeti nakleder:

- Peygamberimiz şöyle buyurdu: *"Hak Teâla evvel benim ruhumu yarattı."*

Bir yerde de şöyle buyurmuştur:

- *"Hak Teâla evvel benim aklımı yarattı."*

Bir başka yerde ise şöyle buyururlar:

- *"Ben Allah'tanım, ve mü'minler bendendir."*

Daha bunlar gibi nice deliller beyan etti ki, bütün mevcudat ondandır ve o bütün yaratılmışlardan efdaldir, üstündür.

Hz. Ali der ki:

- Hak Teâla hazretleri, Arş-ı Kürsî'yi yaratmazdan önce, Peygamberimiz hazretlerinin nurunu yarattı. O hazretin ruhunu, Âdem'den üç yüz yirmi dört sene evvel yarattı. Ondan sonra Hak Teâla on iki perde yarattı.

- Kudret – Azamet – Minnet – Rahmet – Saade – Keramet – Menzilet – Hidayet – Nübüvvet – Rıf'at – Heybet – Şefaat.

Ondan sonra Resulüllah'ın ruhu on iki bin sene Kudret hicabında durdu.

On bir bin sene *Azâmet,*

On bin sene *Minnet,*

Dokuz bin sene *Rahmet,*

Sekiz bin sene *Saadet,*

Yedi bin sene *Keramet,*

Altı bin sene *Menzile,*

Beş bin sene *Hidayet,*

Dört bin sene *Nübüvvet,*

Üç bin sene *Rif'at,*

İki bin sene *Heybet,*

Bin sene *Şefaat* perdesinde bekledi.

Ondan sonra altı bin sene de Arş'a durdu. Sonra da Hak Teâla Hazretleri onu Hz. Âdem'in sulbüne getirdi. Hz. Âdem'in sulbünden Hz. Şît'e geçti. Ta Abdûl Muttalip oğlu Abdullah'a gelinceye kadar böyle nakletti. Nihayet Mekke'de dünyaya geldi.

Hak Teâla hazretleri, Fahr-i Âlem'in nurundan bir ağaç yarattı. Dört dalı vardı. Ona *şeceretü'l-yakîn* derlerdi. Ondan sonra Hz. Muhammed'in nurunu ak inciden bir perde için de açığa vurdu. Tavûs ona bakınca orada çok güzel bir yüz ve çok süslü bir şekil gördü. Utandı. Beş kere secde etti. Böylece o secde bize günde beş vakit namaz oldu. Hak Teâla hazretleri tekrar o nura nazar etti. O nur, Hak'tan utanıp terledi. Böylece Hak Teâla başının terinden melekleri yarattı. Yüzünün terinden Aşrı, Kürsî'yi, Levhi, Kalemi, Güneşi, Ayı ve yıldızları yarattı. Göğsünün terinden Nebileri, Resulleri, âlimleri, Şehitleri ve Salih kimseleri yarattı.

O Tâvus'un kuyruğunun terinden Yahudileri, Hıristiyanları ve münafıkları yarattı. Ayağının terinden yerleri ve içindekileri yarattı. Ta Esfel-i

Sâfiline varıncaya kadar Cehennemi ve içindekini yarattı. Ondan sonra Hak Teâla hazretleri şöyle buyurdu:

Ey Muhammed! Önüne bak.

Hz. Muhammed Mustafa'da önüne baktı ve her tarafının nurla dolmuş olduğunu gördü.

Önündeki Nur, Hz. Ebu Beki'in nuru idi. Ardındaki nur Hz. Ömer'in nuru idi. Sağındaki nur Hz. Osman'ın nuru idi. Sol yanındaki nur Hz. Ali'nin nuru idi. Allah cümlesinden razı olsun.

Ondan sonra Muhammed Mustafa'nın nuru yetmiş bin yıl Hakk'a tesbih etti. Sonra o nurdan peygamberlerin canlarını yarattı.

Hak Teâla peygamberlerin canlarını yaratınca:

- "*La ilâhe illellâh Muhammedün Resûlüllâh* (Allah'tan başka Tanrı yoktur ve Muhammed onun peygamberidir) dediler.

Daha sonra peygamberlerin Hz. Muhammed'in ruhunu dünyadaki biçiminde şekillendirerek o kandile koydu. Namaz kılar gibi idi.

Daha sonra Hz. Muhammed'in ruhunun çevresinde iki yüz bin yıl tavaf ettiler, etrafında dolaştılar.

Hak Teâla ruhlara: ***Muhammed'e bakınız***, buyurdu.

Kim başını gördü ise dünyaya sultan oldu. Alnını gören Âdil oldu. Göğsünü gören âlim oldu. Sözün kısası, kim o Ruhu Mükerrem'in mübarek bir uzvunu gördü ise, dünyada ona münasip bir sanat buldu.

Ondan sonra Hak Teâla, halkı "*Ahmet*" şekline göre namaza çağırdı.

Namazda ayakta durmak, Ahmed'in (Elifine) benzer. Rukûu, (Hâ) harfine benzer Secdesi (Mim)'e benzer. Tahiyyat da oturması (Dâl)'a benzer.

Sonra da Allah Teâla peygamberlerin biçimlerini Muhammed lafzına benzer yarattı. Başı yuvarlaktır. (Mim)'e benzer. İki elleri (Hâ)'ya benzer. Karnı (Mim)'e benzer ve ayakları (Dâl)'a benzer.

Hz. Resûl'den beyan olunduğuna göre:

- Hak Teâla hazretleri, Hz. Muhammed'in nurundan bir cevher yarattı. O cevhere nazar etti. Eridi su oldu. O su hareket edip tam bin yıl çırpındı, dalgalandı.

Ondan sonra Hak Teâla Hazretleri, Hz. Muhammed'in nurunu on bölük yaptı. Birinden Arş'ı yarattı. Birinden kalemi yarattı. Birinden Levhi yarattı. Birinden Güneşi yarattı. Birinden Ayı yarattı. Birinden Sâbit yıldızları yarattı. Birinden gezegen yıldızları yarattı. Birinden Kürsî'yi yarattı.

Birinden de Müminlerin nurunu yarattı. Onuncusundan Hz. Muhammed Mustafa'nın cismini yarattı.

Hz. Muhammed'in annesi O'na hamile kalınca, Doğu, Batı ve denizler birbirlerine: "*Hz. Rasûlün doğumu yaklaştı*" diye müjdelediler.

Müfessirler:

- Hz. Resûl doğunca secdeye kapandı: Ümmetim! Ümmetim! dedi.

Kâbe'nin dört duvarından seda geldi. Onlar: "*Muhammed Peygamberdir*" diye tanıklık ettiler ve derhal Kâbe Peygamber Aleyhisselâm'a secde etti.

Rivayete göre Abdülmuttalip şöyle demiştir:

- O gün ben Kâbe'de idim. Kâbe'de putlar vardı. Yerlerinden düştüler, secde ettiler.

Ondan sonra Cinler göğe çıkmaktan men olundular. Bunun üzerine cinler toplanıp İblis'e geldiler:

- Bu gün göğe çıkmaktan bizi men ettiler, dediler. İblis bunu işitince çağırdı. Feryad etti ve:

- Bugün âlemlere rahmet olan geldi. Siz o yüzden gökten men olundunuz. Zira gök Muhammed'in ve ümmetinin nazargâhıdır, dedi.

Söylendi ki Amine, Hz. Rasûl'ü doğurunca ondan bir nur çıktı. Annesi Amine Hatun o nur ile Kâbe'den Basra şehrinin saraylarını gördü.

Hz. Enes:

- Resulü Ekrem çocuklarla oynadığı bir gün gezinti yapardı. Cebrail geldi, Hz. Peygamber'i aldeı. Tenha bir yere götürdü. Göğsünü yardı. İçinden biraz kara kan çıkarıp attı ve: "*Bu Şeytan sevdiği nefsani arzudur*" dedi ve cennetten bir altın tas getirdi ve Zemzem suyu ile göğsünü ve karnını yıkadı. Tekrar dikti.

Hz. Enes:

- Ben iğnenin izini Resulünün göğsünde gördüm.

Hz. Muhammed dünyaya gelince yedi kat gök ehlinin cümlesi, hepsi onu görmeye geldiler. Cennet içinden ahu gözlü Huriler, ellerinden altın tabaklarla geldiler. Hz. Muhammed'in üzerine saçı saçtılar. Bütün putlar, yüzleri üzerine düştüler. O gün bin Kilisenin kubbesi yere geçti. Kisra'nın Tâk'ı çatlayıp yarıldı. Sâve gölü kurudu. Ateşe tapan Mecusilerin ateşleri ilk defa söndü.

Peygamberin gölgesi yok idi. Zira baştan ayağa nur idi. Nurun ise gölgesi olmaz. Bazı üzerinde bir parça bulut vardı. Nerede yürürse onunla

beraber yürürdü. Gözü ile önünde nasıl görüyor ise arkasından da aynı şekilde görürdü. Bir kere batkını Şark ve Garbı görürdü. Kulağı uyanıkken nasıl işitirse uyurken de aynı şekilde işitirdi. Burnundaki mucize şu idi. Cebrail vahiy için ne zaman gökten ayrılsa onun kokusunu alırdı. Dişlerinin nurundan gece yollar görünürdü. Bir şey kaybetseler onun nuru ile bulunurdu. Arkasında güvercin yumurtası kadar Nübüvvet mührü vardı. Terlese, teri gül ve misk gibi kokardı. Bir avuç toprak ile on iki bin askeri perişan etti. Bir parmağı ile aya işaret etti. Gökten yere inip ikiye ayrıldı ve peygamberliğe şehadet eyledi. Bir gün ay gökten yere inip beşiğini ırgaladı. Parmağından çeşme aktı. Ağulu pişmiş kuzu ona:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Benden yeme, dedi.

Hurma fidanını yere dikti. Hemen meyve verdi, yediler.

Uğradığı her yerde taşlar ve ağaçlar ona selâm verirlerdi. Herkesi güzel ahlakı ile hayran bıraktı. Hiç riya işlemedi ve hiçbir an nefsine uymadı. Hüküm verirken taraf tutmadı. Fakirlikle övünürdü. Yoksulluktan aba giyerdi. Alçak gönüllülüğünden arpa ekmeği yerdi. Yemek yemezdi. Dünyaya melûn derdi. Dünyaya düşkün olanlara sevgi göstermezdi. İhtilam olmadı ve ona sinek konmadı.

Bit ve pire ısırmazdı. Hak Teâla onu bütün peygamberlerden üstün kıldı. Ahlak'ı çok güzeldi.

Sözleri kısa güzel ve özlü idi. Çok yumuşak huylu idi. Sabrı ve rızası olgun bir seviyedeydi. Halka karşı şefkatli, Hakka da muhabbetli idi. Bir kimse onu evine davet etse giderdi. Hasta olanların hallerini sorardı.

Bir kimse seferde ölse arkasından namazını kılardı. Eğer şehirde ölse namazında bulunurdu. Âlimlere cahillerden çok hürmet ederdi. Kâfirlere ve münafıklara hiç ikram etmezdi. Kimseye kötü söz söylemedi, kimseye küsmedi ve tükürmedi. Kötülük edene iyilik ederdi. Bir meclise varınca nere boşsa oraya otururdu. Zenginleri zenginliğinden dolayı ağırlamadı. Dervişleri derviş olduğu için horlamadı, elbisesini kendi yamadı. Hangi bineği bulsa ona biner, ar etmez, utanmazdı. Düşkün bir kimse görse sırtına alır taşırdı. Pazartesi Perşembe günleri ile Eyyâm-ı Bıyz'da (*Arabî ayların 13,14 ve 15. Günlerinde*), Aşûre gününde oruç tutardı. Geceleri ibadet ederdi. On rekât nafile namaz kılardı. Sözün kısası her türlü olgunlukla bezenmişti.

Kırk yaşına gelince çeşitli mucizeler gösterdi. Daha önce kendi halinde taat içinde idi. Kendi nefsi ile çok mücadele etti. Ondan sonra "*Hırâ*" dağına sık sık gider oldu.

Geceleri orada ibadet ederdi. Halveti severdi. Allah aşkı ve ilâhi şevk onu bütün yakınlarından ayırdı. Hakiki sevgiliye kendini verdi. Herkes onun aşkına muttali oldu, onun durumunu gördü ve bildi. Hatta amcası Hamza ve Kureyş kavmi toplanıp Hz. Atike'nin yanına vardılar ve:

- Muhammed-i Emin'in mübarek yüzünün sarardığını görüyoruz. Halka karışmaz, devamlı düşüncelidir. Halvette, tenhada ibadetle meşguldür, dediler.

Hz. Atike:

- Bilmiyorum, dedi.

Bir defasında dostları toplanıp:

- Ey Muhammed! Eğer bir yerinde bir rahatsızlık varsa bize söyle, seni tedavi edelim, dediler. Hz. Resul bunlara cevap vermedi.

Bunlar:

- Onun dostu Ebû Bekir'dir. Belki ona söyler, dediler.

Ebû Bekir'e geldiler ve Peygamberin halini sordular.

Ebu Bekir:

- Bilmiyorum, fakat gidip sorayım, dedi.

Hz. Ebu Bekir gidip:

- Ey Muhammed! Halin nedir, dedi.

Hz. Rasul:

- Su getirin! dedi. Su getirdiler, suyu içti. Abdest aldı. Ve cübbesini alıp Hıra dağına gitti. Hıra dağına varınca yere kapanıp ağladı. Hak Teâla'ya yakarışta bulundu. Gökteki melekler ve Cennetteki Huriler de onun için ağlaştılar.

- Ya Rabbi! Biz bir aşıkın sesinin duyuyoruz, O kimdir? dediler.

Hak Teâla Cebrail'e:

- Vahyin, Emrin ve Nehyin vakti geldi. İn! Benim sevgilime ve halkın hayırlısına benden selâm söyle ve benim hediyemi, ilâhi armağanımı ona ulaştır, buyurdu.

Cebrail gökten yere inerken seslendi. Peygamber yer ile gök arasında yeşil elbiseli bir kimsenin durduğunu gördü. Cebrail geldi.

- Oku! dedi.

Peygamberimiz:

- Okumak bilmem, dedi.

Cebrail şöylece okudu:

- Yaratan Rabbinin adıyla oku.

- O, insanı bir kan pıhtısından yarattı.

- Oku, Rabbin nihayetsiz kerem sahibidir.

- Ki kalemle (yazı yazmayı) öğreten O'dur.

- İnsana bilmediğini O öğretti. (*Alak Sûresi*)

Hz. Abdullah bin Abbas şöyle der:

- İlk nazil olan sure İkra (*Alak*) suresidir.

Müfessirlerin bazısı:

- İlk önce Fatiha Sûresi nazil oldu. "*Mâlem ya'leme*" kadar İkra (*Alak*) Sûresi nazil oldu, derler.

Bazıları da:

- Fatiha Sûresi namaz farz olduğu zaman önce Mekke'de, sonra Kıble Kudüs'ten Kâbe'ye çevrilince ikinci defa Medine'de nazil oldu, derler.

Sahih görüşe göre Fatiha Suresi, Mekke'de nazil olmuştur. Cebrail geldi ve tekrar gayb olup gitti.

Ulema şöyle beyanda bulunurlar:

- Peygamber hazretlerine ilk vahiy geldiği vakit:

- Ey elbisesine bürünen, Ey bürünüp sarınan buyurulmuştu. Ondan sonra:

- Ey Allah'ın şeriatını tebliğe görevli elçi! Buyruldu.

Peygamber Efendimiz evinde yatar idi. Cebrail gelip:

- Ey Bürünüp Sarınan! dedi. Hz. Resul korktu. Cin zannetti. Hz. Hatice:

- Ey Muhammed! Sen hısım ve akrabayı ziyaret edersin. Öksüzlere şefkat gösterirsin. Güzel işleri seversin. Tatlı huylusun. Hak Teâla ile senin aranda kötü bir şey olmaz. Allah sana kötülük etmez. Ola ki, bu gelip sana seslenen Cebrail'dir. Nitekim diğer peygamberlere de gelmiştir, diye onu teselli etti. Peygamber Efendimiz biraz yattı. Cebrail tekrar gelip:

- Ey bürünüp sarınan! Kalk, artık kâfirleri azap ile korkut, diye ilahi vahyi tekrarladı.

Peygamber:

- Ey Hatice! O çağıran budur, işte geldi dedi. Hz. Hatice:

- Ey Muhammed! Saçımı açayım. Eğer şeytan ise kaçmaz. Şayet melek ise kaybolur, dedi. Saçını açtı ve Cebrail kayboldu.

Hz. Hatice:

- Ey Muhammed! Beni İslam'a davet et. Sen Allah'ın Rasulüsün. O gelen Cebrail'dir, dedi.

Peygamber, Hatice'yi İslam'a çağırdı. Böylece hanımlardan ilk Müslüman o oldu. Erkeklerden Ebu Bekir, çocuklardan da Ali'dir. Kırkıncı Müslüman Ömer'dir. Hz. Ömer'le Müslümanlar ortaya çıktılar.

Bazıları:

- Hz. Peygamber altı ay Müslümanları rüyada gördükleri ile İslam'a davet etti, dediler.

Nitekim Peygamberimiz şöyle buyurur:

- Sadık rüya, Nübüvvet suresinin kırk altısından biridir. Çünkü Peygamberimiz yirmi üç sene davet etti. Altı ay rüya ile davet etti. Geri kalan sürede Kur'an ile davet etti. (Böylece altı ay, yirmi üç yılın kırk altıda biri olur.)

Kur'an'ın Nüzûlü

Hak Teâla buyurdu:

"(O sayılı günler) Ramazan ayıdır ki, Kur'an onda ki Kadir gecesinde Levh-i Mahfuzdan dünya semâsına indirilmiştir. (O Kur'an ki) insanlara (mahz-ı) hidayettir, doğru yolun ve Hak ile batılı ayırt eden hükümlerin açık delilleridir..." (Bakara Sûresi 185. Âyet)

Bagavî tefsirinde şöyle der:

- Şüphesiz Ramazan bir ayın adıdır. O vakit oruç çok sıcak bir zamana, mevsime gelmişti. Halk böyle bir mevsimde oruç tutardı. Taşlar hararetten kızmıştı. Halka zahmet vermekte idi. Öyle olunca o ayın adı Ramazan oldu. Kur'ana; sureleri, ayetleri, kıssaları, Emir ve Nehyi, Va'd ve Vaidi topladığı için Kur'an dendi. Zira asıl manası toplamaktır.

İbni Abbas şöyle der:

- Kur'an-ı Kerim Ramazan ayında Kadir gecesinde, Levh-i mahfuzdan dünya göğündeki Beyt-i İzzete birden ve toptan indi. Ondan sonra Cebrail ihtiyaç oldukça âyet âyet indirdi. Böylece Peygamber Efendimiz yirmi üç yılda Kur'an ile davet etti.

Rivayete göre Hz. İbrahim'e Suhuf Ramazan evvelinde indi. Hz. Musa'ya Tevrat Ramazan ayının altıncı gününde nazil oldu. Hz. İsa'ya İncil Ramazan'ın on üçünde geldi. Peygamber'e Kur'an-ı Kerim Ramazan'ın yirmi dördünde geldi.

Bilmek gerektir ki, Kur'an'ın Allah'ın sıfatı ve Allah'ın kelâmı olduğunda icmaı ümmet ve tevatür vardır. Hak Teâla mütekellimdir ve Kelâmullah bir sıfatıdır ki, onda fazlalık yoktur. Emir, nehiy, hayır bunlarla ilgili hususlarda çoğaltılabilir. Zira Allah'ın birliğindeki kemâle bu yakışır ki, bir ve tek olsun. Bunun içindir ki, son zamanlarda gelen bilginlerin yakînleri olmadığı halde söz ve harfleri itibariyle çokluk vardır, derler.

Fakat ispat ederiz ki, kelâmdan maksat nazm ile manadır. İkisi de kadimdir.

Mu'tezile, Eş'ariler ve Hanbelilere göre kelâm, Kadim değildir. O cüzlerden, parçalardan meydana gelmiştir. Cüzlerden meydana gelen bir şey hadistir, sonradan olmuştur.

Doğrusu şudur:

- Kelâm iki manaya gelir: Biri nefsidir, diğeri ise lafzîdir. Dil ile söylenendir. Bizim kasdımız nefsî kelâm, kelâmın kendisidir ki onun hem sözü, hem manası Allah'ın zatı ile kâimdir. Ondan ayrılmaz.

Allah'ın kelâmı Mushaflarda yazılıdır. Dillerde okunmaktadır. Gönüllerde saklıdır, ezberlenmiştir. Bunların hiçbirisi nefsi kelâmı bozmaz. Yazı, okumak ve ezber bunlar hadistir. Zira ilgili bulunduğu Allah'ın gayridir. Okunan kadimdir. Okuma ise hâdistir.

Mevlâna şöyle der:

- Peygamberimiz Muhammed Mustafa şöyle buyurmuştur: *"Kur'an Allah'ın kelâmıdır ve mahlûk, sonradan yaratılmış değildir. Kim onun mahlûk olduğunu söylerse Allah'a yemin ederim ki, o inkârdadır."*

Fahr-i İslâm da:

- İmam A'zamla, İmam Ebû Yusuf, Kur'an hâdis midir, yoksa kadim midir? diye altı ay araştırdılar. Sonunda İmam Ebu Yusuf şöyle dedi. İmam A'zam, Ebû Hanife ile benim bilgim şu neticeye bizi götürdü: *"Kim Kur'an mahlûktur"* derse kâfirdir, diye hadise uygun cevap verdiler.

Bazı muhakkikler şöyle dediler:

- Allah'ın Kelâmı da kadîm olan manadır. Lâfız karşılığı değildir. Belki Allah'ın diğer sıfatlarının aynı karşılığındadır. Bu söz hadise, imamların görüşlerine ve müfessirlere göre doğrudur.

- Kur'an nazımdır, nazım ise hadistir, diyen inanışa dikkat et ve ona değer verme.

Bazıları:

- Kur'an ancak manadır, derler.

Şüphesiz bu söz batıldır, yanlıştır. Zira Hak Teâla hazretleri ezelî bir kelâmla konuşandır. Söz söyleyendir. Kelâm, nâzım ve manasız olmaz.

İmam Teftezâni ve ona tabi olanlar hayret içinde kaldılar ve Kur'an'ın hakikatini idrak edemediler. Bu mesele müşkildir, diye aczlerini ortaya koydular.

- Kur'an *"Okunmuş"* manasına, nefsî kelâm ile lafzi kelâm arasında birliktedir diye bozuk bir iddia ileri sürdüler.

Sözün kısası: Kur'an nazm ile mananın ismidir. Kelimeleri mürekkeptir. Terkip Allah'a aittir. İster Cebrail okusun, ister Peygamber efendimiz okusun, isterse başka bir kimse okusun birdir. Yani kim okursa okusun netice değişmez. Kur'an lafız ve mana itibariyle kadimdir.

Bazıları:

- Kur'an nazil oldu demek ne demektir? dediler. Kur'an levh-i mahfuzda zahir oldu, belirdi demektir. Onun için aslında nüzul: Yukarıdan aşağıya hareket etmek, inmek, demektir. Bu hareket manevidir. Burada herkesçe bilineni ve en münasip olanı ilahi kitapların nazil olmasıdır. Melek onu ruhanî bir yolla almış yahut ona Levh-ı Mahfûzdan hıfz etmiştir, derler.

Bazıları şöyle dediler:

- Hak Teâla hazretleri, Kur'anın nüzulünün şeklini Kur'anda şu şekilde anlatmıştır:

"Onu Rûhu'l-Emîn (Cebrail), inzar edicilerden olasın diye senin kalbine manası açık Arapça bir dille indirmiştir." (Şuara Sûresi 193. Âyet)

Yani Kur'anı sana şöyle bir yolla indirdik, demektir. Cebrail'i indirdik onunla birlikte Kur'an-ı da indirdik, demektir.

Âlimler şu beyanda bulundular:

- Hak Teâla Hazretleri, Kur'anı Levh-ı Mahfûz'da belirledi. Ondan sonra evvelki gökte, Beyt-i İzzet de ortaya çıkardı. Ondan sonra da Cebrail'e, mahlukatın en hayırlısı, peygamberlerin sonuncusu ve Rasullerin efendisi olan peygamberi Hz. Muhammed Mustafa'ya indirmesini emretti.

Hz. Peygamber Efendimiz, Kur'anı, Cebrail'den iki yolla alırdı:

Birisi: Peygamber Efendimiz insan şeklinden melek şekline girerdi. İkincisi ise: Sahabeden bir zat vardı. Adı Dıhye idi. Cebrail, ekseri onun şekline girerdi. Zira peygamberimiz bu zatı çok severdi.

Kazî tefsirinde der ki:

- Kur'an, Cebrail'in kalbinde, nazım ve manası ve ilâhi yolla belirirdi. Bu ya Allah'ın ona söylemesi ya da Levh-ı Mahfûzdan alıp gelmesi ile olurdu. Resûlullah'a okurdu. Onun da kalbinde şekillenir, nazmı ve manası ile bilinirdi. Böylece söz şuna varır ki, Kur'an nazm ile manadan ibarettir. Doğru olan budur. Doğrusunu gene de Allah bilir. Sözün kısası vahiy iki çeşittir.

Biri zahirdir, diğeri batın olan vahy'dir.

Zâhir olan üç çeşittir:

1. Cebrail'in dilinden çıkıp, onu söylemesi ve başkasının kulağında meydana gelmesidir. İşte Kur'an bu kabildendir.

2. Meleğin işareti ile hiç söz söylemeden maksat hâsıl olur. bu şekil vahye Hâtır-ı Melek adı verilir.

3. Bâtın ile olan vahiydir. Vahy-i bâtın kıyasdır ve ictihaddır.

Şayet sana anlattığım Risalet sırlarını ve Kur'an'ın indirilmesini öğrendinse, bundan sonra Allah'ın izni ve kudreti ile Irâçla ilgili görüşleri anlatacağım.

İlk önce mümine Farz olan Allah'a ve peygamberlerine inanmaktır. İkinci farz namaz kılmaktır. Namaz Miraçta farz kılınmıştır. Ondan sonra zekât, sonra oruç farz oldu. Arkasından cihad, daha sonra da Hacc farz oldu.

Miraç Bahsi

Allah Teâla buyurdu:

"Kulunu (peygamber (A.S)'ı bir gece Mescid-i Haram'dan (alıp) Mescid-i Aksa'ya kadar götüren (Allah bütün noksanlıklardan) münezzehtir. (O Mescid-i Aksa ki) biz onun etrafına (feyz ve) bereket verdik (ve bu gece yolculuğunu) O'na âyetlerimizden bazısını gösterelim, diye (yapardık). Şüphesiz ki O, (asıl) O (her şeyi, hakkıyla işiten, her şeyi) kemâliyle görendir." (İsra Sûresi 11. Âyet)

Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

- Bir gece Kâbe'yi şerifin hareminde, uyuyordum. Amma gönlüm uyumuyordu. Cebrail'in geldiğini gördüm. O dedi ki: Ey Muhammed! Hak

Teâla seni huzuruna çağırır. Bunu işitince hemen kalktım. Abdest aldım. Dışarı çıktım. Burak'a bindim. O Burak gözleri nereyi görürse oraya basıyordu. Beyt-i Mukaddes'e geldim. İslâm dini güzel bir yiğit şeklinde geldi. Benimle görüşüp bana büyük ikramda bulundu. Bana namaz kılmak emredildi. Ben:

- Hz. İbrahim İmam olsun, namaz kılalım, dedim.

Cebrail:

- İmam olmaya sen evlâsın, dedi.

Peygamberlerin ruhları bana uydular, iki rekât namaz kıldım.

İmam Razi ve İmam Şafii:

- Miraç Hz. Hatice'nin evinden başladı, dediler.

Ebu'l-Leys, Ebû Said El-Hudrî'den şu rivayeti nakleder:

- Peygamberimize Miraç da gördüklerini sordum.

Resulüllah şöyle buyurdu:

- "Giderken sağ yanımda bir ses işittim. Ey Muhammed diye! Sol yanımda bir ses işittim. Ya Muhammed diye! Önümde bir kadın çeşitli zinetlerle beni karşıladı ve kendini arz etti. Bunların hiçbirine itibar etmedim. Geçtim gittim. Ondan sonra Kudüs'e geldim. Burak'tan indim. Orada bir halka vardı. Peygamberler ona yapışıp kalkarlardı. Ben de ona yapıştım. Ondan sonra Mescide girdim. Cebrail ile namaz kıldım. Ondan sonra şöyle dedim:

- Ey Cebrail! Sağımdan bir ses işittim. O nedir?

- Yahudiler idi. Sana seslendiler. Eğer onlara alaka gösterseydin ümmetin Yahudi olurdu, dedi.

- Solumdan da bir işittim. O nedir? dedim.

- Hıristiyanlardı. Eğer onlarla ilgilenseydin, ümmetin Hıristiyan olurdu, dedi.

- Peki o kadın kimdir? diye sordum.

- O dünyadır. Eğer ona alâka duysaydın ümmetin dünyayı kabul edip Ahireti terk ederlerdi, dedi.

Ondan sonra bana iki kâse geldi. Birinde süt, birinde şarap vardı.

Cebrail:

- Hangisini dilersen ondan iç, dedi.

Ben sütü içtim.

Cebrail:

- Hak Teâla ümmetine İslâm'ı armağan etti. Eğer şaraptan içse idin ümmetin azardı, dedi.

Ondan sonra, merdiven geldi. Ona bindim, gittim."

Hz. Enes Peygamberimizden şöyle bir nakilde bulunmuştur:

- Peygamber şöyle buyurdu: O merdiven Sidretü'l-Müntehâ denilen ilâhi hududa kadar benimle beraber çıktı. Sidretü'l-Müntehâ'nın altından dört ırmak akardı. İkisi dünyada akarlar. Bunlar: Nil ile Fırat'tır. İkisi bâtındır. Cennette akarlar.

Sidretü'l-Müntehâ bir ağaçtır. Yaprakları fil kulağına benzer. Yemişleri kule gibidir.

Bana orada elli vakit namaz farz oldu. Bir gün bir gecede. Oradan Musa'nın yanına indim.

Musa:

- Git namazı azalttır. Ümmetinin buna gücü yetmez, dedi.

Ben çok gidip geldim. Bir gün bir gecede beş vakit namaz farz oldu. Sonra Hak Teâla'dan şu hitap erişti:

"Kullarıma farzımı bildirdim ve bunları hafiflettim."

Zira önce elli vakit buyurdu, Sonra lütfundan beş vakte indirdi.

Bundaki sır şudur:

- Bir kimse bir hayra niyet etse ve onu işlese onun defterine on sevap yazılır. Nitekim bununla ilgili olarak Hak Teâla şöyle buyurur:

"Kim bir iyilikle, güzellikle gelirse işte ona on katı var." (Enâm Sûresi 160. Âyet)

Bir kimse bir şerre niyet etse, eğer işlerse bir günah vardır. Eğer işlemezse, bir şey yoktur amma gönlü perdelenir.

Musa'nın azaltmaya vasıta olması diğer peygamberlerin bunda dâhli olmamasındaki hikmetin ne olduğu sorulmaktadır. Cevabı şudur:

Kâinatın efendisi peygamberimiz, C. Hakla konuştu. Bu itibarla ilahi kelâma mazhar olmuş bir kimsenin araya girmesi gereklidir. Bu da Musa'dır. Onun için o vasıta oldu.

Bazıları şöyle derler:

- Önce Allah, Musa'nın ümmetine elli vakti namaz farz kıldı. Onlar başaramadılar. Allah onları esirgedi, beş vakit farz etti. Bu beş vakit o ellinin yerini tuttu.

Peygamber Efendimiz Miraç gecesi yolda giderken birinci kat gökte Hz. Âdem'i gördü. İkinci kat gökte Hz. İsa ve Hz. Yahya'yı gördü. Üçüncü kat gökte Hz. Yusuf'u gördü. Dördüncü kat gökte Hz. İdris'i gördü. Beşinci kat gökte Hz. Harun'u gördü. Altıncı kat gökte Hz. Musa'yı gördü. Yedinci kat gökte Hz. İbrahim'i gördü.

Abdullah bin Abbas şöyle beyan eder:

- Sidret'ül Münteha yedinci kat gökten yukarıdadır. Onun için ona müntehâ (son) derler. Yerden yükselen her şey varır orada kalır. Yukarıdan inen şey de gene orada kalır. Onun için bu isim verilmiştir.

Peygamber Efendimiz şöyle buyurdu:

- Oraya (*Sidretül-Müntehâ'ya*) vardığımda bana üç şey verildi:

1- Beş vakit namaz.

2- Bakara Sûresinin sonu ki *"Amener-Rasûlü"*dür.

3- Ümmetimin büyük günahlarının affi.

Ondan sonra cennete vardım. Cebrail:

- Ey Allah'ın Resulü! Cenab-ı Hak zatını takdis eder, dedi.

Ben:

- Ne buyurur dedim.

Cebrail:

- Hak Teâla şöyle buyurur, dedi:

"Allah tesbihe ve bütün övgülere layıktır. Meleklerin ve ruhun Rabbidir. Onun rahmeti gazabını geçmiştir."

Peygamber, gökleri Sidretül-Müntehâyı geçip cenneti dolaşınca Cebrail şöyle dedi:

- Ey Allah'ın Resulü! Ben buradan yukarı geçmem. Geçersem Arş'ın nûrundan yanarım. Zira senden başkasına buradan ileri yol yoktur.

Bazıları:

- O makam cennettir, dediler.

Bazıları da:

- Orası Arş'dır, demişlerdir.

Doğru olan şudur ki, Ondan yukarı âlem yoktur. Cebrail işaret etti ki, Allah'a selâm versin.

Peygamber:

- "Ettehiyyâtü Lillâhi ve's-Salavâtü ve't-Tayyibât" (*Selâmın tümü, bütün rahmet ve iyilikler Allah'a mahsustur*) diye selâm verdi.

Bunun üzerine Hak Teâla:

- Esselâmü Aleyke Eyyünnebiyyü ve Rahmetüllâhı ve berekâtühü (Ey Nebi, Peygamber! Selâm sana. Allah'ın sonsuz rahmeti ve bereketi üzerine olsun.) dedi.

Ondan sonra Cebrail ve bütün melekler şöylece şahadet getirdiler:

- Eşhedü enlâ ilâhe illellah ve Eşhedü enne Muhammeden abdühü ve Rasulühü (*Tanıklık ederim ki Muhammed onun kulu ve rasûlüdür*).

İbni Mesûd şöyle demiştir:

- Ondan sonra Refref geldi. Peygamber Refref'e bindi. Hak Teâla hazretlerine yakın oldu. Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Sonra (Cebrail, ona) yaklaştı. Derken sarktı. (Bu sûretle O, Peygambere) iki yay kadar yahut daha yakın oldu da..." (Necm Sûresi, 8,9. Âyet)

Yani Kâbe kavsey *-iki yay miktarı-* Hakka yakın oldu, demektir. Kâbe "*kadar*" kavseyn de "*zirâ*"dan ibarettir. Zira bir dirsek boyu kadar bir ölçüdür.

Müfessirler şöyle demişlerdir:

- Burada dört görüş vardır:

1. Katâde ve Hasen, Kavseyn – iki yay kadar yakın oldu, demiştir.

2. Mücahid, Kirîş'in yaya yaklaştığı kadar yakın oldu, demişti.

3. Abdû'l-Vârisin Yayın kabzasından ucuna kadar yakın oldu, demiştir.

4. Sûddî İki zir'a kadar hakka yakın oldu, demiştir.

Ulemâ "*Yakın oldu demek ne demektir?*" sorusunda ihtilaf etmişlerdir. Bu soru üç şekilde açıklanmıştır:

1. "Cebrail Hakka yakın oldu" demektir.

2. "Cebrail Muhammed'e yakın oldu" demektir.

3. "Muhammed Hak Teâla hazretlerine yakın oldu" demektir.

Ka'bûl-Ahbâr:

- Sahih görüş budur ki, "Muhammed Hak Teâla hazretlerine yakın oldu" demektir, dedi.

Peygamber Arşa varınca ayaklarındaki nalinleri, ayakkabıları çıkarmak istedi. Bir ses işitti. Bu ses:

- Nâlinlerini çıkarma! Arş ile Kürsî senin nalinlerinin altında şeref bulsunlar, dedi.

Ben:

- Ey Rabbim! Hz. Musa'ya ***"Nâlinlerini çıkar"*** buyurdun, dedim.

Hak Teâla hazretleri:

- Ey Ebu Kâsım! Ey Ahmed! Sen benim yanımda Musa gibi değilsin. O benim Kelîmim idi. Sense benim Habîbimsin, buyurdu.

Söylendiğine göre Hz. Peygamber göklere çıkınca:

Kalem; Levh, Arş, Kürsî Cennet;

- Muhammed benimdir, dediler.

Hak Teâla hazretleri:

- Ey Muhammed! Kalemi, Levhi, Arşı, Kürsi'yi ve Cenneti sana bağışladım, buyurdu.

Rasûlü Ekrem:

- Ey Rabbim! Bunları istemem, ümmetimi isterim, dedi.

Hak Teâla:

- Ey Muhammed! Sen yeryüzünde kimi yerine halife vekil koydun? buyurdu.

Peygamber:

- Ebû Bekir'i Sıddîk'ı dedi.

Zehretü'r-Riyâd'da şöyle dendi.

- Peygamber Miraç gecesinde beş çeşit şeye bindi. Ondan sona Allah'ın huzuruna vardı.

İlk önce Burak'a bindi. İkinci olarak Miraç'a, merdivene bindi. Merdiven hakkında ulemâ ihtilaf ettiler, ayrı görüşler ileri sürdüler.

Kimi o merdiven, nurdan, kimi altından, kimi inciden, kimi de gümüştendi, demişlerdir.

Üçüncüsü: Birinci kat gökten yedinci kat göğe varıncaya kadar meleklerin kanatlarına bindi.

Dördüncüsü: Yedinci kat gökten Sidretül-Müntehâ'ya kadar Cebrail'in kanadına bindi.

Beşincisi: Altından bir döşek geldi. Adı Refref idi. Nitekim Hak Teâla hazretleri buyurur:

"O (gördüğü) zaman Sidreyi bürüyordu, onu bürümekte olan"
(Necm Sûresi 16. Ayet)

"Sidre'den Kâbe Kavseyne varıncaya kadar ona bindi."

Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Sonra (Cebrail, ona) yaklaştı. Derken sarktı." (Necm Sûresi 57. Âyet)

Yani Hakka yakın oldu ve halktan ırak oldu, demektir.

Bazıları:

- Ferş'den (dünyadan) ırak olup Arşa yakın oldu, demektir, dediler.

Kimileri de şöyle dediler:

- Kâbe'den ırak olup Kudüs'e yakın oldu, demektir.

Bir kısmı da:

- Maddî varlıklardan ırak olup ruhların Rabbine yakın oldu demektir, dediler.

Kimisi ise:

- Nefsinden ırak olup kalbine yakın oldu, demektir, derler.

Araştırmacılar şöyle dediler:

- Peygamber o gece ruhu ile Kâbe Kavseyn'e, sırr-i ile de Ev'ednâ'ya erişti. Yani nefsini, bedenini gökte, ruhunu Sidretül Münteha'da, kalbini de Kâbe Kavseyn'de bıraktı. Böylece Rabbi ile ancak sırrı karşı karşıya kaldı.

Hak Teâla nefse:

- ***Hani gönül?*** buyurdu.

Gönüle:

- ***Hani ruh?***

Ruhâ:

- ***Hani sır?***

Sırra:

- ***Hani Habîbim,*** diye sordu. Sonra da:

- ***Ey Nefis! Nimet ile mağfireti sana,***

- ***Ey Rûh! Rahmet ile Kerâmeti sana,***

- ***Ey Gönül! Muhabbeti sana verdim.***

- ***Ey Sırr! Ben de sanayım. Seninim***, buyurdu.

"Ev'ecinâ" buyurması da bundandır.

Nakledildiğine göre Peygamber (A.S.) Kâbe Kavseyn'e erişince Hak Teâla buyurdu:

- ***Ey Muhammed! ayaklarını bas!***

Peygamber ayaklarını basınca bir şeye dokundu. Yine gitti.

Peygamber:

- Ey Rabbim! Ayaklarıma bir şey dokundu, dedi.

Yine gitti.

Hak Teâla hazretleri buyurdu:

- O ayaklarının bastığı şey Arş'tır.

Peygamber:

- Niçin Arş benden ırak gitti, dedi.

Hak Teâla:

"Senden ırak gitmedi fakat sen ırak gittin. Çünkü senin kerametin benim yanımda çoktur. Eğer yüz bin Arş olsa, senin ayağının bastığı toprak bana onlardan sevgilidir."

Hak Teâla:

- Ey Muhammed! Bana ne hediye getirdin? buyurdu.

Hz. Peygamber:

- İki şey getirdim. Biri taat, kulluk eksikliği, biri de cefa ve ma'siyet çokluğu, dedi.

Hak Teâla:

- Taat eksikliğini rahmetimle, cefa ve ma'siyet eksikliğini de senin şefaatinle yarlığadım, buyurdu.

Nakledildiğine göre Ebû Bekri Sıddîk Allah'ın şu kavlinden neyi kastettiğini Peygamber'e sordum:

"(Allah'ın) kuluna vahy ettiğini etti." (Necm Sûresi 10. Âyet)

Resul buyurdu:

- Hak Teâla ümmetimden bana beş türlü şikâyette bulundu:

1. Ben onlardan yarın ki ameli istemiyorum. Onlar benden yarın ki rızkı istiyorlar.

2. Ben onların rızıklarını başkasına vermiyorum. Onlar amellerini niçin başkasına verirler?

3. Benim rızkımı yerler, başkasına şükrederler. Bana hain olur ve benden başkasına iyilik ederler.

4. Ben onlara şeref ve büyüklük veririm. Onlar bunu başkasından isterler.

5. Ben Cehennemi kâfirler için yarattım. Onlar Cehenneme girmek için gayret ediyorlar.

Nakledildiğine göre Hz. Peygamber efendimiz Miraç gecesinde şöyle dedi:

- Ey Rabbimiz: Âdem'e cenneti verdin, bana ne verdin?

Hak Teâla hazretleri buyurdu:

- Âdem'i cennetten çıkardım. Ama sana ve ümmetine cennet verdim fakat oradan çıkarmam.

Ben:

- Nuh'a gemi verdin. Orada o ibadet ederdi, dedim.

Hak Teâla:

- Sana dünyayı mescid kıldım. Dilediğin yerde ibadet et. Hem kıyamet günü mescidlerine bin, sırat köprüsünü ümmetinle geç, buyurdu.

- İbrahim'e ateşi soğuk ve selâmet kıldın, dedim.

Hak Teâla:

- Ümmetine cehennem ateşini soğuk ve selâmet kıldım, buyurdu.

- İsmail'e Zemzemi verdin, dedim.

- Sana Kevser ırmağını verdim, buyurdu.

- İsmail'e koç feda ettin, dedim.

- Ümmetin için Yahudileri ve Hıristiyanları feda ettim. Ümmetin onları cehenneme bıraksınlar, kendileri cennete gitsinler, buyurdu.

- Musa'ya Tur'da söz söyledin, dedim.

- Sana Arş'tan yukarıda, nur yaygısında söyleştim, buyurdu.

- İsa'ya gökten sofra verdin, dedim.

- Sana kıyamet gününde kerametten sonra sofra vereceğim, buyurdu.

- Davud'a Zebur verdin, dedim.

- Sana "Enâm" Sûresini verdim, buyurdu.

- Yunus'u üç türlü karanlıktan kurtardın, dedim.

- Onun gibi ümmetini üç türlü karanlıktan kurtardım:

1. Kabir karanlığından

2. Kıyamet zulmetinden,

3. Sırat zulmetinden, buyurdu.

- Hızır'a, *Ab-ı Hayat* (ölümsüzlük suyu) verdin, dedim.

Hak Teâla:

- Sana "İhlâs" (Kulhüve'l-Lahu ahad) suresini verdim, buyurdu.

- Musa'ya Tevrat verdin, dedim.

- Sana Ayetel-Kürsî'yi verdim, buyurdu.

Ondan sonra Hak Teâla buyurdu:

- Ey Muhammed! Sana bir süre ikram ettim ki, Tevrat, Zebur, İncil ve diğer kitaplarda onun gibisi yoktur.

- Ey Rabbim! O nasıldır? Hangi suredir? dedim.

- Fatiha (Elham) suresidir, buyurdu.

Kim Fatiha suresini okursa Cehennem onun tenine haramdır.

Anası ve babası kâfir olan bir kimse Fatiha suresini okusa onların azaplarını Fatiha hürmetine şiddetini azaltırım.

Ey Muhammed! Kendime senden üstün bir varlık yaratmadım.

Hz. Peygamber şöyle demiştir:

- Cennette bir ülke gördüm. O ülkede yüz bin şehir gördüm. Her şehirde yedi yüz bin saray gördüm. Her sarayda yedi yüz bin hücre, her hücrede yetmiş derece gördüm. Her derecede bir döşek gördüm. Her döşeğin üzerinde bir Huri gördüm. Her Huri nurdan yetmiş Hulle, Cennet elbisesi giyer ve başlarında nurdan taçlar var idi. Eğer birisi bu dünyaya bir kere nazar etse, baksa, güneşin ve ayın nuru mahvolurdu. Eğer biri denize tükürse acı su tatlı olurdu.

Acaba bu hangi Peygamberindir? Ey her şeyin en güzelini yaratan şanı yüce Allah! dedim.

Hak Teâla hazretleri buyurdu:

"Bunlar gibi yüz binlercesi müminler için hazırlanmıştır. Kim: "Eşhedü en lâ ilâhe illellah ve eşhedü enne Muhammeden Abdühü ve Rasulühü" dese bu gördüğün nimetlere nail olur, onları elde eder."

Rivayete göre Rasulullah Efendimiz Arş'a varınca sağ elini sol elinin üzerine koyarak ayakta hacet diledi.

Hak Teâla buyurdu:

- Ey sevgilim! Benden ne istersin? Benim katımda isteğin nedir? buyurdu.

- Ey Rabbim! Senden ümmetime yakınlık isterim, dedi.

Hak Teâla şöyle buyurdu:

"Şanım hakkı için ben de ümmetine yakın olmayı isterim. Kâfirleri cennete koymam. Rahmetimi ve nimetimi müminler için hazırladım. Kim benim rızamı isterse, dili ile zikretsin, beni dilinden bırakmasın. Bedenini bana itaat yolunda harcasın. Beni sevmenin nişanı, Benim sözümden başka söz işitmemesidir. Benim sevgimden başka gönlünde sevgi olmasın. Dilinde tekbir, ayağında kıyam ve gözünde yaş olsun. Eğer böyle olurlarsa bütün âlemlerden onlara yakın olurum. Şeytanı onlardan uzaklaştırırım. Onları, her zaman razı olacağım hizmet içinde tutarım."

- Rabbim! Ümmetim zayıf ve hakirdir. Buna güçleri yetmez. Kerem sendendir, dedi.

- Ey Habibim! Ben merhametlilerin en merhametlisiyim. Kimsenin itaatından bana fayda yoktur. Asilerin isyanının da bana zararı gelmez. Ey Habibim! Müjdele, şu kimseye ki "Eşhedü enlâ ilâhe illellah ve eşhedü enne Muhammeden abdühu ve Rasûlühü" dese rahmetimi Ona bahşederim ve rızam ona, elbisedir. Onun nazarı ve yönü daima benim nimetime ve cemâlimedir, buyurdu.

- Şimdi rahatladım ve gönlüm yatışıp razı oldum, Ey Rabbim! dedi.

Hak Teâla buyurdu:

"Muhakkak Rabbin sana verecek de hoşnut olacaksın" (Duha Suhâ Sûresi 5. Âyet)

Miraç gecesi Hak Teâla şöyle buyurdu:

- Ey Rabbim! Sen bütün peygamberlerden bana sevgilisin ve ümmetin de benim katımda üstün bir ümmettir. Bundan dolayı bütün ibadeti bir araya topladım, adını namaz koydum. Onu ümmetine ibadet kıldım.

Kim benim için o namazı kılarsa bütün ibadetlerle bana mutî olmuştur.

Rasulullah:

- Miraç gecesi Cehenneme baktım. Orada ekseriya yoksulları ve kadınları gördüm, buyurdu.

Sahabe:

- Ya Rasulallah! Malından yoksullar mı? diye sordlar.

Hz. Peygamber:

- Yok ilim ve amelden yoksullardı, buyurdu.

Peygamberimiz şöyle dedi:

- Miraç gecesi yedi kat gökten yukarıda gök gürültüsü gibi bir ses işittim. Orada bir kavim gördüm. Karınları ve ayakları üzerinde yürürler. Hurma ağacı gibi yılanlar var. Onları eşip yerler idi.

Ben

- Ey Cebrail bunlar kimlerdir? diye sordum.

- Faiz yiyenlerdir, dedi.

İbni Fevrek der ki:

- Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: *"Miraç gecesi bir kavim gördüm. Bir gün ekerler, bir gün yerler. Nasıl yerlerse yesinler, yedikleri eskisi gibi olur hiç eksilmezdi."*

Ben:

- *Ey Cebrail! Bunlar kimlerdir? diye sordum.*

- *Bunlar gazilerdir. Allah yolunda savaştılar. Hak Teâla bir ecirlerini yedi yüz yahut daha faza etti*, dedi.

Peygamber Miraç gecesi nurdan bir kubbe gördü. O kubbeden dört ırmak akmakta idi:

1. Bismillah'ın Mim'inin deliğinden su akıtırdı.
2. Bismillah'ın Ha'sının deliğinden akan süt ırmağı idi.
3. Er-Rahman'ın Mîm'inin deliğinden akan Bal ırmağı idi.
4. Er-Rahman'ın Mîm'inin deliğinden akan ilahi şarap ırmağı idi.

Hak Teâla buyurdu:

- Ey Muhammed! Ümmetinden kim beni halis ve samimi bir kalple (Bismillâhirrahmânirrahîm) dese, kıyamet günün de bu dört ırmaktan ona içiririm.

Allah yine buyurdu:

"Bir kimse abdest aldıktan sonra (Lâ ilâhe illellâh) dese, şanım hakkı için ona ben bu dünya kadar cennette yer veririm."

Rasûlü Ekrem Kâbe Kavseyn'e erişince o makamda bir ulu sandık gördü. Nurdan kilidi vardı.

Rasulullah:

- Ey Rabbim! Bu sandıktan ne vardır ve anahtarı nerededir? Diye sordu.

Hak Teâla:

Onun anahtarı sendedir. (Lâ ilâhe İllallâh Muhammedün Rasulüllah) de, buyurdu.

Peygamber onu söyledi. O sandık açıldı. O sandığın içinde heybetli bir deniz gördü. Ucu bucağı yok. O denizin içinde bir ağaç gördü. Budaklarının, dallarının üzerinde bir kuş gördü. Tırnağında bir zerre azıcık bir toprak gördü:

Rasulullah Efendimiz:

- Ey Rabbim! Bu deniz, bu ağaç, bu kuş ve bu zerre kadar toprak nedir? diye sordu.

Hak Teâla buyurdu:

"Ey Muhammed! Ümmetinden kim beni halis ve samimi bir kalple (Bismillâhirrahmânirrahîm) dese, kıyamet günün de bu dört ırmaktan ona içiririm.

Allah yine buyurdu:

"Bir kimse abdest aldıktan sonra (Lâ ilâhe ilellâh) dese, şanım hakkı için ona ben bu dünya kadar cennette yer veririm."

Resulü Ekrem Kâbe Kavseyn'e erişince o makamda bir ulu sandık gördü. Nurdan kilidi vardı.

Rasulullah:

- Ey Rabbim! Bu sandıkta ne vardır ve anahtarı nerededir? diye sordu.

Hak Teâla:

Onun anahtarı sendedir. (Lâ ilâhe İllellah Muhammedün Rasulullah) de, buyurdu.

Peygamber onu söyledi. O sandık açıldı. O sandığın içinde heybetli bir deniz gördü. Ucu bucağı yok. O denizin içinde bir ağaç gördü. Budaklarının, dallarının üzerinde bir kuş gördü. Tırnağında bir zerre azıcık bir toprak gördü:

Rasulullah Efendimiz:

- Ey Rabbimiz! Bu deniz, bu ağaç, bu kuş ve bu zerre kadar toprak nedir? diye sordu.

Hak Teâla buyurdu:

"Ey Muhammed! O deniz benim Rahmet denizimdir. Sonu yoktur. Gördüğün ağaç bu dünyadır. O ağacın budağında gördüğün kuş senin ümmetindir. O kuşun ayağındaki toprak da onların günahlarıdır.

Onu işlediler. Onların günahları benim Rahmet denizim yanında bir zerre toprak kadardır. Denize düşer, belirsiz olur. Ben -acıyanlara acıyan gerçek hükümdarım."

Peygamberimizin Allah'ı Görmesi

Rasulullah'ın Ashabı ve imamlar, Peygamber Efendimizin Miraç da Allah'ı görüp görmediği hususunda ihtilaf etmişlerdir, ayrı görüşler beyan etmişlerdir.

İbni Abbas ve Ka'bûl-Ahbar:

- Peygamber Efendimiz o gece Hak Teâla hazretlerini cisim gözü ile maddi gözle gördü, derler.

Hz. Aişe:

- Rasulullah o gece Hak Teâla Hazretlerini ten gözü ile görmedi der. Nitekim Peygamberimiz buyurur:

- Gözümle değil kalbimle gördüğüm Allah'ı bütün noksan sıfatlardan tenzih ederim.

Öyle olunca gönül gözü ile görmüş olur.

Arapların Şeyhi, Şarkın ve Garbın müftüsü İmam Nevevî Sahih-i Buhari ve Müslim'den şöyle nakilde bulunmuştur:

- Benim yanımda şöyle sabit oldu ki, Rasulullah, Hak Teâla hazretlerini baş gözü ile gördü.

Ashab-ı Güzin bu hususta ihtilaf edince İbni Abbas hazretleri:

- Ten gözü ile gördü, dedi.

Hz. Aişe:

- Ten gözü ile görmedi, dedi.

Böylece bunların arasında ihtilaf oldu.

İbni Abbas'ın kendisi insanların en âlimidir. O Peygamber Efendimiz Allah'ı ten gözü ile gördü, dedi.

Amma Nevevî, Buhari ve Müslim Şerhinde der ki:

- Bu iki rivayeti biz bir araya toplayıp şöyle deriz:

Hak Teâla Hazretleri, bütün duyumları Hz. Rasulü Ekrem'den kaldırdı. Nurun keyfiyetini gözünden giderdi. Görmedeki maddi unsurları kaldırdı. Onun nefsini nurani kıldı, onu nur haline koydu. Ondan sonra gönlüne -kalbine tecellî eyledi, kalbinde belirdi. Hak Teâla hazretlerini kendi

nuru ile ve bütün azası ile gördü. Her tarafına baktı. Nurdan başka bir şey görmedi. Böylece Hakkın nuru ile Hakkı Allah'ı gördü.

Kazî Beyzâvî Tefsirinde şöyle der:

- Musa bütün azaları ile Hak Teâla hazretlerinin kelâmını her taraftan işitti. Düşündü ve gördü. Şüphesiz bu, hakikate itibarla çok incedir.

Vahyin Sırları

Hz. Ali Peygamber'den şu nakilde bulunmuştur:

- Rasulullah Miraç gecesinde Allah Teâla'ya: Ey Rabbim! Hangi amel sana efdaldir, daha üstündür? dedi.

Hak Teâla Hazretleri buyurdu:

"Ey Ahmed! Benim katımda Tevekkülden, Allah'a dayanıp güvenmeden üstün amel yoktur. Benim kısmet ettiğime razı olmaktan üst amel yoktur. Ey Ahmed! Benim muhabbetim, benim için sevişenlere ve halkı bana ulaştıranlara vaciptir; gereklidir. Benim gerçek taliplerim, beni gerçekten arayanlar, mahluka bakmayan ve dünya yiyeceklerinden karnı boş olanlardır. Zira onların yiyecekleri benim zikrimdir. Muhabbetim ve rızamdır. Ey Ahmed! Eğer bütün halktan daha zahid, ibadet ve kulluk yönünden üstün olmak istersen dünyadan ilgini kes. Ahirete aşırı şekilde bağlan."

Rasulullah:

- Ey Rabbim! Dünyada zahid olmak nedir? Ahirete rağbet nasıldır? dedi.

Hak Teâla:

- ***Dünya nimetlerinden az al, toplama. Daima beni zikret,*** buyurdu.

- Ey Rabbim! Zikrine devam etmek nasıl olur? dedi.

- ***Halktan kesil, yalnız ve kapalı yerlerde bana ibadet et,*** buyurdu.

- Ey Rabbim! Beni bir amele kılavuzla ki, onun sebebi ile sana yakın olayım, dedi.

- ***Geceni ibadetle, gündüzünü açlıkla geçir. Ey Ahmed! Kimde üç haslet bulunursa ben onu Cennete koyarım,*** buyurdu.

- Ey Rabbim! O üç haslet nedir? dedi.

1. Dilini benden başka şeye depretmeye,

2. Gönlünü Şeytan vesvesesinden saklaya,

3. Açlığı gözünün nuru bile.

Ey Ahmed! Eğer açlık, halvet ve susmanın tadını tadsaydın ve bunlardan sana kalanları bilseydin bütün kemalâtı bulurdun, buyurdu.

- Ey Rabbim! Kalacak, miras nedir? dedi.

- Dilinde hikmet sözleri, gönlünde benim muhabbetim olur.

Ey Ahmed! Allah'ı sevmen dervişleri sevmendir ve onlara yakın olmaktır, buyurdu.

- Ey Rabbim! Dervişler kimlerdir? dedi.

- Dervişler şunlardır:

1. Az şeye razı olurlar.

2. Açlığa sabrederler.

3. Nimetlere şükrederler.

4. Yalan söylemezler.

5. Tanrıya asi olmazlar.

6. Elinden çıkan şeye üzülmezler.

7. Her zaman bana mütevekkil olurlar, bana güvenirler.

Ey Ahmed! Dervişlere yakın ol. Zenginlerden ırak dur. Güzel yemekler yeme, güzel elbiseler giyme. Nefis her kötülüğün yeridir. Sen onu taata çekersin, o seni kötülüğe çeker. Nefis tok olursa asi olur. Aç olunca da şikâyet eder. Derviş olsa feryad eder. Eğer zengin olsa azıp beni unutur. Eğer emin olsa gafil olur.

Ey Ahmed! Dünyaya ve ona bağlananlara gazap et. Ahirete ve ehline sevgi göster.

- Ey Rabbim! Ehl-i dünya kimdir? Ehl-i Ahiret kimdir? dedi.

- Ehl-i dünya: Malı, ailesi, çocukları, uykusu ve gazabı çok olandır. Az şeye razı olmaz. Bir kimseye kötülüğü dokunsa ondan dolayı özür dilemez. Bir kimse ondan özür dilese kabul etmez. İbadet vakti gayretsizdir, kötülük vakti ise bahadır kesilir. Fikri uzun, eceli yakındır. Nefis muhasebesi yapmaz. Nimetler geldiği vakit şükretmez. Belâlar geldiği zaman da sabretmez. Halka daima kötülüğe sevkeder. Kendinden büyüklere saygı göstermez. Kendinden aşağıda olanlara itibar etmez. Nefsine düşkün kimselerin yanında akıllıdır. Akıllıların yanında ise cahil ve bilgisizdir.

Ey Ahmed! Ehl-i Ahiret şu kişilerdir:

1- Yüzü güzel ve hayalıdır.

2- Şerri az, faydası çoktur.

3- Sözleri ölçülüdür.

4- Nefsinin hesabını yapar, nefis muhasebesinde bulunurlar.

5- Her zaman uyanıktırlar.

6- Gözleri daima benim sevgimden ağlar, dilleri zikrimle meşguldür.

7- Nimet yeseler, evvelinde hamd, sonunda şükrederler.

8- Duaları katımda yücedir ve münacatları makbuldür.

9- Asla benden başkası ile meşgul olmazlar.

10- Çok yiyecek istemezler ve süslü elbise giymezler.

11- Kendilerini ölmüş sayarlar, ölümü unutmazlar.

12- Evleri şehidler yurdudur.

13- Giydikleri sanki kefendir.

14- Kendileri cansız gibidir. Nefislerine hizmet etmezler.

15- Onların yanında Dünya ile Ahiret aynıdır.

16- Halk bir kere ölürse, bunlar nefislerini öldürmekle ve Şeytana uymamakla günde bin kere ölürler.

17- Namaza durduklarında sağlam yapılar gibidirler ve benden başkası ile meşgul olmazlar. Şanım hakkı için onlara ebedî hayat veririm. Ruhları cesetlerinden ayrıldığında, Ölüm Meleğini onlara musallat etmem.

18- Onların ruhunu benden başka kimse almaz.

19- Canlarına gönül kapısını açarım ve Cennete buyur ederim.

20- Huriler, Gılmanlar, Vildan ve yemişler onların karşısına ve ayağına varırlar.

21- Arş'dan onlara güzel kokulu yeller veririm ve onlarla benim aramda asla hicap, perde olmaz.

"Rableri onlara kendinden bir rahmet, bir rıza ile onlara içlerinde tükenmez ve ebedî bir naîm (nimet) bulunan cennetleri müjdeler. Onlar orada ebedî ve sermedî kalıcıdırlar. Çünkü büyük Ecir ve mükâfat hep Allah'ın katındandır." (Tevbe Sûresi 21, 22. Âyet)

Ey Ahmed Zâhidlere benim katımda ne olduğunu hiç bilir misin?

- Bilmem ey Rabbim! dedi.

- Kıyamet gününde tekrar yaratılıp hesap görüleceği zaman onlar benim hesabımdan emindirler, korkuları yoktur. Cennetin anahtarını onlara veririm. Hangi kapıdan isterlerse girerler. Benim cemâlim bir an onlardan kaybolmaz. Cennetten onlara dört kapı açarım:

Birinden gece ve gündüz benim hediyelerim gelir.

İkincisinden nasıl isterlerse zahmetsiz ve hicapsız bana bakarlar.

Üçüncüsünden Cehenneme bakarlar ve zalimlere nasıl azap edildiğini görürler.

Dördüncü kapıdan kızlar ve gılmanlar geleceklerdir.

- Ey Rabbim! Bunlar hangi zahidlerdir ki, onları bu şekilde vasfedersin, anlatırsın? dedi.

- Onlar:

1- Harap olduğu vakit üzülecek evleri olmayanlar,

2- Ölünce mahzun olacak çocukları bulunmayanlar,

3- Elden gittiği vakit kederlenecek malları olmayanlar,

4- Hesabı olacak yiyecekleri ve böbürlenecek yumuşak elbiseleri olmayanlardır.

5- Yüzleri gece ibadet etmekten, gündüz oruç tutmaktan sararmıştır. Dilleri benden başkasını zikir ile meşgul olmaktan susmuş, söylememiştir. Ne Cehennem'den korkarlar, ne Cennet umarlar. Yalnız benim için ibadet ederler.

- Rabbim! Benim ümmetim içinde bu şekilde zahidler var mıdır? dedi.

- Bu şekildeki zahidler Peygamberlerdir. Şehitlerdir.

- Ey Allah'ım! Benim ümmetimin zahidleri mi çoktur? Yoksa İsrail oğullarının zahidleri mi çoktur? dedi.

- Senin ümmetinin katında İsrail oğullarının zahidleri, bir ak öküzün arkasındaki bir karakıl gibidir.

- Ey Rabbim! Niçin benim ümmetim onlardan çoktur? dedi.

- İsrail oğullarına gerçeği apaçık verdikten, hakikatleri gösterdikten sonra şüpheye düştüler. Kalpleri karar bulduktan, iyice inandıktan sonra inkâr ettiler.

Senin ümmetin şek ve şüpheyi bırakıp yakîn üzerinde kaldılar, sapmadılar.

- Benim ümmetimin zahidlerini onlardan üstün tutan Allah'a şöyle hamd ve şükrettim, dedi.

"Allah'ım! Ümmetimi esirge, rahmet et. Onlara artık şüphe olmayan olgun ve tam iman ver. Onlara korku verdikten sonra gaflet verme. İlim verdikten sonra cehil, bilgisizlik verme. Akıl verdikten sonra uzaklık verme. Zikir verdikten sonra unutturma. Sabır verdikten sonra şikâyet verme. Gönüllerine haya ver. Onları nefis afetinden, dünya ve ahiret fitnelerinden emin eyle!"

- Ey Ahmed! Şüphelerden sakınmak dinin esasıdır. Sen daima sükût et. Zira susanların gönlünü çok söylemek ve çok konuşmakla harap ederim, yıkarım.

Ey Ahmed! İbadet on bölüktür. Dokuzu helâl yemektir. Biri de susmaktır. Bir kişi oruç tutsa ve konuşmasa onun karşılığı nedir bilir misin?

- Bilmem, dedi.

- Orucun ve susmanın mirası hikmettir. Hikmetin mirası marifettir. Ma'rifetin mirası Tanrı'ya yakın olmaktır.

Kim benim rızama uygun hareket ederse ona üç şey veririm:

1- Bir ilim öğretirim ki, asla aklından çıkmaz.

2- Öyle bir zikir öğretirim ki, asla unutmaz.

3- Öyle bir muhabbet öğretirim ki, asla başkasını sevmez. Beni sevdiğinde ben de onu severim, halka dahi sevdiririm. Onun gönlünden bir kapı açarım. Daima benim cemalimi seyreder. Ona kendimin ve meleklerimin sözlerini işittiririm. Ona sırlarımdan bir şey öğretirim ki, onu halk bilmez. Ona haya elbisesini giydiririm. Bütün insanlar ondan haya ederler. Gönlünü ma'rifet hazinesi yaparım. Cennet ve Cehennem sırlarını ona bildiririm. Kıyamet gününde onunla hesap sormam. Kabrinde Münker ve Nekir adlı melekler ona sual sormazlar. Onunla arama kimse giremez. Bütün haberleri benim ile söyleşirler. Sırat köprüsünü geçerler. Cehennemi görmezler. Ondan sonra Cenneti süslerim, Peygamberler ve Şehidlerle Cennete girerler.

Kim bu şekilde ibadet etmek isterse asla dünyayı sevmesin ve dünya ehli ile oturmasın. Ölüm Meleğini görmeye can atsın. Cenneti görmeye can attığı gibi. Ruhu cesedinden, bir kılın yağdan çıktığı gibi çıkar. Melekler başı üzerinde dururlar. İki kâse getirirler. Birinde Kevser suyu olur, birinde Cennet şarabı olur, ruhuna içirirler. Ölüm acısı ondan gider. Arşın sağ yanına oturur. Melekler: Dünyayı nasıl koyup gittin? Diye sorarlar:

- Bilmem! Yarattığından beri Hak'tan korkarım. Dünyaya bakmadım, onunla ilgilenmedim, sevgi ile ona bağlanmadım. Dünya ehli ile asla oturmadım.

Hak Teâla buyurur:

- Kulum doğru söylüyor. Kulumun cismi dünyada, ruhu ve canı benimle beraberdi. Ey benim kulum! Dile benden ne dilersen?

- Eğer beni senin rızan için günde yetmiş kere parçalasınlar razı olurdum. Ey Allah'ım! Eğer sen ikram etmezsen ben horum. Eğer sen yardım etmezsen ben çaresizim. Eğer sen kuvvet vermezsen ben zayıfım. Eğer zikrin ile diri görmezsen beni ölüyüm.

Rasûlü Ekrem:

- Ey Rabbim! Senin rızanı nasıl isteyeyim? dedi.

- Seninle benim aramda perde yoktur. Hangi zaman istersen gel. Benim dostlarım onlardır ki, halktan kaçarlar, fani dünyadan baki âleme, Ahirete göçerler. Şeytanın yurdundan Rahmanın yurduna gelirler.

Ey Ahmed! Diğer peygamberlerden seni neden üstün yarattığımı hiç bilir misin?

- Bilmem ya Rabbi! dedi.

- Bana yakınsın ve güzel huyun vardır. Nefsinin sehaveti, cömertliği vardır. Halkı esirgesin. Eğer dilersen sana imanın lezzetini bildireyim. Nefsini aç bırak, dilini de tut. Gönlün ile dilin bir olsun, Benden kork. Eğer böyle edersen ola ki emin olursun, Eğer böyle etmezsen helâk olanlardan olursun.

Ey Ahmed! Şanım hakka ibadet edenlerin ibadeti ve tövbesi açlıktır ve susmaktır. Halktan kesilmektir. İbadet edenlerin ilk günahı karnı tok olmak ve dilleri ile olur olmaz şeyi söylemektir. Halka karışmaktır. Bir kul aç olsa ve dilini saklasa ben ona hikmet kelimelerini bildiririm. Eğer kâfir olursa o hikmeti ona kılarım. O kul mü'min olursa ona hikmet sözlerini bildiririm, o hikmeti ona nûr, rahmet ve şifa olur. Bilmediğini bildiririm; görmediğini gördürürüm. Daima kendi nefsinin ayıbını görür. Başka kişinin ayıbı ile meşgul olmaz. Şeytan ona yaklaşamaz. Nefsi ona hile yapamaz.

Ey Ahmed! Bana susmak ve açlıktan iyi ibadet yoktur.

Bir kimse aç olsa ve dilini sakınsa ona âbidler sevabını veririm. Gerçek âbid şu yedi şeyi kendinde toplayandır:

1. Şüpheli şeylerden sakınır.

2. Lüzumsuz sözlerden kaçınır.

3. Her zaman benden korkar.

4. Yalnızken bile benden utanır.

5. Az yer.

6. Dünyaya ve ona düşkün olanlara düşman olur.

7. Halk ile benim için düşman olur.

Ey Ahmed! Bir kişi beni sevse ben de şu şartlara göre onu severim:

1- İbadeti sağlam olur.

2- Ucuz şey giyer.

3- Secdesi devamlı olur.

4- Namazda çok durur.

5- Umumiyetle susar.

6- Bana sığınır.

7- Az güler, çok ağlar.

8- Nefsine uymaz.

9- İlim öğrenir, âlim olur.

10- Zühd ve taat sahibi olur.

11- Âlimlerle dostluk kurar.

12- Dervişlere yoldaş olur.

13- Benim rızamı ister.

14- Hışmımdan kaçar.

15- Halktan kaçar.

16- Günahtan kaçar.

17- Her zaman beni anar.

18- Her vakit tesbihtedir, beni yüceltir.

19- Sözünde sadıktır.

20- Gönlü temizdir.

21- Namazda benden korkar.

Ey Ahmed!

Bir kimse yer ve gök ehli kadar ibadet etse, yoksullara elbise giydirse ve açları doyursa ondan sonra ben onun gönlünde zerre kadar dünya muhabbetini görsem, onu kendime komşu etmem ve sevgimi onun gönlünden çıkarırım. Onun gönlünü karanlıklarda bırakırım.

Kutsî Kelimeler

Enes, Peygamber'den naklen:

- Rasulü Ekrem hazretleri Allah'tan naklen buyurdu: Bir kulum benim muhabbetime kapılsa ve belaya sabretse karşılık olarak ona cenneti veririm.

Ebu Hüreyre:

- Peygamberimiz, Hak Teâla hazretleri şöyle buyurur, dediler: ***Bir kul bana kavuşmayı istese, ben de ona kavuşmayı isterim. Bir kul da beni kötü görse ben de onu kötü görürüm.***

Rasulullah, şöyle buyurdu:

- Hak Teâla buyurur: ***Yarın kıyamet gününde üç kişi ile davam vardır.***

Biri şu kimsedir: Bir şeyi benim için verir. Sonra da zulmeder.

Biri de şudur: Bir azaldı hür kimseyi satıp parasını yer.

Diğeri ise: Bir kimseyi çalıştırır, parasını vermez.

Peygamber Efendimiz buyurdu ki:

- Hak Teâla buyurur:

Ey Âdemoğulları! Ben hasta oldum, beni sormaya gelmediniz.

Peygamberimiz:

- İlâhi! Seni nasıl soralım? Sen âlemlerin Rabbisin! dedi.

Hak Teâla buyurdu:

- Falan kulum hasta oldu. Eğer siz onun halini sormaya varsa idiniz beni burada bulurdunuz.

Peygamber Efendimiz der ki:

- Hak Teâla hazretleri buyurdu ki: ***Ey kullarım! Hepiniz azgınsınız. Öyle ise benden hidayet isteyiniz ki, vereyim.***

Hepiniz açsınız! Öyle ise benden yiyecek isteyin vereyim.

Hepiniz, çıplaksınız. Bunun için benden giyecek isteyin, vereyim.

Siz gece ve gündüz hata işlersiniz ben bütün günahlarınızı yarlığarım. Bana istiğfar edin, yarlığayayım.

Eğer siz evveliniz ve sonunuz, cinleriniz ve insanlarınız takva üzerinde bulunsanız benim mülkümde bir şey artmaz, idi. Eğer asi olursanız benim mülkümden asla bir şey eksilmez.

Rasulullah şöyle buyurdu:

- Hak Teâla hazretleri buyurdu:

- Salih kullarım için Cennette gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve gönüllerden geçmeyen bir şey hazırladım.

Peygamber nakleder:

Hak Teâla hazretleri buyurdu:

- Ey Muhammed! Dünyada üç şey bana sevimlidir:

1. Kaygılı gönül,

2. Sabırlı kimse,

3. Dünyadan eli boş olandır.

Ey Muhammed! Dünyada üç şeyi sevmem:

1. Kaygısız gönlü,

2. Sağ bedeni,

3. Dünyaya bağlananları.

Hak Teâla:

- Benim veli kullarım şunlardır: Beni benim zikrim ile zikrederler. Ben de onları kendi zikirleri ile zikrederim.

- Ey Âdem oğulları! Eğer bütün halktan kesilip benim ibadetimle meşgul olursanız, gönüllerinizi zenginlikle doldururum. Yoksulluk size yaklaşamaz. Eğer benim ibadetimden kesilip halka meşgul olursanız elinizi dünya ile doldururum. Amma üzerinize yoksulluk kapısını açarım. Daima ihtiyaçtan kurtulamazsınız.

- Kim benimle ve zikrimle meşgul olsa bir şey de istemese ona isteyenden daha çok şey veririm.

- İhlâs benim sırlarımdan birisidir. Kullarımdan kimi seversem onun gönlüne o sırrımı koyarım.

- Eğer kullarım ihlâs ile benim Vahdaniyetime, birliğime (La ilahe illellah) diye tanıklık etmeseydi Cehennemi dünya ehlinin üzerine musallat edip helâk ederdim.

- Hak Teâla buyurdu:

Kim beni bilse beni ister. Kim beni istese beni bilir. Kim beni bulsa beni sever. Kim beni sevse ben onu öldürürüm. Ben kimi öldürsem diyeti ben olurum.

- Hak Teâla hazretleri buyurdu:

- Namazı benimle kulum arasında iki kısma ayırdım. Kulum benden ne dilerse dilesin. Bir kul (Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun – Elhamdü lillâhi Rabbil âlemin) dese beni hamd etmiştir.

- Bir kul eğer (Er'Rahmanir-Rahim. Maliki yevmiddin = Rahmân, Rahim ve Din gününün (tek) sahibi Allah'a) dese beni övmüştür.

- Bir kulum: (İyyake nâ'büdü ve iyyâke nestâîn – Yalnız sana ibadetkulluk ederiz. Yalnız senden yardım isteriz) dese, bu söz benimle kulum arasındadır. Kulum benden ne dilerse onundur.

- Kulum: (İhdina's-Sırâte'l-Müstakîm. Sırate'l lezîne enâmete aleyhim Gayri'l-Mağdûbi aleyhim Vele'd-Dâllin = Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna iler, gazaba uğrayanlarınkine, sapıklarınkine değil) dese ve ne dilerse dilesin. (Fatiha Sûresi 1-7 Âyet)

- Mert kimse bendendir. Ben de ondanım. Kıyamet azabından ve kabir azabından emindir. Onlar benden razıdır. Ben de onlardan razıyım.

- Ey Dünya! Kim bana hizmet ederse sen de ona hizmet et. Kim sana hizmet ederse sen onu kullan.

- Hak katında tövbe edenin sesinden üstün ses yoktur.

Bir kimse tövbe etse ve:

- *"Ey Rabbim! Beni esirge"* dese Allah Teâla hazretleri:

- Buyur ey kulum! Dile benden ne dilersen. Benim yanımda bazı meleklerim gibisin. Ben senin gönlünden sana yakınım. Tanık olun ey meleklerim! O kimseyi yarlığadım, buyurur.

Peygamberimiz:

- Hak Teâla şöyle buyurdu: ***Benim dünyada velilerim vardır. Onları benden başka kimse bilmez.***

- Ben bir kulumun üzerinde korku ve güvenlik gibi iki şeyi bir araya getirmem. Kim dünyada benden korkarsa Ahirette korkudan emin olur. Kim dünyada emin olursa Ahirette korkudan emin olmaz.

- Kim benden başkasından bir şey umsa beni tanımamıştır. Kim beni bilirse bana tapar. Bana tapmayana benim azabım gerekir. Kim benden başkasından korkarsa benim azabım ona helâl olur.

Peygamber buyurdu:

- Miraç gecesi yere inmek istediğim zaman: Ey Rabbim! Seferden gelen her kimse dostlarına armağan getirir. Benim armağanım hani? dedim.

Hak Teâla buyurdu:

- Ey Muhammed! Ümmetin yaşadıkça ben onları korurum. Ölülerse müjdem onlaradır. Kabire girerlerse kabri genişletmek bana aittir. Mahşerde hazır olurlarsa rahmetin onlarındır. Eğer bakarlarsa cemalim onlarındır.

Hak Teâla Peygamberi Miraç'tan geri gönderince şöyle buyurur:

"Biz, seni âlemlere ancak rahmet için gönderdik."

Cebrail ve Mikâil, Peygamberi karşıladılar. *"Miracın kutlu olsun ey Muhammed!"* dediler. Amma *"Ümmetine ve Ashabına armağanın var mıdır?"* diye sordular.

Peygamber:

- Altı şeyi armağan getirdim, dedi:

Biri Hak Teâla'nın emridir:

- Onlara söyle! Eğer bir kimseyi sevip iyilik ve menfaat umarlarsa beni sevsinler, başkasını sevmesinler.

İkincisi de şu emridir:

- Eğer yer ve gök ehlinden korkarlarsa, söyle onlara benim her şeye gücüm yeter. Benden korksunlar.

Üçüncüsü şu ilahi emirdir:

- Söyle onlara! Bir kimseden bir şey isterlerse ben o kimseden daha cömerdim. Benden dilesinler.

Dördüncüsü:

- Eğer bir kimse, kendisine cefa etmesin diye ondan utanırsa ben o kimseden daha üstünüm. Onun için cefa sizden, vefa benden.

Beşincisi:

- Söyle onlara! Eğer bir kimse başka bir kimseye malı için kulluk ederse ben ondan üstünüm. Ben sizin yaratıcınız ve rızık verenizim.

Altıncısı:

- Söyle onlara! Eğer vadinde durursa bir kişiye güvenirsiniz. Ben o kişiden üstünüm. Size vaat ettiğim Rızık, cennet, sevap ve cemalini göstermek her ne varsa hepsini veririm, buyurdu.

İbni Abbas şöyle naklediyor:

- Peygamber Miraç'tan dönerken Çin ülkesine uğradı. Orada bir kavim gördü. Musa'nın ümmetinden idiler. İlk zamanlarda yer yarılmış o kavim de bu yerden gitmişler, oraya varıp yerleşmişlerdi. Peygamber Efendimiz onlarla konuştu. Onlar da peygamberimizle konuştular. Cebrail onlara:

- Bu konuştuğunuzun kim olduğunu bilir misiniz? dedi.

- Bilmeyiz, dediler.

- Âhir zaman peygamberi Muhammed Mustafa budur, dedi.

- Ey Cebrail! Hak Teâla ona peygamberlik verdi mi? dediler.

- Evet, dedi.

Böylece onlar iman getirdiler ve:

- Ey Allah'ın Rasûlü! İmran oğlu Musa bize vasiyet etti. Siz hanginiz ona yetişirseniz benden selâm söyleyin dedi, dediler. Peygamber Efendimiz, Musa'nın ve onların selâmını aldı ve:

- Sizin evlerinizin aynı olduğunu görüyorum. Birbirinden fazla ve eksik değil, dedi.

- Ey Allah'ın Rasûlü! Biz öyle bir kavimiz ki, aramızda ululuk iddiası ile azgınlık yoktur, dediler.

- Evlerinizin niçin kapıları yok? diye sordu.

- Kimse kimseye zarar vermez, dediler.

Peygamber Efendimiz:

- Hiç sizi güler görmedim? dedi.

- Ey Allah'ın Rasûlü! Hak Teâla kitabında haber verdi. Cehennemi cinler ve insanlarla dolduracağım buyurdu: Öyle olunca bize gülmek ne? dediler.

- Hiç ölüleriniz için ağlar mısınız?

- Allah can verdi, yine o canı alır. Biz niçin ağlayalım?

- Hiç hasta olur musunuz?

- Ey Allah'ın Rasulü! Bir kimse günah işlerse hasta olur. Biz asla günah işlemeyiz. Böylece hasta olmayız, dediler.

- Hasta olmazsınız da ya nasıl ölürsünüz?

- Birimizin rızkı, kesilse, Ölüm Meleği canını alır, dediler.

- Sizden biriniz bir kız doğursa hiç kederli olur musunuz?

- Bir ay şükür orucu tutarız, dediler.

- Eğer birinizin oğlu doğsa ne edersiniz?

- İki ay şükür orucu tutarız, dediler.

- Almak ve satmak isteseniz hiç terazi ve ölçek tutar mısınız? dedi.

- Biz hiç satış pazarı kurmayız, dediler.

- Hiç altın ve gümüş saklar mısınız? dediler.

- Onu Allah'ın vaadine, verdiği söze inanmayan kimse saklar. Biz Allah'a inanırız. Rızkımızı O verir. Niçin hazine yığalım? Dediler.

Peygamber Efendimiz bu sözleri işitince onlara on sure öğretti. Namaz ve zekât farz olmuştu. Namaz ve zekâtı onlara öğretti, geçip gitti.

Keşşaf sahibi şöyle der:

- İsrail Oğulları, peygamberlerini öldürdükleri ve kötü oldukları zaman on iki bölük oldular. Bir bölüğü Müslümanlardı. Kaçtılar. Bunlardan uzak olayı Allah'tan dilediler. Hak Teâla hazretleri yeri yardı. Bunlar girdiler ve bir buçuk yıl gittiler. Çin ülkesine vardılar. O kavim onlardan ve müslümandırlar.

Bazıları:

- Peygamberimizin Miraca varıp gelmesi iki saat içinde oldu, dediler.

Şunu iyi bilmek gerektir: Miraçla ilgili olarak söylenen sözler Tefsir veya Hadislerden nakledilmiştir hiç birinde şüphe yoktur.

Şu kadar var ki bazısı Miraç cismani bazısı da ruhani'dir, dediler.

İki defa Miraç oldu. Biri Mekke'de, biri Medine'de onun için Miraç hakkında çok söz ettiler.

Bunların kimi tefsirlerde, kimi de garip hadisler de yer alır.

Miraç'a ait hadisler Mesâbîh ve Meşârîk'dadır. Hadisçiler kolay olsun diye kısa olarak nakletmişlerdir. Geri kalan uzun uzun anlatılanlardır. Bunların hepsini kabul etmek bize vaciptir.

Şeyh Bedrettin-i Konevi şöyle der:

- Peygamber otuz üç defa Miraç etti. Biri cismanî, geri kalanları ise ruhânîdir.

Amma ehl-i zâhir katında Tevatür haberlerle meşhur olmamıştır. Fakat ulema naklederler. Ben de teberrüken kitabımda yazdım. Allah bilir ki hiç onlara iftira etmedim.

Eğer Peygamberimiz Kâbe'den değil de neden Kudüs'ten Miraç etti? diye sorarlarsa cevabı şunlar olabilir:

Peygamberler Kudüs ve Şam'da bulunurlardı. Kâfirler âr ettiler ve *"Peygamber olsa idi Kudüs'te olurdu"* dediler. Bunun üzerine Kâbe'de doğdu, geldi Kudüs'ten Miraç'a çıktı.

- Kudüs mahşer yeridir. Ayağının bereketi oraya dokunsun da ümmetine hesap kolay olsun, diye Peygamber oradan Miraç etti.

- Peygamber yerde ve göklerde zaman ve mekân aşmak istedi. Onun için Kudüs'ten Miraç etti.

Eğer, *"Musa Tûr'a çıktı. Dönünce yüzünü örttü. Zira kimse yüzüne bakamadı. Peygamberimiz öyle yapmadı. Halbuki O, Musa'dan daha üstündür"* diye sorulursa cevabı şudur:

- Nur iki kısımdır. Biri zahir, biri bâtın nurudur. Zahirî nur halk içindir. Bâtın nur seçkin kimseler içindir. Peygamberimiz yüzünü örtmedi. O her iki dünyanın güneşidir. Bu itibarla güneşin daima görünmesi gerekir.

Eğer, *"Hak Teâla, Muhammed'i yeryüzüne gönderdi. İsa'yı göndermedi"* diye sorarlarsa cevabı şöyledir:

- İsa'nın kavmi İsa'nın göğe çıktığını görmediler. Kabrini de görmediler. Sonra *"İsa, Tanrı'nın oğludur"* deyip kâfir oldular.

Hak Teâla, Hz. Muhammed'i yeryüzüne şeriatını kurması için gönderdi. Kabrini de yeryüzünde kıldı ki, ümmeti ziyaret ederek çok sevap alsın, diye. Nitekim Peygamberimiz buyurur:

- "Kim beni vefat etmişken ziyaret ederse, hayatta iken ziyaret etmiş gibi olur."

Miraç'ın ne zaman olduğunda ulema ihtilaf etmiştir.

Keşşaf sahibi:

- Mekke'den, Medine'ye hicretten beş yıl önce oldu, der.

Vecihü'd-Din şöyle anlatıyor:

Peygamber, Peygamberliğe gönderilmeden düşünde gördü. Ondan sonra Peygamberlik verildikten bir buçuk yıl sonra Recebin yirmi yedinci gecesinde Cismi ile Miraç etti, der.

Bugavî, tefsirinde şöyle der:

- Nübüvvetten bir yıl sonra Miraç etti.

Peygamber, Miraç'tan indikten sonra Mescid-i Haram'a geldi, oturdu. Evvel Ebu Cehil geldi. Ondan sonra Kureyş'in ileri gelenleri geldiler. Peygamber, Miraç'tan haber verdi. Ebû Cehil ve diğerleri Miraç'ı inkâr ettiler. Ve:

- Biz biliriz ki, sen Kudüs'ü bilmezsin. Eğer Mescid-i Aksa'ya vardı isen nişanlarını söyle ki, gördüğüne inanalım, dediler.

Hz. Rasûl biraz durdu. Derhal Hak Teâla, Kudüs'le arasındaki perdeleri kaldırdı. Hz. Peygamber Kudüs'ü tekrar gördü. Bunlara söyledi. Müslümanlar doğruladılar. Kâfirlerden birçoğu o gün Müslüman oldular.

Nakledildiğine göre bazı kimseler inanmadılar, Hz. Ebû Bekr-i Sıddîka geldiler ve:

- Muhammed, bu gece Kudüs'e gittim, oradan göklere çıktım diyor, dediler.

Ebû Bekr-i Sıddık:

- Böyle dedi mi? diye sordu.

- Evet, dediler.

Bunun üzerine Ebû Bekir:

- O, "*Bir gecede bundan da uzak yere vardım*" derse doğrudur, dedi.

Onun için Rasulüllah:

- Bu sabah Şam'dan bir kafile güneş doğarken gelecek. Öndeki deve aktır ve üzerinde alaca bir örtü vardır, dedi.

Bunun üzerine bir dağa çıktılar. Sabah olunca o kafilenin geldiğini gördüler. Bir Arap:

- İşte vallahi o ak deve geldi, dedi.

Bir Arap da:

- Vallahi işte güneş doğdu, dedi.

Bagavî tefsirinde böyle rivayet etti.

İlâhi Hadisler

Bazıları Muhammed, vahiy gelmezden evvel İsa'nın şeriatında idi, dediler.

Bazılarınca Musa'nın şeriatında idi.

Kimileri de İbrahim'in şeriatında idi.

Peygamber dedi ki:

- Cebrail bana geldi ve Hak Teâla şöyle buyurdu, dedi.

- Bir kimsenin İslâm içinde saçı ağarmış olsa ben ona azap etmeye utanırım.

Peygamber beyan buyurdu:

- Hak Teâla buyurdu:

- Eğer bir kulum belâya uğrasa, sabretse, benden halka şikâyet etmese etinden iyi et, kanından iyi kan veririm. Günahını affederim. Ölürse benim rahmetime ulaşır.

Sehl bin Sa'd Peygamber'den şöyle nakleder:

- Peygamberimize Cebrail geldi, şöyle dedi:

Ey Muhammed! Ne kadar yaşasan sonunda ölürsün. Nasıl dilersen amel et, sevap alırsın. Kimi dilersen sev, sonunda ayrılırsın. Müminin şerefi geceleri yaptığı ibadetidir. Yüceliği ise halka muhtaç olmamasıdır.

Rasulullah:

- Ey Rabbim! Benim isteklerimi kabul et, dedi.

Hak Teâla hazretleri:

- Ey Muhammed! Helâl yemek ye, duanı kabul edeyim, buyurdu.

Peygamber nakletti:

- Hak Teâla buyurdu ki:

- Kim benim velilerimi hor görürse benimle cenk etmiş gibidir. Kullarım bana farz namazları ile yakın olduğu gibi hiçbir şeyle yakın olmazlar.

Kulum bana nafile ibadet ve taatla yakın olur ve ben onu severim. Eğer ben bir kulumu sevsem onun gözü ve kulağı olurum. Benden bir şey istese veririm. Dua ederse kabul ederim. Müminin canı almakta tereddüt ettiğim gibi hiçbir şeyde tereddüt etmedim.

Mümin kullarımdan öyleleri vardır ki zenginlik vermezsem imanı tam olmaz. Zira fakir olunca sabretmez, fesad işler, asi olur.

Mümin kullarımdan insan vardır ki, ben ona sağlık vermezsem imanı tam olmaz. Zira hasta olunca fesad işler asi olur.

Mümin kullarımdan öyle insan vardır ki, sağlıklı olunca imanı tam olmaz. Fesat işler asi olur.

Doğrusu şudur ki, ben kullarımın gönlündekini iyi bilirim.

Tefsir-i Kebirde şöyle nakledildi:

- Muhammed bir gün: Ey Rabbim! Ümmetim, Ümmetim! dedi ve ümmeti için ağladı.

Hz. Allah:

- Ey Cebrail Git! Muhammed'e sor! Niçin ağlar? buyurdu.

Hz. Cebrail geldi ve:

- Ey Muhammed niçin ağlarsın? dedi.

Allah Rasûlü:

- Ümmetim için ağlıyorum ki, ahrette halleri nasıl olur? dedi.

Hz. Cebrail ilahi huzura gelip:

- Ey Rabbim! Sen âlemin Rabbisin; Rasûlün, ümmeti için ağlıyor, dedi.

Hak Teâla hazretleri:

- Ey Cebrail! Tekrar git Muhammed'e söyle. Seni razı edinceye kadar ümmetimi bağışladığımı bildir, buyurdu.

Peygamber söyledi:

- Hak Teâla hazretleri buyurdu:

- "Hidayet benim evimdir. (Lâ ilâhe illellâh) kelimesi benim Kale'mdir. Kim benim kale'me girerse azabımdan emin olur."

Hak Teâla şöyle buyurmuştur:

- Ey Âdem oğulları! Sizin rızkınız benim katımdadır. Benim farzlarım sizin katınızdadır. Eğer siz benim farzlarıma uymazsanız ben sizin rızıklarınızı kesmem. Eğer bana bağlanırsanız rızkınızı çoğaltırım ve Cennete koyarım. Eğer bana bağlanmazsanız ben sizden gani, size muhtaç olmayan hükümdarım; size azap ederim.

- Kim Kadir gecesini ihya ederse bütün günahlarını affederim. Bin hacetini kabul ederim. Eğer bedbahtlık içinde ise mesud ve mutlu kılarım.

İbni Abbas, Peygamberimizden şu rivayette bulunmuştur:

- Bir gün Cebrail yüzü toz olmuş olduğu halde geldi. Yüzünün tozunu sildi. Ben:

- Ey Cebrail! Bu ne tozdur? dedim. Cebrail:

- Kerûbiyyûn melekleri Allah'tan Kâbe'yi ziyaret için izin istediler. Bu toz olanlarındır. Ey Muhammed! Ümmetin için dua et. Kerûbiyyûn da dua ederler.

Peygamber, ümmeti için dua etti. Kerûbiyyûn da dua edip gittiler. Derhal Cebrail geldi ve:

- Ey Muhammed! Hak Teâla hazretleri sana selâm söyler ve: ***"Senin ümmetinden kim Kâbe'yi ziyaret etse yedi kat yerler ve yedi kat göklerdeki meleklerin sevabını ona veririm. Kâbe'den gidince yarlığanmış olarak gider"*** buyurur, dedi.

Rasûlüllâh:

- Bir gün Cebrail bana: Allah Teâla şöyle buyuruyor, dedi:

- Ey Muhammed! Kim sana selâm verirse ben de ona veririm. Kim sana selâvat getirirse ben de ona salâvat getiririm. Kim seni ansa fakat salâvât getirmese doğrusu onu ateşte yakarım.

Cabir bin Abdullah rivayet eder:

- Bir gün bir kimse peygambere gelip dedi ki: Ey Muhammed! Bir kimse çocuklarına Kur'an okumayı öğretse onun sevabı nedir?

Peygamber:

- Kur'an Allah kelâmıdır. Onun sevabına nihayet yoktur, dedi.

Derhal Cebrail geldi. Peygamber Efendimiz ona Kur'anın sevabını sordu. O da Peygamberimiz gibi cevap verdi. Ondan sonra Cebrail göklere çıktı bu suali İsrafil'e sordu. İsrafil: "Allah bilir" dedi.

Hak Teâla hazretleri, Cebrail'e vahyetti. Derhal Cebrail Peygamber Efendimize geldi ve:

- Hak Teâla hazretleri sana selam eder ve şöyle buyurur, dedi:

- Şanım hakkı için kim çocuklarına Kur'an öğretirse benim katımda, bin kere Hacca varmış, bin kere gazaya varmış, bin aç doyurmuş, bin çıplak donatmış ve İsmail'in evlatlarından bin köle azat etmişçesine sevap kazanır. Her harfine on hasenat veririm ve on günahını yarlığarım.

Şeyh Ebû Tâlib-i Mekkî Kûtül-Kulûb'da şöyle anlatır:

- Hak Teâla hazretleri, Muhammed'e buyurdu ki, ***"Ümmetimin hesabını senin eline vermeni diler misin?"***

Peygamber:

- Ey Rabbim! Sen onlara benden hayırlısın, dedi.

Hak Teâla hazretleri:

- Şefaat makamını sana verdim. Kimi dilersen ona şefaat et, buyurdu.

Peygamberim Efendimiz:

- Ey Allah'ım! Senden ümmetimin hesabının benim elimde olmasını ve kimsenin onu bilmemesini dilerim, dedi. Hak Teâla hazretleri.

- Ey Muhammed! Ben senden merhametli hükümdarım. Onların hesabını ben göreyim. Hiç kimse bilmesin. Sen dahi bakmayasın. Zira bunların günahını bilecek olursan ümmetinden çocuğu kabul etmezsin, buyurdu.

Hak Teâla hazretleri, Peygamber'e şöyle buyurmuştur:

- Recep benim ayımdır. Kim bu ayda günah işlerse, tekrar tövbe etse günahını affederim. Şaban senin ayındır. Kim Şaban'da günah işlerse senin şefaatın ile ona rahmet edip affederim. Ramazan senin ümmetinindir. Eğer Ramazan'da tövbe ederlerse affedip yarlığarım.

Ey Muhammed! Sıddıklara haber ver ki, ben gayretli hükümdarım. Günahkârlara haber ver ki, ben gafûr çok yarlığayıcı hükümdarım.

Ey Muhammed! Dört şey benimdir. Kim onlar hakkında benimle münakaşa ederse cehennemliktir diye yazarım.

Peygamber:

- Ey Rabbim! O dört şey nedir, dedi.

Hak Teâla hazretleri buyurdu:

- Kibriya, Azamet, Fahr ve Kudret, bunlar benim sırrımdır. Kimse bunlar hakkında münakaşa etmesin. Yoksa cehenneme atar, yakarım.

Hz. Ömer naklediyor:

- Peygamber, Cebrail bana haber verip Allah Teâla şöyle dedi, der: ***"Eğer kullarımdan bir eline bir kılıç alsa, dünyadaki bütün insanları öldürse, ondan sonra da bana tövbe etse yarlığanmak dilese, tövbesini kabul edip suçunu affederim."***

Peygamber Efendimiz:

- Ya Rabbi! Ümmetime dünyada azap vermemeni dilerim, dedi.

Hak Teâla hazretleri bu sözü kabul etti ve dünyada müminlerden hiç kimseye azap etmedi.

Nakledildiğine göre Salih, ameli temiz tam mümin bir şahıs vardı. Peygamberle oturmakta idi. Derhal Ölüm Meleği Azrail geldi ve o şahsa dik dik baktı. O şahıs korktu. Hz. Peygamber Efendimiz Ölüm Meleğinden o şahsın ömrünü sordu. Ölüm Meleği:

- Bir saat kaldı dedi. İkindi vakti idi.

Peygamber o kişiye haber verdi. O kimse:

- Ey Allah'ın Rasûlü O bir saat içinde ne yapayım ki, Hak Teâla hazretlerine hoş gelsin ve beni kabul etsin, dedi.

Rasûlüllah:

- "Git ilimle meşgul ol" dedi. Ravi ilave etti:

- Eğer ilimden üstün bir şey olsa idi Peygamber onu gösterirdi, dedi.

Ebu Hüreyre Peygamber'den şu hadisi nakletmiştir:

- Peygamberimiz şöyle buyurdu: Cennet ile cehennem birbirleri ile münakaşa ettiler.

Cehennem:

- Bana zalimlerle, kibirliler girer, dedi.

Cennet:

- Bana zayıflarla, yoksullar ve çaresizler girer, dedi. Böylece birbirine öğündüler.

Hak Teâla hazretleri buyurdu:

- Cehennem benim azabımdır. Kimse dilersem onunla azap ederim. Cennet benim rahmetimdir. Kime dilersem onunla rahmet ederim.

Rasûlüllah:

- Ramazanın ilk gecesinden şeytanları ve cinleri bağlarlar. Cehennemin kapısını kapatırlar. Cennetin kapısını açarlar, buyurdu.

Hak Teâla buyurur:

- Benden bir şey isteyen var mı? Vereyim. Tövbe edenlerin tövbesini kabul edeyim ve istiğfar edenleri, af dileyenleri yarlığayayım.

Ebû Saîd El-Hudrî şu hadisi nakleder:

- Peygamber buyurdu: Cebrail ile Mikâil yetmiş bin melekle bana haber verdiler ki, Hak Teâla hazretleri şöyle buyurur:

- Kim namazı kasten terk etse yahut inkâr ederse veya cemaatten ayrılsa, onlara Tevrat'ta, Zebur'da, İncil'de ve Kur'an da lânet edilmiş-

tir. Cennet kokusunu asla bulamazlar. Hak Teâla ona düşman olur. Bütün melekler ve yaratıklar da onun düşmanıdır.

Ey Muhammed! Ümmetinin en yaramazları onlardır. Eğer hasta olurlarsa ziyaret etme. Evlerine davet ederlerse gitme. Kimse onlardan kız alıp vermesin. Eğer ölseler cenazelerine gitme.

Rasûlüllah:

- Ey Cebrail, yeryüzünde onlardan kötü var mıdır? dedi.

Cebrail:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Kim namazı kasten terk etse melundur. İçki içenlerden, kan dökenlerden, faiz akçesini yiyenlerden yalan yere tanıklık edenlerden ve zina edenlerden günahı çoktur, dedi.

Peygamber:

- Hak Teâla buyurur: ***Ey Muhammed! Senin ümmetine bir şey verdim ki, hiçbir peygamberin ümmetine onu vermedim.***

Ey Rabbim o nedir? dedim.

Hak Teâla hazretleri şöyle buyurmuştur:

"Öyle ise siz beni anın ben de sizi anayım, müjdesidir." (Bakara Sûresi 152. Âyet)

Peygamber:

Hak Teâla buyurur: ***Kim benim her şeye erişmeye ve günahları bağışlamaya kadir olduğumu bilir ve inanırsa o kimseyi affederim.***

Ömer Bin Hattap der ki:

Bir gün Peygamber ile seferde beraberdik, Ebû Bekr-i Sıddik ve Osman ile bazı Ashab da bizimle beraberdi. Bir gece sabah yakındı ve bir dereden bir ses işittik:

- Ey Muhammed! Benden yana gel diye. Peygamber o dereye gitti. Biraz sonra güle güle geldi. Biz:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Ne haber? dedik.

Peygamber:

- Cebrail ve Mikâil ile ruhaniler benim yanıma geldiler. Her birinin üçer bin melek yoldaşı vardı. Dediler ki:

- Ey Muhammed! Hak Teâla'nın sana selâmı, var. Sana bir hediye verdi ki, onu başka kimseye vermedi.

Ben:

- O hediye nedir? dedim.

Cebrail:

- İnna Enzelnâhü (*El-Kadr*) suresidir, dedi.

Rasûlüllah hazretleri:

- Ey Cebrail! Onun sevabı nedir? dedi.

Cebrail:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Kim "*İnnâ Enzelnâhü*" suresini okusa, Ramazan ayı oruç tutmuşçasına sevap verir. Bin günahını affedip yarlığar. Kim Pazartesi gecesi bu sûreyi yedi defa okusa Hak Teâla onun bütün günahlarını yarlığar. Kim onu Cuma gecesi üç defa okusa Hak Teâla ona, yıldızlar sayısınca, ağaç yaprakları sayısınca ve bütün canlılar sayısınca ecir verir. Kim Perşembe gecesi okusa Hak Teâla ona Cehennemden azatlık beratını verir. Bir kimse hapiste olsa ve Cuma günü namazdan sonra yüz kere "*İnna Enzelnâhû*" suresini okusa kurtulur.

Peygamber Efendimiz bildirir:

- Hak Teâla hazretleri buyurdu:

- Şanım hakkı için ben saçını ve sakalını İslâm içinde ağartmış olan kulumdan utanırım, ona azap etmem. Zira kocalık benim nurumdandır. Ben nurumu ateşte yakmam.

Rasûlüllah bu sözü işitince ağladı.

Ashab:

- Ey Allah'ın Rasûlü niçin ağlarsın? dediler.

Rasûlüllah:

- Şunun için ağlarım: Hak Teâla azap etmek için utanır da kul günah işlemekten utanmaz, dedi.

Hak Teâla hazretleri, Peygambere şöyle buyurmuştur:

- Ey Muhammed! Sana yedi şey ihsan ettim ki, hiç kimseye bu şekilde ihsanda bulunmadım.

1. Yerde ve gökte senden güzel, üstün varlık yaratmadım.

2. Bütün peygamberler seni ve ümmetini görmeye can atarlar.

3. Ümmetine, kıyamette hesapları çok olmasın diye az dünyalık verdim.

4. Günahları çok olmasın diye ömürlerini uzatmadım.

5. Tanrılık davasında bulunmasınlar diye onlara çok kuvvet vermedim.

6. Önceki milletler gibi, her günahtan dolayı üzerlerine azap göndermedim.

7. Yer altında çok yatmasınlar diye onları Âhir zamandan getirdim.

Rasûlüllah Efendimiz bildirdi:

- Hak Teâla buyurur:

- Ben yüce hükümdarım. Hükümdarların gönlü benim elimdedir. Bir kavim bana muti olursa o hükümdarların gönlünü onlara rahmet ile nazar ettiririm. Eğer bana itaat etmezlerse o hükümdarların gönüllerini, onlara hışım ve sertlikle baktırırım.

Peygamber:

- Hak Teâla hazretleri bana şöyle buyurdu, dedi:

- Ey Muhammed! Ben sizi ateşten korudum. Amma ateşten korkup ağlamayı terk etmeyin, bırakmayın.

Peygamberimiz:

- Ey Cebrail! Bana Cehennemi anlat, dedi.

Cebrail:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Hak Teâla, Cehennemi yarattı. Bin yıl yaktı. Hatta kızıl oldu. Bin yıl daha yaktı, kapkara oldu. Eğer Cehennem ehlinin bir kaftanını, elbisesini yeryüzüne bıraksalar bütün yaratıkları helâk ederdi, dedi.

Peygamber bunu işitince ağladı. Cebrail de ağladı.

Peygamber:

- Ey Cebrail! Sen niçin ağlarsın! Sen Rûhu'l-Emin'sin, dedi.

Cebrail:

- Hârut ve Mârut gibi ben de müptelâ olurum, diye korkarım da ağlarım, dedi.

Bir gün Peygamber, Fatıma, Ali, Hasan ve Hüseyin bir yere vardılar. Peygamber:

- Bu gece bana yardım edin, dedi.

Onlar:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Biz ne yapalım da size yardım edelim, dediler.

Peygamber:

- Abdest alın, namaz kılın. Başınızı yere koyun ve:

- Ey Allah'ım! Atamız Muhammed'e rahmet et, deyin, dedi. Onlar da abdest aldılar, namaz kıldılar, başlarını yere koyup öyle dediler.

Derhal Cebrail geldi ve:

- Ey Muhammed! Sen başını yere koyup secde edince yedi kat göklerdeki melekler de secdeye kapanıp ağladılar, dedi.

Hak Teâla hazretleri:

- Ey Muhammed! Dile benden ne dilersen?

Peygamber:

- Ümmetime Cehennem ateşi içinde ne yapacağını dilerim, dedi.

Hak Teâla hazretleri:

- İbrahim'e ateşi gül bahçesi yaptım. Ümmetine de gül bahçesi yaparım, buyurdu.

Nakledildiğine göre Peygamber bir ay Allah'tan "Dıhye"nin Müslüman olması için dilekte bulundu.

Cebrail bir gün sabah namazından sonra Resûlü Ekrem'e geldi ve:

- Ey Muhammed! Hak Teâla hazretleri sana selâm etti ve şöyle buyurdu, dedi:

- Dıhye Müslüman olmak için şimdi sana gelir. Ondan sonra Dıhye geldi, selâm verdi ve:

- Ben Arap beylerinden bir bey idim. Kızlarım vardı. Erkeğe vermeye âr ettim. Hepsini öldürdüm. Bana rahmet var mıdır? Ey Allah'ın Rasûlü! dedi.

Peygamber Efendimiz bir an durgunluk geçirdi. Derhal Cebrail geldi ve:

- Ey Muhammed! Hak Teâla hazretleri buyurdu ki, ***"Git o kişiye söyle! Şanım hakkı için o (Lâ ilâhe ilellah Muhammeden Rasûlüllah) dediği vakit onun yetmiş yıllık küfrünü affettim. O kızlar kendinin idi. Onun için affetmeyeyim mi?*** dedi.

Rasûlüllah ağladı ve:

- Allah'ım! Dıhye bir kere (*La ilâhe illellah Muhammedün Rasûlüllah*) dedi. İman getirdi. Yetmiş yıllık küfrünü bağışladın. Ümmetimden daima (*Lâ ilâhe illellah, Muhammedün Resûlüllah)* diyenler var. Onları bağışlamaz mısın? dedi.

Hak Teâla hazretleri şöyle buyurdu:

- Ey Muhammed! Bir kimsenin evine konuk gelse onunla bir rahmet ve bin bereket beraber gelir. O ev sahibinin bütün günahlarını yarlığarım.

Eğer günahı denizler ve ağaçlar yaprağı kaar çok olsa bile. Ona bin şehid ecrini veririm.

Konuğun yediği her lokmaya Hac emri veririm. Cennette onun için altından bir şehir yaparım. Kim misafire ikram etse altmış peygambere ikram etmişçesine ecir veririm.

Rasûlüllah:

- Cebrail ölüm vaktinde geldi ve bana:

- Ey Muhammed! Hak Teâla hazretleri sana selâm etti ve şöyle buyurdu, dedi:

- Kim ölümünden bir yıl önce tövbe etse onun tövbesini kabul ederim.

Peygamber:

- Ey Cebrail! Bir yıl benim ümmetim için çoktur, dedi.

Cebrail (A.S.) gitti, tekrar geldi ve:

- Hak Teâla sana selam etti ve şöyle buyurdu, dedi:

- Kim ölümünden bir ay önce tövbe etse tövbesini kabul ederim.

Peygamber:

- Ey Cebrail: Bir ay benim ümmetim için çoktur, dedi.

Cebrail gitti, geldi ve:

- Hak Teâla hazretleri: ***Kim ölümünden bir hafta önce tövbe etse tövbesini kabul ederim, buyurur*** dedi.

Peygamber:

- Bir hafta benim ümmetim için çoktur, dedi.

Cebrail gitti tekrar geldi ve:

- Hak Teâla hazretleri: Kim ölümünden bir gün önce tövbe etse tövbesini kabul ederim, buyurdu dedi.

Peygamber:

- Ey Cebrail! Benim ümmetim için bir gün çoktur, dedi.

Cebrail gitti tekrar geldi ve:

- Hak Teâla hazretleri:

- Kim ölümünden bir saat önce tövbe etse tövbesini kabul ederim buyurdu, dedi.

Peygamber:

- Ey Cebrail! Bir saat benim ümmetim için çoktur, dedi.

- Hak Teâla hazretleri:

- Bir yıl, bir ay, bir gün ve bir saat ümmetine çok ise canları boğazlarına geldiği zaman tövbe etseler tövbeleri kabul ederim. Dilleri ile söylemeyip gönülleri ile dahi pişman olsalar kabul ederim ve yarlığarım buyuruyor dedi.

Rasûlüllah Efendimiz bir gün Ashab'dan yana gitti. Onların neşe içinde güldüklerini gördü. Onlara:

- Ağızların tadını bozan ve cemaatleri dağıtan ölümü çok hatırlayan dedi. Ondan sonra Ashap korktular ve çok ağladılar. Derhal Cebrail geldi ve:

Hak Teâla sana selâm söyler ve şöyle buyurur, dedi:

- Kullarımın benden ümitlerini kesme. Ben onların günahlarını dünyada senden ve başkasından gizledim, yarın kıyamet gününde düşmanlar arasında günahlarını açıklayacağımı dikkate alarak mı karşılaştırma yapıyorsun.

Ondan sonra şu âyet nazil oldu:

"(Habibim) kullarıma haber ver ki: Hakkıyla yarlığayıcı, kemaliyle esirgeyici şüphesiz benim, ben. (Bununla beraber) benim azabım da elbette en acıklı azabın ta kendisidir." (Hicr Sûresi 49-50 Âyet)

Bir gün Ashap Peygamber'e sordular. Hak Teâla Hz. Yusuf kıssasına niçin ***"Kıssanın en güzeli"*** buyurdu? dediler.

Peygamber Efendimiz:

- Haber verenin söyleyenlerin en güzeli, söylenen ise cemal yönünden insanların en güzeli olduğu içindir. Şüphesiz Yusuf gibi güzel cihana gelmedi, dedi.

Hz. Aişe:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Yusuf mu güzeldir yoksa sen mi güzelsin? dedi.

Peygamber:

- Yusuf yaratılışta benden güzeldir. Ahlakta ise ben ondan güzelim, dedi.

Hz. Aişe:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Bu haberi halka vermez misin? dedi.

Peygamber:

- Ben haber vermezsem Hak Teâla hakkımda buyurur:

"Hiç şüphesiz sen büyük bir ahlâk üzerindesin." (Kalem Sûresi 4. Âyet)

Derhal Cebrail geldi ve:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Halka haber ver, dedi. Senin nurunla Yusuf'un nuru Âdem'in sulbünde kura çektiler. Güzelliği Yusuf'a verdiler. Şerefi, nuru afvı, himmeti, rifatı, ilmi, Hilmi, rahmeti, vefayı, adli, beşâreti, şefaati, daveti, sabrı kanaatı, şükrü, şeriatı, ahkâmı, namazı, haccı, Beyt-i muazzamı, Makamı, Meş'aril-Haramı, Kur'an-ı Hakîmi, Hulk-ı azimi, Burakı, Miracı, Makam-ı Mahmudur, Havz-ı Mevrûdu, Ufk-u A'lâyı, makamı Ev-ednâyı ve yüce Allah'ın selamını sana verdiler. İşte bunların hepsi senindir.

Ey Allah'ın Resulü! Cebrail bu sözleri kendisi söylemedi. Ancak Allah'ın izni ile söyledi, haber verdi.

Bir gün Hz. Hasan ile Hüseyin Ebû Cehil'in oğlu deveye binmiş, çeşitli süslerle dolaştığını gördüler. Peygamber'e geldiler ve:

- Ey Allah'ın Resûlü! Bizim binecek bir şeyimiz yok, dediler.

Peygamber:

- Gelin benim arkama binin, dedi.

Geldiler, dedelerinin arkasına bindiler ve:

- Onun devesi sağına soluna sallanıp "afv" diyor dediler.

Peygamber sağına sallandı "afv" dedi. Soluna sallandı "afv" dedi. Bir defa daha "afv" demek üzereyken derhal Cebrail geldi ve şöyle dedi.

- Ey Allah'ın Rasûlü! Hak Teâla hazretleri sana selâm eder ve buyurur ki:

- Kendini alçak görüp deveye benzetince bir kere "afv" dedin asi ümmetinin yarısını affettim. Bir kere daha "afv" dedin. Hepsini affettim. Eğer bir defa daha "afv" deseydin bütün kâfirleri affederdim, dedi.

Peygamber Efendimiz bunu işitince sustu ve Allah'a hamdetti.

Bir gün Hz. Osman, Peygamber ve Ashabı evine davet etti. Peygamberimiz yolda kaç adım atsa Hz. Osman sayardı.

Rasulüllâh:

- Ey Osman! Bu saymak nedendir? Dedi.

Hz. Osman:

- Ey Allah'ın Rasûlü! Her adımına bir köle azad ettim, dedi.

Halk davetten dağılınca Hz. Ali üzüntülü bir vaziyette eve geldi. Hz. Fatıma Hz. Ali'yi üzüntülü gördü ve:

- Sende gördüğüm üzüntünün sebebi nedir, niçin üzüntülüsün? Diye sordu.

Hz. Ali:

- Eğer bizim de dünyalığımız olsa idi. Biz de Hz. Peygamberi Osman gibi evimize çağırırdık, dedi.

Hz. Fatıma:

- Biz de Hz. Rasulü evimize çağıralım, dedi.

- Ne ikram edersin? Ve hangi yemeği yedirirsin? dedi. Hz. Fatıma:

- O Allah'ın habibidir. Allah ikram eder ve yiyecek verir, dedi.

Bunun üzerine Hz. Ali, Rasulüllah'a geldi ve:

- Ey Allah'ın Rasulü! Fâtıma sizi evine davet eder, dedi.

Peygamber:

- Yalnız beni mi? Yoksa Ashap ile mi? dedi.

Hz. Ali:

- Ashap da buyursunlar, dedi.

Hz. Peygamber ve Ashabı Hz. Fatıma'nın evine geldiler. Hz. Fatıma:

- Ey Rabbim! Muhakkak senin Habibin bugün yoksul cariyenin evine geldi. Sen onlara ikram et ve nimetler ver. Ben fakirim. Onlara ikram etmeye gücüm yetmez, dedi. Bir çömleği vardı. Onu ateşin üstüne koydu. Hak Teâla o çömleğin içinde yiyecek yarattı. Hz. Fatıma o çömleği Hz. Resul'ün önüne getirdi. Hz. Resul ve Ashabı o yemekten yediler.

Hz. Resul:

- Bu yemek cennet yemeklerindendir, buyurdu.

Ondan sonra Hz. Fatıma evine girdi, secde etti ve:

- Ey Rabbim! Benim azad edecek kölem yoktur. Fakat günahkâr ümmetlerinden bazılarını kereminle azad eyle, kurtar.

Derhal Cebrail geldi ve:

- Ey Allah'ın Resulü! Senin kızın Fatıma günahkâr ümmetin için münacat etti. Hak Teâla hazretleri:

- Fatıma'nın evine varıncaya kadar bastığın her ayak attığın her adım için yüz bin erkek ve yüz bin kadını cehennem azabından azad eyledim, buyurdu dedi.

Allah Teâla buyurdu:

- Ey Muhammed! Mü'min kulum, dünyayı terk etmekten başka bir şeyle bana yakın olmaz. Farzları yerine getirmekten üstün bir şeyle bana kulluk edemez. Kim (Lâ ilâhe illellâh) dese kabrinde, kabirden çıktıktan sonra ona yoldaş olur ve yüzleri ak olur. Başlarındaki toprağı giderip: (Lâ ilâhe illellah Muhammedün Rasûlüllah Ve'l-Hamdü lillâhi Rabbilâlemin = Allah'tan başka tanrı yoktur. Muhammed onun Resulüdür. Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun) desinler.

Ebû'l-Leys tefsirinde şöyle beyan edilmiştir:

- Bir gün Peygamber Efendimiz ümmeti için son derece üzüldü. Derhal Cebrail geldi ve:

Ey Muhammed! Hak Teâla'nın selâmı var, ***"O'nu hep üzüntülü görüyorum"*** buyurur, dedi.

Peygamber:

- Ey Cebrail: Ümmetimin hâli nasıl olur? diye düşünüyorum, onun için üzülüyorum, dedi.

Cebrail:

- Kabirlere gidelim, dedi.

Rasulüllah ve Ashabı Cebrail ile kabirlere geldiler ve Cebrail:

- Ya Rasûlüllah! Bir müslümanın kabrini göster, dedi. Rasûlüllah gösterdi. Cebrail sol kanadını o kabre vurdu ve: *"Allah'ın izniyle kalk"* dedi. O kabirden ak yüzlü, ak sakallı bir kişi çıktı. (*Lâ ilâhe illellah Muhammedün Rasûlullah Ve'l-Hamdü lillâhi Rabbilâlemin*) dedi.

Cebrail:

- Yine kabre gir, dedi.

O şahıs geri kabre girdi. Ondan sonra sol kanadı ile başka bir kabre daha vurdu. Bir kara yüzlü kişi çıktı ve: Vah Hasretâ! Vah pişmanlık! dedi.

Cebrail:

Geri kabre gir, dedi. O şahıs tekrar kabre girdi.

Ondan sonra Cebrail:

- Ey Muhammed! Kıyamet gününde halk kabrinden kalkınca hangi inanç üzerinde öldü ise öyle kalkar.

Ebû Said El-Hudrî peygamberimizden şu rivayette bulunmuştur:

- "Hak Teâla hazretleri buyurdu:

- Şanım hakkı için bir kuluna rahmet etmek istesem, o kulumu dünyadan çıkarmam. Hatta ne kadar hata etti ise o kulumu bağışlarım.

Üç şeyle onu affederim:

1. Bedenini hasta eylemekle,

2. Rızkını azaltmakla,

3. Ölümünü şiddetli etmekle. Hatta benim huzuruma anasından doğmuş gibi gelir.

Eğer bir kuluma azap etmek istesem ne türlü iyilik yaptı ise onları gideririm. Ona üç şeyle bunu yaparım:

1. Bedenine sağlık vermekle,

2. Ölümünü kolay etmekle,

3. Rızkını bol etmekle, O kadar ki, huzuruma hasenatsız, iyiliksiz gelir.

Peygamber Hak Teâla bana şöyle buyurdu, dedi:

- Ey peygamberlerin ve Rasûllerin kardeşleri! Bir mü'minin yanına girseniz sağlam gönül, samimi dil cömert elle ve temiz uzuvlarla giriniz. Eğer öyle ederseniz velilerimden olursunuz. Yarın Peygamberlere, sıdıklara komşu olursunuz.

Peygamber efendimiz Hak Teâla bana şöyle vahiyde bulundu der:

- Bir kişiye (abdestsizlik – manevî kir) erişse, abdest almasa şüphesiz bana cefa eder. Abdest alıp namaz kılmasa gene bana cefa eder. Namaz kılsa dua etmese bana cefa eder. Namaz kılsa ve dua etse ben kabul etmesem ona cefa etmiş olurum. Ben kullarına cefa eden Rab değilim.

Resulü Ekrem Efendimiz Cebrail bana şöyle vasiyette bulundu, dedi.

- Kadınlarla iyi yaşa, iyi geçin! dedi. Ben boşama, haramdır zannettim.

- Köleni ve cariyeni hoş tut, dedi. Ben muhakkak azad etmek gereklidir zannettim.

- Komşularınla iyi geçin, dedi. Benden mirasçım sandım.

- ***Misvak kullan ve namaz kıl***, dedi. Farz sandım.

- ***Namazı cemaatle kıl***, dedi. Ben yalnız kılınca kabul olmaz sandım.

- ***Geceleri namaz kıl***, dedi. Ben gece uyumak yok sandım.

- ***Zikrimi çok yap***, dedi. Ben, âyet âyet Kur'ân'ın faydası yoktur, sandım.

Bu son hadis kudsîdir. Allah'ın izni ile nakledilmiştir. Bigavî tefsirinde İbni Abbas'tan şöyle nakleder:

- Bir gün peygamber oturuyordu, Cebrail'de orada bulunuyordu. Gökten bir kapı açıldı. Cebrail göğe baktı ve:

- Ya Rasûlüllah! Bir kapı şimdiye kadar açılmış değildir. Derhal bir melek geldi:

- Sana müjdeler olsun. Senden evvelki peygamberlere gelmeyen iki nuru sana getirdim. Biri *"Fatiha"* biri de Bakara suresinin sonu, *"Amene'r-Rasûlü"*dür.

Peygamberin Mekke'den Medine'ye Hicreti

Allah Teâla buyurdu:

"Hani bir zaman o küfr edenler seni tutup bağlamaları, ya öldürmeleri yahut (yurdundan zorla) çıkarmaları için sana tuzak kuruyor(lar)dı. Onlar bu tuzağı kurarlarken Allah da onun karşılığını yapıyordu. Allah tuzak kuranlara mukabele edenlerin en hayırlısıdır." (Enfal Sûresi 30. Âyet)

Müfessirlerin çoğu şöyle demişlerdir.

- Peygamber bir gün Mekke'de oturuyordu. Mekke'de *"Dâru'n-Nedve"* derler. Bir ev vardı. Müşriklerden dört kişi peygambere tuzak kurmak istediler. O eve girdiler ki, Muhammed'i öldürsünler. İblis onların arasına girdi.

Ebû Cehil:

- Bizim aramızdan çık git, dedi.

İblis:

- Ben Necid elinden geliyorum. Ben çok zaman gördüm, çok yaşadım. Her türlü tedbiri bilirim. Sizinle beraber olmak ve size yol göstermek isterim, dedi.

Ebu Cehil ve arkadaşları:

- Madem ki Necid'lisin, öyle ise otur, seni bırakmayız, dedi.

Utbe söz aldı:

- Ölüm haktır biraz sabredin. Muhammed ölür. Şerrinden emin olursunuz, kötülüğünden kurtulursunuz, dedi.

İblis söze karıştı:

- Bu görüş doğru bir görüş değildir, dedi.

Şeybe söz aldı:

- Ben derim ki, Muhammed'i tutup hapsedelim, açlıktan ölsün, dedi.

İblis:

- Bu da doğru değildir, dedi.

Ondan sonra Âs bin Vail söze başladı:

- Muhammed'i bir devenin üstüne bağlayalım. Çöle bırakıp gidelim. Orada ölsün, dedi.

İblis:

- Bu da olmaz, dedi.

- Sonra Ebû Cehil konuştu:

- Her kabileden iyi yiğitleri toplayalım. Bir gece Muhammed'e hücum edelim. Kılıç çekip öldürelim. Hatta kimin öldürdüğü bilinmesin. Yakınları diyet isterlerse para toplayıp verelim. Şerrinden emin olalım, dedi.

İblis:

- İyi söyledin, dedi.

Peygamberi öldürmeye ittifak ettiler, anlaşıp karar verdiler. Böylece o evden, çıkıp gittiler.

Derhal Cebrail geldi ve:

- Ey Muhammed! Hak Teâla hazretleri Mekke'den çıkıp Medine'ye gitmeni, göç etmeni buyurdu. Benim burada gizli işim vardır, dedi. Gene bu gece döşeğinde yatacaksın fakat uyumayacaksın, Allah böyle buyuruyor, dedi.

Gece olunca Peygamber Ashabı ile istişarede bulundu ve:

- Hanginiz benimle beraber Medine'ye gider? dedi.

Ebû Bekr-i Sıddîk:

- Ey Allah'ın Resulü! Sen nereye gidersen ben beraberinde giderim, dedi.

Ondan sonra Peygamber Ashabına baktı ve:

- Hanginiz bu gece benim döşeğimde yatarsa ben ona kefil olurum; Cennete girer, dedi.

Hz. Ali:

- Canım yoluna feda olsun! Bu gece döşeğinde ben yatacağım.

Böylece Hz. Ali geldi, döşeğinde yattı. Ondan sonra bütün kâfirler peygamberin evini çevirip oturdular. İblis de bunlarla idi. Hak Teâla bunlara o gece uyku verdi, uyudular. Hatta İblis de uyudu. Peygamber, Ebû Bekr-i Sıddık ile çıkıp gitti. Yerden bir avuç toprak aldı, üzerlerine saçtı ve *"Yasin"* suresini okudu.

Peygamberle Ebû Bekir, şehre yakın bir dağdaki *"Sevir"* mağarasına vardılar. Oraya girdiler. Peygamber gidince İblis uyandı, onları da uyandırdı ve:

- Muhammed gitti, dedi.

Onlar:

- Nereden bildin? dediler.

İblis:

Ömrümde hiç uyumamıştım. Üzerimize toprak saçmış, uyumuşuz siz de uyudunuz. O vakit çıkıp gitmiş, dedi. Başlarında toprak olduğunu gördüler ve Peygamberin yatağında Hz. Ali yatıyor.

- Hani arkadaşın? dediler.

Hz. Ali:

- Bilmiyorum, dedi.

Oradan izini izleyerek mağaraya vardılar; gördüler ki, örümcek kapı üzerine ağını örmüş, bir güvercin de yuva yapıp yumurtlamış.

- Eğer Muhammed buraya girse idi bunlar olmazdı, dediler

Mağaranın etrafında ve üstünde dolaştılar. Hz. Bekir korktu. Peygamber:

- Korkma! Allah bizimle beraberdir, dedi.

Nitekim Hak Teâla buyurur:

- "Peygamber, arkadaşına (Ebu Bekr-i Sıddıka). Tasalanma. Allah, hiç şüğhe yok, bizimle beraberdir."

Ben Şehnâme'de şunu gördüm:

- Ebu Bekr-i Sıddık kâfirlerden korktuğu zaman Peygamber:

- Ey Ebu Bekir! Bu tarafa bak, dedi.

Hz. Ebu Bekir baktığında bir deniz ve kenarında hazır bir gemi gördü. Eğer kapıdan gelirlerse bu gemiye bineriz, bu taraftan gideriz, dedi. Böylece kâfirler onu göremediler, sanki gözleri kör oldu. Oradan kovuldular ve gittiler. Ondan sonra Medine'ye geldiler.

Hak Teâla Cebrail ile Mikâil'e:

- Ben sizi kardeş ettim. Birinizin ömrünü ötekinizden uzun ediyorum. Biriniz ömrünü ötekine versin diye vahyetti. İkisi de uzun yaşamak hayat istediler.

Hak Teâla buyurdu:

- Siz Ali gibi olmadınız, Ali, Muhammed'le kardeş oldu. O'nun yatağına yattı. Canını O'na feda etti. Şimdi gidin Ali'yi düşmanlarından koruyun, dedi.

Cebrail ve Mikâil yere indiler. Cebrail Hz. Ali'nin başında, Mikâil de ayakucunda oturdular.

Kâfirler Muhammed'i bulamayınca üç gün aralarında konuştular. Sonra dağıldılar.

"*Surâka bin Malik*" adlı bir adamı Medine tarafına gönderdiler. O adam ardlarından gelip yetişti.

Bir Arap bahadırı idi. Ebu Bekr-i Sıddik onu görünce:

- Ya Rasûlüllah! Süraka geldi, yetişti dedi.

Peygamber:

- Tasalanma, dedi.

Surâka iyice yaklaşınca:

- Ey Muhammed! Seni bugün elimden kim kurtarır? dedi.

Peygamber:

- Cebbâr ve Kahhâr olan Allah diye, cevap verdi.

Derhal Cebrail geldi ve:

- Ey Muhammed! Hak Teâla "***Yeri senin emrine amâde kıldım, ne isterse yapsın***" buyurdu, dedi.

Peygamber:

- Ey Yer! Sürâka'yı tut! dedi.

Derhal yer yarıldı, Sürâka'nın ayağı dizine kadar yere battı. Sürâka yardım istedi, aman diledi. Peygamber dua etti. Yer Sürâka'yı bıraktı. Yedi kere aman diledi, kurtuldu. Gene öldürmek istedi. Sekizinci olunca tam iyi niyetle tövbe etti ve:

- Ey Muhammed! Ben anladım ki, senin emrin âlemlere erişecektir, dedi.

Peygamber ona İslâm'ı arz etti. Sürâka:

- Bunu benden isteme! dedi.

Peygamber:

- Ey Sürâka! Kureyş askerini geri çevirmeni diliyorum, dedi. Süraka bunu kabul etti.

Süraka geri döndü. Ebu Cehil geldi ve:

- Ey Sürâka! Hz. Muhammed'i bu yolda bulamadın mı? dedi.

Sürâka:

- Bulamadım, dedi.

Bu sözü işitince onlar dönüp Mekke'ye geldiler.

Keşşaf'da Enes bin Malik'in şöyle rivayette bulunduğu nakledilir:

- Hak Teâla o gece bir ağaca emretti. Mağaranın önünde bitti. Bir örümcek verdi, derhal ağ ördüler. O ağaca iki güvercin geldi, örümcek ağının arasında yuva yaptılar.

Ondan sonra Kureyş'ten iki yiğit mağaraya yaklaştılar ve kılavuzlara:

- Bu mağaraya bakın, onda olabilir! dediler.

Kılavuzlar:

- Burada değildir, deyip geri döndüler.

Sabah oldu. Onlar mağaranın önüne geldiler ve gördüler ki iki güvercin yuva yapmış. Güvercinler onları görünce uçtular. Burada yoktur, dediler.

Bilmek gerekir ki, kırk yaşından sonra Rasûlüllaha peygamberlik gelince o kadar mucizeler gösterdi ki, bunlar hesaba sığmaz. Gayet açık ve seçik mucizeler halinde bunları gösterdi.

Böylece o Rasûlün kemâli deliller ve kesin hüccetlerle sabittir. Ashap ona inanıp âlimler ve haberlerin kaynağı oldular.

Nebi'nin Medine'ye Gelişi

Peygamber Pazartesi günü Medine'ye vardı. Cuma günü olunca mescid yaptı ve kendi hutbe okudu. Cuma namazını kıldı. İlk Cuma Medine'de kılındı.

- Medine'liler Rasûlüllah'ın Medine'ye geldiğini duyunca çok sevindiler ve hepsi, misafir etmek için evlerine davet ettiler.

Cebrail:

- Ya Rasûlüllah! Deveni ben yedeyim, Medine'liler seni evlerine davet edince onlara:

- Devam nereye çökerse orada misafir olurum de, dedi.

Medineliler çok sevindiler. Kimi evlerinin önüne hurma, kimi arpa döktüler, Rasûlullah'ın devesi görsün de gelip çöksün diye. Deve geldi, hiç birine bakmadı. Şehirde ne çeşit kavim ve kabile varsa karşıladılar. Allah'ın Resulü'nün güzel yüzünü görmek istiyorlardı. Devesi gelip nihayet bir yere çöktü. Tekrar kalktı. Bir yere, Ensardan, Medine halkından Halid bin Zeyd'in evi önüne geldi ve çöktü. İlk çöktüğü yer Hz. Resul'ün mübarek Ravzası, kabri oldu. Resul, Hz. Halid'in evine indi. Hz. Cabir'in bir gözsüz anası vardı. O hatun gelip:

- Gözlerim olaydı da, Hz. Resul'ün yüce cemalini göreydim, dedi.

Hz. Resul mübarek parmağı ile o hatunun gözlerini sildi. Gözleri hemen açıldı. Hz. Resul'ün mübarek cemalini gördü. Bütün halk peygamberin ilminden istifade ettiler. Zira O, nesep ve soyca en üstün, ilahi sırların kaynağı ve ilahi tecellilerin konağı idi.

Abdullah bin Selâm gelip Hz. Resul'e iyice baktı ve anladı ki, o peygamberdir. Yüzünde hiç yalan nişanı yok idi. Halk peygamber olduğuna katî olarak inandı ve:

- Sana birkaç şey sorayım, dedi:

Biri: Kıyametin nişanı nedir? Cennet ehli Cennete girince ilk önce ne yerler? dedi.

Resûl:

- Kıyametin nişanı bir ateştir. Şarktan çıkar ve bütün halkı garba toplar. Uçmak (Cennet) ehlinin ilk yiyeceği balık ciğeridir, dedi.

Abdullah bin Selâm imana gelip:

(Eşhedü en la ilâhe ilellellah ve eşhedü enneke Resûlüllahi Hakkan = Şahadet ederim ki, Allah'tan başka Tanrı yoktur. Yine Şahadet ederim ki, sen Allah'ın Hak Rasulüsün) dedi ve ondan sonra:

- Ya Resulullah! İslam'a girdiğimi duyarlarsa Yahudi kavmi ile ne yaparım? dedi. Onu gizlediler. Biraz sonra Yahudiler geldiler. Hz. Resul onlara:

- Abdullah bin Selâm nasıl kimsedir? dedi.

Onlar:

- Ulu kimsedir, dediler.

- Onu Müslüman görseniz ne edersiniz? dedi.

- Bundan Allah'a sığınırız, dediler.

Abdullah bin Selâm çıktı ve:

- (*Eşhedü en lâ ilâhe illellâh veeşhedü enne Muhammeden Rasûlüllah*) dedi.

Bilmek gerektir ki Medine'nin adı önce Yesrib idi. Havası ağırdı ve fesadı çoktu. Hz. Resul o şehre girince güzel ve temiz oldu. Onun için adını Tayyibe ve Medine koydu. Orada oturdu. Bir zamandan sonra Ashap Mekke'den gelmeye başladı. Hz. Ömer yirmi altı kişi ile geldi. Geri kalan Ashap da geldiler. İslâm dini kuvvet tutup Medine'de kaldılar.

Ondan sonra Hz. Resul, Hz. Ali'den, Hz. Aişe ile Hz. Fatıma'ya Mekke'den getirmesini istedi. Hz. Ali onları alıp getirdi.

Hz. Resul Hz. Ali'yi kendine kardeş yaptı. Ebu Bekr-i Sıddîk'ı, Ömer'le kardeş etti. Geri kalan ashap birbiriyle kardeş oldular.

Peygamber ve ashap mü'minlerin namaz vakitlerini bilmelerini istediler.

Bazısı:

- Boynuz çalalım, halk işitip gelsinler, dediler. Bazı mü'minler Yahudilere benzemiş oluruz, dediler.

Bir kısmı:

- Çan çalalım, dediler.

Hıristiyanlara benzemiş oluruz, dediler.

Bunun üzerine Peygamber ve Ashap, Hak'tan bir işaret olmasını beklemeye başladılar.

Abdullah El-Ensari geldi ve:

- Uyku ile uyanıklık arasında bir kişi gördüm. Gökten indi. Bir duvar üstüne çıktı. Kıbleye karşı durdu ve: "*Allahü Ekber, Allahü Ekber...*" diye ezanı sonuna kadar tekrar ederek okudu, dedi. Biraz durdu sonra Kâmet getirdi. Daha sonra da sonunda iki defa "*Kad kâmeti's-Salâh*" dedi, diye haber verdi.

Ondan sonra Hz. Ömer:

- Ya Rasulüllah! Sana Peygamberlik veren Tanrı hakkı için ben de böyle gördüm, dedi.

Ebu'l-Leys tefsirinde Dahhâk'dan şu rivayet nakledilir:

- Hz. Resul Cebrail'e: "Müezzin kimi yapayım" diye sordu.

Cebrail:

- Ey Allah'ın Resulü! Bir karaca kul vardır. Adı Bilâl'dir. Melekler ve müezzinlerin içinde sesi en güzel olanıdır. Allah'ın da çok sevgili kuludur, dedi.

Resulüllah, Bilâl'i çağırdı. Ezanı öğretti ve buyurdu. Bilâl mescidin üzerine çıktı. Ezan okudu. Öğle vakti idi. Ondan sonra ezan sünnet oldu.

Ezan okunduğunu gören müşrikler ve nifakçılar ezana, rukûa ve secdeye bakıp gülüştüler.

Hak Teâla bunları reddedip şu ayeti kerimeyi gönderdi:

"(Ezanla) birbirimizi namaza çağırdığımız zaman (onu) bir eğlence ve bir oyun yerine tuttular. Onların böyle kendilerinin hakikaten akıllarını kullanmaz bir gürûh olmalarındandır." (Maide Sûresi 58. Âyet)

Peygamber efendimiz Medine'ye geldikten sonra on altı ay Beyt-i Mukaddes'e doğru namaz kıldı.

Ondan sonra Rasulüllah, Cebrail'e:

- Allah'ın, beni Yahudilerin kıblesinden Kâbe'ye döndürmesini dilerim. Zira Kâbe İbrahim'in kıblesi idi, dedi.

Cebrail:

- Ey Allah'ın Resulü! Ben de senin gibi bir kulum, elimden bir şey gelmez. Rabbimden iste, dedi.

Peygamber bir defa gözlerini göğe tuttu. Cenab-ı Hak şu ayeti gönderdi:

"Biz yüzünü (vahye intizar ve iştiyakından) çok kere göğe doğru evirip çevirdiğini görüyoruz. Onun için seni her halde hoşnut olacağın bir kıbleye döndürüyoruz. (Namazda) yüzünü artık Mescid-i Haram tarafına (Kâbe semtine) çevir. (Ey mü'minler) siz de nerede bulunursanız (namazda) yüzlerinizi o yana döndürün. Şüphe yok ki kendilerine kitap gönderilenle bunun Rablerinden gelen bir gerçek olduğunu pek iyi bilirler. Allah onların yapacaklarından gâfil değildir." (Bakara Sûresi 144. Âyet)

Bazıları şöyle derler:

- Bedir harbinden iki ay önce, Recep ayında gün zevale geldikten sonra Kıble Kâbe'ye döndü. Beni Seleme Mescidinde Peygamber Ashabı ile birlikte öğle namazını kılarlarken iki rekât kalınca bu âyet geldi. Hz. Resul namazda iken döndü. Erkekler kadınların olduğu yere döndüler. Kadınlar da erkeklerin yerine döndüler.

Böylece o mescide (Mescid-i Kıbleteyn=iki kıbleli Mescid) dediler:

Ondan sonra Ashap:

- Ey Allah'ın Resulü! Bizim kardeşlerimiz namazlarını Beyt-i Mukaddes tarafına kılarlar idi. Onların namazları nasıl oldu? dediler.

Tanrı Teâla şu ayeti gönderdi:

- ***"Namazınız, Kudüs'ten tarafa olmakla batıl olmadı. Zira ikidis de benim buyruğum iledir"*** buyruldu.

Peygamberimizin Cihadı

Allah İslâm dinini aziz ve muzaffer kılınca, Peygambere gaza, cihad için izin verdi. Mekke'den Medine'ye hicretin ikinci yılında idi.

Cihada sebep şudur:

- Bir gün, Hz. Hamza Medine'de kendi işine giderken yolda üç kâfir onun dinine sövdüler. Hz. Hamza da kılıcını çekip onları öldürdü. Kâfirler bunu işittiler. Müslümanlara düşman oldular, kin beslediler. Hz. Peygamber müminleri gaza ile emretti.

İlk farz olan gaza Bedir gazasıdır. Hikâyesi tefsirlerde anlatılmıştır.

Bedir Gazası

Bedir gazası şöyle oldu:

- Bir defasında Kureyş ulları Mekke'den ticaret etmek için Şam'a gittiler. Geri döndükleri zaman Hz. Cebrail peygamberimize haber verdi. Müslümanlar hazırlanıp karşı çıktılar. Mekke'ye haber ulaştı. Ordu düzüp, asker toplayıp bunlara karşı geldiler.

Ebû Cehil Kâbe'nin üzerine çıktı seslendi ve:

- Ey Ehli Kâbe! Ey Mekkeliler! Durmayın! Durmayın! Muhammed'in Ashabı mallarınızı aldılar. Ondan sonra sizin için hayat hakkı kalmadı dedi. Peygamber, Cebrail'den bu sözleri işitince, ensar ve muhacirinden üç yüz on üç kişi ile harbe gittiler.

Bunların arasında ancak iki atlı vardı. Cebrail geldi. Peygambere haber verdi.

- Ey Muhammed! Hak Teâla Hazretlerinin sana vaadi var. İstersen orduyla savaş, istersen kervanla, dedi.

Resulü Ekrem durumu Ashabına haber verdi. Ashap ikiye ayrıldı. Ebû Bekr-i Sıddık, Hz. Ömer ve Hz. Ali Askere karşı gitmeye razı oldular.

Ensar'dan Sa'd bin Muaz şöyle dedi:

- Ya Rasûlullah! Sen hangisini dilersen biz onunla savaşırız. Vallahi denize gidin deseniz gideriz. Ey Allah'ın Resulü! Biz seni İsrail'in Musa'ya yaptığı gibi yapmayız dedi. Onlar Musa'ya şöyle demişlerdi.

"Artık sen Rabbinle beraber git! Bu suretle ikiniz harp edin! Biz mutlaka burada oturucularız." (Maide Sûresi: 24. Âyet)

Böylece Ebu Cehil Mekke'den dokuz yüz elli kişi ile geldi. Resulullah onları görünce namaz kıldı. Ellerini kaldırıp:

- Ey Rabbim! Eğer sen bu kavmi helâk edersen yeryüzünde sana ibadet edecek kimse kalmaz, dedi.

O kadar gökten yana döndü ki, elbisesi sırtından yere düştü. Ebu Bekr-i Sıddık yerden aldı gene sırtına koydu ve:

- Ey Allah'ın Resulü! Niçin kederlenirsin? Hak Teâla ikisinden birini sana vermeyi vaad etti, dedi.

Ondan sonra Hak Teâla bunlara bin melek gönderdi. Cebrail ve Mikâil ile geldiler. İslâm askerini çok göstermek için bin melek gelmiştir.

Ebu Cehil bunları görünce:

- Ey Rab! Hangi din sana sevgili ise ona yardım et, dedi.

İki asker bir yere toplanınca saflar bağlandı. Herkes cins cins olup cenge girmeye başladılar. Hz. Hamza ve Hz. Ali ileri gelip meydan okudular. Hz. Ali:

- "*Ben Tanrı'nın ve Resulünün Arslanıyım*" diye kâfirlerin üzerine at tepti.

Onlardan Ebu Cehil meydana girdi. Müminlerden iki yiğit karşı vardılar. Ebu Cehil'i ikisi beraber kılıçla çaldılar. Hemen Ebu Cehil'i yüz üstüne düşürdüler. Ondan sonra Peygamber'e geldiler. Kılıçlarını, ben vurdum, diye gösterdiler. Peygamber kılıçlarına baktı. Gördü ki ikisinin kılıcında da kan vardı: İkiniz beraber öldürdünüz dedi. Resul:

- Kim bize Ebu Cehil'in ölüm haberini bildirir? dedi. Abdullah bin Mesûd meydana geldi. Ebu Cehil'i kan içinde yatar gördü.

Ebu Cehil:

- Bizi siz mi bozdunuz? dedi.

Abdullah:

- Ya kim bozdu? dedi.

Ebu Cehil:

- Melekler bozdu, dedi.

Abdullah:

- Sen Firavun'dan kuvvetli misin ki, iman etmezsin. Meleklerin Muhammed'e yardıma geldiklerini görüyorsun da gene de inanmıyorsun, sana aman vermesen ne olur, dedi. Hemen ayağını Ebu Cehil'in boynuna koydu. Başını kesip Resul'e getirdi. Peygamber görüp secde etti.

Bedir gazasında on dört ashap şehit oldu. Kâfirlerden yetmiş kişi öldü. Yetmiş kişi de esir oldu.

Mukatil bin Süleyman şöyle demiştir:

- Dünya kurulalıdan beri Bedir harbinde toplanan kalabalık hiç görülmemiştir. Zira onda Resulü Ekrem üç yüz on üç Ashap ve bin melekle beraber bulunuyordu. Şeytan-ı lâin ve dokuz yüz elli kâfir orada idi. Böyle olunca bu şekilde bir kalabalık ne olmuştur, ne olacaktır.

Ondan sonra Peygamber esirlerle ve ganimetle Medine'ye teşrif etti. Nimet ve İhsan ile mutlu oldu. Kâfirler de Allah'ın gazabına uğradılar ve hüsran ile helâk oldular.

Uhut Gazası

Müminler kâfirleri bozup helâk edince, Mekke'nin beyi olan Ebu Süfyan ticaret malını alıp deniz tarafından kaçtı. Mekke'ye vardı.

Mekke'nin ileri gelenlerine:

- Muhammed ulularınızı öldürdü. Mallarınızı aldı. Gayesi mal ile kuvvet tutmaktır, dedi.

Bunu duyan Kureyşliler, Halid bin Velid, Amr bin As, İkrime bin Ebû Cehil kumandasında bin kadar silahlı asker topladılar ve Müslümanların üzerine yürüdüler. Hz. Resul bunu işitti. Müminlere haber verdi. Müminler Uhut dağına vardılar.

Abdullah bin Selûl münafıkların ulusu idi. Cemaati ile geri kaçtı. Resulullah bin kişi ile Cuma namazı kıldı. Zira Cuma günü idi. Namazdan sonra Medine'den çıkıp Uhud dağının dibine, eteğine vardı. Cumartesi cenk başladı. Müminler üç bölük oldu. Bir bölüğü yaralandılar. Bir bölüğü şehit oldu. Bir bölüğü kaçtılar.

Müslümanlar sinip dağılınca Peygamberin yanında Ensardan yedi kişi kaldı. İki kişi de Muhacirinden kaldı.

Kâfirlerin Peygamberimiz üzerine yaptığı her hamlede Resul:

- Kim bunlara mani olursa Cennet onundur derdi. Yedi kere böyle dedi. Yedi kişi şehit oldu. Hz. Talha o günde yirmi yerinden yaralandı. Bir kâfir: "*Muhammedi öldürdüm*" diye bağırdı.

Bazılarına göre o bağıran İblis idi. Müminler işitip kaçtılar. İblis Medine'ye geldi ve Muhammed öldü diye bağırdı. Muhammed bin Malik askerin içine girdi. Peygamberimizi aradı.

Yaralı vaziyette, kanlar içinde yerde yattığını gördü.

Müminlere yüksek sesle bağırdı ve:

- Müjdeler olsun Resulullah sağdır, yaşıyor dedi.

Peygamber işaretle susmasını söyledi.

Hz. Enes bin Malik anlatır:

- Peygamber yaralanınca yüzünden kanlar akıyordu. Eli ile silerek şöyle söylüyordu:

- Bu kavim dalâletten, sapıklıktan nasıl kurtulur? Ben onları dine davet ederim, onlar benimle cenk ederler. Allah'ım! Benim kavmime hidayet ver, onlar beni bilmiyorlar, anlamıyorlar, diyordu.

Ashab-ı Güzin bir yere toplandılar ve:

- Ey Allah'ın Resulü! Sen bunlara dua edersin, bak onlar sana ne yaparlar? dediler.

Peygamber:

- Ben lânet edici bir peygamber değilim. Bilakis, "*Allah'ım! Onlar Rahmet et*" derim. Zira onlar beni bilmezler, dedi.

Garâib-i Ahbârda şöyle yazıyor:

- O gün Hz. Hamza kâfirleri yıkıp geçerdi. Nice kâfir öldürdü. Vahşi adlı bir köle bir taşın ardına gizlendi. Hz. Hamza oradan geçerken ansızın "*Harbe*" ile vurdu ve onu şehit etti. Yetmiş parçaya ayırdılar. Resul'e

haber ulaştı. Peygamber geldi. Her parçasına namaz kıldı ve defnettiler. Ondan sonra peygamber hamle etti. Elini zırhtan çıkardı. Müminlerle birlikte yeniden harbe girdiler. Kâfirleri bozdular.

Sa'd bin Ebî Vakkas şöyle demiştir.

- O gün Rasulullah'ın yanında iki kişi var idi. Çok iyi dövüşürlerdi. Ak elbiseler giymekte idiler. Biri Cebrail biri Mikâil idi. Müslümanlardan o gün yetmiş kişi şehit oldu. Dördü Muhacirlerden altmış altısı Ensar'dan idi. Kâfirlerden on yedi kişi öldü. Yahut daha çok.

Bazıları şöyle nakletmişlerdir:

- Artık ondan sonra kâfirler müminleri saymadılar. Şehit olanlar için Peygamber:

- Yumayın, kanları ile gömün, dedi.

Onlar yaralanınca, Hak Teâlanın yanında makamımız yüce olsun diye yemediler ve içmediler. Konuşmadılar da. Öyle susuz oldukları halde şehit oldular. Allah onların hepsinden razı olsun.

Mekke'nin Fethi

Peygamber düşünde Allah'ın Mekke'yi kendisi için fethettiğini gördü.

Peygamber Hudeybiye'den dönünce Ashap'tan on bin kişi ile Mekke'ye gitti.

Mekke halkı asker toplayıp Resul'e karşı çıktılar. Cenk ettiler, savaştılar. Hak Teâla hazretleri onları bozdu. Mekke beyi Ebû Süfyan Müslüman oldu.

Sabah namazı oldu. Ashap, Peygamberin abdest suyunu alıp içerler ve yüzlerine sürerlerdi.

Ebu Süfyan Hz. Ömer'e:

- Muhammed bey olmuş, dedi.

Hz. Ömer ona:

- Muhammed beylik etmez. O Hak Peygamberdir. Onun için saygı gösterirler, dedi.

Resul Mekke'de iken Ebu Süfyan çok alaka gösterir, muharebede onu korur ve evinde son derece ona saygı gösterirdi.

Peygamber şöyle buyurdu.

- Kim Ebu Süfyan'ın evine sığınırsa evinin kapısını kapatır ve silahını bırakırsa ona dokunulmayacaktır, dedi.

Hz. Resul Mekke'yi feth edince Ashap onu omuzlarında Kâbe'nin kapısına çıkardılar. Kapının iki tarafına ellerini koyarak Kureyş'e şöyle dedi:

- Beni nasıl bilirsiniz?

Kureyşliler:

- İyi ve güzel kardeşimizsin, dediler.

Bu söz üzerine Peygamberimiz:

- Hz. Yusuf kardeşlerine ne dedi ise ben de size onu derim, dedi.

"Yusuf: Size bugün serzeniş (sitem ve ayıplama yok dedi." (Yûsuf Sûresi 92. Âyet)

Bu ayeti kerimeyi okuduktan sonra Kâbe kapısından indi.

Anlatıldığına göre İbni Abbas, Ebû Süfyan'a şöyle demiştir:

- Hz. Resul, Ebû Süfyan'a geldiğinde ona bu ayeti hatırlat!

Hemen Ebû Süfyan öyle yaptı. Hz. Resul:

- Hak Teâla seni ve sana öğreteni yarlığasın, dedi. Bu gaza hicretten sekiz yıl sonra idi.

Huneyn Kıssası

Hz. Rasûlullah hazretleri bir zaman Mekke'de kaldı. Ondan sonra Ramazanda Huneyn gazasına on iki bin kişi ile gitti. On bini Medine'liler, iki bini de Mekke'lilerden teşkil edilmişti.

Bir şahıs:

- Bu kere bize kimse galip gelemez. Çünkü Rasûlullah bizim aramızda, bizimle beraberdir, diyordu.

Rasulullah hazretleri:

- İyi söylemediniz, dedi.

Hak Teâla hazretleri Müslümanlara yol vermedi. Ramazandan Şevvale kadar Mekke'de kaldılar, gidemediler.

Kâfirlerin ulusu Mâlik bin Avf, dostlarına:

- Bugün dört bin kişisiniz, dört bölük olun. Müslümanlarla karşılaşırsanız bir yoldan hamle yapınız, dedi.

İki ordu karşılaştı. Kâfirler Müslümanlar üzerine saldırdılar. O gün çok şiddetli savaş oldu. Nice insan öldürüldü. Amma Müslümanlardan

Abbas, Ebû Süfyan ve Ensar'dan birkaç kişi Resulü Ekrem'in yanında kaldılar. Geri kalanı kaçtılar.

Nakledildiğine göre bir şahıs vardı. Ona Şeybe derlerdi. Rasûlullah'ın yalnız kaldığını gördü. Ve kendi kendine:

- Şimdi Muhammed'i öldüreyim, dedi.

Rasûlullah onun içinden geçeni bildi ve eli ile göğsüne vurarak:

- Ey Şeybe! Senden Hak Teâla'ya sığınırım, dedi.

Şeybe bu sözü işitince Peygamber'e karşı sevgisi arttı ve kendisinde artık inkâr kalmadı.

Ondan sonra Resulü Ekrem Ak katırdan aşağı indi. Bir avuç toprak aldı. Kâfirlerin üstüne saçtı. Derhal kâfirler sinip kaçtılar. Mâlik bin Avf o kavmin ulusu idi. Geldi ve Müslüman oldu. Ondan sonra Hak Teâla şu âyet-i kerimeyi gönderdi.

"And olsun ki Allah birçok yerlerde ve Huneyn gününde size yardım etmiştir. (O Huneyn gününde ki) çokluğunuz o zaman size ucûb vermişti de bu, size (gelecek kazadan) bir şeyi gidermeye yaramamıştı. Yeryüzü o genişliğine rağmen başınıza dar gelmişti. Nihayet (bozularak) gerisin geri dönüp gitmiştir."

Sonra Allah, Rasûlü ile müminlerin üzerine kuvve-i maneviyyesini indirdi, görmediğiniz (*melek*) orduları (*nı*) indirdi ve kâfirleri azaplandırdı. Bu kâfirlerin cezası idi.

Sonra Allah bunun ardından kimi dilerse onun tövbesini kabul eder. Allah çok yarlığayıcıdır, çok esirgeyicidir."

Ondan sonra Peygamber Medine'ye ganimet ile sâlimen ve kıymetli kazançlarla geldi.

Kurtubî tefsirinde Ebî Bekir Ahmet bin Ali El-Hatiyb ve Ebî Havs Ömer bin Şahin şöyle demişlerdir:

- Hz. Aişe nakletti: Son Hacc'ında Resul Hacun'a gelince deveden aşağı indi, ağladı. Ben de berber ağladım. Bir zaman gitti, ondan sonra benden yana geldi. Ferahlayıp güldü. Ben:

- Ey Allah'ın Resulü! Anam-babam sana feda olsunlar. Benim yanımdan ayrıldığında ağlıyordun. Döndün, ferahlayıp gülüyorsun, bunun hikmeti nedir? dedim.

Hz. Resul:

- Anam ve babam için ağladım ve dua ettim. Anamı Hak Teâla hazretleri tekrar diriltti. Bana iman etti ve yine Ahirete gitti. Ondan dolayı ferahladım, dedi.

Kurtubî der:

- Ondan sonra Mekke ile Medine arasına gelince babasının kabrine uğradı. Onu da İslâm'a davet etti. Hak Teâla hazretleri onu da diriltti. O da iman edip tekrar kayboldu. İşittim ki amcası dirilip iman getirdi.

Bazı tarihçiler bu sözler sahih değildir, derler. Amma şöyle bilmek gerektir ki, İmam Kurtubi yalan söylemez. Rasûlullah'a da, âlemlerin rahmeti oluncak, anne ve babasının mümin olması layıktır.

Enes der ki:

- Resul'e bir kişi geldi ve benim ve senin baban nerede? dedi.

Resul:

- Cehennemdedir, dedi.

Böyle bolunca nasıl iman getirmiş olur?

Cevap şudur:

- Resul'ün kemalinde şaşılacak bir taraf yoktur. Belki sonra anasını ve babasını Hak'tan dileyerek diriltip iman getirdikten sonra ölmüş olabilirler. Zira bir çok peygamberler ölüleri diriltmişlerdi. Yunus ölmüşken İlyas diriltti. Hz. İsa beş kişiyi diriltti. Hz. Muhammed Mustafa kendisi onlardan üstündür. Onun gibi bir sultanın ana ve babasını Hak Teâla hazretlerinin kâfirlerle cehenneme atması reva mıdır?

Bilmek gerektir ki, Hz. Resul Risâlet büyüklüğü ve Nübüvvet azameti ile cihana gelince, hicretten sonra çok mucizeler zahir oldu ve Kur'an nazil oldu. Önceki peygamberler birkaç mucize gösterdiler. Amma bizim peygamberimiz üç bin mucize gösterdi. Cebrail otuz bin defa yeryüzüne indi. Yirmi yedi bin defa Hz. Resul'e indi. Üç bin kere geri kalan peygamberlere indi. Eğer Resul'ün bütün kemalatını teferruat ile bilmek istersenız Tefsir kitaplarını inceleyin.

Onu ancak yanan kalpler ve ruhlarla yazdık, birbirinden ayrılan bedenler ve canlarla ancak ona şekil verdik. Ey Allah'ım! Mübarek cemalinden bizi mahrum etme ve ulu fazlından bizi onunla mükâfatlandır.

Peygamberimizin Ölümü

Müfessirler şöyle beyan ederler:

- Peygamber Mekke'de olduğu vakit sadece namaz farz olmuştu. Medine'ye gelince Hak Teâla Haram ve Helâl ayetini indirdi. Bütün şer'î hükümleri bildirdi. Resul'e açık âyet ve alâmetlere nice mucizeler nasip etti.

Hz. Resul Risaleti kemale erişip vahiy tamam olunca, son haccında Medine'den Mekke'ye vardığının ertesi günü Arafat'a çıktı. Orada Cuma günü *Veda Hutbesi*'ni okudu.

En mühim bilgileri ve en güzel ibadet şekillerini İslam'ın özünü, o hutbesinde, halka tekrar bildirdi. Ve:

- Size dininizi ve ibadet hükümlerini bildirdim mi, diye kalabalığa sordu.

Onlar:

- Evet bildirdin, dediler.

Resul:

- *Allah'ım! Sen buna tanık ol!* dedi ve halka dua etti.

Cuma'dan sonra ikindi vaktinde "*Vakfe*"ye durdu. Deve üzerinde o gün Hakka ve halka yöneldi.

İbni Abbas der ki:

- O gün beş bayram bir araya geldi:

Cuma, Arefe, Yahudilerin Bayramı, Hıristiyanların Bayramı ve Mecûsilerin Bayramı.

Ondan sonra Medine'ye geldi. Şehre gelince şu âyet nazil oldu:

"Öyle bir günden sakının ki hepiniz o gün Allah'a döndürüleceksiniz. Sonra herkese kazandığı tastamam verilecek, onlara haksızlık edilmeyecektir." (Bakara Sûresi 281. Âyet)

Peygambere son inen âyet budur. Bu ayetten sonra Peygamber yirmi bir gün yaşadı. Sahih olan şudur ki, Peygamber'in ömrü altmış üç yıldır.

Peygamber ecelinin yakın olduğunu bilince halkı çağırmalarını istedi. Hz. Bilâl dam üstüne çıktı ve:

- Ey Müslümanlar! Hepiniz Resul'ün yanına geliniz! dedi.

Her taraftan halk mescide geldiler. Hz. Resul kalktı, minbere çıktı. Allah'a hamd-ü sena etti. Kendinden bahsetti. Ondan sonra çok güzel ve manalı bir hutbe okudu.

Dinleyenler, gözlerinden yaş yerine kan akıttılar. Cennet nimetlerini bunlara müjdeledi. Cehennemden korkuttu. Harp için onları teşvik etti. Orada bulunanların hepsi çok ağlaştılar ve:

- Ey Allah'ın Resulü! Bu ne hutbesidir? Kalplerimizi yaktı dediler. Resul şöyle buyurdu:

- *"Bu hutbe vedâ hutbesidir. Ey dostlarım! Ben dost edinse idim Ebû Bekr-i Sıddîk'ı tutardım. Fakat benim dostum Hak Teâla hazretleridir.*

Biliniz ki benim ölümüm yakındır. Şüphesiz Hak Teâla hazretleri ölümü her yaratığa vermiştir. Ne Allah'a yakın melekler, ne de peygamberler kalır. Ancak baki olan Hak Teâla hazretleridir.

Benden sonra Peygamber gelmez. Peygamberlerin sonuncusu ve Resullerin efendisi benim. Siz bütün ümmetlerin hayırlısısınız. Allah'tan korkup ibadetle meşgul olunuz. Allah'tan korkan kimseye, O, beklemediği yerden rızık verir. Şehadet kelimesini daima getiriniz, tekrar ediniz. Namazı kılınız, zekâtı veriniz. Gücünüz yeterse hacca gidiniz. Ramazan ayında oruç tutunuz. Allah'ın helâl ettiği şeyleri helâl, haram ettiğini de haram kabul ediniz. Kardeşlerimi görürseniz onlara selâmımı söyleyiniz."

Selman-ı Fârisi:

- Ey Allah'ın Resûlü! Bize senin kardeşlerin değil miyiz? Dedi.

Hz. Resûl:

- *"Siz benim ashabım ve yardımcılarımsınız. Kardeşlerin, benden sonra gelen ve beni görmedikleri halde bana iman edenlerdir"* dedi. Ve şu ayeti kerimeyi okudu:

"Hakikat, Allah'ın Peygamberi yanında seslerini yavaşlatanlar (yok mu?) işte onlar Allah'ın takva için kalplerini imtihan ettiği kimselerdir. Onlar için mağfiret ve büyük bir mükâfat vardır." (Hucurat Sûresi 3. Âyet)

Bu son hutbeyi, vefatından beş gün evvel okudu. Minberden, rengi değişmiş ve gözü yaşlı olduğu halde indi. Hz. Aişe'nin odasına geldi. Döşeğe yattı. Hz. Aişe:

- Ey Allah'ın Resulü! Anam ve babam sana feda olsun! Ne oldu böyle yatıyorsun? dedi.

Hz. Resul Hz. Aişe'ye cevap vermedi. Amma dizine yaslandı.

Hak Teâla hazretleri Azrail'e:

- Ey Ölüm Meleği: Habibim Muhammed Mustafa'ya in! Ben selâm söyle. Kendisine haber ver ki o benim Habibim ve mahlûkatın hayırlısıdır. Ben onu son derece özledim. Üzerine izinsiz girme ve canını izinsiz alma. Zira yedi kat gök ehli ve arşı getirenler onun vefatını işittiler ve hepsi ağlaştılar, diye vahyetti.

Ondan sonra Ölüm Meleği yeryüzüne indi. Çok sayıda melekler de indiler. Hz. Aişe'nin odasına geldiler.

Ölüm Meleği:

- Ey Cebrail: ***Hak Teâla Muhammed'in üzerine girme ve izinsiz canını alma,*** diye bana vaheytti, dedi.

Cebrail bu sözü işitince ağladı ve:

"Her can ölümü tadacaktır." (Al-i İmran Sûresi 185. Âyet)

Ayetini okudu.

Ondan sonra ağlayarak Hz. Resul'ün odasına girdi.

Hz. Resul:

- Ey Cebrail! Seni ağlar görüyorum! Dedi.

Cebrail:

- Ey Allah'ın Habibi! Ey Muhammed! Nasıl ağlamam? Ölüm Meleği kapıda bekler ve içeri girmek için izin ister, dedi.

Peygamber ağladı ve Ölüm Meleğine izin verdi. Ondan sonra Ölüm Meleği içeri girdi ve:

- Allah'ın selâmı senin üzerine olsun ey Ahmet! Allah'ın yarattıklarının en hayırlısı! dedi.

Resul:

- Allah'ın selâmı ve bereketi senin üzerine olsun! Ey kardeşim Azrail! Ziyarete mi geldin? Yoksa canımı almaya mı? dedi.

Azrail:

- Ey Muhammed! Dilersen ziyaret ederim. Dilersen, canını alırım, dedi.

Resûl ağladı ve:

- Yüce Allah'ı tasdik ederim ki, ***"Her can ölümü tadacaktır"*** dedi.

Azrail:

- Ey Habibim! Ey Muhammed! Hak Teâla sana peygamberlik verdi. Sana karşı ben, ananın çocuğuna olduğu gibi şefkatliyim. Eğer Hak Teâla bana bütün âlemin canını almaya izin verse idi senin şerefli ruhunu almaktan bana daha kolay gelirdi, dedi.

Resul:

- Ey Ölüm Meleği! Hoş geldin, fakat bana mühlet ver. Ashabımı, Ensarımı ve gözümün nuru Hz. Ali'yi, kızım Fatıma'yı ve çocukları Hasan ve Hüseyin'i son defa göreyim" dedi.

Ölüm Meleği:

- Vallahi sana itaat ediyorum ya Resûlullah! dedi. Ondan sonra Hz. Ali, Hz. Fatıma ve Hz. Hasan ile Hüseyin bir araya geldiler. Çok ağlaştılar. Onlara bakınca Resul'de ağladı.

Hz. Fatıma:

- Ey Allah'ın Resulü! Niçin ağlıyorsun? dedi.

Resul:

- Niçin ağlamayayım! Şu duran Ölüm Meleği'dir. Senin atanın ruhunu almaya geldi. Zira cihanda Allah'tan başka kimse kalıcı değildir, dedi.

Hz. Fatıma:

- Ey Allah'ın Resulü! Allah'tan beni yakında sana ulaştırmasını dilerim, dedi.

Resul:

- Ey Fatıma! Yakında bana gelirsin, dedi.

Böylece ehl-i beyti ve ashabı ile vedalaşırken namaz vakti oldu. Hz. Bilâl kapıya geldi ve:

- Esselâmü aleyke yâ Resulullah, dedi.

Resul:

- Ey Bilâl! Hak Teâla hazretleri sana rahmet etsin. Senin peygamberin, şüphesiz kendi ile meşguldür. Ey Bilâl! Hz. Ebu Bekr-i Sıddık'a söyle! İmam olsun! Halka namaz kıldırsın, dedi.

Hz. Bilâl gitti. Halkı mescide çağırdı ve:

- Ey Müslüman toplumu! Şüphesiz bugün Resulü Ekrem kendi nefsi ile meşguldür. Ebu Bekr-i Sıddık'ın yerine imam olmasını ve halka namaz kıldırıvermesini buyurdu, dedi.

Müslümanlar, bu sözü işitince çok üzüldüler ve ağlaştılar. Hz. Ebû Bekr-i Sıddık, Peygamber'in sözüne uyup Mihraba girdi. Saflar bağlanıp Ebu Bekr-i Sıddık'a uydular. Namaz kılarken Hz. Ebû Bekir, Resul'ün secde ettiği yere baktı, Resul'ü orada göremeyince ağladı ve:

- Şimdiden sonra vahiy bizden kesildi, dedi.

Müslümanlar onu duydular, beraber ağladılar.

Resul bunların seslerini işitti ve Hz. Ali'ye:

- Bu ne ağlaşmaktır? dedi.

Hz. Resul:

- Ey Allah'ın Resulü! Ashap sizi namazda bulamadılar, onun için ağladılar, dedi.

Hz. Resul:

- Ya Rabbi! Beni biraz hafifleştir, Müslümanlarla namaz kılayım, dedi. *"Zira sen her şeye kadirsin"* ayetini okudu.

Böylece Resul mübarek bedeninde biraz rahatlık buldu. Ona ölüm iyiliği derler, Fazl bin Abbas ve Hz. Ali'nin omuzlarına tutunup kalktı. Mescide vardı. Ebu Bekr-i Sıddîk namazı tehir etti. Resul ileri gelip mihraba geçti. Halka namaz kıldırıverdi. Oturdu, yüzünü Müslümanlara çevirip:

- Ey Müslümanlar! Dervişlere, fakirlere, yetimlere ve gazaya gidenlere yardımda bulunun. Size nasihat ettim mi? Risaletimi, Peygamberlik vazifesini size bildirdim mi? Hak yolunda eksiksiz gaza ettim mi? Kur'anı size okudum mu? Namazı, orucu ve gazayı size bildirdim mi? dedi.

Müslümanlar:

- Evet ya Rasulullah, hepsini bildirdin. Allah senden hoşnut olsun, sen şefkatli bir peygambersin, dediler.

Ondan sonra Resul:

- Ey Müslüman toplumu! Hak Teâla hazretlerinden korkun. Şüphesiz ben yakında sizden ayrılacağım. Zira dünyaya durmaya gelmedim. Hak Teâla'nın kullarını Hakka davet etmeğe geldim, dedi.

Ondan sonra Mescidden kalktı. Hz. Ali ve Fazl bin Abbas'ın omuzlarına dayanarak tekrar Hz. Aişe'nin evine teşrif etti.

Hak Teâla hazretleri Ölüm Meleği'ne:

- Ey Ölüm Meleği! İn, habibime benden selâm söyle ve onu hoş tut, o benim bütün yarattıklarımın en hayırlısıdır, diye buyurdu.

İbni Abbas şöyle dedi:

- Ölüm meleği en güzel şekil ve hoş bir koku ile yeryüzüne indi. Güzel bir insan kıyafetinde Resul'ün evine geldi ve:

- Ey Peygamber ailesinin evi ve Risalet cevherinin ehli, eşi! Allah'ın selâmı üzerine olsun. İzin ver içeri gireyim, dedi.

Hz. Fatıma:

- Ey kardeşim! Hak Teâla hazretleri sana rahmet etsin. Rasulullah kendi nefsi ile meşguldür, dedi.

Resulü Ekrem Efendimiz, Azrail'i sesinden ve sözünden tanıdı ve:

- Ey Fatıma! Kiminle konuşursun? dedi.

Hz. Fatıma:

- Bir kişi geldi, eve girmek için izin istiyor, dedi.

Resul:

- O her hangi biri değildir. Bil ki, O lezzetleri bozan, insanları birbirinden ayıran, evleri yıkan ve kabirleri yapan kimsedir. Ölüm Meleği'dir. O beni dünyadan alıp ahirete götürmeye geldi. Ey Fatıma! Kapıyı aç girsin! dedi.

Hz. Fatıma kapıyı açtı. Azrail içeri girdi ve:

- Allah'ın selâmı üzerine olsun ey Allah'ın Resulü! Dedi.

Resul:

- Senin üzerine olsun ey Azrail! Ziyarete mi? Yoksa canımı almaya mı geldin? dedi.

Azrail:

- Ya Rasulullah! Canını almaya geldim. Allah senin şerefli ruhunu kolaylıkla almamı bana buyurdu, dedi.

Resul:

- Ey Azrail! Hani kardeşim Cebrail? dedi.

Azrail:

- Dünya göğünde kaldı, senin için melekler ona ta'ziyede bulunurlar, başsağlığı dilerler, dedi.

Resul ağladı ve gönlü mahzun oldu.

Azrail:

- Ya Rasulullah! Allah Teâla buyurdu ki, eğer istersen ruhunu gabzetmeyeceğim, canını almayacağım. Eğer istersen dilediğin kadar yaşa, dedi.

Resul:

- Ondan sonra emir ve durum nedir? dedi.

Azrail:

- Ölmektir, dedi.

Resulü Ekrem:

- Bana mühlet ver, Cebrail gelsin. Gönlümdekini sorayım, dedi.

Azrail:

- Baş üstüne! dedi.

Derhal Cebrail geldi, selam verdi ve:

- Ey Kardeşim Cebrail! Şu duran Azrail'dir. Benim canımı almaya geldi. Sen benden niçin ayrı kaldın? dedi.

Cebrail:

- Ya Rasulullah! Ben seni bu halde görmeye dayanamam, diye özür beyan etti.

Resul:

- Bana haber ver. Benim Rabbim bana ne vaat etti? dedi.

Cebrail:

- Ey Allah'ın Resulü! Göklerin kapısını açtılar. Cenneti bezediler – süslediler, Hûru'l-İyn'i süslediler, Sen evvel, şefaat edersin ve evvel Cennete girersin. Livâül-Hamd senin elinde olacaktır. Ceddin Âdem Peygamber, senin sancağın altındadır, dedi.

Peygamber:

- Sorduğum o değildir, şudur: Fakir ümmetimin hali nedir? Onu öğrenmek istiyorum, dedi.

Cebrail:

- Onlar için gam yeme, kaygılanma, Senin ümmetin girmedikçe, diğer ümmetlere cennete girmek haramdır, dedi.

Hak Teâla hazretleri bütün mevcudatı senin için yarattım, buyurdu.

Cebrail:

- Ya Rasulullah! Seni Firdevs-i Âlâ'da mı yoksa Sidre-i müntehâda mı defnedelim? diye sordu.

Resul:

Beni de yeryüzünde defnedin, dedi.

Ondan sonra Hz. Ebû Bekir:

- Ya Rasulullah! Sizi kim gasletsin, yıkasın? dedi.

Resul:

- Amcam oğlu Ali yıkasın, Abbas oğlu Fazl da su döksün. Kefene sarınca kabrimin üstüne koyun. Bir müddet dursun. Evvel benim namazımı Rabbim kılar yani Hak Teâla hazretleri bana rahmet eder. Ondan sonra melekler kılar. Sonra Ehl-i Beytim namaz kılsın. Sonra da Müslümanlar kılsınlar, dedi.

Hz. Fatıma bu sözü işitince feryat ederek:

- Vah Babacığım! Bu ayrılığın kavuşması nasıl olur. Ben seni kıyamette nerede bulurum? diye bağırarak ağladı.

Peygamber:

- Ey Fatıma! Yarın beni Mizan'ın yanında bulursun. Orada ümmetimin hesabını gözlerim, dedi.

Hz. Fatıma:

- Eğer orada bulamazsam ne edeyim? dedi.

Hz. Resul:

- Beni Sırat'ın yanında bulursun. Ekseri orada olurum ve: Ey Rabbim! Ümmetimi Cehennem ateşinden sakla, onlara yardımını esirgeme! derim, dedi.

Bu sözler tamam olunca Azrail cennet kokusunu Peygambere koklattı ve şu ayeti okudu:

"Ey itmî'nâna (eminliğe) ermiş ruh, dön Rabbine, sen ondan razı, o senden razı olarak." (Fecr Sûresi 27, 28. Âyet)

Peygamber'in ruhu ayaklarına gelince (*Bismillah*) dedi. İnciklerine gelince, *bu Allah'ın vadesidir,* dedi. Diğerine gelince: (*Lâ Havle ve Lâ kuvvete İllâ Billâhil Aliyyil Azim = Ulu ve Yüce olan Allah'tan başka hiçbir güç ve kuvvet yoktur*) dedi. Sonra:

- Ey Azrail! Bu Sekerât-ı Mevti, ölüm deprenişini, can çekişmeyi bana tattırdın. Şaşılacak zahmeti var, dedi.

Azrail:

- Ey Allah'ın Resulü! Ölümün şiddeti yetmişten fazladır. Her birisi bin kere kılıç ile vurmaktan çok acıdır, dedi.

Resul:

- Allah'ım ölümü bana ve ümmetime kolay et, dedi. Önünde bir çanak su vardı. O su ile yüzünü mesh ederdi.

Hz. Ali:

- Hz. Resule baktım. Dudakları deprenirdi. Kulağımı koyup dinledim, gördüm ki Ümmetim! Ümmetim! diyordu, der.

Ondan sonra Resul'ün nefesi kesildi. Temiz ruhu çıkıp gitti. Amma rengi değişmedi. Bilakis bedr olmuş ay gibi parlardı.

Azrail, Rasulullah'ın temiz ruhunu alıp göklere götürdü. Bin saf olmuş melekler karşıladılar. Alıp Ezelî ve Ebedî olan Allah'ın yüce katına götürdüler.

Hz. Resul on sekiz gün hasta yattı. Rabîül-Evvelin yirmi üçüncü günü Ahireti teşrif etti. Hz. Ali yıkadı. Hz. Fazl bin Abbas perde arkasından su döktü. Hz. Aişe'nin evinde yıkadılar. Hz. Ali:

- Yıkarken nura gark oldum. Nurla doldum ve: *"Peygamberinizi örtün. Hak Teâla hazretleri sizi örtsün"* diye bir ses işittim, dedi.

İbni Abbas der ki:

- Cebrail cennetten bir kefen getirdi ve Peygamberin cenazesi ile kabri saadetlerine vardı. Hz. Resul'ün üç gün melekler namazını kıldılar. Bütün Müslümanlar çok yas tuttular, çok ağlaştılar. Hz. Fatıma gece gündüz ağladı. Dört veya altı ay vefat edinceye kadar ağladı.

Ebu Bekr-i Sıddîk Resul'ün evine girince namaz kıldı ve dua edip ağladı.

Bir kişi kapıdan:

- *Allah'ın selâmı üzerine olsun ey Ehl-i Beyt! Her can ölümü tadacaktır!* dedi.

Hz. Ebu Bekr-i Sıddîk:

- Bu Hızır'dır. Peygamber için bizi ta'ziye etti, bize başsağlığı diledi, dedi.

Ey Mağrur kimse! Bu fani dünyada ölüm işi şaşılacak bir şey midir? Hani Peygamberler? Hani Veliler? Hele Allah'ın sevgilisi Muhammed Mustafa hazretlerine bak ne oldu? Dünyada ona da neler ettiler? Kuzuya ağu kattılar. Dört sene oldu. O ağu meydana çıktı ve ondan şehit oldu.

Şimdi senin hâlin şaşılacak şey midir? Bir gün bu can kuşu, bu ten kafesinden uçar. O ya âlem-i envarda, nur âleminde ya da âlem-i zülûmatta, karanlık âlemde kalır. Ondan Allah'a sığınırız.

Ebu'l-Leys tefsirinde şöyle dedi:

- Rasulullah vefat edince münafıklar küfürlerini ortaya döktüler ve birçok kişi de dinden döndü. Ashap onları görüp hayret içinde kaldılar. Derhal Ömer bin Hattap, Peygamber'in minberine çıktı ve:

- Kim Muhammed öldü derse onu kılıcımla parça parça ederim, bilâkis o diridir, yaşıyor, dedi.

Ebu Bekr-i Sıddîk ondan bu sözü işitince geldi ve:

- Ey Ömer! Minberden in dedi. Hz. Ömer Minberden indi ve Hz. Ebu Bekir çıktı ve:

- Kim Muhammed'e taparsa, muhakkak Muhammed öldü. Kim Allah'a taparsa Allah Teâla ölmez. O, hayat sahibidir ve ebedîdir. Kim bizim dinimizden çıkarsa, onunla bizim aramızda kılıçla başka şey yoktur dedi. Ve şu ayeti okudu:

"Muhakkak sen de öleceksin (Habibim), onlar da elbet ölecekler."

Münafıklar bu sözü işitince korktular.

Bazıları derler ki:

- Bir kişi Hz. Ömer'e geldi ve sordu: Muhammed diri midir? Yoksa öldü mü? dedi. Hz. Ömer; Kabrinde diridir diye cevap verdi. Aynı şahıs Ebu Bekir'e gitti ve Muhammed diri midir? Yoksa öldü mü? diye sordu. Hz. Ebu Bekir: Öldü dedi. O kişi: Ömer'e sordu, kabrinde diridir, dedi deyince Ebu Bekir: Ömer doğru söylüyor. Muhammed kabrinde diridir, görür ve işitir, amma dünyadan gitti, dedi.

Ebu Bekir, Hz. İsa'ya benzetip Allah demesinler diye, ihtiyat edip, Muhammed öldü, dedi.

Hz. Ömer'in sözü doğrudur ve sahihtir. Zira Peygamberler kabirlerinde diridirler. Nitekim Peygamber:

- Hak Teâla hazretleri peygamberlerin cesetlerini yemeyi yere haram kıldı. Onlar kabirlerinde diridirler. Ümmetinin amelleri onlara arz olunur, demiştir.

İlâhî! Selâmet ve rahmet yaratılmışların en uğurlusu Muhammed, onun ailesi ve bütün Ashabının üzerine olsun.

Ashabın Faziletleri ve Hz. Fatıma'nın Ölümü

Hz. Aişe hazretleri şöyle dedi:

- Vakit olurdu ki geceleyin Fatıma'nın yüzünün nurundan iplik eğrilir idi.

Hz. Fatıma, Rasulullah hazretlerinin vefatından sonra altı ay yaşadı. Ömrü sona erip Rasulullah'a varması, sevgili babasına kavuşması yaklaşınca bir gün Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'in elbiselerini yuğdu ve arpa ekmekleri pişirdi. Hz. Ali onu gördü ve:

- Bu ne hazırlık? diye sordu.

Hz. Fatıma:

- Babama gidiyorum, şu sandıkta bir hokka vardır, onu getir, dedi. Hz. Ali getirdi. O hokkanın içinden mühürlü bir mektup çıkardı.

Hz. Ali:

- Bu ne mektubudur? dedi.

Hz. Fatıma:

- Beni sana vermek istedikleri vakit bana mihir, ağırlık tayin etmeyi düşündüler. Ben razı olmadım. Babam:

- Bundan âr ettiğine göre dilediğin nedir? dedi.

- Ben kıyamette bütün mü'min hanımlarının şefaatçisi olmayı dilerim, dedim.

Hazreti Resul:

- Bakalım Tanrı neyler? dedi.

Derhal Cebrail geldi ve:

- Hak Teâla hazretleri sana selâm söyler, ***Hz. Fatıma ne dilerse o olsun buyurdu***, dedi.

Ben bu söze delil belgesi istedim. Cebrail gitti ve Hak Teâla'dan bu hücceti getirdi. Kıyamet olunca bunu gösterip şefaat edersin, dedi.

Şimdi Ey Ali! Ben öldüğüm zaman bu hücceti de benimle beraber defnet, dedi.

Hz. Fatıma dünyadan göçünce, Hz. Ali onu Resul'ün kabrine getirdi. Resul mübarek elini kabrinden çıkardı ve:

- Ey Ali! Kızımı bana ver, dedi. Hz. Ali de verdi. İkisi aynı yerdedir.

Bazıları yanına yakın yerdedir, demişlerdir.

Allah onlardan razı olsun.

Resul şöyle buyurmuştur:

- Benim ashabımı sevin. Benim ashabım yıldızlar gibidir. Hangisine uyarsanız kurtulursunuz. Kim benim ashabımı severse ben de severim. Kim sevmezse ben de onları sevmem. Kim benim ashabımı incitirse beni incitmiş olur. Kim beni incitirse Allah'ı incitmiş olur. Kim de Hak Teâla hazretlerini incitirse Allah ona acılı bir azap verir.

Ebû Bekir'in Ölümü

Erkeklerden ilk Müslüman olan Ebu Bekir'dir, Müslüman olunca canını ve malını Resul'ün yoluna feda etti. İslâm'a girmezden önce çok malı vardı. Hepsini Hak yoluna harcadı.

Resul:

- İnsanlar içinde Ebu Bekir, melekler içinde Mikâil'e benzer.

- Ey Ebu Bekir! Seninle benim aramda fark yoktur. Fark şudur: Bana peygamberlik verildi. Ebu Bekir ise namazda imamlığa uygun görüldü, buyurdu. Namazda imam olunca, geri kalan şeylerde de uyulmaya layık demektir. Ashaptan bazıları şöyle demişlerdir:

- Peygamber, Cennetin kilidi kimin elinde olur diye? düşünürdü. Derhal Cebrail geldi ve:

- Hak Teâla sana selâm söyler.

- Cennetin kilidi Hz. Ebu Bekr-i Sıddîk'in elinde olacaktır. Ebu Bekr-i Sıddîk kimden razı olursa onu Cennete koyarım. Kimden razı olmazsa onu Cennete koymam, buyurdu, dedi.

Hak Teâla umumi olarak herkeste ve her şeyde, sıfat itibariyle tecelli etmiştir, kudretinin eserini göstermiştir. Hz. Ebu Bekr-i Sıddîk'da ise hasseten tecelliyatını, o ilâhi kudret ve sıfatını göstermişti.

- Resul buyurdu ki: Kim yeryüzünde yürüyen ölü görmek isterse Hz. Ebû Bekir'e baksın.

- Hak Teâla hazretlerinin üç yüz huyu ahlak güzelliği, yaratılış duruluğu vardır. Kim bunlardan birisi ile bezense Cennete girer.

Hz. Ebu Bekir:

- Ey Allah'ın Resulü! Bende o güzel huydan bir şey var mıdır? dedi.

Resul:

- Üç yüzü de sende vardır, buyurdu.

Ebu Bekir'in faziletine açık bir delil de şu âyet-i kerime'dir:

"Halbuki çok sakınan, malını temizlenmek için veren ondan uzaklaştırılacaktır." (Leyl Sûresi 17, 18. Âyet)

Bütün müfessirler, ayetteki şahsın Ebu Bekir olduğunu söylemişlerdir.

Rasulullah buyurdu:

- Nebilerden ve Rasullerden sonra, Ebu Bekir'den üstün bir kimse üzerine güneş doğmamıştır.

Ebu Bekir'in adı Abdullah idi. Resul onu Ebu Bekir'le künyeledi.

Ebu Bekir, Peygambere hakikatte yar dosttur ve Ashabın en üstünüdür. Âlim, zâhid, muttaki, sıddik ve kâmildir. Dinin surûrudur. Kıyamet gününde peygamberimiz ilk önce kabirden kalkar, arkasından Ebu Bekir kalkar.

Peygamber efendimizden sonra iki yıl dört ay halifelik yaptı. Altmış üç yıl yaşadı.

Ondan sonra, fani olan dünyadan, baki olan ahirete göç etti ve Adn Cenneti'nde makam tuttu. Oradaki makamına kavuştu.

Hz. Ömer'in Ölümü

Allah Teâla buyurdu:

- ***"Ey Peygamber, sana da, müminlerden senin izince gidenlere de Allah yeter."*** (Enfal Sûresi 64. Âyet)

- Bu âyet özellikle Hz. Ömer için Mekke'de nazil oldu derler.

Hz. Ömer, İslâm'ı kabul ettiği zaman Müslümanlar otuz dokuz kişi idi. Hz. Ömer'le kırk oldu. Hz. Ömer'in Müslümanlığı ile Mekke'de Müslümanlık âlemi oldu.

Peygamber şöyle dua etmişti:

- Ey Allah'ım! İslâm'ı Ömer'le veya Ebu Cehil ile aziz eyle, yücelt.

Hak Teâla Ömer için bu duayı kabul etti.

Resul, Hz. Ebu Bekir ile Ömer'e cenneti müjdeledi.

Abdullah bin Ömer der ki:

- Rasulullah'tan duydum: Bir gün uyumakta idim. Rüyamda bir bardak süt verdiler. İçtim. Soğukluğu tırnaklarıma kadar yayıldı. Benden artanını Ömer'e verdim.

Sahabiler:

- Ya Rasulullah! Bunu nasıl yorumlarsınız? dediler.

Resul:

- Hak Teâla Hz. Ömer'e ilim verecek, buyurdu.

- Ey Ömer! Eğer ben peygamberliğe gelmeseydim, sen gelirdin.

- Benim iki vezirim gökte vardır. İki vezirim de yerde vardır. Göktekiler Cebrail ile Mikâil'dir. Yerdekilerden biri Ebu Bekr-i Sıddık, biri de Ömer Faruk'tur buyurdu.

Hz. Ömer, müminlerin emiri diye isimlendirilmiştir. Dinin kandilidir. Zâhid, Âlim, muttaki, âlemin kutbu, cihanın revnakı, yıldızı ve âdil Emir'dir. Kendi oğluna dahi adaletini ortaya koydu. Dinimiz onunla kemal buldu. Şeytanlar ve cinler onu görünce korkarlardı.

Resul:

- Diyebilirim ki Cenneti Hz. Ömer açsın ve Sırat Köprüsünü ilk önce o geçsin, buyurdu.

Ebû Bekr-i Sıddık'tan sonra on yıl Halifelik etti. Altmış üç yıl yaşadı.

Fîruz adlı bir köle vardı. Çok zâlim ve kötü bir kâfirdi. Bir gün Hz. Ömer namazda iken o kâfir iki yüzlü bıçakla onun üzerine yürüdü ve yedi yerinden vurup şehit etti.

Rasulullah'ın Ravzası içinde Hz. Ebu Bekir'in yanına defnettiler.

Allah ondan razı olsun.

Hz. Osman'ın Ölümü

Hz. Ömer'den sonra Hz. Osman Halifeoldu. Resul, ona dua etti ve:

- Ey Osman! Allah senin gelmiş ve gelecek günahını yarlığasın! dedi.

Hak Teâla hazretleri o duayı kabul edip Hz. Osman'ı yarlığadı.

Rasulullah buyurdu:

- Cennette bir şimşek gördüler. Cennet ehli: Bu nasıl şimşektir? diye sordular. ***Hak Teâla hazretleri buyurdu. Bu şimşek değildir. Hz. Osman bir odasından diğer odasına geçerken nalininden çıkan nurdur o gördüğünüz. Yerde yürürken cennete onun nalinlerinin nuru ışık verir, orayı aydınlatır.***

Bir gecede iki rekât namazda Hz. Osman'ın Kur'anı hatmettiği meşhurdur.

Melekler ondan utanırdı. Resul'ün üçüncü dostu idi. Câmi'ul Kur'an'dır. Kur'an'ı o kitap haline getirdi.

Tefsiri ve manayı iyi bilenlerden idi.

Peygamber'in iki defa damadı olmuştur. Onun için Lâkabı (Zinnûreyn) iki nur idi. Peygamberin iki kızını aldı.

O da malını Allah ve İslam yolunda harcadı.

Bir gün Rasulullah'a üç yüz deve bağışladı.

Hz. Ömer'den sonra on iki yıl halifelik yaptı.

Zilhicce ayında, Kur'an okurken evinde şehit ettiler. Doksan yahut seksenaltı yaşında vefat etti.

Allah ondan razı olsun.

Hz. Ali'nin Ölümü

Sa'd bin Ebi Vakkas rivayet eder:

- Rasulullah buyurdu: Hz. Ali benim yanımda Musa'ya Harun gibidir. Şu kadar var ki, benden sonra peygamber gelmez.

- Hz. Ali bendendir. Ben de Ali'denim. Hak Teâla hazretleri, Peygamberliği benimle tamamladığı gibi Halifeliği de Ali ile tamamladı.

Hz. Ali'nin İslâm'ın Arslanı ve sahabelerin âlimi olduğu hususunda âlimler ittifak etmiştir.

Hz. Ali, Resul'ün şöyle buyurduğunu nakletmiştir:

- Kim Âdem'e ve ilmine, Şit'e ve hilmine, İdris'e ve rifatına, Nuh'a ve davetine, İbrahim'e ve sehâvetine, Musa'ya ve salâbetine, Davud'a ve hilafetine, İsa'ya ve zühdüne, Zekeriya'ya ve şahadetine, Yahya'ya ve ismetine bakmak ve görmek isterse, bilini ki bu özellikler Hz. Ali'de gözüktü.

Hilafetle ilgili olarak Rasulullah şöyle buyurmuştur:

- Hilafet otuz yıldır. Ondan sonra zorba beyler gelecek, dedi.

Hz. Ebu Bekr-i Sıddık ile Ömer Faruk on üç yıl halifelik ettiler. Hz. Osman on iki yıl hilâfet etti. Hz. Ali beş yıl halifelik yaptı. Hepsi otuz yıl oldu. Hilâfet Hz. Ali'de tamam oldu.

Allah hepsinden razı olsun.

Bir gün Hz. Ali hastalandı. Hz. Ebu Bekr-i Sıddık, Hz. Ömer ve Hz. Osman, Ali'yi ziyarete geldi. Hz. Ali'nin evinde bir tas bal bulundu. Hz. Ali o tas ile balı bunların önüne getirdi. Tas aktı. İçinde kızıl bal vardı. O balın içinde kara bir kıl vardı.

Hz. Ebu Bekr-i Sıddık, her birimiz üçer temsil bulmayınca bu balı yemeyiz, dedi.

Ebu Bekr-i Sıddık:

- *İslâm dini tastan nurludur. İman baldan tatlıdır. Şeriatın, dinin hükmü kıldan incedir,* dedi.

Ondan sonra Hz. Ömer:

- *Cennet tastan nurludur. Kur'an okumak baldan tatlıdır. Kur'anı tefsir etmek kıldan incedir,* dedi.

En sonra da Hz. Ali:

- *Konuğun nuru tastan nurludur. Konuğun sözü baldan tatlıdır. Konuğun gönlü kıldan incedir,* dedi.

Böylece her biri haline göre, münasip söz söylediler.

Hz. Ali, Resul'ün sevgili dostu idi. Zülfikâr'dır, kılıç sahibidir. Akıllı, kâmil ve muhakkıktır. Kevser şarabının sunucusudur. Şehitlerin ulusudur. Ashabın cevheridir. Hz. Fatıma'nın yaridir. Peygamberin amcası oğludur. Altmış üç yıl ömür sürdü. Bir Cuma günü mescitte namaz kılmaya gitti. Ramazan-ı şerif idi. Kûfe şehrinde "Mülcem" adlı bir kişi bıçak ile vurup şehit etti. Hz. Hasan namazını kıldı. Caminin yanına defnettiler. Cemaziyel-

evvel ayının sekizinci günü dünyaya geldi. Ramazanın on beşinci günü dünyadan gitti. Allah ondan razı olsun.

Hz. Hasan ve Hüseyin'in Ölümleri

Zehretür-Riyâz'da şöyle denmiştir:

- Hz. Hasan doğunca Cebrail geldi ve: Ey Muhammed! Hak Teâla hazretlerinin sana selâmı var. Şöyle buyurdu: Hz. Ali sana Musa'ya Harun gibidir. Oğlunun adını, Harun'un oğlunun adını koy. Onun adı "Teberr" idi. İbranice Hasan demektir.

Bir yıl sonra da Hz. Hüseyin doğdu. Cebrail tekrar geldi ve Bu oğlanın adını da Harun'un küçük oğlunun adını koy dedi.

Onun adı "*Tüberr*" idi. İbranice Hüseyin demektir.

Hz. Enes nakleder:

- Rasulullah'a sordular. Ehl-i Beyt'in hangisi sana sevgilidir? diye.

Resul:

- Hz. Hasan ve Hüseyin, buyurdu.

Hz. Ali:

- Rasulullah göğsünden başına kadar Hasan'a, göğsünden ayağına varıncaya kadar da Hüseyin'e benzerdi, demiştir.

Nakledildiğine göre Hasan ile Hüseyin yazı yazarlardı. Hasan benimki güzeldir, dedi. Hüseyin benimki güzel, dedi. Aralarında konuştular. Sonra Hasan:

- Babamıza soralım dedi. Sordular Hz. Ali:

- Ben biri iyidir demeye utanırım, dedi.

Ondan sonra Hasan ile Hüseyin Rasulullah'a geldiler. Rasul ikisinden birini tercih etmedi. Cebrail geldi, ona sordular. Cebrail de Allah'a arz etti.

Hak Teâla hazretleri buyurdu:

- "Ey Cebrail cennetten bir elma al, git o iki yazının üzerine koy. Hangisine düşer ise o güzeldir."

Cebrail cennetten bir elma aldı. İki yazının üzerine bıraktı. Hak Teâla o elmayı iki parça yaptı. Yarısı Hasan'ın yazısına düştü, yarısı da Hüseyin'in yazısına düştü. Allah onlardan razı olsun.

Nakledildiğine göre cennet şöyle dile geldi.

- Ya Rabbi! Ben de zayıfları ve fakirleri barındır, dedi.

Hak Teâla buyurdu:

- "Şanım hakkı için seni Hz. Hasan, Hz. Hüseyin ve onların Ashabı ile süsleyeceğim."

Hz. Hasan ağu içmekle şehid oldu. Hz. Hüseyin Kerbelâ çölünde şehid oldu.

Nakledildiğine göre bir gün Hasan ile Hüseyin Rasulullah'ın dizinde oturmuşlardı. Hz. Resul şefkat edip Hasan'ı ağzından öptü ve Hüseyin'i boynundan öptü.

Derhal Cebrail üç şal getirdi. Biri kara, biri sarı, biri de kızıl idi. Ve:

- Hak Teâla hazretleri sana selâm söyledi ve şöyle buyurdu dedi:

- "Beni nasıl seversin ki, karşımda çocuklarını öpersin. Bu reva mıdır? Benim aşkım onu ister ki, başkasına sığmasın. Bu kara donu sen giy zira o, yas nişanıdır. Sarı donu Hasan giysin, şehid olur, kızıl donu da Hüseyin giysin, kana bulaşır" dedi.

Hz. Hasan ve Hüseyin Aşûre günü şehit olmuşlardır.

Hz. Hasan Medine'de; Hz. Hüseyin Kerbela'da şehid oldular.

Kerbela'yı Yezid bu hale getirdi. Önceleri Yezid'e lanet edilmezdi. Sonra gelenler lânet ettiler.

Zira Resul'ün Ehl-i Beytine, ailesine ihanet etti, dediler.

Hz. Resul'ün erkek çocuklarından biri Kasım idi. Peygamberlikten önce doğdu ve on sekiz ay yaşadı. Ondan sonra vefat etti.

Hz. Resul'ün iki oğlu daha vardı. Birisi Abdullah idi. Mekke'de doğdu. Hz. İbrahim ise Medine'de doğdu. Bütün çocukları Rasulullah'tan önce vefat ettiler. Amma Hz. Fatıma Resul'den altı ay sonra vefat etti.

Resul'ün dokuz hanımı olmuştur.

İlki "*Hatice*"dir. Sonraki eşi "*Sevde*", ondan sonra "*Aişe*"dir. Hz. Aişe'yi kız olarak almıştır. Diğer hanımları dul idi. Ondan sonra "*Hafsa*", ondan sonra "*Ümmü Habîbe*" ondan sonra "*Ümme Seleme*" ondan sonra "*Zeynep*", ondan sonra "*Meymûne*" ve ondan sonra da "*Safiyye*"dir. Bu hanımları Hz Hatice öldükten sonra almıştır.

Kasım, Abdullah, Zeynep, Tahir, Ümmü Gülsüm, Fatıma ve Rukiyye. Bunlar Hatice hazretlerinden doğmuş idi. İbrahim "*Mariya*" hazretlerinden doğmuş idi. Aişe Peygamber'den sonra otuz dokuz sene hayatta kaldı. Resul'ün dört kızı vardı. Biri Zeynep idi. Onu Ebul-Âs'a verdi. Biri Fatıma'dır, Hz. Ali'ye verdi.

Rukiyye ve onun ölümünden sonra Ümmü Gülsüm'ü Hz. Osman'a verdi. Onun için Osman'a Zinnûreyn dediler.

Allah hepsinden razı olsun.

Peygamber'in yirmi üç yazıcısı, (Vahiy Kâtibi) var idi.

Ebû Bekir, Ömer, Osman ve Ali hazretleri ile Zeyd bin Sâbit ve Muaviye, çoğunlukla yazılarını, yazarlar, gelen vahiyleri yazı ile tespit ederlerdi.

Hz. Peygamber, Aşere-i Mübeşşere ile ilgili olarak şu isimleri beyan buyurmuştur:

Ebû Bekir, Ömer, Osman, Ali, Talha, Zübeyr, Abdurrahman bin Avf, Sa'd bin Ebi Vakkas, Saîd bin Zeyd, Ebû Ubeyde bin El-Cerrah cennetliktirler. Allah hepsinden razı olsun.

Peygamber, kızı Fatıma'yı Hz. Ali'ye verince, Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Selman'ı çağırdı. Hz. Fatıma'nın cihazını (cehiz) göstermek istedi. Hz. Fatıma evinden çıktığı vakit başında bir çar örtüsü vardı. İki yerinden yamalı bir kaftan, elbise giymekte idi. Hz. Ebu Bekir onu görünce ağladı ve:

- Ey Allah'ın Resulü! Fatıma'nın cehizi bu mudur? dedi.

Peygamber:

- Bu bile çoktur dünyada misafir olan kimseye, dedi.

Şimdi ey gafil! Bu hale bak da mağrur olma. Sen dünya arzusu için neler yaparsın?

İmam Babavei tefsirinde İshak bin İbrahim'den şu nakilde bulundu:

İlk önce erkeklerden Hz. Ebu Bekir, kadınlardan Hz. Hatice, çocuklardan Hz. Ali Müslüman oldu. Hz. Ali on yaşında bulunuyordu. Kölelerden ilk Müslüman olan da Hz. Zeyd bin Hârise idi.

Hz. Ebû Bekir Müslüman olunca; Hz. Osman, Hz. Zübeyr, Hz. Abdurrahman bin Avf, Hz. Sa'd bin Ebî Vakkas, Hz. Talha bin Abdullah, Hz. Ebû Bekir'le birlikte Hz. Resul'e gelip Müslüman oldular. Ondan sonra birini ardında Ashab-ı Güzin hazretleri gelip Müslüman oldular. Ashab-ı Suffe muhacirleri derviş olanlardır. Onlar, kendilerini ibadete verdiler, dünyadan ve dünyaya düşkün kimselerden el çektiler. Bunlar dört yüz kişi idiler. Çalışmayı, ticareti ve halkı bir tarafa koydular. Şehirlerde durmadılar. Mescidlerde gece gündüz durmadan Kur'an okurlar ve ibadetle meşgul olurlardı.

Keşşaf'da nakledildiğine göre Abdullah bin Abbas Hazretleri şöyle demiştir:

- Bir gün Rasulullah Ashab-ı Suffe'ye onların yanına vardı. Onların fakirliğini, ibadetteki gayretlerini gönüllerinin duruluğunu gördü ve: Ey Ashab-ı Suffe! Benim ümmetim olan ve sizin sıfatınız üzerinde bulunan kimseye şunu müjde edin: Ben sizden ve onlardan razı oldum. Siz ve onlar cennette benim yoldaşımsınız, dedi.

Allah'ım! Bizi de onlar gibi derviş et, biz de cennette Resul ile beraber olalım. Bilmek gerekir ki, Peygamberimizin faziletini, denizlerden bir katre, damla ve gönüllerden bir noktayı beyan ettim.

Resul hazretleri buyurdu:

- Benim ümmetim yağmur gibidir, yağmura benzer. Evveli mi iyi, yoksa sonu mu iyi olduğu bilinmez.

Bundan maksat, bu ümmetin şeriat üzerinde ayağını sabit tuttuğunu bildirir.

Ümmeti Muhammed, yarlığanmıştırlar, amelleri – meşkûr şükre layıktırlar.

Allah'a hamd olsun! Bizi kereminden Muhammed ümmetinden kıldı.

İslâm dininden dolayı Allah'a hamdolsun.

Üçüncü Bölüm

Allah'ın Meleklere Vahyettiği Kelimeler

Allah Teâla buyurdu:

"Gökleri, yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı (olmak üzere) elçi yapan Allah'a hamd olsun. O yaratışta ne dilerse (onu) arttırır. Şüphe yok ki Allah her şeye hakkiyle kâdirdir." (Fatır Sûresi 1. Âyet)

Yani o yaratışta ne dilerse onu arttırır buyurulmasından maksat, şekil ve ses güzelliği, akıl ve ilim gibi yüksekliklerdir.

Keşşâf sahibi Allâme Zemahşeri ve diğer müfessirler şöyle dediler:

- Hak Teâla hazretleri, Cebrail, İsrafil, Mikâil ve Kirâmen Kâtibin gibi meleklerden elçiler gönderdi.

İsrafil Arş'ın bir tarafını, ayakları yedi kat yerden aşağıda ve başı yedi kat gökten yukarıda olduğu halde, omuzu üzerine alıp götürür.

Rasulullah hazretleri buyurdu:

- Arşı götüren melekler bu gün dörttür. Amma kıyamet günü olunca Hak Teâla onları sekiz tane edecektir.

Arşı taşıyan meleklerle Kürsi'yi taşıyan melekler arasında yetmiş perde vardır ve her perdenin kalındığı beş yüz senelik yoldur. Eğer o perdeler olmasaydı, arşın nuru Kürsi'yi götüren melekleri yakardı.

Biz melekleri evvelki bölümde beyan ettik. Geri kalan haberlerini inşallah, Hak Teâla hazretleri yardımını esirgemezse, kıyamet babında anlatacağız.

Abdullah bin Abbas Resul'den şu rivayeti nakletmiştir:

- Hak Teâla hazretleri İsrafil'i yarattığından beri ayakta durur ve utancından Allah Teâla'ya gözlerini kaldırıp bakmaz. Allah ile arasında nurdan yetmiş bin perde vardır. Bir defa bakacak olsa idi yanardı. Kıyamette üfleyeceği Sur onun elindedir.

Hak Teâla İsrafil'den beş yüz sene sonra Cebrail'i yarattı. Ondan beş yüz sene sonra Mikâil'i yarattı. Beş yüz sene sonra da Azrail'i yarattı. Bunlar Cebrail'den kudret itibarile büyüktür. Fakat Cebrail Allah katında sevimlidir.

Din bilginleri şöyle dediler:

- İnsanların has ve üstün olanları, meleklerin has ve yüce olanlarından; halk tabakası da meleklerin avamından, aşağı mertebede olanlarından daha faziletlidir.

Cebrail İle İlgili Bölüm

Hak Teâla hazretleri, Cebrail'i İsrafil'den beş yüz sene sonra en güzel şekilde yarattığı zaman, Cebrail kendi güzelliğine sahip:

- Ey Allah'ım! Benden güzel kul yarattın mı? dedi.

Hak Teâla:

- ***Yaratmadım***, buyurdu.

Bunun üzerine Cebrail yüz yirmi bin senede iki rekât namaz kıldı. Namazdan çıkınca Hak Teâla hazretleri:

- Ey Cebrail! Güzel ibadet ettin, bana iyi kullukta bulundu. Bana hiç kimse senin gibi bu şekilde ibadet etmedi. Fakat Âhir zamanda, benim Habibim Muhammed Mustafa'nın ümmeti, unutkanlık ve yanlışlık dolu iki rekât namaz kılsalar, senin namazından üstün ve sevimlidir. Zira onlar benim buyurduğum ile kılarlar. Sen benim emrimle değil, kendi rızan ile kıldın. Hem onlar zayıftırlar ve merhamete muhtaçtırlar, buyurdu.

Hz. Ebû Hüreyre Resul'den şu rivayeti nakletmiştir:

- Rasulullah buyurdu: Hak Teâla cenneti ve cehennemi yaratınca Cebrail'i cennete gönderdi ve: ***Git Cennete bak Cennet ehli için ne hazırladım gör,*** buyurdu.

Cebrail gitti, gördü ve:

- Ey Rabbim! Senin şanın hakkı için bunu, gelip girmedikçe hiç kimse işitmeyecektir, dedi.

Hak Teâla hazretleri bu sefer cennetin yolunu belâ ve kötülüklerle bezedi ve:

- Ey Cebrail! Tekrar cennete git bak! buyurdu.

Cebrail tekrar Cennete vardı ve Cennete gireceklere dünyada neler hazırlandığını gördü. Sonra da:

- Ey Rabbim! Ona kimse giremez. Eğer sen hidayet edersen girebilirler. Bu belâlara kim katlanabilir? dedi.

Hak Teâla hazretleri buyurdu.

- Ey Cebrail! Cehenneme git, bak. Cehennem'e gireceklere ne hazırlandığını gör!

Cebrail Cehenneme gidip, neler hazırlanmış olduğunu gördü ve:

- Ey Rabbim! Kimse bunu işitmedi. Eğer işitse kimse oraya girmez, dedi.

Hak Teâla bu sefer, arzular ve şehvetlerle Cehennemin yolunu bezedi, süsledi ve:

- Ey Cebrail! Tekrar git, buyurdu.

Cebrail tekrar gitti. Cehennemin yollarını arzu ve şehvetlerle bezenmiş olduğunu gördü ve:

- Ey Rabbim! Korkarım ki, hiç kimse ondan kurtulamaz, dedi.

Nakledildiğine göre, bir kul Allah'a yalvarsa ve Hak Teâla o kulu sevse:

- Ey Cebrail! O kulumun hacetini verme, dileğini kabul etme. Ben o kulumun bana yalvarmasını severim, buyurur.

Hak Teâla bir kulu sevmese ve o kul Hak'dan bir şey dileyip yalvarsa Allah:

- Ey Cebrail! O kulumun dileğini kabul et. Muhakkak ben o kulumun sözünü çirkin görürüm, bana yalvarmasını sevmem, buyurur.

Cebrail:

- Ey Rabbim Hangi kul sana üstün ve sevgilidir? dedi.

Hak Teâla buyurdu:

- Ey Cebrail! Şanım hakkı için bana müminden üstün ve sevgili kul yoktur. Zira o beni bilir ve Tevhîd eder, bana şirk koşmaz, eş ve benzer tanımaz. Bundan dolayı ben Resul'ü âlemlerin efendisi kıldım.

Çünkü o kul öyle bir kuldur ki, beni bilip bana ibadet eder. Ben onun toprağını hamur etmeden, yoğurmadan önce de o beni bilir, birlerdi. Ben de onu âleme getirince yerlerden ve göklerden altı yüz yıl uzaklığında yukarı çıkardım. Hatta onunla benim aramdaki perdeleri açtım, kaldırdım.

Ey Cebrail! Muhammedi öyle severim ki, eğer:

- Ey Rabbim! Sen cehennemi söndür, müşrikleri ve kâfirleri cehenneme koyma diye dilekte bulunsa idi, söndürüp kâfirler; cehenneme koymazdım.

Cebrail bu sözleri Resul'e müjdeledi. Resul, çok sevindi. Ve:

- Ey Rabbim! Sen bilirsin ki, ben kâfirleri istemem. Anamı, babamı, oğlum İbrahim'i, gözlerimin nuru Hasan ve Hüseyin'i ve kendi nefsimi de istemem. Sadece günahkâr ve asi ümmetimi isterim, onlar için dilekte bulunurum, dedi.

Hak Teâla hazretleri buyurdu:

- Ey Muhammed! Mümin kullarıma sen kıyamet gününde şefaat et, ben onların günahlarını yarlığarım, Benim ilahî yardımım ve senin şefaatinle onların suçlarını yok ederim. Benim rahmetimi sen onlara ulaştır.

Hak Teâla Cebrail'e şöyle buyurdu:

- Bu gün yeryüzünde hangi çeşit şey gördün?

Cebrail:

- Ey Rabbim! Resul'ü gördüm, ümmeti için ağlıyor, dedi.

Hak Teâla buyurdu:

- Bunu sormuyorum! Fakat neye arzu duydun? Onu soruyorum.

Cebrail:

- Ey Rabbim! Hüseyin'i gördüm. Beşiğinde yatıyordu. Beşiğine Yemen işi akikler asılmış, Hüseyin onlarla oynuyor. Onu çok sevdim dedi.

Hak Teâla hazretleri:

- Ey Cebrail! Muhakkak ben seni severim ve sende keremimi esirgemem. Habibim ve Resulüm Muhammed'i ve çocuklarını sevdiğin için, buyurdu.

Hz. Enes:

- Resul buyurdu: Hak Teâla hazretleri Cebrail'e buyurdu ki:

- Git, yere in! Falân köyün altını üstüne getir. Cebrail gitti ve gördü ki, dört bin kişi ibadet ediyor, onları gördü, tekrar ilahi huzura döndü ve:

Ey Rabbim! Nasıl o köyü alt-üst edeyim? Bazısı namaz kılıyor, dedi.

Hak Teâla hazretleri:

- Onların namazlarına bakma! Onlar, iyiliği tavsiye etmezler ve kötülüklerden birbirlerini sakındırmazlar. Birbirlerine razı olmuşlardır. Öyle olunca yüzlerine vurup, yerleri ile aşağı geçir, buyurdu.

Rivayette Cebrail:

On kere Âdem'e,

Dört kere İdris'e,

Yirmi üç kere Nûh'a,

Kırk altı kere İbrahim'e,

Dört yüz seksen kere Musa'ya,

Yirmi dört bin kere Rasûlullah'a indi.

Sözün kısası, Cebrail'in inme sayısında ihtilaf vardır.

Bazı kavilde Cebrail, yirmi dört bin kere Resul'e ve altı bin kere de diğer peygamberlere gelmiştir.

Nakle göre Cebrail'in altı yüz kanadı vardır. Dünyaya indiği zaman dört kanadını açar. Geri göklere döndüğünde diğerlerini kullanır.

Cebrail'e Emin'ül – Vahiy = Vahiy emini, Ruh'ul Emîn, Ruh'ul Kudûs, Namûs-u Ekber ve Tavûs-u Melâike adları verilir, bu isimlerle anılır.

İbni Abbas Hz. Resul'den şöyle rivayet etti.

- Resul buyurdu:

- Bir kimsenin oğlu ölünce, Hak Teâla buyurur:

- Ey meleklerim! O kulumun oğlunun ruhunu aldınız mı? Gönlümün yemişini aldınız mı?

Melekler:

- Ya Rabbi! Oğlunun ruhunu, gönlünün yemişini aldık, derler.

Hak Teâla buyurur:

- O kulum ne dedi?

Melekler:

- Allah'a hamd olsun dedi, derler.

Hak Teâla:

- O kulum için cennette bir ev yapın ve adına Hamd Evi deyin, buyurur.

Ebu Hüreyre Peygamber'den şu nakilde bulunur:

- Peygamber buyurdu: Hak Teâla'nın melekleri vardır. Gökten inerler, zikredenleri ararlar. Eğer bulurlarsa:

- Hiç hacetiniz, bir dileğini var mı? derler.

- Onlar da:

- Size yoktur derler. Ondan sonra tekrar göklere çıkarlar.

Hak Teâla hazretleri bunlara:

- Nereden gelirsiniz?

- Yeryüzünden, senin kullarının yanından geliyoruz, derler.

- Onlar ne yaparlar? diye sorar.

- Sana tesbih ederler, seni zikrederler diye cevap verirler.

- Onlar beni gördüler mi? buyurur.

- Görmediler, derler.

- Eğer beni görselerdi nasıl yaparlardı? buyurur.

- Daha çok zikrederlerdi, derler.

- Benden ne isterler? buyurur.

- Cennet isterler, derler.

- Cenneti gördüler mi? buyurur.

- Ey Rabbim! Görmediler, derler.

- Eğer görseler ne yaparlardı? buyurur.

- Daha çok tesbihte meşgul olurlardı, derler.

- Öyle ise neden korkarlar? buyurur.

- Cehennemden korkarlar, derler.

- Cehennemi gördüler mi? buyurur.

- Ey Rabbim! Görmediler, derler.

- Eğer görselerdi ne yaparlardı? buyurur.

- Daha çok korkarlardı, derler.

- Siz tanık olun ki, ben onları yarlığadım.

- Ey Rabbim! Onların içinde bir kişi vardır ki, o kötülerdendir, derler.

- Onlar bir kavimdir ki, kötülerle beraber oturmazlar. Eğer oturuyorlarsa onlar da o kötülerdendir, buyurdu.

Rasulullah şöyle dedi:

- Bir kimse günah işlerse, günahını itiraf edip Cenâb-ı Hakka yakarışta bulunsa ve:

- İlâhi! Beni yarlığa! dese Hak Teâla hazretleri şöyle buyurur:

- Ey Meleklerim! Ben size nefis vermediğim için ibadet ettikten sonra günah işleyerek bana karşı asi olmadınız. Sizin bana itaat etmenizde şaşılacak bir şey yoktur.

Amma Âdem oğullarını topraktan yarattım. Onlara nefis gibi bir düşman verdim. Sağ yanlarında dünya mihneti, sol yanlarında çocuklarının ve eşlerinin düşüncesi vardır.

Şeytan da onları azdırmak ve cehenneme koymak için gayret sarfeder. Âdemoğulları benden ihsan, iyilik ve rahmet isterler. Onlar bunca günah işlediler. Benim rahmetim onların günahından çoktur.

Ey benim meleklerim! Siz şahit olun! Ben o kimseyi yarlığadım. Çünkü onu ben yarattım ve onun benden başka Rabbi yoktur. Ben merhamet edenlerin en merhametlisi, acıyanların en acıyanıyım.

Hz. Muaz bin Cebel, Rasulullah'tan şu nakilde bulunmuştur.

- Peygamber buyurdu: Hak Teâla'nın, Arş'ın altında bir meleği vardır. Hak Teâla onun başını insan başı gibi yaratmıştır. Yetmiş bin kanadı sağ yanında ve yetmiş bin kanadı sol yanında vardır. Her kanadında da on iki bin yüzü vardır.

Arş'ın altında "*Fatiha*" Sûresi sağında "*İhlas*" Sûresi, solunda ise "***Allah şu hakikati kendinden başka hiçbir Tanrı olmadığını delilleriyle açıkladı.***" (Al-i İmran Sûresi 18. Âyet) ayeti yazılmıştır. Önünde yetmiş bin saf Allah'a yakın melek vardır. Onun yüzüne bakarlar ve Fatiha suresini okurlar.

- "*Ancak sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz*" ayetini gelince secde ederler.

Hak Teala hazretleri buyurur:

- Başınızı kaldırın! Ben sizden razı oldum.

Oradan sonuna kadar okurlar ve:

- "***Veleddâllin = yolunu şaşıranlarınkine değil***" bölümünü gelince tekrar secde ederler.

Hak Teâla onlara buyurur:

- Başınızı kaldırın. Ben sizden razı oldum.

Melekler:

- Ey Rabbim! Muhammed ümmetinden kim Fatiha suresini okusa onlardan da razı ol, dualarını kabul eyle, derler.

Hak Teâla buyurdu:

- Ey Meleklerim! Siz Fatiha suresini okudunuz. Ben o Fatiha ile Muhammed'e ve ümmetine ikramda bulundum. Siz tanık olun ki, ben onları yarlığadım ve dualarını kabul ettim. Kim Fatiha suresini okusa mağfiretim ona vacip oldu.

Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Hak Teâla hazretleri kızıl yakuttan bir direk yarattı. O direğin ayağı bir taş üzerindedir. Başı da Arş'tadır. Ne zaman bir mü'min (*Lâ ilâhe illellah Muhammedün Rasûlullah*) dese o direk ve Arş harekete gelir.

Hak Teâla buyurur:

- Ey benim Arş'ım! Sakin ol, dur!

Arş:

- Ey Rabbim! Seher vakti (***Lâ ilâhe illellah Muhammedün Rasûlüllah***) diyen kişiyi yarlığamadıkça sakin olmam der.

Hak Teâla buyurur:

- Ey benim meleklerim! Siz şahit olun. Kim öyle derse ben onu yarlığarım.

Ka'bü'l-Ahbar şöyle demiştir:

- Hak Teâla Hûru'l-İyn'i yarattı. Bunlar, yüz ve endâm güzelliğinden eşsiz meleklerdi.

Melekler:

- Ey Allah'ım! Bunlardan daha güzel varlık yarattın mı? diye sordular.

Hak Teâla buyurdu:

- Dört hatun yarattım. Onların, Hûru'l-İyn üzerine ululuğu ve güzelliği, güneşin yıldızlara olan üstünlüğü gibidir. Bu hatunlar şunlardır.

1. Asiye hatundur. (Hz. Musa'yı Mısır sarayında büyüten Firavun'un eşidir)

2. Meryem hatundur. (Hz. İsa'nın annesidir.)

3. Hatice hatundur. (Peygamberimizin ilk eşidir.)

4. Fatıma hatundur. (Peygamberimizin büyük kızı, Hz. Ali'nin eşi ve Hasan ile Hüseyin'in annesidir.)

Arşın altında bir melek vardır. Dört yüzü vardır. Bir yüzünden diğer yüzüne olan mesafe bin yıllık yoldur. Bir yüzü ile cennete bakar ve:

- Ne mutlu o kimseye ki, sana girer, der.

Bir yüzü ile cehenneme bakar ve:

- Vay sana giren kimsenin haline, der.

Bir yüzü ile cehenneme bakar ve:

- Şanı ne kadar ulu olan Allah'ım! Seni hürmetle anarım, der.

Bir yüzü ile secde eder ve secdesinde:

- *Sübhane Rabbiyetlâlâ = Ulu Rabbim seni yüceltirim*, der.

Farz (namaz) vakti olunca o melek hareket eder.

Hak Teâla hazretleri:

- Sakin ol, hareket etme! Abdest alıp namaz kılan kimseyi yarlığadım, buyurur.

Nakledildiğine göre Hak Teâla Berât gecesinde şöyle buyurur:

- Ey Meleklerim! Siz şahit olun, bana şirk getirmeyen eş ve ortak koşmayan kimseyi yarlığadım.

Melekler:

- Ey Rabbim! Onlr günah işlediler, derler.

Hak Teâla:

- Bu ne dil kavgasıdır? Muhakkak Muhammed ümmetini yarlığadım. Onlar benim rahmetimi beklerler. Siz şefaatle meşgul olun, husûmeti terk edin, buyurur.

Ramazan ayı geldiği vakit Arş, Kürsî ve Melekler:

- Ne mutlu Muhammed ümmetine! Hak Teâla katında kerametleri, kıymetleri çoktur. Güneş, ay, yıldızlar, gece ve gündüz, denizlerdeki balıklar, karalardaki canlılar, şeytandan başka her şey, Âdemoğulları için istiğfar eder, derler. Hak Teâla meleklere: ***Namazınızı ve tesbihlerini Muhammed ümmetine bağışlayın***, buyurur. Onlar da bağışlarlar.

Resulullah şöyle buyurmuştur:

- Her gün gökten yere beş melek iner. Biri Mekke'ye, biri Medine'ye, biri Kudüs'e, biri Müslümanların şehitliklerine kabirlerine biri de sokaklara iner.

Mekke'ye inen:

- Kim farzı, namazı terk ederse Allah'ın rahmetinden çıkmıştır, der.

Medine'ye inen:

- Kim sünneti terk ederse Rasulullah'ın sünnetinden çıkmıştır, der.

Kudüs'e inen:

- Kim haramı kazanırsa Allah Teâla onun diğer amellerini de kabul etmez, der.

Müslümanların kabirlerine inen:

- Ey kabirdekiler! Niye gıpta edersiniz? der.

Onlar:

- Kur'an okunsa namaz kılınsa ve salâvat verilse, biz bunları yapamıyoruz diye gıpta ederiz, derler.

Sokaklara inenler:

- Ey Müslümanlar! Hak Teâla'nın belâları ve azapları vardır. Siz yaranızı tedavi etmez misiniz? Tövbe edin ve Hakka dönün! derler.

Hz. Halid şöyle demiştir:

- Hak Teâla meleklere buyururdu. ***Üç kişi rahmetime yakındır.***

Biri: Yer altında, mağarada olduğu halde kendi başına ezan okuyup namaz kılan kimsedir.

Hak Teâla:

- Ey Meleklerim: Bakın benim kuluma! Namaz kılar. Benden başka tanrısı yoktur. Yetmiş bin melek insin ve onunla beraber namaz kılsınlar, buyurur.

İkincisi: Kendi başına namaz kılıp secde ederken secdesinde uyuyan kimsedir.

Hak Teâla:

- Ey Meleklerim! Benim kuluma bakın. Canı benim katımda ve bedeni secdededir, buyurur.

Üçüncüsü: Gazaya gidip düşmanla cenk eden ve kaçmayan kimsedir. Benim rahmetim bu üç kişiye ulaşacaktır.

Ebu Hüreyre Peygamber'den şöyle nakletmiştir:

- Peygamber buyurdu: Hak Teâla hazretleri, her Cuma gecesi meleklere şöyle buyurur: Göklerin kapılarını açın, Rahmet melekleri yeryüzüne insinler. Birisinin elinde bir tabak vardır. İçi nur ile doludur.

Hak Teâla:

- Ey Meleklerim! Benim rahmetimi kullarımın üzerine saçın!

Melekler:

- Ya Rabbi! kimi uyur, kimi ibadet eder. Kimin üstüne saçalım? derler.

Hak Teâla:

- Benim rahmetimde cimrilik yoktur. Bütün müminlerin üzerine saçın! Ey meleklerim! O uyuyanları uyanıklara bağışladım, buyurur.

Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Bir mü'min gece kalkıp abdest alsa Hak Teâla meleklerine şöyle buyurur:

- Bakın benim kuluma! Gece kalkıp abdest aldı ve namaz kıldı. Siz şahit olun ki, ben o kulumu yarlığadım ve ona Cennette bir saray verdim. Uzunluğu doğudan batıya kadardır. Eğer bütün yeryüzünün halkı içine girseler o saray dolmaz.

Ebu Talib-i Mekkî der ki:

- Ölüm meleği ile hayat meleği aralarında konuşurlar. Ölüm meleği şöyle der:

- Ben dirileri, yaşayanları öldüreceğim.

Hayat meleği:

- Ben ölüleri dirilteceğim, der.

Hak Teâla bunlara:

- Siz işinizle meşgul olun. O işi size ben bağışladım. Amma öldürücü ve diriltici benim. Benden başka öldüren ve dirilten yoktur, buyurur.

Ka'bul-Ahbar şöyle der:

- Hak Teâla ölümü bir koç biçiminde yarattı ve ona meleklerle yürümesini emretti. Melekler onu görünce akılları başlarından gidip hayretler içinde kaldılar. Secde ederek dediler ki:

- Ya Rabbi! Bu nedir?

Hak Teâla:

- Bu ölümdür, buyurdu.

Melekler:

- Kimin için yarattın? dediler.

Hak Teâla:

- Bütün mevcud, yaratılmışlar için yarattım, buyurdu.

Melekler:

- Ya Rabbi! Dünyayı kimin için yarattın? dediler.

Hak Teâla:

- İnsanların oturması için yarattım, buyurdu.

Melekler:

- Eğer insanlar ölümü bilselerdi, yemez, gülmez ve dünya ile fazla meşgul olmazlardı, dediler.

Hak Teâla:

- Sonsuz emel ve arzular, onlara ölümü unutturur, buyurdu.

Nakledildiğine göre, bir kimse hasta olsa Hak Teâla hazretleri iki meleğe şöyle buyurur:

- Varın benim kuluma bakın! Halini sormaya gelene o ne der?

Bir kişi onun halini sormaya gelse ve nasılsın? diyene *"Elhamdülillah"* dese, melekler Hak Teâla'ya:

- O kulunun ne dediğini sen bilirsin Ya Rabbi! derler.

Hak Teâla buyurur:

- Eğer o kulum ölürse Cennete koyarım. Eğer dini kalırsa etinden üstün et, kanından üstün kan veririm ve bütün günahlarını bağışlarım.

Ebu Hüreyre Rasulullah'tan şu nakilde bulunur:

- Rasulullah buyurdu ki: Bir kimse mescide dünya kelamı söylese, melekler o mescidden çıkarlar, giderler ve:

- Ya Rabbi senin kulun bizi mescidden kovdu, derler.

Hak Teâla buyurur:

- Şanım hakkı için onların üzerine bir kavim musallat ederim ki, onların sözlerini işitmezler.

Muhammed ümmetinden bir kimse Muhammed anıldığı zaman ağlasa, melekler:

- Ey Rabbim ve ey Allah'ımız! Muhammed ümmeti ne güzel ümmettir ki, biz onların ağladığını görüyoruz, derler.

Hak Teâla onlara şöyle buyurur:

- Onlar âlimlerdir. Peygamberlerin Hadisini okurlar, onun muhabbetinden ona belâlar ve mihnetler ulaştığından dolayı ağlarlar.

- Ey Meleklerim! Siz tanık olun! Ben onları azad eyledim, kötü sonuçlardan emin kıldım.

Nakledildiğine göre bir melek vardır. Rahimlere, döl yataklarına vekil kılınmıştır. Bir nutfe babadan oraya inse o melek onu elinin üstüne alır ve şöyle der:

- Ey Rabbim! Bu nutfe mahluk olur mu? Yoksa olmaz mı? Eğer Hak Teâla olmaz derse o melek o damlacığı kan haline koyar. Çocuk olmaz. Eğer Hak Teâla olur derse o melek:

- Ya Rabbi! Erkek mi olur yoksa kız mı olur? Eceli ve rızkı nedir? diye sorar:

Hak Teâla:

- ***Ümmül Kitaba bak***, buyurur.

Ümmül kitap, Hak Teâla'nın kudret kalemi ile: "Cennetlik yahut Cehennemliktir" diye ilâhî bilgisi ile kaderini yazdığı ilahi levhadır. O melek levhaya bakar, rızkını ve ecelini görür ve bilir. Ondan sonra, öldüğünde defnedileceği yerden bir avuç toprak alır, o damlacığa karıştırır. Ondan sonra da; rızkını, ecelini iyi veya kötü şeklinde kaderini alnına yazar. Alın yazısını tesbit eder.

Hak Teâla yer ile gök arasında bir şehir, bir belde yaratmıştır. Yumurta gibi ak ve güzel bir kabuğu vardır. Yetmiş bin kapısı bulunur. Her kapısında binlerce melek vardır. İnsan suretindedirler. Cuma günü olunca:

- Ey Allah'ım! Cuma namazı için abdest alan ve Cuma namazına giden kimseyi yarlığa diye yalvarırlar ve yakarışta bulunurlar.

Ebu Hüreyre ve Ebu Said El-Hudri şöyle dediler:

- Cebrail dedi ki: Yedinci kat gökte bir melek gördüm. Bu dünyanın yetmiş büyüklüğünde ululuğu var.

Ben ona:

- Her şeyi bilir misin? dedim.

O melek:

- Evet, bilirim, ancak iki şeyi bilmem, dedi.

Biri şudur: (*Eşhedü en lâ ilâhe ilellah ve eşhedü enne Muhammeden Abdûhu ve Rasûlühü*) kelimesinin sevabını bilmem.

İkincisi de şudur: Bir kimse gaza eylese, cenk etse, onun sevabı ne şekildir? Bunları bilmem, dedi.

Cebrail bunu işitti ve geldi. Rasulullah'a haber verdi, durumu anlattı.

Ebu Talib-i Mekki şöyle der:

- Her gün dört melek, dört taraftan, dört türlü sesle seslenirler.

- Ey hayır işleyen kimse! Çok hayır yap, az şer işle.

Biri der: İlâhi! Yiyecek veren kimseye sen gene ver. Vermeyen kimsenin malını telef et.

Biri de şöyle der: Dünyada kalacağımızı sanıp yersiniz, içersiniz, sonu ölümdür. Yaptığınız bu binaların sonu haraptır.

Diğeri de: Yeyin ve için! Sonu hesaptır, der.

Allah Teâla buyurdu:

"Allah indinde çok şerefli yazıcılar vardır. Ki onlar ne yaparsanız hepsini bilirler." (İnfitâr Sûresi 11, 12. Âyet)

Müfessirler şöyle derler:

- İnsanların sağında ve solunda melekler vardır. Sağındaki iyilikleri yazar. Solundaki kötülükleri yazar. Sağdaki melek soldakine emreder.

Rasulullah hazretleri buyurdu:

- Sağındaki melek solundakine, bir kişi iyi iş işleyince "âmin" der. Bir kişi iyilik etse, iyi iş yapsa bir yerine on yazar. Kötülük yapsa sağdaki soldakine:

- Yedi saat sabret, belki istiğfar eder diye emir verir.

Eğer tövbe etmezse yerine bir yazar. Meleklerin ikisi sabah gelir, ikisi indiden sonra gelirler. İnsanların amellerini alırlar göğe giderler. Her insanın yüz altmış meleği vardır. *"Kiramen – Kâtibin"* adlı melekelr şahittirler. Ama Rahmet meleği hiç yanından ayrılmaz.

İbni Abbas Resul'den naklen şöyle demiştir:

- Her insanın beş meleği vardır. Biri sağında iyiliklerini yazar. Biri solunda kötülükleri yazar. Biri daima önünde iyiliğe, hayra kılavuzlar. Biri ardındadır, daima kötülerden men eder. Biri alnındadır. Her ne zaman salâvat getirse onu yazar ve Resul'e onu bildirir.

Nakledildiğine göre bir şahıs, Muaz bin Cebel'den nasihat istedi. Muaz bin Cebel ağlayıp düştü: Tekrar aklı başına gelince:

- Ben de Rasulullah'tan nasihat istedim. Buyurdu ki: Hak Teâla gökleri yaratmazdan evvel yedi melek yarattı. Göklerde vazifeli kıldı. Âdemoğullarından bir kimse bir başkasının gıybetini yapsa, onun ame-

lini birinci kat göğe iletirler. Oradaki melek: Alın amelini geri götürün, yüzüne vurun der.

Hak Teâla hazretleri, bana şöyle buyurup durur:

- ***"Gıybet edenin amelini kabul etmem"*** der.

Getirirler tekrar yüzüne vururlar. Eğer dünya ehli olsa onun amelini ikinci gökteki melek red eder. Eğer kibirli olursa onun amelini üçüncü gökteki döndürür. Eğer kendini beğenirse dördüncü gökteki döndürür. Eğer hased ederse beşinci gökteki döndürür. Eğer halkı esirgemezse altıncı gökteki döndürür. Eğer halkın yanında şeref ve hürmet isterse yedinci, gökteki döndürür.

Eğer bunlar olmazsa, belki namaz, oruç zekât, Hacc ve halka güzel muamele etmek, konuşmamak, Allah'a zikirle meşgul olmak ve bunlar gibi güzel amel ve davranışları kabul ederler. Hak Teâla hazretlerinin huzuruna getirirler. Onun ihlasına ve güzel ameline tanıklık ederler.

Hak Teâla Hazretleri:

- Siz benim kulumun amelinin bekçilerisiniz. Fakat ben onun nefsini bilirim.

O ameli benim için işlemedi, Riya ederdi, İnsanlara saygı gösterirdi, bana göstermezdi. Benim lânetim onun üzerine olsun, buyurur.

O melekler:

- Bizim de lanetimiz onun üzerine olsun, derler. Ondan sonra Muaz:

- Ey Allah'ın Resulü! Eğer benim amelimde eksiklik var ise beni hayra yönlendir.

Rasulullah:

- Ey Muaz! Dileğini dostlarının arasında sakla. Günahını kendin götür. Başkasına götürtme. Halkı zem edip kendi nefsini bezeme. Mecliste kibirli olma. Halk senin kötü ahlakından dolayı senden yüz çevirmesin. Halkı fazla hoş tutma, hayırdan kesilirsin. Hak Teâla hazretleri seni cehennem zebanilerine gösterir, sana zebaniler azap ederler, dedi.

Muaz:

- Ey Allah'ın Resulü! Buna kimin gücü yeter? Kim cehennemden kurtulur! dedi.

Resulü Ekrem:

- Ey Muaz! Hak Teala hazretleri kolay edincek kolay olur, buyurdu.

Çeşitli Meseleler

Bagavî tefsirinde Hz. Ali'nin, Rasulullah'dan şöyle bir hadis rivayet ettiğini nakleder.

- "Rasulullah dedi ki: *Fatiha* Suresi, *Âyetel Kûrsi* (Allahüla...) ve *Âli-İmrân* suresinden, (*Şehidellâhü*) ile başlayan ayetle (*Kullillahümme*) diye başlayan iki âyeti Hak Teâla hazretleri yeryüzüne indirmek istedi ve Arş'da bunları alıkoydu. Bunlar:

- Ey Rabbim! Bizi yeryüzüne, asi olanlara mı gönderiyorsun? Dediler.

Hak Teâla hazretleri bunlara:

- Kim sizi namazın sonunda okursa, ben ondan razı olurum. Onu cennete oturturum. Ona her gün yetmiş kere ilahi nazarla bakar, gözetirim. Hacetini, duasını kabul ederim. En küçüğü şudur ki, ona rahmet edip yarlığarım, buyurdu.

Peygamber'den şöyle nakledilmiştir:

- Rasûlü Ekrem buyurdu ki: Hak Teâla hazretleri yeri ve dağları Pazar günü, ağaçları Pazartesi günü, gökleri Salı günü, Nur'u Çarşamba günü, canlıları Perşembe günü, Adem'i aynın sonunda ikindiden sonra Cuma günü yarattı; Zira o son yaratılan mahluktur.

Hak Teâla buyurdu:

- Kim benim dostlarımı horlarsa benimle cenk etmiştir. Derviş-lik benim zindanımdır. Hastalık benim hapsimdir. Sevdiğim kulumu o hastalıkla hapsederim.

Hak Teâla hazretleri şöyle buyurmuştur:

- Şerri ve hayrı yarattım. Kendisini hayır için yarattığım kimseye ne mutlu. Şer için yarattığım kimseye de yazıklar olsun. Benim işim için neye böyle işledi diyene gene yazıklar olsun.

Resul buyurdu:

- Hak Teâla'nın yeryüzünde üç yüz kulu vardır. Gönülleri Âdem'in gönlü gibidir. Kırk kulu vardır. Gönülleri Musa'nın gönlü gibidir. Yedi kulu vardır. Onları gönülleri İbrahim'in gönlü gibidir. Üç kulu daha vardır. Gönülleri Mikâil'in gönlü gibidir. Bir kulu vardır. İsrafil'in gönlü gibidir. O kutuptur. Kutup ölünce üçlerden birisini onun yerine koyarlar. Yedilerin birini üçlere katarlar. Kırkların birisini yedilere katarlar. Üç yüzlerin birisini kırklara katarlar. Hak Teâla hazretlere yeryüzünü bunlarla saklar. Bunlara tabakat ehli, Abdallar ve Seyyahlar derler. Evlad veya Kutup derler.

Bunların tertibi şöyledir:

Üç yüzler Mısır'da bulunurlar. Kırklar Kudüs'te bulunurlar. Yediler Medine'dedir. Üçler ve Kutup Kâbe'dedir.

Allah hepsinden razı olsun.

Ebu Hüreyre Peygamber'den şöyle bir rivayette bulunmuştur:

Peygamber buyurdu ki: Hak Teâla hazretleri mahlukatı yaratıp her türlü durumlarını takdir ederek Arş'ın üzerine yazdı ve kendi katında alıkoydu. Bu yazı şu idi: (***Şüphesiz benim rahmetim gazabımı geride bırakmış, geçmiştir.***)

Cehennemi yarattığı zaman cehennem hareket etti. Cenab-ı Hak ona şöyle buyurdu:

- Ey Ateş! Sakin ol, hareket etme. Şanım hakkı için (Lâ ilâhe ilellah Muhammeden Rasûlullah) diyene seninle azap etmeyeceğim.

Rasulüllah buyurdu:

- Kim (*Lâ ilâhe illellâh Muhammeden Rasûlüllah*) derse onun ağzından inci ve yakuttan iki kanadı bulunan bir ak kuş çıkar. O kuş göğe yükselir. Arı sesi gibi ses çıkarır. O kuşa:

- Sakin ol, sesini kes, derler.

Kuş:

- (*Lâ ilâhe İllellah Muhammeden Rasûlüllah*) diyeni yarlığamayınca sakin olmam, susmam der.

Hak Teâla haretleri:

O kimseyi yarlığadım, buyurur.

Hak Teâla o kuşa yetmiş dil verir. O kuş kıyamete kadar o kimse için istiğfarda bulunur. Kıyamette de elinden tutup cennete götürür.

Muhammed Mustafa buyurdu:

- Cennet ile cehennem çekiştiler. Cehennem:

- Ben kibirliler ve zalimler içinim, der.

Cennet ise:

- Ben zayıflar ve çaresizler içinim, der.

Hak Teâla hazretleri cennete:

- Sen benim Rahmetimsin. Kime dilersen seninle rahmet ederim.

Cehenneme de:

- Sen benim azabımsın. Kime dilersem seninle azap ederim, buyurdu.

İbni Abbas peygamberimizden şu hadisi nakletti:

- Peygamber buyurdu: İlim öğrenin ve yazın. Hak Teâla'nın yedinci kat gökte melekleri vardır. Fakirler ve ilim öğrenenler için istiğfar ederler. Hak Teâla hazretleri, ilim öğrenip okuyanlara, her harfi için on sevap verir. Her gün bin Kâbe tavafının sevabını verir. Bin şehid amelinin sevabını bağışlar.

Hak Teâla şöyle buyurmuştur:

- Kim beni sevdiğini iddia eder, sonra da gece yatar uyursa iddiasında yalan söyler.

Rasûlullah şöyle demiştir:

- Hak Teâla mahlukatı yaratmazdan bin yıl önce *"Tâ-hâ"* ve *"Yâ-sîn"* okudu. Melekler bunu işitince:

- Ne mutlu bu surelerin kendilerine inecek olan, ümmete! Bu sureler onların dilinde ve gönüllerinde olur.

- Hak Teâla velilerden birine şöyle buyurmuştur:

- Benim gizli lutfumu bil. Sana verdiğim zeyreklik (akıl), anlayışlılık ve uyanıklılık lütfunu bil. Zira ben onu severim.

O veli:

- Ya Rabbi! Senin zeyreklik lütfun nedir? dedi.

Hak Teâla buyurdu:

- Eğer sana bir sinek konsa benden bil ve şükret. İsteğin varsa benden iste, benden dile. Zira gene onu sana ben veririm.

O veli:

- Ey Rabbim! Gizli lütfun nedir? dedi.

Hak Teâla buyurdu:

- Ne zaman bir kötülükle karşılaşırsan onu benden bil, onu ben yarattım. Bana şükret ki, onu ben gideririm.

Nakledildiğine göre peygamberlerden biri Allah'a açlıktan, soğuktan ve bitten şikâyet etti. Hak Teâla hazretleri o peygambere:

- Sana İslam'ı verdiğimden dolayı razı değil misin? Seni kâfir olmaktan sakladım. Şimdi bitli Müslüman olmak mı iyidir? Yoksa bitsiz kâfir olmak mı daha iyidir? buyurdu.

O peygamber başına toprak koyup:

- Ya Rabbi! Halime razı oldum, beni küfürden sakla, dedi.

Abdullah bin Ömer Rasulullah'tan nakleder:

- Resul buyurdu: Kim deniz kenarında bir defa (*Allahü Ekber*) dese Hak Teâla şöyle buyurur:

- O kimse benden hiçbir şey istemese, fakat maksadı ben olmasam bile, yarın Kıyamet gününde onun sevabını mizana koyarlar, yedi kat yerden ve gökten ağır gelir.

Nakledildiğine göre bir peygamber, rızkı için Hak Teâla'ya şikâyette bulundu.

Hak Teâla:

- Denize gir ve bir taş çıkar, buyurdu.

O peygamber denize girdi, bir taş çıkardı. O taşı yardı. İçinden küçük bir kurt çıktı. Azığında yeşil bir yaprak vardı.

Hak Teâla hazretleri:

- Şüphesiz bu kurdu ben açlık ile öldürmedim. Peygamberlerimi yok eder miyim? Rızık için kaygılanma! Yoksa adını peygamberlik defterinden çıkarırım ve sana, hiç kimseye vermediğim bir azap ile azap ederim buyurdu.

Nakledildiğine göre mübarek "*Recep*" ayı sona erince, göğe çıkar.

Hak Teâla hazretleri:

- Kullarım sana gerekli saygı ve hürmeti gösterdiler mi? buyurur. Recep ayı susar bir şey söylemez. Ondan sonra:

- İlâhi! Beni yarattın ve bana: ***Kullarımın günahlarını gizle***" diye emrettin. Peygamberlerin bana "*Sağır*" diye ad koydular.

Cebrail:

- Hak Teâla hazretleri Muhammed ümmetini yarlığadı, der.

Hak Teâla hazretleri buyurur:

- Cebrail doğru söyler. Sidretü'l-Müntehâ'da bulunan melekler doğru derler. Firdevs Cenneti, Adn Cennetin nimetleri, arş ve Kürsî doğru davranırlar. Ben Muhammed ümmetini yarlığadım. Benim katımda Muhammed ümmeti için, gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve insanın gönlünden geçmeyen şeyler vardır.

Nakledilir ki, Ma'rifet şöyle demiştir:

- Ey Rabbim! Dünyayı aydınlatayım mı?

Hak Teâla:

- Yok! Aydınlatma, buyurdu.

Marifet:

- Levh-a, kaleme, Arş'a ve Kürsi'ye aydınlık vereyim mi? dedi.

Hak Teâla:

- Yok aydınlık, verme, buyurdu.

Ma'rifet tekrar:

- Ey Rabbim! Ya kime aydınlık vereyim? dedi.

Hak Teâla:

- Müminlerin gönlüne aydınlık ver, buyurdu.

Ma'rifet:

- Mü'minlerin gönlü zayıftır, dedi.

Hak Teâla:

- Mü'minlerin gönlü benim nazargâhım, gözettiğim yerdir. Onlara bak ve onları aydınlat, buyurdu.

Ma'rifet de mü'minlerin gönlüne nazar edip onları nur ile doldurdu.

Hak Teâla hazretleri İblis'e buyurdu:

- Ey melûn! Onlar, yüzlerinin nuru Arş'dan, toprağı İbrahim ile Muhammed'in toprağından gönlü benim hazinem olan kimselerdir. Onlar benimdir. Sen onlara musallat olamazsın, el uzatamazsın.

İblis:

- Ey Rabbim! Onların hali nedir? dedi.

Hak Teâla:

- Ey melûn! Onlar, geçmiş günahlarına pişman olan, son zamanın halinden korkan, yüzleri benim Arşımın nuru ile parlayan halkı esirgeyen, onlara cömert davranan ve toprakları İbrahim ile Muhammed toprağından olan kimselerdir, buyurdu.

- Kim benim verdiğime razı olursa, kısmet ettiğime kanaat ederse ve benim rızamı istemeyi ilk vazife bilirse onun gönlü benim hazinemdir.

Şeytan:

- Bu durumda olmayan kimse benim olsun, dedi.

Hak Teâla:

- Senin olsun ey melûn! Buyurdu.

Peygamber hazretleri:

- Ramazan ayının ilk gecesi olunca Hak Teâla:

Kim beni severse ben de onu severim. Kim beni isterse ben de onu isterim. Kim istiğfar ederse onu yarlığarım buyurur, dedi.

Ramazanın gecesi olup Hak Teâla hazretleri Muhammed ümmetini yarlığadığı zaman Cennet nimetleri ve Cebrail harekete gelirler. Ondan sonra Firdevs ve Adn Cenneti, Arş ve Kürsî harekete gelerek:

- Ey Cebrail: Bu ne harekettir? derler.

Ben sağırım. Onların itaatlarını, kulaklarını işittim, günahlarını işitmedim, dedi.

Bundan dolayı Recep ayına sağır derler.

Ka'bû'l Ahbar dedi ki:

- Recep ayının her gecesinde Allah Teâla şöyle buyurur:

- Recep benim ayımdır. Kullarım benim kulumdur. Rahmet benimdir. Cennet benim kullarıma ikramımdır.

Hak Teâla onun son gecesinde:

- Hiç tövbe eden var mıdır? kabul edeyim. Hiç dua eden var mıdır? Ona karşılık vereyim. Hiç istiğfar eden var mıdır? Yarlığayayım buyurur.

Hz. Ali dedi:

- Şabanın yarısında, geceleyin kalkıp ibadet edin. Gündüzün oruç tutun. Allah Teâla sabaha kadar, hiç istiğfar eden var mıdır? Yarlığayayım. Hiç rızık isteyen var mıdır? Vereyim, buyurur.

İblis'in ölümü yaklaşınca, bir günde Doğu'dan Batı'ya yedi kere gidip:

- Acaba benden kutlu kimse var mıdır? der.

Bunun üzerine Hak Teâla buyurur:

- Ey melûn! Kötü bir kadın senden kutlu ve şer işlemekte senden kötüdür.

Peygamber şöyle demiştir:

- İblis: Ey Rabbim! Sen, ***"Benim kullarımın üzerinde senin hiçbir tesirin olamaz. Meğer ki azıp sapanlardan senin izince gidenler olsun."*** (Hicr Sûresi 42. Âyet) buyurmuştun. Şimdi onları bana bildir, ben onlara yakın olmayayım dedi. Resul, şöyle demiştir:

- Hak Teâla imanı yaratınca iman:

- Ey Rabbim! Beni kuvvetlendir, dedi. Hak Teâla da imanı güzel ahlak ve cömertlikle kuvvetlendirdi.

Hak Teâla küfrü yaratınca küfür:

- Ey Rabbim! Beni kuvvetlendir, dedi. Hak Teâla da küfrü cimrilik, kötü ahlak ve fesatla kuvvetlendirdi.

Hak Teâla hazretleri şöyle buyurmuştur:

- Ben padişahlar padişahım ve padişahların gönlü benim elimdedir. Şayet ben bir kavimden razı olursam padişahların gönlünü onlara yumuşak edip kerem ve lütuflarda bulunurum. Bir kavimden razı olmadığım zaman, padişahların gönlünü onlara katı edip zahmetler veririm. Kendi nefisleri ile meşgul olmazlar, padişahların kulluğu ile meşgul olurlar. Öyle ise ey kullarım! Bana gelin. Onların gönlünü sizin üzerinize şefkatli eylerim.

İbni Abbas nakleder:

- Peygamberlerden biri Tanrı Teâla'ya dedi ki: Ey Rabbim! Bir mü'min kul sana itaat eder ve günahtan sakınır. Dünyayı niçin ondan ırak edip onun başına belâlar getirirsin? Bir kâfir sana itaat etmez. Günah da işler, ona dünyayı verirsin ve belânı ondan giderirsin.

Hak Teâla hazretleri buyurdu:

- Kul benim kulumdur. Belâ da benimdir. Mümin kul günah işler, günahlarına kefâret olsun diye, dünyada rızkını azaltır ve ona belâlar veririm. Bana ulaşınca da ona kötülükleri için azap ederim.

İbni Abbas şöyle demiştir:

- Yahudiler, Peygamber Efendimize Ra'd nedir? diye sordular. Peygamber:

- Bir melektir, bulutlarla vazifelidir. Elinde ateşten bir kamçı vardır. O kamçı ile bulutları sürer. İşitilen ses o kamçının sesidir buyurdu. Enerji, şimşek ve yıldırım, Allah'ın bir meleğidirler.

Ra'd bir meleğin adıdır. Bulutları sürer. İşitilen ses onun sesidir.

Hak Teâla hazretleri:

- Eğer benim kullarım bana itaat etselerdi gece yağmur yağdırdım, gündüz de gün doğardı, kimse Ra'd'ın sesini duymazdı buyururdu.

İbni Mâlik dedi ki:

- Bir yiğit tövbe ettiği zaman Hak Teâla şöyle buyurur:

- Ey benim meleklerim! O yiğit benim için arzusunu terk etti. O benim katımda bazı meleklerim gibidir.

Bir kimse pir olsa, ihtiyarlasa Hak Teâla sabah ve akşam yüzüne nazar eder ve:

- Ey ihtiyar. Yaşın çok ilerledi. Kemiklerin zayıfladı. Bana gelmen yakınlaştı. Benden utan! Ben sana azap etmeye senin aksakalından utanırım. Sen de ak sakalında günah işlemeye benden utan, buyurur.

İbni Abbas nakletmiştir:

- Bir gün Rasulullah Ümmü – Seleme'nin evinde oturuyordu. Ben Resul'ü görmeye gittim. Hz. Ali ile oturduğunu gördüm. Hz. Bilâl geldi. Rasulullah ağladı. Biz de beraber ağladık. Hz. Ali:

- Ey Allah'ın Resulü niçin ağlıyorsun? diye sordu.

Rasulullah:

- Eğer benim ümmetim müezzinlerin ne dediklerini bilseler, işittikleri zaman asla yerlerinde duramazlar, mescide gelirlerdi, buyurdu.

Hz. Ali:

- Ey Allah'ın Resulü! Müezzinler ne derler? dedi.

Rasulullah buyurdu:

- Müezzin (*Allahû Ekber*) dese Hak Teâla hazretleri:

- Namaz farzdır ey dünya işi ile meşgul olanlar! İşlerinizi bırakın, namaza gelin! buyurur.

Müezzin (*Eşhedü en lâ ilâhe illellâh*) dese Cenabı Hak

- Gökler ve yerler tanıklık etti ki, ben bu kelimeyi seçtim, buyurur.

Müezzin: (*Eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah*) dese Allah Teâla:

- Nebiler ve rasuller tanıklık verirler ki, Muhammed son peygamberdir, buyurur.

Müezzin: (*Hayye ala's-Salâh*) dese Hak Teâla:

- Şeriatı (dini) Hak Teâla kurdu, siz de onu ayakta tutun! buyurur.

Müezzin: (*Allahü Ekber*) dese Tanrı Teâla:

- İşiniz size haram oldu, buyurur.

Müezzin: (*Lâ ilâhe illellâh*) dese Hak Teâla hazretleri:

- Bu emaneti yerler ve gökler yüklenmediler. Siz kabul ettiniz. Öyle ise ey kullarım! Durun, namazı kılın! buyurur.

Ölüm Meleği İle İlgili Bölüm

Begavî tefsirinde İbni Abbas'ın şöyle dediğini nakletmiştir:

- Her insanın iki nefsi vardır. Birine hayattaki nefis derler. O, ölüm vaktinde bedenden ayrılır. O gittiğinde hayat da onunla beraber gider. Diğerine uykudaki nefis derler. O, insan uyuduğunda ondan ayrılır. Uykuda insan nefes alır-verir.

- Bazıları:

- İnsanın nefsi ve ruhu vardır. İnsan uyusa nefis çıkar gider, ruh bedende kalır, dediler.

Hz. Ali şöyle dedi:

- İnsan uyuduğu zaman ruh çıkar gider. Ruhun enerjisi, ışık okları yerinde kalır. Düş görmesi bundan dolayıdır. İnsan uyanınca ruh tekrar cesedine gelir.

Ebû-l Leys, tefsirinde şöyle demiştir:

- Rasulullah: İnsan uyuduğu zaman ruhundan hareket çekilir. O anda yerde yatar. Öyle iken canından bir ışık çekilir göğe gider. Amma doğrusu şudur ki, ruhun hakikatini Allah'tan başka kimse bilmez, buyurdu.

Âlimler:

- Hayvanî nefis ölür, insani ruh çıkar gider, ölmez demişlerdir.

Razi ise şöyle demiştir:

- Hak Teâla:

- "Her nefis ölümü tadacaktır" buyurdu ki, buradaki nefis'ten maksat bedendir.

Hak Teâla (başka bir yerde):

- "Allah (ölenin) ölümü zamanında, ölmeyenin de uykusunda ruhlarını alır. Bu suretler hakkında ölümü hükmettiği (ruhu) tutar, diğerini muayyen bir vakte (eceli gelinceye) kadar salıverir..." (Zümer Sûresi 42. Âyet) buyurdu.

Buradaki nefisten murad da ruhtur. İmam Gazali şu görüşü beyan etmiştir:

- Ölümün hakikatinde görüş ayrılığı vardır:

Bazıları:

- İnsan öldüğü zaman yok olur. Tekrar dirilme diye bir şey yoktur. Hayvanlar ve otlar gibidir, demişlerdir. Böyle diyenler kâfirdir, imansızdır.

- Bir kısmı da:

- Bir kimse ölünce yok olur. Kıyamete kadar, mahşer yerine varmayınca kabirde azap görmez, dediler. Bu görüş de zayıftır.

Kimileri ise:

- Can ölmez. Ceza ve mükâfat canadır. Bedence bir şey yoktur. Beden tekrar yaratılmaz. Hemen yok olmuş, çürümüştür dediler. Bu da yanlıştır, asılsızdır ve küfürdür.

Sahih ve doğru olan şudur:

- Ölmek demek, bütün uzuv ve organların birbirinden ayrı düşmesidir. İnsanın varlık gerçeği ruh ve nefistir. Bunlar bakidir, ölmezler. Ya azap görürler ya da nimete ererler. Bu konuda kesin deliller ve çok parlak ayetler vardır. Hayatı bilmeyen kimse ölümü de bilmez. Hayatı bilmek, ruhu bilmek ve onun durumunu anlamaktır. Hak Teâla hazretleri Resulü Ekrem' ruh hakkında söz söylemeye izin vermedi. Zira Hak Teâla hazretleri şöyle buyurur:

"De ki: Ruh, Rabbimin emri'ndedir..." (İsra Sûresi 85. Âyet)

Öyle olunca din âlimleri vahyin sırlarını da keşfedemediler. Gerçi ruh'u anladılar amma hakikatini beyan edemediler.

Azrail'in dört yüzü vardır. Bir yüzü ateştendir. Bu yüzü ile kâfirlerin ruhlarını kabzeder, alır. Bir yüzü karanlıktandır. O yüzü ile münafıkların ruhlarını alır. Bir yüzü ettendir. O yüzü ile müminlerin, inanmış kimselerin ruhlarını alır. Bir yüzü nurdandır. O yüzü ile de Peygamberlerin ve sıdıkların, Allah'ın yakın dostlarının canlarını alır.

Azrail'in hizmetçileri vardır. Kimi rahmet melekleri, kimi de azap melekleridir. Bir müminin canını aldığı zaman da azap meleklerine verir.

Bagavi, tefsirinde şöyle der:

- Azrail yer ile gök arasında yüce bir yerde oturur.

Onun hizmetkârları vardır. Bir kimsenin canını süzerler, boğazına getirince Azrail alır.

Muaz bin Cebel der ki:

- Azrail'in bir mızrağı vardır. Uzunluğu şark ile garp arası kadardır. Onunla vurur ve eceli gelen kimsenin canını alır.

Ebü Hüreyre şöyle demiştir:

- Rasulullah buyurdu:

- Azrail bir kimsenin ölümünde hazır olduğu zaman, eğer o kimse iyi bir insan ise:

- Ey hakikate ermiş ve emin ruh! Gel çık! Allah Teâla'nın lütfu ve cennetin nimetleri senindir, der. Böylece o canı alır ve Allah'ın emri nere ise ona iletir.

Abdullah bin Ömer şöyle der:

- Bir mümin öldüğü zaman Hak Teâla hazretleri ona cennet armağanları ile iki melek gönderir. O iki melek:

- Ey hakikate ermiş ve emin ruh! Gel çık! Hak Teâla senden razı oldu derler. O can da bedenden çıkar. Misk gibi kokular verir. Melekler göklerin kapısını açarlar. Ne kadar melek varsa o kimse için dua da bulunurlar. Hak Teâla'nın huzuruna götürürler. O kimse Allah katında, ilahi huzurda secde eder, yere kapanır. Ondan sonra Hak Teâla Mikâil'e:

- Bu kimseyi, müminlerin ruhlarının içine ilet, götür ve kabrini geniş ve rahat eyle. Hatta yetmiş arşın olsun. Eğer sinesinde Kur'an varsa onun nuru ona yeter. Eğer sinesinde Kur'an yoksa onun sinesinde güneş gibi bir nur parlat. (*Lâ ilâhe illellâh Muhammedün Rasulûllah*) dediği için kabrinde, Firdevs cennetinde uyur gibi uyusun. Uyandırdığınız zaman onu sevgili bir yar gibi uyandırın, buyurur.

Bir kâfir öldüğü zaman Hak Teâla hazretleri ona da melekler gönderir. O melekler:

- Ey kötü ruh! Gel çık! Cehennem ve çok elemli azap senindir. Şüphesiz Rabbin sana gazap etmiş, kim beslemiştir. Sana azap edecek, derler.

Ka'bül-Ahbar dedi ki:

- Hak Teâla hazretleri, Arş'ın altında bir ağaç yarattı. O ağacın bütün insanların sayısında yaprakları vardır. Bir kulun eceli, yaklaştığı ve ölümüne kırk gün kaldığı zaman o ağaçtan Azrail'in önüne bir yaprak düşer. Azrail görür ve bir kimsenin eceli geldiğini anlar. Hizmetinde bulunan melekler emir verir. Onlar da o kimsenin canını alırlar.

Rasulullah buyurdu:

- Bir kimsenin ruhu çıktığı zaman, o kimsenin gözü canın ardınca baka kalır. Onun için gözlerindeki perde kalkar. Melekleri, cenneti ve cehennemi görür.

Resul yine buyurdu:

- Ölüyü götürdükleri zaman ruhu tabutu üzerine gelip,

- Ey ailem e çocuklarım! Dünya benimle oynadığı gibi seninle oynamasın. Ben malı helâlden ve haramdan devşirdim topladım. Size kodum gittim. Hesabını ben vereceğim, benim gibi olmayın, der.

Nakledildiğine göre Hz. Aişe şöyle bir rivayette bulunmuştur.

- Rasulullah hazretleri buyurdu ki: Kim Allah Teâla hazretlerine ulaşmayı severse, Cenab-ı Hak da onu sever.

Kim Hak Teâla hazretlerine ulaşmayı iyi görmezse Allah da o kimseye ulaşmayı iyi görmez.

Hz. Aişe:

- Ey Allah'ın Resulü! Ölmeyi herkes kötü görür, dedi.

Resul:

- Öyle deme! Müminlere ölüm geldiği zaman Allah'ın keremini ve rızasını müjdelerler. Bir kâfirin ölümü yaklaştığı zaman da melekler Hak Teâla'nın azabını ona bildirirler. Bu itibarlar mümine ölümden sevimli bir şey olmaz. Zira o, Hak Teâla'ya kavuşmayı isterse, Allah da ona kavuşmayı ister. Kâfir için Allah'a kavuşmayı iyi görmekten daha çirkin, daha kötü bir şey yoktur, buyurdu.

Rasulullah:

- Ölüm acısı, bir kimseye üç yüz defa kılıçla vurmaktan daha fazladır, buyurmuştur.

İbni Mesûd şu rivayeti nakletmiştir:

- Resulullah'a bir kimseye kabre konduğu zaman ilk önce kim gelir? diye sordum.

Resul şöyle buyurdu:

- Evvelâ Duman adlı bir melek gelir ve:

- Ey Tanrı kulu! Amelini yaz! Şimdi sorucular, soru melekleri gelecek, der. O, kabirde yatan kimse:

- Benim kalemim ve kâğıdım yok, nasıl yazayım? der.

Duman adlı melek:

- Kâğıt kefenin, mürekkep tükürüğün ve kalem parmağındır, der.

O ölmüş kimse kefeni üzerine yazı yazar ve Münker ve Nekir, müminlere güneş gibi aydınlık, kâfirlere kara şekilli olarak gelirler.

Sesleri gök gürültüsü gibidir. Nefesleri kuvvetli ve şiddetli yel gibidir. Bunlar, o kimsenin kabrine gelirler. Can, tekrar o kimsenin ağzından ve burnundan girer. Sorgu meleklerinin korkusundan o ölü beline kadar dirilir. Onun hali, titreme hali gibidir.

Bundan sonra Münker ve Nekir (*Men Rabbüke ve mâ dinüke vemen Nebiyyüke? = Rabbim kimdir? Dinin nedir? Peygamberin kimdir?*) derler.

Hak Teâla hazretleri cevaplarını kereminden rast getirirse üzerine ulu bir kubbe korlar ve cennetten yana iki kapı açarlar. Bir ipek döşek döşerler. Cennetten misk ve reyhân kokuları getirirler. Ameli güzel bir yiğit şeklinde gelir ve ona yoldaş olur. Kabrini nur ile doldururlar. Ondan sonra o kimsenin canını alırlar ve Cennetteki makamına giderler.

Eğer münafık veya kâfir ise cevap veremez. Derhal yer o münafığı ve kâfiri öyle sıkar ki, kemikleri birbirine geçer. Cehenneme varıncaya kadar azap ederler.

Rasulullah buyurdu:

- Hak Teâla hazretlerinin yüz rahmeti vardır. O yüz rahmetten biri, hayvanlar, cinler ve insanlar arasında taksim edilmiştir. Doksan dokuzu ile kıyamette müminleri esirger.

İmam Gazali şöyle demiştir:

- Din âlimleri, kâfirlere asi olan müminler için kabir azabı vardır. Ama bunun nasıl olduğunu bilemeyiz. Küçük çocuklara kabirde sual var mıdır, yok mudur? dense, Allah Teâla, Münker ve Nekire, fazlından cevap verecek kadar ilhamda bulunur, dediler.

İmam A'zam Ebû Hanife'ye kabir azabını sordular. Şöyle cevap verdi:

- Kabir azabı Haktır, vardır ve doğrudur.

Delili nedir? dediler.

- Hak Teâla şöyle buyurur dedi.

- ***"Şüphesiz zulmedenler için bundan başka bir azap daha vardır."***

Resul şöyle buyurmuştur:

- Kabir azabı üç çeşit şeyden olur. Biri ayıp söz söylemekten, bir başkasına iftira etmekten, biri de bedenini değen ve yunmayan bevilden (küçük abdestten-sidikten) dolayı meydana gelir.

Din âlimleri bu hususta şöyle demişlerdir:

- Bir kimse Allah'a isyan etse, Allah onu yarlığamasa, ona Cuma gününe kadar azap ederler. Ondan sonra kıyamete kadar azabı eksilir, gittikçe azalır. Hak Teâla hazretleri dilerse kıyamette azap eder, dilemezse azap etmez ve yarlığar.

Ruhların Makamları

Ebû Bekir Râzi'ye, ruhlar dünyadan gidince ne olur? diye sordular. Sekiz yere varırlar, diye cevap verdi:

Biri şudur: Peygamber buyurdu:

- Peygamberlerin ve Resullerin ruhları Adn Cenneti'ndedir.

İkincisi: Âlimlerin ve Velilerin ruhları Firdevs Cenneti'ndedir.

Üçüncüsü: Saîdlerin, iyi ve mutlu kimselerin ruhları İlliyyûn'dadırlar.

Dördüncüsü: Şehidlerin ruhları cennette kuşlar gibi uçarlar, sonra Arş'ın altında, ona asılı altun kandillere konarlar ve orada bulunurlar.

Beşincisi: Günahkâr müminlerin ruhları, Kıyamete kadar boşlukta asılmış şekilde dururlar.

Altıncısı: Müminlerin çocuklarının ruhları, cennetteki miskten bir dağda bulunurlar.

Yedincisi: Münafıkların ruhları, tenleri ile birlikte kıyamete kadar kabirde azap görürler.

Sekizincisi: Kâfirlerin ruhları, tenleri ile birlikte Siccin cehennemine iletilirler ve orada kıyamete kadar azap edilirler.

Bundan anlaşılan, kâfirlerin teni kabirde, canları ise cehennemdedir. Teni canına ulaşıktır, bağlıdır. Nitekim müminlerin teni kabirdedir ve canları nûr ile aydınlatılmıştır. Amma o nur cisimlerine bağlıdır. Işık okları yere ulaşan güneş gibidir.

Nakledildiğine göre bir mümin ölse ve onu toprağın altına gömseler Cenabı Hak şöyle buyurur:

- Ey kulum! Seni bırakıp gittiler, korkma! Ben seninle beraberim. Sen de benimlesin.

Rasulullah buyurdu:

- Bir mümin tövbe etse ve ölüm haline erişse, Hak Teâla hazretleri meleklere şöyle buyurur:

- İnin! Benim kulumun başı ucunda oturun! Rahmetimden onun üzerine saçın. Mağfiret döşeğini döşeyin. Başı altında rahmet yastığı

olsun. Alnında af nişanı bulunsun. Başı üstünde keramet tacı koyun. Ölümünü günahına kefaret kılın. Ben ona rahmet ettim. Siz şahit olun.

Peygamber buyurur:

- Bir kimse hasta olduğunda cennette ve cehennemde yerini görmeyince ölmez.

Resul yine buyurdu:

- Bir kimse sadık gönülle, samimiyetle Hak Teâla'dan şehit olmayı istese Allah ona şehitler mertebesi verir. İster kâfir ilinde ölsün, isterse evinde ölsün şehit olur. Çünkü onun gayesi şehit olmak idi.

- Bir kimse ölse ve onun kefeni olmasa Tanrı Teâla şöyle buyurur:

- Varın, cennetten bir bez alın, o kefensiz kimseye kefen sarın ve onu kâfur, zencefil ve selsebil suyu ile yuyun.

Zehretür-Rivad'da şöyle nakledilir:

- Bir kimse garip olsa, gurbette kimsesiz kalsa ve ölüm haline gelse Hak Teâla hazretleri buyurur:

- Ey meleklerim! Bu kimse kimsesiz bir misafirdir. Ailesini, çocuklarını, babasını ve anasını gurbette, başka ilde bıraktı. Şimdi hasta oldu. Gelip halini soracak kimsesi yok. Şayet ölürse ağlayacak kimsesi de yok.

Ondan sonra Hak Teâla hazretleri meleklerinden birini onun babasının şekline ve kıyafetine döndürür. Birini çocuklarının şekline çevirir. Birilerini de anası şekline sokar. Onlar gelirler. O kimsenin yanına girerler. O garip gözlerini açar, anası ve babası ve bütün yakınlarını geldiğini görür. Gönlü hoş olur ve canını sevinç içerisinde verir.

O garibin cenazesini götürdükleri zaman onun ardından gidin. Namazını da kılın. Kabrinin üzerine oturun. Kıyamete kadar o garibe dua edin! Kabre koydukları vakit ona bir melek gönderir. O Melek:

- Hak Teâla: "***Ey Kulum, korkma! Sen dünyada anan ve babanın kucağında küçükken benim konuşum idin. Baliğ olduğunda, ergenlik çağına girdiğinde gene benim konuğum bulunuyordun. Cennette olsan Rıdvanın konuğusun. Şimdi yine benim konuğumsun. Dostlarından ırak düştün. Keremim ile sana ikram ederim buyuruyor***" dedi.

O garip, o kimseyi görünce:

- Ey Rabbim! Ne olaydı da benim Rabbimin beni yarlığadığını görelerdi, der.

Ebû Ümâmetül-Bâhili şöyle demiştir:

- Rasulullah buyurdu ki: Bir kimse hasta olunca Hak Teâla meleklere

- ***Benim kulumun amelini sağlığından üstün yazın,*** buyurur. Melekler de öyle yazarlar.

Nakledildiğine göre, bir kimse hasta olduğu zaman Hak Teâla hazretleri o kimseye dört melek gönderir.

Birine o kimsenin kuvvetini almasını emreder, o kimse zayıf kalır.

Birine o kimsenin ağzından yemek tadını almasını emreder.

Birine de yüzünün nurunu almasını ve benzinin sararmasını buyurur.

Diğerine ise o kimsenin günahını almasını emreder. O melekler de bunları yaparlar.

Hak Teâla hazretleri o kulunu iyileştirmek isterse, kuvvetini alan melek tekrar kuvvetini geri verir. Yüzünün nurunu alan melek o nuru tekrar verir. Ağzından yemek tadını alan melek de aynı tadı ve lezzeti iade eder. Günahını alan meleğe o kimsenin günahını geri verdirmez. O melek Hak Teâla hazretlerine secde edip:

- Biz dört melek idik. Bunlar aldıklarını geri verdiler. Ben aldığımı geri vermedin, der.

Hak Teâla hazretleri:

- ***Günahı almışken tekrar geri vermem benim şanıma düşmez, yakışmaz*** buyurur.

Eğer o kimse ölürse dünyadan temiz çıkar, asla günahı kalmaz.

Rasulullah şöyle buyurmuştur:

- Hak Teâla hazretleri Azrail'e: ***Hiç benim kullarımdan kimseyi esirgedin mi?*** diye buyurdu.

Azrail:

- İki kişiyi esirgedim. Biri, anası ve babası çölde ölmüş küçük bir oğlan çocuktu. O çocuk yalnız ve öksüz kalmıştı.

Diğeri de adaletle hareket eden bir hükümdardı. Adaleti sebebiyle onun ruhunu aldığım zaman esirgedim, dedi.

Hak Teâla hazretleri:

- ***Âdil olduğunu söylediğin hükümdar, çölde öksüz kalmış o çocuktur. Ben onu esirgedim. Ondan sonra da hükümdar kıldım,*** buyurdu.

İbni Abbas şöyle demiştir:

- Hak Teâla hazretleri ölümü güzel bir suret ve biçimde yarattı. Kime kokusu erişirse hemen ölür. Hak Teâla hayatı da at suretinde yarattı. Kime kokusu erişirse derhal hayata kavuşur. Cebrail o atı çeker. Peygamberler de o ata binerler. Ona hayat atı derler.

Eğer; Münker ve Nekir iki melektir. Bir anda bütün insanlara nasıl erişirler diye sorulacak olursa cevabı şudur:

- Cebrail, Mikâil ve Azrail bir anda yüz bin yere, çeşitli kılık ve kıyafetine ulaşırlar. Münker ve Nekir de onlar gibidir.

Nakledildiğine göre Hak Teâla bir melek yaratmıştır. Âlem yaratıldığından beri Arşı, (*La ilâhe = Hiçbir ilâh yoktur*) diyerek tavaf eder, şayet (*İllellah = Ancak Allah vardır*) dese kıyamet kopar.

Böylece dünyanın ömrü bir meleğin bir nefesinden ibaret olduğu bilinmelidir.

Baki ve sonsuz olan yalnız Allah Teâla'dır.

Dördüncü Bölüm

Kıyamet Gününde Allah'ın Hitapları

Hak Teâla buyurdu:

"Hakikat, kâfirlerin inkâr ettiği gibi değildir. Kıyamet gününe hamd ederim. (hayır, hakikat öyle değildir). Kendini alabildiğine kınayan nefse yemin ederim (ki siz öldükten sonra mutlaka dirileceksiniz)." (Kıyamet Sûresi 1, 2. Âyet)

Ey ilâhi sırları öğrenmek isteyen kimse! Şöyle bilmek gerektir ki, Nefs-i Levvâme, kıyamet gününde kendi kusurlarını bilen ve yaptığından pişman olan nefis, vicdan rahatsızlığıdır. Niçin iyiliğe koşmadım diye iyilik yapmaya koşsada pişmanlık kendinden gitmez, fırsat ele geçmez.

"İnsan zanneder mi ki herhalde biz onun kemiklerini toplayıp bir araya getirmeyeceğiz?" (Kıyamet Sûresi 3. Âyet)

Buradaki mana şudur:

- Hak Teala hazretleri bu mahlûkatı öldürüp azalarını birbirinden ayırdıktan, toprağa karıştırdıktan ve yeller o toprağı alıp etrafa savurduktan sonra tekrar bir yere toplar, hepsi hiç eksiksiz tekrar gelirler.

Şimdi bunu bilince şunu da bilmek gerekir:

Hak Teâla hazretleri yaratmaya, yok etmeye, öldürmeye ve yaşatmaya kadirdir; her şeye gücü yeter. Hak Teâla hazretleri, peygamberlerinin dilinden haber verdi ki, bu mahlûkatı tekrar yaratır. Kıyamet gününde bir yere toplar. O güne: Toplanma günü, Ceza günü, Hesap günü ve Arasat günü derler. Hak Teâla hazretleri ilk önce mahlûkatı yarattı. Öldürdükten sonra, önce yarattığı gibi, bir daha yaratır.

Hak Teâla hazretleri şöyle buyurur:

"İlk yaratışa nasıl başladıksa, üzerimizde (hak) bir va'd olarak, yine onu iade edeceğiz. Hakikatte failler biziz." (Enbiya Sûresi 104. Âyet)

Sözün kısası olgunluk odur ki, bu değerli ömrü boş yere geçirmeyip olgunluk elde etmek, faydalı bilgi ve makbul amelle sıfatlandırmak gereklidir. Faydalı ilim temeldir. Makbul amel binadır. İkisi var olmaları itibarile birbirinden ayrılmazlar. Yani nerede faydalı bilgi varsa orada iyi ve makbul amel de vardır. Kimin iyi ameli varsa faydalı bilgisi de vardır.

Bundan sonra doğrusunu, büyük kıyamet ve ulu felâkette selâmetle sevap ve melâmetle, pişmanlıkla nasıl olur? Kimlere nimetten hesap, kimlere azaptan kurtuluş vardır? Söyledik.

Bu durumları tasdik edip bu sözleri iyi anladınsa Hakkı sevmeye gayret et ve Hakka yönel. Böylece kemale erersin. Mutlu ve iyilerden olasın ve yok olacak kötülerden olmayasın.

Hak Teâla şöyle buyurur:

"Bizim uğurumuzda mücahede edenler biz onlara elbette yollarımızı göstéririz. Şüphesiz ki Allah herhalde ihsan erbabıyla beraberdir." (Ankebût Sûresi, 69. Âyet)

Ben kıyamet babını iki kısım üzerine tertip ettim.

Biri ilmî hükümlerdir ki, necat, kurtuluş ondadır. Amma ilmî hükümler kısmı odur ki, Allah'ın hidayeti olmazsa insana ilim hâsıl olmaz. Zira hidayet amelin neticesidir. Hidayet olmayınca amel olmaz. Böylece mücahedeler makamında çalışmak gerektir. Cismi ibadet yerinde terk etmek gerektir. Nefsi dilekler meydanında öldürmek gerektir. Müşahedelerle kalbi ihya etmek, canlandırmak gerekir. Ruhu; ilâhi vuslatla saçmak gerektir. Hakikati yok etmek gerektir. Sıfatta, zatını, kendi varlığını ilahi zatta mahvetmek, yok etmek gerektir. Böylece ebedi saadet dünyada oldukça tam olarak bize hasıl olmaz, elimize geçmez.

Nitekim Hak Teâla buyurur.

"Artık onlar için, işlemekte olduklarına bir mükâfat olarak, gözlerin aydın olacağı (nimetlerden) neler gizlenmiş bulunduğunu kimse bilmez." (Secde Sûresi 17. Âyet)

Bu itibarla ahiret lezzetini nefis bilmez, ancak akıl bilir. Ekseri halkın aklı ahreti idrak etmekten acizdir. Ancak iki şeyle bilinir.

Biri canın bu kalıptan ayrılıp, ondan sonra dönmesi, bu menzili, yeri görmesidir.

İkincisi, nefsani hastalıktan ve şehvani arzulardan kurtulmuş olmasıdır.

Doğrusu insan bu âlemde misafirdir.

Seferin evveli cennetten başlar, sonu yine cennete varır. Yahut cehennemedir. Ömür seferin mesafesidir. Geçen aylar ve yıllar fersahlardır. Gelip giden günler miller, verilip alınan nefesleri kademler, çocukluk, yiğitlik ve kocalık konaklardır. Seferden, yolculuktan fayda elde etmek Hak Teâla hazretlerine erişmektir. Seferden, yolculuktan fayda elde etmez Hak Teâla hazretlerine erişmektir. Seferden zarar etmek, Hak Teâla hazretlerinden uzak düşmektir. Bunlardan Allah'a sığınırız.

Şimdi o seferde dört menzil, dört yer vardır.

1- Babasının belinde meydana gelmektir.

2- Anasını karnında belirmektir.

3- Yeryüzünde meydana çıkmak, var olmaktır.

4- Âlem'i Berzah'da, kabirde olmak, sonra da Arasat meydanında, (***Mahşer***) toplanmaktır.

Böylece insanın iki hali vardır.

1. Bu dünyada emanet oturmak.

2. Ahrette ebedî kalmaktır.

Bu itibarla ölüm bir köprüdür. Dostu dosta (*Allah'a*) ulaştırır.

Hz. Enes Rasulullah'tan şu nakilde bulunur.

- Resul buyurdu:

- Üç şey günaha kefarettir. Üç şey de helâk edicidir.

Günaha kefaret olan şeylerden biri çok soğukta abdest almaktır.

İkincisi: Namazdan sonra namazı beklemektir.

Üçüncüsü: Soğuk ve sıcakta cemaate gitmektir.

Dereceler üçtür:

1. Yemek yedirmek,

2. Selâm vermek,

3. Halk uyurken namaz kılmaktır.

Kurtuluşu sağlayan şeyler de üçtür:

1. Gazaba gelince adalet etmek,

2. Fakirlikte ve zenginlikte sabretmek,

3. Gizli ve aşikâr her yerde Allah'tan korkmaktır.

Helâk eden şeyler üçtür:

1. Haram söylemek ve haram yermek,

2. Dünyayı sevmek,

3. Faizle geçinmektir.

Resul, hutbesinde buyurdu ki:

- Kendi ayıbı ile meşgul olmaktan başkasının ayıbını görmeyen, Helâlden nafaka veren, âlimlerle oturan, kendini hor gören, halka iyilik eden, kendi kötülüğünden halkı ırak tutan, ilmi ile amel eden ve dilini kötülüklerden saklayana ne mutlu!

İbni Abbas Resulullah'tan şu rivayeti nakletmiştir:

- Resulü Ekrem buyurdu ki: Ahireti bırakıp dünya ile meşgul olmayın. İbadeti terk edip nefse uymayın. İmanınızı günah ile örtmeyin. Hesap olunmazdan önce nefis muhasebesi yapın. Azaptan önce hidayete, doğru yola gelin. Resul gene buyurur.

- Dünya, dinlenmek için bir ağacın altına oturan bir atlıya benzer. O atlı tekrar atına biner gider. Bir saatte ne kadar rahat etmiştir?

Nakledildiğine göre âlimlerden biri, rüyasında Resul'ü görmüş ve:

- Ey Allah'ın Resulü! Siz: *"Hûd Sûresi benim saçlarımı ağarttı"* buyurdunuz demiş. Resululah da:

- Hak Teâla hazretleri o surede şöyle buyurdu, demiştir:

"O halde sen, maiyetindeki tövbe edenlerle beraber, emrolunduğun vechile, dosdoğru hareket et. Aşırı gitmeyin. Çünkü O, ne yaparsanız (hepsini) hakkıyla görücüdür. (Hûd Sûresi 112. Âyet)

Resul buyurdu:

- Gönlünüz dosdoğru olmayınca imanınız doğru olmaz. Diliniz doğru olmayınca gönlünüz doğru olmaz. Ameliniz doğru olmayınca da diliniz doğru olmaz.

Hz. Abdullah dedi ki:

- Ya Rasûlullah! İstikametin, doğruluğun Rasûlullah:

- Ebedi ve sonsuz olan Ahiret için boş olan dünyadan el çekmek ve ölüm gelmezden evvel ölüm için hazırlık yapmaktır buyurdu ve şu ayeti okudu.

"Artık kalpleri Allah'ın zikrinden (bomboş ve) kaskatı kalmış olanların vay (hâline)! Onlar apaçık bir sapıklık içindedirler." (Zümer Sûresi 22. Âyet)

Allah korkusundan dolayı, havada uçan bir bölük kuş gören Hz. Ebu Bekir:

- *Ne olaydı ben de kuşlardan olaydım, insan olmayaydım!* Dedi.

Hz. Ömer, Kur'an okuduğu zaman korkudan ve dehşetten düşüp bayılırdı ve:

- *Ne olaydı ben bir kerpiç, bir taş olaydım da yabanda yataydım! Kimse beni anmayaydı!* derdi.

Ömer'in yüzünde, gözlerinin yaşından iki iz olmuş idi, o yoldan yaş akardı.

Hz. Osman:

- *Ne olaydı ben öleydim ve tekrar yaratılmayıp öyle yataydım!* derdi.

Hz. Ali:

- *Ne olaydı anam beni doğurmayaydı!* derdi.

Resul de:

- *Ne olaydı Muhammed'in Rabbi Muhammed'i yaratmayaydı!* buyurdu.

Şimdi bu şekilde korkmak Âlimlerin halidir. Nitekim Hak Teâla hazretleri şöyle buyurur:

"Allah'tan, kulları içinde, ancak âlimler korkar." (Fatır Sûresi 28. Âyet)

Böylece bu korkudan dolayı, Peygamberlerin en üstünü ve âlimlerin en âlimi, dünya zevkinden el çekip dururlardı.

Bir kimsenin akıbetinin hayırlı olması, Allah'a inanmak ve Resulullah'a uymakla mümkündür.

Bir kimsenin akıbetinin hayır olmaması ise iki şeydendir:

Biri: Dünyayı sevmek imanı zayıftır, şeytan ona şüpheler verir ve bu itibarla imanı zayıflar.

İkincisi: Batıla inanır. Ölüm haline geldiğinde ona şüpheler gelir. O sebepten imanı zayıflar.

Kurtuluş ne ile olur diye sorarlarsa Allah Teâla'nın şu emridir:

"Eğer üzerinizde Allah'ın fazl (ü rahmet)i olmasaydı içinizden hiçbiri ebedî temize çıkmazdı..." (Nur Sûresi 21. Âyet)

Fakat zahir (görünüp-bilinen) sebebi üçtür:

1. Olgun akıldır.

2. Faydalı ilimdir.

3. Tam marifettir.

Amma akıl asıl nurdur. İnsan eşyanın hakikatini onunla kavrar.

Faydalı ilimle Hak Teâla hazretlerine gitmenin yolu bulunur. Zira insan Allah'a ilimle, ilmin gösterdiği aydın yolla yaklaşır. İlim olmazsa amel olmaz.

Marifet, gönül sırrından ilahi âleme (ahirete) bir kapı açılmasıdır ki, o marifetten dolayı sağlam iman ve açık keşif meydana gelir. Gizli küfürden kurtuluşa erilir. Gizli küfür, kıyamet gününe inanmanın zayıf olmasıdır. Kemalince inanış, tam iman; dünyanın küçük ve adi zevkinden vazgeçip baki olan âlemin, Ahiret âleminin zevki ve lezzeti ile meşgul olmaktır. Zira Hak Teâla kullarını abes, boşuna yaratmadı. Bilakis ibadet etmek, yaratanı tanımak ve O'nun birliğini kabul ve ilân etmek için yaratmıştır.

Hak Teâla hazretleri şöyle buyurur:

"Ya sizi ancak boş yere yarattığımızı ve hakikaten bize döndürülmeyeceğinizi mi sandınız? (Mü'minûn Sûresi 115. Âyet)

Yani siz dünyada boş yere yaratılmadınız. Bilakis hikmet için yaratıldınız. Bu itibarla malûm oldu ki, Hak Teâla'nın rızası kullarının kendisine ibadet etmesi iledir.

Bilmek gerektir ki, halkın günah işlemeye cüret etmesi nefsin duyduğu zevk ve lezzettendir.

Kıyametin yaklaştığının alamet ve belirtileri şunlardır:

- Halk dünya ile meşgul olur, dünyayı dine tercih eder, ona daha çok değer verir.

- Krallara mahsus saraylar gibi evler yaparlar.

- Ekseri halk bozguncu ve zalim olur.

- İbadet edenler, riya ve gösterişle ibadet ederler.

- Âlimlere ve din büyüklerine hürmet etmezler.

- Dinde olmayan şeyleri dine karıştıranlar, dindenmiş gibi gösterenler çoğalır.

Resul buyurdu:

- Ahire zamanda cahil abidler ve fasık, bozguncu âlimler çoğalır. Böyle zamanda dervişlerin, fakir ve düşkünlerin ve iyi kimselerin hali nasıl olur?

Resul gene buyurdu:

- Resmî âlimlerin ve akıldânelerin sözleri sizi aldatmasın. Kötü ve zararlı âlimler, İran Şahı ve Bizans imparatoru gibi saraylarda oturan, güzel elbiselerle lezzetli yemekler yiyenlerdir. Onlara benzeyen âlimlerle oturmayınız. İnsanı yedi şeyden yedi şeye çağıran şunun gibi âlimlerle oturunuz:

1. Şek ve şüpheden yakına, gerçeğe çağırır.
2. Riya'dan ve gösterişten ihlas ve samimiyete çağırır.
3. Dünyayı sevmeyi, ona fazla düşmeyi bırakmaya çağırır.
4. Kibirden alçak gönüllülüğe çağırır.
5. Düşmanlıktan sevgiye ve dostluğa çağırır.
6. Cehaletten, bilgisizlikten ilme çağırır.
7. Zenginlikten, dervişliğe çağırır.

Zira âlimler, dünyaya karışmazlarsa Peygamber (A.S)'ın emin ve güvenilir kimseleridirler. Şayet dünya işleri ile meşgul olurlarsa onlardan sakının. Bu gibi âlim kimseler, kendi yanıp biten ve yalnız etrafını aydınlatan fitile benzerler.

Resul şöyle buyurdu:

- *"Bir zaman gelir ki, halkın üzerinde, İslam'ın şekli ve Kur'an'ın ismi kalır, evler mamur ve mescidler harap olur."*

Bu itibarla, âlimleri fasık ve bozguncu, hâkimleri zalim, hatipleri sarhoş, hafızları şarlatan, şeyh ve dervişleri cahil ve uydurmacı olan bir kavim nasıl kurtuluşa erer?

Böylece halkın hepsi onlar gibi dünyaya aldanıp haramla meşgul olurlar. Yazık, çok yazık! Din ilimleri, dinin yol gösterici emirleri, âlimlerin dünya işlerine kendilerini vermeleri ile yerine getirilmiş olur mu? Bunların hallerini bir bir sana beyan edeceğim, anlatacağım.

Muaz İbni Cebel:

- Bir gece Resul Kâbe'yi ziyaret ediyordu.

Resulullah'a:

- Ey Allah'ın Resulü! Hangi kimse kötüdür? diye sordum.

Resul:

- Hayırdan sor, şerden sorma dedi. Döndü ve tekrar:

- *"İnsanların kötüleri, âlimlerin kötüleridir"* buyurdu.

Kötü kadılara, hâkim ve yargıçlara dönelim. Resul onlar hakkında şöyle buyurdu:

- *"Hakimler üç kısımdır: İkisi cehennemde, birisi ise cennettedir."*

Cennette olan hâkim, ilmi ile amel eden, bildiğini yapan ve adaletle hüküm veren hâkimdir.

Cehenneme gidecek hâkimlerden biri, Hak Teâla'nın hükmünü bilmeyen diğeri de bilen fakat Allah'ın kullarına zulüm ve haksızlık eden hâkimdir.

Resul buyurdu:

- *Her hâkimin yanında iki melek vardır. Eğer adalet ederlerse cennete, eğer zulüm ederlerse onları cehenneme davet ederler.*

Resulullah ilgili olarak tekrar buyurdu:

- *"Kıyamet gününde Müslümanların cesurları hâkimlerdir. Zalim olurlarsa cehennemlik demektir."*

Ebu Hanife şöyle demiştir.

- Zalim olan ve ehliyetsiz hâkimleri yılda bir kere değiştirmek gerektir. Yoksa cahil kalırlar. Cahil olunca da zulüm ederler ve cehenneme lâyık olurlar.

Kötü ve zararlı hatipler hakkında da Resul şöyle buyurmuştur.

- Miraç gecesinde bazı erkekler gördüm. Onların dudaklarını ateşten makas ile kesiyorlar. *"Bunlar kimler?"* diye Cebrail'e sordum. Cebrail:

- Ümmetimin bazı hatipleridir ki, onlar halka iyilik ederler, kendi nefislerini unuturlar.

Kur'an okuyan kötü ve zararlı hafızlara gelince:

Resul buyurdu ki:

- Hızi kuyusundan Allah'a sığının!

- Ey Allah'ın Resulü! Hızi kuyusu nedir? dediler.

Resul:

- Cehennemde bir dere vardır. Cehennem günde dört kere o kuyudan Allah'a sığınır, buyurdu.

- Ey, Allah'ın Resulü! O kimlerindir? Dediler.

Resul:

- Kur'an'ı ve ilmi riya ve gösterişle okuyanlarındır, buyurdu.

Mübtedi'lere gelince; onlar azgınlar ve insanları azdıranlardır. Resul onlar hakkında şöyle buyurdu:

- Ümmetim sapıklık ve azgınlık üzerinde toplanmasınlar. Azgınlık üzerinde birleşirlerse onlar benim ümmetim değildirler.

Emirlerle sultanlara gelince: Onlar da, şeyhlerin aşırı arzularına ve âlimlerin dünya hırslarına bakarak, zulmetmekle ve ellerini sadaka ve zekât vermekten alıkoymakla dünyalık yığdılar. Resul onlar hakkında şöyle buyurdu:

- *"Benden sonra şüphesiz size, ateşin odunu yediği gibi sizin imanınızı yiyip bitiren dünya (hırs) gelecek..."*

Cahillerse kendilerini mal ve zinetle bezerler. Dünya ve onun güzellikleri ile meşgul olurlar. Değerli ömrü boşa geçirip ölümü unuturlar.

Resulullah buyurdu:

- Onlara selam vermeyin. Hasta olurlarsa hallerini sormaya varmayın. Ölürlerse cenazelerinde bulunmayın.

Şanı yüce olan Allah'a sığınırız. Bu meselede aciz kaldık. Eğer dünya ehline uyarsak Hak Teâla bize ateş ve Cehennemle azap eder. Eğer bunlardan sakınırsak üzerimize şerir ve kötü kimseler yüklenirler. Hal böyle olunca; Ey Rabbim! Biz nasıl edelim?

Âlimler şöyle demişlerdir:

- Kim Hak Teâla hazretlerini yalnız ilim ile arasa zındık olur. Yalnız Zühd (takva) ile arasa bid'atçı (dinde olmayanı koyucu) olur. Yalnız fıkıh ile arasa fasık olur. Kim bütün ilimleri görür ve onlarla Allah'ı ararsa bu fitnelerden emin olur.

Şimdi, birçok mürşid vardır ki, kendi azmış, halkı da azıtmıştır. Nice âlim de vardır ki, bütün ilmini dünyaya bağlamıştır. Ahirette bütün ilimlerin elden gideceğini, yalnız ilâhi bilginin kalacağını bilmez.

Kim dünyayı güzel düşünüp iyi akıl ederse, değerli ömrünü faydalı ilim ve iyi amelle geçirmiş olur.

Resulullah buyurdu:

- Ben size güneş ve ay bıraktım. Kim o güneş ve aya uyarak yürürse karanlıktan kurtulur. Kim de o güneş ve ayla yürümezse helâk olur, yok olur. Sahabeden birisi:

- Ey Allah'ın Resulü! O güneş ve ay nedir? dedi.

Resul:

- Güneş Allah'ın kitabı Kur'an'dır. Kamer de benim hadislerim ve sünnetimdir, buyurdu.

Hz. Ali:

- Rasûlüllah hazretlerine sünnetlerden sordum. Resul şöyle buyurdu:

- Şeriat benim sözlerimdir. Tarikat benim işlerimdir. Hakikat benim hallerimdir. Marifet benim esas malımdır. Akıl benim dinimin aslıdır. Hakkı sevmek benim mayamdır. Şevk benim bineğimdir. Allah'ı zikir benim arkadaşımdır. Allah'a güvenmek benim hazinemdir. Allah'tan korkmak benim yoldaşımdır. İlim benim silahımdır. Sabır benim azığımdır. Razı olmak benim ganimetimdir. Dervişlik benim övünme vesilemdir. Zühd ve takva benim san'atımdır. Yakîn benim kuvvetimdir. Gerçeklik benim kalbimdir. İtaat ömrümün meyvesidir. Gaza benim huyumdur. Gözümün nuru namazdır.

Farklı İnanışlarla İlgili Bölüm

Resulullah şöyle buyurur:

- İsrail oğulları kavmi yetmiş iki bölük oldular. Benim ümmetimin yetmiş üç fırkaya ayrılacak. Yetmiş ikisi Cehenneme layıktır. Birisi Cennetliktir.

- Ey Allah'ın Resulü! Onlar kimlerdir? diye sordular.

Resul:

- Ben ve Ashabım o bir bölüktendir, buyurdu. Ehl-i Hevâ ve Ehl-i Bid'at (*Dinde olmayanı koyan ve sapık inanışta olanlar*) türlü türlüdür. Fakat belli başlıları altıdır:

1. Hariciler,
2. Rafiziler,
3. Kaderiye,
4. Cebriye,
5. Cehmiyye,
6. Mürci'edir.

Bunların her biri on iki bölüktür. Bunların hepsi, Allah'ın birliği bereketi ile rahmet ederse müstesna, cehennemliktir. Cehennemden kurtulanlar Ehl-i sünnet vel Cemaattir. (*Peygamber'in ve Ashabının yolundan gidenlerdir*). Onlar da bir bölüktür.

Gelelim bunların inanışlarına:

1. Hariciler: Hz. Ali ile oğulları Hz. Hasan ve Hüseyin'e kâfir diyenlerdir. Ebu Bekir'e ve Ömer'e uyarız, Hz. Osman ve Hz. Ali'den değiliz derler.

2. Rafizîler: Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman'a kâfir derler.

3. Kaderiye: Allah'ın takdirini, kaderi inkâr edenlerdir. Bütün fiiller kulundur. Allah yaratsa fiil kula aittir, kul fiilinin gerçek sahibidir derler ve kaderi inkâr ederler.

4. Cebriye: Kulun hiçbir gücü yoktur, yaptığı işte mecburiyeti vardır. Belki kulun fiilini Allah yaratır, insanın şahsi işi yoktur, derler. Ve kul iradesini inkâr ederler.

5. Cehmiyye: Kur'an mahlûktur (sonradan yaratılmıştır, kadîm değildir). Allah'ın sıfatları muattaldır. İş görmez haldedir. İsmi sonradan olduğu gibi sözü olan Kur'an da sonradan meydana gelmiştir, diyenlerdir.

6. Mürcie: Allah'a iman etmekten başka kulun üzerine farz yoktur yalnız kula iman etmek farzdır, diyenlerdir.

Bunlar sapık inanışların aslıdır. Allah'tan, bizi İslâm dini üzerinde sabit kılmasını ve İslâm yurduna çağıranlardan etmesini dileriz.

Küfürden, sapıklıktan ve bid'attan, dine uydurma katmaktan kurtulmuş olan bir bölük hakkında Resul:

- "*O bölük benim ve Ashabımdır*" buyurdu. Onlara *Eşâire (Ehl-i Sünnet) ve Muhaddis derler. Onların mezhebi ve yolu bid'atten emindir.*

Onların görüşü şudur:

- Âlem, Allah'ın dışındaki bütün mevcutlar, sonradan var olmuştur. Âlemin yaratıcısı birdir. Ondan başka yaratıcı yoktur. Zıddı yoktur. Yücelikte, benzeri yoktur birlikte bütün eşya, her şey yok olduktan sonra o gene vardır. Yücedir, uludur ve dilediğini yapar. Kemal sıfatlarla sıfatlanmıştır. Celâl ve Cemâl sıfatları ile övülmüştür. Zatı ezeli ve sıfatları ebedidir. Cevher ve âraz (bir şeyin esası ve parçası) değildir. Sınırlı ve sayılı değildir. Varlığı vacip ve zaruridir. Her şeyin esasını yaratan ve her türlü kemalâtı ifade eden zattır. İşinde garazı, eziyeti, ziyanı ve zulmü yoktur. Bütün eşya onun fazlındandır. Resul vasıtası ile sevdiği kulların doğru yolu gösterip esas gaye olan şeye eriştirir.

Amelî Hükümlerle İlgili Bölüm

Allah Teâla buyurdu:

"Elif, Lâm, Mim. Bu, o kitaptaki kendisinde (Allah katından gönderilmiş olduğunda) hiç şüphe yoktur. (O) takva sahipleri için doğru yolun ta kendisidir." (Bakara Sûresi 1,2. Âyet)

Elif, Lâm, Mim bu surenin fatihası, girişidir. Geri kalan *"Hurûf-i mukatta"* sure başlarına yazılan benzerleri gibidir.

Diğer isimler gibi bu da bir isimdir ve surenin ismidir diyenlere göre, Arap dilbilgisinde yeri vardır.

Eğer irabdan mahallî, harekelenme özelliği, yoktur diyecek olurlarsa, üç şekilde irabı, harekelenmesi vardır. Biri, başta olması kendisi ile söze başlanması sebebiyle, bulunduğu yer itibariyle (*ötreli*) olmasıdır. Harekesinin üstün ve esre olduğu zaman kasem, yemin içindir.

Allah'ın (*O kitabı*) sözü, sana ruhlar âleminde veya Musa, Davud ve İsa'ya indirilmiş olan kitaplarda indireceğimizi vaad ettiğimiz bu kitaptır, demek olur. İçinde bütün ilim ve ahkâm-ı, dinî hükümleri beyan edeceğimizi bildirdiğimiz bu kitabın (*Kur'an'ın*), Allah'tan olduğunda şüphe yoktur.

Allah (takva sahipleri için doğru yakın tâ kendisidir) buyurdu. (*Doğru yoldan çıkanlar, yolunu sapıtanlar*) için buyurmadı. Çünkü (*doğru yol*) sabredenler içindir. Yani Kur'an takva ehli, Allah'tan son derece çekinip sakınanlar için, beyan ve hidayettir. Böyle olunca, Allah çok istemek ve aramak manası ortaya çıkar.

Muttaki lügatte, Allah'tan çekinip, son derece sakınan demektir.

Dinde ise, önce azaba ve cezaya çarpmışken, sonradan bu takva sebebi ile nefsini temyiz etmek, kötülüklerden arıtmak manasınadır.

Abdullah bin Abbas şöyle dedi:

- Muttaki, büyük ve küçük günahlardan sakınan kimsedir.

Ondan sonra Allah Teâla şu ayeti ile muttakileri beyan buyurdu:

"O takva sahipleri ki onlar gabya (göremediklerine ve bilemediklerine) inanırlar..." (Bakara Sûresi 3. Âyet)

İman azalıp çoğalmaz. Zira iman, Resulullah'ın getirdiği şeylerin tümünü tasdiktir. Burada iman ve İslâm bir ve aynıdır.

Hak Teâla hazretleri:

- ***"Allah onların (mü'minlerin) imanlarını arttırır."*** buyurdu.

Bundan maksat itikadın, inanışın artmasıdır. Bir kimse imanının artmasını istese, Allah'ın buyurduğu şekilde imanın artması nasıl mümkün olur? diye sorsalar, cevabı şudur: İmanın azalması ve çoğalması kabil değildir. Onun kuvvetli ve zayıf olması mümkündür.

Bu itibarla, Resulullah'ın imanına nisbetle halkın imanı zayıftır. Onun imanı kuvvette kemâl derecesindedir. Asla yok olması düşünülemez. İmanın yok olmasından Allah'a sığınırız.

Nakledildiğine göre İman, Emân sözünden alınmıştır derler. Böylece hem iman edene, hem de Hak Teâla'ya mümin derler. Allah'a bu isim, mü'min kullarım ebedi olan azaptan emin kıldığı için verilmiştir. Bu şekilde iman, küfrün karşıtı olmuştur.

Küfür de dört şekilde bilinir:

1. İnkâri Küfür: Hak Teâla hazretlerini bilmez ve inanmaz.

2. Cuhûdî Küfür: Gönlü ile Allah'ı bilir fakat dili ile onu söylemez. Firavun'un küfrü gibi.

3. İnâdî Küfür: Allah'ı gönlü ile bilir, dili ile de söyler. Fakat inadından dine girmez. Ebû Talip'in küfrü gibi.

4. Nifâkî Küfür: Dili ile inandığını söyler fakat gönlü ile kabul etmez ve inanmaz.

Hz. Ömer şöyle dedi:

- Bir gün Rasûlullah ile beraber oturuyordum. Resul buyurdu ki:

- Hangi kimsenin imanı, çok garip imandır?

Ben:

- Meleklerin imanı, dedim.

Resul:

- Değil! Onlar, kendilerinin peygamber olduklarını bilirler, dedi.

Ben:

- Öyle ise ey Allah'ın Resûlü! Kimdir? dedim.

Resul:

- İman yönünden garip olan, beni görmediği halde bana inanan halktır. Onlar iman yönünden çok gariptirler, buyurdu.

Hak Teâla şöyle buyurdu:

"(O takva sahipleri ki) onlar gayba inanırlar, namazı dosdoğru kılarlar, kendilerine rızık olarak verdiğimizden de (Allah yolunda) harcarlar.) (Bakara Sûresi 3. Âyet)

İbadetin aslı ikidir: Biri bedenî ibadet, biri de malî ibadettir. Biri malla, biri de bedenle yapılır.

"(O takva sahipleri ki Habîbim) onlar sana indirilene de, senden evvel indirilenlere de inanırlar. Ahirette ise onlar şüphesiz bir inanç beslerler? (Bakara Sûresi 4. Âyet)

Yani onlar kıyamet gününe iman edip kesin olarak onu kabul ederler. Bunlar Cenneti elde etmişler ve Cehennemden kurtulmuşlardır. Cennette oturma imkânı ile de bekâya ermişlerdir.

Müminin vasıfları, eğer anladınsa şunlardır:

1- Allah'a inanmaktır.

2- Namaz kılmaktır.

3- Zekât vermektir.

4- Allah'ın kitaplarına inanmaktır.

5- Ahreti tereddütsüz kabul etmektir.

Şimdi inşallah, çok faydalı olsun diye bu ibadetleri açıklayalım. Rasulullah buyurdu:

- *"Kim kasten ve bilerek namazı terk ederse kâfir olmuştur."*

İmam Şafii:

- Kim bir vakit namazı bilerek terk ederse, onu köpek öldürür gibi öldürmek gerektir. Onun cezası budur, der.

Meşârık şerhinde Şeyh Ekmelü'd-Din de aynı görüşü ileri sürmüştür.

Bizim katımızda makbul görüş İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin görüşüdür. O:

- *"Kâfir olmaz, küfre yakın günah işler. Farıyyetini inkâr ederse kâfir olur"* der.

Hz. Ali dedi ki:

- Bir gün Resul şöyle buyurdu: Beş vakit namazın farzını, sünnetini ve adabını iyi yerine getirmek, onlara son derece uymak gerektir.

Ensardan bir şahıs:

- Ey Allah'ın Resûlü! Bize buyurduğun namaz, Onun kerameti, hürmeti ve sevabı nedir? Buyurun, işitelim, dedi.

Resul bunun üzerine şöyle buyurdu:

- Namaz Allah Teâla'nın hoşnutluğudur. Meleklerin sevgilisidir. Peygamberlerin sünnetidir. Ma'rifetin nurudur. İmanın aslıdır. Dua'nın kabul

olmasıdır. Amellerin en üstünüdür. Rızkın bereketidir. Tenin bedenin kuvvetidir. Canın ve ruhun nurudur. Ölüm meleği arasında şefaat edicidir. Kabirde çırağ ve ışıktır. Münker ve Nekire cevaptır. Kıyamet gününde üzerinde bir çadır ve gölgedir. Cennette başa taçtır. Cehennemde senin aranda perdedir. Sırattı geçmektir. Cennetin anahtarıdır. Kim kasden namazı terk etse ve farz olduğunu inkâr etse kâfir olur, dinden çıkar.

Şimdi, Allah'ı zikretmek gıdası, ölüm onun şarabı, Allah'a yakınlık huzuru, Kur'an bilgi kaynağı ve fikir sermayesi, gece (kulluk) pazarı, dünya ekeneği, kıyamet harman yeri ve ecir, dini davranışlarının meyvesi olan kimseye ne mutlu!

Necmüddin Daye, Tefsirinde şöyle nakleder:

- Namazın tümü, insanın ruhunun süfli alemden, dünya hırsından her türlü ilgiyi kesmeyi, ulvi ve yüce âleme çıkmayı ifade eder. Bütün insani, hayvani ve dünyevi mertebelerden kesilmektir.

Böylece ibadet kesin bilgisi olanındır. Ubudiyet kulluk şüphesiz Allah'ı görebilenin ve tereddütsüz Hakka ulaşabilenindir.

Araştırıcılar:

- *"Böylece Allah'ın zatına, nuruna müşahade etmek miraç oldu"* dediler.

Hak Teâla hazretleri insanoğlunu yaratınca namazı onlara farz kıldı ki o namazda Hak Teâla'ya münacat yakarış meydana gelmiş olsun.

Peygamberlere, mertebelerine göre müşahede, ilâhi hakikati görme imkânı verildi. Peygamberlerin efendisi Resulü Ekrem Efendimiz geldi ve üzerine yüce Allah'tan Kur'anı Kerim indi. Allah o kitabında Resul'e (***namazı kılınız***) buyurdu. Hak Teâla namazın vasfını beyan etti. Böyle olunca namaz mü'minlerin miracı ve Allah'a yakarma yeri oldu.

Bilmek gerektir ki, doğrusu, namazı cemaatle kılmak müekked (kuvvetli) sünnettir.

Resul buyurur:

- *"Cemaat hidayet yollarındandır. Ona uymayan yalnız ve münafıktır."*

Hele imamı âlim ve muttaki bir cemaat olursa Resul şöyle buyurur:

- Kim bir muttaki âlimin ardından namaz kılsa, Peygamber ardında namaz kılmış gibidir. Eğer terk ederse bidatçıdır. Yerleri ve göklerdeki ameller kadar amel işlese bile onun ameli merdûddur. Makbul değildir. Ona son zamanda korku vardır. Allah'a sığınmak gerekir.

Resulullah buyurdu:

- Cebrail bana: Ey Muhammed! Hak Teâla hazretleri sana selâm etti ve şöyle buyurdu, dedi.

- Kim cemaati terk ederse, cennetin kokusunu dahi duymaz. Dünya ve ahrette lânet edilmiştir. Kim, cemaati terk eden kimsenin yüzüne gülerek baksa Beyt-i Ma'mûru, Kâbe'yi yıkmış gibi ona günah vardır. Kim cemaatle namaz kılmayı severse, Hak Teâla hazretleri ona ölüm meleğini gönderince, peygamberlere gönderdiği gibi güzel ve yumuşaklıkla gönderir kabrini Cennet bahçelerinden bir bahçe yapar ve kabrine Cennetten iki kapı, pencere açar.

Resul:

- Kim namazı cemaatle kılarsa Allah Teâla ona bin şehit sevabı verir buyurdu.

Sahih hadistir:

- "Namazı cemaatle kılmak, yalnız başına kılmaktan yirmi yedi defa üstündür."

Resulullah şöyle buyurmuştur:

- Bir kimse namazda (*Allahü Ekber*) dese bütün günahlarından kurtulur. (*Eûzübillahimineşşeytanirracim. Bismillâhirrahmânirrahîm*) dese, gövdesindeki kıllar sayısınca, Allah ona sevap verir.

Fatiha Sûresini (*Elhamı*) okusa Kâbe'ye varmışçasına Allah ona sevap verir.

Rukûa varsa, binlerce altın sadaka vermiş gibi sevap verir.

(*Sübhâne Rabbiyelazîm*) dese, gökten inen kitaplar kadar eline sevap geçer.

(*Semiallâhü limen hamide*) dese, Hak Teâla ona rahmet nazarını çevirir.

Secdeye vardığında (*Sübhane Rabbiyel â'lâ*) dese, Hak Teâla ona insanlar ve cinler sayısında iyilik verir ve bütün günahlarını affeder.

Tehiyyata, selâm vermek için son oturuşta, belli zamanda otursa, Allah ona sabredenlerin sevabını verir.

Selâm verse, cennetten ona kapılar açarlar. Hangisinden dilerse girer.

Resulullah:

- Namazın başlangıcı Allah'ın hoşnutluğu, ortası Allah'ın rahmeti, sonu da Allah'ın affıdır buyurur.

Bizce namazın sonu efdaldir. Zira Allah'ın affında hoşnutluğu da bulunur. Bu acele etmeyen herkes için kolaydır.

Enes bin Malik Resulullah'tan şu rivayeti nakletmiştir:

- Resul buyurdu:

- Kim ikindi namazını cemaatle kılar ve mescide bir saat otursa, ilimden bir mesele öğrense, Hak Teâla o kimsenin bütün günahını affeder ve cennette ona bir şehir verir. O şehir bu dünyadan yedi kat büyüktür.

Resulullah buyurdu ki:

- Kim sabah namazını cemaatle kılarsa, Sırat köprüsünü yıldırım gibi geçer.

Kim öğle namazını cemaatle kılarsa, kabrinden yüzü tam ay gibi parlak kalkar.

Kim ikindi namazını cemaatle kılarsa ölümünden önce cennetteki yerini görür. Cennet taamını tadar. Şarabını içer ve ondan sonra ölür.

Kim akşam namazını cemaatle kılarsa, kabrinden kalkınca başı üstünde bir saf melek olur. O kimseyi alıp Cenabı Hakkın huzuruna çıkarırlar.

Kim yatsı namazını cemaatle kılarsa, kıyamet gününde Arş'ın gölgesi altında, peygamberler, şehitler ve Salihlerle beraber olur. Bir bir görüştürür.

Diğer bir görüşte ise durum şöyledir:

- Bir kimse sabah namazını cemaatle kılsa, ondan sonra güneş doğuncaya kadar mescide oturup zikretse, Hak Teâla ona Adn cennetinde yetmiş derece verir. Bir dereceden diğer dereceye mesafe, Yörük at koşması ile elli yıllık yoldur.

Kim öğle namazını cemaatle kılarsa, Hak Teâla ona Adn Cennetinde elli derece verir. Her bir derecenin arası yetmiş yıllık yoldur.

Kim ikindi namazını cemaatle kılarsa, Hak Teâla ona İsmail (A.S.)'ın çocuklarından sekiz kişi azad etmiş gibi sevap verir.

Kim akşam namazını cemaatle kılarsa, Hak Teâla ona makbul olmuş, Hacc sevabı verir.

Kim yatsı namazını cemaatle kılarsa, Hak Teâla ona kadre uğramış gibi sevap verir.

Ebû Saîd el-Hudrî, Rasûlullah'tan şu rivayeti nakletmiştir.

- Rasulullah buyurdu ki: Müezzin Hak Teâla hazretlerine çağırır, İman Allah'ın nurudur. Namazdaki rükünler Allah'ın sıfatlarıdır. Kur'an Allah'ın kelâmıdır. Müezzin Hak Teâla'ya çağırdığı zaman varın, Allah'ın nuruna girin. Allah'ın sıfatları üzerine olun. Allah'ın kelâmını öğrenin. Kim mescide yürüyerek giderse her adımına on hasenât, on iyilik verir. On günahı yok olur. Cennette on derece verilir. Kim cemaatle namaz kılmaya devam ederse, sıratı yıldırım gibi geçer. Yüzü tam olmuş ay gibi parlar. Her gün defterine şehitler sevabı yazılır. Kim hiç kimseyi incitmeden birinci safa varsa, Hak Teâla o kimseye müezzinlerin sevabını verir. Kimin itikadı bütün olarak hareket etse Hakka yakın olur.

Rasulullah buyurdu:

- Hak Teâla ve melekler ilk safta olanlara rahmet ve duada bulunurlar. Zinhâr cemaatle namaz kılmayı terk etmeyin. Doğrusu cemaatle namaz kılmak on bin kere yalnız kılmaktan yeğdir.

Ey İlâhî sırları, öğrenmek isteyen kimse! Derecelerden hangi derecenin üstün olduğunu, cennet mertebelerinden hangisinin daha iyi olduğunu bilip öğrendinse şimdi de Salih amele geldik.

Ebul-Leys şöyle dedi:

- Salih amel, iyi amel dört şeyle olur:

1. Niyet,

2. Faydalı ilim,

3. Takva (Allah'tan korkmak ve sakınmak),

4. İhlastır (Sırf ve samimiyetle Allah'a bağlanmak),

Şirk de (*Allah'a eş ve ortak tanıma*) üçtür:

1. Açık şirktir ki, o *küfür*dür.

2. Gizli şirktir ki o *günah işlemek*tir.

3. Daha gizli olan şirktir ki, o da, *riya*dır.

Rasulullah buyurdu:

- *"Riya, bütün amelleri bozar, altüst eder."*

Gene Resul:

- Riyâ yetmiş bölümdür. En aşağısı şirktir. Küçük şirkten de korkun! buyurmuştur.

- Ey Allah'ın Resulü! Küçük şirk nedir? diye sordular.

Resul:

Bir kimse halk için amelde bulunsa şirktir. Halk için de ameli terk etse riyadır, buyurdu.

Böylece riya, her türlü hali bozan ve amelleri yok eden bir durumdur.

İmam Fahri Razi, Tefsir-i Kebîrinde şöyle beyan etmiştir:

- Bir kimse ibadet ettiği zaman, ibadetinde sevap almayı düşünce veya cehennemden korktuğu için ibadet etse onun ibadeti doğru değildir. Çünkü ibadeti Tanrı Teâla'yı ta'zim ve yüceltmek için değildir ve niyetinde de ihlas yoktur.

Keşşafta, Hadiste ve İhya Kitabında şöyle denmiştir:

- Bir kimse büyük ve küçük günahlarına tövbe etmeden dönüp İbadet etse, şeriata uygun ve doğru namaz kılsa, farzı, borcunu ödemiştir. Fakat sevabı yoktur ve onun sevabı göklere çıkmaz. Allah katında makbul olmaz.

Dünyada tövbe nasip olursa, büyük ve küçük günahlar yarlığanır. Amma dünyada tövbe nasip olmayıp ahirete kalırsa ve ölürse Allah'ın isteğine kalmıştır. Dilerse affeder ve dilerse azap eder.

Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Sonra kimi dilerse onu yarlığar, kimi dilerse onu da azaplandırır. Allah her şeye hakkıyla kadirdir." (Bakara Sûresi, 284. Âyet)

Bir kişi büyük günahtan tövbe etse, küçük günahı ibadet etmekle yarlığanır.

Nitekim Rasulullah buyurur:

- Büyük günahlara tövbe etmekle bir Cuma'dan bir Cuma'ya Ramazan'dan Ramazan'a varıncaya kadar, bu aralıkta beş vakit namaz kılmak, küçük günahlara kefaret ve karşılık olur.

Bilmek gerekir ki, doğrusu Nasûh tövbesi etmek büyük ve küçük günah işleyince, bir daha o günahı işlememeye tövbe etmeye denir.

Böylece tövbe vaciptir, mutlaka gereklidir. Zira, büyük ve küçük günaha ikab ve ceza caizdir.

Nitekim Hak Teâla hazretleri buyurur:

"Küçük, büyük her şey (her günah) yazılıdır." (Kadir Sûresi 53. Âyet)

Kelâm bilginleri, Hz. Ali hazretlerinin rivayetinde "*kebâir*" büyük günah on ikidir dediler:

1- Hak Teâla hazretlerine şirk koşmak, eş ve benzer tanımak,

2- Haksız yere adam öldürmek,

3- Örtülü, namus ve iffetli kadınlara dil uzatmak,

4- Zina etmek,

5- Bir müslümanın, bir veya iki kâfirden kaçması,

6- Sihir, büyü yapmak,

7- Öksüz, yetim malı yemek,

8- Ana ve babasına asi olmak, karşı gelmek,

9- Mülhid olmak, sapık bir dine dönme,

10- Riba, faiz yemek,

11- İçki içmek,

12- Yalan yere ant içmektir.

Garip bir rivayette geldiğine göre Rasûlüllah büyük günahları beyan etmiştir.

Alâaddin Türkistâni onları şöylece bir araya toplamıştır:

1- Allah'a şirk koşmak,

2- Kan dökmek,

3- Ana-babaya karşı gelmek,

4- Riba, faiz yemek,

5- Yetim malı yemek,

6- Halka zulmetmek,

7- Gıymet etmek, bir kimseyi arkasından çekiştirmektir. Öyle ki, çekiştirdiği kimsenin işitmesi ve "*Sen bana sövmüşsün, sana ceza vermek gerektlidir*" demesi,

8- İlim tahsil etmemek, cahil kalmak,

9- Hak Teâla'nın azabından emin olmak,

10- Hak'tan ümidini kesmek,

11- Hak'tan korkmama,

12- Ahdine vefa etmemek, sözünde durmamak,

13- Mü'minler hainlik etmek,

14- Kâfirlerle dostluk kurmak,

15- Namazı terk etmek,

16- Orucu terk etmek,

17- Zekâtı terk etmek,

18- Tanıklığı bildiği halde, gizlemek ve yalan yere tanıklık etmek,

19- Okuduğunu unutmak,

20- Yalan yere and içmek, yemin etmek,

21- Gücü yettiği halde Kâbe'ye, Hacca gitmemek,

22- Halka, insana secde etmek, tapmak,

23- Cuma namazını terk etmek,

24- Hırsızlık etmek,

25- Zalim beylerin yalanına, doğru söylüyorsun demek,

26- Zina etmek,

27- Erkekle temas etmek veya kadınla ters ilişki yapmak,

28- Hayvanla birleşmek,

29- Hanımı hayz halinde iken bir araya gelmek,

30- Zar atmak, kumar oynamak,

31- Dünyayı aşırı şekilde sevmek,

32- Haram yemek,

33- İnsanları hor görmek,

34- Âlimleri ve dervişleri sevmemektir.

İşte bunların hepsi büyük günahtır.

Allah'a gönüllerini verenler:

- Büyük günah işleyene, sonu küfre vardığı için, korku vardır dediler. Sonu küfre varan büyük günahtan Allah'a sığınırız.

Ebû Talib-i Mekkî Kûtu'l-Kulûb adlı eserinde şöyle demiştir:

- Büyük günah on yedidir. Dördü gönüldedir:

1- Allah'a şirk koşmak,

2- Ma'siyet, isyan üzerinde bulunmak,

3- Allah'tan ümidini kesmek,

4- Allah'ın azabından emin olmak,

Dördü dildedir:

1- Yalan tanıklık etmek,

2- Namuslu kadınlara dil uzatmak, sövmek,

3- Yalan yere and içmek, yalan söylemek,

4- Sihir ve büyü yapmak,

Üçü karındadır:

1- İçki içmek,

2- Yetim malı yemek,

3- Riba, faiz yemek

İkisi tenasül uzvundadır:

1- Zina etmek,

2- Livâta, ters ilişki yapmaktır.

İkisi de ellerdedir:

1- Haksız yere insan öldürmek,

2- Hırsızlık yapmak,

İkisi de ayaklardadır:

1- Bir kimsenin bir veya iki kâfirden kaçması,

2- Ana-babaya asi olmak...

Resul buyurdu ki:

- Cebrail bana geldi ve Hak Teâla:

- ***"Şanım hakkı için, benim yanımda dünyayı sevmekten daha büyük günah yoktur"*** buyuruyor, dedi.

Nitekim Resul buyurur:

- *"Dünya sevgisi bütün hataların başıdır."*

Küçük günahlar ise şunlardır:

1- Yere bakmak, sinsi olmak,

2- İnsanların arkasından konuşmaktır. Bunun için dinde ilâhi ceza tatbik edilmez.

3- Halkla alay etmek,

4- İnsanlar hakkında kötü düşünmek,

5- Boş yere gülmek,

6- Karnı acıkmadan yemek yemek,

7- Yalan söylemek,

8- Cünüp olduğu halde mescide gidip oturmak,

9- İzinsiz, bir kimsenin evine bakmak,

10- Müslümanlardan birine kin tutup üç günden fazla küsmek,

11- Bir kötülüğe ve belâya, şikâyet ederek ağlamak,

12- Fasıklarla oturmak,

13- Mekruh vakitlerde namaz kılmak,

14- Mescide alış-veriş yapmak,

15- Çocukları ve delileri mescitte koymak,

16- Kaybolan malını mescitte aramak,

17- Mescide ve yol üstüne küçük su dökmek,

18- Ayakta su dökmek,

19- Avret yerini açıp göstermek,

20- Yedi yaşından sonra oğlu ve kızı ile aynı döşekte yatmak,

21- Cünüp iken Kur'an okumaktır. Daha bunlara benzer kötü sayılan şeyleri yapmak,

Resul:

- Bir daha yapmamaya azim ve niyetle, küçük günah; istiğfar etmekle, yarlığa dilemekle büyük günah ortadan kalkar, buyurdu.

Temiz ve nurlu din İslam'daki büyük-küçük günahları ve bunların hükümlerini öğrendinse; bundan sonra, amelinin batıl olmaması için, fetvalarla belirtilmiş küfrü gerektiren sözleri ve kelimeleri öğrenmek gerekir.

Şüphesiz, küfrü gerektiren söz ve davranışlar, insanın dinini ve yaptığı ibadetleri silip götürür.

Nitekim Hak Teâla şöyle buyurur:

"Eğer (Allah'a) ortak tanırsan, Celâlim hakkı için, (bütün) amel (ve hareketler)in boşa gider ve muhakkak hüsrana düşenlerden olursun." (Zümer Sûresi 65. Âyet)

Aynı zamanda boşamadan karısı boş olur. Eğer küfrü gerektiren sözü kadın söylerse o erkekten boş olur. Fakat kadını bu durumda, tekrar erkeğe zorla nikâhlamak gereklidir. Kendi isteğine bırakılırsa, her geçinmeyen kadın boş olayım diye, küfrü gerektiren sözü söyler ve boş olur. Böylece de dünya fesada uğrar, aile müessesesi yıkılır.

Şimdi bir kimse:

- Falan kimsenin malı bana helâldir! dese, fakat o kimse de o malı vermemiş olsa, sözü söyleyen kimsenin küfründen korkulur.

Bir kimse:

- Falanın kanı bana helâldir, dese kâfir olur.

Bir kimse haram yese, bir başkası ona:

- Allah'tan kork! dese, o kimse de:

- Korkmam! dese kâfir olur.

Bir kimse:

- Yahudiler Hıristiyanlardan hayırlıdır yahut Hıristiyanlardan Yahudiler hayırlıdır dese küfründen korkulur.

Bir kimse:

- Falan benden daha çok kâfirdir! dese kâfir olur. Bir kimse, isteyerek veya lâf olsun diye kâfir kıyafeti giyse, ona benzemeye özendiği için kâfir olur.

Bir kimse:

- Büyük ve küçük günahları işlemek helâldir! dese kâfir olur.

Bir kimse haram maldan sadaka verse, onunla iyilik etse ve bundan sevap umsa kâfir olur.

Bir kimse başka bir kimseye:

- Zekât ver! dese, o da: "*Hayır vermem, zira doğru değildir*" dese kâfir olur.

Bir kimse:

- Eğer şu işi yaparsam kâfir olayım! deyip de onu yapsa kâfir olur.

Bir kimse, yapmadığı bir işten dolayı:

- Allah bilir ki, ben bu işi yaptım! diye yalan yere Allah'ı şahit tutsa kâfir olur.

Bir kimse:

- Müslüman mıyım yoksa kâfir miyim, bilmiyorum; dese kâfir olur.

Bir kimse:

- Yahudi ve Hıristiyanların dinleri hâlen haktır! dese kâfir olur.

Bir kimse mü'mine:

- Benim yanımda kâfirle berabersin! dese kâfir olur.

- Bir kimse küfrü gerektiren sözü söylese, bir başkası da onu duyup gülse, her ikisi de kâfir olur.

Hulâsa-i fetvada şöyle denmiştir:

- Bir vaiz va'ında küfrü gerektiren söz söylese onu dinleyenler de o söze inansalar hepsi kâfir olur.

Bir kimse, kalben mümin olduğu halde, dili ile küfrü gerektiren söylese kâfir olur. Dinde gönlündeki iman ona fayda vermez.

Fetevây-ı Zahîriyye'de şöyle denilmiştir:

- Bir kimse Kur'an-ı horlasa, küçümsese ve ayağını Mus'adın üstüne koysa kâfir olur.

Bir kimse, kumar oynasa, içki içse veya zina etmek istese ve (*Bismillâh-Allah'ın adıyle*) dese kâfir olur.

Bir kimse:

- Hak Teâla namazı beş vakitten fazla emretse idi, ben kılmazdım! dese kâfir olur.

Bir kimse, sebepsiz yere bir âlime içinden kızsa ve onu sevmese kâfir olacağından korkulur.

Fetevây-ı Zahîriyye'de denilmiştir ki:

- Bir kimse içki içerken yüksek bir yere çıkıp va'z ediyormuş gibi yapsa ve vaizi maskaralığa alarak gülse, onu dinleyenler de gülseler hepsi kâfir olurlar.

Bir kimse:

- Dünya bana ilimden üstündür! dese kâfir olur.

Muhiyt'de şöyle kaydedilmiştir:

- Bir kimse, bir âlime veya muhterem bir kimseye sataşsa, inancını ve halini küçümsediği için, kâfir olur.

Fetevây-ı Zahiriyye'de:

- Bir kimse din âlimi olsa ve hanımı ona: "*Lânet sana*" dese kâfir olur, denilmiştir.

Bir kimse:

- Din âlimi, iman ve irfan ehli, kuzgundur, cahil ve karanlıktır! dese, imanından korku vardır.

Sözün kısası, ilmi, Kur'anı ve Ehl-i Kur'anı küçük görüp alaya alan kimse kâfir olur.

Cevâhir-i Fıkıhta şöyle denilmiştir:

- Bir kimse bir başkasına: "*İman nedir?*" dese, o da: "*Ben bilmem*" dese kâfir olur.

- Bir kimse bir başkasına: "*İman nedir?*" dese, "*Bana öğret de Müslüman olayım*" dese, o Müslüman da: "*Biraz bekle*" yahut "*Bir âlime git sor! O sana öğretsin*" dese kâfir olur.

Fakat bir kimse, bir kâfirin küfrüne razı olsa kâfir olmaz.

Nitekim Musa, Firavun'un küfrüne razı olmuş ve Allah'tan onun kâfir olarak ölmesini dilemiştir. Böylece küfrüne razı olduğu kimsenin küfrü kendine ait olmuş oluyor.

Bir Müslüman, bir müslümana kâfir dese, o Müslüman karşılık vermeyip sussa kâfir olur.

Ferevây-ı Kâdîhanda şöyle denilmektedir:

- Bir kimse: Hak Teâla bu halkı yarattı, ondan sonra katından sürdü dese kâfir olur.

Bir kimse benim yanıma müslümanla kâfir beraberdir, dese kâfir olur.

Bir kimse başka birine:

- "*Lâ ilâhe illellah – Allah'tan başka Tanrı yoktur) de!*" dese, O da: "*Dememem*" dese kâfir olur.

Bir kimse, birine:

- "Haram yeme!" dese, o da "Şimdi haram yemeyen bir kimse getir" yahut: "Helâl yiyen birini getir" dese kâfir olacağından korkulur.

Bir kimse bir başkasına:

- "Gel! Dine gidelim" dese, o da: "Ben gitmem, Kadıdan insan getirsen bile" dese, dini hafife aldığı için kâfir olur.

Eğer: "Gel! Kadıya gidelim" deyip de o kimse gitmese kâfir olmaz. Çünkü şeriata değil kadıya çağırmıştır.

Bir kimse:

- "Mescitle meyhane, küfürle iman aynı şeydir" dese kâfir olur.

Bir kimse:

- "Bu zaman küfür zamanıdır, din ortadan kaldırılmıştır" dese kâfir olur.

Bir kimse, bir başkasına:

- "Dünyayı bırak, ahirete eriş" dese o da: "Ben parayı veresiye vermem" dese kâfir olur.

Bir kimse:

- "Hakikat ilmi şeriat ilminden üstündür. Şeriat ilminde marifet yoktur" dese kâfir olur.

Sözün kısası bir kimse:

- Cünüpken yıkanmayı, abdest almayı, namazı, orucu, zekâtı, haccı, Cuma namazını, cemaati ezanı, kameti, Allah yolunda savaşı, cenaze namazını, bayram namazını, iyiliği tavsiye ve kötülükten men etmeyi, vatanını ziyareti, ana babaya itaat etmeyi, kıyametten önce Deccal'ın çıkmasını, Dâbbetülarz adlı varlığın çıkmasını, Ye'cûc ve Me'cûc'u, İsa'nın gökten yere inmesini ve kıyamete yakın güneşin batıdan doğmasını inkâr etse kâfir olur. Bütün bunlardan Allah'a sığınırız.

Şeyhülislâm Bedrür Reşid şöyle demiştir:

- Gönlü perdeli olan bir kimse fesadla meşgul olur. Dili de gönlüne uyar. Diğer organları da fesad ve kötülükle meşgul olur. Böyle olunca şeytan o kimsenin imanına kasdeder ve dilinden küfrü gerektiren sözün çıkmasına sebep olur. Böylece değerli ömrünün emeli, yaptığı bütün dini davranışları yok olur, gider.

Bütün bu anlattıklarım, muteber fetva kitaplarında mevcuttur. Fetva verenler onları delillerle beyan etmişlerdir.

Ben derviş Ahmed Bican, Müslümanlar öğrensinler de sakınsınlar diye onları bir araya topladım.

- *"Ey iman edenler! Hepiniz Allah'a tövbe ediniz. Allah'a dönünüz. Umulur ki, böylece kurtuluşa erenlerden olursunuz"* buyrulmuştur.

Hak Teâla hazretleri şöyle buyurur:

"O, hangimizin daha güzel amel (ve hareket) de bulunacağını imtihan etmek için ölümü de, dirimi de takdir eden ve yaratandır." (Mülk Sûresi: 2. Âyet)

Rasûlullah şöyle buyurmuştur:

- *Kimin aklı ve ameli güzel ve sağlam olursa, Allah'ın haram ettiklerinden kaçınır ve O'na itaat etmeye gayret eder.*

Hak Teâla'nın ***"Allah, ölümü ve dirimi yarattı"*** buyurması, ölümü ağzı, gözleri ve ayakları kara, kendi ak koç şeklinde yarattı. Kimin yanından

geçse ve kime onun kokusu dokunsa ölür demektir. Hayatı da bir at suretinde yarattı, kime kokusu dokunursa hayat bulur, demektir.

Kevâşi tefsirinde:

- Ölümden maksat cehâlet, hayattan maksat da ilimdir, şeklinde yorum yapılmıştır.

Bazıları:

- Ölümden maksat ayrılık, hayatta maksat buluşmak, bir arada olmaktır, demişlerdir.

Kimileri de:

- Ölümden maksat dünya, hayattan maksat Ahirettir demektedirler.

Kaşânî Tefsirinde:

- Ölümden maksat, gönlün Allah'tan başkasını sevmesidir. Hayattan maksat da gönlün Allah'ı sevmesidir, der.

Bazıları:

- Ölümden maksat küfür, hayattan maksat da imandır demişlerdir.

Ölüm neden önce zikredilmiştir? diye sorulacak olursa, cevabı şudur:

- Ölüm, hayattan öncedir.

Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Halbuki siz ölüler iken (henüz babalarınızın sulbünde bir nutfe iken, annelerinizin rahminde, sonra da dünyada sizi) o diriltti." (Bakara Sûresi, 28. Âyet)

Yani siz ölü idiniz, Hak Teâla sizi diri kıldı.

Cuma İle İlgili Bölüm

Allah Teâla buyurdu:

"Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrıldığı(nız) zaman hemen Allah'ı zikr etmeye gidin. Alışverişi bırakın. Bu, bilirseniz, sizin için daha hayırlıdır." (Cum'a Sûresi 9. Âyet)

Hz. Câbir, Resul'den şu rivayeti nakletmiştir:

- *"Rasulullah buyurdu: Ey Âdem oğulları! Ölmeden tövbe edin. Allah size kıyamete kadar cumayı farz kıldı. Kim, benim zamanımda ve benden sonra, cumayı terk ederse Allah onun hayatına ve malına tövbe etmeyince bereket vermez.*

"Şüphesiz ki, O tövbeleri çok kabul edendir." (Nasr Sûresi 3. Âyet)

Rasulullah buyurdu:

- Cumada ve cemaatte hazır olmak sizin üzerinize olsun. Zira bunlar kötülükleri giderir, bereketi getirir, cehennemden kurtarır ve derecelere eriştirir.

Boy abdesti almak, yıkanmak ve güzel koku sürmek, cumanın sünnetlerindir.

Selmân-ı Fârisi Rasulüllah'dan şu rivayeti nakletti:

- Resul buyurdu: Kim Cuma günü yıkanarak güzel kokular sürünse, sonra da yaya mescide varsa, imama yakın otursa ve hutbe dinlese Allah onun her adımına bir yıl oruç tutup geceleri ibadet etmişçesine sevap verir. Bir rivayette yirmi yıl oruç tutmuşçasına ecir vardır, denilmiştir.

Resulullah buyurdu:

- Cuma günü, günlerin efendisidir. Allah insanlarının haccıdır. Saadet günüdür. Vuslat, kavuşma günüdür. Allah Hz. Âdem'i ve Hz. Havva'yı Cuma günü yarattı. Nikâh günüdür. Hz. Âdem ile Havva o gün nikâh oldu. Hz. Süleyman ile Belkıs Cuma günü nikâh oldu. Hz. Musa ile Hz. Safirâ Rasulullah ile Hz. Hatice Cuma günü nikâhlandılar.

Âdem dünyaya Cuma günü geldi. Cennete Cuma günü girdi ve Cuma günü cennetten çıktı. Kıyamet günü Cuma günüdür. Hak Teâla'yı müminler Cuma günü görürler. Cuma günü altı yüz bin kişi cehennemden çıkarılır. Cuma günü ölen, şehit sevabını alır ve kabirde emin olur.

Resulullah buyurdu:

- Bir kimse Cuma günü ölse melekler gelip caminin kapısına otururlar. Ellerinde gümüşten sayfalar ve altından kalemler vardır. İlk ve son geleni yazarlar.

Âlimler:

- Hatip hutbe okurken dünya kelâmı etmek, konuşmak haramdır, demiştir.

Resulullah buyurdu:

- Kim Cuma namazını kılarsa ona yüz şehit sevabı vardır.

Muaz bin Cebel, Peygamber'den şu rivayeti nakletmiştir:

- Resulullah bir gün Ashab-ı Güzin'e şöyle buyurdu: Hak Teâla hazretleri arşın altında, yeşil zebercedden ve kızıl bir yakut direk üzerinde

bir şehir yarattı. O şehrin yedi yüz şerefesi vardır. Kıyamet koptuğu aman onlardan birine Cebrail çıkar ve şöyle seslenir:

- Ey Muhammed ümmeti: Hak Teâla hazretleri size selâm söyler, size cenneti ve Rıdvânı müjdeler.

Ashab:

- Ey Allah'ın Resulü! Bunlar, bu mertebeler kimlerindir? diye sordular.

Peygamber buyurdu:

- Başkalarına selâm veren, açları doyuran, güzel muamele eden, halk uyurken namaz kılan ki o dört yüz şehidin namazını kılmıştır, ümmetimi konuklayan ve Cuma gecesi yahut Cuma günü Tevrat'ı, Zebur'u, İncil'i ve Kur'anı okuyanındır.

Hz. Muaz bin Cebel ayağa kalkıp:

- Ey Allah'ın Resulü! Bunlara kimin gücü yeter! dedi.

Resulullah buyurdu:

- Kim Cuma günü yedi kişiye selâm verse, bütün insanlara selâm vermiş gibi sevabı vardır. Kim Cuma günü üç kişiyi konuklasa bütün halkı konuklamış gibi sevap alır. Cuma günü bir kimseye nasılsın? diye hatırını sorsa, bütün insanlara güzel söz söylemiş gibi sevabı vardır. Bir kimse Cuma gecesi cemaatle namaz kılsa, halk uyurken o namaz kılmış gibi sevap vardır. Kim Cuma günü:

- *"Ey Allah'ım! Beni ve mümin kadın ve erkekleri yarlığa"* dese dört yüz şehid namazını kılmış gibi sevap vardır.

Kim Cuma günü çocuklarına bir şey verse benim bütün ümmetimi konuklamışçasına sevap vardır.

Kim, Cuma günü Fatiha, Kul Eûzü bi Rabbinnas, Kul Eûzü bi Rabbilfelak ve Kulhüvellahü Ehâd suresini okusa Tevrat'ı, Zebûr'u, İncil'i ve Kur'an'ı okumuşçasına sevap vardır.

Müfessirlerden Sa'lebî dedi ki:

- Resulullah şöyle buyurdu: Kim Cuma günü namazdan çıkınca cana yüz kere salâvat getirse, yüz sene ibadet etmişçesine sevap vardır.

Resulullah buyurdu:

- Miraç gecesi yüce arşın ayağında yedi şehir gördüm. Her birinin büyüklüğü ve dünya kadardır. Birinin içi meleklerle dopdoludur. Tesbih ve takdis ederler ve *"Ey Rabbim! Cemaate gidenler ve Cuma günü yıkananları yarlığa"* diye niyazda bulunurlardı.

Resulullah buyurdu:

- Bir kimse Cuma gecesi iki rekât namaz kılsa, ilk rekâtta Fatiha ve Kulyâ Sûresini, ikinci rekâtta Fatiha ve İzâcae (Nasr) Sûresini okursa Allah o kimseye beş şey verir:

1. Allah'ın gönderdiği bütün kitapları okumuş gibi sevap verir.
2. Seksen yıl ibadet etmiş gibi sevap verir.
3. Cennette, bedenindeki kıllar sayısınca şehirler verir.
4. Ölse şehid olur.
5. Allah bütün günahlarını, hesapsız yarlığa ve cennete koyar.

Perşembe günü yere yetmiş bin melek iner. Cuma günü yedi yüz bin melek iner. Hepsi, İmanı olanlara yarlığama ve iyilikle müjdede bulunurlar.

Resul buyurdu:

- Kim Cuma günü öğle ile ikindi arasında iki rekât namaz kılsa, ilk rekâtta bir Fatiha bir Ayetel-kürsî (*Allahulâ*) ve yirmi beş kere Kuleûzu bi Rabbil-felâk suresini okursa; ikinci rekâtta, bir Fatiha, bir Kulhüvellâhü ve yirmi beş kere Kuleûzu bi Rabbinnâs Sûresini okursa ve namazdan çıkınca elli kere (*La Havle ve lâ kuvvete illâ billahilaliyyilazim – Şanı yüce ve ulu olan Allah'tan başka kuvvet ve kudret yoktur*) dese Allah'ı rüyasında görür.

Rasulullah buyurdu:

- Bir kimse Cuma gecesi iki rekât namaz kılsa ve her bir rekâtında bir Fatiha, bir Ayetelkürsî ve on beş kere Kulhüvellâhü Ehad suresini okusa, namazdan çıkınca bin kere salâvat getirse, o gece beni rüyasında görür.

Bir kimse Cuma namazını kılmasa Hak Teâla o kimseye on beş çeşit belâ verir:

Altısı dünyada, üçü ölüm vaktinde, üçü kabirde ve üçü de kıyamet gününde olur.

Dünyada olan altısı şunlardır:

1. Allah, o kimsenin rızkının bereketini alıp götürür.
2. Ömrünün bereketini götürür.
3. Yüzünden Salihlerin, iyi insan olmanın nişanını alır.
4. İslâm'dan nasibini keser.
5. Her türlü amelinin sevabı kabul olmaz.
6. Duası kabul olmaz, yüzüne vurulur.

Ölüm anında olanlar şunlardır:

1. Halkın içinde horluk ile ölür.

2. Getirilen sonsuz yemekleri yese doymaz.

3. Tokluk içinde açlık ile ölür.

Kabirde olanlar şunlardır:

1. Kabri karanlıktır, aydınlığı olmaz.

2. Kabri dar olur ve kemiklerini birbirine geçirir.

3. Bir melek, kıyamete kadar azap eder.

Kıyamette olanlar şunlardır:

1. Bir melek onu yüzü üstüne sürükleyerek cehenneme getirir.

2. Hesabı uzun olur.

3. Allah ona rahmetini vermez.

Resulullah buyurdu:

- Kim sabah namazını cemaatle kılsa, bin kere Âdem ile Hacc etmiş kadar sevap vardır.

Kim öğle namazını cemaatle kılsa, iki bin kere İbrahim ile Hac etmiş kadar sevap vardır.

Kim ikindi namazını cemaatle kılsa, üç bin kere Yunus ile Hac etmiş gibidir.

Kim akşam namazını cemaatle kılsa, dört bin kere Musa ile hac etmiş gibidir.

Resulullah yine buyurdu:

- Cuma günü ikindi ile akşam arasında gün kavuşuncaya kadar bir saat vardır ki, o saatte hacetler, dilekler kabul edilir.

Resulullah buyurdu:

- Kim mazeretsiz, özürsüz Cuma'yı terk ederse münafıktır, iki yüzlüdür.

Gece ibadet etmek, namaz kılmak, ibadetlerin en üstünüdür.

Resulullah buyurdu:

- Farz namazlardan sonra fazileti üstün olan namaz gece kalkıp ibadet etmektir. Kim gece namazı kılarsa gündüz yüzünün nuru parlar.

Resul buyurdu:

- Kim sabah namazını kasten terk etse iman ondan bıkar. Öğle namazını terk etse Kur'an ondan bıkar. Öğle ve ikindi namazını terk etse

Peygamberler ve Resuller ondan bıkar. Akşam namazını terk ederse melekler ondan bezer. Yatsı namazını terk etse Rahman ondan bıkar ve:

- Sen benden bıkarsan ben de senden bıkarım, buyurur.

Şimdi, abdest alınca organlarını su ile arttığı gibi içini tövbe ile arıtması, gereklidir.

Mescide varınca Kâbe'yi iki kaşı arasında saymalı. Cenneti sağ yanında, cehennemi sol yanında bilmeli. Ölüm meleği Azraili ensesinde bilmeli. Hak Teâla'yı şekilsiz karşısında bilmeli. Azamet ile tekbir edip el bağlamalı. Korku ile doğrularak ve heybet ile Kur'an okumalı. Tazarru ile rukû etmeli. Hüzün ile Tehiyyat-ı okuyup, şükr ile selâm vermeli. Ümitle yalvarmalı. Allah kereminden kabul edip ümid beslemeli. Allah böyle kimseleri hesap ve azapsız cennete koyar.

Allah'ım! Muhammed Mustafa hazretlerinin hürmeti için bize de onlardan eyle.

Mescidlerle İlgili Bölüm

Allah Teâla buyurdu:

"Allah'ın Mescidlerini ancak Allah'a ve ahiret gününe iman eden, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başkasından korkmayan kimseler imâr eder." (Tevbe Sûresi 18. Âyet)

Enes, Resûlullah'tan şu hadisi nakletmiştir:

- Resulullah buyurdu: Mescidi imar edenler Allan insanıdır.

Hak Teâla hazretleri buyurdu:

- "Yeryüzünde, benim evlerim Mescidlerdir. Onu yapanlar ziyaret edenlerdir."

İbni Abbas, Resul'den şu rivayeti nakletmiştir:

- Resulullah buyurdu: Kim helâl maldan mescid yaptırsa, Hak Teâla o kimseye cennette altundan, gümüşten, inciden ve yakuttan bin şehir verir. Her şehir içinde bir ev vardır. Her evin içinde kırk bin ev vardır. Her evin içinde bir taht bulunur. O tahtın üzerinde bir iri gözlü huri oturur. Her evin içinde kırk bin çanak vardır. Her çanağın içinde bir çeşit yemek vardır. Hak Teâla o kimseye o kadar kuvvet verir ki, o hurilere, yemeklere ve şaraplara kuvveti erişir.

Kim yedi gün mescide kandil yaksa, Hak Teâla ona cehennemin kapısını haram eder. Kabrini nur ile aydınlatır. Kıyamet günü o nur ile yürür.

Zekât İle İlgili Bölüm

Hak Teâla buyurdu:

"Halbuki onlar Allah'a, Onun dininde ihlâs (ve samimiyet) erbabı ile muvahhid olarak, ibadet etmelerinden, namazı dosdoğru kılmalarından, zekâtı vermelerinden başkasıyla emrolunmamışlardı. En doğru din de bu idi." (Beyyine Sûresi 5. Âyet)

Rasûlullah buyurdu:

- Kim altın ve gümüş toplasa ve onun zekâtını vermese, yarın kıyamet gününde o altını ve gümüşü tahta gibi yaparlar, onların gövdesine yapıştırırlar ve onunla azap ederler.

Resulullah şöyle buyurmuştur:

- Hak Teâla zekâtını vermedikçe zengin kimsenin imanını kabul etmez. Zekât vermek günahları giderir.

Gene nakledildiğine göre Resul şöyle buyurmuştur:

- Altı bölük kimse cehenneme lâyıktır:

1. Rüşvet yiyen devlet vazifesi,
2. Âlimleri ve fakirleri horlayanlar,
3. Zalim beyler,
4. Hasedçi âlim,
5. Halinden şikâyet eden derviş,
6. Zekâtı vermeyen tüccar.

Resulullah:

- *Size halkın kötüsünü haber vereyim mi?* buyurdu.

Ashab:

- Evet, ver! dediler.

Rasulullah:

- Halkın kötüsü, Allah için bir şey istendiğinde vermeyendir.

Allah Teâla buyurdu:

"Kendinizi tehlikeye atmayın." (Bakara Sûresi 195. Âyet)

Hz. Mukatil şöyle dedi:

- Elleriniz ile mallarınızı tutmayın. Yani sadaka verin yoksa helâk olursunuz, demektir.

Zekât şu kimselere farzdır:

1. Bâliğ, ergin olanlara,

2. Hür, azaldı olanlara,

3. Uslu, akıllı olanlara.

İki yüz dirhemden beş dirhemini vermek gerektir. Bu gümüştür. Gerekli ihtiyaçlarından fazla ise bu miktarın, kırk dirhemde bir dirhemi verilmelidir.

Altın yirmi miskal olmayınca zekât verilmez. Yirmi miskalde yarım miskal altın zekât verilir.

Satış için olan ticaret malı kumaştan, üzerinden bir yıl geçtikten sonra, zekât vermek gerektir. Binek hayvanlara ve koşullara zekât yoktur. Deve, sığır ve koyunun zekâtları malûmdur. Zekât vermek gerektir.

Eğer bir kimse namaz kılsa fakat zekât vermese kabul edilmez. Zekât verse, namaz kılmasa zekâtı kabul edilmez.

Oruçla İlgili Bölüm

Allah Teâla buyurdu ki:

"(O sayılı günler) Ramazan ayıdır ki, Kur'an onda (Kadir gecesinde) Levh-i mahfûzdan Semâ-i Dünya'ya indirilmiştir." (Bakara Sûresi 185. Âyet)

Zemahşerî şöyle demiştir:

- (Ramad) yanmış taşa derler. Böylece bu aya Ramazan denildi. Zira o zaman sıcak mevsime gelmiştir. Çok sıcakta oruç tutarlar idi. o günde sıcaktan taşlar yanardı.

Hz. Enes Resul'den şöyle bir rivayet nakletmiştir:

- Rasulullah: Bu aya niçin Ramazan denildiğini bilir misiniz? diye sordu. Ashab:

- Allah ve Resulü bilir, dediler.

Resul:

- O ayda Hak Teâla oruç tutan kimsenin günahını yaktığı için Ramazan denilmiştir, buyurdu.

Müfessirler:

- Hak Teâla hazretleri Ramazanı geçmiş bütün ümmetlere arz etti. Fakat onlardan hiçbiri tutmadı. Ramazan bu hayırlı ümmete nasip oldu, derler.

Ebu Zer, Resul'den şu rivayeti nakleder:

Resul buyurdu ki: İbrahim'in suhufu (*ona inen ilahî sayfalar*) Ramazanın üçüncü gecesinde nazil oldu.

Tevrat, Musa'ya Ramazan'ın altıncı gecesinde indi.

İncil, İsa'ya Ramazanın on üçüncü gecesinde nazil oldu. Zebur, Davud'a Ramazan'ın on sekizinci gecesinde indi. Kur'anı Kerim Hz. Muhammed Mustafa'ya Ramazanın yirmi yedinci gecesinde nazil oldu. Bazılarına göre Kadir gecesi de, yirmi yedinci gecede indi.

Ebu Hureyre Resul'den şu hadisi nakleder:

- Resulullah buyurdu ki: Ramazanın ilk gecesi olunca melekler Şeytanı ve Cinleri bağlarlar, cehennemin kapısını kilitlerler ve cennetin kapısını açarlar. Bir melek:

- Hayır işleyenler gelsin, şer işleyenler gitsinler diye seslenir. Hak Teâla hazretlerinin bu ayda cehennem ateşinden kurtulan kulları vardır. Ramazan ayı çıkıncaya kadar böyle derler.

İbni Mesûd şu hadisi nakleder:

- Resulullah buyurdu ki: Eğer kullar Ramazan'daki yücelikleri bilseler idi, Hak Teâla'dan her gün Ramazan olmasını dilerlerdi.

Ashab:

- Ey Allah'ın Resulü! Onun kemali ve yüceliği nedir, diye sordular.

Resul:

- Ramazan insanı bir yıldan diğer bir yıla varıncaya kadar tezyin eder, arıtıp süsler.

Ramazanın ilk gecesi olunca Arş'ın altından bir yel eser ve cennetteki bütün yaprakları sallar. Huriler ona bakarlar ve:

- Ey Rabbim! Bizi bu ayda oruç tutan kullarına eş yap derler. Ramazan'da oruç tutanlardan Allah'ın kendilerine bir Huri vermediği bir kimse yoktur. Ahirette o Huri ile müşerref olur. Her Hurinin üzerinde değişik renkli yetmiş adet süslü elbise bulunur. Her Hurisinin kızıl yakuttan bir tahtı vardır. Her tahtın üzerinde, içi istebraktan, dışı nurdan yetmiş döşek bulunur.

Kıyamet günü Ramazan ayı güzel bir şekilde Allah'ın huzuruna gelip secde edecektir.

Hak Teâla ona:

- Kimde hakkın varsa dileğini söyle, buyurur:

Ramazan ayı:

- Ey Rabbim! Vekâr tacını dilerim, der.

Hak Teâla ona bir taç giydirir. Ondan sonra yetmiş bin büyük günah işleyene şefaat eder. Sonra da herkese bin Huri verirler.

Ondan sonra Hak Teâla:

- Daha başka ne dilersin, buyurur.

Ramazan:

- Beni Resul'e komşu eyle, der. Allah Teâla onu Firdevs Cennetine indirir ve:

Dile benden ne dilersen, buyurur.

Ramazan ayı:

- Ey Rabbim! Benim dileğimi yerine getirdin. Hani oruç tutanların sevabı, der.

Hak Teâla oruç tutanlara, sabrettiklerinden dolayı, kızıl yakuttan ve yeşil zebercetten bir şehir verir. Nitekim şöyle buyurmuştur:

"Ancak sabredenlere ecirleri hesapsız ödenecektir." (Zümer Sûresi 10. Âyet)

Ramazanın adabındandır ki, bu ayda:

Yalan söylenmez, günah işlenmez, halk horlanmaz, yalan yere yemin edilmez, haram yenmez ve harama bakılmaz.

Ebu Hureyre şöyle demiştir:

- Ramazanın ilk gecesi olunca Allah kullarını gözetir ve onlara azap etmez.

Ramazanın her günü için Cenab-ı Hak cehennemden bin kulu azad eder. Ramazanın yirmi dokuzuncu gecesi olunca, Ramazan boyunca ne kadar kul azad etmişse o kadar kul azad eder.

Bayram gecesi olunca, melekler Hak Teâla'ya varırlar. Hak Teâla onlara:

- Yarın onların bayramıdır. Sevapları ne kadardır? buyurur:

Melekler:

- Ya Rabbi! Onların mükâfatı onlara verildi, derler.

Hak Teâla da:

- Dört kişi hariç onları yarlığadığıma şahid olun, buyurur. ***Dört kişi şunlardır:***

1. İçki içip tövbe etmeyenler.

2. Ana-babasına asi olanlar.

3. Hısımlarını terk edenler.

4. Kin tutanlar.

Fitre gecesi olunca Hak Teâla her şehre ve beldeye melekler gönderir. O melekler yere inerler ve:

- Ey Muhammed ümmeti! Hak Teâla hazretlerinin konukluğuna çıkın. Size armağan verecek ve günahlarınızı affedecek.

Müminler namaza gittiklerinde Hak Teâla meleklere:

- ***Şahit olun! Ben onları yarlığadım***, buyurur.

Hak Teâla Kur'anda buyurdu:

"Ey iman edenler! Sizden evvelki (ümmet)lere yazıldığı gibi sizin üzerinize de oruç yazıldı (farz edildi). Ta ki korunasınız." (Bakara Sûresi 183. Âyet)

Rasulullah buyurdu ki:

- Hak Teâla benim ümmetime otuz gün oruç tutmayı emretti. Diğer ümmetlere daha çok veya daha az emretti. Zira Âdem, cennette buğday yedi ve o buğday karnında otuz gün kaldı. Hak Teâla bana ve ümmetime gündüz oruç tutmayı ve gece yemeyi – ilâhi fazlından olmak üzere – böylece farz eyledi.

Peygamber, Hak Teâla'nın şöyle buyurduğunu beyan etmiştir.

- ***"Oruç benim içindir ve onun karşılığını ben vereceğim."***

Âlimler buradaki özelliğin ne olduğunu sormuşlardır: Cevabı şudur: Diğer ibadet ve amellere hilafına oruca gösteriş giremez.

Oruç tutmak ilahi sırdan olduğu için onun karşılığının ne olduğunu ancak Allah bilir. Ona yakın melekler dahi bilmezler. Araştırıcıların her biri onu, kendi görüşüne göre anlamışlardır. Doğrusunu ve ne olduğunu Allah bilir.

Rasulullah şöyle buyurmuştur:

- Oruç ve Kur'an yarın kıyamet gününde kullara şefaat ederler.

Oruç:

- Ey Rabbim! O kulu ben gündüz yemekten ve her türlü arzulardan alıkoydum. O kimseye şefaat etmeme izin ver, der.

Kur'an-ı Kerim:

- Ey Rabbim. Ben o kimseyi geceleyin uyumaktan alıkoydum. O Kur'an okur idi. İzin ver ona şefaat edeyim, der.

Hak Teâla hazretleri izin verir, şefaat ederler.

Resul buyurdu:

- Nuh her gün oruç tutar, yalnız Bayram günü yerdi.

Davud bir gün yer, bir gün tutardı. İsa gündüz oruç tutar, gece ibadet edip uyumazdı. Hz. İbrahim her ay üç gün oruç tutardı. Muhammed Mustafa Pazartesi günü oruç tutardı. Ayrıca Eyyâm-ı Bîyz, her ayın 13,14 ve 15. günleri oruç tutardı.

Kim ayda üç gün Eyyâm-ı Bîyz'de oruç tutarsa, bir yıl oruç tutmuş gibi sevap vardır.

Hz. Enes Resul'den nakleder:

- Resulullah buyurdu: Hak Teâla Ramazan ayını üstün yarattı. Kim o ayda bir lira sadaka verse, Hak Teâla ona bütün halka sadaka vermiş gibi sevap verir. Kim Ramazan ayında bir rekât namaz kılsa diğer ayda yüz bin rekât namaz kılmış gibi sevap verir. Bir kimse bir çıplağa bir elbise giydirse Hak Teâla o kimseye yedi yüz süslü Cennet elbisesi giydirir. O günde ki, herkes orada çıplaktır. Kim Ramazanda bir köle azad etse, yedi yüz köle azad eylemiş gibidir.

Ramazan evveli Rahmet, ortası mağfiret sonu da Cehennemden kurtulmaktır.

Ebu Bekr-i Sıddîk dedi ki:

- Kim Ramazanda bir gün bir gece ibadet için bir yere kapansa (itikafa girse) bütün günahlarından kurtulur. Ramazanda itikafa girmek, bir saat bile olsa, sünnettir.

Kadir Gecesi İle İlgili Bölüm

Bilindiği gibi Kadir gecesi ekseri senelerde, Ramazanın yirmi yedinci gecesinde bulunur.

Hak Teâla buyurdu:

"Gerçek, biz onu (Kur'anı) Kadir Gecesinde indirdik. Kadir gecesinin (şerefini) sana bildiren nedir? Kadir Gecesi bin aydan hayırlıdır. Ona melekler ve Ruh, Rableinin izni ile her bir iş için iner de iner. O (gece) tan yeri ağarıncaya kadar bir selâmdır." (Kadr Sûresi 1-5. Âyet)

Kadir gecesi demek, bütün işlerin takdir edildiği, yazıldığı gecedir.

Nitekim Hak Teâla buyurur:

"(O, bir gecedir ki) her hikmetli iş, nezdimizden sadır olan bir emirle, o zaman ayrılır." (Duhân Sûresi 4. Ayet)

Bazıları:

- Bu geceye, diğer gecelere nispetle şerefli bir gece olduğu için, Kadir gecesi denilmiştir, dediler.

Resul buyurdu:

- İsrail oğullarında bir ay ibadet etmeyince bir kimseye âbid demezlerdi.

Ashab üzüldüler ve bunu kim yapabilir? dediler. Bunun üzerine Hak Teâla (*İnnâ Enzelnâhü*) suresini gönderip onun kadrini bilirdi. Bu şekilde Hak Teâla Muhammed ümmetine o bin aydan hayırlısını verdi. O gecede melekler ve Rûh iner. Burada Rûh'dan maksat Cebrail'dir. Bazıları da:

- Rûh bir yaratıktır, o gece iner, melekler onu görürler dediler.

Ancak: *"Rablerinin izni ile her bir iş için... O gece tan yeri ağarıncaya kadar bir selâmdır."*

Her bir emirden murad, işler ve amellerdir ki, kullar üzerine bir şeyden bir şeye takdir olur. Selâm demek, melekler o gecede müminlere uğrarlar, selâm verirler.

Peygamberlerin efendisi Resul, buyurdu:

- Kim Kadir suresini okusa, Ramazan ayında oruç tutmuş ve kadir gecesini ihya etmiş gibi Allah sevap verir.

Begavî Tefsirinde şöyle der:

- Hak Teâla Kadir gecesini Muhammed ümmetine, bütün Ramazanda ibadet için gayret göstersinler ve Kadir gecesini bulmak için alâka duysunlar diye, gizlemiştir. Nitekim:

Dualar Cuma günü bir saatte kabul edilir. O saati, sabahtan akşama kadar ibadetle meşgul olsunlar diye Allah insanlara gizledi.

Salât-ı Custâ denilen orta namazı, namazların içinde, bütün namazlarını kılsalar diye gizledi.

Kur'an'daki İsm-i A'zam bütün Kur'anı okusunlar diye gizledi.

Rızasını ibadetler içinde, bütün ibadetleri yapmaları için gizledi.

Kıyamet gününü, bütün günleri ibadetle geçirsinler diye, gizledi.

Bütün halka hürmet etsinler diye, Velilerini halk içinde gizledi.

Ebu Hureyre şu rivayeti nakleder:

- Resul, buyurdu: Kadir gecesi olunca, Sidretü'l-Müntehâ'da oturan meleklerle Cebrail yere inerler. Ellerinde dört sancak bulunur:

Benim kabrime, Kudüs'e, Kâbe'ye, Tur-i Sina'ya dikerler.

Ondan sonra evden eve dolaşarak bütün müminlere selâm verirler. İçki içenlere yakınlarını terk edenlere uğramazlar ve selâm vermezler.

Sabah olunca Cebrail ve diğer melekler tekrar yerlerine dönerler. Sidretü'l-Müntehâ meleklere:

- Bu gece nerede idiniz diye sorar.

Melekler:

- Yeryüzüne, Muhammed ümmetine uğradık, derler.

Sidretü'l-Müntehâ:

- Hak Teâla onlara ne ihsan etti? der.

Melekler:

- Hepsini yarlığadı, dediler.

Sidretü'l-Müntehâ bunu işitince harekete gelir ve şükreder, Adn ve Firdevs Cenneti ile Kürsî harekete gelirler.

Arş Kürsî'ye:

- Niçin hareket ettin? der.

Kürsî:

- Hak Teâla Muhammed ümmetine rahmet etmiş ve hepsini yarlığamış, der.

Arş bu sözü işitince o da harekete gelir. Hak Teâla hazretleri:

- Ey benim Arşım! Niçin hareket ediyorsun? buyurur.

Arş:

- Kürsî, Cennet ve Cebrail, senin Muhammed ümmetini yarlığadığını bana haber verdiler, der.

Hak Teâla:

- ***Doğru söylemişler ey Arş! Muhammed ümmetini yarlığadım ve onlar için benim katımda gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve insanların gönlünden geçmeyen şeyler vardır***, buyurur.

Resulullah buyurdu:

- Hak Teâla cennetleri kızıl yakuttan yarattı. Altın ve cevahir ile süslüdürler. O cennette bahçeler vardır. Her bahçenin uzunluğu yüz yıllık yoldur. Her bahçede bin saray vardır. Her sarayda direkleri yeşil yakuttan gümüşten bir kubbe vardır. O bahçenin ağaçları altından, yaprakları yeşil yakuttan ve çiçekleri gümüştendir. Her ağaçta bin türlü yemiş vardır. Her birinin şekli ve tadı bir türlüdür. O ağaçların üzerinde altından, gümüşten ve cevherden kuşlar vardır. Çeşitli şekilde ses çıkarırlar. O ağaçların dibinden ırmaklar akar.

Bu ağaçları Ramazanda oruç tutanlara verirler.

Resul, şöyle buyurmuştur:

- Kim bayram gecesini ihya eder, şenlendirirse, bütün gönüller öldüğü zaman onun gönlü ölmez. Ramazanın bunca yücelikleri, Kur'anın o ayda inmiş olmasındandır.

Eğer Şeytan Âdemoğullarının göğsüne vesvese vermeseydi ilâhi semaların katlarını görürlerdi.

Böylece Kur'anla orucun birbirlerine son derece münasip düştükleri anlaşılmış oldu.

Oruçla ilgili bilginin tamamlanması:

Hz. Enes şu rivayeti nakletmiştir:

- Rasulullah buyurdu: Recep Allah'ın ayı, Şaban benim ayım ve Ramazan ümmetimin ayıdır.

Ashab:

- Ramazan mağfiret ayıdır. Tanrı Teâla peygamberlerin tövbelerini o ayda kabul etti, buyurdu.

Hz. Ebu Bekir şu rivayeti nakleder:

- Rasulullah buyurdu: Recep yel gibi, Şaban bulut gibi ve Ramazan yağmur gibidir. Recep ayındaki ibadet ve itaat, diğer aylarda yapılanlara göre bire on, Şaban ayında bire yetmiş ve Ramazan ayında ise bire bindir.

Recep, kişinin bedenini temizler. Şaban ayı gönlünü temizler. Şabanın diğer aylara üstünlüğü benim diğer peygamberlere üstünlüğüm gibidir. Ramazan ayının diğer aylara üstünlüğü, Allah'ın halka üstünlüğü gibidir.

Resul buyurdu:

- Kim oruç tutsa; gıybet etse, yalan söylese, yalan yere yemin etse ve şehvetle halka baksa; oruç tutmuş olur fakat asla sevabı yoktur. Bunlardan Allah'a sığınırız.

Hac İle İlgili Bölüm

Allah Teâla buyurdu:

"Ona bir yol bulabilenlerin Beyt'i ve ziyaret etmesi Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır." (Al-i İmran Sûresi 97. Âyet)

Resul buyurdu:

- Kim Zemzem suyundan içse Cehennem ona haram olmuştur. Kim Kâbe'yi tavaf etse her adımına yüz bin iyilik vardır. Kim Kâbe'yi ziyaret

etse onun çocuklarından bereketi kesmez. Kim Hac için evinden ayrılsa ve gitse, giderken veya gelirken ölse, Hak Teâla ona her yıl yetmiş Hac müjdesini verir.

Razi, Tefsir-i Kebîinde şöyle dedi:

Hak Teâla:

"İşte kim onlarda (o aylarda) haccı (kendine) farz eder (ihrama girer)'se artık hacda kadına yaklaşmak, günah yapmak, kavga etmek yoktur." (Bakara Sûresi 197. Âyet)

Hak Teâla'nın bu üç lafzı zikretmesindeki hikmet nedir?

Cevabı şudur:

- İbadetten maksat bu üç kuvveti zararsız hale getirmektir. Birisi şehvet, birisi gazap, birisi de şüpheciliktir.

"Rafes yoktur" demek, şehvet gücünü yok etmeye işarettir. "Günah yapmak yoktur" demek, kimi öldürmeye işarettir. "Kavga yoktur" demek ise vehim kuvvetini yok etmenin işaretidir.

Kim Allah bilgisine ve Allah sevgisine ermeyi dilerse, bu üç şeyden sakınması gereklidir.

Fetvalarda nakledildiğine göre: Bir kimse Hacca gidip-gelse, dilinden küfür dökülse Haccı batıl olmaz. Tekrar gitmesi gerekir.

Resul, şöyle buyurmuştur:

- Kim Hacc yolunda üç gün oruç tutsa, Hak Teâla ona Cennette ak inciden yüz saray verir. Her sarayın büyüklüğü bu dünyanın yetmiş büyüklüğündedir.

Kâbe'ye Allah onu hürmetli ve muhterem kıldığı için Beyt-i Haram denildi.

Allah Teâla buyurdu:

"Allah Kâbe'yi, O Beyt-i Haram'ı, o haram olan ay(lar)'ı, (Mekke'ye hediye edilecek) kurbanı ve (onların) boyunlarındaki gerdanlıkları insanların din ve dünyaları içi bir nizam yaptı..." (Maide Sûresi, 97. Âyet)

Böylece Kâbe'nin Kudüs'ten ve diğer yerlerden üstün olduğu anlaşıldı.

Resul yine buyurur:

- Dört şehir cennettedir.

Mekke, Medine, Kudüs, Dımeşk, Şam.

Mekke Medine'den, Medine Kudüs'ten, Kudüs Şam'dan Şam diğer bütün şehirlerden üstündür.

Mekke ilahî celâl ve azametin, Medine ilâhi güzelliğin, Kudüs ilâhi kemalin tecelli ettiği yerdir.

Hak Teâla:

- Kimin gücü yeterse gelsin, gücü yetmezse kendini tehlikeye atmasın buyurmuştur.

Gücü yetmek, Hacca gidip gelinceye kadar ailesinin, çoluk çocuğunun nakafası olana Hac vaciptir.

Resul buyurdu:

- Kim Şam mescidinde bir vakit namaz kılsa, yüz vakit yerine geçer. Kim Kudüs'te bir vakit namaz kılsa bin vakit yerine geçer. Kim Medine'de bir vakit namaz kılsa elli bin vakit yerine geçer. Kim Kâbe'de bir vakit namaz kılsa yüz bin vakit yerine geçer.

Resul buyurdu:

- Deccal üç şehre girmez Kudüs, Mekke ve Medine.

Kâbe'nin sevaplarını bilince, onun hükümlerini de bilmek gerektir. İhram'a girildiğinde dikilmiş elbise giyilmez. Dikilmiş elbiseyi, adete uymayan tarzda giyilse olur. Mesela, gömleğini beline tutunsa, diz donunu da eğnine alsa –ceza olarak- kurban lâzım gelmez.

Ayakkabı giymek, Mushaf taşımak ve kemerini yanında bulundurmak caizdir zarar vermez.

Eğer dikilmiş elbise giyse kurban kesilmesi gerekir.

Haccın farzı üçtür:

1. Bayram günü yapılan tavaf.
2. Arefe günü Arafat'ta vakfeye durmak.
3. İhrama girmektir.

Haccın vacipleri şunlardır.

1. Müzdelifede kalmak,
2. Safa ile Merve arasında sa'y etmek,
3. Şeytan taşlamak,
4. Tıraş olmak,
5. Mikat'tan ihram ile geçmek.
6. Arafat'da gün dolanıncaya kadar beklemek.

7. Kudûm tavafını, ilk tavafı yapmak,

8. Mina'da gecelemek,

9. Hac'da tertibe uymak, sırayı gözetmek,

Haccın tertibi şöyledir:

Şeytan taşladıktan sonra kurban kesilir. Tıraş olunur. Gidip Kâbe tavaf edilir.

Bir kimse Harem-i Şerife girse, ilk önce gidip Kâbe'yi tavaf eder, sonra da Hacerül-Esvedi öper. Kim Hacerül-Esvedi öperse, kıyamet gününde beni öptü diye tanıklık eder ve şefaatle bulunur. Ondan sonra yedi kere Kâbe'yi tavaf eder. Kâbe'yi yedi kere tavaf eden kimse, her tavafına, İsmail (A.S.)'ın çocuklarından on kişiyi azad etmiş gibi sevap alır. Ondan sonra Safa ile Merve arasında Sa'y eder. Kim Safa ile Merve arasında yedi defa Sa'y etse bütün günahları affedilir ve Allah Teâla onun ayağını Sırat üzerinde sabit kılar.

Resul:

- Kim imanla Kâbe'nin karşısına oturup seyretse Allah onun gelmiş – gelecek günahlarını affeder, buyurmuştur.

Hacc'da en büyük rükûn Arafat'da vukûftur, durmaktır. Kim Arafe'ye erişse Haccı doğru lur, erişmese haccı doğru olmaz.

Yedi kere veda tavafı yapmak vaciptir. Bu tavafı yapmayanın kurban kesmesi gerekir.

Resul:

- Kim benim kabrimi ziyaret etse beni ziyaret etmiş gibidir. Kim bana selâm verse ben onu işitirim.

Şimdi, ey ilâhi sırları arayan kimse! Burada gaye şudur: Kim Hac için gitse, deveye binince ölüp cenaze ağacına, tabuta binmiş gibidir. Sanki kabrine gider. Çöle girdiğinde kabre girmiş gibidir. Çöl Arapları Kirâmen-Kâtibin meleklerine benzerler. İhrama girdiğinde, Allah'ın huzuruna kabrinden çıkmış gibidir. (Lebbeyk) dediği zaman Allah'la konuşur gibidir. Arafat da durması hesap için Allah'ın karşısında durması gibidir. Mina pazarında durmak, cennet ile cehennem arasında Araf'da durmak gibidir. Kâbe'yi tavaf etmek, Arşı ve Beyt-i Ma'muru tavaf etmeye benzer. Safa ile Merve arasında Sa'y etmek koşmak, Mizan'da iki kefe arasında koşmaya benzer.

Bu niyetle Kâbe ziyaret olunsa ümit edilir ki, noksan olan Haccı Allah Kereminden ve kemâlinden kabul eder.

Cihad ile İlgili Bölüm (Allah Yolunda Savaş)

Rasulullah buyurdu:

- Allah yolunda savaş benim ahlâkımdır.

Rasulullah buyurdu:

- Cennette, araları beş yüz yıllık yol olan yüz derece vardır. Hak Teâla o dereceleri gazilere vaad etmiştir.

Allah Teâla buyurdu:

"Allah yolunda öldürülenleri sakın ölüler sanma. Bilâkis onlar Rableri katında diridirler. (Öyle ki Allah'ın) lutf-u inayetinden, kendilerine verdiği (şehitlik mertebesi) ile hepsi de şad olarak (Cennet nimetleriyle) rızıklanırlar. Arkalarından henüz onlara katılmayan (şehit dindaş)lar(ı) hakkında da: Onlara hiçbir korku yoktur. Onlar mahzûn da olacak değillerdir diye müjde vermek isterler." (Al-i İmran Sûresi 169-170. Âyet)

Peygamber buyurdu:

- Arşın altında, kuş biçiminde nurdan yeşil kandiller vardır. Arşa asılıdırlar. Bir kimse şehit olsa canı varıp o kandillere gider. Ondan sonra nerede uçmak isterlerse uçarlar ve tekrar gelip onlara girerler, orada barınırlar.

Şehidin namazını kılmak hususunda din âlimleri farklı görüşler ileri sürmüşlerdir.

İmam Şafii şu görüşü beyan etmiştir:

- Şehidin namazı kılınmaz. Zira namaz kılmak, Allah'tan onun suçunun bağışlanmasını dilemektir. Halbuki Allah şehidin suçunu yarlığamıştır. Nitekim şehidi yumak yoktur. Çünkü o tertemizdir.

Bazıları da:

- Şehitler diridirler. Öyle ise dirinin namazını kılmak yoktur.

İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin görüşü ise şudur:

- Şehidin namazını kılmak vardır. Bu suçunun dolayı değil, bilâkis kerametinden dolayıdır.

Resul buyurdu:

- Cennet gazilerin kılıçlarının gölgesindedir. Kılıç Cennetin anahtarıdır. Gaziye, Tanrı yolunda canını feda etmek yahut kâfirleri öldürmek vaciptir, vazifedir.

Hak Teâla buyurur:

"Kendilerine kitap verilenlerden, Allah'a ve Ahiret gününe inanmayanlarla muharebe edin..." (Tevbe Sûresi, 29. Âyet)

Yani Allah'ın birliğini kabul etmeyenlerle ahirete inanmayan inanmayanların öldürülmeleri gerektir.

Kâfirler üç türlüdür:

Biri: Mürtedlerle müşrikler, dinden dönenlerle Allah'tan başka tanrı kabul edenlerdir ki, ya Müslüman olurlar ya da öldürülürler.

İkincisi: Yahudiler, Hıristiyanlar ve mecusiler'dir. Bunlar ya Müslüman olurlar, ya haraç verirler. Bunların hiçbirini yapmazlarsa öldürülürler.

Üçüncüsü: Ehl-i kitap olmayanlardır ki bunlar hakkında ihtilaf vardır.

Mü'minler, kâfirlerle karşılaştıklarında (Bismillah ve Alâ Milleti Resulillah – Allah'ın adı ile ve Allah'ın rasulünün yüce din uğruna harbe başlarım) diyerek savaş girmelidir. Ondan sonra cenk'e başlamalılar. Cenk'de vekâr ve sabırla hareket etmeliler. Kuvvetli ve disiplinli durmalılar. Öyle ki, komutana itaatsizlik Allah'a itaatsizliktir. Kim komutana itaat etmezse asla hayır görmez ve Allah'ın katında hiçbir değeri olmaz.

Eğer komutan askerini himaye etmezse yahut cahil ve bilgisiz kimselerin sözü ile hareket ederse, halk çok zahmet çeker ve zulüm görür. Haram yer ve maksatları hasıl olmaz. Bu gibi komutana itaat etmek mecburiyetinde değillerdir. Bundan dolayı da günahkâr olmazlar.

Rasulullah şöyle buyurdu:

- Harbin Allah'a en sevgili olanı deniz harbidir. Kim deniz üstünde muharebe niyeti ile yatsa, Hak Teâla ona yetmiş Hac sevabı verir.

Abdullah bin Mübarek şu rivayeti nakletmiştir:

- Rasulullah buyurdu: Denizde ölen kimseye ne mutlu! Kabrinden kalktığı vakit onu Arş'a götürürler.

Hak Teâla meleklere:

"Bunlar o denizde ölenler midir?" diye buyurur.

Melekler:

- Evet, Ya Rabbi! onlardır, derler.

Hak Teâla:

- Bunlara hesap yoktur, cennete götürün, buyurur.

Resul buyurdu:

- Kim Ramazan'da bir gün yahut bir gece deniz kenarında gözcülük etse, altı yüz köle azad etmekten sevabı çoktur ve altı bin yıl ibadet etmekten üstündür.

Hz. Enes şu rivayeti nakleder:

- Resul buyurdu ki: Kim evinde bir vakit namaz kılsa bir yerine, Cemaatle kılsa yirmi beş namaz yerine geçer. Cuma mescidinde kılsa beş yüz namaz yerine geçer. Benim (*Medine'deki*) mescidimde kılsa beş bin namaz yerine geçer. Kudüs'te bir vakit namaz kılsa, elli bin vakit namaz yerine geçer. Kâbe'de bir vakit namaz kılsa yüz bin vakit yerine geçer. Deniz kenarında bir vakit namaz kılsa dört yüz namaz yerine geçer.

Âlimler gemiye binmekte ihtilaf ederler. Bir kısmı:

- Bir kimse gemiye biner, namazını kılar ve diğer farzları yerine getirirse, onun gemiye binmesine izin vardır, dediler.

Bir kısmı da:

- Gemiye girip namaz kılmayan ve öteki farzları terk eden kimselerin gemiye binmeleri yasaktır, demişlerdir.

Kara muharebesinin sevabı şudur:

- Bir kimse karada muharebe ederken şehid olsa, Hak Teâla onun günahlarını bağışlar, yalnız kul hakkı kalır.

Fakat denizde şehid olan kimsenin bütün günahlarını affeder. Kul hakkını da bağışlar. Yani cennette Allah o kimseye bir şeyler gösterir, o kimse de onu getirip hak sahibine verir.

Bazı kimseler:

- "Karada şehid olan kimsenin canını ölüm meleği alır, denizde şehid olanların canını ise Cenab-ı Hak kudret eli ile alır, dediler.

Peygamber şöyle buyurdu:

- Hak Teâla şehidlere altı türlü mertebe verir ki, şehid olmayan mü'minlere onları vermez.

Bu mertebe ve dereceler şunlardır:

1. Allah şehide rahmet verir ve kanını harpte akıttığı için suçlarını bağışlar.

2. Cennetteki yerini görür ve herkesten önce Cennete girer.

3. Kabir azabından emin olur.

4. Büyük korkudan, kıyamet korkusundan emin olur.

5. Yetmiş iki Huri kızı verir. En aşağısı aydan ve güneşten güzel ve parlaktır.

6. Hısımlarından yetmiş kişiye şefaat eder. Hak Teâla'da dileyip, onları Cehennem ateşinden kurtarır.

Mücahid, Peygamber'den şu nakilde bulunmuştur:

- Rasulullah buyurdu: Hak Teâla, diğer mü'mine vermediği şu beş kerâmeti şehide vermiştir:

1. Bütün Peygamberlerin canını ölüm meleği alır. Fakat şehidlerin canını Allah kudret eli ile kendi alır.

2. Bütün insanları, ölünce, dünya suyu ile yurlar. Şehidleri dünya suyu ile yumazlar.

3. Bütün halkı kefenlerler, Şehidleri kefenlemezler.

4. Herkese ölü derler, amma şehidlere ölü demezler.

5. Bütün Peygamberler şefaat, kıyamet günü verirler. Dilediklerine şefaat ederler.

Amma şehidler her gün şefaat ederler. Dünya ve ahrette şefaat edebilirler.

Peygamberin şöyle buyurduğu nakledilmiştir:

- Bir kimse kâfir ilinde ölse şehittir. Kâfire giderken yolsa ölse şehittir. Suda boğulsa şehittir. Veba hastalığından ölen şehittir. Bir kimsenin üstüne evin yarısı yıkılsa şehittir. Bir kimse ateşte yansa şehittir. Bir kimse sevse, sevgisini ve iffetini koyarak ölse şehittir. Bir kadın çocuk doğururken ölse şehittir. Bir kimse zalim ilinde ölse şehittir. Bir kimse gurbette ölse şehittir. Bunların en üstünü, denizde kâfir ilinde ölen şehittir.

Şehitlerin ruhları vardır ki, muharebede gelirler ve askerle birlikte kâfirlere karşı harp ederler. Bazılarının ruhları da Arş'tadır.

Bedir harbinde Allah Teâla üç bin melek göndermiş ve Resul'e yardım etmişlerdir.

Eğer savaş gününde Müslümanlar sabrederlerse o melekler kıyamete kadar gazilere yardım ederler.

Eğer şehide niçin şehit denilmiştir diye soracak olurlarsa bunun cevabı şudur: Şimdiki halde, hâlen Cennette oldukları için bu isim verilmiştir.

Bazıları:

- Hak Teâla'nın vaadine vefa ettikleri için bu isim verilmiştir, demişlerdir.

Resul üç kere şöyle buyurmuştur:

- Mutlaka Ok-yayla savaşın. Zira Cenab-ı Hak bir ok için üç kişiye rahmet eder.

Oku yapana, Oku, düşmana at diye, gaziye verene, Oku kâfire atana.

Resul buyurdu ki:

- Bir kimse ok atmasını bildiği halde atmaktan vazgeçse o bizden değildir.

Sa'd bin Ebi Vakkas şöyle demiştir:

- Düşmanla çarpışma günü olunca Rasulullah beni yanına çağırıp okluğumdaki okları dökerdi. Oklarımı bir bir elime verirdi. Ben de kâfirlere atardım. O da bana dua ederdi.

Ganimet malları taksim edildiğinde önce beşte biri çıkarılır, kalanı gazilere verilir.

Böylece harbin hükümlerini ve sevabını bildik. Bilmek gerektir ki, denizde cenk etmek, karada on kere cenk etmekten üstündür. Bir defa Hac etmek, Hac etmeyene on gazadan üstündür. Hacca gitmiş kimseye bir kere gaza etmek, on Hac'dan üstündür. Bir kere denizde gaza etmek, yüz kere nafile Hac'dan üstündür.

Nakledildiğine göre Resul şöyle buyurmuştur:

- Her kim benimle gaza etmeye yetişemezse denize gaza etsin.

Resulullah buyurdu:

- Gazaların en üstünü nefsi ile olanıdır. Ondan aşağısı malı ile olanıdır ki, zekâtını vermektir. Sonra da kâfirlerle gaza gelir.

Kur'an İle İlgili Bölüm

Rasulullah Hak Teâla'nın şöyle buyurduğunu beyan etmiştir:

- Kim Kur'an okumakla meşgul olsa ve benden bir şey dilemese, benden bir şey isteyenden ona daha çok şeyler veririm.

Kur'an'ın diğer eser ve sözlere üstünlüğü, benim halk üzerine üstünlüğüm gibidir.

Kur'an'ın Cennete benzediğini söylemişlerdir. Şöyle ki:

- Cennetteki köşkler ve dereler var. Kur'an'da sureler ve ayetler var. Cennette ağaçlar ve nehirler var. Kur'an'da haberler ve ibretler var.

Kıyamet gününde kullar:

- Ey Allah'ımız! Dünya'da Kur'an okuduk, hatmettik derler.

Hak Teâla hazretleri buyurur:

- Ey Kullarım! Siz okudunuz, ben işittim. Şimdi siz oturun, benim ilâhî güzelliğimi seyredin ve ben Kur'an okuyayım. Sizde dinleyin.

Sonra Cenab-ı Hak (*Tâ-Hâ ve Yâ- Sîn*) surelerini okur. Peygamber buyurdu ki:

- Hak Teâla hazretleri (*Tâ-Hâ ve Yâ-Sîn*) surelerini, yeri ve gökleri yaratmazdan bin yıl evvel okudu. Melekler işitince:

- Ne mutlu o kimseye ki, bunlar gönlünde vardır. Ne mutlu Muhammed ümmetine ki Kur'an onlara nâil oldu, indi dediler.

Resulullah, Hz. Ali'ye şöyle buyurdu:

- Ey Ali! İnsanların efendisi (Atası) Hz. Âdem'dir. Arapların efendisi Muhammed'dir. İranlıların efendisi Selmân-ı Fârisi'dir. Rûm'un, Bizanslıların efendisi Süheyb'dir. Habeşlilerin efendisi Bilâl'dir. Dağların en şereflisi Tûr dağıdır. Günlerin efendisi, en şerefli ve bereketli olanı Cuma günüdür. Sözlerin efendisi ve yüce Kur'an-ı Kerim'dir. Kur'an'ın yücesi Bakara suresidir. Bakara suresinin özü Ayet'el-Kürsi (*Allahu lâ*)'dır.

Resul şöyle buyurmuştur:

- Kim Kur'anı okur ve dinlerken, ahrette Allah'ın rahmetinden mahrum kaldım, diye şüpheye düşerse, Kur'ân-ı alaya almış gibi bir duruma düşer.

Kur'an, (*Altı bin altı yüz altmış altı*) ayettir. (*Yetmiş yedi bin dört yüz dokuz*) kelimedir. Harfleri (*Üç yüz yirmi üç bin altı yüz yetmiş bir*)'dir.

Kur'an'ın diğer sözlere üstünlüğü nasılsa, Kur'an ehlinin halk üzerine üstünlüğü de öyledir.

Kime Kur'an verildi ise Peygamberliğin üç bölüğünden bir bölüğü ona verilmiştir. Kim Kur'an'a hürmet göstermezse Kur'an'dan mahrumdur. Kim Kur'an okursa Peygamberlik nişanı yüzünde belirir. Kur'an okumaktan maksat manasını bilmektir.

Rasulullah buyurdu:

- Kim evinden dışarı çıktığında Ayet'el-Kürsi'yi okursa, Hak Teâla yetmiş bin melek verir, onun için af dilerler. Allah Teâla'nın o kimseyi

yarlığamasını isterler. Evine geldiğinde tekrar Ayet'el-Kürsî'yi okursa, Allah Teâla o kimseden yoksulluğu giderir.

Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Bir mü'min Ayet'el-Kürsî'yi okuyup sevabını ölenlere bağışlasa, Hak Teâla Doğu'dan-Batı'ya ne kadar kabir varsa hepsine nur, aydınlık verir ve kabirlerini genişletir. O Ayet'el Kürsî'yi okuyana büyük ecir verir. Her harfine karşılık bir melek yaratır. Kıyamete kadar o kimse için yarlığa (af) diler.

Resul buyurdu:

- Kim zağferân ile Ayet'el-Kürsi'yi sağ eli ile sol eli üzerine yazsa ve yedi kere yalasa unutmaz, duyduğu da asla hatırından çıkmaz.

- Kim Ayet'el Kürsi'yi okusa dünyada Cennete girerdi. Fakat ölmeyince Cennete girilmez buyurdu.

Resul:

- Kur'an-ı sesinizle süsleyin, buyurdu. Bu sesinizi Kur'an'la güzelleştirin, demektir.

Resul:

- Gönüller dünyayı sevmekle paslanır. Nitekim demir paslanır. Gönül de günah işlemekle paslanır buyurdu.

- Ey Allah'ın Resulü! Onun cilası nedir? Gönül pası ne ile giderilir? diye sordular.

Resul:

- Onun cilâsı ölümü çok anmak ve çok Kur'an okumaktır. Kim Kur'an-ı Mushafsız okursa bin ecir verilir. Mushaftan okusa iki bin ecir verilir, buyurdu.

Ashab:

- Ya Rasûlallah! Hangi sure uludur? diye sordular.

Resul:

- "Kulhüvellâhü Ehad"dır, buyurdu.

Ashab:

- Hangi âyet uludur? dediler.

Resul:

- Ayet'el Kürsî'dir, buyurdu.

Ashab:

- Hangi ayete ulaşmayı seversin? dediler.

Resul:

- Bakara suresinin sonunu Amener-Rasûlü'yü severim. Zira rahmet hazinelerinden bir hazinedir, buyurdu.

Peygamber:

- Her şeyin bir yemişi vardır. Kur'an'ın yemişi (*İnnâ Enzelnâhü*) Sûresi'dir buyurdu.

Resul:

- İsm-i A'zam Allah'ın yüce ismi şu iki ayettedir, buyurdu:

- Biri:

"(Ve ilâhüküm ilâhün vahid, Lâ ilâhe illâ hüver-Rahmânü'r-Rahim = Hepimizin Tanrı'sı, eşi ve benzeri bulunmayan, bir tek Tanrı'dır. Ondan başka hiçbir Tanrı yoktur. Rahman ve Rahiym O'dur)" (Bakara Sûresi 163. Âyet)

Diğeri ise, Âl-i İmran Sûresi'nin ilk ayetidir ki şudur:

"(Elif, Lâm, Mim, Allahü lâ ilâhe illâ Hüvel-Hayyul-Kayyum, Elif, Lâm, Mim, Allah o Allah'tır ki kendinden başka hiçbir Tanrı yoktur. O diridir. Zâtı ile kemâli ile kâimdir.)" (Al-i İmrân Sûresi 1,2, Âyet)

Resul:

- Hiç birinizin günde bin âyet okumaya gücü yeter mi? buyurdu. Ashab:

- Ey Allah'ın Resulü Kimin gücü yeter? dediler.

Resul:

- Kim bir günde (*Elhâkümü't-Tekâsür*) Sûresi'ni okusa, bin âyet okumuş gibi ecri vardır. Buyurdu.

Resulullah şöyle buyurmuştur:

- Her şeyin bir kalbi vardır. Kur'an'ın kalbi de (*Yâ-Sîn*) suresidir. Kim Yâ-Sîn suresini okura, Allah katında yirmi hatim etmiş gibi ecri vardır. Bir kimse, ölüm meleği geldiği vakit bir hastaya okusa Hak Teâla, Yâ-sîn Sûresinin her harfi için üç melek gönderir, bir saf olurlar, onun için salâvat getirirler, Allah'tan yarlığanmasını dilerler. Yıkanırken yanında bulunurlar. Namazını beraberce kılarlar. Kabrine de koyarlar. Kim bu sureyi kendi ölümü esnasında okursa, cennet bekçileri cennetten şarap getirip içirmedikçe, ölüm meleği, o kimsenin canını almaz.

Fâtiha (Elham) Sûresi:

Bilmek gerekir ki Fatiha suresinin üç meşhur ismi vardır:

1- Fatihatü'l-Kitap (Kitabın Fâtihası)

2- Ümmü'l-Kitap (Kitabın Anası)

3- Seb'al-Mesanî.

Kur'an onunla başladığı için Kitabın Fatihası denmiştir.

Kur'an'ın aslı olduğu ve Kur'an ondan sonra başladığı için de Kitabın Anası denilmiştir.

Yedi âyet olduğu için Seb'al-Mesânî adı verilmiştir.

Bazıları Mekke'de, bazıları Medine'de nâzil olduğunu söylemişlerdir.

Bir kısım kimseler de hem Mekke'de, hem de Medine'de iki defa nazil oldu demişlerdir. Doğrusu Mekke'de nazil olduğudur.

Bismillâhi'nin başındaki (*bâ*) harfi, min ve an gibi cer harfidir. Bağlı bulunduğu fiil cümlede yoktur. O, "*Başlarım*" demektir. "*Allah'ın adıyla başlarım*" manasına gelir. Bismillâhdaki ismin başından elif dil zarûretinden dolayı düşmüştür. İsimden maksat, ismin ifade ettiği zattır. İmam Halil:

- Allah'ın ismi Câmid (*Başka kelime türetilemeyen*) bir kelimedir. Allah'a mahsustur. İlâhi zatın ismidir. Bütün ilâhi sıfatları toplayan bir kelimedir, der.

Bu kelime bazılarına göre müştak, bazılarına göre de müştak değildir.

Değerli âlim Seyyid Şerif Gürrâni, Keşşâf şerhinde şöyle der:

- Nasıl halk Allah'ın zatı hakkında hayret içinde iseler, Allah ismi hakkında da öylece şaşkındırlar.

Büyük müfessir kâzî Beyzâvî'de tefsirinde şöyle demiştir:

- Allah'ın ismi âlem (özel isim) değildir. Öyle olması düşünüldüğü takdirde fesad lâzım gelir. Allah inanışı bozulur.

Nitekim Kur'an-ı Kerim'de şöyle gelmiştir:

"O, gökte de Tanrı, yerde de Tanrı olan (bir Allah)'dır. O, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir (her şeyi) hakkıyle bilendir." (Zuhruf Sûresi 84. Âyet)

Eğer Allah'ın ismi, âlem olacak olursa göklerin ve yerin ona zarf olması, Allah'ın bunların içinde düşünülmesi lâzım gelir ki, bu düşünülemez bir durumdur.

Bilindiği gibi Allah ismi sıfattır, Allah'ın yerde ve göklerde Allah'lık vasfının ifadesidir.

Bu hususta çok beyanlar vardır. Biz burada ondan anlaşılacağı kadar bahsettik. Bu yeter.

(Er-Rahmân'ir-Rahîm) İbni Abbâs, bunlar iç içe Allah'ın iki ismidir der.

İmam Müberrid şöyle açıklamıştır:

Er-Rahman: Umûmidir, kâfirlere ve mü'minlere, herkese rızık veren Allah manasınadır.

Er-Rahîm: Yarlığayan manasınadır. Ahirette yalnız mü'minler yarlığanır. Böyle olunca, Rahmen manaca umumî, lafız ve söz olarak Allah'a mahsus bir isimdir. Rahîm ise Lâfız ve söz itibariyle umumî, mana itibariyle mü'minlerle ilgili olarak onlara mahsus bir yarlığama ismidir.

Bismillâh (*Besmele*) hakkında ihtilaf edilmiştir:

Medineli Müslümanlar: Besmele Fatiha'dan olmadığı gibi, başka bir sureden bir âyet de değildir. Teberrüken onunla başlanılmıştır, dediler.

Mekkeli Müslümanlar: Besmele Fatiha'dan bir ayettir. Fasl için, sureleri birbirinden ayırmak için, sure başlarına yazılmıştır. Bunlara göre Fatiha'nın ilk âyeti (*Bismillâhirrahmânirrâhim*)'dir. Son ayeti ise, (*Sırâtallezine*) ile başlayıp biten ayettir.

Besmele Fatiha'dan değildir diyenlere göre ilk âyet: (*El-Hamdülillâhi Rabbilâlemin*), son âyet de (*Gayril Mağdûbi*) ile biten ayettir.

El-Hamdü demek, "*Allah'ın hamde, övmeye lâyık yücedir*" demektir ki, burada halka öğretmek istenilen şey, "*El-Hamdü Lillâh deyin*" sözüdür.

Rabbilâlemin: Rab, Mâlik ve sahip manasınadır. Yahut *Terbiye* manasınadır. Âlemlerin sahibidir, âlemleri terbiye edici, nizama koyucudur. Âlemlerin meydana gelmesi ilâhi varlığın ve kudretin alâmetidir. Yani yüce san'atkârın görünen ilâhi eseridir.

Saîd bin Müseyyeb:

- Allah'ın bin âlemi vardır. Altı yüzü denizde, dört yüzü karadadır, demiştir.

Mukatil'e göre Allah'ın seksen bin âlemi vardır. Kırk bini denizde, kırk bini de karadadır.

Hz. Vehb bin Münebbih ise: Allah'ın on sekiz bin âlemi vardır. Dünya onlardan biridir, demiştir:

Hz. Ka'bû'l-Ahbâr:

- Allah Teâla'nın âlemlerinin sayısını ancak kendisi bilir demiştir. Nitekim şöyle buyurur:

"Rabbinin orduları kendisinden başkası bilmez." (Müddessir Sûresi 31. Âyet)

(*Maliki yevmi'd-Dîn – Din gününün mâlikî*): Asım ve Kisâî (*Mâliki Yevmi'd-Din*) okurlar. Diğer kıraat imamları (*Meliki yevmi'd-Dîn*) şeklinde okumuşlardır. Mâlik, Kâdir – Her şeyi yaratan, yoktan var eden manasınadır. Zira Allah âlemi, yokluktan varlığa getirmeye kadirdir. Melik hükümdar demektir. Mâlik okumakta bir harf fazladır. Bu itibarla sevabı da fazla olur.

(*İyyâke na'büdü*) yani seni birleriz ve kulluk etmekle yalnız sana boyun eğeriz.

(*Ve iyyâke Nestaîn*). İbadet etmekle yalnız senden yardım dileriz.

(*İhdina's-Sırâtal-Müstekîm*). Yani bizi doğru yola ilet, demektir.

Hz. Ali:

- Bizi doğru yolda sabit kıl, doğru yolda tut, demektir demiştir.

Sırât, sirât ve zirât gibi şekilleri doğrudur. Üçü de lûgattir, lûgatte vardır.

İbni Abbas:

- Doğru yoldan maksat İslâm Dini'dir, der.

İbni Mes'ûd ise:

- Doğru yoldan maksat Ehl-i Sünnet vel Cemaatin yoludur, demiştir.

Ebu'l-Âliye, Sıratın lûgat manası açık ve nurlu yol demektir, der.

(*Sırâtallezîne en'amte aleyhim – Kendilerine iyilikte bulunduklarının yoluna*). Doğru yolu ve ilâhi yardımı kendilerinden esirgemediğin kimselerin yolunu bize ver, demek olur.

Hz. İkrime:

- Doğru yolda olmak, iman üzerinde tuttuğun kimselerin yolu demektir, dedi.

(*Gayril-Mağdûbî aleyhim*). Kendilerine gazap olunmayanların yolu. Gazap olunanlar Yahudilerdir. Gazap, kâfirlere ihtikâm içindedir. Bu itibarla Allah'ın gazabı müminlere lâyık değildir.

(*ve Le'd-Dâllîn*). Onlar azmadılar. Doğru yol üzerinde durdular. Azmayan ve doğru yolda duranların yoluna demektir.

(*Âmîn*), Amin'in manası:

- Allah'ım! Benim münacatımı işit ve kabul et, demektir.

Rasulullah hazretleri:

- Nefsin kudret elinde olan Allah hakkı için Fatiha gibi bir sure, Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'an'da yoktur, buyurdu.

Resul:

- Kitabın fatihası (*Elham Sûresi*), Her derde şifadır, buyurmuştur.

İbni Abbas:

- Kim Kur'ana kendi bilgisi, kendi görüşüne göre mana verirse, Cehennemde yerini hazırlasın, buyurur.

Ortaklıktan münezzeh ve benzerden mukaddes olan kâinatın hükümdarı Allah'a hamd olsun.

Resul:

- Sizin en hayırlınız Kur'an öğrenen ve başkasına Kur'anı öğretendir, buyurdu.

Nakledildiğine göre Kur'an, yeryüzünde akan suya benzer.

Şaşılacak şeydir ki, su nefsin, bedenin hayatı, Kur'an da kalbin ve ruhun hayatıdır.

Eğer su gökten bir yoldan gelseydi, geldiği yerler helâk olurdu. Kur'an da gökten ve yerden ve yönden inse idi. Arş, Kürsî ve gökler buna dayanamazdı.

Mademki, can tendedir. Ten suya doymaz. Ruh da ilme doymaz.

Nimet ikidir.

Biri açık ve görünen nimettir.

Diğeri gizli ve görünmeyen nimettir.

Görünen nimet: Mal, mülk, rızık ve sağlıktır.

Görünmeyen nimet ise: Marifet, hikmet, ilim, hidayet ve muhabbettir.

Resul-ü Ekrem:

- Kim (*Amme yetesâelûne – Nebe*) suresini okursa imanının yok olmasından emin olur. Hak Teâla rızkını bollaştırır. Dünyadaki dağların hepsi kadar sevap verir. Ölmeden önce cennette yerini görür.

Kim (*İzâ vekaat – Vâkıa*) suresini okursa, Kadir gecesini ihya etmiş gibi eline sevap girer.

Kim Kıyamet Suresini okursa, Cebrail ile ben kıyamet gününde mümindir diye tanıklık ederiz.

Ne mutlu o kimseye ki, Kıyamette şahidi Muhammed ve Cebrail'dir.

Kulyâ Eyyühel – Kâfirûn Sûresi, Kur'an'ın dört bağışından biridir. Kulhü vellâhü Ehad – İhlâs Sûresi üç bağışından biridir.

Fâtiha Sûresi yedi âyet, yirmi dört kelime ve yüz yirmi harftir. Bir kimse bir defa Fatiha Suresini okusa Hak Teâla şöyle buyurur:

- Ey Meleklerim! Siz şahid olun. O kulumu yarlığadım ve onu kabir azabından emin eylerim.

Kim beş vakit namazda, her rekâtta bir Fatiha ile bir defa Kulhüvallahü – Ehad = İhlas Suresini okusa, o kimse her gün Kur'an'ı kırk defa hatmetmiş gibi sevap bulur.

Zira gece ve gündüz kırk vakit namaz, farzları, sünnetleri, Vitir ve vacipleri ile kırk vakit namazdır. Bu itibarla bir kimse bu şekilde namazını kılsa, Kur'anı kırk defa hatmetmiş gibi sevap bulur. Zira İhlâs Kur'an'ın üçte biri Fatiha da üçte ikisidir. Böylece her rekâtta bir hatim olur.

Resulullah buyurdu:

- Ümmetimin ibadetinin en üstünü Kur'an okumaktır.

Amma Kur'an'ın zâhir- görünen edepleri üçtür:

1. Abdestli olarak kıbleye karşı diz üstü oturup hoca önünde durur gibi durmak, harflerini, kelimelerini ve ayetlerini tane tane okumaktır.

2. Kur'an'ın hükmüne dikkat etmektir.

3. Ayda bir yahut üç günde bir hatmetmektir.

Namazda ayakta iken, Kur'an okuyana yüz, otururken elli ve namazın dışında okuyana on hasenât, iyilik vardır.

Kur'anın bâtınî – görünmeyen edebleri de şunlardır:

1. Kur'an okurken Allah'ın ve Kur'an'ın azametini duymak.

2. Gönlünü Kur'an'ın ilâhî hitabına açık tutmak.

3. Aradan şehvet ve günah perdesini giderirsen Kur'an'ın nuru ile gönlün aydınlanır ve dışında ibadet gülleri açılır.

4. İçinde marifet yemişleri biter.

Öyle olunca dünya ve ahrette Kur'anın saadeti ile mesûd olursun.

Ca'fer bin Muhammed şöyle demiştir:

- Kur'an dört itibar üzerinedir:

1. İbadet,

2. İşaret,

3. Letâif – Güzellikler,

4. Hakikatledir.

İbadet halk içindir. İşaret, okumuşlar içindir. Letâif Allah'ın velileri, ermişler içindir. Hakikatler ise Peygamberler içindir.

Bazıları da:

- İbadet kulak, işitmek içindir. İşaret akıl içindir. Letâif müşahede, kalp gözü ile görmek içindir. Hakikat ise muayene içindir, dediler.

Bizi Kur'an ehli yapan Allah'a hamd olsun. Selâm ve salat, peygamberlerin sonuncusu ve Allah'a sığınanların öncüsü olan Resul üzerine olsun.

Zikir İle İlgili Bölüm

Allah Teâla buyurdu:

"Ey İman edenler! Allah'ı çok anın" (Ahzâb Sûresi 41. Âyet)

Rasulullah:

- İmanınızı bekleyiniz, buyurdu.

Ashab:

- Ey Allah'ın Resulü! İmanımızı nasıl bekleyelim? dediler.

Resul:

- (*Lâ ilâhe illellah*) kelimesini çok söyleyin, buyurdu.

Hz. Resul:

- Sizin en hayırlı amelinizden, Allah katında en üstün amelden, altın ve gümüşten sadaka vermekten ve kâfirlerle cenk etmekten üstün olan şeyi size haber vereyim mi? diye ashaba sordu.

Ashab:

- Evet, ver ya Rasulallah! dediler.

Resul:

- Allah'ı çok zikredin, çok anın buyurdu.

Gene Resul:

- Kim cennet bahçelerinden bir bahçeye girmek isterse zikir halkasına, Allah'ı anma dairesine girsin buyurdu.

Bilmek gerektir ki, imanın temeli eğer Allah sevgisi ise, nişanı da Allah'ı çok zikretmektir.

Nitekim Resul:

- Allah sevgisinin alâmet ve nişanı, Allah'ı çok zikretmeyi sevmektir, buyurur.

Büyük mutasavvıf ve âlim Şeyh'ul-İslâm İmam Gazali şöyle demiştir:

- Hak Teâla'ya sülûk edenlerin üç menzili vardır:

1. Fena, yokluk âlemi,

2. Cezbe âlemi,

3. Kabz âlemi, Rûhun çekilme âlemi.

Fena âleminde olduğunda (*Lâ ilâhe illellâh*) kelimesini çok söyle. Cezbede olduğunda (*Allah – Allah*) diye çok zikret. Kabz âleminde olduğun zaman (*Hû – Hû*) ile çok meşgul ol.

Bu âleme ulaştığın zaman adalet sıfatının kederleri senden gider ve fazilet sıfatlarının nuru senin üzerine gelir. Hakkın tasarrufu sana vasıtasız ulaşır. Kendine nisbetle yok olur, Allah'a nisbetle var olursun. Kendine nisbetle fani, Hakka yaklaşmakla baki olursun.

Cüneyd-i Bağdadî şöyle dedi:

- Allah'ın ismi yakıcıdır. Bir kimse üç gün kapalı bir yerde Allah'ı zikr ile meşgul olsa Ona Evliya kerametlerinden keramet hasıl olur. Eğer, Zikir mi? Yoksa Kur'an okumak mı üstündür? diye soracak olurlarsa cevabı şudur:

(*Lâ ilâhe illellah*) kelimesi Kur'an'dandır. Amma Kur'an'ın manasını bilenlere Kur'an okumak daha iyidir. Manasını bilmeyenlere çok zikretmek üstündür.

Eğer zikri sesli mi yoksa sessizce mi yapmak efdaldir? diye soracak olurlarsa cevabı şudur:

Kur'an-ı sesli okumak başlı başına bir ibadettir. Amma Zikri açık bir şekilde yapmanın tesiri fazladır. Şunun için ki, Allah bazı kimselerin kalbini, günah işlemekle taşa benzetmiştir. Böylece bu gönül taşını kırıp içinden marifet çeşmelerini ve hikmet pınarlarını akıtmak için zikirle kuvvetlice vurmak gerektir.

Nakledildiğine göre, Peygamber hazretleri açıktan zikretti. O zamandan bu zamana gelinceye kadar, İslâm şehirlerinde, ilimle amel eden Allah insanları mescidlerinde, medreselerinde, tekke ve zaviyelerinde zikri açıktan yapmışlardır.

Mecmâ-ı Fetevâ'da:

- Zikri açıktan yapmak sünnettir, der.

Eğer, Kadıhan fetvasında ve Mecmâ Şerhinde açık olarak zikir haramdır denilmiştir, derlerse cevabı şudur:

Kadıhan'ın bundan muradı, çok yüksek sesle zikirdir. Mecmâ Şerhinin musannifi Feriştehoğlu Mecme'ul-Fetevâyı görmeden dünyadan gitmiştir.

Efdaliyet hususunda görüş beyan edilmiştir. Bazıları:

- Allah'ı gizli zikretmek efdaldir, demişlerdir. Gizli zikir, Peygamberlere ve onların sünnetlerine uyan evliyanın ululara mahsustur. Bilmek gerektir ki, bir kimsenin hakikati şeriatına göredir. Gönülleri keşf eyleyen (*Lâ ilâhe illellah*) demektir. Canları keşf eyleyen (*Allah – Allah*) demektir. Böylece sırlar âlemi ruhlar âleminden daha büyüktür. Ruhlar âlemi kalp âleminden daha büyüktür. Öyle ise nefis, vücûd âleminden çıkıp kalp âlemine varmak için çalış. Beşeriyet âleminden çık, ruhlar âlemine varmak için gayret et. Beşeriyet âleminden çık, ruhlar âlemine git. Tabiat âleminden çık sır âlemine var. Vücudun karanlıklarından çık, Hak Teâla'nın varlık nuruna ulaş.

Kalp âlemi, Allah'a çok tövbe edenlerin miracıdır. Ruhlar âlemi Allah'ı sevenlerin miracıdır. Sır âlemi Âriflerin miracıdır.

Beşeriyetten çıkıp yükseldiğin zaman Hak Teâla'nın tasarrufu seni karşılar. Öyle olunca gönlün bekâdan fenâya, ayıklıktan yok olmaya geçer. Bunun aksi de olur. Şekil ve renk değiştirmen, Allah'ın üzerindeki tasarrufu ile senin halindir. Allah'ın değişikliğe uğraması düşünülemez.

Sır âlemine ulaşırsan, gaybın sırları sana açılır. Öyle olursan gaybdan işitirsin, gaybdan görürsün. Böylece gayb sana göz olur. Haberi gözle görür hale gelirsin.

Âriflerin canı celâli ve kudsîdir. Onun için Cenab-ı Hakkın cemâline âşık olurlar.

Âbidlerin canı ruhânidir. Onun için cennete can atarlar.

Gafillerin canı havâîdir, boştur. Onun için dünya ile meşgul olurlar.

Âlimler şöyle demişlerdir:

- Kimin nazarı, nimet vaktinde nimete değil nimeti verene, belâ vakti belâya değil belâyı verene bakmış ise o kimse her durumda ilâhi marifete dalmış olur.

Bundan dolayı Hak Teâla Musa'nın ümmetine şöyle buyurmuştur:

Ey İsrail "Yakup" oğulları, size (atalarınıza) ihsan ettiğim bunca nimetlerimi hatırlayın..." (Bakara Sûresi 40. Âyet)

Muhammed Mustafa ümmetine de:

"Öyle ise siz beni (itaatla, ibadetle) anın, ben de sizi (sevap ile mağfiretle) anarım" buyurdu. (Bakara Sûresi 152. Âyet)

Şimdi bu ayette birkaç mana vardır, Hak Teâla buyuruyor ki:

1. Eğer beni itaatle anarsanız ben de sizi rahmetimle anarım.

2. Eğer beni dua ile anarsanız ben de sizi kabul etmek ile anarım.

3. Eğer siz beni nimetimden dolayı övgü ile anarsanız ben de sizi inayet ve yardımla anarım.

4. Siz beni dünyada anarsanız ben de sizi Ahirette anarım.

5. Eğer siz beni halvette anarsanız ben de sizi cemiyette anarım.

6. Eğer siz bana kulluk ederken zayıflık ile anarsanız ben de sizi kuvvet ile yardım ile aranım.

7. Eğer siz beni fena olup anarsanız ben de bekâ ile anarım.

8. Eğer siz beni mücahede ile anarsanız ben de sizi mücahede ile anarım.

9. Eğer siz beni ihlâs ile anarsanız ben de sizi halas ile anarım.

10. Eğer siz beni hikmet ile rubûbiyet ile anarsanız ben de sizi rahmet ve ubudiyet ile anarım. "Allah'ı zikretmek elbette en büyük (ibadet)"tir. (Ankebût Sûresi 45. Âyet)

Allah'ı zikretmek yedi kısımdır:

1. Biri göz zikridir ki, ağlamakla olur.
2. Kulak zikridir, Allah'ın hükümlerini işitmekle olur.
3. Dil zikridir, Allah'ı hamd ve sena etmekle olur.
4. El zikridir, vermekle ve cömertlikle olur.
5. Ayak zikridir, Allah yolunda yürümek ve koşmakla olur.
6. Gönül zikridir, korku ve ümid ile olur.
7. Can zikridir, teslim ve rıza ile olur.

Bazıları: Dil zikridir, Gönül zikridir, Ruh zikridir, Sır zikridir diye dört tür olarak belirtmişlerdir.

Ruh zikrinin afeti, sırrın ondan haberdar olmasıdır. Sır zikrinin afeti gönlün onu bilmesidir.

Gönül zikrinin afeti nefsin ondan haberdar olmasıdır.

Nefis zikrinin afeti kendini görmektir.

Bazıları şöyle dediler:

- Zahir ve batın zikri ilk başlayanlar, kulluğun ilk kademesinde olanlarındır. Gönül ve sır zikri orta derecede, olanlarındır. Ruh ve hata zikri gayeye ulaşanlarındır. Kalp zikri efâlin zikridir. Sır zikri sıfatların zikridir. Ruh zikri zatın zikridir.

Bazı kimseler de:

- (*Lâ ilâhe illellâh*) kelimesi nefiy ile isbattan – kötülükleri ayıklamakla Allah'ı tasdikten meydana gelmiş bir macuna benzer. Nefiy yönü ile bozuk unsurlar, kötü taraflar yok olur. Fasid ve bozuk unsurlardan kalbin hastalanması ortaya çıkar. Ruhî bağlar, nefsanî huylar, şehvanî lezzetler, hayvanî arzular ve iki dünya ilgisi, bütün bunlar fasid unsurlardan meydana gelir. Tasdik yönünden gönül, Allah'ın nuru ile aydınlanır. O nur sebebi ile kalbin sağlığı, ruhun temizlenmesi nefsin arıtılması, ilahî esma ve sıfatların tecellisi meydana gelir.

Hak Teâla hazretleri şöyle buyurur:

- ***"(Lâ ilâhe illellâh) benim kalemdir. Kim benim kaleme girerse azabımdan emin olur."***

Şeyh-i Ekber Muhyiddin-i Arabî şöyle demiştir:

- Zikrin hakikati, Hak Teâla hazretlerinin, söz söyleyen adı ile tecelli etmesinden ibarettir. Sıfatların kemalini cemi makamında ve tafsiyl mertebeleri itibariyle, açıklamaktadır. Zikrin en yücesi Cem makamındandır. Hak Teâla evvelâ kendi kendini zikreyledi. Ondan sonra Resul'ü zikretti. Ondan sonra peygamberleri ve Resulleri zikretti. Ondan sonra kendine yakın melekleri zikretti. Ondan sonra mücerred ruhları zikretti. Ondan sonra şekli süsleyen canları zikretti. En sonunda da bedenleri zikretti.

Öyle ise Allah'ı zikretmek gazadan ve bütün ibadetlerden üstündür. Çünkü onların sevabı Cennettir. Allah'ı zikredenlerin sevabı da haktır. Nitekim Hak Teâla hazretleri şöyle buyurur:

- ***"Ben beni zikredenle beraber bulunurum."***

Allah Teâla buyurdu:

"Allah'ı zikretmek elbette en büyük (ibadet)'tir." (Ankebût Sûresi 45. Âyet)

Yani Allah'ı zikretmek her şeyden üstündür vesselâm.

Sabır İle İlgili Bölüm

Allah Teâla buyurdu:

"Şüphesiz ki, Allah'ın yardımı sabredenlerle beraberdir." (Bakara Sûresi 153. Âyet)

İmam Gazali şöyle demiştir:

- Belâlara sabretmek insanın hususiyetindendir. Hayvanda ve melekte sabır olmaz. Hayvanda, şehvetin üstün geldiği ve şehvete sabretmek için aklı olmadığından, sabr edemez. Melekler, Hak Teâla hazretlerinin cemaline âşık olmuşlardır. Onun için Allah'ın cemalini seyretmekten şehvet onları alıkoyamamış, meşgul edememiştir.

Fahr-i Râzi şöyle der:

- Sabretmek, Allah'ın hükmüne razı olmaktır. Gönül bir şeye meylettiği zaman yüzünü yüce âlemden çevirir. Nitekim Âdem'in gönlü cennette ilgi duyunca, Allah cenneti Âdem'e mihnetli kıldı.

Resul buyurur:

- *"Sabır benim azığımdır."*

Sabırdan maksat takvadır, Allah'tan sakınmaktır. Nitekim Allah buyurur:

"Muhakkak ki azığın en hayırlısı (dilenmekten, insanlara yük olmaktan) kaçınmaktır. Ey kâmil akıl sahipleri, benden korkun." (Bakara Sûresi 197. Âyet)

Takvadan murat sakınmaktır. Resul buyurur:

- Kul, harama düşerim diye şüpheli şeylerden kaçınmadıkça takva derecesine erişemez. Cafer Sâdık şöyle demiştir:

- Takva, kalbinde Allah'tan başka bir şey düşünmemektir.

Takvanın alâmeti üçtür:

Her durumda Hak Teâla'ya bakmaktır. Her işte Hakka dönmektir. Her durumda dosdoğru olmaktır.

Hak Teâla buyurur:

"Ey iman edenler! Sabr-ü sebât edin. Düşmanlarınızla sabırda yarışın, Onlara galebe çalın. Sınırlarda nöbet bekleyin, yurdunuzu çiğnetmeyin. Bu sayede felâh bulacağınızı umabilirsiniz." (Âl-i İmran Sûresi 200. Âyet)

Sabrediniz! demesi, belâlara sabra işarettir. Bu, halk içindir. (*Râbıtû – nöbet bekleşin*) demesi, günahkârlığı terk etmeye işarettir. Bu, okumuşlar

içindir. (*Sâbirû – düşmanlarınızla sabır yarışı ediniz*) demesi, ibadet etmeye katlanmaya işarettir. Bu da okumuşların ileri gelenleri içindir.

Bu itibarla kişinin rahatlığı yakındadır. Şerefi alçak gönüllülüktedir. Devleti İslâm'dadır. İsmeti, günahsızlığı Allah'a güvenmektedir. Akıllılığı ve uyanıklığı dindedir. Yüceliği dünyayı terk etmektedir. Helâkı günah işlemeye cüret etmektedir. Pişmanlığı uyumaktadır. Bedbahtlığı cehalettedir. Saadeti ilimdedir. Olgunluğu ilâhi aşktadır. Güzel hayat sabırdadır. Sabır, halkın içinde nefsâni arzulara sabr etmektir. Aşıkların yanında sabır şudur: Eğer bütün belâlara onun üzerine gelse "ah!" demeyen; vefadan, cefadan, cıdan, zenginlikten günah işlemekten ve her türlü nimetten dolayı değişmeyen ve mağrur olmayan, bunların hepsini aynı gören kimse sabırlıdır. Bilakis o, kendini belâ mancınığına bırakır ve kaza denizine atar. Hiç sonundan endişe etmez. Canından üşenmeyen kimse her an sevgiliye yol bulur.

Sadakalar İle İlgili Bölüm

Allah Teâla buyurdu:

"Mallarını gece gündüz, gizli aşikâr (Hak yolunda) harcayanlar (yok mu?), işte onların, Rableri katında mükâfatları vardır. Onlara hiçbir korku da yoktur, onlar mahzûn da olacak değillerdir." (Bakara Sûresi 274. Âyet)

Resul buyurdu:

- Sadaka vermek kabir hasretini söndürür, kabir azabını giderir ve kıyamet gününde, sadaka veren kimse sadakasının gölgesinde korunur.

- Bana Peygamberlik veren o ulu Tanrı hakkı için, kim bir yetime sadaka verse, Hak Teâla ona azap etmez. Kim kendi hısımlarına ve başkalarına sadaka verse, kıyamet gününde Hak Teâla o kimsenin kusurlarına bakmaz.

Resul'e:

- Hangi kimseye sadaka vermek daha uygundur? diye sordular.

- Anasına, sonra babasına ve ondan sonra da yakınlarına sadaka vermek gerektir, buyurdu.

Ebu Hureyre şu rivayeti nakletmiştir:

- Rasulullah buyurdu: Cennette nurdan büyük odalar vardır.

Ashab:

- Ey Allah'ın Resulü! Onlar kimindir? diye sordular.

Resul:

- O yerler, halka sadaka veren, güzel söz söyleyen, yemek yediren ve halk uyurken gece namazını kılan kimselerindir, buyurdu.

Rasulullah yine buyurdu:

- Allah'ın yanında amellerin en üstünü, açlıktan yüreği yanmış bir kimsenin kanını doyurmaktır.

Resul şöyle buyurmuştur:

- Sizin üzerinize olan sadaka vermekte altı türlü haslet vardır. Üçü bu dünyada, üçü de ahrettedir.

Dünyada olanlar şunlardır:

1- Sadaka veren kimsenin Tanrı Teâla rızkını bol kılar ve ömrünü bereketlendirir.

2- Hak Teâla malına bereket verir.

3- Sadaka veren kimselerin evleri onarılır.

Ahrette olanlar da şunlardır:

1- Yarın kıyamet gününde çıplak kalmaz.

2- Başı üstünde bir gölge bulunur.

3- Cehennemle arasında perde olur.

Resulullah buyurdu:

Cennetin kapısında, sadaka veren kimseye bir yerine on verileceğinin yazılı olduğunu gördüm. Kim ödünç para verse, Allah bir yerine o kimseye on sekiz kat sevap verir.

Resul buyurdu:

- Bir kimsenin, kendi eli ile bir lira vermesi, öldükten sonra bin lira verilmesini vasiyet etmesinden yeğdir.

Allah Yoluna Girenlerin Makam ve Menzillerinin Beyanı

Şeyhül-İslâm Abdullah Ensârî, "Menâzilü's-Sâirin" adlı bir kitap yazmıştır. Sâliklerin, Allah yoluna girenlerin nasıl sülûk edeceklerini bilmeleri için onu on kısma ayırdı. Ben onu tercüme ettim ve görüldüğü şekilde yazdım.

Allah yoluna giren gönül insanlarının mana yolunda uğrayarak yükselecekleri menzilleri, uğrak yerlerini ve buradaki makamları şöyle sıralıdır:

Başlangıç Makamları:

1. El-Yakaza: Uyanıklık,

2. Et-Tövbe: Günahlara tövbe etmek,

3. El- Muhasebe: Nefis ve amellerin muhasebesini yapmak,

4. El-İnâbe: Yalvararak ve ağlayarak tövbe etmek,

5. Et-Tefekkür: Düşünceye dalmak,

6. Et-Tezekkür: Yapılan hareketlerin hatırlanması,

7. El-İ'tisâm: Allah'ın ipine, Kur'ana sarılmak.

8. El-Karar: Tuttuğu yolda karar kılmak, kalmak.

9. Er-Riyâda: Yorucu ve disiplinli çalışma.

10. Es-Semâ: İlâhi sesi dinleme ve duyma.

El-Ebvâb (Hak Kapıları):

1. El-Hüzn: Erişilen makamın verdiği neşeden doğan üzüntü, geçmişe acıma.

2. El-Havf: Yalnız Allah'tan korkma, Sakınma.

3. El-İşfâk: Yumuşaklık gösterme.

4. El-Huşû: Yerlere kadar serilen alçak gönüllülük,

5. El-Hayrât: İyilikler peşinde koşmak,

6. Ez-Zühd: Allah'ın yasaklarından sakınmak,

7. El-Verâ: Aşırı sakınma, çekingenlik,

8. Et-Tebettül: Kendini yalnız Allah'a vermek,

9. Er-Recâ: Ümitle bağlanmak,

10. Er-Rağbe: Cenabı Hakka aşırı meyil duymak.

El-Muâmelât (Allah yolunda yapılacak işler):

1. Er-Riâyât: Hakkı gözetme.

2. El-Murâkâbe: Nefsi kontrol altında tutma.

3. El-Hurme: Saygı duyma.

4. El-İhlâs: Allah rızasını gaye edinme,

5. Et-Tehzîb: Ahlâkı, kötülüklerden ayıklama.

6. El-İstikâme: Doğru yola girme,

7. Et-Tevekkül: Sonunda yalnız Allah'a dayanma ve güvenme,

8. Et-Tevfîz: İradesini Hakka teslim etme,

9. Es-Sükka: Allah yolunda sıkıntıya girme,
10. Et-Teslîm: Bütün varlığı ile kendini ilâhi iradeye bırakma.

El-Ahlâk (Ahlâkî davranışlar):

1. Es-Sabr: Her sıkıntıya katlanma,
2. Er-Rıza: Haktan hoşnut olma,
3. Eş-Şükr: Allah'ın nimetlerine teşekkür etme,
4. El-Hayâ: İlâhi huzurda hicap duyma,
5. Es-Sıdk: Doğruluk,
6. El-İysâr: Her şeyini Allah yolunda saçma,
7. El-Hulk: İyi huyla bezenme,
8. Et-Tevâzû: Alçak gönüllü olma,
9. El-Fütüvve: Asalet ve vakar sahibi olma,
10. El-İnbisât: Aşırı cömertlik.

El-Usûl (Kaide ve Yollar):

1. El-Kasd: Niyet
2. El-Azm: Kesin karar ve tutum.
3. El-İrade: Arzu ve istekler.
4. El-Edeb: Terbiye ve erkân.
5. El-Yakîn: Sarsılmaz bir iman,
6. El-Üns: Bulunduğu duruma alışmak,
7. Ez-Zikr: Devamlı Allah'ı anmak,
8. El-Fakd: Kendini kaybetme, kendinden geçme,
9. El-Gınâ: Gönlü doymuş olma, gönül zenginliği,
10. Makâmü'l-Murâd: İlâhî makama kavuşma isteği.

El-Edviye (Çareler):

1. El-İhsan: İyilik etme.
2. El-İlim: Doğru ve sağlam bilgi edinme,
3. El-Hikme: Mana ilmini elde etme,
4. El-Basîre: Hakikatı görme,
5. El-Ferâse: Bir şeyi önceden anlama, sezme,
6. Et-Tazim: Hakkı yüceltmek,
7. El-İlhâm: Aniden fikretme, düşünme,

8. Es-Sekîne: Sükûnete, sessizliğe erme,
9. Et-Tuma'nine: Kalbin eksiksiz huzura ermesi,
10. El-Himme: Kuvvetli arzu ve karar.

El-Ahvâl (Haller):

1. El-Muhabbe: Aşırı ilâhi sevgi,
2. El-Yakîn: Allah'ı görür gibi inanma,
3. Eş-Şevk: Aşırı istek,
4. El-Akl: Düşünme ve bilme,
5. El-Ateş: Murada erme susuzluğu,
6. El-Vecd: Murâde erme sevincinden kendini kaybetmek,
7. Ed-Dehş: İlâhî azamerin dehşetinden kendinden geçme.
8. El-Heyman: Yok olduğunu benliğinde duymak,
9. El-Berk: İlâhî nurun şimşeğinde kaybolmak,
10. Et-Temkîn: Murada doğru yükselmek.

El-Velâyet (Velilikler - Allah'a yaklaşmalar):

1. El-Hazz: Zevk alma,
2. El-Vakt: İsteğe kavuşma,
3. Es-Safâ: Murâda erme,
4. Es-Sürûr: Neş'e duyma,
5. Es-Seyr: Makamları dolaşma,
6. En-Nefs: Nefsi köstekleme, tam hâkimiyet,
7. El-Gurbe: Uzakta olma,
8. El-Fırak: Ayrılık,
9. El-Gaybe: Görünmeme durumu,
10. Ez-Zevk: Lezzete kavuşma.

El-Hakâik (Hakikatler):

1. El-Mükâşefât: Gizliliklerin açılması,
2. El-Müşâhede: Hakikati görme,
3. El-Muâyene: Maddi görgü, gözle görme,
4. El-Hayât: Mana yaşayışına erme,
5. El-Kabz: Hakikate kavuşma,
6. El-Best: Yayılma ve genişleme,

7. Es-Sekr: Mest olma, Varlığını unutma,

8. Es-Sahv: Uyanıklık,

9. El-İttisâl: Murada bağlı bulunmak,

10. El-İnfisâl: Dünyadan alakayı kesmek.

En-Nihâyât (Son durumlar):

1. El-Ma'rife: Esrârı tanıma,

2. El-Fenâ: Yok olma, "fenâ fillâh"a erme,

3. El-Bahâ: Ebediyet sırrında kalmak,

4. Et-Tahkîk: Hakikati idrak etmek,

5. Et-Telbîs: Her türlü şüpheden kurtulmak,

6. El-Vecd: Hakikati bulmak,

7. Et-Tecrîd: Her şeyden kesilip Allah'a bağlanmak,

8. Et-Tefrîd: Hakkın Tekliğini anlamak,

9. El-Cem': Hakikatleri bir arada görmek,

10. Et-Tevhîd: İlâhî Birlikte karar tutmak.

İlmin Faziletleri İle İlgili Bölüm

Allah Teâla buyurdu:

"Allah içinizden iman etmiş olanlarla (bilhassa) kendilerine ilim verilmiş bulunanların derecelerini artırır." (Mücâdile Sûresi 11. Âyet)

Rasulullah buyurdu:

- İlim iki kısımdır: "Bedenler ilim ve dinler ilmidir." Bedenler ilminden maksat kendi nefsini bilmek, din ilminden gaye de Allah'ı bilmektir.

Peygamber buyurdu:

- İlim ikidir: Biri dil yolu ile elde edilendir ki, O senin için hüccet ve delildir. Diğeri kalple elde edilen ilimdir. O da sana faydalıdır.

Resul buyurdu:

- İlim yağmur gibidir. Yerlere yağdığı zaman otlar biter. Denizlere yağsa sedeflerde inciler olur.

Resul şöyle buyurmuştur:

- Biri Kur'anın muhkem ayetidir. İkincisi sünnettir. Üçüncüsü ise âdil farzdır. Bunun dışında kalan fazlasıdır.

Hz. Ali şöyle dedi:

- Kim dünya ve Ahireti isterse ilim öğrensin.

Bilmek gerektir ki, insana farz olan ilim üç kısımdır:

1. Tefsir ilmi,

2. Hadis ilmi,

3. Fıkıh ilmi.

Ebu Hanife şöyle demiştir:

- "Fıkıh, şahsın ley ve aleyhinde olan fayda ve zararları bilmesidir."

Buna göre fıkıh, şahsın kendisine gelen fayda ve zararları bilmesi demek olur.

Şahsın leh ve aleyhinde olan fayda ve zararlar sözüne:

İman etmek gibi inanışlar, gizli huylarını bilmek gibi vicdani yönler, namaz, oruç ve hac gibi ameller ve nefsani melekeler dâhildir.

Vicdanla ilgili bilinmesi gerekli hükümler de onun içindedir ki, o ahlak ve tasavvuf ilmidir. Bunlar, sabır, rıza ve gönül huzurudur.

Vicdan ve amellere ait buna benzer daha ne varsa hepsi fıkıh ilmidir.

Ebu Hanife bundan fazla bir şey söylememiştir.

Buna göre fıkıh ikiye ayrılır:

1. Fıkh-ı Ekber (Büyük Fıkıh)

2. Fıkh-ı Asgar (Küçük Fıkıh)

Bunların hakikatini iyi bil ki, din ilimlerinden haberdâr olasın, sonra da faydalı ilim ve makbul amelle olgunluğa erişesin.

Fıkh-ı Ekber ilm-i kelâmdır. İlm-i kelâm, deliller getirmek ve şüpheleri gidermekle dinî inanışların doğruluğunu isbat etmeye muktedir olmaktır.

Bu ilmin faydası çoktur:

1. Taklidden kurtulup kesin bilgiye varmaktır.

2. Doğru yolu gösterenlerin rehberi olmasıdır.

3. Dinî kaideleri muhafaza etmektir.

4. İlmini, dinî ilimler üzerine kurmaktır.

5. Niyetini ve itikadını sağlam kılmaktır. Zira amelin kabulü ilim ile olur.

Fıkhı asgar usul ve furû' ilmidir.

Usûl-ı Fıkhın kaidelerini bilmekten hikmet, şeriat ilmini bilmektir. Daha Hakka uygun her sözü bilmek gerektir.

Resul şöyle buyurdu:

- İlim mü'minin kaybolmuş malı, yitiğidir.

Resulullah yine:

- Hikmet gönle gökten iner. Amma yarınki rızkından dolayı gam ve gussa çeken kimsenin gönlüne inmez, buyurdu.

Âlimlerin Faziletleri

Peygamber buyurdu:

- Bir kimse ilim tahsil etse ve hocasına giderken melekler o kimsenin ayakları altına kanatlarını döşerler.

Resul buyurdu:

- Ümmetimin âlimleri iki türlüdür:

1- Hak Teâla kendisine ilim vermiştir. O da o ilmi halka söyler. Karşılığında halktan bir şey istemez ve ilmini satmaz. Bu gibi âlimler için gökteki kuşlar, denizlerdeki balıklar, yeryüzündeki canlılar ve Kiramen Kâtibin melekleri hayır dua ederler. Yarın kıyamette o kimse Cenab-ı Hakka varır ve Peygamberlerle beraber olur.

2- Hak Teâla kendisine ilim vermiştir. O kimse ilmini halka söylemez. Halktan mal talep eder; söylerse ilminin karşılığını alır; ondan sonra söyler. Hak Teâla bunun gibi âlime yarın kıyamet gününde şiddetli azap edecektir.

Resul şöyle buyurmuştur:

- Bir âlim ilimden bahsetse, bir kimse de gelip onu dinlese yüz bin rekât nafile namaz kılmaktan yeğdir. Yüz bin at gazaya göndermekten efdaldir. Bir âlimin yüzüne bakmak, gazaya bin at göndermekten hayırlıdır. Bir âlime selâm vermek bir yıl nâfile ibadetten hayırlıdır. Bir saat bir âlimin yanında oturmak bin yıl nafile ibadetten efdaldir. Yetmiş kabul olunmuş hacdan üstündür. İlmin her harfine bir hac sevabı verilir. Hak Teâla o kimsenin üzerine rahmet indirir. Melekler onun hakkında şahitlik ederler. Melekler kimse şahadet etse o kimse cennete girer.

Ebu Ümâme şöyle der:

- Resul'e, Ey Allah'ın Resulü! İki kişi ölse, biri âbid – sofu, diğeri âlim. Hangisi daha üstündür? diye sordum. Resul buyurdu:

- Âlimin âbid üzerine üstünlüğü, benim sizin üzerinize üstünlüğüm gibidir.

Rasulullah âlimi ve cahili beyan etmiştir. Âlim Hak'tan korkar ve halktan utanır. Amma cahil, Hak'tan korkmaz, halktan utanmaz. Yalan söyleyip her zaman boş söz söyler. O kimse okur ve yazarsa da gene cahildir, buyurdu.

Âbid, Allah için ibadet eder, ilmini kendi nefsine harcar.

Ancak, âlim Allah için ibadet eder, ilmini hem kendisi, hem de başkası için harcar. Cahil bu ikisinden mahrumdur ve olgunluğun dışındadır.

Resul şöyle buyurdu:

- Bir gün Cebrail'e: Ümmetimin hangisi efdaldir? diye sordum.

Cebrail:

- İlim öğrenmek efdaldir, dedi.

Böylece dünyada ilimden üstün kemal ve olgunluğun olmadığı anlaşılmış oldu.

Resul buyurdu:

- Herhangi bir kimse Allah için ilim öğrense, o ilimden maksadı kendini ve Müslümanları ıslah olsa ve dünya gayesi olmasa, ben o kimsenin cennetlik olduğuna kefil olurum.

Resul'e ilim nedir diye sordular.

Peygamber buyurdu:

- İlim, amel etmenin delilidir, buyurdular.

Akıl nedir? diye sordular.

- Hayra kılavuzdur, buyurdu.

Heva nedir? diye sordular.

- Günahların taşıyıcısıdır, buyurdu.

Mal nedir? diye sordular:

- Kibirli kimselerin elbisesidir, buyurdu.

Dünya nedir? diye sordular.

- Ahiretin yoludur, buyurdu.

Resul buyurdu:

- Kim Allah'ın azatlı kulunun yüzüne bakmak isterse, âlimlerin yüzüne baksın. Bir kimse bir âlimin kapısına varsa, her adımına bir sene nafile ibadet etmişçesine sevap vardır.

Kim bir âlime nafaka verse, geçim temin etse, o kimse cennette benim yoldaşımdır.

Resul şöyle buyurmuştur:

- Bir kimse şan ve şöhret için ilim öğrense ve ölse cahil olarak ölür. Kim bahtı ve nefsi uğruna ilim öğrense ve ölse münafık olarak ölür. Kim dünya için ilim öğrense ve ölse fasık olarak ölür. Kim halka kibir göstermek için ilim öğrense ve ölse kâfir olarak ölür. Kim öğrendiği ile amel etmek için ilim öğrense ve ölse doğrusu o kimse mümin olarak ölür.

Resul hazretleri buyurdu:

- Kim bir âlime ikram etse bana ikram etmiştir. Bana ikram eden Hak Teâla hazretlerine ikram etmiş olur. Hak Teâla'ya ikram eden kimseye doğrusu cennet vacip olmuştur.

Kim bir âlimi horlasa beni horlamıştır. Beni horlayan kimse Allah'ı horlamıştır. Allah'ı horlayana da Cehennem vaciptir.

Kim âlimlerle beraber bulunsa benimle beraber bulunmuştur. Kim âlimleri ziyaret etse muhakkak beni ziyaret etmiş olur. Kim âlimlerle selâmlaşsa benimle selâmlaşmış olur. Kim benimle beraber bulundu ve beni ziyaret etti ise Hak Teâla o kimseyi kıyamet gününde benimle beraber haşreder.

Resul buyurdu:

- Âlimler peygamberlerin varisleridir.

Peygamberler altın ve gümüş miras bırakmadılar. İlmi miras bıraktılar. Kim o mirastan nasip alırsa en büyük payı almıştır.

Peygamberlerin efendisi Resul efendimiz buyurdu:

- Kim ben âlimim derse o cahildir.

Bu itibarla âlimin halktan kendini üstün görmemesi gereklidir. Zira ondan daha üstün bir âlim bulunabilir. Ona nazaran kendisi cahil olur.

Resul buyurdu:

- Hak Teâla kime ilim verdi ise üç şeyi de onunla beraber vermiştir:

Halâvet (*zevk*), heybet (*korku*), muhabbet (*sevgi*).

Âlimler, dünyaya alaka duydukları zaman Hak Teâla onlardan halâveti, dünya sevgisini giderir.

Gizli bir günah işleseler onlardan heybeti, korkuyu giderir.

Halkın malına göz koysalar onlardan sevgiyi giderir.

Resul buyurdu:

- Bir âlim, bir köye uğrasa, Hak Teâla o köyün kabirlerinde yatanlardan kırk gün azabı kaldırır.

Resul buyurdu:

- Bir kimse bir âlimin huzurunda otursa, Hak Teâla o kimseye cennette bin şehir verir. Her şehirden ona yetmiş kapı açar. Hak Teâla her harfine bir şehid sevabı verir.

Fahr-i Râzî, Tefsîr-i Kebirinde şöyle der:

- Hak Teâla hazretleri buyurur ki:

"Allah'a itaat edin, Peygambere ve sizden olan emir sahiplerine de itaat edin." (Bakara Sûresi 59. Âyet)

Ulûl-Emir'den maksad âlimlerdir. Doğru görüş budur. Onun için devlet ileri gelenlerine, âlimlere itaat etmek vaciptir.

Resul buyurdu:

- Ümmetimin helaki ikidir:

1. Fasık (*amelsiz*) âlimledir.

2. Cahil âbid (*sofu*) iledir.

Eğer siz Hakkı tam olarak bilse idiniz, Hak Teâla size, asla cehâlet olmayan bir ilim verirdi. Eğer Haktan tam olarak korksanız denizlerde yürürdünüz ve dağlar sizin duanızla harekete gelirdi.

İbni Abbas şöyle bir rivayet nakleder:

- Rasulullah buyurdu: Âlimlerin, okumamış kimselerin üzerine yüz derece üstünlükleri vardır. Her derecenin arası beş yüz yıllık yoldur.

İmam-ı A'zam Ebu Hanife şöyle demiştir:

- İlmin en üstünü halini bilmedir. Halin en üstünü de halini muhafaza etmektir.

Kimileri dediler ki:

Halk dört türlüdür:

1- Bilir ve bildiğini de bilir. O kimse âlimdir, Ona uymak gerektir.

2- Bilir, fakat bildiğini bilmez. O kimse uyur. Onu uyarmak gerektir.

3- Bilmez ve bilmediğini bilir. O kimse cahildir. Onu öğretmek gerektir.

4- Bilmez ve bilmediğini de bilmez. Fakat kendini bilir sanır. O şeytandır, ondan kaçmak gerektir.

İlim de dört çeşittir:

1. Bilinir ve söylenir. Şeriat (*din*) ilmi gibi.

2. Bilinmez ve söylenmez. Hak Teâla hazretlerinin gizli ilimleri gibi ne bilinir, ne söylenir.

3. Bilinir fakat söylenmez. Ârîflerin hâli ve dostların ayıbı gibi.

4. Bilinmez fakat söylenir. Meşâyihin sırları gibi. Bilinmez amma halk arasında söylenir.

İmam Razi şöyle demiştir:

- Âlimler helâl yeseler, cahiller şüpheli yerler, Âlimler şüpheli yeseler, cahiller haram yerler. Âlimler haram yeseler, cahiller azarlar.

Resul şöyle buyurmuştur:

- Cebrail:

- Bir âlim, Allah katında on bin şehidden üstündür, dedi.

Bilmek gerektir ki, Hak Teâla hazretleri insanları *cahil* ve *âlim* olarak iki kısım üzerine yaratmıştır.

Mesud âlim, aklı önder ve rehber edinip:

"Benim Rabbim hakikaten doğru bir yol üzerindedir." (Hûd Sûresi, 56. Âyet)

Sayfalarını okuyup şer'î hükümlerden, dinin emirlerinden yüz çevirmez.

Gerçek âlim şudur ki, işittiğini unutmaz. Gizli –Aşikâr her sırrı anlayıp, kapalı ve dolayısıyla anlaşılan gerekli manalardan haberdar olur. Sevdiklerine hoş olmayan sualler sormaz. Bir şeyi anlamadan önce ona burnunu sokmaz. Kimseyi utandırmaz ve kızdırmaz. Konuşmaktan maksadı, faziletini göstermek değil, iyiyi ve doğruyu ortaya atmak için olur.

Eskiden bazı istidatlı kimseler, kendi kafalarına güvenerek üstadlarına hizmet etmeyip, onlarla mücadele ettiler ve onlardan yüz çevirdiler. Sonunda onlar gözden düşerek hayır duadan mahrum kaldılar.

Bu itibarla, ilim peşinde koşanlara, birkaç bilgi cevheri, öğüt kaynağı, güzel yüzlü ve güzel huylu, güzel söz deryası, güzel konuşma sahrası, fen bilgilerinden haberdar dindar ve sır saklayan âlimleri bularak, bir kısmını kalbinin samimiyeti ile dost edinip kalan ömrünü onlarla geçirmesi gerektir.

Öyle gerektir ki, hayasız kimseyi adam saymamalı. Aslı olmayan kimseyi adamdan sayıp dost edinmemelidir. İlmi ile amel eden âlimlerle dost olmaya gayret etmelidir. Zira onların ilmi ve hikmeti az zamanda ona da tesir eder.

Meselâ: Susam yağı bir müddet gül ile beraber bulunacak olsa, artık ona susam yağı demezler, belki gül yağı derler. Onun gibi bir kimse de bir müddet bir âlimle beraber bulunsa, artık ona cahil demezler, belki ilim ehli derler.

Bir başka yönden âlim iki kısma ayrılır: Dünya âlimi, ahiret âlimi.

Dünya âlimi, dili âlim ve gönlü cahil olan kimsedir.

Ey Allah'ım! Bizi de âlim kullarının arasına kat. Senin yüceliğin hürmetine, Allah'ın rahmeti âlemlerin efendisi Resul ve onun ashabı üzerine olsun.

İyiliği Tavsiye ve Kötülüğü Men ile İlgili Bölüm

Allah Teâla buyurdu:

"Bir de içinizden öyle cemaat çıkmalıdır ki onlar herkesi hayra çağırsınlar, iyiliği emretsinler, kötülükten vazgeçirmeye çalışsınlar. İşte onlar murada erenlerin ta kendileridir." (Al-i İmran Sûresi 104. Âyet)

Bazıları:

- Âyette geçen (*Minküm*)'deki (*Min*) edatı, (*Tebîz*) içindir demişlerdir. Yani, Müslümanların bir kısmını ifade eder. Onun için insanları iyi yola sevk etmek farz-ı kifâyedir. İnsanların bir kısmının vazifesidir. Zira insanları iyi yola sevk etmek ilimle olur. Cahil kendini bilmez. Halkı nasıl doğru yola çağırabilir?

Bazıları da:

- İnsanları iyiliğe sevketmek ve kötü yoldan alıkoymak bütün Müslümanların vazifesidir, demişlerdir.

Resul buyurdu:

- Kim insanlara iyi yolu gösterir, kötü yoldan onları men ederse, o kimse yeryüzünde Allah'ın, Resulullah'ın ve Allah'ın kitabının halifesi, vekilidir. Bir cemaat, iyiliği tavsiye ve kötülükten men vazifesini terk etse, Kur'an'ı anlamak onlara haram olur.

Ebu Bekr-i Sıddîk:

- Evet, Hak Teâla'nın gazileri vardır yeryüzünde.

"Onlar şehidlerden üstündür" buyurdu.

Ben:

- Ey Allah'ın Resulü! Onlar kimlerdir? dedim.

Resul buyurdu:

- İyiliği emredip kötülükten men edenlerdir. Nefsin kudret elinde olan Allah hakkı için, cennette, kızıl yakuttan ve yeşil zebercedden öyle büyük oda vardır ki, şehitlerinkinden yücedir. Her odanın üç yüz kapısı vardır. Her kimseye üç yüz Huri verilir. O huriler:

- Dünya'da iyiliği emredip kötülüğü men ettiğimiz için bu armağanların verildiğini bilir misiniz? derler. Geri kalan amellerinden söz etmezler.

Zemahşeri tefsirinde, Huzeyre'den şu rivayeti nakleder:

- Halkın üzerine öyle bir zaman gelecek ki, onlara, iyiliği emretme ve kötülükten men etme sözünden eşek uluması, eşek sesi daha güzel gelecek. O zamanın şerrinden Allah'a sığınırız.

Fakirlerin Fazileti İle İlgili Bölüm

Allah Teâla buyurdu:

"Allah ganidir (Sizin nafakanıza muhtaç değildir). Siz ise (onun) fakirler (i, muhtaçları(sınız)." (Muhammed Sûresi, 38. Âyet)

Resul buyurdu:

- Fakirlik benim öğüncümdür. Yani benim halk üzerine yüceliğim fakirlik iledir. Zira sabırlı dervişler, Allah katında şükreden zenginlerden sevimlidir.

Rasulullah buyurur:

- Fakirlerin zenginler üzerine üstünlüğü, benim Allah'ın bütün mahlukatı üzerine olan üstünlüğüm gibidir.

Bu itibarla dervişleri sevmek, peygamberlerin ahlakındandır. Dervişlerle oturmak iyi kimselerin ahlakındandır. Dervişlerden kaçmak münafıkların ahlakındandır. Dervişleri çekiştirmek, peygamberleri çekiştirmektir. Kim bir derviş görmeye varsa, Hak Teâla her adımına kabul olmuş Hac sevabını verir. Zira Hak Teala günde üç defa dervişlere rahmetle bakar.

Bir kimse iyilik için dünya malı yığsa, dünyayı terk etmek ona dünya malı ile iyilik etmekten hayırlıdır.

Nitekim Hz. İsa şöyle buyurur:

- Ey iyilik etmek için dünyanın peşinde koşan kimse! Onu terk etmen iyilik yapmandan daha iyidir.

Resul buyurdu:

- Ey Aişe! Dervişler ve yoksullarla oturup kalk. Dünyada onlarla beraber olmak Ahirette de onlarla beraber olmaktır.

Doğrusu dervişlerin dünyada duaları makbuldur ve Ahirette zenginlerden beş yüz sene önce cennete girerler.

- Ey Aişe! Dervişler ve yoksullarla oturup kalkar, onlarla beraber olurum.

Nakledildiğine göre Ebu Said şu rivayeti nakletmiştir:

- Bir kimse Peygambere gelip dedi ki:

- Ey Allah'ın Resulü! Bana öyle bir amel öğret ki, onu işlediğimde hem Cenab-ı Hak, hem de halk beni sevsin.

Resul buyurdu:

- Sabırlı bir dervişin iki rekât namazı, Hak Teâla'nın katında şükreden zengin kimsenin yetmiş rekâtından hayırlıdır.

Resul buyurdu:

- Hak Teâla beş kişi ile meleklere karşı övünür:

1. Hak için savaşan gazilerdir.

2. Allah için halka açık gönüllülük gösteren yiğitlerdir.

3. Allah Teâla'nın korkusundan gizli yerlerde ağlayan kimsedir.

4. Dervişlere, yoksullara yardımda bulunan zenginlerdir.

5. Belâlara sabreden ve kimseye şikâyette bulunmayan derviştir.

Resul hazretleri buyurdu:

- San'atların üstün olanı üçtür:

1. Zühd (*Allah'tan korkma ve sakınma*). 2. İlim, 3. Dervişlik.

Bir kimse Resul'e:

- Dervişlik nedir? diye sordu.

Resul:

- Hak Teâla'nın hazinelerinden bir hazinedir. Allah o hazineyi peygamberlere ve iyi kullara verir, buyurdu.

Resul buyurdu:

- Allah Teâla zenginleri dünya toprağından, dervişleri de Cennet toprağından yarattı. Kim Allah'ın ahdine sadık kalmak isterse dervişlere iyilik etsin.

Resul buyurdu:

- Kim bir dervişi dövse veya incitse on kere Kâbe'yi ve Beyt-i Ma'mûru yıkmışçasına ve bin meleği öldürmüşçesine günahı vardır.

Resul buyurdu:

- Cennetin sekiz kapısı, cehennemin yedi kapısı vardır. Cennetin yedi kapısından dervişler, bir kapısından da sabırsız dervişler, zenginler girerler.

Şimdi bilinmesi gerekli olan şudur ki, dervişlik dedikleri ehl-i sünnet vel cemaat'tan olmak ve fakirliğine razı olup Resul'e ve Ashabına uymaktır. Hem sözle hem de işleri ile Sünni, peygamber ve Ashabın yolunda bulunmaktır.

Dünyayı terk edip dinde olmayanı uydurmak ve sapıklardan olmak değildir.

On taife, on bölük kimse dinde olmayanı uydurdular ve bunların yüzünden nice halk azgınlardan oldular, dinlerini ve dünyalarını fesada verdiler.

Bu on taife şunlardır:

1. Habîbiyye'dir. Onlara göre Allah bir kulunu sevdiği zaman halkı sevmekten onu keser ve Allah'a kulluk vazifesinden kurtarır. Bu söz küfürdür.

2. Evliyaiyye'dir. Onların inanışına göre bir kimse velilik mertebesine erişse Allah'ın emir ve yasakları ondan kaldırılır. Halkın onlara secde etmesine izin vardır. Bu söz de küfürdür.

3. Şemrâhıyye'dir. Bunlara göre kadın ve oğlan insanın korkusudur. Kullanmak serbesttir. Bu söz de küfürdür.

4. İbâhıyye'dir. Biz kendimizi fasıklıktan men edemeyiz. Zira Allah bizi fasık yarattı. Biz kendimize bu hususta yardımcı olamayız derler. Bu da küfürdür.

5. Helâliye'dir. Onlara göre asla günah yoktur. Bütün kötü ve çirkin şeyler helâldir. Bu görüş de küfürdür.

6. Hulûliye'dir. Onlar, Raks ve Semâ esnasında bizden perdeler kaldırılır. O zaman ne yaparsak serbesttir? dediler. Bu da küfrü gerektiren bir görüştür.

7. Hûriye'dir. Bunlar murakabe halinde bize Cennetten Huriler gelirler, biz de onlarla birleşiriz derler. Murakabeden sonra dururlar ve guslederler. Bu söz de bidat ve küfürdür. Küfürden aşağı günah bidattır.

8. Vâkıfiyye'dir. Onlara göre Allah'ı bilmek kimseye mümkün değildir. O meçhuldür, kesin olarak bilinmez. Bunlar da bidatçıdır. Amma bir kimse Allah'ın mahiyetini bilmek kimseye mümkün değildir. Zira Resul:

- Ey Rabbim! Seni hakkı ile bilemedik buyuruyor, dese cevabı şudur: Ehli sünnete göre C. Hakkı Hak olarak bilmek ve onu birlemek farzdır.

9. Mütecâhile'dir. Bunlar çalışıp kazanmayı terk ederler ve halka muhtaç olurlar. Bu da bidattır, dine uygun değildir.

10. İlhâmiye'dir. Onlara göre Kur'an, ilim ve amel bir takım perdelerdir. Bunlar iş'âr, şifreli sözler ve filozofların kitapları meşgul olurlar. Bunların sözleri de küfürdür.

Allah'a boyun eğip Rasûlullah'a uyanlar Hak yolunda olanlardı. Namaz kılarlar, Zekât verirler, gazaya giderler. Hacc ederler, haram yemezler, yalan söylemezler ve Salih, iyi kimseler olurlar. Onlar öyle bir kavimdir ki, Hak Teâla onlar hakkında şöyle buyurur:

"Hakikat, Allah'ın peygamberi yanında seslerini yavaşlatanlar (yok mu?) İşte onlar Allah'ın takva için kalplerini imtihan ettiği kimselerdir. Onlar için bir mağfiret ve büyük bir mükâfat vardır." (Hucurat Sûresi 3. Âyet)

Fakirliğin aslı peygamberlere uymaktır.

Nitekim Allah Teâla buyuruyor:

"(Habibim) de ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız hemen bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve suçlarınızı örtsün. Çünkü Allah çok yarlığayıcı çok esirgeyicidir." (Âl-i İmran Sûresi 31. Âyet)

Böylece bu ayetlerden anlaşıldı ki, Allah'ı sevmenin ve onun hükmüne razı olmanın nişanı, peygambere uymaktır. Dünya ve ahrette Allah'ı sevmekten ve Allah katında sevgili olmaktan üstün saadet ve mutluluk yoktur. Peygambere uymakta çaba harcayıp canlar eritmek gerektir ki, tam uyma meydana gelsin ve saadet kapıları açılsın, sevmekle sevilmek bir mertebede meydana gelsin. Bilmek gerektir ki, muhabbet sevgi gönül ve kalpte olur. Gönlünse fesada açılan onbeş kapısı vardır. Şeytan o kapılardan girip cana yol bulur ve canı azdırıp helâl eder. O kapılar şu şekildedir:

Ucb, kibir kapısı, Taassup kapısı, Hırs kapısı, Cimrilik kapısı, Hased kapısı, Fısk, isyan kapısı, Gazap, öfke kapısı, Cehl, bilgisizlik kapısı, Şehvet kapısı, Acele kapısı, Mal sevgisi kapısı, Mal yığma kapısı, Tokluk kapısı, Aşırı sevgi ve ilgi kapısı.

Bu kapıları bilen herkesin, kalbinde şeytana bu kötü sıfatları için yol vermesi, Allah evi olan kalbini şeytan evi yapmamaya gayret göstermesi gerektir.

Bilmek gerektir ki, aşk gönülde olur. Aşk öyle bir şeydir ki, her an aşıkın, sevgiliye varma arzusu önüne perde çeker. Her âşık, bu perdeyi yolundan kaldırır. Aşk sultanı varlık düzlüğüne otağ kurduğu zaman bütün hazinelerini, gizli güzelliklerini ortaya koyar. Aşıka onları görme lezzeti hâsıl olur. Kendi varlığının lezzetinden el çeker. Sevgili her yönden ve her an aşıka görününce, âşık her göz ile ve her yüzden sevgiliyi iyice görür. Aşk perdelerinin çokluğu buna hiç mani olmaz. Böylece devamlı görünmek sevgilinin sıfatı ve devamlı cefa da aşıkın sıfatı olur. Böylece naz sevgilide, niyaz ve yalvarma aşıkda olur. Âşıka, sevgiliden gelen her türlü cefa ve vefaya razı olmak gerekli olur. Onun acısına, iyiliğine, nimet ve zahmetine aynı derecede boyun eğer. Vakit olur ki, aşıkdan korku ve ümit sıfatları götürülür. Zira korku ve ümit ya geçmişte ya da gelecekte olur. Âşık Ehâdiyet, Allah'ın birliği denizinde yüzmektedir. Onun için geçmiş ve gelecek kaygısı artık kalmamıştır. O devamlı bu hal içindedir. Böyle olunca (*Ateşte olan nasıl yanar?*) sözü onun hali olmuştur.

Dünya İle İlgili Bölüm

Ey ilahi sırları öğrenmek isteyen kimse! Hak Teâla hazretleri buyurur ki:

"O çok esirgeyici (Allah'ın emr-ü hükmü) arşı istila etmiştir." (Tahâ Sûresi 5. Âyet)

Bu küçük âlemdir, küçük dünyadır. (Müminlerin kalbi Allah'ın arşıdır.) bu ise ulu âlemdir.

Bu sözlerin aslı şudur; Hak Teâla hazretleri insanın makamını yedi tabaka yaratmıştır. Bunların dördünü nurdan, üçünü zulmetten yaratmıştır.

Nurdan yaratılan makamlar şunlardır:

1. Muhammed Mustafa'nın makamı.

2. Geri kalan peygamberlerin makamı.

3. Evliya'nın ve Allah'a mutî olanların makamı.

4. Muhammed ümmetinin ve geri kalan peygamberlerin ümmetlerinin makamı.

Zulmetten yaratılan makamlar şunlardır:

1. Mecusilerin, ateşe tapanların makamı.

2. Yahudilerin ve Hıristiyanların makamı.

3. Tanrılık iddiasında bulunanların makamı.

Nurdan yaratılan ilk makam peygamberlere ait olup yedi şekil altında toplanmıştır:

1. Sadır – göğüs (yüce) makamdır. O İslâm'ın kaynağıdır.

2. Kalb; bu imanın kaynağıdır.

3. Şığâf – Kalp içindir; bu şefkatin kaynağıdır.

4. Fuâd – Kalp gözüdür. O müşahede, görme makamıdır, görür gibi bilmenin kaynağıdır.

5. Habbetül – Kalb, Kalb özüdür. O makam Allah sevgisinin kaynağıdır.

6. Süveydâ – Kalbin sevdasıdır. Orası ilimlerin ve keşiflerin yeridir.

7. Kalbin canıdır. Orası da Allah'ın nurlarının yeridir.

Ruhani âlemin kutbu ve merkezi olan Bâyezid El Bistâmî şöyle demiştir:

- Gönlün kabzedilmesi nefsin açılıp yayılmasındandır. Haya ilimdir. Rahat marifettir. Rızık zikirdir. Şevk, âşıkların mülk yurdudur. Marifet nuru gönlün içindedir. Âşık zikirle meşgul olsa gönlü nurlanıp aydınlanır. Dünya sevildiği zaman gönlü kararır.

Beş şey gönlü öldürür:

Çok yemek yemek, halkın başına bela getirmek, namazı vakitsiz kılmak, yemeği sol eli ile yemek ve yalan söylemek.

Beş şey de gönlü diriltir.

Âlimlerle oturmak, yetime şefkat etmek, oruç tutmak, az yemek ve dünyayı sevmemek.

Zikreden kimse dünyaya meyl etse Hak yolundan koğulmuş olur ve bütün ömrü kaygı ile geçer.

Halkın aziz kulları şunlardır:

Zühdü olan âlimler, adaletli hükümdarlar, edepli ve hayalı çocuklar, alçak gönüllü zenginler ve sabırlı dervişler.

Kulluğun en güzeli gönül öldürmektir. Gönlün ölmesi dünyayı sevmekle olur.

Nitekim Hak Teâla Kudsî Hadisinde şöyle buyuruyor:

- Ey Ademoğlu! Kanaat et zengin ol. Hasedi terk et rahat ol. Dünyayı terk et, dinin hâlis olsun. Kim gıybeti terk etse aşkı ziyade olur. Kim halktan ayrılırsa, halkın şerrinden emin olur. Kim az ve tatlı konuşursa aklı tam olur. Kim az şeye kanaat ederse, muhakkak Hak Teâla hazretlerinin ahdine inanmış olur. Kim dünya için kaygılansa Hak Teâla'dan ıraklaşır.

Hak Teâla hazaretleri buyurdu:

- Şaşarım o kimseye ki! Ahiret hesabın inandığı halde nasıl mal yığabilir?

Ey Âdemoğlu! Her gün ömrün eksilir, sen bilmezsin. Her gün rızkın ayağına gelir, sen şükretmezsin. Halktan korkarsın benden utanmazsın. Benim rızkımı yersin, şeytanın buyurduğunu tutarsın. Âbidlerin sözlerini söylersin, münafıkların yaptığını yaparsın. Ölüm haktır dersin, gene onu çirkin görürsün. Kim dünya ile rahat bulursa onun anlayışı yoktur. Kim dünyanın arzuları peşinde koşarsa onun marifeti yoktur.

Hak Teâla Musa'ya buyurdu:

- Kim bir dervişe kibir gösterirse, kıyamet gününde o kimseyi karınca suretinde yaratırım. Kim bir dervişe alçak gönüllülük gösterse, dünya ve Ahirette ben onu yüceltirim. Kim bir dervişin gönlünü yıksa benimle savaşmış olur.

Hak Teâla hazretleri buyurdu:

- Birçok zengin vardır ki, zenginlik onu azdırır. Birçok derviş de vardır ki, dervişlik onu fesada verir. Nice sağlıklı kimse vardır ki, sağlık onu azdırmış, yoldan çıkarmıştır. Nice âlim vardır ki ilim onu yoldan çıkarmıştır. Nice cahil kimseler vardır ki, bilgisizlik onu fesada iter. Dünya sevgisini gönlünüzden atın. Dünya sevgisi ile benim sevgim bir yerde bulunmaz.

Beş çeşit kimse çok esirgenmiştir.

1. Kötü kimsenin hükmü altında olan usludur.
2. Cimri ve nâmert kimsenin hükmü altında olan cömert kimsedir.
3. Zalimin hükmü altında olan adil kimse.
4. Cahilin hükmü altında âlim kimse.
5. Zenginin hükmü altında olan derviş kimse.

Resul buyurdu:

- Dünyanın tamamından cennetin kamçı kadar yeri çok iyidir.

Âdemoğlunun terk edeceği dünya dedikleri şey yeryüzüdür. Dünyanın türlü türlü iklimini sana açıklayayım. Böylelikle terk etmen sana kolay olur. Onun sureti şu resimdir. Yedi iklimi ve dört kıtası bu daire şeklinde gösterilmiştir.

Bir diğer yönle bilmek gerektir ki dünya dört bölüktür. Her bölüğe dört meskûn bölge derler. Onun bir bölüğüne kuzey bölgesi denir. Irak'tan – Şam'a, oradan Anadolu ve Türkistan'a kadar oturulan topraklardır. Bir bölüğüne Doğu bölgesi derler. Ehvâzdan – Horasan'a, oradan Çin'e, uzak doğuya kadar bayındırdır. Üçüncü bölüğü, Güney bölgesi. Mısır topraklarından Habeşistan topraklarına, oradan Sudan'ın kuzey bölgesine, Sudan'a, Sudan'dan Kuzey Afrika'ya kadarki insanların yerleştiği bölgedir. Dördüncü bölüğüne Batı bölgesi derler. Sebte boğazından Fâs ülkesine, oradan İngiltere adasına varıncaya kadar olan yerlerdir. Güneyinin çok yerini su basıp karada da çok yeri haraptır.

Eski Filozof ve bilginlerin, dörtte bir oturulan bölgeyi, yedi iklime taksim ettikleri şekildir.

Çizdiğim bu daire top gibidir. Yarısı suyun içinde, yarısı da üzerindedir.

Bu taksim, Endülüslü Coğrafya bilgini İdrisi'nin görüşüne göre yapılmıştır.

Ey dünyayı isteyen kimse! Evvelâ bu dünyanın ululuğuna, göklerin hareketine ve şekillerine bak. Kimi kızıl bakırdan, kimi gümüşten, kimi altundan, kimi cevherden, kimi yakuttan ve kimi incidendir bu renklerdedir. Güneş dördüncü göktedir ve üç yüz altmış derecedir, tam yuvarlak bir dairedir. Dörtte bir veya sekizde bir yer büyüklüğünde olduğu Hendese (Geometri)'de bildirilmiştir. Ay ilk göktedir. Yerin kırkta bir büyüklüğü kadardır.

Çeşitli yellere, değişik nebatlara, türlü türlü yemişlere, muhtelif şekil ve renklere, yiyecek ve kokulara bak.

Hak Teâla bin çeşit varlık yaratmıştır. Bunların altı yüzü denizlerde, dört yüzü karalardadır. Yeryüzündeki yaratıkları madenler, nebatlar, hayvanlar ve insanlardır.

Hak Teâla hazretleri dünyayı bozmak istediği zaman önce insanları, sonra hayvanları, nebatları ve madenleri yok eder.

Hak Teâla hazretleri şöyle buyurur:

"(Yer) yüzünde bulunan her canlı fanidir." (Rahmân Sûresi 26. Âyet)

Dünya, uzun ömür sürmüş fitne ve naz dolu ihtiyar bir kadına benzer. O dışını gelincikler gibi elbise ile bezeyip halk arasında naz eder. Böylece dünya halkı, onun tuzağına düşerler.

Gene o dünya zalim bir hükümdara benzer. O, halka bazı şeyler bağışlar. Fakat dostluğu yoktur ve hepsini öldürmek ister.

Bu itibarla akıllı kimseler kışın tedarikini yazın görürler ve ölüm kaydını diri iken yaparlar.

Dünya, içi cevherle dopdolu bir denize benzer. Birçok kimse o denize girip cevher çıkarır, birçok kimse de o denize girip boğulur.

Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Dünya fitne ve belâdır. Her cemaatin bir fitnesi vardır. Benim ümmetimin fitnesi dünyayı sevmek ve mal yığmaktır.

Hak Teâla buyurur:

"Bilin ki mallarınızda, evladlarınız da ancak bir imtihandır, (asıl) büyük mükâfat ise şüphesiz Allah katındadır." (Enfâl Sûresi 28. Âyet)

Ahiret Sarayı'nın yolu Tanrı'ya itaattır.

Peygamber buyurdu:

- Ümmetimin evvelkileri, Allah'a katî bağlılık ve sadakat sebebi ile kurtuldu. Sonrakiler ise dünya ve uzun ömür isteği ile helâk oldu.

Hak Teâla buyurdu:

- Ey kullarım! Kendinizi koruyun. Muhakkak bedenleriniz zayıftır, yolculuğunuz uzaktır. Günahınız ağır, Sırat Köprüsü ince, can alan Azrail, Sur'u üfleyen İsrafil ve hâkim âlemlerin Rabbi Allah'tır.

Kabir ve Ölülerle İlgili Bölüm

Müslim'in Sahihinde Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Mü'min bir kimseyi kabre koydukları zaman (Münker ve Nekir) adlı melekler gelir ve: Rabbin kimdir? Dinin hangi dindir? Peygamberin kimdir? diye sorarlar. Cevabı şudur:

- Tanıklık ederim ki, Allah'tan başka Tanrı yoktur. Gene tanıklık ederim ki, Muhammed Allah'ın Peygamberidir ve dinim İslâm'dır.

Peygamber buyurdu:

- Kabir dünyanın sonu ve ahretin başlangıcıdır. Kim kabir azabından kurtulur ise, geri kalan azaplardan da kurtulmuştur.

Resul buyurdu:

- Bir kimsenin ölümü şiddetli olursa onun için kaygılanmayın. Çünkü onun bütün hataları ölüm zahmeti gitmiştir. Onunla cennet arasında ancak ölüm kalmıştır.

İmam Gazali şöyle demiştir:

- Bir mü'min öldüğü zaman ölenlerin ruhları onunla buluşurlar ve:

- Falan kimsenin hali nasıldır? derler.

Ölen mü'min:

- İyidir, der.

Onlar:

- Falan kimse nasıldır? derler.

O kimse:

- Ya size gelmedi mi? der.

Onlar:

- Yok buraya gelmedi, anlaşıldı ki, o kimse mü'min değilmiş, başka yola gitti derler.

Peygamber buyurdu:

- Kim Cuma günü babasının ve anasının kabrini ziyaret etse Hak Teâla onların günahını ve kendi günahını affeder.

Peygamber buyurdu:

- Mü'min kabrine konduğu vakit yeşil bir bahçede oturur. O bahçenin yetmiş arşın uzunluğu vardır. Eğer kâfir olarak ölürse, cehennem çukurlarından bir çukura bırakırlar. Doksan doku ejderha kıyamete kadar ona azap ederler. Hak Teâla'nın doksan dokuz ismini inkâr ettiği için doksan dokuz ejderha azap eder. Hak Teâla ona isimleri sayısınca ejderha musallat eder.

Mü'minlerin kabrini ziyaret etmek sünnettir. Amma Cuma günü ikindiden sonra ertesi sabaha kadar ziyaret müstehaptır.

Pazartesi, Perşembe, Arefe, Bayram, Aşûre günlerinde ziyaret etmek gerektir. Zira o günlerde ruhlar kabirlerini ziyaret edenleri beklerler. Kabirdekileri, sağ iken nasıl saygı gösterilirse o şekilde, saygı ile ziyaret etmelidirler. Elini ve yüzünü kabre sürmemelidir. Hıristiyanlar öyle yaparlar. Onlara benzememelidirler.

Nakledildiğine göre ölüm acısı yüz kılıç vurmaktan yahut üç yüz kılıç vurmaktan daha fazladır. Ölümden sonra cennete varıncaya kadar yüz belâ vardır.

Mü'min kabir azabından ancak dört şeyle kurtulur:

1. Yalan söylememek,

2. Cimrilik etmemek,

3. Kimseye karşı kötü zanda bulunmamak,

4. Şüpheye düşmemek.

Kabir azabı, ekseri bedenine değen ve yıkanmayan sidikten dolayı olur.

Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Bir kimse ölü için Ayet'el-Kürsî'yi (*Allahülâ'yı*) okusa ve sevabını kabirdeki o ölüye bağışlasa Hak Teâla o kimseye peygamberlerin sevabını verir ve her harfi için bir melek yaratır. O melekler okuyan kimse için kıyamete kadar dua ederler.

Dua Bölümü

Hak Teâla buyurdu:

"Bana dua edin. Size icabet edeyim." (Mümin Sûresi 60. Âyet)

Peygamber buyurdu:

- Bir kul ellerini kaldırsa dua etse, Hak Teâla, o kulu öylece ellerini boş göndermeye utanır.

Eğer:

- Dua ederiz. Bazen kabul olur, bazen kabul olmaz. Sebebi nedir? diye sorulacak olursa cevabı şudur:

- Dua'nın şartı vardır, şartına bağlıdır. Nitekim Peygamber şöyle buyurur:

- Dua'nın iki kanadı, şartı vardır: Helâl yemek, doğru sözdür.

Bir cevap da şudur:

- Peygamber buyurdu ki:

Bir mü'min dua etse Allah o kulun duasını kabul eder, isteğini ya bu dünyada ya da ahrette verir.

Bazıları:

- Dua'nın faydası yoktur. Zira eğer istenen şey Allah'ın yanında varsa olması, Allah'ın onu vermesi vaciptir. Şayet Allah'ın yanında yoksa onun olması mümkün değildir.

Bazıları:

- Akıl ve mantık şunu ispat eder ki, gerçekler makamının ulusu ve yücesi Allah'ın kaza ve kaderine razı olmaktır. Dua edip bir şey dilemek, kendi isteğini Allah'ın dilediğinden üstün tutmaktır.

Kimileri de:

- Hak Teâla: Herhangi bir kimse benden bir şey dilerse, ben dilemeyene daha çok veririm buyurur. Bu itibarla dua edip bir şey dilemekten dua etmemek iyidir, derler.

Bunların cevabı şudur:

- Dua, ibadet makamlarının en büyüğüdür. Onun için dua etmek gerektir. Kişi, dua ederken gönlü Allah'tan başka yerde ise duası dua olmaz. Şayet gönlünü bütün âlemlerden çevirip Allah'ın marifet denizinde yok olacak olursa Hakka yakınlığı meydana gelir.

Kul kendi nefsi ile meşgul olursa Hak Teâla'ya yakın olmaz. Çünkü kendi arzusu onu perdeler, Allah'a yaklaşmasına mani olur. Dua kulu Allah Teâla'ya yaklaştırır. Öyle olunca dua en büyük ibadettir. Zira duadan maksat, kulun Hakka dönmesidir. Küçüklük ve alçaklığını ilâhi huzurda açığa vurmaktır.

Fahri Râzî şöyle demiştir:

- Dua etmekten gaye, kul ile Allah arasında münasebetin, alakanın sabit olmasıdır. Ancak Allah Teâla ne dilerse o olur.

Muhyiddin-i Arabî şöyle demiştir:

- Dua ile dilekte bulunmak, Hakkın emrini tutanlar içindir. Zira Hak Teâla Kur'an-ı Kerim'inde:

- ***"Bana dua ediniz, Size icabet edeyim"*** buyurdu.

Bu şerefli söze uyarak dua etmek gerektir. Kabul edilmesi veya edilmemesi O'na aittir.

Allah dua edenleri överek buyurdu ki:

"Kimi de: Ey Rabbimiz bize dünyada da iyi hal ver, Ahiret de de iyi hal ver ve bizi o ateşten, cehennem azabından koru, der." (Bakara Sûresi 201. Âyet)

Fahr-i Razî der ki:

- Bu dua bütün dünya ve ahretin gaye ve hedeflerini kendinde toplar. Zira Rasulullah ekserî bu duayı, hem de şu duayı okur idi.

- Allah'ım! Benim tabiatımı ve ahlâkımı güzel eyle!..

Ebu Hüreyre Peygamber'den şu hadisi nakleder:

- Rasulullah buyurdu: Dua ibadetin aslıdır. Allah'ın katında duadan üstün şey yoktur. Dua, inmiş ve inecek her türlü kazayı def eder. Ömrü uzatır. Kim Hak'tan bir şey dilemese Allah ona hışmeder.

Resul buyurdu:

- Şüphesiz Hak Teâla üç kişinin duasını kabul eder:

1. Baba ve ananın çocuklarına duasını,

2. Misafirin ev sahibine duasını,

3. Güçlük görmüş kimselerin zalimler üzerine duasını.

Resul buyurdu:

- Kim günde yüz defa (*Lâ Havle ve lâ Kuvvete illâ billâhil Aliyyil Azîm=Ulu ve yüce olan Allah'tan başka hiçbir güç ve kuvvet yoktur*) duasını okusa asla yoksulluk görmez. Zira bu dua, cennet hazinelerinden bir hazinedir.

Tergib ve Terhib de nakledildiğine göre Resul şöyle buyurmuştur:

- Kim gece ve gündüz on iki rekât namaz kılsa, iki rekâtta selâm verse, selâmdan önceki oturuşunda Allah'ı senâ etse, bana salâvat getirse, secdeye varıp yedi defa Ayet'el-Kürsî'yi okusa ve ardından on kere (*Tek olan ve benzeri bulunmayan Allah'tan başka Tanrı yoktur, mülk onundur ve Hamd onadır*) dese; ondan sonra da (*Allah'ım! Senden, yüce Arş'ındaki ahidlere sadık kalmayı, kitabının ve ulu isminin rahmetinin son noktasında oturmayı, yüce varlığında yok olmayı ve eksiksiz bilgini dilerim*) dese, bunlardan sonra ne dileği varsa ister ve başını kaldırır, selâm verir.

Amma bunu bilmeyenlere anlatmamalıdır. Duası elbette kabul edilir.

Hz. Ali şöyle der:

- Dua ettiğiniz zaman Peygamber'e salâvat getirin. Hak Teâla o salâvatı kabul eder. Salâvatı kabul olunca geri kalan duasının da kabul edileceği umulur. Zira bir kimse bir şahsın sözünü kabul ederse diğer sözlerini de kabul eder.

Hadisçiler şöyle dediler:

- Dua'yı bitirdiğiniz zaman ellerinizi yüzünüze sürün.

Muhakkıklar da şöyle derler:

- Sağ elini yüzüne sürmek kulun içine, sol elini yüzüne sürmek de dışına işarettir. Dil bunların tercümanıdır. Elleri ve yüzünü silmek, hakikatine,

yani için ve dışı ile Allah'a döndüğüne işarettir. Zira insanın yüzü, Hak nurunun aynasıdır.

Tövbe ve Af (Yarlığ Dileme) Bölümü

Allah Teâla buyurdu:

"Hemen Rabbini, hamd ile tesbih ve tenzih et. Onun yarlığamasını iste. Şüphesiz ki, O, tövbeleri çok kabul edendir. (Nasr Sûresi 3. Âyet)

Peygamber buyurdu:

- Nefsim kudret elinde olan Allah hakkı için, eğer siz günah işlemeseniz ve dolayısıyla tövbe etmese idiniz. Hak Teâla bir kavim yaratır, onlar günah işler ve tekrar tövbe ederlerdi. Hak Teâla da onları yarlığayıp rahmet ederdi.

Bu sözden maksat Hak Teâla'nın kullarına karşı rahmetinin çok olduğunu bildirmektir.

Kim günahlarına tövbe eder, Allah'tan yarlığ dilerse, Hak Teâla onun rızkını arttırır ve kaygılarını giderir.

Eğer:

- Peygamber günah işlemedi, nasıl yarlığanmasını diler, diye sorulacak olursa, cevabı dört türlüdür:

1. Peygamberin gönlüne bir parça perde düşse ümmeti için o vakit istiğfar ederdi.

2. O daima Allah'a yaklaşmakta ve yükselmekte idi. Bir halde bir hale geçtiğinde evvelki haline istiğfar ederdi.

3. Hicap, mest olmaktan ibarettir. O mest, kendinden geçme, Peygamber Allah'a muhabbet yolunda gelirdi.

Peygamber kendini kaybeder idi. Tekrar kendine geldiğinde istiğfar ederdi. Hakikat sahiplerinin izahı budur.

4. Zahir âlimlerine göre ise Peygamberin gönlüne tehlike ve meyillerden çok şey gelirdi. Bu itibarla, o tehlikeli meyilleri def etmek için Allah'a istiğfar ederdi.

Nakledildiğine göre Hz. Ali bir gün mescide oturmakta idi. Bir köylü Arap geldi, istiğfar etti. Hz. Ali:

- Ey Arabî! Bu yalancıların tövbesidir, dedi.

Arabî:

- Ey Mü'minleri Emîri! Ya doğruların tövbesi nedir? diye sordu.

Hz. Ali şöyle dedi:

1. Geçmiş günahına tövbe eder.

2. Artık o günahı işlemez.

3. Gelecekte günah işlememeye niyetli olur.

4. Halkın üzerindeki hakkını verir.

5. Dünya tad ve lezzetini tattırdığı nefsine ibadet acısını ve meşakkatini de tattırır.

6. Haram mal ile semiren etini ve kanını Allah yolunda eritir, harcar.

"Eğer Rabbimiz! Artık bizim günahlarımızı yarlığa, kusurlarımızı ört, canımızı da iyilerle beraber al." (Al-i İmran Sûresi 193. Âyet)

Tövbe İle İlgili Bölüm

Allah Teâla buyurdu:

"Ey iman edenler! Tam bir sıdk-u hulûsa mâlik bir tövbe ile Allah'a dönün." (Et-Tahrim Sûresi 8. Âyet)

Peygamber buyurdu:

- İşlediği günaha tövbe eden o günahı işlememiş gibi olur.

Resul yine buyurdu:

- Hak Teâla kulun tövbesini can boğazına varıncaya kadar kabul eder. Ben de günde yüz defa tövbe ederim.

Bilmek gerektir ki, insan bir yönden dört kötü sıfattan meydnaa gelmiştir:

1. Behîmî, süflî vasıflardır. Şerler ve şehvetler ondan doğar.

2. Seb'iyye'dir Ondan kin, hased ve düşmanlık doğar.

3. Şeytâniyatdır. Ondan hile ve düzencilik doğar.

4. Rubûbiyet'dir. Bundan da kibir ve kendini beğenme duygusu doğar.

Tövbesi olmayan, kimsenin nefsi tam olmaz, zalim olur. Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Kim (Allah'ın yasak ettiği şeylerden) tövbe etmezse işte onlar zalimlerin ta kendileridir." (Hucurat Sûresi 11. Âyet)

İmam Gazalî şöyle der:

- Tövbe üç şeyle sabit olur:

- İlimle, Hal ile, Amelle.

Abdullah El-Ensarî der ki:

- Tövbe üç mertebedir:

1. Halkın tövbesi. O çok kulluk etmektir.

2. Okumuşların tövbesi. Bu, günahı az işlemektir.

3. En üstün seviyede olan kimselerin tövbesi. Her türlü vaktini zayi etmektir.

Necmeddin-i Kübra der ki:

- Tövbe üç makam üzerinedir.

1. Halkın tövbesidir. Onun tövbesi günahtan dönmektir.

2. Okumuşların tövbesidir. Onların tövbesi, gönlünden dönmektir.

3. En üstün seviyede olanların tövbesidir. Onların tövbesi fenâ fillâh – ilâhî, varlıkta yok olmak ve Allah'ın dışındaki şeylerden vazgeçmektir.

Bundan dolayı bazıları tövbe, istiğfardan sonradır demişlerdir. Zira Hak Teâla buyurur:

"Ey Kavmim! Rabbinizden mağfiret isteyin, Sonra yine ona tövbe edin..." (Hûd Sûresi 52. Âyet)

Onun için, halktan tamamen kesilmek ve Allah'a yönelmek mağfiretten sonradır.

Ârifler tövbe beş kısımdır, dediler:

1. Halkın tövbesi. Onların tövbesi görünen günahtan dönmektir.

2. Salihlerin, iyi kimselerin tövbesi. Onların tövbesi gizli ve kötü günahlardan dönmektir.

3. Muttakilerin tövbesi. Onların tövbesi Şek'den sakınmaktır.

4. Muhiblerin, Allah dostlarının tövbesi. Onların tövbesi, Allah'ı anmaktan gafil olmamak için halktan sakınmaktır.

5. Ariflerin tövbesi. Duracağı bir makama ulaşmaktan dolayıdır. Zira makamların sonu yoktur. Öyle olunca Ariflerin tövbesinin sonu yoktur.

Ey Rabbimiz! Dualarımızı kabul et. Şüphesiz sen her şeyi işiten ve hakkı ile bilensin. Bizim tövbelerimizi de kabul buyur. Zira sen, tövbeleri kabul eden ve mü'min kullarından rahmetini esirgemeyen Ulusun.

Takva Bölümü

Allah Teâla buyurdu:

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun. Herkes, yarın için önden ne göndermiş olduğuna baksın. Allah'tan korkun. Çünkü Allah, ne yaparsanız hakkıyla haberdardır." (Haşr Sûresi 18. Âyet)

Peygamber buyurdu:

- Muttaki (*Allah'tan sakınan*) gereksiz olandan korkan ve gerekli olanı terk edendir.

İbni Ömer dedi ki:

- Tanrı'dan korkmak, kendini hiç kimseden üstün görmemektir.

Bazıları:

- Takva, Allah'tan sakınmak, Peygamber'e güzel bir şekilde uymaktır, demişlerdir.

Arifler ise:

- Takva dört türlüdür, demişlerdir:

1. Dinin men ettiği şeylerden sakınmak.
2. Kendini haktan başkasına nispet etmekten sakınmak.
3. Hakikat sıfatını, Hak'tan başkasına nispet etmekten sakınmak.
4. Gerçek vücudu Hak'tan başkasına nispet etmekten sakınmaktır.

Bu dördüncü kısmı, ancak ilahî keşfi ve sırrı olanlar bilirler. Onlar: Allah'ın sadık kulları Peygamberler ve Allah dostlarıdır. Çünkü bunların takvası kemal derecesindedir.

Hak Teâla takva sahiplerini şu buyruğu ile beyan eder:

"İşte Ahiret yurdu! Biz onu yer yüzünde ne tegallûb ne fesad arzusuna düşmeyeceklere veririz. (İyi) sonuç (Allah'ın ikabından) sakınanlarındır." (Kasas Sûresi 83. Âyet)

Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Tam tasdik, Allah'tan ve Peygamberden gelen her şeyi saklamak ve bunlar hususunda kesin inanç üzerine olmaktır.

Gene Peygamber:

- Yakîn öğrenin buyurmuştur: Allah'a yakın olanlarla düşüp kalkın demektir.

Bilmek gerektir ki, yakîn'e erenler, işaret ehlidir. İşaret ehli ise kalp ve gönül ehli olanlardır, gönül ve mana insanlarıdır.

Zaman olur ki, Hakkın nuru gönüllerine inmekle, ilham yolu ile ilahî sırlar onlara keşf olur, açılır.

Zaman olur ki, sâdık ve doğru rüya ile ilahî sırlardan haberdar olurlar. Bazen de, rüyada gördükleri gibi ilahi âlemi uyanıkken de görürler. Kim bu mertebeye erer ise şu ilâhî ifadeye dikkat etmelidir.

Ey benim gözümün nuru, Ey gönlümün sürûru! Ben seni sevdiğimden dolayı ne kadar sırların özü ve gördüklerinin hulasası varsa ben onları sana açıkladım.

Hak Teâla buyurur:

"Artık sakının o ateşten ki, onun tutarağı (odunu, çırası ocak taşı) insanla o taştır. O (ateş) kâfirler için hazırlanmıştır." (Bakara Sûresi 24. Âyet)

Ebu Hanife der ki:

- Bu âyet çok korkulu bir ayettir. Yani kâfirler için hazırlanmış ateşle mü'minleri korkutmanın manası:

Yapmakla günah işleyeceğiniz amelden korkun. O sizi, giderek ateşe layık kılar. Günah işlemekle imanın yok olması vardır. Zira, küfüre götüreceğinden korkulur.

Hak Teâla buyurur:

"Allah'a itaat edin, Peygambere ve sizden olan emir sahiplerine de itaat edin..." (Nisa Sûresi 59. Âyet)

Allah'tan farz kıldığı emirlerden, Peygamberlerden de sünnetlerinden dolayı korkun demektir.

Peygamber bir gün bir Sahabi'ye şöyle buyurdu:

- Dünya için duracağın kadar mal biriktir, ahiret için ebedî kalacağını düşünerek amel işle. Cehennem için ateşe sabredeceğin kadar kötülük yap ve Allah için, kendisine dileğin olduğu kadar amel işle. İnsanın Allah'a karşı dileği tükenir mi? Bu itibarla insana daima Salih ve makbul amel gerekmiş olur. İnsanların ve cinlerin en yücesi ve kâinatın efendisi Muhammed'in yüzü hürmetine seni ve bizi Allah bahtiyar ve mutlu kılsın!

Kıyamet Alâmetleri - 1

Peygamber şöyle buyurdu:

- Kıyametin nişanları şunlardır:

1. İlim ortadan kalkar,
2. Cahiller çoğalır
3. Zina (*fuhuş*) ve livâta (*oğlancılık*) artar,
4. İçki içmek yaygın bir hale gelir.
5. Kadınlar erkeklerden fazla olur. O kadar ki, bir kimsenin eli altında elli kadın bulunur.

Peygamber buyurdu:

- Kıyamet kopmadan önce şu olaylar meydana gelir, ondan sonra kıyamet kopar:

1. Bulaşıcı hastalıklar çoğalır.

2. Beyt-i Mukaddes (*Kudûs'teki kutsal bina*) açılır.

3. Ölümler çoğalır.

4. Mü'minler dünyayı ellerine geçirirler. Rumlar ve Hıristiyanlarla andlaşma yaparlar. Ondan sonra kâfirler anlaşmayı bozarlar ve üstün gelirler. Benim ümmetimin içine fitne ve kılıç düşmanlık girince kıyamete kadar çıkmaz. Ondan sonra kıyamet kopar.

Hadisçiler şöyle nakletmişlerdir:

- Önce Rumlar çıkar. Frenklerle bir araya gelirler. Bütün kâfirler aralarında anlaşarak seksen sancak ile batıdan hücum ederler. Her sancakta on iki bin kişi bulunur. Böylece bütün kâfirler, dokuz yüz almış bin askerden meydana gelmiş olur. Yani bir milyondan kırk bin eksik olur.

Şunu bilmek gerektir ki, Muhammed ümmeti önce Doğu'yu ve Batı'yı ellerine geçirip kâfirlerden alacaklar, üç şehir kalacaktır. Bunlar: İstanbul, Roma ve Ammûriye'dir. Ondan sonra hüküm kâfirlerin olur. Kâfirlerin üstünlüğü Rumlarla diğer Hıristiyanlardan gelir. Rumların çıkmasından İstanbul'un fethine kadar yedi yıl geçer.

Sevbân şu rivayeti nakleder:

- Rasulullah buyurdu: (*Ben Allah'ın yarattığı arzın, en yüce noktasından, doğu ve batı noktalarını gördüm. Benim ümmetim de O arzın yüceliklerinden daha başka şeylere ulaşacaktır.*)

İbni Kesir der ki:

- İlk çağda. Buhtunnasır İran hükümdarı iken geldi. Kudüs'ü harap etti.

İstanbul o haraplığı gördü ve:

- Eğer Tanrı'nın Arş'ı su üzerinde ise ben de su üzerindeyim dedi.

Hak Teâla kızdı ve:

- Ey kibirlenen! Mü'min kullarımla son zamanda seni harap ederim, buyurdu.

Resul buyurdu:

- Benî Asfar (*Rumlar ve Sarı ırk*), A'mâk'a varmayınca kıyamet kopmaz.

A'mâk Şam yakınında bir köydür. Kâfirler oraya kadar varırlar. Medine'den İslâm ordusu çıkar ve üç bölük olur. Kâfirlerle şiddetli savaşırlar. Kâfirleri

yenip mü'minlerin bir bölüğü kaçarak münafık olurlar. Bir bölüğünü düşmanlar şehid ederler. Onlar şehidlerin en üsütnü olurlar. Bir bölüğü galip gelip kâfirleri kovalarlar ve kırarlar. Ondan sonra İshak Peygamberin çocuklarından yetmiş bin kişi gelir ve İstanbul'u (*Lâ ilâhe illellah Allahû Ekber*) diyerek alırlar.

Evvelâ denizden tarafı yıkılır. Ondan sonra bir duvarı daha yıkılır. Hâsılı, üç tarafı da tekbir sesleri ile yıkılır. Gaziler ganimet toplarken Şeytan:

- Ey Mü'minler! Deccal çıktı, evlerinizi harap ediyor diye seslenir. Bunun üzerine onlar İstanbul'u bırakıp Şam'a gelirler. Ondan sonra halk kötü işler yaparlar. Emanet kosalar hıyanetlik ederler. Zekât vermezler. Namaz kılanlar azalır. Halk birbirlerini dinden çıkarmak için gayret ederler. Bütün halk dünya malına yönelirler. Erkekler kadınların emrine girerler. Çocuklar babalarına ve analarına karşı gelirler. Dostlar birbirini incidirler. Mescidlerde dünya sözünü söylenir. Ümmetin sonrakileri evvelkilerine lânet ederler. Ondan sonra Hak Teâla onlara kızıl bir yol verir. Zelzele dünyada çok olur. Ay ve güneş tez tez tutulur. Halk Dine, Kur'an'a ve Sünnete hürmet etmez olur. Ondan sonra birbiri ardınca kıyamet nişanları olmaya başlar.

Kıyametin alâmetlerinde din âlimleri ihtilaf etmişlerdir.

Abdullah bin Ömer dedi ki:

- Peygamberden işittim, şöyle buyurdu: Kıyametin ilk nişanı sarı ırkın çıkmasıdır. Sonra güneşin batıdan doğmasıdır. (*Hadisçilere göre ilk nişanı Doğudan bir dumanın çıkmasıdır.*) Üçüncü nişanı ise Deccâl'ın çıkmasıdır.

Bunlar kıyametin yakın nişanlarıdır. Ondan sonra Mehd3i çıkar.

Ümmü Seleme der ki:

- Rasulullah'tan işittim: Mehdî Fatıma'nın çocuklarındandır, Seyyid'dir buyurdu.

Ebû Sâid El-Hudrî der ki:

- Peygamber buyurdu: Mendi bendendir. Ahir zamanda çıkar, yeryüzünde adaletle hükmeder. Önce zalimler yeryüzünü zulm ile tutmuşlardı. Mehdi güzellik ve adaletle dünyaya yedi yıl hükmeder.

Peygamber buyurdu:

- Din bizimle başladı, sonunda gene bizimle son bulur. Sizden biriniz o zamana erişirseniz ve onun nişanlarını görürseniz ona önce uyun. Zira Mehdî merhametlidir ve kendisi de rahmete mazhar olmuştur.

Cabir İbni Abdullah Rasulullah'tan nakleder:

- Rasulullah buyurdu: Benden sonra on iki halife gelecek, hepsi Kureyş kabilesinden olacak.

İbni Kesir der ki:

- Onlara Hulefâ-i Raşidin derler. Hasan, Hüseyin ve Ömer bin Abdülaziz onlardandır. Allah hepsinden razı olsun.

Kıyamet Alâmetleri - 2

Nakledildiğine göre Resul şöyle buyurmuştur:

- Şu on alâmet, nişan meydana gelmeyince kıyamet kopmaz:

1. Duman'ın görünmesi,
2. Deccal'ın çıkması,
3. Dâbbetül-Arz (*Korkunç hayvan – yer hayvanı*)
4. Güneşin batıdan doğması,
5. İsa'nın gökten inmesidir.
6. Ye'cuc ve Me'cuc'un çıkmasıdır.
7. Doğu'da bir bölgenin yere geçmesidir.
8. Arap adalarından birinin de yere geçmesidir.
9. Batıda bir bölgenin batmasıdır.
10. Yemen'den bir ateşin çıkması ve halkı mahşer yerine sürmesidir.

Bazıları:

- Zalim bir kavim çıkacak, halkı zulm ile yakacak, Fesad ve zulmetmekte ateşe benzeyecektir, dediler.

Önce Mehdî çıkar, sonra Deccâl çıkar, diyenler olmuştur. Râfiziler doğdu dedikleri halde henüz Mehdi gelmemiştir. Bazı kimseler batıdan, bazıları da doğudan çıkacak, dediler.

Bilmek gerektir ki doğudan çıkan duman batıya kadar dünyayı kaplar. Kırk gün kırk gece kalır. Mü'minlere dokunursa hasta ve nezle olurlar. Kâfirlere dokunursa sarhoş olurlar ve ne dediklerini bilmezler.

Hz. Ali:

- Gökten yere duman iner, kırk gün kırk gece kalır demiştir.

Sahih-i Müslim'de nakledilen bir hadis'e göre Resul, şöyle buyurmuştur:

- Âhir zamanda otuz kişi peygamberlik davasında bulunacaklar, halkı azıtmakla Deccal gibi olurlar. Allah Teâla onları rezil eder. Zira Âhir zaman Peygamberi hakikatte benim. Din ve her türlü dini esaslar benimdir.

Deccal'ın Çıkışı

Ondan sonra Deccal çıkar. Halen Umman denizinde bir adada mahpustur, hapsedilmiştir.

İbni Kesir der ki:

- Hak Teâla insanlara önce şeytanı fitne olarak verdi. Sonunda da Deccal'ı fitne kıldı. Deccal çıktığı zaman dünyayı bulutlar kaplar. Kendi yelin önünde bulut gibi yürür. Şam ile Irak arasında gezer. İsfahan'dan yetmiş bin sarıklı Yahudi ona uyar. Bütün dünyayı gezer. Medine şehrine gelmek istediğinde melekler mani olurlar, şehre girmez.

Ashab:

- Ey Allah'ın Resulü! Dünya'da ne kadar kalır? diye sordular.

Resul:

- Kırk gün durur. İlk günü bir yıl kadar, ikinci günü bir ay kadar üçüncü günü bir hafta kadar olur. Geri kalan günleri, bayağı günler gibidir. Bir kavim gelir, Deccal'a iman ederler. Deccal o kavmin dileklerini, yerine getirir. Sonra bir kavim daha gelir, Deccal onları da kendine uymaya davet eder fakat onlar Deccal'a uymazlar. Bir viraneye erse emreder, bütün malını dışarı çıkarır. Kabristana uğrasa ölülere:

- Kalkın der. Şeytan onların şeklinde kalkar. Bir yanında su, bir yanında ateş vardır. Kim Deccal'a uymazsa ateşe ater, ateş ona su olur.

Kim uyarsa, onu suya atar, o su ateş olur.

Deccal'ın alnında "Kâfir" diye yazılıdır ve gözü kördür.

İsa'nın Gökten Yere İnişi

Ondan sonra Hak Teâla İsa'yı gökten Şam'daki Ümeyye Camiinin doğusunda bulunan "*Akminâre*"ye indirecektir. Yüzünden inci gibi ter akar ve üç günlük yerden duyulan güzel bir kokusu olur. Hz. İsa, Deccal'ı, Kudüs'te "Led" kapısında bulacak, "Harbe" ile vurup öldürecektir. Kanı yerin tükendiği yere kadar akacaktır. Ondan sonra İsa bir kavme cennet müjdesi verecek, onlar da ona uyacaklardır. Ondan sonra Hak Teâla İsa'ya:

- ***Kavminle Tûr dağına çık!*** diye vahiyde bulunacak. Hz. İsa kavmi ile dağa çıkacak.

Ondan sonra Allah Ye'cûc ve Me'cûc'u çıkaracak. Ye'cûc ve Me'cûc yeryüzünde çok karışıklık meydana getirecekler Kudüs'e de gelecekler ve:

- Yeryüzündeki bütün insanları öldürdük. Şimdi de göktekileri öldürelim diyerek oklarını gökyüzüne doğru atacaklar.

Ondan sonra Hak Teâla, develerin burnundaki kurtlar gibi küçük kurtlar gönderecek, o kurtlar onları bir defa da yok edecekler.

Ondan sonra Hz. İsa ve kavmi Tûr'dan inerler. Fakat onların leşlerinden rahatsız olurlar. İsa dua edecek, Allah Teâla'da deve boynu büyüklüğünde kuşlar gönderecek, o kuşlar onların leşlerini denize atacaklar. Böylece yeryüzü arınacak, otlar ve ağaçlar bitecek, yemişler verecekler.

İbni Kesir der ki:

- İsa, Deccal'ı öldürünce, yeryüzü emin olup kurt koyunla yürüyecek. Harap olmuş şehirler yeniden kurulacaklar.

Peygamber buyurdu:

- İsa gökten yere indiği zaman adaletle, güzel bir idare ile hükmedecek, bütün putları ve haçları kıracak. Ondan sonra İsa, Mehdî ile bulaşacak. Namaz vakti olunca İsa:

- Gel ey Mehdi! İmam ol namaz kılalım, diyecek.

Mehdi:

- Ey İsa! Sen peygambersin, imam olmaya sen lâyıksın, diyecek.

İsa da:

- Ey Mehdi gel sen imam ol, Hz. Peygamberin oğlusun, imam olmağa sen layıksın, diyecek. Ondan sonra Mehdi İmam olup namaz kıldıracak. İsa, sultan olup yedi yıl halka hükmedecek.

Muhammed bin Kab şöyle der:

- Kitapta gördüm ki, Ashâb-ı Kehf gelip İsa'ya yardım ederler. İsa, yedi yıl sonra Kâbe'ye gider.

Dâbbet'ül-Arz'ın Çıkışı

Keşşâf Sahibi Zemahşerî der ki:

- Dabbet'ül-Arz (Yer hayvanı) çıktığı zaman yer, harekete gelir ve yarılır. Dabbet'ül-Arz Mekke'de Safa tepesinin altından çıkar. Mekke'de iki

tepe vardır: Safa ve Merve, O Safa'dan çıkar. Sağ elinde Hz. Musa'nın asası, sol elinde Hz. Süleyman'ın yüzüğü bulunur. Asa ile Mü'minlere vurur. Yüzleri nurla parlar ve "Mü'mindir" diye alınlarına yazılır. Yüzüğü kâfirlerin alnına basar. Yüzleri kararır ve alınlarına "kâfirdir" diye yazılır. Ondan sonra mü'minlere:

- Ey falan! Sen cennetliksin derler. Kâfirlere ise:

- Ey falan! Sen cehennemliksin, derler.

Nitekim Hak Teâla buyurur:

"O söz (ün manası) kendilerinin aleyhinde (tahakkuk edip) vukû (ve zuhur)'a geldiği zaman yerden bunlar için bir dabbe çıkarırız ki bu onlara insanların ayetlerimize kat'i bir kanaat beslemez oldukları-nı (başkalarına bakarak) söyler." (Neml Sûresi 82. Âyet)

Peygamber buyurdu:

- Dâbbetü'l-Arz'ın deve ayağı gibi dört ayağı, kuş gibi kanatları fil kulağına, boynuzu gergedan boynuzuna, boynu deve boynuna, göğsü arslan göğsüne, rengi kaplan rengine, kuyruğu koç kuyruğuna benzer. Hâsılı, bütün renklerden gövdesinde renk vardır. Yerden ancak üç günde çıkar, başı buluta değer. Halk iki bölük olur. Bir bölüğü kaçar, bir bölüğü de huzura kavuşurlar. Arapça:

- Kendi nefsine fasıklıkla zulmeden kimseye Allah lânet etsin, der.

Mehdi de Çin ülkesine gider, Orada evlenir, bir oğlu doğar. O çocuk son doğan çocuk olur. Ondan sonra dünyaya kısırlık yayılır. Artık çocuk doğmaz. Halk kırılır ve imanlı kimseler tükenir.

Güneşin Batı'dan Doğması

İsa zamanında güneş batıdan doğar. Güneş batıdan doğduğu zaman halk onu görür, tövbe edip imana gelirler. Ancak imanları fayda vermez. Meğer ki güneş batıdan doğmadan önce iman etmiş olsun.

Peygamber buyurdu:

- Güneş battıktan sonra Arş'ın ayağına varır ve secde ederek doğudan doğmayı diler. Hak Teâla tekrar doğmasına izin vermez. Güneşin batıdan doğacağının nişanı üç gün doğmamasıdır. Gece ibadeti yapan âbidler, gece namazına dururlar. Görürler ki, sabah olmaz. O zaman anlarlar ki, söylenen gün gelmiştir. Tövbe ve istiğfar ederler. Üç gün sonra güneş batıdan doğar. Öğle yerine geldiğinde ay doğar. O da öğle yerine gelir ve güneşle ikisi bir araya gelirler.

Hak Teâla bunların aydınlığını giderir. Kapkara olurlar. Bir zaman gökte dururlar. Ondan sonra gene batıdan batarlar. Ondan sonra güneş tekrar doğudan doğar ve tövbe kapısı kapanır.

Tövbe Kapısı'nın Kapanması

İbni Abbas şu rivayeti nakletmiştir:

- Resul buyurdu ki: Tövbe kapısı batıdadır. İnci ve Yakutla süslenmiş altından iki kanadı vardır. İki kanadının arası kırk yıllık yoldur. Hak Teâla bütün halkı yarattığından beri o kapı açıktır. Halen de açık bulunmaktadır. O vakit kapanır. Ondan sonra da kimsenin imanı kabul edilmez. Zira tövbe kapısı kapanmış, kıyametin nişanı görülmüştür.

Ondan sonra İsa, Medine'ye varır, Araplardan bir kadınla evlenir. O hanımdan kızları doğar. Gökten indikten sonra kırk yıl yaşar. Sonra ölür ve Peygamberin yanına onu defnederler.

Yeryüzünde Başlayan Çöküntüler

Ondan sonra üç yer aşağı geçer. Biri doğuda, biri batıda ve biri de Arap adalarında olur. Ondan sonra da Kur'an mushaftan götürülür. Kur'an götürülürken arı sesi gibi ses çıkarır. Hak Teâla:

- ***Niçin böyle inlersin?*** Buyurur.

Kur'an:

- Ey Rabbim! Kimse beni okumaz oldu. Okuyanlar da benimle amel etmezler, dedi.

Secâvendi rivayetinde der ki:

- Kur'an: "Ey Rabbim! Senden geldim ve gene sana varırım, sen de gizlenirim" der.

Keşşaf'da nakledildiğine göre:

Hak Teâla hazretleri dünyayı kılıçla, deprenmekle, ateşle yakmakla su basmakla ve hastalıkla helâk edecektir. Mekke harap olacak. Habeş'ten bir kavim gelecek Mekke'yi ve Kâbe'yi yıkacak. Medine kıtlık ve açlıkla harap olacak. Basra suya batmakla, Kûfe yıldırımla, dağlar yıkılmakla helâk olacak. Horasan ve diğer bütün şehirler harap olmakla yok olacaklar. Ondan sonra Hak Teâla tatlı bir yer verecek. Gönlünde zerre kadar imanı olanlar ölecekler, yeryüzünde, hayırlı kimse kalmayacak. Geri kalan halkın hepsi kâfir olacak.

Ebû Saiyd El-Hudrî Peygamber'den şu rivayeti nakleder:

- Hayvanlar insanlarla konuşmadan kıyamet kopmaz. İnsanın başında ve ayağında ne varsa kendisi ile konuşur.

Muhyiddin-i Arabî der ki:

- Son zamanda, bir oğlanla beraber bir de kız doğar. O oğlanın başı kızın ayaklarına bitişik olur. Ondan sonra çocuk doğmaz. Bu Çin ülkesinde olur ve o ikizler Mehdi neslindendir.

Ebû Aliye der ki:

- Ondan sonra yıldırımlar çoğalacak, güneşin parlaklığı gidecek. Yıldızlar dökülecek, insanlar cinlere, cinler insanlara karışacak. İnsanların işleri hayvandan seçilmez. Cinler:

- Gidelim denizleri görelim, nasıldır? derler. Giderler ve görürler ki, denizler ateş olmuş. Kıyametin yaklaştığını anlarlar ve gelip insanlara haber verirler.

Müminler doğru yolda olurlarsa ümmetin ömrü bin yıl olacaktır. Nitekim Peygamber şöyle buyurur:

- "Ümmetim doğru yolda olursa onların ömrü bin yıldır, Doğru yolda olmazsa onun yarısıdır."

Şeyh Muhyiddin, Rûhû'l-Kudüs adlı kitabında şöyle buyurmuştur:

- Ben ve kıyamet ikimiz beraber geldik diyerek iki parmağını gösterdi. Lakin ben ondan biraz önce geldim.

Yeryüzünde müminlerden kimse kalmayıp dünya kâfirlerle dopdolu olunca o vakit sur'a üfürülür.

Sur'un Üflenmesi

Allah Teâla buyurdu:

"Sur'a üfürüleceği gün(ü) de (hatırla) ki (o gün) - Allah'ın dilediklerî müstesna olmak üzere artık göklerde kim varsa hepsi dehşetle korkmuştur. Her biri hor ve hakir ona gelmişlerdir. (Neml Sûresi 87. Âyet)

Hak Teâla İsrafil'e "***Sûr'u çal***" der. İsrafil o sûru çalar. Bütün canlılar helâk olurlar. Hak Teâla ondan sonra ölüm meleğine emir verir. Sağ elile Arş'ın sol eli ile Kürsî'nin ayağına yapışır. Bütün ruhları bir anda kabzeder, öldürür.

Sûr'a üflenmesinden sonra kimse kalmaz. Yalnız dört melek kalır. Onlar: Cebrail, Mikâil, İsrafil ve Azrail'dir.

Ondan sonra Hak Teâla, Azrail'e:

- ***İsrafil'in canını al!*** diye buyurur. O da alır.

Ondan sonra Hak Teâla:

- ***Ey Azrail! Mikâil'in canını al!*** buyurur. O da alır.

Ondan sonra Hak Teâla:

- ***Ey Azrail! Sen de kendi canını al!*** buyurur. Azrail de alır.

Ondan sonra Hak Teâla:

- ***Ey Cebrail! Kim kaldı?*** buyurur.

Cebrail:

- Sen. Bâkî ve dâim olan sen ve fâni olan Cebrail kaldı, der. Sahih olan sona Azrail'in kalmasıdır. İkisi de nakildir.

Ondan sonra Hak Teâla:

- ***Ey Azrail! Senin de ölmen gerektir***, buyurur. Böylece Azrail de secde ederek kanatlarını bırakır ve ölür.

Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Onun zatından başka her şey helâk olacaktır. Hüküm onundur ve siz ancak ona döndürü(lüp götürü)leceksiniz." (Kasas Sûresi 88. Âyet)

Abdü'l-Allâm, Bahrü'l-Kelâm adlı eserinde şöyle demiştir:

- Yedi şey helâk olmaz:

Kalem, Levh, Arş, Kürsî, Cennet, Cehennem, Ruhlar.

Kadî Beydâvî der ki:

- Hak Teâla'nın bunları, göz açıp-kapayıncaya kadar öldürmesi ve tekrar diriltmesi caizdir, Allah için kolaydır. Geri kalan halk ölür, bunlar ölmezler.

İmam Gazali Dürretü'l-Fâhire adlı kitabında şöyle der:

- İsrafil sûra üfürdüğünde dağlar parça parça olup havada uçarlar. Denizler birbirine karışır. Güneş ve Ay kararır, yıldızlar dökülür, gökler değirmen gibi dönerler. Yerler hareket ederek savrulur. Bazen uzar, bazen de kısalır. Her şey yok olup gittikten sonra yeryüzü kırk yıl harap olarak kalır.

Nakledildiğine göre dünyanın ömrü yetmiş bin yıldır. Altmış iki bin dokuz yüz altmış yıl olduğunda Âdem yere indi. Yedi bin yıl Âdem oğulları dünyada yaşar. Kırk yıl da, bütün insanlar gittikten sonra dünya boş olarak kalır ve böylece yetmiş bin yıl ile tamamlanır.

Yetmiş bin yıl tamam olunca dünya'nın sonu gelir.

Ondan sonra Hak Teâla buyurur:

"Bugün mülk kimindir? (Mü'min Sûresi 16. Âyet)

Cevap verecek hiç kimse bulunmaz. Allah kendi kendine cevap verip buyurur:

" Bir olan (her şeye hâkim ve) kahhâr olan Allah'ındır." (Mü'min Sûresi 16. Âyet)

Ondan sonra Hak Teâla:

- Ben her şeye gücü yeten hükümdarım. Benden başkasına tapanlar ve bana ortak koşanlar hani nerede? diye sorar.

Ondan sonrasakır cehenneminden bir kapı açar. O kapıdan bir alev çıkar. Yerle gökler arası ateşle dolar. Ondan sonra Hak Teâla, Arş hazinelerinden bir hazine açar. Oradan insanın bel damlacığı gibi hayat denizinden yeryüzüne yağmur yağar. O su yerden yukarı kırk metre kadar dolar.

Ondan sonra Hak Teâla ölmüş bedenlere buyurur. Onların bedenleri tekrar yaratılır ve ruhları gelince de kabire girdikleri gibi olurlar. İnsandan küçük bir kemik vardır. O hiç çürümez. Sinirlerin olduğu yerde bulunur. Hak Teâla bütün Âdemoğullarını o kemikten yeniden yaratır.

Ondan sonra Hak Teâla yele buyurur. Arş'ın altından eser. Yerde ne kadar gizli şey varsa meydana çıkar. Ondan sonra Hak Teâla, İsrafil'i yaratır. Sûr elindedir. O Sûrun, ruhlar sayısınca delikleri bulunur. İsrafil, o suru bir defa daha çalar, bütün ruhlar bedenlerine girerler.

Mukafil der:

- İsrafil Sûru, Kudüs'te sahra taşının üstüne çıkıp çalar, ondan sonra da şöyle der:

- Ey çürümüş kemikler! Ey dağılmış etler! Ey kesilmiş damarlar! Bedenlerinize girin.

Onlar da bayağı eskisi gibi cisim olurlar. Ruh gelir, bedenini hazır olmuş bulur.

Peygamber buyurdu ki:

- O surun dört budağı vardır. Biri doğuda, biri batıda biri yedi kat yerden aşağıda ve biri de yedi kat gökten yukarıda bulunur. Ve yine o Sûr altı mertebedir.

Peygamberlerin canı birisinde, meleklerin canı birisinde, cinlerin canı birinde, insanların canı birinde, şeytanların canı birinde ve hayvanların

canı birinde bulunur. İsrafil'in Sur'a bir üflemesinden diğer üflemesi arasında kırk yıl geçer.

Bazıları:

- Şeytan ilk üflemeye kadar kalır. Ölüm meleği şeytanın canını yetmiş azap meleği ile alır. Ondan sonra Hz. Âdem ile Hz. Havva'ya gelirler. Şeytan öldür derler, Âdem ile Havva, şeytanın ölmesinden dolayı çok sevinirler.

Haşir İle İlgili Bölüm

Dünya halkı tamamen yok olunca, her zaman diri ve var olan Allah onları tekrar diriltir.

Hak Teâla halkı haşretmeyi dileyince İsrafil'i, Cebrail'i, Mikâil'i ve Azrail'i yaratır. Bir başka rivayette Muhammed Mustafa'yı yaratır. Zira ilk defa onu yaratmıştır. Bu ikinci yaratışta da gene onu ilk olarak yaratır.

Hak Teâla, İsrafil ve Cebrail'i yaratınca onları cennete gönderir. Varıp cennetin kapıcısı Rıdvan'a, cenneti Hz. Muhammed ve ümmeti için süslemesini söylerler.

Ondan sonra Cebrail cennetten biri Burak, Livâü'l-Hamd'i ve iki elbise alıp Peygambere gelir. O Burak'ın iki kanadı vardır. Yer ile gökler arasında uçar. Yüzü insan yüzü gibidir. Arapça konuşur.

Hak Teâla:

- Ey Cebrail! Burak'ı eğerle! Altından bir eğer vur ki, yanları yeşil zümrütten, özengileri altından olsun, buyurur.

Cebrail:

- Ey Rıdvan! Bugün Burak günüdür. Müminlere kavuşma, kâfirlere ayrılma günüdür. Ondan sonra yeryüzüne gelirler. Yerden göğe kadar bir direk gibi duran bir nûr görürler. Muhammed Mustafa'nın kabrinin o olduğunu anlarlar. İsrafil gelip:

- Ey temiz can dışarı çık! Bu gün hesap günüdür, der.

Ondan sonra yer yarılır ve Peygamber kabrinden dışarı çıkar. Nitekim buyurur:

- "Kıyamet gününde yerden çıkanların ilki ben olacağım."

Hz. Resul kabrinden kalkıp kabri üzerine oturur. Başındaki ve sakalındaki toprağı giderir. Ondan sonra Cebrail, Burak ve elbise getirir. Resul:

- Ey Cebrail: Bugün hangi gündür? diye sorar.

Cebrail de:

- Bugün kıyamet günüdür. Kâfirler için hasret ve nedâmet günü, müminler için kavuşma ve saadet günüdür, der.

Resul:

- Ey Cebrail! Bana müjde ver, der.

Cebrail:

- Ey Muhammed! Livâü'l-Hamd ve Taç benim yanımdadır, der.

Resul:

- Senden onu sormuyorum, buyurur.

Cebrail:

- Cennet süslendi ve cehennem hazırlandı, der.

Resul:

- Senden onu da sormuyorum, günahkâr ümmetimin hali nasıldır? Onu sormak istiyorum, buyurur.

Daha sonra Resul Tac'ı ve Hulleyi alıp giyer, Burak'a biner ve secde eder. Bir ses gelir ve şöyle der:

- Secde etme! Başını kaldır. Bugün rüku ve sücûd günü, namaz kılma günü değildir. Hesap ve Azap günüdür. Başını kaldır, hacetini iste.

Peygamber:

- Ey Allah'ım! Bana ümmetimi bağışlayacağını vaat ettin, der.

Hak Teâla:

- ***Sen razı oluncaya kadar bağışladım***, buyurur. Ondan sonra Hak Teâla:

- ***Ey İsrafil, Sur'unu çal!*** Buyurur.

İsrafil Sur'unu tekrar çalar. Melekler, insanlar, hayvanlar, cinler ve can kavmi Hak Teâla'nın emri ile tekrar dirilip kabirlerinden kalkarlar.

Nitekim Hak Teâla buyurur:

"O anda görürsün ki (ölüler dirilip) ayakta bakınıp duruyorlar." (Zümer Sûresi 68. Âyet)

O vakit ki, kabirlerinden kalkarlar, anadan doğma kalkarlar. Müminlerin yüzü ak, kâfirlerin yüzü karadır. Nitekim Hak Teâla buyurur:

"O günde ki nice yüzler bembeyaz olacak, nice yüzler de kapkara kesilecek." (Âl-i İmran Sûresi 106. Âyet)

Müminlerden bazılarının yüzleri kandil gibi parlak olur ve kabirleri üzerinde bin yıl dururlar. Ondan sonra batıdan bir ateş görülür. O ateş arı sesi gibi ses çıkarır. Ondan sonra bu halk mahşer yerine gelirler. Kiminin ameli nur gibi olur, kiminin ameli hayvan suretinde olur. Halkın nuru, ameline göre olur. Ayakları ile yürümesi dahi ameline göre olur.

Müminlerin ameli güzel ve hoş bir koku ile gelir ve sahibine:

- Beni bilir misin? diye sorar.

O kimse:

- Yok bilmiyorum, der.

Kişinin ameli:

- Dünyada ben senin sırtına binmiştim. Bugün sen benim üzerime bin der. Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Muttakileri O çok esirgeyici (Allah'ın) huzuruna (süvari elçiler gibi) toplayacağımız... gün." (Meryem Sûresi 85. Âyet)

Yani muttakiler, Allah yolunda yürümüş olanlar, altın ve yakuttan eğerli at ve deve ile gelirler. Nurdan iki de kanatları vardır.

Kâfirlerin ameli çirkin biçimde bu kötü bir koku ile gelip sahibine:

- Beni bili misin? diye sorar.

O kişi:

- Yok bilmiyorum, der.

Onun ameli:

- Ben senin kötü amelinim. Dünya'da sen benim üzerime binerdin. Bugün ben senin üzerine bineceğim, der. Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Nihayet kendilerine ansızın kıyamet gelip çattığı zaman, onlar (günah) yüklerini sırtlarının üstüne yükleyerek, diyecekler ki: (Hayatta) yaptığımız taksirlerden dolayı eyvah bize! Dikkat edin, en kötüdür o yüklenip taşıyacakları şeyler!" (El-Enâm Sûresi 31. Âyet)

Kıymet günü olduğu zaman Hak Teâla ruhları kabirlerine gönderir. Melekler müminlerin kabirleri üzerine gelirler. Yalnız alnı ile yüzündeki topraklar kalır. Melekler o toprakları da gidermek isterler, o topraklar gideremezler.

Hak Teâla buyurur:

- Ey Meleklerim! O yüzlerindeki toprak yaban toprağı değildir, bilâkis mihrap ve secde toprağıdır. O toprakla Sırat'ı geçerler ve

cennete girerler. Hatta kim görürse bilir ki, o kimse Tanrı'nın mümin kuludur.

Hz. Aişe, Resul'e şöyle bir soru sormuştur:

- Ey Allah'ın Resulü! Halk kıyamet gününde nasıl haşr olur?

Peygamber buyurdu:

- Başı kabak, çıplak ve yalın ayak

Aişe:

- Ey Allah'ın Resulü! Ben o halde utanırım, dedi.

Resul:

- İş senin söylediğinden daha da zordur. Zira halk korku ve dehşetten birbirine bakmazlar. Gözlerini göğe dikerler, yemeden ve içmeden kırk yıl öylece dururlar. Ondan sonra Hak Teâla hazretleri bunları esirger. Kendine yakın meleklerine buyurur. Arş-ı Alâyı mahşer yerine getirirler. Asla kan dökülmemiş ve günah işlenmemiş gümüş gibi ak ve temiz bir yere koyarlar. Ondan sonra Arş'ı getiren melekler seslenirler. İnsanlar ve cinler bunu işitirler:

- Hani falan oğlu falan? derler. O çağrılan da:

- Benim! der. Eğer onun iyilikleri varsa melekler onu durak ehline bildirirler.

Yine melekler:

- Zalimler gelsinler! diye seslenirler. Zalimler de gelirler ve ayakları üzerinde dururlar. O gün onların elleri, ayakları ve dilleri işlediklerine tanıklık ederler. Eğer yaptığı iyilikler varsa alıp o zulmettiği kimseye veririler. Eğer yoksa zulmettiği kimsenin kötülüklerini alıp o zalime verirler. O gün de hiç kimseye zulmedilmez. Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Bugün herkes ne kazandıysa onunla karşılanacak. Bugün haksızlık yok. Şüphesiz ki Allah, hesabı çarçabuk görendir." (El-Mü'min Sûresi 17. Âyet)

İbni Abbas:

- Hz. Resul'den önce İbrahim hılat giyer, demiştir.

Araştırmacılar:

- Nemrûd çıplak ateşe attı ve o Allah yolunda çıplak kaldığı için önce hılatı (*elbiseyi*) İbrahim giyer, dediler.

Halk çıplak mahşere varırlar, sonra cennetten giyecekler gelir ve giyerler.

İbni Kesir şöyle demiştir:

- Halk kabirlerinden kalktıkları zaman dağları atılmış yün gibi görürler. Suları çekilmiş ağaçları kurumuş, denizleri sağulmuş, yer dümdüz olmuş, şehirler viran olmuş, ay güneş ve yıldızları kapkara olmuş olarak görürler. Kabirden çıktıktan sonra bunları öylece görecekleri sahih ve doğru görüştür.

Müfessirler şöyle derler:

- Kıyamet gününde bütün halkın başı kaygılı olur, kimse kimseye bakmaz.

İbni Abbas der ki:

- Müminler bir saat kendilerini bilmezler, ondan sonra bilirler. Kâfirler asla kendilerini bilmezler. Nitekim Hak Teâla buyurur:

- "Sur'a üfürüldüğü zaman da artık aralarında o gün böbürlenecekleri soyları sopları olmadığı gibi birbirlerinin halini de soruşamazlar onlar."

Yerin ve Göklerin Değişmesi

Allah Teâla buyurdu:

"O gün ki yer başka bir yere, gökler de (başka göklere) tebdil olunacaktır." (İbrahim Sûresi 48. Âyet)

Keşşaf der ki:

- Göklerin nasıl değişikliğe uğrayacağında ihtilaf vardır. Bazılarına göre yerlerin ve göklerin sıfatları, kendilerine has durumları değişir. Dağlar yürür ve denizlerin suyu çekilir. Yeryüzü dümdüz olur.

İbni Abbas şöyle der:

- Gökler değişir demek yıldızlar, ay ve güneş tutulup kara olur; gökler bölük bölük olurlar, demektir.

Bazıları:

- Hak Teâla kıyamet için ayrı bir yer yaratır, dediler.

Hz. Ali dedi ki:

- Bu yer değişecek demek, yer ak gümüşten, gökler ise altından olacak demektir.

Kudüs'lüler şöyle derler:

- Hak Teâla kıyamet gününde Kudüs'teki Sahra taşını ak mercandan yapacak, İsrafil'e ve meleklere: Arş'ı, cenneti, cehennemi, müminleri, kâfirleri, mizanı ve sıratı getirmelerini buyuracak.

Hak Teâla kullarına hükmedecek. Halk iki bölük olacak. Bir bölüğü cehenneme, bir bölüğü cennete gideceklerdir.

Ebû Saiyd El-Hudrî:

- Rasulullah buyurdu ki: Hak Teâla yeryüzünü bir ekmek yapar. Halk Cennete girdikleri vakit önce bu ekmeği yerler. Sonra da balık ciğeri yerler.

Hz. Aişe:

- Ey Allah'ın Resulü! Kıyamet gününde hiç aileni anar mısın? diye sordu.

Resul:

- Üç yerde anılmazsınız. Biri Sırat, biri mizan ve biri de amel defterleri okunurken, buyurdu.

Âişe:

- Ya Radulullah! Bu yer başka bir âleme gidince bu kadar halk nerede bulunurlar? Diye sordu.

Resul:

- Ey Aişe! Öyle bir şey sordun ki, daha önce hiç kimse bunu bana sormadı. Ey Aişe! O gün bu yer değişince halk Sırat üzerinde bulunacak.

Abdullah bin Ömer:

- Resul buyurdu ki, Hak Teâla kıyamet gününde gökleri ve yerleri dürüp kudret eliyle sağına alarak:

- Hani kibir ve azamet taslayan zalimler? buyurur.

Kur'an-ı Keriminde şöyle buyurmuştur:

"(Müşrikler) Allah'ı hak (ve lâyık) olduğu vech ile takdir etmediler. Halbuki kıyamet günü (küre-i) arz toptan (ancak) onun bir kabzasıdır. Gökler de onun sağ eliyle (toplanıp) dürülmüşlerdir (dürüleceklerdir). O, (müşriklerin kendisine) kata geldikleri ortaklardan münezzehtir, çok yücedir." (Zümer Sûresi 67. Âyet)

- Hak Teâla sağ elile tuttu demek, her şeye ihatası vardır, demektir.

Nakledildiğine göre Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Kur'an okuyanlar kabirlerinden kalkınca Kur'an gelir ve:

- Beni bilir misin? diye sorar.

O kimse:

- Yok bilmiyorum, der.

Kur'an:

- Ben gece ve gündüz okuduğun Kur'ânım der, onun başına Tac koyup elbiseler giydirir.

Resul buyurdu:

- Kıyamet günü olunca halk sadakalarının gölgesinde bulunur. Kim sadaka verirse kıyamet korkusundan emin olur. Mümin kabrinden kalktığı zaman sadakası bir kubbe şeklinde gelir, onun üzerinde durur ve o günün ısısından onu korur.

Ebu Hureyre:

- Resul buyurdu: Kıyamet gününde halk üç bölük olup mahşer yerine gelirler. Bir bölüğü zincirli olarak, bir bölüğü yayan ve bir bölüğü de yüzleri üzerinde yürüyerek gelirler.

Ashab:

- Ey Allah'ın Resulü! Yüzleri üzerine nasıl yürürler? diye sordular.

Resul:

- Ayakları üzerinde yürütmeye muktedir olan Allah yüzleri üzerine de yürütür, buyurdu.

Resulullah şöyle buyurmuştur:

- O gün inananlar yüz yirmi saf olur. Seksen safı Muhammed ümmeti, kırk safı ise geri kalan peygamberlerin ümmetleridir. Her safın uzunluğu doğudan batıya kadardır. Müminlerin nişanı, elleri, yüzleri ve ayaklarının abdest suyundan ak olmasıdır.

Peygamber buyurdu ki:

- Önce ben ümmetimi önden çekerim, İsa da ardından sürer. Ümmetime Sıratı geçiririm, helâk olmazlar. Amma kâfirleri zebaniler yüzleri üzerinde çeke çeke cehenneme bırakırlar. Her kâfir bir şeytanla bağlanmış olur.

Gazali der ki:

- Kıyamet günü olunca önce yüzleri yıldız gibi parlayan bir kavim gelir.

Melekler:

- Sizin ameliniz nedir? diye sorarlar.

Onlar:

- Abdest aldığımızda ezan okunurken alırdık, derler.

Ondan sonra yüzleri tam ay gibi bir başka taife gelir. Melekler:

Sizin ameliniz ne idi? diye sorarlar.

Onlar:

- Biz abdesti vaktinden önce alırdık, derler.

Ondan sonra başka bir taife gelir ki, yüzleri güneş gibi olur, Melekler onlara:

- Sizin ameliniz ne idi? diye sorarlar.

Onlar:

- Biz ezanı mescitte işitirdik, derler.

Hak Teâla buyurdu:

"O gün gök, beyaz bulutlar (çıkıp), parçalanacak, melekler (ellerinde amel defterleri bulunduğu halde) hesap için indirilecek." (El-Furkan Sûresi 25. Âyet)

Birinci kat gök yarıldığı zaman oradaki melekleri Allah yere indirir. Sayıları yeryüzündeki melekler, insanlar ve cinlerin on kat sayısıncadır.

Halk onlara:

- Tanrımızın emri içinizde midir? diye sorarlar.

Onlar:

- Yok lâkin onun emri gelir, derler.

Hatta yedi kat göğün melekleri bu şekilde yere inerler. Ondan sonra o zaman açılır.

Hak Teâla, hesap görmek için bir ak bulutun gelmesini emreder. Ondan sonra bu halkın amel defterleri gelir. Ondan sonra Hak Teâla meleklere herkesi kıyamet yerine getirmemelerini buyurur.

Melekler bütün âlemlerin ardında bir halka gibi olup dururlar.

Ondan sonra Hak Teâla ikinci kat göğün meleklerine buyurur. Onlarda evvelki gibi halka olurlar. Onlardan sayıları çoktur.

Ondan sonra üçüncü kat göğün melekleri inerler. Onların sayısı evvelkilerden otuz misli çoktur.

Dördüncü katın melikleri evvelkilerin kırk katı olur.

Beşinci katın melekleri evvelkilerin elli katı olur.

Altıncı katın melekleri evvelkilerin altmış katı olur.

Yedinci katın melekleri evvelkilerin yetmiş katı olur.

Ondan sonra ruh gelir. O da yaratılmış bir varlıktır. Hak Teâla'nın huzurunda bir saf olur. Ancak bütün yaratıklardan büyük olur. Geri kalan melekler, ruhun ardında saf olurlar.

Ruh bütün yaratılmışlardan biridir. Amma meleklerin üzerinde koruyucudur. Melekler de insanların koruyucularıdır.

Ondan sonra Cenab-ı Hak bütün bu yaratıkları birbirine karıştırmalarını buyurur. Hatta bir ayağın üzerinde bin ayak olur. O kalabalıktan terlerler. Kimi boğazına kadar terler. Kimi göğsüne kadar terler. Kimi ayağına kadar terler. Kimi de hamamda olduğu gibi durmadan terler. Güneş başlarının üstüne gelir. Kâfirlere, dünyada olduğundan yetmiş kat daha sıcaklığı olur.

Abdullah bin Ömer der ki:

- Bu şekilde dirilmek kötüler içindir. Müminler kürsüler üzerinde otururlar ve başlarında onları gölgeleyen bulut bulunur. Kıyamet günü müminlere bir saat kadar az olur.

Peygamber buyurdu ki:

- Kıyamet günü önce Peygamberler, sonra veliler, sonra Salih kişiler, ondan sonra da belâya uğrayanlar Cennet elbisesini giyerler.

Ashab:

- Ey Allah'ın Resulü! Kıyamet gününde sen neye binersin? Diye sordular.

Resulullah:

- Ben Burak'a binerim. Kızım Fatıma ve diğer Salih kimseler deveye binerler, buyurdu. Ondan sonra bu halk deniz dalgası gibi dalgalanır. Zalim zenginler, zerreler gibi ayak altında çiğnenirler. Haksızlık eden hâkimler de zalim zenginlerle beraber olurlar.

Adaletli zenginler, adaletle idare eden hükümdarlarla beraber olurlar.

Küçük çocuklar cennetten su taşırlar, buradaki halka dağıtırlar. Bin yıl orada dururlar. Hatta Kur'an'ın bazı sırlarını orada işitirler. Gönülleri coşup gözleri nurlanır. Ondan sonra melekler Arş'ı getirirler.

Allah Teâla buyurdu:

"O gün Rabbinin Arş'ını üstlerinde bulunan sekiz (melek) yüklenir." (Hakka Sûresi 17. Âyet)

O meleklerin bir adımından bir adımına yirmi yıllık yok olur. Çok yüksek sesle Allah'ı tesbih ederler.

Peygamberler ve bütün âlimler, kıyamet korkusundan akılları gidip, bin yıl dalgalanırlar.

Ondan sonra Hak Teâla tecelli eyler. Muhakeme için amel defterleri açılır.

Bazıları:

- Amel defteri Levh-i Mahfûz'dur, derler.

Hak Teâla adaletle hüküm verir. Kimseye haksızlık edilmez. Her nefis, iyi-kötü ne işlemişse o gün onu bulur. Nuru ve zulmeti, ameline göre olur.

İmam Süddi:

- Rasulullah buyurdu ki, Hak Teâla Peygamberlere:

- ***Siz ne dersiniz?*** buyurur. Onlar da:

"(Melekler) de: Seni tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim hiçbir bilgimiz yok. Çünkü (her şeyi) hakkıyla bilen, hüküm ve hikmet sahibi şüphesiz ki, sensin, sen demişlerdi." (Bakara Sûresi 32. Âyet)

Kıyamet Durakları

Abdullah bin Mesûd der ki:

- Bir gün Hz. Ali'nin yanında oturuyordum. Ali şöyle dedi:

- Peygamber buyurdu ki: Kıyamette elli durak vardır. Her durakta bin yıl durulur. İlk olarak, halk kabirlerinden kaklıncadır. İnsanlar bin yıl, aç-susuz, başı kabak ve yalın-ayak kabirleri üzerinde otururlar.

Allah'a, peygamberlere, kitaplara, cennet ve cehenneme, kıyamet gününe, Tanrı'nın takdirine ve kazasına inanan kimse kabrinden kalkınca saadet bulur. Bunlara inanmayan ve şüphe eden kimse ise bin yıl aç-susuz kabri üzerinde kalır. Hak Teâla ona nasıl isterse öyle hüküm verir.

Ondan sonra melekler bu halkı mahşer yerine götürürler. O zaman hiç gölge olmaz. Yalnız Arş'ın gölgesi ile verilen sadakanın gölgesi olur.

Ondan sonra melekler nur ve zulmete, karanlık ve aydınlığa sürerler. Allah'a ortak tanımayan, gönlünde nifaktan bir şey bulunmayan, Allah'ın hükmüne razı olan ve Allah'ın verdiğine kanaat eden kimse, göz açıp kapayıncaya kadar karanlıktan aydınlığa çıkar ve korkudan kurtulur.

Allah'a karşı gelmiş olanlar ise, bin yıl kederli bir şekilde aç ve susuz öylece dururlar. Hak Teâla onlara nasıl isterse öyle yapar.

Ondan sonra melekler halkı hesap yerine sürerler ve hesaplarını görürler. Hesap yerleri on tanedir:

1. Haramdan sorulur. Haramdan bir şey bulunmazsa oradan ikinci yere geçer.

2. Haram olan arzulardan ve bid'atlerden sorulur. Eğer haram arzusu yok ise diğer yere geçer.

3. Babasına ve anasına asi olmadı ise geçer, şayet karşı geldi ise bin yıl burada kalır.

4. Buradan insanın köle ve cariyelerine (emri altındakilere) yaptığı iyiliklerden sorulur. Şayet iyilikleri varsa geçer, yoksa bin yıl kalır.

5. Hısımlarından sorulur. Eğer hısımların haklarına uymuş ise geçer, şayet uymadı ise bin yıl orada kalır.

6. Sıla-i Rahimden, memleketini ve yakınlarını ziyarette sorulur. Şayet bunu yerine getirmişse geçer, getirmemişse bin yıl kalır:

7. Hasetten sorulur. Eğer haset etmedi ise geçer, etti ise bin yıl kalır.

8. Hile'den sorulur. Hile etmedi ise geçer, etti ise bin yıl orada kalır.

9. Halkı aldatıp-aldatmadığından sorulur. Aldatmadı ise geçer, onu alıp Arşın gölgesine götürürler ve gönlü neş'e bulur. Aldattı ise bin yıl orada kalır.

Bu vasıflardan kendisinde hiçbir şey bulunmayan kimse her durakta bin yıl aç ve susuz kalır. Hiç kimsenin şefaati ona ulaşmaz.

Ondan sonra halkın amel ve hesap defterlerini okurlar. Kiminin hesap defterini sağ eline, kimininkini sol eline verirler. On beş yerde hesap görürler.

1. Hak Teâla'nın verdiği malın zekât ve sadakasından sorarlar. Eğer verdi ise geçer.

2. Hak söz söylemekten ve halkın suçunu affetmekten sorulur. Eğer insanları affetmişse geçer.

3. Emri bil ma'ruftan, iyiliğe halkı yöneltmekten sorulur. Eğer yapmışsa geçer.

4. Nehiy anil münkerden, kötülüğe mani olmaktan sorulur. Eğer yaptı ise geçer.

5. Güzel ahlaktan sorulur. Eğer güzel ahlaklı idiyse geçer.

6. Allah için sevmek ve Allah için sevmemekten sorulur. Eğer böyle yaptı ise geçer.

7. Haram maldan sorulur. Eğer haram mal almamışsa geçer.

8. İçki içtiğinden sorulur. Eğer içmedi ise ve tövbe etti ise geçer.

9. Zina'dan sorulur. Eğer etmedi ise geçer.

10. Asılsız ve lüzumsuz sözlerden sorulur. Bunlardan bir şey söylemedi ise geçer.

11. Yalan yere yemin etmekten sorulur. Eğer yalan yere yemin etmemişse geçer.

12. Para faizinden sorulur. Eğer yemedi ise geçer.

13. Kapalı ve iffetli kadınlara kötü söz söyleyip söylemediğinden sorulur. Eğer söylemedi ise geçer.

14. Yalan yere tanıklık yaptığından sorulur. Eğer yapmadı ise geçer.

15. Halka iftiradan sorulur. Eğer yapmadı ise Livâü'l-Hamd'in altına götürürler ve defterini sağ eline verirler. Kıyamet hesaplarından kolay kurtulur.

Eğer bu sıfatlardan bir kimsede olacak olursa yahut dünyadan tövbesi gidecek olursa o on beş yerde aç susuz çıplak ve keder içinde bin yıl kadar durur.

Hak Teâla sonra o kimseye ne dilerse yapar.

Ondan sonra halkı Mizana sürerler. Halk mizana varınca eğer sevabı fazla gelirse günahından göz kırpacak kadar bir zamanda mizandan kurtulur.

Eğer günahı sevabından ağır gelirse bin yıl mizan başında aç susuz çıplak durur. Hak Teâla o kimseye ne dilerse onu yapar.

Ondan sonra halk Hak Teâla'nın dergâhına çağrılır. O da on iki duraktır:

1. Burada bir insanın köle azad edip etmediği sorulur. Eğer bir köle azad etmiş ise Hak Teâla o kimseyi Cehennemden azad eder.

2. Kur'an okumaktan ve Kur'anın buyruğunu yerine getirmekten sorulur. Eğer Kur'an'ın tam hakkını yerine getirdi ise ve okuyup amel etti ise o yerden geçer.

3. Gazadan sorulur. Eğer şartlarına uygun olarak gaza etti ise ve okuyup amel etti ise o yerden geçer.

4. İnsanın kötülüklerinden sorulur. Eğer kötülük işlemedi ise o yerden geçer.

5. Gammazlıktan; koğuculuktan sorulur. Eğer koğuculuk yapmamış ise o yerden geçer.

6. Yalancılıktan sorulur. Eğer yalan söylemedi ise oradan geçer.

7. İlim yolunda bulunup bulunmadığından sorulur. Eğer ilim tahsil etti ise geçer.

8. Büyüklük taslamadan sorulur. Eğer büyüklük taslamadı ise geçer.

9. Kibirden sorulur. Kibretmedi ise oradan geçer.

10. Allah'tan ümidini kesmekten sorulur. Eğer kesmedi ise kurtulur.

11. Allah'ın azabından emin olmaktan sorulur. Eğer emin oldu ise o yerden geçer.

12. Komşu hakkından sorulur. Eğer komşu hakkını yerine getirdi ise Allah'ın huzurunda ak yüzlü ve gönül ferah olup Hakka şükreder.

Eğer bu sıfatlar bir kimsede yoksa tövbesiz ölür ise her durakta bin yıl aç susuz ve kederli olarak durur. Hak Teâla ona ne dilerse yapar.

Büyük Korku

Ka'bûl-Ahbar şu rivayeti nakleder:

- Peygamber buyurdu ki: Kıyamet günü olunca Hak Teâla bütün önceden gidenleri ve sona kalanları, herkesi bir yere toplar. Göklerdeki melekler inerler, saf bağlayıp dururlar. Ondan sonra Hak Teâla, Cebrail'e cehennemi getirmesini buyurur. Cebrail cehennemi mahşer yerine getirir. Mahşer yerine bin yıllık yol kalınca cehennem bir defa heybet ve dehşetle bağırır. Bütün büyük peygamberler dizleri üzerine düşerler.

İbrahim Halilullah, Mûsa Kelimullah ve İsa Ruhullah:

- Nefsimden başka şey gerekmez. Ya Rabbi! derler.

Hasılı bütün peygamberler ve veliler, Nefsî! Nefsî derler.

İşte o güne, Büyük korku günü derler. O gün herkes kendi derdine düşer.

Muhammed Mustafa buyurur:

- Ey Allah'ım! Ben senden kendi nefsimi istemem. Fakat zayıf ümmetimi isterim, der.

Hak Teâla:

- Ey Habibim! Senin ümmetin içinde velîler vardır ki, onlara korku ve kaygı yoktur.

Gazali der ki:

- Hak Teâla, Cebrail'e, cehennemi getirmesi için emir verir. Cebrail de cehenneme gelip:

- Senin sahibin ve seni yaratan seni ister, der.

Cehennem ise:

- Beni, azap etmek için mi? İster diye sorar.

Cebrail:

- Asi olan kullar azab etmek için ister, der.

Demişlerdir ki, cehennemin yüzü su aygırına benzer.

Melekler, cehenneme yetmiş bin zincir takarlar. Her zincirde yetmiş bin halka bulunur. Eğer dünyadaki bütün demirleri toplasalar bir halka olmazdı. Eğer bir halkasını gökten bıraksalardı yedi kat yerleri aşağı geçirirlerdi. Her halkasından yetmiş bin zebani tutar, çeke çeke cehennemi kıyamet yerine getirirler. Yakın gelince bunların elinden kurtulup boşanır. Orada duranların arasına girer.

Bütün halk onun korkusundan dizleri üzerine düşerler ve: Nefsî! Nefsî! diye bağrışırlar. Cehennem bir defa daha bağırır. Kızar ve kızgınlığından ikiye ayrılır, tekrar bütünleşir.

Hak Teâla şöyle buyurur:

"Öfkesinden hemen hemen çatlayacak gibi olur o." (Mülk Sûresi 8. Âyet)

Peygamber ileri yürür, cehennemin zincirinden tutar ve:

- Dön geri yerine git! Senin ehlin sana gelir, der.

Cehennem:

- Sen bana haramsız, yolumdan git ey Allah'ın Resulü! der.

Arş'dan bir ses işitilir:

- Ey Cehennem! Benim Habibim'in sözünü işit ve ona itaat et.

Cehennem bu sözü işitince gider, Arş'ın sol yanına durur. Orada duranlar da Muhammed Mustafa'nın sayesinde onun şerrinden emin olurlar. Çünkü O, âlemlere rahmettir.

Nitekim Hak Teâla şöyle buyurur:

"Biz seni (Habîbim) âlemlere (başka bir şey için değil) ancak rahmet için gönderdik." (Enbiyâ Sûresi 107. Âyet)

Livâ'ül-Hamd

Peygamber buyurdu ki:

- Bütün insanların efendisiyim. Zira ilk önce yaratılan benim. İlk önce kabirden kalkan gene ben olacağım. Günahkârlara ilk şefaat edecek olan benim. Livâ'ül-Hamd benim elimdedir. Bütün Peygamberler ve veliler benim sancağımın dibinde olacaktır. Sancağımın uzunluğu bin yıllık, genişliği ise beş yüz yıllık yoldur. Başı, tepesi kızıl yakuttan; kabzası, direği ak gümüştendir. Üç kanadı vardır. Biri doğu, biri batı ve biri de dünya göğüne doğrudur. Fakat övüncüm bunlarla değildir. O sancakta: *Bismillâhirrahmanirrahim, El-Hamdü lillahi Rabbilâlemin, Lâ ilâhe illellah Muhammedün Rasûlullah* yazılıdır. Her satırın uzunluğu bin yıllık yoldur. Livâ'ül-Hamd Sancağının altında yetmiş bin sancak vardır. Her sancağın altında yetmiş bin saf melek bulunur. Hak Teâla hazretlerine tesbih ve takdiste bulunurlar.

Nahmed Cürânî şöyle demiştir:

- Livâ'ül- Hamd'i cennetten çıkarırlar ve getirip Rasulullah'ın önüne dikerler. Bütün müminler o sancağın altında toplanırlar.

Nakledildiğine göre, Mahşer yerine ilk önce bayrakları ellerinde gaziler geleceklerdir.

İbni Abbas hazretleri der ki:

- Melekler dünyayı bir kadın kıyafetinde getirirler, halka gösterirler ve:

- Bunun kim olduğunu hiç bilir misiniz? derler.

Halk:

- Bunu bilmekten Allah'a sığınırız, derler.

Melekler:

- Bu dünyadır. Bununla övünür ve buna aldanıp ne gerekse yapardınız.

Ondan sonra Hak Teâla dünyayı da cehenneme davet eder.

Dünya:

- Ey Rabbim! Hani benim yoldaşlarım ve bana uyanlar! Onları bana ver, diye niyazda bulunur.

Hak Teâla, dünyaya uyanların, yani ahreti bırakıp dünya ehli olanları dünya ile birlikte cehenneme koymamalarını emreder.

İblis'i getirirler. Ateşten bir kürsünün üzerinde oturur. Lanet halkasını boynuna geçirirler. Hak Teâla, zebanilere, İblis'i kürsüden atmalarını

ve ateşe bırakmalarını emreder. Bütün zebaniler yapışırlar, kürsüden yıkamazlar. Ondan sonra Hak Teâla'nın emri ile seksen bin melek gelir, kürsüden gene düşüremezler.

Hak Teâla:

- Boynunda lânet halkası için hepinizin sayısında melek olsa İblis'i gene kürsüden yıkamazsınız, buyurur.

Ondan sonra Hak Teâla İblis'in boynundan lanet halkasını almalarını emreder. En aşağı bir zebani gelir. İblis'i kürsüden aşağı yıkıp yüzü üzerine sürüyerek cehenneme atar. Sonra da lanet halkasını götürüp cehennemde boynuna takarlar. Ebedî azap içinde olur.

Peygamberin şöyle buyurduğu nakledilmiştir:

- Kıyamet günü olunca Hak Teâla buyurur:

"Ey günahkârlar! Bugün siz (bir tarafa) ayrılın." (Yâ-sin sursi 59. Âyet)

Yani ey kâfirler! Müminlerden, nifakçılar ve sapıklardan, Allah'a bağlı kalanlar ayrılsın. Doğru söyleyenler, yalancılardan ayrılsın.

Peygamber bunları söylediği zaman:

- Acaba o gün ümmetim nasıl olur? diye katıla katıla ağladı.

Günahkârlar gözsüz olarak haşrolunurlar.

Hak Teâla buyurdu:

"Kim benim zikrimden yüz çevirirse onun hakkı da dar bir geçimdir ve biz onu kıyamet gününde kör olarak haşrederiz." (Tâ-hâ Sûresi 124. Âyet)

İbni Abbas şöyle demiştir:

- Hak Teâla'nın âmâ (kör) dediği şudur ki, o gün kâfirlerin gözleri görmezler demek olur.

Müâhid dedi ki:

- Hak Teâla, kâfirlerden hüccet ister, kâfirlerin hüccetleri bulunmaz.

O gün kâfirler:

- Ey Rabbim! Bizi niçin gözsüz yaratırsın? Derler.

Hak Teâla:

- Dünyada benim ayetlerim size geldi. Siz o ayetleri unuttunuz. Bugün ben de sizi gözsüz olarak cehenneme atarım, buyurur.

Hak Teâla Kur'an'da şöyle buyurmuştur:

"(Evet) Sûr'un üfleneceği gündeki biz günahkârları o gün, gözleri gömgök bir halde, mahşerde toplayacağız." (Tâ-hâ Sûresi 102. Âyet)

Yani Hak Teâla:

- ***"Kıyamet gününde günahkârları biz gökleri gök ve yüzleri kara olarak haşrederiz,*** buyurdu.

Bazıları:

- ***Aç ve susuz haşrederiz,*** demektir dediler.

Hak Teâla gene buyurdu:

"O gün günahkârların (şeytanlarıyla bşrlikte) bukağılara vurulmuş olduğunu görürsün." (İbrahim Sûresi 49. Âyet)

Yani o gün kâfirleri birbirine bağlanmış olarak görürsün. Her kâfire bir şeytan bağlarlar. İkisi bir bukağıda, kelepçede bağlı olurlar.

Ka'bü'l-Ahbâr der ki:

- Kâfirler elli bin yıl ayak üzerinde dururlar. Bu kadar zaman müminlere bir vakit namaz gibi olur.

Zemahşerî şöyle der:

- Sahih hadistir ki, bir kimse (*Vennâzirât*) suresini okusa o elli bin yıl ona bir namaz vaktinden bir namaz vaktine kadar geçen zaman gibi olur.

İmam Hasen şöyle der:

- Mahşerde birkaç duracak yer vardır. Bir yerde asla söylemezler ve işitmezler. Bir yerde yalan söylerler ve:

- Biz müşriklerden değiliz ve kötü amel işlemedik, derler.

Bir yerde de suçlarını itiraf ederler. Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Bu suretle günahlarını itiraf ederler." (Mülk Sûresi 11. Âyet)

Bir yerde dünyaya tekrar gelmek isterler ve:

- Bizi dünyaya gönder, bu sefer güzel amel işleyelim, derler. Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Günahların, Rableri huzurunda: Ey Rabbimiz! Gördük, işittik. Şimdi bizi (dünyaya) geri çevir de güzel amel (ve hareketler) de de bulunalım." (Es-Secde Sûresi 12. Âyet)

Bir yerde de ağızlarına mühür vururlar, söyleyemezler. Amma işaretlerle konuşurlar. Hak Teâla onlara lânet eder. Ondan sonra melekler lânet ederler. Ondan sonra da müminler lânet ederler.

Mahşerde Cehennemi Getirmek

Allah Teâla buyurdu:

"İyiler, hiç şüphesiz Naim (Cennetin) de, kötülerse elbette alevli ateştedirler." (İnfitar Sûresi 13, 14. Âyet)

Kıyamet günü olunca Hak Teâla, Cebrail'e şöyle buyurur:

- Cenneti müminlerin yanına getir, cehennemi de kâfirlere göster.

Cebrail'de Allah'ın emri ile cenneti Arş'ın sağ tarafına cehennemi sol tarafına koyar. Mizanı kurarlar. Sırat cehennemin üzerine kurarlar.

Hak Teâla:

- Hani Âdem Safiyullah? Hani Halil'im İbrahim? Hani Kelîm'im Musa? Hani Ruh'ûm İsa ve hani Habîb'im Muhammed Mustafa? diye buyurur.

Hak Teâla çağırınca gelirler ve Mizanın sağ yanında dururlar.

Hak Teâla:

- Ey Rıdvân! Cennetin kapısını aç! Ey Malik! Sen de cehennemin kapısını aç! buyurur.

Rıdvan cennetten süslü elbiseler, cennet elbiseleri getirir. Malik de cehennemden zincirler ve katrandan giysiler getirir.

Müminler, Arş'ın sağ yanına, kâfirler sol yanına varırlar. Halkın üzerine açlık ve susuzluk felâketi çöker. Kâfirler ter içinde kalırlar. Müminler terlemezler.

Ondan sonra Hak Teâla emreder. Hüküm ve kaza kürsüsünü Mahşer yerine getirirler. Allah nasıl dilerse öyle hükmeder. Evvelâ Cebrail'i Muhammed'e gönderir. Cebrail gelir ve:

- Ümmetine söyle Allah Teâla'yı zikretsinler, der.

Peygamber ümmetine:

- Allah'ı zikredin diye, buyurur.

Onlar da bir ağızdan dile gelip:

- Bismillahirrahmanirrahim diye, Allah'ı zikrederler.

Ondan sonra Hak Teâla geri kalan peygamberlerin ümmetlerine:

- Muhammed ümmeti olmasaydı nice bin yıl Mahşer yerinde kalırdınız, buyurur.

Mahşerdeki Hesap

Gazali, Dürretü'l-Fâhire adlı eserinde der ki:

- Ondan sonra: "Hani Levh-i Mahfûz?" diye bir ses gelir. Bunun üzerine derhal Levh-i Mahfûz gelir. Hak Teâla:

- Ey Levh! Hani sende yazılı bulunan Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'an'dan satırlar? buyurur.

Levh:

- Ey Rabbim! Ben onu Cebrail'e ısmarladım, ona emanet ettim der. Derhal Cebrail gelir, dizleri üzerine çöker. Hak Teâla buyurur:

- Ey Cebrail! Levh: "Ey Rabbim! Ben kelâmını Cebrail'e emanet ettim" der. Doğru mudur?

Cebrail:

- Doğrudur Ya Rabbi! Tevrat'ı Musa'ya, Zebur'u Davud'a, İncil'i İsa'ya ve Kur'anı Muhammed Mustafa'ya indirdim ve bütün peygamberlere risaletini, Peygamberlik vazifesini bildirdim, der.

Hak Teâla:

- Ey Nuh! O gönderilen Peygamberlerdensin, Cebrail'in indirdiğini kavmine nasıl eyledin? buyurur.

Nuh:

- Ey Rabbim! Ben kavmimi dine davet ettim ve senin emirlerini onlara bildirdim. Kabul etmediler. Hatta son derece inkâr edip kaçtılar, diye cevap verir.

Nitekim Hak Teâla ilgili olarak şöyle buyurur:

"De ki: Ey Rabbim, ben kavmimi hakikaten gece gündüz davet ettim. Fakat benim davetim (imandan) kaçma(ların)dan başka (bir şeyi) artırmadı." (Nuh Sûresi 5,6 Âyet)

Hak Teâla:

- Ey Nuh kavmi! Peygamberim Nuh: "Risaletini onlara eriştirdim" der, ne dersiniz? buyurur.

Onlar:

- Yalan söylüyor diye inkâr ederler.

Hak Teâla:

- Ey Nuh! Bunlara risaletimi eriştirdiğine dair şahidin var mıdır? buyurur.

Hz. Nuh:

- Ey Rabbim! Muhammed Mustafa ve ümmeti, benim bunlara risaleti eriştirdiğime şahidimdirler, diye cevap verir.

Nuh kavmi:

- Biz onlardan önce geldik, bize nasıl şahit olurlar, diye itiraz ederler.

Muhammed ümmeti:

- Biz Kur'ana inandık, Hak Teâla buyurdu ki: ***"Hakikat, biz Nuh'u kavmine, kendilerine elem verici bir azap gelmezden evvel kavmini (onunla) korkut diye gönderdik."*** (Nuh Sûresi 1. Âyet) ayetini sonuna kadar okurlar.

Kâfirler:

- Bunlar yalancıdırlar, fasıklardır. Onlara inanmayız, derler.

Resulullah ileri gelip ümmetini tezkiye eder, onların doğru söylediklerini bildirir.

Ondan sonra Hak Teâla:

- ***Sizin üzerinize azap vacip oldu***, buyurur ve hiç hesap sormadan cehenneme atarlar.

Ondan sonra Münadî:

- Hani Âd kavmi? diye seslenir.

Ad kavmi gelir. Onlar da:

- Bize ilahi davet erişmedi, derler. Muhammed ümmeti eriştiğine dair tanıklık ederler. Muhammed (A.S.) da davetin eriştiğine tanıklık eder ve şu ayeti okur:

"Ad (kavmi de kendilerine) gönderilen (peygamber)leri tekzip etti." (Şuara Sûresi 123. Âyet)

Hak Teâla onları da Nuh kavmi gibi hesapsız cehenneme buyurur. Ondan sonra vazifeli Münadî:

- Ey Salih kavmi! Ey Semûd kavmi! diye bağırırlar. Onlar da gelirler. Ötekiler gibi aynı şekilde inkâr ederler. Bu ümmet gene şahitlik ederler. Muhammed Mustafa'da ümmetinin doğru söylediğini söyler ve bu ayeti okur:

"Semûd (kavmi de) gönderilen (peygamber)leri tekzip etmiştir." (Şuara Sûresi 41. Ayet)

Onları da hesapsız ateşe atarlar. Peygamberin kavmini getirirler. Onlar da inkâr ederler. Hâsılı bütün kâfirler, peygamberlerinin kendilerine bildirdiklerini inkâr ederler. Küfürleri sabit olur. Hak Teâla hepsinin ateşe atılmasını buyurur.

"Hayır (inanmazlar). Şüphesiz ki onlar o gün Rab'lerini görmekten katiyen mahrumdurlar." (Mutaffifin Sûresi 15. Ayet)

Hak Teâla hazretleri onlarla tercüman vasıtası ile konuşur. Çünkü Hak Teâla kiminle söyleşse ve kime baksa ona asla azap etmez.

Ondan sonra Münâdî, Musa'yı çağırır. Hz. Musa'nın da benzi sararır. İlahî Divan'a gelir. Hak Teâla buyurur:

- Ey Musa! Cebrail: "Tevratı Musa'ya ulaştırdım" der, ne dersin?

Hz. Musa:

- Ey Rabbim! Evet, eriştirdi, der.

Cenab-ı Hak:

- Minberine çık! Sana kitabından bildirileni oku! buyurur.

Hz. Musa minberine çıkar ve Tevrat'ı okur.

Ondan sonra Davud'a:

- Minberine çık! diye seslenilir.

Hz. Davud'da minberine çıkar ve çok güzel sesi ile Zebur'u okur. Üriya Tabut'un önünde şehid olmuştur. Hz. Davud'un sesini işitip gelir ve Hz. Davud'a yapışarak:

- Ey Rabbim! Davud beni Tabut'un önüne koydu ve beni öldürdüler, der.

Hak Teâla:

- Ey Davud! Bu kimse doğru mu söyler? Buyurur.

Davud:

- Evet, öyle oldu Ya Rabbi! der ve hayasından başını önüne eğer.

Hak Teâla Üriya'ya:

- Sana nice karşılıklar vereyim. Sen de onu bağışla, buyurur.

Üriya:

- Razı oldum ya Rabbi! der.

Hak Teâla hazretleri:

- Ey Davud! Suçunu bağışladım; var gene yerine, Zebur'dan ne kaldı ise tamamla, buyurur.

Davud tekrar minberine çıkar ve Zebur'dan ne kaldı ise tamamlar.

Ondan sonra:

- Ey Meryem oğlu İsa! diye İsa çağırılır. İsa da gelir. Hak Teâla hazretleri buyurur:

"Ey İsa! İnsanlara (Allah'ı bırakıp da beni ve anamı iki Tanrı edinin) diyen sen misin?" (Maide Sûresi 116. Âyet)

İsa bu sözü işitince Hak Teâla hazretlerine hamd ve sena eder, kendini kulluk ve acizle anar ve:

- Ben öyle demedim; Sen beni bilirsin. Bilinmeyenleri bilensin. Ben senin ilahi ilmindekini bilmem, der.

Hak Teâla:

- Doğru söylüyorsun ey İsa! Minberine çık ve İncil'ini oku! buyurur.

Ondan sonra:

- Hani Muhammed Mustafa? diye seslenilir.

Bunun üzerine Rasulullah gelir.

Hak Teâla hazretleri:

- Ey Muhammed! Cebrail Kur'anı sana eriştirdim der, buyurur.

Resul:

- Evet eriştirdi, diye cevap verir.

Hak Teâla hazretleri:

- Şimdi minberine çık ve Kur'anı oku, buyurur. Peygamber minbere çıkar ve Kur'anın tamamını okur. Müminler Kur'anı işitince yüzleri güler ve gönülleri hoş olur.

Mahşerdeki Şefaat

Bilmek gerektir ki, Hak Teâla hazretleri, bütün insanları, başı açık, yalın ayak aç ve susuz bir yere topladığı zaman kâfirleri dört türlü ad ile çağırırlar:

1. Ey gâdir (*Ey gadreden – ey zulmeden!)*
2. Ey Kâfir (*Ey Allah'ı inkâr eden!)*
3. Ey Fâcir (*Ey fitneci!)*
4. Ey Hâin (*Ey hainlik eden!)*

Müminleri de dört türlü ad ile çağırırlar:

1. Ey Ârif (*Ey Allah'ı ve Hakikati bilen!)*
2. Ey Gâzi (*Ey Allah yolunda savaşan!)*
3. Ey Sâdık (*Ey Allah'ın dostlarına bağlı kalan!)*
4. Ey Mümin (*Ey Allah'a bütün varlığı ile inanan!)*

Ondan sonra Hak Teâla Arş'ı ve Kürsi'yi hüküm vermek için orada hazır etmelerini emreder.

O gün bu halk, kıyamet korkusundan, dağılmış çekirgeler gibi dört yana ürkerler. Melekler bütün halkı kaplarlar. Hak Teâla dünyada ne türlü canlı yaratmış ise hepsini bir yerde bir araya toplarlar. Basacak yer bulunmaz. Bu halk son derece korkuya düşer.

Buradaki halk son derece korku içinde olurlar. Cehennemin heybeti, Mâlikin hışmı ve Tanrı'nın korkusundan sarhoş gibi olurlar. Herkes kendisi erkek midir yoksa kadın mıdır? Bilemez. Başıboş, gözyaşları içinde, şaşkın ve perişan ağlaşıp feryad ederler. Çare olmaz. Bir zaman böylece bekleşirler. Ondan sonra Arasât (*Mahşer*) kavmi bir yere toplanırlar. Âdem'in yanına varırlar ve:

- Ey Ceddimiz bize şefaat et. Hak Teâla'dan bizim bağışlanmamızı dile. Senin sözün bugün ilâhi huzurda geçer. Zira Allah seni kudret eliyle yarattı ve sana kendi ruhundan üfledi. Meleklere sana secde etmelerini emretti. Onlar sana secde ettiler. Şimdi gel bize bir çare bul! Mihnet, aç, susuz ve ayakta durmaktan, canımıza geçti derler ve tekrar ağlaşırlar. Âdem Peygamber de ağlar ve:

- Ben kendi kaygımdayım. Bende kimsenin kaygısı yok. Zira ben Hakkın buyruğuna karşı geldim. Yüzüm yoktur. Kendimi dahi dileyemem. Siz varın Hz. Nuh'a gidin. O Allah'ın gönderdiği ilk peygamberdir.

Oradan ayrılıp Nuh'a giderler. Ona da aynı şeyleri söylerler. Nuh:

- Bana benim günahım yeter. Kimsenin kaygısını çekmeme imkân yok. Fakat İbrahim'e varın. O Allah'ın Halil'idir. Hak Teâla onun sözünü tutar, dedi.

Ondan sonra halk İbrahim'in yanında toplanırlar. Feryad ederler. İbrahim:

- Bana kendi kaygım yeter. Fakat Musa Peygamber'e gidin.

O, Allah'ın Kelîmidir. Hak Teâla onunla söyleşip Tevrat'ı ona göndermiştir. Ona varın size şefaat etsin, der.

Oradan giderler, Musa Peygambere gelirler, feryad edip ağlaşırlar. Musa:

- Ben kimseyi düşünecek durumda değilim. Siz İsa'ya varın. Hak Teâla hazretleri ona "*Ruhum*" dedi ve İncil'i ona gönderdi, dedi.

Halk oradan gidip İsa'nın yanına gelirler. İsa'dan şefaat isterler. Hz. İsa:

- Benim kaygım bana yeter. Siz Hz. Muhammed Mustafa'ya gidin. Eğer bir kimseye şefaat olursa ondan gelir. Zira Hak Teâla Onun bütün günahlarını yarlığadı, der. Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Biz hakikat sana (Hudeybiye anlaşması ile) apaçık bir fetih (ve zafer yolu) açtık. (Bu) geçmiş ve gelecek günahını Allah'ın yarlığaması senin üzerindeki nimetini tamamlaması, seni (bu sayede) doğru yola iletmesi içindir." (Fetih Sûresi 1,2. Âyet)

Ondan sonra mahşer halkı Muhammed Mustafa'nın yanına gelirler. Sızlanıp ağlaşırlar ve feryad ederek:

- Ey Allah'ın Resulü! Bizim yardımımıza koş. Bizim bağışlanmamızı Allah'tan iste. Acı içimize çöktü. Canımızdan bezdik, derler.

Bu sözleri duyan Resul derhal secdeye varır ve:

- Ey Rabbim! Kendimi, ailemi ve yakınlarımı feda ettim. Kullarının üzerinden bu belayı götür. Suçlarını affedip rahmet eyle, der.

Bu ne kerem ve ne mürüvvettir ki, kendi ailesine ve kendine kıyıp insanlar için rahmet diler.

Hak Teâla:

- Ey Habîbim! Başını secdeden kaldır! Bugün secde günü değildir. Bütün ümmetini sana bağışladım. Ne dilersen vereyim, buyurur.

Hz. Peygamber bu sözleri işitince başını secdeden kaldırır.

İşte o dileğin kabul edildiği makama (Makâm-ı Mahmûd) derler.

Nitekim Hak Teâla hazretleri şöyle buyurur:

"Ümit edebilirsin, Rabbin seni bir makam-ı mahmûd'a gönderecektir." (İsra Sûresi 79. Âyet)

Gazali şöyle demiştir:

- Peygamberler yüce minberler üzerinde olurlar. Âlimler onlardan aşağı minberlerde bulunurlar. Herkesin minberi kendi değerine göre olur. Amma ilmi ile amel eden âlimler nurdan kürsüler üzerinde olurlar. Şehitler ve Salihler Kur'an okur gibi otururlar.

Kâbe ile İlgili Bölüm

Nakledildiğine göre, Zehretü'r-Riyâd'da Vehb bin Münebbih şöyle demiştir:

- Tevrat'ta geldiğine göre Hak Teâla hazretleri kıyamet gününde Arş'tan yetmiş bin melek gönderir. Her meleğin elinde altından bir zincir bulunur. Kâbe'ye gelirler. *"Sen de Mahşer yerine gel!"* derler. Kâbe:

- Hacetim kabul edilmedikçe varmam, der.

Melekler:

- Ne istersin? Derler.

Kâbe:

- Ey Rabbim! Beni ziyarete gelip etrafıma defnedilen kimseleri bağışla, der.

Hak Teâla:

- Bağışladım, gelip seni ziyaret eden kimseleri büyük korkudan emin kıldım, buyurur.

Ondan sonra Münâdî:

- Ey Kâbe! Mahşer yerine gel, diye seslenir.

Kâbe'de mahşer yerine gelir ve:

- Ey Muhammed! Sen beni ziyaret etmeyenlere şefaatçi ol! Beni ziyaret edenlere ben şefaatçi olacağım, der.

Kûtü'l-Kulûb'da nakledildiğine göre Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Hak Teâla altı yüz bin kişinin her yıl Kâbe'yi tavaf edeceğini vaad etmiştir. Eğer eksik olursa Hak Teâla hazretleri melekler gönderir ve tam altı yüz bin olurlar.

Kıyamet gününde bütün hacılar, Kâbe'nin çevresinde halkasına yapışırlar. Kâbe Sıratı geçer ve cennete girer. Hacılar da Kâbe ile cennete girerler.

Müâhid şöyle der:

- Kıyamet gününde Hak Teâla hazretleri Muhammed'i Arş'a gönderir. O da Arş'ın üzerine çıkar, oturur. Geri kalan bütün mahlûkat Arş'ın altında olurlar.

Nitekim Peygamber şöyle buyurur:

- Ben Kıyamet gününde insanların efendisiyim ve benden başka hiç kimsenin oturamayacağı bir makamda otururum.

Bütün mahlûkat açık olarak bu makama onun çıkmış olduğunu ve herkesin onun altında kalacağını göreceklerdir.

Nasru'd-Din Tûsi, Hz. Ali'den şöyle bir rivayet nakletmiştir.

- Kıyamet günü olduğu zaman dört kişi evvelkilerden dört kişi de sonrakilerden Arş'ın üzerinde bulunurlar.

Evvelkiler şunlardır:

Hz. Nuh, Hz. İbrahim, Hz. Musa, Hz. İsa'dır.

Sonraki dört kişi de şunlardır:

Muhammed Mustafa, Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin'dir.

Amma Hz. Muhammed hepsinden yukarıda oturur. Ondan sonra halka şefaat etmek için Mahşer yerine iner. Zira büyük şefaat ona mahsustur. Ondan sonra cennetten, Hz. Muhammed'e hizmet etmek için bin gılmân (delikanlı) gelir. Beyaz gümüşe yahut dağılmış incilere benzerler.

Sâlih bin Keysân şöyle demiştir:

- Hak Teâla, Peygamber'e buyurur ki:

- Ey Muhammed! Benim de senden bir isteğim vardır.

Hz. Muhammed derhal secdeye varıp:

- Ey Rabbim! Rabbin kuluna ne dileği olur? der.

Hak Teâla buyurur:

- Ey Muhammed! Benim isteğim şudur ki, benden ne kadar dileyebilirsen dile vereyim. Zira ben çok cömert hükümdarım. Sana o kadar vereyim ki, sen ondan razı olasın. Şanım hakkı için eğer bütün mahlûkatın bağışlanmasını benden dilersen sana veririm.

Ebu'd Derdâ şöyle rivayette bulunmuştur:

- Peygamber:

- Kıyamet günü ümmetimi görsem bilirim, buyurdu.

Ashap:

- Ey Allah'ın Resulü! Neden bilirsin? Dediler.

Âlim Hoca Resul:

- Benim ümmetimin elleri ve ayakları abdest suyundan ak olacaktır. Geri kalan Peygamberlerin ümmetleri öyle değildir, buyurdu.

Peygamberimizin Şefaati

Keşşaf'da nakledildiğine göre Resul şöyle buyurmuştur:

- Benim şefaatim, ümmetimden büyük günah sahipleri içindir.

Bazıları şöyle der:

- Muhammed, büyük günah sahiplerine melekler de küçük günah sahiplerine şefaat ederler.

Amma Muhammed bazısına hesapsız cennete girmeleri, bazısına cehenneme girmemeleri, bazısına cehennemden çıkmaları, bazısına cennette dereceleri daha fazla olması ve bazısına da Hak Teâla'nın yanında değerli olmaları için şefaat eder.

Bilmek gerektir ki, Peygamberin şefaati yedi yerdedir.

1. Peygamber'in şefaati umumidir. Resullere ve peygamberlere de şefaat kapısını açacaktır.

2. Bir kimsenin hayrı ile şerri beraber olursa ona şefaat edip Cennete koyarlar.

3. Hak Teâla bir kimsenin cehenneme konmasını buyursa, Resul şefaat edip o kimseyi cehennemden alıkoyar.

4. İbni Abbas'ın şu rivayetidir. Kıyamet gününde altından minberler vardır. Peygamberler o minberlerin üzerlerine otururlar. Ben oturmayıp beklerim. Zira ben cennete girince ümmetim geri kalıp cehenneme koyacaklarından korkarım. Hak Teâla buyurur:

- Ey Muhammed! Ümmetine ne muamele edeyim?

Ben:

- Ya Rabbi! Onların hesaplarını kolaylaştır, derim. Hak Teâla kimini kendi rahmeti ile kimini de benim şefaatimle cennete koyar.

5. Bir kimseyi cennete koyarlar fakat o kimsenin mertebesi az olur. Peygamber ona şefaat eder ve mertebesi çoğalır.

6. Cennete giren bütün müminler, Peygamber Hak Teâla'dan izin alması ile girerler.

7. Büyük günah sahiplerine şefaat eder.

Allah'ım! Bizi o şefaatten mahrum etme! Habibine bağışla.

Keşşafda nakledildiğine göre Muaz bin Cebel, Resul'den şu ayetin manasını sordu.

"O gün sura üflenecek de hepiniz bölük bölük geleceksiniz." (Nebe Sûresi 18. Âyet)

Resul buyurdu:

- Ey Muaz! Bu soruyu senden önce kimse sormadı, dedi ve ağlayıp! Bu halk, insanlar kıyamet günü maymun şeklinde, domuz suretinde, başı aşağı ayakları yukarı olarak, gözsüz, dilsiz ve sağır, elleri ve ayakları kesilmiş olarak, cehennemde ateşten ağaçlara asılı olarak, gayet çirkin kokulu olarak (*Mahşerdekilerin rahatsız olacağı şekilde*) kalkarlar.

Domuz şeklinde olanlar haram yiyenlerdir.

Başları aşağı ve ayakları yukarı kabirlerinden kalkanlar riba (faiz) yiyenlerdir.

Gözsüz kalkanlar, hüküm verirken halka güçlük gösterenlerdir.

Sağır ve dilsiz kalkanlar, yaptıkları ile maskaralık gösterenler, gülünç olan kimselerdir.

Dilleri göğüslerine sarkarak kalkanlar, yaptıkları sözlerine uymayan âlimlerdir.

Elleri ve ayakları kesilmiş olarak kalkanlar, komşularını incitenlerdir.

Ateşten ağaçlara asılanlar, insanları idareci ve zalimlere ispiyon edenlerdir.

Çirkin koku ile kalkanlar şehvet ve lezzete düşkün olanlar, zina ve işretle meşgul olanlarla mallarından zekâtı ve sadaka vermeyenlerdir.

Katrandan elbise giyenler, halka karşı kibirli davranıp böbürlenenlerdir.

Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Kıyamet günü olunca İhlas ise Şirk (*Allah'ı samimiyetle kabul etme ile ona başkalarını denk tanıma*) beraber Hak Teâla hazretlerine gelirler.

Hak Teâla İhlas'a:

- Sen, seninle olanlarla cennete gir;

Şirk'e de:

- Sen, seninle olanlarla varın cehenneme beraber girin, buyur.

Hesap İle İlgili Bölüm - 1

Bilmek gerektir ki, Hak Teâla kıyamet gününde mahlukları bir yere toplar ve amel defterlerini okuyup hesap verirler. Ondan sonra Mizanı ortaya getirirler. Amellerini Mizana koyarlar. Hak Teâla buyurur:

"... Bu gün, haksızlık yok, şüphesiz ki, Allah hesabı çarçabuk görendir." (Mü'min Sûresi 17. Âyet)

Bazıları:

- Hak Teâla bütün insanları bir saatte hesaba çeker, dediler. Kimileri de:

- Tez, daha çabuk hesaba çeker. Hesaba çekilen herkes kendisi henüz hesap olundu sanar.

Peygamber buyurdu:

- Dünyada olanların sonuncularıyız ve kıyamet gününde önce hesabı görülenlerdeniz.

Hak Teâla hazretleri kıyamet gününde insanları İlahî huzura çağırmakla vazifeli görevliye:

- Muhammedi çağır, ümmetine yakın olsun, hesap göreceğim, buyurur.

Cebrail:

- Ey Muhammed! Ümmetine yakın ol! Hesap görürler, der.

Hesap görülmeye başlanınca yaşlılar onu görürler, dizleri üzerine çökerler. Yiğitler yüzleri üzerine düşerler ve:

- Ey Muhammed! İmdat! Yetiş bize! diye bağırarak yardım isterler.

Muhammed Mustafa:

- Ya Rabbi! Benim ümmetim zayıftır, onları esirge, Azap katıdır, dayanamazlar. Onlar benden sonra öksüz kalıp seni görmeye can attılar. Toprak bunların etlerini yedi, derileri çürüdü. Kemikleri ayrıldı ve kılları dağıldı. Şimdi ey Rabbim! Sen onları hesaba davet edersin. Fatımatüz-Zehra, Haticetü'l-Kübra, Aişe-i Rıdâ, Hasan ve Hüseyin ümmetime fedâ olsunlar, diye niyazda bulunur.

Muhammed Mustafa böyle deyince; Arş, Kürsi ve melekler ağlaşırlar. Resulü Ekrem:

- Ey Rabbim! Senden cenneti, Burak'ı, Havz'ı ve Makam-ı Mahmud'u, eğer onlara azap edersen, dilemem ve istemem. Ben taatımı onlara verdim, der.

Hak Teâla hazretleri bunun üzerine:

- Ey Muhammed! Sen de dilersen ümmetine ben onu işlerim, buyurur.

Peygamber ondan sonra gelip mizana yapışır. Ondan sonra Hak Teâla rahmet hazinesinden bir varaka, bir kâğıt çıkarır. Onda nur ile (***Lâ ilâhe***

illellah Muhammedün Resulullah) yazılmış bulunur. Hz. Muhammed o kâğıdı, ümmetinin hesap terazisine koyar. İyilikleri kötülüklerinden ağır gelir.

Ondan sonra nasıl dilerse ümmetine şefaat eder. Nitekim Hak Teâla hazretleri buyurur:

"Muhakkak Rabbin sana verecek de hoşnut olacaksın." (Duha Sûresi 5. Âyet)

Kûtü'l-Kulûb da Peygamber'in şöyle buyurduğu nakledilmiştir:

- Kıyamet günü olunca Hak Teâla, peygamberlere, ümmetleri ile hesap olunacaklarını emreder. Amma:

- Ey Muhammed! Sen ümmetinle hesap olunma, ben onları hesaptan kurtarırım, buyurur.

Peygamber:

- Ey Rabbim! Ümmetimin hesabını benim elime ver. Onların kötü fiillerini benden başka kimse bilmesin, der.

Hak Teâla hazretleri:

- Ey Muhammed! Sen ümmetinin hesabını senden başka kimsenin bilmemesini dilersin. Ben de ümmetinin hesabını sen dahi bilmeyesin, isterim. Onları hesaba çekerim ve affederim.

Kıyamet gününde Peygamber:

- Kıyamet günü olunca Hak Teâla ***Bana her durumda şükredenler hani?*** buyurur. Bir kavim çıkıp gelir ve onlar hesap edilmen cennete girerler. Tekrar çağırılır:

- Hani beni zikredip almadan ve satmadan vazgeçenler? nedir. Bir kavim gelir, onlar da hesapsız cennete girerler.

Tekrar çağırılır:

- Hani hak yatarken geceleri kalkıp ibadet edenler? Denir.

Bir kavim daha gelir. Onlar da hesapsız cennete girerler. Ondan sonra geri kalan halka hesap olunur.

Hesap İle İlgili Bölüm - 2

Peygamber buyurdu:

- Kıyamet günü olunca Hak Teâla kullarına hükmetmek için hüküm kürsüsüne iner, halka hükmeder. Halka tek tek söyler ve harf harf hesap görür.

Hz. Muaz bin Cebel şu rivayeti nakleder:

- Resul ister misiniz ki, Hak Teâla önce müminlere ne buyurur ve müminler Hak Teâla'ya ne söylerler, haber vereyim? diye buyurdu.

Ashap:

- Evet, söyle ya Rasulullah dediler.

Resul buyurdu:

- Hak Teâla müminlere:

- "Hiç benim cemalimi, ilâhi güzelliğimi görmek ister mi idiniz?" buyurur.

Müminler:

- Evet, Rabbimiz isterdik, derler.

Hak Teâla:

- Benim cemalimi görmek isterdiniz de neden günah işlediniz? buyurur.

Müminler:

- Senin affını ve yarlığamanı umardık, derler.

Hak Teâla:

- Benim rahmetim size vacip oldu. Varın cennete girin buyurur.

Ebu Hureyre şu rivayeti nakleder:

- Peygamber buyurdu ki: Riya ile gaza edip şehid olanlardan Hak Teâla sorar ve ne çeşit nimet verdi ise ona bildirir. O kimse de bilir.

Hak Teâla buyurur:

- O gazada ne işledin.

O kimse:

- Ey Rabbim! Ben senin yolunda kâfir öldürdüm. Ondan sonra kâfirler de beni öldürdüler, der.

Hak Teâla:

- Yalan söylüyorsun! Sen, falan kimse çok bahadır, yiğit desinler diye cenk ettin, buyurur. O kimseyi yüzü üstüne cehenneme bırakırlar.

- O mal ile dünyada benim için ne işledin? diye sorar.

O kimse:

- Senin yoluna nafaka verdim der.

Hak Teâla:

- Yalan söylüyorsun! Benim için değil, cömert kişi desinler diye yaptın. Maksadın bu idi. Bu sana dünyada denildi, buyurur. Onu da Cehenneme atarlar.

Mücahid Peygamber'den şu rivayeti nakleder:

- Resul buyurdu: Hak Teâla kıyamet gününde kullarından, Ömrünü hangi yola harcadığını, amelini, ne iş yaptığını, bedenini, hangi hastalıklara tutulduğunu, malını nereden kazandığını ve nereye harcadığını sorar.

Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Kıyamet gününde haramdan mal kazanmış ve harama harcamış bir kimse getirirler. Buyururlar ve cehenneme bırakırlar.

Helâlden mal kazanmış ve yine helâl yere harcamış bir kimse getirirler.

Hak Teâla ona:

- O malı kazanırken ola ki, namazı terk etmişsindir? buyurur.

O kimse:

- Ey Rabbim! Farzdan hiç birini terk etmedim. Helâlden kazandım ve yine helâl yere harcadım. Fakirlere verdim. Zekât ve sadaka verdim.

Hak Teâla buyurur, cennete koyarlar.

İmam Hasen Peygamber'den nakleder ki:

- Resul buyurdu: Kıyamet günü olunca bazı kimseleri getirirler. Hak Teâla onların gönlünü alır ve:

- Şanım hakkı için, size dünyada bir şey vermedim. Fakat Ahirette size iyi şeyler hazırladım. Şimdi varın gidin dünyada size yiyecek ve giyecek veren kula şefat edin. Bu gün onları size bağışladım buyurur.

Nakledildiğine göre Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Kıyamet günü olunca bir kimse getirilir ve Hak Teâla ona: Utanmadın, bana asi oldun der ve zebanilere onu alıp ateşe atmalarını emreder. O kimse konuşmak için ağzını açsa zebaniler konuşmaması için ağzını tutarlar:

Hak Teâla:

- Niçin ağzını açtın, ey kulum? buyurur.

O kul:

- Ey Rabbim! Benim gönlümdekini sen bilirsin, beni rezil etme, der.

Hak Teâla:

- Söyle benim meleklerim işitsinler, buyurur.

O kul:

- Ey Rabbim! dünyada benim çocuklarım ve dostlarım bana çok eziyet ettiler. Ailem bana ölüm halinde eziyet etti. Ölüm anında Azrail eziyet etti.

Kabirde Münker ve Nekir bana eziyet ettiler. Şimdi de kıyamet gününde zebaniler bana eziyet ettiler. Ben ahrette Rabbim bana rahmet eyleyip af eder derdim. Ne zaman ki, beni ateşe atmalarını emrettin, bildim ki şimdi helâk olacağım. Onun için, konuşmak üzere ağzımı açtım, der.

Hak Teâla:

- Ey kulum! (Ben kulumun beni düşündüğü şekildeyim. Öyle ise herkes beni hayırla düşünüp ansın) diyerek: Seni yarlığadım var cennete gir! buyurur.

Hz. Huzeyfe şu rivayeti nakletmiştir:

- Resul buyurdu: Kıyamet gününde bir kavim getirirler, onların iyilikleri dağlar kadardır. Hak Teâla onların iyiliklerini kabul etmeyip ateşe atılmalarını emreder.

Selman-ı Farisi:

- Ya Rasulullah! Onların suçları ne idi? diye sordu.

Resul:

- Namaz kılarlar, oruç tutarlar, zekât verirler idi. Fakat bir haram görseler onu alırlar ve yerlerdi, buyurdu.

İmam Gazali, Tenbihü'l-Gâfilin adlı kitabında der ki:

- Hak Teâla hazretleri dört zümreyi dört peygamberle kıyaslar; Peygamberi delil olarak onlara gösterir.

1. Evvelâ zenginlere sorar: ***Niçin bana ibadet etmediniz? Size ok mal verdim. O mal verdim. O mal ile bana asi oldunuz,*** buyurur.

Zenginler:

- Ey Rabbim! Bize çok mal verdin, o mal bizim gönlümüzü aldı sana kulluk edemedik, derler.

Hak Teâla:

- Görmez misiniz? Süleyman Peygambere mal verdim, bana asi olmadı ve daima bana ibadet etti. Siz mal için ibadet etmediniz, diyerek Cehenneme konulmalarını buyurur.

2. Kölelerle karşılaştırır, onlara köleyi delil gösterir.

Köleler sorar:

- Ey Allah'ım! Biz köle idik, sana kulluk edemedik, biz sana ibadetten kölelik alıkoydu, derler.

Hak Teâla:

- Yusuf'a ne dersiniz? Onu köle ettim, hiç ibadetini bırakmadı. Siz niçin terk ettiniz? Diyerek onları cehenneme yollar.

3. Fakirlere şöyle buyurur:

- Niçin bana ibadet etmediniz?

Fakirler:

- Ey Rabbim! Bizi muhtaç kıldın. İhtiyacımızdan dolayı sana ibadet etmedik, derler.

Hak Teâla:

- Siz mi çok açlık çektiniz yoksa İsa mı daha çok açlık çekerdi? Hiç İsa'nın fakirliği bana ibadet etmesine mani oldu mu? Niçin ibadeti terk ettiniz? buyurur.

4. Hastaları delil olarak gösterir.

Hastalar:

- Ey Rabbim! Biz hasta idik hastalık bizi ibadetten alıkoydu, derler.

Hak Teâla:

- Sizin hastalığınız mı, yoksa Eyyub'un hastalığımı daha şiddetli idi? Eyyub'un hastalığı Eyyub'u hiç ibadetten men etmedi. Siz niçin ibadeti terk ettiniz? buyurur ve bu dört zümrenin asilerini cehenneme yollar.

Hesapsız Cennet'e Girecek Olanlar

Bu bölüm hesapsız cennete girenleri bildirir.

Nakledildiğine göre Sahih-i Müslim'de Peygamber Efendimiz'den şöyle bir hadis rivayet edilmiştir.

- Benim ümmetimdne yetmiş bin kişi hesapsız cennete girer. Her bir kişi ile yetmiş kişi daha cennete girer.

Seyyid Şerif Gürcânî:

- Yetmişten murad yetmiş bin demektir, çokluk ifade ediliştir. Muhammed ümmetinin çoğu hesapsız ve azapsız cennete girerler. Nitekim Peygamberimiz Veda Haccında:

- Ey Âdemoğulları! Beş vakit namazınızı kılınız, Ramazan ayında oruç tutun, Hacca gidin ve nefsinizi arıtmak için gönül hoşluğu ile malınızın zekâtını verin. Ondan sonra da varın hesapsız ve azapsız Rabbinizin Cennetine girin, buyurmuştur.

Nakledildiğine göre kıyamet günü Hak Teâla şöyle buyurur:

- Hani Recep ayında oruç tutanlar?

Perde arkasından bir nur çıkar. Cebrail, Mikâil ve İsrafil o nura uyarlar. Recep ve Şaban ayında oruç tutanlara o nur gelir ve Hak Teâla hazretlerine secde eder. Oruç tutanlara da şefaat eder. Hak Teâla hazretleri:

- Secde dünyada tamam oldu. Artık varın şeref ululuk yerine girin, buyurur.

Onlar da cennete girerler.

Nakledildiğine göre kıyamet günü olunca Hak Teâla şöyle buyurur:

- Ey Rıdvan! Oruç tutanları kabirlerinden aç ve susuz kaldırdım. Şimdi bunlar cennetten ne isterlerse al getir.

Rıdvan bir defa:

- Ey cennetin hizmet oğlanları! Çabuk cennetten nurdan tabaklar getirin, der.

Onlar gelirler. Her birinin elinde nurdan bir tabak vardır. O tabak içinde çeşitli yemişler, türlü türlü nimetler ve şaraplar getirirler. Oruç tutanlar o yiyeceklerden yerler, içeceklerden içerler. Rıdvan onlara şöyle der:

"(Dünya'da) geçmiş günlerde takdim ettiğiniz (iyi ameller)'in karşılığı olarak afiyetle yiyin, için." (El-Hakka Sûresi 24. Âyet)

Hak Teâla hazretlerinin şöyle buyurduğu nakledilmiştir:

- Nice kavimleri mahşer yerine getirirler. Yüzleri nur gibi olur. İnciden minberler üzerine otururlar. Peygamberler ve şehitler onlara gıpta ederler.

Ashaptan biri:

- Ey Allah'ın Resulü! Onlar kimlerdir? dedi.

Resul:

- Bunlar, uzak şehirlerden gelip Hak yolunda birbirleri ile dost olanlarla gece ve gündüz Allah'ı zikirle meşgul olanlardır, buyurdu.

Abdullah bin Mübarek, Peygamberimizden şu hadisi nakletmiştir:

- Peygamber buyurdu: Yarın kıyamet gününde bir kavim gelir, yel gibi halkın üstünden geçer. Cennete gider.

Ashab:

- Ya Rasulullah! Onlr kimlerdir? diye sordular.

Resul:

- Bunlar her zaman ölümü ve cenneti bekleyenlerdir ve *"Ecel geldiği zaman gideriz"* diyenlerdir, buyurdu.

Ebu Hüreyre şu hadisi nakleder:

- Ne mutlu benim ümmetimden olanlarla deniz kenarında oturanlara! Kıyamet günü olunca kabirlerinden kalkarlar ve Arşın altına varırlar. Hak Teâla hazretleri onlara:

- Bunlar deniz kenarında oturanlar mıdır? buyurur.

Melekler:

- Evet, Ya Rabbi! Onlardır, derler.

Hak Teâla:

- Bunlara hesap yoktur, varın Cennete girin, bakirelerle kaynaşın ve çeşitli nimetlerden faydalanın, buyurur.

Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Kıyamette çeşitli sıkıntılar ve korkular vardır.

Ashap:

- Ya Rasulullah! Onlardan kurtulmanın çaresi nedir? dediler.

Resul:

- Âlimlerin eteğine yapışın buyurdu. Hak Teâla hazretleri âlimlerle zâhidler, Allah'a devamlı kulluk edenleri bir yere toplar. Miskten bir yer üzerine otururlar. Ondan sonra münadi, zahidlere:

- Varın, cennete girin diye seslenir. Zahidler de gidip cennete girerler. Âlimler kalırlar. Ondan sonra münadi, âlimlere şöyle seslenir:

- Ey âlimler! Ben sizi hapsetmedim. Zahidleri nefisleri ile meşgul ettim, sonra da nefislerinden kurtardım. Siz halkla meşgul oldunuz. Onlara ilim öğrettiniz. Varın dostlarınızı Cennete koyun.

Âlimler de dostlarını alırlar ve Allah'ın izni ile cennete girerler.

Fahri Râzî şöyle der:

- Kıyamet gününde Cenab-ı Hak şöyle buyurur: Ey âlimler topluluğu! Siz Rabbiniz hakkında ne düşünürdünüz?

Âlimler:

- Bize rahmet edip bizi yarlığasın, diye inanırdık, derler.

Hak Teâla:

- Günahınızı bağışladım. Ben ilmimi size hayır etmek için emanet bıraktım. Şimdi varın rahmetimle cennete girin, buyurur.

Kûtü'l-Kulûb'da nakledildiğine göre Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Kıyamet günü olunca bir kavmi kabirlerinden çıkarırlar. Onlara binekler gelir, binerler cennete giderler.

Melekler bunları görünce birbirlerine:

- Bunlar kimlerdir? derler.

Meleklerin bir kısmı:

- Bilmeyiz, ola ki Muhammed ümmetidirler.

Kimi melekler ise:

- Siz kimlersiniz? Kimin ümmetisiniz? Hiç hesap olundunuz mu? diye sorarlar.

Onlar:

- Hesap olunmadık, derler.

Melekler:

- Dönün! Hesap yerine varın, hesap verin, derler.

Onlar:

- Dünyada hiç bize bir şey verdiniz mi ki, onu sorarsınız? derler. Melekler bir şey demezler, onlar cennete girip nimetlerini yerler.

Ebûl-Leys, tefsirinde de şöyle denilmiştir:

- Kıyamet gününde melekler gökten yere inerler ve halka:

- Hiç bizi bilir misiniz? diye sorarlar.

Onlar:

- Bilmeyiz! derler.

Melekler:

- Biz dünyada sizin amelinizi, yaptıklarınızı yazan melekleriz. Şimdi de size cenneti müjdeliyoruz. Varın cennete girin, derler.

Nitekim Hak Teâla buyurur:

"... Va'd oluna geldiğiniz cennetle sevinin diye diye melekler inecektir." (Fussilet Sûresi 30. Âyet)

Nakledildiğine göre Zeyd bin Eslem şöyle der:

- Müjde üç yerdedir. Ölüm halinde, kabirde ve mahşer yerinde.

Bazılarına göre müjde beş yerdedir. Ta ki müminler azaptan emin olurlar ve korkudan feraha ererler:

1- Müjde umûmîdir. Müminlere melekler:

- Azaptan korkmayın! Peygamberler ve Salihler size şefaat ederler. Sevabımız elimizden gider diye tasalanmayın. En son varacağınız yer cennettir, derler.

2- Müjde ihlasla ve samimiyetle amel edenleredir. Melekler onlara:

- Amelleriniz red olu diye korkmayın. Sevabımız kaybolur diye de tasalanmayın. Doğrusu sizin ameliniz iki mislidir, derler.

3- Müjde tövbe edenleredir. Günahınızdan korkmayın. Sevaptan dolayı tasalanmayın. Siz amelinizi önceden işlediniz. Doğrusu sizin sevabınız iki mislidir, diye melekler onları teselli ederler.

4- Müjde Zahidleredir. Melekler onlara:

- Mahşerden ve hesaptan korkmayın. Kaygılanmayın da sevabınız yok olmaz ve eksilmez. Hesapsız ve azapsız varın cennete girin, derler.

5- Müjde halka hayır öğreten ve ilimleri ile amel âlimleredir. Melekler onlara:

- Kıyamet ahvalinden korkmayın ve kaygılanmayın. Amellerinizin sevabı iki mislidir, derler. Âlimlere ve onlara uyanlara cenneti müjdelerler. Ne mutlu bu müjdeye erene. Müjdeler olsun o kimseye ki, güzel ameli vardır.

Hz. Muaz bin Cebel şu hadisi nakleder:

- Resul buyurdu: Hak Teâla, Arş'ın altında yeşil zebercedden ve kızıl yakuttan bir direk yaratmıştır. Üzerinde yedi yüz şerefesi vardır. Kıyamet olunca Cebrail o şerefelerden birinde durur ve:

- Ey Muhammed ümmeti! Hak Teâla size selâm söyler diye cenneti ve Rıdvanı müjdeler.

Resul buyurdu ki:

- Kıyamet gününde benim ümmetimin fakirlerinin yüzleri ay gibi parlak olup kıyamet yerine gelirler. Ellerinde nurdan kadehler olur ve nurdan minberler üzerine otururlar. Gönülleri ferah olur. Halk ise hesapla meşgul olurlar. Oradaki halk onlara bakıp:

- Bunlar melekler midir? Yoksa peygamberler midir? derler.

Fakirler:

- Biz Muhammed ümmetinin fakirleriyiz, derler.

Melekler de:

- Hangi amelle Hak Teâla size bu dereceleri verip sizi buna lâyık kıldı? diye sorarlar.

Fakirler:

- Bizim amelimiz çok değildir. Beş vakit namazı gözetirdik, hiç terk etmezdik. Muhammed Mustafa'nın adını işitince onun sevgisinden dolayı

ağlardık. Allah'a şükredip fakirliğimize sabrederdik. Hak Teâla bize ne verdi ise iki şeyden dolayı verdi: Biri dünyayı terk ettiğimiz, diğeri de Muhammed'i sevdiğimiz içindir, derler.

Nakledildiğine göre Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Müminler melekleri gördüğü zaman melekler onları tanır ve dünyaya döner misiniz? diye sorarlar.

Müminler:

- Belâ ve keder evine dönmeyiz, bilakis Allah katına döneriz derler. Kâfirler: Bii dünyaya çevirin derler, fakat çare olmaz.

Nakledildiğine göre Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Kıyamet günü olunca mü'minlerin çocukları bir yerde toplanırlar. Hak Teâla meleklere:

- ***Çocukları cennete iletin***, buyurur. Çocuklar, cennete girmezler ve kapıda bekleşirler.

Melekler:

- Merhaba ey Müslümanların çocukları! Cennete girin, size hesap yoktur, derler.

O çocuklar:

- Bizim babamız ve anamız hani? derler.

- Babanız ve ananız sizin gibi değillerdir. Onların günahları vardır, hesap olunurlar, derler.

Çocuklar ağlarlar, feryad ederler ve:

- Bize babasız ve anasız cennet gerekmez, derler.

Hak Teâla meleklere:

- Çocuklar niçin ağlarlar? Buyurur.

Melekler:

- Ey Rabbimiz! Müslümanların çocukları, babasız ve anasız cennet bize gerekmez, diyorlar, derler.

Hak Teâla:

- ***Varın babanızı ve ananızı bulun ve onlarla beraber cennete girin***, buyurur.

Onlar da giderler, kıyamet yerinde babalarını ve analarını bulurlar ve onlarla beraber cennete girerler.

Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Kıyamet gününde Hak Teâla, dünyada belâya ve onulmaz hastalıklara uğrayanlara sonsuz keremler verir. Dünyada sağlıklı olanlar bu durumu görünce:

- Keşke dünyada bizim derimizi parça parça edelerdi de biz de bunlar gibi olaydık ve onların mertebelerine ereydik, derler.

Resul şöyle buyurmuştur:

- Kıyamet günü olunca dört türlü kavim miskten bir tepe üzerinde bulunurlar. Bunlara azap ve hesap yoktur. Bu dört çeşit kavim şunlardır:

1. Hakkın rızası için Kur'an okuyanlar.

2. Hâlis itikadı, samimi imanı olanlar.

3. Halkı, Hakkın rızası için Mescide davet eden müezzinler.

4. Dünyada hasta olup sabreden hastalar.

Resul şöyle buyurmuştur:

- Kıyamet günü olunca Hak Teâla halkı hesap için bir yerde toplar. Bazı müminler, günahlarının ve kötülüklerinin çok olduğunu görürler ve:

- Ey Rabbimiz! Bizi cehennem koy. Biz bu amelle cennete lâyık değiliz, derler.

Hak Teâla ise:

- Ey Kullarım! Benim rahmetimden ümidinizi keser misiniz? Günah işlediniz ise benim takdirimle işlediniz. Dünyada iken benim takdirimden kaçamazdınız. Şimdi nereye kaçarsınız? buyurur, onları esirger ve cennete koyar.

Peygamberin şöyle buyurduğu nakledilmiştir:

- Kıyamet günü olunca münadi melek: Hani fazilet sahibi kimseler? diye seslenir.

Bir kavim çıkıp gelir ve:

- Biz fazilet sahibi kimseleriz, derler.

Melekler:

- Sizin fazlınız nedir? diye sorarlar.

Onlar:

- Bir kimse bize zulmetse sabreder, cahillik etse tahammül gösteririk, derler.

Melekler:

- Cennete girin, iyi amel işleyenlerin mükâfatı ne güzeldir, derler.

Nakledildiğine göre Resul şöyle buyurmuştur:

- Nefsin kudret elinde olan Tanrı hakkı için, şehidler kıyamet gününde kılıçlarını omuzlarına koyup mahşer yerine gelirler. Eğer Allah'ın Halili İbrahim ve Kelîmi Musa karşılaşsalar onlara yol verirler, idi.

Mahşerdekiler:

- Acaba bunlar kimlerdir? derler.

Nida gelir ki:

- Bunlar, Allah yolunda gaza meydanlarında başları ile oynayıp kanlarını dökenlerdir.

Kûtü'l-Kulûb'da nakledilmiştir ki, bir zümre insan cennete kabirlerinden uçup girerler.

Melekler görüp:

- Siz kimin ümmetisiniz? Herkesten önce cennete giriyorsunuz. Hiç hesap gördünüz mü? diye sorarlar.

- Görmedik derler.

Melekler:

- Ne sebepten cennete girdiniz? derler.

Onlar:

- Hak Teâla'nın fazlı ve keremi ile girdik. Amma iki sebepten biliriz:

Biri: Hak Teâlanın dünyada verdiği az şeye kanaat ederdik, diğeri ise, gizli günah işlemekten korkardık ve utanırdık, derler.

Melekler:

- Size cennete girmeniz lâyıktır, derler.

Kitap (Amel Defteri)

Allah Teâla buyurdu:

"Herkesin (dünyadaki) amel (ve hareketi)'ni kendi boynuna doladık. Kıyamet günü onun için bir kitap çıkaracağız ki, neşredilmiş (açılmış) olarak kendisine kavuş(up şöyle çat)açacak: Oku kitabını, bugün sana karşı bir hesap görücü olmak bakımından, nefsin yeter."

(İsra Sûresi 13, 14. Âyet)

Kıyamet günü olunca Hak Teâla bütün bu halkı ak bir yere toplar, ondan sonra onların üzerine kara bir bulut gelir. O buluttan yağmur gibi amel defterleri yağar. Eğer mü'minlerden olursa defteri ak olur. Kâfir olursa defteri kara olur. Defterin sahibi mü'min ise sağ eline gelir. Kâfir ise sol eline gelir.

Bir rivayette, eğer mü'min ise defterinde (*Fi cennetin âliyetin = Yüksek bir cennettedir).* Eğer kâfir ise defterinde (*Fi semûmin ve hamîm'in = Sıcak ve kaynar bir sudadır*) yazılmıştır olur. (Gâşiye Sûresi 10. Âyet ve Vakıa Sûresi 42. Âyet)

İbni Abbas şöyle der:

- Mü'min olursa defteri sağ eline gelir. Kötülüklerin defterin içinde, iyilikler dışında yazılmış olur. Böylelikle kimse o mü'minin halini bilemez. Hangi yılda, hangi ayda, hangi günde ve hangi yerde ölürse o zaman bilinir. Mü'min defterinin dışındaki kötülüklerini okuduğu zaman son derece üzülür. Ona:

- Hak Teâla seni yarlığadı, defterin öbür yanını da oku! derler. Defterin öbür yanını okuyan mü'min: İyiliklerinin orada yazılmış olduğunu görür, gönlü ferah olup yüzünün rengi tatlılaşır ve:

- Artık kitabı sağ eline verilmiş olana gelince, hemen der ki: Alın okuyun kitabımı" der. (El-Hakka Sûresi 19. Âyet)

Kâfirin defteri sol elinde olur. Bütün iyilikleri defterin içinde ve kötülükler dışında olur. Defterini okuyunca:

- Bu senin iyiliklerin ise defterinin öbür yanını da oku, derler. Öbür yanını da okur ve bütün kötülüklerini orada görür. Bunların yüzleri kara olup gözleri gömgök olur. Yahut gözsüz olur ve o vakit:

- *"Ah keşki benim kitabım verilmeseydi."* (El-Hakka Sûresi 25. Âyet)

Nakledilir ki, kıyamet gününde defteri sağ elinde olan bazı kimseler defterinde Hac, gaza, namaz ve zekât sevabı görürler ve:

- Bu benim defterim değildir. Ben dünyada iken bunların hiç birisini işlemedim, derler.

Hak Teâla:

- Ey kulum! Bu senin defterindir. Dünyada iken: Benim malım olsa Hacca giderdim, zekât verirdim ve fakirleri doyururdum, derdin Şimdi ben bilirim ki sen doğrusun bu sevapları sana verdim. Var Cennete gir, buyurur.

Affa layık birçok kimse vardır ki, Allah'tan, meleklerden ve insanlardan utanmasın diye, günahını kendisi, melekler ve bütün insanlar unutur.

Kâfirlerin defterleri arkasından verilir. Zira kâfirin sağ eli boynunda bağlı olur. Sol elini arkasından çıkarıp defterini verirler. Cehenneme böyle girer.

Mizan

Allah Teâla buyurdu ki:

"(Herkesin dünyada yapıp ettiğini) tartmak da o gün haktır. Artık kim(ler)in terazileri ağır basarsa işte onlar murada erenlerin ta kendileridir. Kimin de tartıları hafif gelirse bunlar da ayetlerimize zulmeder oldukları için kendilerine yazık etmiş kimselerdir." (El-Araf Sûresi 8,9. Âyet)

Nakledildiğine göre, ahretteki terazi, dünya terazisinin tersidir. Yani eğer ağır gelirse, demek olur ki ağır yanı yukarı kalkar. Arş-ı âlâ'ya yakı olur. Zira onlar hürmette Arş'a yakın olanlardır. Eğer hafif gelirse aşağı iner. En aşağıya yakındır. Onlar hürmette hafif olur.

Gazali der ki:

- Mizanın iki kefesi vardır. Bir kefesi nurdan, bir kefesi zulmettendir.

Kurtubi şöyle der:

- Eğer o terazinin kefesine yerleri ve gökleri koysalardı, o kefe onlardan büyük gelirdi. O kefelerden biri nurdandır. O iyiliklerin konduğu kefedir. Biri zulmettendir. O da kötülüklerin konduğu kefedir, Mizan Arş-ı âlâ'nın karşısında aslıdır. Cebrail'in elindedir. Arş'ın sağında cennet vardır. Nur kefesi onun yanındadır. Arş'ın solunda cehennem vardır. Zulmet kefesi onun yanındadır.

Ebu Hureyre şu hadisi nakleder:

- Rasulullah buyurdu: Hak Teâla kıyamet gününde Hz. Âdem'e üç kere özür bildirir ve:

1. Ben yalancılara lânet etmeseydim bütün çocuklarına rahmet ederdim, der ve şöyle buyurur:

Şeksiz şüphesiz onların topuna vaad olunan yer Cehennem'dir. (Hicr Sûresi 43. Âyet)

2. Hak Teâla: ***Ey Âdem! Senin çocuklarından hiç birine azap etmesem ama onları dünyaya göndersem bilirim ki, gene şer işlerlerdi, asla beni anmazlardı.***

3. Ey Âdem! Seni benimle çocukların arasında hâkim kıldım. Mizânın yanına var otur. Kimin hayrı şerrinden zerre kadar ağır gelecek olursa Cenneti onlara veririm. Hatta bilesin ki, ben kimseyi zorla Cehenneme koymam. Fakat onlar zalimlerdir ve asilerdir. Onun için ateşle yakarım ki, onlar ona lâyıktır.

Bilâl-i Haberşî Rasulüllah'tan nakleder:

- Resul buyurdu ki; Kıyamet gününde mizan Cebrail'in elinde olur. Hak Teâla şöyle buyurur: ***"Ey Cebrail! Bunların amellerini tart! Mazlumları zalimlere gönder. Varsınlar, haklarını istesinler. Eğer zalimlerin iyiliklerini bulurlarsa mazlumlar onları alsınlar. Eğer iyiliklerden bir şey bulunmaz ise, mazlumun günahını o zalime ver."*** Böylece zalimlerin üzerine günah dağlar gibi yılığır.

Tirmizi şu rivayeti zikretmiştir.

- Resul buyurdu ki: Benim ümmetimden bir kişi gelir. İçinde günahları yazılmış doksan dokuz defteri olur. Her defterin, göz görmeyecek kadar uzunluğu vardır. Ondan sonra Hak Teâla hazretleri ona:

- Bilir misin şu dünyada işlediklerini ve zulmettiğini? buyurur.

O kimse:

- Biliyorum ya Rabbi! der.

Hak Teâla buyurur:

- Bugün kimseye zulüm yoktur. sana bu levh içinde yıllık ve sevap vardır. Zira onda (Lâ ilâhe illellah Muhammeüdn Rasulüllah) kelimesi yazılmış bulunmaktadır.

Kıyamet gününde, günahı sevaplarından ağır gelen bir kimse getirirler. Hak Teâla onun ateşe atılmasını emreder. O kimsenin kirpiklerinden bir kıl Hak Teâla hazretlerine niyaz eder ve:

- Ey Rabbim! Senin peygamberin dedi ki: Kim Allah korkusundan ağlasa ateş o göze haramdır. Biz senin için çok ağladık, der.

Hak Teâla o kimseyi o bir kıldan dolayı af eder. Cebrail mahşer kavmine:

- Hak Teâla falan oğlu falanı bir kıl için affetti, diye ilân eder.

Nakledildiğine göre kıyamet gününde bir kimsenin günahı sevabından ağır gelir. O kimse bir dostundan iyilik ister. İstediği kimse de bütün iyiliklerini o kimseye Hak Teâla'nın rızası için verir.

Hak Teâla:

- Ey kulum! İyilikleri olmayana ateşle azap edeceklerini bilmez misin? buyurur.

O kimse:

- Ey Rabbim bilirim. Fakat o kimse beni senin rızan için severdi. Ben de bugün kendi nefsimi senin için ona feda ettim der.

Hak Teâla:

- Ben rahmet edenlerin en yücesiyim. İkinizi beraber yarlığadım ve Cenneti size verdim, buyurur.

Kıyamet günü olunca Muhammed ümmetinin amellerini tartarlar. Onların bir rekât namazı, İsrail oğulları kavminin bin rek3atından fazla gelir.

İsrail kavmi:

- Ey Rabbimiz! Muhammed ümmetinin bir rekât namazında ne vardır ki, bizim bin rekâtımızdan çok gelir dediler.

Hak Teâla:

- Onlar namazlarında (Bismillâhirrahmanirrahim) dedikleri için buyurur.

Nakledildiğine göre bir kimsenin hatası ile sevabı beraber geldiği zaman Hak Teâla:

- Bu kimse cennetlik değildir, buyurur. Derhal bir melek bir sahife getirir. İçinde: "Bu kimse babasına ve anasına katı söz söylemiş ve incitmiştir" ibaresi yazılı bulunur. O sahifeyi o mizanın kefesine koyar. Günahı sevabından ağır gelir. Hak Teâla o kimseyi ateşe atmalarını buyurur. O kimse ise Hak Teâla'nın huzuruna gelmek ister. Allah Teâla:

- Ey âsi kul! Niçin tekrar huzuruma gelmek istersin? Buyurur.

O kimse: - Ey Rabbim! Ben atamı ateş içinde gördüm, yanıyor. Şimdi, ben dünyada babama asi olmuştum. Onun azabını bana ver. Onu serbest bırak der. Bu söz Hak Teâla'ya hoş gelir. Babası ile beraber o kimseyi cennete koymalarını buyurur.

Hz. Ali Peygamberimizden şu hadisi nakleder:

- Resul buyurdu: Beş vakit namaz cemaatle kılmaya ahdeyle. Kıyamet günü olunca Hak Teâla hazretleri yedi kat gökleri, yerleri, denizleri, geceyi gündüzü, güneşi, ayı, Arş'ı, Kürsi'yi, Cenneti, Cehennemi ve yıldızları mizan'ın bir yanına koyar. Mü'minin cemaatle kıldığı bir vakit namazını da mizan'ın bir yanına koyar. O bir vakit namaz hepsinden ağır gelir.

İlâhî Muhammed Mustafa hakkı için bizi namaza muvaffak edip cemaatle kılanlardan eyle.

Düşmanlıklar ve Mahkemeler

Allah Teâla buyurdu:

"(Evet) Kişinin kaçacağı gün: Kardeşlerinden, anasından babasından, karısından ve oğullarından, O gün bunlardan herkesin kendine yeter bir işi (derdi, belâsı) vardır." (Abese Suresi 34, 35, 36, 37. Âyet)

Yani kıyamet günü öyle bir gündür ki, kimse kimseye itibar ve iltifat etmez. Herkes kendi ile meşgul olup, birbirinden benden bir şey istemesin diye kaçarlar.

Kardeş kardeşe:

- Dünyada bana niçin malından ve mülkünden vermedin? der.

Kadın kocasına:

- Bana haram yedirdin, der.

Çocuklar babalarına:

- Bana niçin ilim öğretmedin ve beni niçin doğru yola sevk etmedin? derler.

Önce kardeş kardeşten kaçar. Kabil, Habil'den kaçar. İbrahim babasından kaçar, Lut karısından kaçar. Nuh oğlundan kaçar.

Bagavî Tefsirinde şöyle der:

- Peygamberler dahi ümmetlerinden kaçarlar. Ondan sonra Hak Teâla hazretleri, azametinden zatını gösterir. Bütün müminler ona tazim edip secdeye kapanırlar. Amma kâfirlerin gözleri göğe dikilmiş, gönülleri boş ve şaşkın ve bağlı bir şekilde dururlar.

Nitekim Hak Teâla buyurur:

"(Hatırla ki o gün) baldır(lar)ın açılacağı, kendilerinin secdeye davet edilecekleri bir gündür. Fakat (buna) güç yetiremeyeceklerdir." (El Kalem Sûresi 42. Âyet)

O gün Hak Teâla nida eder. Uzak yakın herkes işitir. Şöyle buyurur:

- Ben zalimin zulmünden vazgeçmem. Elbette intikam alırım. Eğer ben zulümden vazgeçersem zalim ben olmuş olurum. Ondan sonra bütün halk tek tek hesap olunur. Herkes yalnız kendisine hesap olundu sanır.

Nakledilmiştir ki:

- Bir kimse bir başka kimseyi öldürse, ikisi de Allah'ın huzuruna gelirler. Allah Teâla o öldürene:

- Ey Âdemoğlu! Ben sana ne zulmettim ki, bana ortak olursun? Zira bu adamı ben diriltirim, sen öldürürsün. Benimle açıkça cenk mi edersin. Eğer o davacı hakkını bağışlarsa kendi bilir, buyurur.

O davacı:

- Ey Rabbim! Senin aşkına hakkımı bağışladım, der.

Hak Teâla hazretleri:

- Benim keremim, senin kereminden çoktur. Şimdi varın ikiniz beraber Cennete girin, buyurur.

Enes der ki:

- Peygamber bir gün bizimle beraber oturur idi. Ansızın güldü. Hatta mübarek dişleri gözüktü.

Hz. Ömer:

- Ey Allah'ın Resulü! Niçin güldünüz? dedi.

Peygamber buyurdu:

- Kıyamet gününde iki kişi gelir. Hak Teâla'nın huzurunda davacı olurlar.

Birisi:

- Ey Rabbim! Benim bundan hakkımı alıver, der.

Hak Teâla:

- Kardeşine hakkını bağışla, buyurur.

O kimse:

- Ey Rabbim! hiç iyilik ve sevabım kalmadı, der.

Hak Teâla o davacıya:

- Nasıl yaparsın? O kimsenin verecek iyiliği kalmadı, buyurur.

Davacı:

- Benim günahımı ona ver götürsün, der.

Hak Teâla:

- Başını yukarı kaldır ve cennete bak, buyurur.

Bunun üzerine o şahıs başını kaldırıp cennete baktığında:

- Ey Rabbim! Gümüşten şehirler ve inci ile süslenmiş altından saraylar görüyorum. O şehirler acaba hangi peygamberin ve hangi şehidindir? der.

Hak Teâla:

- Kim ki, bir kimsede hakkı olsa, o hakkını bağışlasa, işte bu gördüklerin onun karşılığıdır, buyurur.

Derhal o şahıs:

- Ey Rabbim! Ona hakkımı bağışladım der.

Hak Teâla da:

- Şimdi git o şahısla birlikte cennete gir, buyurur.

Nakledildiğine göre Resul:

- Müflis (iflas eden) kimdir, hiç birli misiniz? buyurdu.

Ashap:

- Bize göre müflis, malı ve mülkü olmayandır, dediler.

Peygamber buyurdu:

- Kıyamet gününde hakkım vardır, diye elinden bütün ameli alınandır. O kimse böylece müflis kalır. Ondan sonra da cehenneme koyarlar.

Allah Teâla buyurdu ki:

"O gün herkes ancak öz canının kurtuluşu için uğraşacak, herkes ne yaptı ise onun karşılığı kendisine eksiksiz verilecek, onlar asla haksızlığa uğratılmayacaklardır." (Nahl Sûresi 111. Âyet)

Peygamber, halkın arasında hiçbir zaman çekişme eksik olmayacaktır. Hatta ten ile can çekişirler.

Can:

- Ey Rabbim! Benim elim yok ki, onunla tutayım. Ayağım yok ki, onunla yürüyeyim. Gözüm yok ki, onunla göreyim. Her ne işledi ise ten işledi, benim suçum yoktur, der.

Ten ise:

- Ey Rabbim! Beni bir ağaç gibi yarattın. Benim elim ve ayağım tutmazdı ki, onunla günah işleyeyim. İşte bu can bana bir nur gibi geldi. Onunla konuştum, onunla gördüm. Benim asla günahım yoktur, der.

Hak Teâla:

- Sizin durumunuz kör ve kötürüme benzer. Gözü olan bir kimse bir bağ içinde çok yemiş gördü, ayaksızı gözsüz götürdü, bağa girdiler. Bir şeyler çaldılar. Öyle olunca ikisine de azap etmek gerektir. Bu itibarla ten ile cana beraber azap etmek gereklidir. Geri kalan uzuvlar da böyledir. Yani göz, kulak, el ve ayak; onlara da sual sorulur.

Nitekim Hak Teâla şöyle buyurur:

"Senin için hakkında bir bilgi hâsıl olmayan şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz, kalp, bunların her biri bundan mesûldür." (İsra Sûresi 36. Âyet)

Ondan sonra bütün canlıları suâle çekerler. Birinin hakkını diğerinden alıverirler. Sahibi hayvanını yok yere döğmüş ise hakkını alıverirler. Ondan sonra Hak Teâla buyurur. Hayvanlar toprak olurlar.

Eğer bir kimse dünyada bir canlıyı yahut küçük bir kuşu sevse, Haktan diler ve Allah'ın buyruğu ile o kimse o kuşla cennette beraber olur.

Hz. İkrime şu rivayeti nakleder:

- Resul buyurdu: O zaman hayvanlar ve kuşlar insanların halini görürler ve:

- Allah'a hamd olsun ki, bizi insan yaratmadı. Bize Cennet gerekmez; yalnız Hakkın rızası bize yeter, derler ve Allah'ın izni ile tekrar toprak olurlar.

Kıyamet Gününde Diğer Garip İşler

Ebu Hureyre şu hadisi rivayet etmiştir:

- Resul buyurdu ki: Kıyamet gününde bütün ameller suret bulup dile gelerek söylerler. Önce namaz gelir ve:

- Ey Rabbim! Ben namazım, der.

Hak Teâla:

- Sen hayır üzerinesin, buyurur.

Ondan sonra sadaka gelir:

- Ya Rabbi! Ben sadakayım, der.

Hak Teâla:

- Sen hayır üzerinesin, buyurur.

Ondan sonra oruç gelir:

- Ey Rabbim! Ben orucum der.

Hak Teâla:

- Sen hayır üzerinesin, buyurur.

Ondan sonra İslâm gelir:

- Ey Rabbim! Sen selâmetsin, ben de İslam'ım der.

Hak Teâla:

- Sen hayır üzerinesin. Bugün seninle alırım ve seninle veririm, buyurur. Böylece İslâm kimi dilerse cennete girer.

Sonra Kur'an gelir. Güzel bir şekil ve surette görünür. Mahşer halkı Kur'an-ı görürler ve:

- Peygamberdir derler. Peygamberleri geçince:

- Melektir derler. Melekleri de geçince bilirler ki, O Kur'an-ı Azîm'dir. Kime şefaat ederse o cennete onunla girer. Ondan sonra Cuma gelir. Güzeldir ve misk gibi kokusu vardır. O da kimi dilerse beraber alır cennete girer.

Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Kıyamet gününde bir kişiyi getirirler. Adı Muhammed'dir. Hak Teâla: Sen utanmadan bana asi oldun. Şimdi ben sana azap etmeye utanırım. Çünkü senin adın benim Habibimin adıdır. Bu gün sana azap etmem, deyip af eder.

Resul şöyle buyurmuştur:

- Kıyamet gününde dünyayı kara bir kandil gibi asarlar. Yarattığımdan beri Hak Teâla dünyaya rahmetle bakmamıştır. Kıyamet gününde dünya:

- Ey Rabbim! Senin emrin geldi. Benim sularımı tüketti, ağaçlarımı kuruttu. Saraylarımı yıktı ve sultanlığım gitti. Şimdi beni en aşağı derecedeki bir veline bağışla der.

Hak Teâla:

- Ey Dünya! Benim velilerim dünyada senin hiçbir şeyine razı olmadılar. Bugün benim huzuruma geldiler. Sana mı razı olurlar? Şanım hakkı için, eğer senin benim yanımda bir sineğin kanadı kadar değerin olsaydı, dünyada kâfire içmek için bir yudum su vermezdim, buyurur.

Bagavî, tefsirinde Ebu Hureyre'den şu rivayeti nakleder:

- Resul buyurdu: Kıyamet günün İbrahim, babası *"Azer"* ile buluşur. Azer'in yüzü toprağa bulaşmış olur. İbrahim onu görür ve:

- Ben sana Allah'a asi olma demedim miydi? der.

Azer:

- Bu gün Allah'a muti oldum, bana çare bul, der.

İbrahim:

- Ey Rabbim! Sen, kıyamet gününde beni rezil etmeyeceğine söz verdin. Atamı ateşe atmışlar. Bundan daha perişanlık olur mu? der.

Hak Teâla:

- Ben cenneti kâfirlere haram kıldım, buyurur.

Ondan sonra İbrahim yere bakar, görür ki, babası bir koç olmuş, ayağından tutup ateşe atarlar.

Allah Teâla buyurdu:

"Kim (Allah'a) bir iyilikle, güzellikle gelirse işte ona on katı var. Kim de bir kötülükle gelirse bu, o miktardan başkasıyla cezalanmaz. (İyilik edenler de, fenalık yapanlar da) haksızlığa uğratılmazlar." (En'âm Suresi 160. Âyet)

Burada iyilikten murad (*Lâ ilâhe illellah*) kelimesidir. Bu hayırdan yeğ ona hayır vardır. İbni Abbas der ki:

- (*Lâ ilâhe illellah*) hayrından yeğ hayır demek, bu kelime ile türlü türlü hayırlara erişilir, zira bir iyiliğe on iyilik var demektir. Şimdi birisi (*Lâ ilâhe illellah*) demekten üstün iyilik, Hakkın cemalini seyretmektir demek olur.

Allah'ın Meleklerle Konuşmaları

Müminler kıyamet yerine geldikleri zaman bütün uzuvları dile gelip söyler:

- Eli:

- Sadaka verdim, hani benim sevabım? der.

Ayağı:

İbadette durdum, hani benim mükâfatım? der.

İşte bu şekilde bütün uzuvları sevap isterler. Hak Teâla da onlara ecirlerini verir.

Ondan sonra gözü:

- Ey Rabbim! Hani benim sevabım? der.

Hak Teâla, meleklere:

- Perdeleri kaldırın! Ta ki benim niteliksiz ilâhi güzelliğimi görsün.

Peygamberimiz şöyle buyurur:

- Hak Teâla hazretleri kıyamet gününde: (***Nerede yarattıklarımın seçkinleri?***) buyurur.

Melekler:

- Ey Rabbimiz! Onlar kimlerdir? diye sorarlar.

Hak Teâla:

- Benim takdirime kanaat eden ve verdiğime razı olan dervişlerdir. Şimdi onları cennete koyun. Onlar da cennete girerler. Yerler ve içerler.

Nakledildiğine göre Resul şöyle buyurmuştur:

Cebrail:

- Ey Rabbim! Senin düşmanların çok. Hangi düşmanını istersin? der.

Hak Teâla hazretleri:

- Hani içki içenler, çalgı dinleyenler, sarhoş iken ölenler, zina edenler? Buyurur.

Melekler onları bir yere toplarlar. Hak Teâla hazretleri onları, eğer tövbesiz ölmüş olurlarsa, şeytanla beraber cehenneme atar.

Kıyamet gününde bir kimse getirirler. Boynunda zincir ve ayağında bukağı olur. Cehenneme koymak isterler. Hak Teâla:

- Benim kulumu bana getirin. Benim kulumdan ne istersiniz? Yoksa siz mi yarattınız? Rızkını siz mi verdiniz? Ey benim kulum! Diline bak, benim hayrımdan bir şey var mıdır? O kimse görür ki, ak yazı ile (*Bismillâhirrahmanirrahim*) yazılmış. O kimse:

- Ey Rabbim! Ben her gece bir yanımdan bir yanıma dönerken bunu okurdum. Allah'ım! beni (*Bismillah*) hürmetine bağışla, der.

Hak Teâla:

- Ey kulum! seni yarlığadım. Var benim rahmetimle cennete gir, buyurur.

Kıyamet günü olunca Hak Teâla bir kimseye hesap sorar. Günahı sevabından ağır gelir. Hak Teâla o kulun cehenneme atılmasını ister ve Cebrail'e:

- O kula sor. Hiç dünyada bir âlimle bir yerde oturduğu var mıdır? Eğer oturduğu var ise affedeyim? Buyurur.

Cebrail o kula sorar. O kul:

- Oturduğum yoktur, der.

Hak Teâla:

- Dünyada hiçbir âlimi sever mi idi? buyurur.

Cebrail sorar. O kul:

- Yok, der.

Hak Teâla:

- Ey Cebrail! Sor! Hiçbir âlimle yemek yediği var mıdır? buyurur. Cebrail sorar. O kul:

- Yok, der.

Hak Teâla hazretleri:

- Ey Cebrail! Sor! O kulumun adı hiçbir âlimin adına uygun mudur? buyurur.

Cebrail sorar ki, muvafık değildir. Hak Teâla hazretleri:

- Ey Cebrail! O kulu koy. Ben bilirim ki, o kulum, bir âlimi seven bir kimseyi severdi. Ben o âlim hürmetine buna rahmet eyledim, buyurur.

Kıyamet gününde Hak Teâla meleklere:

- Bugün mümin kullarımı cennete iletin. Onlara saraylarını ve hûrilerini gösterin, buyurur.

Melekler:

- Bu ulu keramet, cömertliktir, derler.

Hak Teâla:

- Şanım hakkı için eğer bütün cenneti bir mümin kuluma versem onun karşılığı değildir. Zira ben onlara:

- Ben sizin Rabbiniz değil miyim? diye sordum.

Onlar da:

- Evet, Rabbimizsin. Seni tanıdık ve sana kul olduk, dediler. İşte o ikrardan dolayı Cenneti onlara verdim. Fazla olarak da benim Cemâlimi seyretsinler, buyurur.

Nakledildiğine göre kıyamet gününde bir kimse getirirler.

Hak Teâla hazretleri:

- Ey meleklerim! Benim bu kulum hiç bana kimseyi ortak koştu mu? diye sorar.

Melekler:

- Yok Ya Rabbi! derler.

Hak Teâla:

- Ey Meleklerim! O kimse bunca yıldır dünyada kaldı. Türlü türlü belalar çıktı. Ondan sonra öldü. Bunca yıl da kabirde karanlıkta yattı. Ben de ona rahmet eyledim. Varsın cennete girsin, buyurur.

Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Kıyamet günü olunca Hak Teâla hazretleri buyurur ki: ***Hani benim komşularım?***

Melekler:

- Ey Rabbim! Senin komşuların kimdir? diye sorarlar.

Hak Teâla:

- ***Benim komşularım benim mescidlerimi onaran ve yapanlardır. Onlar benim komşularım, dostlarım ve ziyaretçilerimdir,*** buyurur.

Hz. Aişe şu hadisi nakletmiştir:

- Rasulûllah buyurdu ki: Kıyamet günü olunca Hak Teâla hazretleri:

- ***Ey meleklerim! Bütün ibadetlerinizi Muhammed ümmetine bağışlayın,*** buyurur.

Melekler:

- Ey Rabbim! Bundan hikmet nedir? Bugün sevaba biz de muhtacız, derler.

Hak Teâla hazretleri:

- ***Bugün Âdem'in çocukları sevaba sizden daha çok muhtaçtırlar,*** buyurur.

Şimdi ey mümin kardeşler! Hak Teâla hazretlerinin ilahi ve noksansız cömertliğine bakın. Âdem'in çocuklarının mümin olanlarına O nasıl rahmet eder?

Cehennem ve Aşağı Dereceleri

Allah Teâla buyurdu:

"Şeksiz şüphesiz onların topuna va'd olunan yer cehennemdir."
(Hicr Sûresi 43. Âyet)

Yani cehennem şeytana ve ona tabi olanlara vaad olunmuştur.

Bilmek gerekir ki, cehennemin yedi kapısı vardır. Yedi tabakadır. Her tabakada ateşten yetmiş bin şehir vardır. Her şehirde yetmiş bin mahalle vardır. Her mahallede ateşten yetmiş bin avlu vardır. Her avluda yetmiş bin kuyu vardır. Her kuyuda yetmiş bin tabut vardır. Her tabut'un içinde yetmiş bin akrep vardır. Her akrebin ateşten hurma ağacı gibi kuyruğu vardır. Her tabut'un üstünde zakkûmdan bin ağaç vardır. Her ağacın dibinde yetmiş zincir ve bukağı (*kıskaç*) vardır. Her birinin uzunluğu yetmiş

arşındır. Her birinin yanında yetmiş yılan vardır. Her yılanın ağzında ağudan bir deniz vardır.

Şimdi, bunların hepsi, kâfirler, eğer dünyadan tövbesiz gitmişlerse, zekât vermeyenler, zina ve livâta edenler, içki içenler ve yetim malı yiyenler, içindir.

Müfessirler derler ki:

- Cehennemden bir damla su çıkarıp dünyadaki dağların üzerine bıraksalar, bütün sular ve yiyecekler, onun şiddetinde yenmez ve içilmez hale gelirdi.

Cehennemde kâfirler için ateşten ağaçlar vardır. Yemişi şeytan başına benzer. Ondan yeseler, boğazlarından geçmez. O yemişler ağudan, acı kokuları da leş kokusundan kötüdür.

Nebi buyurdu:

"... Artık sakının o ateşten ki onun tutarağı (odunu, çırası, ocak taşı) insanla o taştır..." (Bakara Sûresi, 24. Âyet)

Yani cehennemin kütüğü insanlar ve taşlardır. Sözünün manası şudur:

- Kâfirin boynunda kibrit taşından bir taş asılmış olur. Her kâfire bir şeytan bağlıdır. O taşın, başka taş olmayıp da kibrit taş olmasının sebebi, diğer taşlarda bulunmayan beş şeyin onda bulunmasındandır.

Tez yanar. Geç söyünür. Pis kokusu vardır. Çok sıcaktır. İnsanın gövdesine yapışır.

Resul şöyle buyurmuştur:

- Ey Cebrail! Bana ateşi tanır.

Cebrail şöyle tanıttı.

- Ey Muhammed! Cehennem karanlıktır. İçi ateşle doludur. Eğer o ateşten zerre kadar dünyada görünse yeryüzünü yakardı. Eğer Cehennemin kaftanlarından birini yerle gök arasına assalardı, onun pis kokusundan bütün mahlûkat helâk olurdu. Eğer zebanilerden biri gözükse idi, onun heybetinden bütün mahlûkat helâk olurdu.

Peygamber, Cebrail'den bu sözleri işitince ağladı. Cebrail de onunla beraber ağladı.

Peygamber:

- Ey Cebrail! Sen niçin ağlarsın? Sen günah işlemezsin, buyurdu.

Cebrail:

- Ey Muhammed! Tanrı'nın mekrinden emin olamam, azabından korkarım, dedi.

İşte Peygamber ile Cebrail cehennem korkusundan ağlarlar. Hayret edilecek şey şudur ki, âsi oldukları halde insanlar ağlamazlar, malına ve sağlığına mağrûr olurlar.

Nakledildiğine göre Ebu Ümâme El-Bâhili şöyle der:

- Cehennemin ağzından dibine kadar mesafe yetmiş yıllık yoldur. Gayyâ kuyusu onun altındadır.

İbni Abbas der ki:

- Gayyâ cehennemde bir deredir. Cehennemdeki bütün dereler, Gayyâ deresinden ve onun korkusundan Allah'a sığınırlar. Hak Teâla o dereyi zina edenlere, şarap içenlere, faiz yiyenlere, babasına ve anasına asi olanlara ve yalan yere şahitlik edenlere vaad etmiştir.

Gayyâ cehennemde bir deredir ki, o dereden asiler için kan ve irin akar.

Ka'bûl-Ahbâr der ki:

- Gayyâ cehennemde bin deredir ki, gayet sıcak ve derindir. O derede bir kuyu vardır, ona Behîm derler. Cehennem biraz soğusa Hak Teâla o kuyuyu açar, cehennem o kuyuda ısınır.

Zekeriyyâ, şöyle buyurmuştur:

- Cebrail haber verdi ki, ateş içinde gene ateşten bir dağ vardır. Ona (*Sekrân*) derler. O dağın dibinde bir kuyu vardır. Ona da (*Gadbân*) derler. Hak Teâla kime gazâp ederse onu, O Gadbân'a atar. O derenin içinde ateşten kuyular vardır. Her kuyunun derinliği iki yüz yıllık yoldur. O kuyuda ateşten tabutlar vardır. Her kuyunun içinde kâfirler için ateşten zincirler vardır.

Hak Teâla buyurdu:

"Onun yedi kapısı, her kapının da onlara ayırmış birer nasibi vardır." (Hicr Suresi 44. Âyet)

İbni Abbas der ki:

Birinci tabaka: Cehennem'dir.

İkinci tabaka: Seiyr'dir.

Üçüncü tabaka: Sakar'dır.

Dördüncü tabaka: Cehiym'dir.

Beşinci tabaka: Lezâ'dır.

Altıncı tabaka: Hutame'dir.

Yedinci tabaka: Hâviye'dir.

Dahhâk şöyle der:

- Evvelki tabakada ehl-i Tevhid bulunurlar. Günahlarına göre azap olurlar. Amma ebedî kalmazlar. Tevhid bereketi ile tekrar çıkarlar. Hak Teâla o tabakayı gene kâfirler ile doldurur.

İkinci tabakada Nesâra kavmi (*Hıristiyanlar*) bulunurlar.

Üçüncüde Yahudiler bulunurlar.

Dördüncüde Yıldızlara tapanlar bulunurlar.

Beşincide Ateşe tapanlar bulunurlar.

Altıncıda müşrikler (Allah'a ortak tanıyanlar) bulunurlar.

Yedincide de Münafıklar (dindar görünen dinsizler) bulunular.

Hak Teâla şöyle buyurur:

"Şüphesiz münafıklar Cehennemin en aşağı tabakasındandırlar." (Nisa Sûresi 145. Âyet)

Ebûl-Leys der ki:

- Firavun münafıklarla Hâviye'de bulunur.

Ateş (Cehennem)'e Girecekler

Allah Teâla buyurdu:

"(Evet), Sûr'un üfleneceği gündeki biz günahkârları o gün, gözleri gömgök bir halde, mahşerde toplayacağız." (Tâ-hâ Sûresi 102. Âyet)

Allah Teâla buyurdu:

"O gün günahkârların (şeytanları ile birlikte) bukağılara vurulmuş olduğunu görürsün." (İbrahim Sûresi 49. Âyet)

Melekler, müminlere cenneti müjdelerler, amma kâfirlere:

- Bu gün size müjdelik yoktur. Hak için olmadığından sizin ameliniz boşa gitti, zayi oldu, derler.

Nakledildiğine göre şeytan kıyamet gününde olan şeyleri gözü ile görür. Âdemoğullarının müminlerinin sevap ve rahmetini, kâfirlerinin azap ve şiddetini ve bütün hayvanlarını toprak olduklarını görüp şöyle der:

"Ah ne olurdu ben bir toprak olaydım." (Nebe' Sûresi 40. Âyet)

Toprak da:

- Eğer toprak olsaydın sana yine kerem yok idi, der.

Allah Teâla buyurdu:

"O gün ağızlarının üstüne mühür basarız. Ne irtikâp ediyor idiyseler bize elleri söyler, ayakları (ve diğer uzuvları) da şahitlik eder." (Yasin Sûresi, 65. Âyet)

Ondan sonra Hak Teâla, cehennemin bekçilerine:

- ***Bunların ellerini boyunlarına bağlayın, Cehenneme atın,*** buyurur.

Zebaniler, cehennemden yetmiş halkalı zincir çıkarırlar. Kâfirlerin ağzından sokup arkasından çıkarırlar. Ebedî öyle bağlı dururlar.

Ka'bü'l-Ahbar der ki:

- Eğer bütün âlemin demirlerini bir yere toplasalar o zincire bir halka olmazdı. Eğer o halkalardan birini gökten bıraksalardı, bütün yerleri aşağı geçirirdi.

Hak Teâla:

- ***Kâfirleri cehenneme atın!*** buyurur:

Zebaniler derhal kâfirleri bölük bölük cehenneme bırakırlar. Cehennem kâfirlerle dopdolu olur.

Hak Teâla buyurur:

"Andolsun ki ben cehennemi bütün insan ve cinden (müstehak olanlarla dolduracağım." (Hûd Sûresi 119. Âyet)

Cehennemin on dokuz baş zebanisi vardır. Hepsinin başı maliktir. On sekizi ona tabidir. O zebanilerin her birinin eli altında o kadar zebani vardır ki, sayısını, Allah bilir. Bunların gözleri yıldırım gibidir. Ağızlarından ateş çıkar. Bir omzundan bir omzuna bir yıllık yoldur.

Fahri Razi şöyle der:

- Bunlara, ateşten yaratıldıkları ve çok kuvvetli oldukları için, zebani adı verilmiştir. Kuvvetleri o şekildedir ki, bir eline on bin kâfiri, diğer eline de on bin kâfiri alırlar. On bin kâfiri de ayakları ile taşıyabilirler. Böyle olunca bir zebani bir defa da kırk bin kâfiri cehenneme atarlar.

Cehennem üç zümre ile konuşur ve âlimlere, zenginlere ve idarecilere der ki:

- Ey kimse! Allah Teâla sana sultanlık verdi, niçin adalet etmedin? der. Ve o zalimi, bir kuş, tane yutar gibi yutar.

Âlimlere şöyle der:

- Ey kimseler! İlmi halk için okudunuz. Hakka asi oldunuz deyip, onları da bir tane gibi yutar.

Zenginlere:

- Ey kimseler! Hak Teâla hazretleri sizlere çok mal verdi. Zekât vermediniz. Sadaka vermediniz. İyilikte bulunmasınız, deyip onları da bir tane gibi yutar.

Allah Teâla buyurdu:

"O gün (her) zalim (nedâmetle) iki elini ısırıp: Ne olurdu, bana o peygamberin maiyetinde (Allah'a) bir yol edineydim, diyecektir." (Furkan Sûresi 27. Âyet)

Keşşâf sahibi şöyle der:

- Zalimdeki (*el*) Ahd (*şahıs*) için olur ve bundan maksat (*Ukbe*)dir. Cins (*topluluk*) için olur ve Ukbe ile beraber olan diğer kâfirleri ifade eder. Ellerini dirseklerine kadar yerler, tekrar tamamlanır, tekrar yerler. Ebedî azapları böyle olur." (*Ukbe: İslâm'ın başlangıcında Peygamber Efendimize en çok hakaret eden müşriktir.*)

Muhammed bin Ka'b der ki:

- Cehennemdekiler feryad ederler ve aman dilerler. Cehennem bekçileri onlara:

- Rabbinizden dileyin, azabınızı hafiflersin, derler ve tekrar:

- Sizin dualarınız makbul olmaz. Size Peygamber gelmedi mi? derler.

Onlar da:

- Evet, geldi derler.

Bekçiler:

- Şimdi Rabbinizden rahmet dileyin, derler.

Kâfirler de isterler, kabul olmaz. Bilakis azapları artar.

Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Kâfirlerin duası sapıklık içinde kalmaktan başka (bir mahiyette) değildir." (Ra'd Sûresi 14. Âyet)

İblis bunların arasına gelip durur. Bütün kâfirler onu lânetleyip çıkışırlar ve:

- Bizi sen azıttın, derler.

İblis:

- Ey cahiller! Be size cennet ve cehennem yoktur diye vesvese verdim. Halbuki size göstereceğim elimde bir delilim yok idi. Ben sultan değildim ki, size kahr edeydim. Amma siz bana, ben sizi çağırdığım için uydunuz, ardımdan geldiniz. Nefsinize hoş gelen her şeyi yaptınız ve ona uydunuz. Şimdi bana çıkışmayın, kendinize sövüp sayın, der.

Nitekim Hak Teâla buyurur:

"İş olup bitince şeytan der ki: Şüphesiz Allah size sözün doğrusunu söyledi. Ben de size va'd ettim; amma size yalancı çıktım. Zaten benim, sizin üzerinizde hiçbir hükmüm, nüfuzum da yoktu. Yalnız ben sizi çağırdım, siz de bana hemen icabet ettiniz. O halde kusuru bana yüklemeyin. Kendinizi kınayın." (İbrahim Sûresi 22. Âyet)

Kâfirler, İblis'ten bu sözleri işitince bir ağızdan:

- Ey Allah'ım! Bizi dünyaya geri çevir. Bu defa daha iyi ve makbul amel işleyelim, muttakilerden olalım. Bu sefer davetini kabul edelim. Peygamberlerine tabi olalım, derler.

Hak Teâla'dan şu cevap gelir:

- Dünyada siz: "Bize zeval gelmez" derdiniz. Peygamberlere uymazdınız. Gene uymazsınız.

Kâfirler:

- Ey Rabbimiz! Kötülüğümüz bize üstün geldi. Bizi buradan çıkar, tekrar asi olursak zalimlerden olalım, derler.

Hak Teâla buyurur:

"(Şöyle) buyurdu (buyuracak): Yıkılıp gidin içerisine! Bana (bir şey) söylemeyin." (Mü'minûn Sûresi 108. Âyet)

Kâfirler bu sözü işitince ağızları mühürlenir. Allah'ın rahmetinden ümitlerini keserler.

Ebû Saiyd El-Hudrî şu hadisi rivayet etmiştir:

- Rasûlullah buyurdu: Cehennemin dört duvarı vardır. Her duvarı kalınlığı kırk yıllık yoldur. Kâfirler Hak Teâla'dan su isteseler, Allah onlara zeytinyağı tortusuna katrana benzer kara bir su verir. Yahut o su bakırla karışmış kuşuna benzer. Onu kâfirlere verir.

Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Onlar (susuzluktan) feryad ve istimdât ettikçe (kaynamış ve) kalın bir mayi'a benzeyen, yüzleri kavuran bir su ile imdat olunacaktır." (Kehf Sûresi 29. Âyet)

Mücahid der ki:

- (Mühl) kara kana karışmış eriyiğe benzer. O suyu içtikleri zaman yüzleri pişer ve derileri yüzülür.

Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Yüzleri kavuran bir su ile imdat olunacaktır. O, ne fena içecektir! (O ateş) ne kötü bir dayanaktır." (Kehf Sûresi 29. Âyet)

Ondan sonra kâfirlere (Mâ-i Sâdîd) içirirler. Mâ-i Sadîd, kâfirlerin bedenlerinden akan kan ve irindir. Ondan içerler.

Muhammed bin Ka'b der ki:

- Mâ-i Sadîd, zina edenlerin fercinden, tenasül uzvundan akan sudur. Kâfirler onu içtikleri zaman yüzleri pişer ve derileri soyulur.

Allah Teâla buyurdu:

"Şüphesiz ki o, çılgın ateşin dibinden (bitip) çıkacaktır." (Saffat Sûresi 64. Âyet)

Yani cehennemin dibinden zakkum ağacı çıkar.

Mukatil şöyle der:

- Hak Teâla cehennemde kâfirler için erimiş bakırdan beş ırmak akıtır. Arşın ayağından çıkar. Üçü gündüz ikisi gece akar.

Kâfirler, Hak Teâla'dan tam on yıl hararetleri biraz azalsın diye, yağmur isterler. Hak Teâla bir bulut verir. Yağmur (*yağacak*) sanırlar. Bu bulut onların üzerine gelir, yılan ve akrep yağar. O yılanlar kâfirleri sokar, bin yıl acısı gitmez.

Nakledildiğine göre kâfirler sıcaktan şikâyet ederler. Zebaniler onları soğuk cehenneme sürerler. Tekrar feryad ederler. Yine sıcak cehenneme sürerler. Onun için cehennem iki türlüdür. Biri çok sıcaktır. Biri de çok soğuktur. Bu şekilde kâfirlere ebedî azap ederler:

Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Kim Allah'a ve peygamberlerine isyan ederse şüphesiz onun cehennem ateşi vardır, kendileri orada ebedî, dâim kalıcı olmak üzere." (Cin Sûresi 23. Âyet)

Hak Teâla yine şöyle buyuruyor:

"İşte bugünde iman edenler o kâfirlere gülüyorlar, süslü tahtlar üzerinde (onlara) bakarak." (Mutaffifin Sûresi 34, 35. Âyet)

Yani cennetin kapılarını kâfirlere açarlar: "*Varın cennete girin*" derler. Kâfirler bu sözü işitince:

- Bize rahmet oldu, derler.

Cennettekiler onlara bakalar. Kapıları kapatırlar. Birkaç defa böyle yaparlar. Müminler, kâfirlere yapılan hakareti görünce sevinirler ve gülerler.

Ebu Saiyd Peygamber'den şu hadisi rivayet eder:

- Cehennemde bir kuyu vardır. Ona (*Veyl*) derler. Kâfirleri cehennemin dibine atmadan o kuyuda kırk yıl azap ederler. Bir dağ vardır ateşten. Ondan sonra ona çıkarırlar. Kırk yıl da o dağda azap ederler. Ondan sonra atarlar, cehennemin dibine iletirler. Ebedî olarak orada azap içinde kalırlar. Yüz yılda bir gezdirirler, yerlerini değiştirirler.

Allah Teâla buyurdu.

"Şüphesiz münafıklar, Cehennemin en aşağı tabakasındadır." (Nisa Sûresi 145. Âyet)

İbni Abbas şöyle der:

- Cehennemde demirden tabutlar vardır. Münafıkları onların içine koyarlar. O tabutu başka bir tabutun içinde koyup mıhlarlar. Kimse onları görmez ve kimse onların seslerini işitmez. Ebedî orada kalırlar.

Enes Peygamber'den şu hadisi nakleder:

- Resul buyurdu ki, cehennem: *"Daha ilave edilecek, konulacak var mı?"* der.

Ve yine cehennem:

- Ey Rabbim! Sen beni dolduracağına and içmiştin, der.

Bunun üzerine Hak Teâla kudret ayağını cehennemin üzerine koyar ve:

- Doldun mu? buyurur.

Cehennem:

- Ya Rabbim! Doldum, yeter, der.

Bazıları:

- Tanrı'nın ayağından maksat şudur: Gayet şerli bir millet vardır. Onları cehenneme koyarlar. Ondan sonra cehennem: Yeter" der, demişlerdir.

Bazıları da:

- Ayaktan maksat, insanlardan evvel Cinler gelmişlerdir. Hak Teâla hazretleri, o cinleri cehenneme koyar. Dopdolu olur ve ondan sonra cehennem *"Ya Rabbi, yeter!"* der, demişlerdir.

Eğer Hak Teâla'nın buyurduğunu ve Rasulullah'ın beyanını bildinse, Onun duraklarının sırasını anladınsa, Hak Teâla'nın fert fert insanları çağırdığını ve harf harf hesap gördüğünü iyice bilip öğrendinse; şimdi ey müminler! Hak Teâla'dan günahlarımızı yarlığamasını, ayıplarımızı gizlemesini, Dünya ve Ahirette iman nuru ile Cenab-ı Hakkın rahmeti ve mahlukatın en hayırlısı Hz. Muhammed'in yüzü suyunu, gönlümüzü aydınlatmasını dileriz.

Allah'ın rahmet ve selâmeti Resulünün, muhterem ailesinin ve bütün ashabının üzerine olsun.

Cennettekilerin Durumları

Cennettekilerin durumları nasıldır? Peygamberin Havz'ından nasıl içerler? Sırat köprüsünden nasıl geçerler?

Bagavî, tefsirinde Saiyd bin Cübeyr'den şu rivayeti nakleder:

- Hak Teâla kıyamet gününde puta tapan kimselere şöyle buyurur: ***"Varın putlarınızla Cehenneme girin!"*** Onlar girmezler. Zira cehennemin azabının ebedi olduğunu bilirler.

Ondan sonra Hak Teâla hazretleri müminlere:

- "Eğer benim dostlarımsanız varın Cehenneme girin!" buyurur.

Müminler de girmek isterler. Arş'ın altında şöyle bir nida gelir:

"İman edenlerin Allah'a ait sevgileri ise (her şeyden) sağlamdır."
(Bakara Sûresi 165. Âyet)

Yani müminlerin Allah'a olan sevgileri, geri kalanlardan fazladır. Onun için Hak Teâla evvelâ onları sevdi. Ondan sonra bunlar da onu sevdiler.

Peygamber şöyle buyurmuştur:

- Kıyamet günü münadi: Hani Allah'ı sevenler? Diye seslenir. Bir kavim gelir. Melekler:

- Sübhanellah: Allah'ı sevenler sizler misiniz? derler.

Onlar da:

- Evet biziz, diye cevap verirler.

Hak Teâla:

- Doğru söylersiniz. Benim dostlarımsınız. Beni ziyaret edenlersiniz. Benden korkanlarsınız ve beni görmeye can atanlarsınız. Şimdi dileğiniz varsa benden isteyin, buyurur.

Onlar:

- Ey Rabbimiz, Yüce Efendimiz! Bizim dileğimiz senin ilahi yüzündür, derler.

Hak Teâla hazretleri de:

- Siz dostların iyisisiniz. Dileklerin iyisi sizin dileğinizdir. Sizin dileğiniz her saat benim yüce katımda vardır. Fazla olarak gelin. Cennete girin. Ey dostlarım! Kullarımdan kimi dilerseniz, sizinle beraber Cennete girsin.

Ondan sonra Peygamber bu ayeti okudu:

"Onlar içinde müjde vardır. O halde kullarımı müjdele." (Zümer Sûresi 17. Âyet)

İbni Abbas şöyle der:

- Kıyamet günü olunca münadi, *"Allah'ın sevgili kulları gelsinler!"* diye seslenir.

Hz. Ebu Bekr-i Sıddık, Ömer Faruk, Osman-ı Zinnûreyn ve Ali bin Ebi Talib gelip dururlar.

Ebu Bekir'e:

- Cennetin kapısında dur, kimi dilersen Allah'ın rahmeti ile cennete koy, kimi dilersen koyma, derler.

Hz. Ömer'e:

- Mizanın yanında sen dur. Kimi dilersen, Allah'ın rahmeti ile sevabını günahından ağır eyle, kimi de dilersen ağır eyleme, derler.

Hz. Osman'a:

- Kimi dilersen Allah'ın rahmeti ile Havz'dan su içir. Kimi dilersen içirme, derler.

Hz. Ali'ye:

- Kimi dilersen Allah'ın rahmeti ile cennet elbiselerinden giydir, kimi dilersen Allah'ın kudretiyle giydirme, derler.

Havz İle İlgili Bölüm

Allah Teâla buyurdu:

"(Habibim) biz sana hakikaten Kevser'i verdik." (Kevser Sûresi 1. Âyet)

Peygamber buyurdu ki:

- Kevser nedir, bilir misiniz?

Ashab:

- Allah bilir, dediler.

Resul:

- Kevser cennette bir ırmaktır Hak Teâla hazretleri onu bana vaat etmiştir. Onda çok hayır vardır. O havuzun çevresinde, yıldızlardan çok bardaklar vardır. Kıyamet gününde ümmetim ondan içerler, buyurdu:

Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

- Mahşer yerinde her peygamberin havzı vardır. Ümmetleri ondan içerler. Benim havzımın büyüklüğü bir aylık yoldur. Suyunun rengi sütten aktır. Kokusu miskte ve baldan tatlıdır. Ümmetime ondan su veririm, içerler.

Ashab:

- Ey Allah'ın Resulü! "O günde ümmetini bilir misin? diye sordular.

Peygamber:

- Evet bilirim. Nişanlarınız vardır. Diğer ümmetlerden onunla belli olursunuz, buyurdu.

Ashab:

- Ey Allah'ın Resulü! O nişan nedir? diye sordular.

Peygamber:

- Elleriniz ve ayaklarınız abdest suyundan ak olur. Ondan belli olmuş olursunu. Benim minberim de O havzın üzerindedir. Amma havz mahşer yerinde, Kevser cennettedir. Oradan çıkıp akar ve mahşer yerindeki Havza dökülür, buyurdu.

Sırat

Sırat dedikleri, Cehennem üzerine çekilmiş bir köprüdür. Kıldan ince ve kılıçtan keskindir. Uzunluğu üç bin yıllık yoldur. Bin yılı yokuş, bin yılı düzlük ve bin yılı da iniştir. Cennettekiler onun üzerinden geçerler. Cehennemlik olanlar onun üzerinden cehenneme düşerler.

Gazali şöyle der:

- Kıyamet gününde mahşerdeki bekleme yerinde kimse kalmaz. Hepsi cehenneme dökülürler. Yalnız müminler kalır.

Hak Teâla hazretleri:

- Ey bekleme yerinde kalanlar! Rabbinizden ne istersiniz? buyurur.

Onlar:

- Allah'ımızı isteriz, derler.

Hak Teâla:

- ***Allah'ı bilir misin?*** diye buyurur.

Onlar:

- Evet, biliriz derler.

Ondan sonra Hak Teâla'nın izni ile bir melek Arş'ın sağ yanında gözükür. O melek:

- Ben sizin Rabbinizim, der.

Müminler:

- Senden Allah Teâla'ya sığınırız, derler.

Bu sefer Arş'ın solunda bir başka melek gözükür ve:

- Ben sizin Rabbinizim, der.

Müminler:

- Senden Allah'a sığınırız, derler.

Ondan sonra Hak Teâla tecelli edip Cemalini müminlere arzeder. Hak Teâla bazı fiilleri ile onlara görününce, müminler onu görüp secde ederler.

Hak Teâla hazretleri:

- ***Hoş geldiniz, beni nereden bildiniz?*** buyurur.

Müminler:

- Seni şekil ve maddeden münezzeh gördük, bildik ki sen Allah Teâla'sın derler.

İbni Fevrek, Ebû Saiyd El-Hudri'den şu nakli yapar:

- Ashab: Ey Allah'ın Resulü! Biz Rabbimizi kıyamet gününde görür müyüz? dediler.

Peygamberimiz:

- Evet, görürsünüz buyurdu. Kıyamet gününde münadi:

- Her ümmet, kime taparsa ona tabi olsun diye seslenir.

Yahudiler:

- Allah'ın oğlu Mesih İsa'ya tapardık, derler.

Münadi:

- Yalan söylüyorsunuz der:

"O, ne bir zevce, ne de bir evlat edinmemiştir." (Cin Sûresi 3. Âyet)

Bunları cennete atarlar.

Ondan sonra Hıristiyanlara:

- Kime tapardınız? der.

- Onlar:

- Allah'ın oğlu Mesih İsa'ya tapardık, derler.

Münadi:

Yalan söylüyorsunuz, der:

"Allah'tır, samettir (sonu olmayan herkesin muhtaç olduğu yegâne varlıktır, ulular ulusudur). Doğurmamıştır, doğurulmamıştır O." (İhlas Sûresi 2-3. Âyet)

Bunları da cehenneme atarlar.

Ondan sonra Hak Teâla müminlere:

- Her birinize karşılık olması için Hıristiyan ve Yahudilerden biner kişi verdim. Sizin yerinize cehenneme atın. Siz varın cennete girin, buyurur.

Nakledildiğine göre Kûtü'l-Kulûb'da Ebû Talib-i Mekki bunu Musa Peygamberden nakleder.

Peygamberimiz buyurdu ki:

- Benim ümmetim yarlığanmıştır. Ahirette onlara azap yoktur. Zira onların azabı dünyada olmuştur. Mesela: Yerler deprendi, kıtlık oldu, veba oldu. Çeşitli hastalık ve belâ çektiler. Nihayet öldüler. Şimdi benim ümmetime Ahirette azap yoktur. Yani ebedî azap müminlere yoktur.

Bazıları:

- Müminlerin azabı dünyası içindir.

Bazıları da:

- Müminin azabı dünyadadır, demişlerdir.

Nakledildiğine göre Peygamber şöyle buyurmuştur:

Hiç kimse cennete ameli ile giremez.

Ashab:

- Sen de mi ya Rasulüllah! diye sordular.

Rasulüllah:

- Ben de amelimle giremem. Ancak Allah'ın rahmeti ile cennete girerim, buyurdu.

Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

- Sırattı evvel ben, ümmetlerimle geçerim. Ondan sonra Resul olan peygamberler geçerler. Ondan sonra diğer peygamberler geçerler. Ondan sonra iyilik edenler geçer. Ondan sonra şehitler geçerler. Sonra da müminler geçer. İnsan vardır ki, sırattı yıldırım gibi geçer. İnsan vardır ki, yel gibi geçer. İnsan vardır ki, seğirden at gibi geçer. İnsan vardır ki, koşan insan gibi geçer. İnsan vardır ki, yürüyen at gibi geçer. Kimi de yüzyılda geçer, üç bin yılda geçer.

Allah Teâla buyurdu:

"Çünkü Rabbin şüphesiz ki, rasât yerindedir." (Fecr Sûresi 14. Âyet)

Yani Sırat'ın üzerinde melekler vardır, insanları gözetlerler. Onları geçirirler.

Peygamberimiz buyurdu:

- Mümin vardır ki, Sırattı geçerken cehennem ona: Tez geç ey mümin! Senin nurun benim ateşimi söndürdü.

Peygamberler, Sırattan geçerken: Sellim! Allah'ım! selâmet ver, selamet ver! diyerek halkı geçirirler.

Bagavî tefsirinde der ki:

- Hak Teâla münafıklara o gün bir miktar nur, ışık verir. Müminlerin nuru gibidir. Müminler Sırattı kendi nurları ile nurları ile geçerler. Münafıklar da geçmek isterler, nurları söner. Karanlıkta kalıp geçemezler, cehenneme düşerler.

Garâib-i Ahbar'da beyan edilmiştir ki: Müminler, Sırattı geçmek isterler. Tevhidleri, Yalnız Allah'a inanmalarının sevabı gemi olur. Kur'an onun ipleri, namaz yelkeni ve Rasûlullah o geminin kaptanı olur. Müminler gemiye oturup tekbir getirirler. Güzel bir rüzgâr çıkar, bunlar selâmetle Sırattı geçip Cennete girerler. Zira, her şeyi bir şekle koyan Allah yüce şeyleri de bir şekle koymaya kadirdir ki, böylece Sırattı geçerler.

Gazali şöyle der:

Hak Teâla gözsüzlere:

- Arş'ın sağ yanına varın! diye seslenir. Onlar da varırlar. Cennetten bir sancak getirirler, Şuayb Peygamberin önüne dikerler. Melekler de gelirler. Hak Teâla gözsüzlere göz verip Şuayb Peygamberle birlikte Sırattı geçerler.

Ondan sonra Hak Teâla:

- Hani çeşitli belâlara uğrayanlar? Onlar gelsinler! diye nida buyurur. Onlar da gelirler. Hak Teâla onlara:

- ***Arş'ın sağına varın!*** buyurur. Onlar da varırlar. Onların önüne yeşil bir sancak gelir. O sancak Eyyûb Peygamberin elinde olur. Bütün belâya uğrayanlar o sancağın dibine gelirler, Hz. Eyyûb ile Sırat geçerler.

Ondan sonra hak Teâla:

- ***Hani dünyada köle olanlar?*** buyurur. Onlar da gelirler. Allah Teâla onlara:

- ***Arş'ın sağ yanına varın!*** der. Onlar da varırlar. Yine önlerine yeşil bir sancak gelir. Yusuf Peygamberin elinde olur. Dünyada köle olanların da hepsi gelirler ve Yusuf Peygamberle Sırat geçerler.

Tekrar nida olunur:

- ***Hani benim için sevişenler?*** Bir cemaat gelir. Hak Teâla onlara da Arş'ın sağ yanına varmalarını emreder. Sonra yine nida olunur:

- ***Hani benim için ağlayanlar?*** Onlar da gelirler. Onların gözyaşlarını, şehitlerin kanı ve âlimlerin mürekkebi ile tartarlar. Allah Teâla'nın derdinden ağlayanların gözyaşları şehitlerin kanlarından ve âlimlerin mürekkebinden ağır gelir. Tanrı için ağlayanlara Arş'ın sağ yanında durmaları emredilir. Ondan sonra onlara bir alacak sancak gelir. Zira bunlar çeşitli korku ve ümit için ağlamışlardı. Kimi Cehennemden korktuğu, kimi cennet istediği, kimi de günahları için ağlamışlardı. O sancak Nuh Peygamberin elinde olur.

Ondan sonra şehitlerin kanı ile âlimlerin mürekkebini tartarlar. Âlimlerin mürekkebi şehitlerin kanından ağır gelir. Şehitlere Arş'ın sağ yanına varmaları buyrulur. Onlara kızıl bir sancak getirirler. Onu Yahya Peygamber'in eline verirler.

Ondan sonra âlimleri getirirler. Âlimler:

- Bunlar bizim ilmimizle şehit oldular. Bizim bunlardan önden cennete girmemiz gerektir, derler.

Hak Teâla:

- ***Ey âlimler! Siz benim katımda Peygamberler gibisiniz. Şimdi kimi dilerseniz şefaat edin,*** buyurur. Onlar da dilediklerine şefaat ederler. Bunların her birine bir melek verirler.

O melekler:

- Dikkat edin! Falan âlime, kime dilerse şefaat etmesi için verildi. Şimdi kim şefaat isterse varsın o âlimden şefaat dilesin, derler.

Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

- Evvelâ ben şefaat ederim. Sonra Resuller, sonra Peygamberler, sonra da âlimler şefaat ederler. Ondan sonra, ak bir sancak getirirler. İbrahim Peygamberin önüne dikerler. Zira Resullerin içinde, o son derece değerlidir.

Tekrar nida olunur:

- Hani dervişler? Dervişler çıkıp gelirler. Onlara:

- Merhaba, kendilerine dünya zindan olan sizlere, derler.

Emrederler. Arş'ın sağına varıp dururlar. Bir sarı sancak getirirler. O sancak İsa Peygamberin elinde olur.

Ondan sonra:

- Hani zenginler gelsin? diye nida edilir.

Onlar da gelirler. Beş yüz yıl bekledikten sonra buyururlar. Arş'ın sağ yanına varırlar. Bir alaca sancak getirirler, Süleyman Peygamberin eline verirler. Zenginler, Süleyman'ın sancağı altında olurlar.

Ondan sonra:

- Hani, sabırlılar? gelsinler Cennete girsinler! Diye nida edilir.

Bir kavim gelir, Cennete girer.

Melekler:

- Siz kimlersiniz? diye sorarlar.

Onlar:

- Biz kulluk etmek için, günah işlememek için ve belâlara karşı koymak için sabrederdik, derler.

Melekler:

- Varın, cennete girin! derler.

"İşte (iyi) amel (ve hareket) de bulunanların mükâfatı! Ne güzel!"
(Zümer Sûresi, 74. Âyet)

Ondan sonra bütün halk Sıratı geçerler, mertebelerine göre cennete girerler.

Sıratın üzerinde sual yerleri vardır. Onlardan her birinde bir türlü sual vardır.

Bu yerler şunlardır:

1. İmandan sorarlar. Eğer imanı tamam ise sıratı geçer, değilse ateşe atarlar.

2. Namazdan sorarlar. Eğer namazı tamam ise sırat geçer, değilse ateşe atarlar.

3. Zekâttan sorarlar. Eğer tamam verdi ise sırat geçer, vermesi ise ateşe atarlar.

4. Oruçtan sorarlar. Eğer tamam tuttu ise sırat geçer, tutması ise ateşe atarlar.

5. Hacdan sorarlar. Eğer Hacca gitti ise sırat geçer, gitmedi ise ateşe atarlar.

6. Ana-babaya itaatten ve sıla-i rahimden sorarlar. Eğer itaat ettiyse ve gerekli ziyareti yaptı ise sırat geçer, etmedi ise ateşe atarlar.

7. Cünüplükten sorarlar. Eğer yıkandı ise sırat geçer, yıkanmadı ise ateşe atarlar.

- Sırat'ın inceliği ve genişliği geçen kimsenin mertebesine göredir. Şekil itibariyle kıldan incedir, demişlerdir.

Hz. Ali şöyle der:

- Sırat geçtikleri zaman müminler ulu bir sahra ve o sahrada ulu bir ağaç görürler. O ağacın kökünden iki çeşme akar. Birinden yıkanırlar, dışlarını arıtırlar; birinden içerler, içlerini arıtırlar. Melekler, cennetin kapısında müminlerle buluşurlar ve derler ki:

"Nihayet oraya varıp kapıları açılınca (cennetin) bekçileri (şöyle) dedi(ler): Selâm (ve selâmet) size! Tertemiz geldiniz! Artık hepiniz ebedî kalmak üzere girin buraya" (Zümer Sûresi, 73. Âyet)

Ondan sonra cennetten elbiseler getirirler. Her kimseye ikişer elbise giydirirler. Eğer bir elbisesini dünyaya getirselerdi, ayın ve güneşin ışığı belirsiz olurdu. Her kişinin yanında bir melek bulunur, cennetteki yerini, bütün sarayları, bağları, bahçeleri, Hurileri ve diğer nimetlerini ona gösterirler.

Rasulullah buyurur:

- Herkes, cennetteki evini ve sarayını, Cuma mescidinden çıkınca evine gider gibi kimse göstermeden varıp bulur. Bu, ölünce Mikâil ona cennetteki yerini göstermiş olduğundandır. İşte o zaman, o kimse, bunun için kimse göstermeden yerini bilir ve bulur.

Beşinci Bölüm

Allah'ın Yüce Makamda Sözleri

Allah Teâla buyurdu:

"Allah, mümin erkeklere de, mümin kadınlara da -kendileri içinde ebedi kalıcı olmak üzere- altından ırmaklar akan cennetler, Adn cennetlerinde çok güzel meskenler va'd etti. Allah'ın bir rıdvanı (rızası) ise hepsinden büyüktür. İşte bu en büyük saadettir." (Tevbe Sûresi 72. Âyet)

Ey ilâhi sırların peşinde koşan kimse! Dünya fena ve belâ âlemidir. Ahiret ise bekâ ve lika âlemidir. Dünyada ne varsa, Ahirette onun örneği vardır. Âlem-i Rûhâniyet, manevi âlem, nur ve kemal âlemidir.

İmam Ferrâ der ki:

- Lugatte Cennet hurma olan yerdir. Firdevs'de, üzüm ağacı (*asma*) olan yerdir. Cennet Arşın altındadır.

Nitekim peygamberimiz şöyle buyurur:

"Cennetin tavanı rahman olan Allah'ın Arş'ıdır." (Tevbe Sûresi 72. Âyet)

Buna göre cennet halen vardır. Hz. Âdem ile Hz. Havva kıssası delili şimdi mevcuttur.

Ağaçlarının altında tatlı sular ve şaraplar, bal ve süt ırmakları, akar. Sular ulu nimetler olmayaydı, Hak Teâla akar suları Kur'anda öğmezdi.

Din âlimleri, cennetin sayısında ihtilaf ederler. Ebûl-Leys dörttür der.

Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Rabbin huzurunda durmaktan korkan kimseler için iki cennet vardır." (Rahmân Sûresi 46. Âyet)

Ondan sonra da şöyle buyurur:

"(O) iki (cennet)ten başka iki cennet daha vardır." (Rahman Sûresi 62. Âyet)

Bu ayetlerden anlaşıldığına göre cennet dörttür.

Amma Kısas-ı Enbiya'da yer alan bilgiye göre sekizdir:

Nitekim cennet sekizdir şeklinde rivayet edilmiştir:

1. Dâru'l-Celâl'dir. Bu incidendir.

2. Dâru's-Selâm'dır. Burası kızıl yakuttandır.

3. Dâru'l- Me'vâ'dır. Yeşil Zebercettendir.

4. Cennetü'l-Huld'dür. Bu sarı mercandandır.

5. Cennetü'n-Naiym'dir. Ak gümüştendir.

6. Cennetü'l-Firdevs'dir Kızıl altındandır.

7. Cennetü'l-Karar'dır. Miskdendir.

8. Cennetü'l-Adn'dır. Çok güzel incidendir. Onun kızıl altından iki kanatlı bir kapısı vardır. Bir kanadından bir kanadına beş yüz yıllık yoldur. Duvarının yapısı, bir kerpici gümüşten, bir kerpici altındandır. Sıvası miskdendir. Bütün Cennetlerin en şereflisi Adn Cennetidir. Onun esas niteliğini Allah'tan başka kimse bilmez.

Bazıları Adn:

- Cennette bir şehirdir, demişlerdir.

Amma sahih olan budur ki, Adn ayrıca bir cennettir.

Cennetin sekiz kapısı vardır. Her kapıda yetmiş bin bahçe vardır. Her bahçede yakuttan yetmiş bin saray vardır. Her sarayda yetmiş bin mercandan avlu vardır. Her avluda kızıl altından yetmiş bin ev vardır. Her evde ak gümüşten yetmiş bin Maksûre vardır. Her maksûrede anberden yetmiş sofra vardır. Her sofrada cevherden yetmiş çanak vardır. Her çanağın içinde bir türlü yiyecek vardır. Her maksûrenin üstünde altından yetmiş taht vardır. Her tahtın üzerinde ipekten, atlastan ve süslü kumaştan bir döşek vardır. Her tahtın çevresinde bir ırmak vardır. Her ırmağın kenarında yeşil yakuttan yetmiş kubbe vardır. Her kubbenin içinde kızıl altından bir taht vardır. Her tahtın üzerinde nurdan bir güzel oturur. Daha çeşitli yemişler ve kuşlar vardır.

Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Beğeneceklerinden (türlü) meyve(ler), isteyeceklerinden kuş et(ler)i ile (etraflarında dolanırlar) (orada) şahin gözlü huriler de

(vardır), saklı inci timsalleri gibi (bunlar mukarreplerin) işlemekte devam ettikleri iyi amel (ve hareket)lere bir mükâfat olarak (yapılır). (Vakı'a Sûresi 20-24. Âyet)

Nakledildiğine göre cennetin altından ve cevherle süslü sekiz kapısı vardır. İlk kapısında (*Lâ ilâhe illellah Muhammedün Rasûlüllah*) kelimesi yazılıdır. Bu, tövbe edenlerin kapısıdır.

İkinci kapısında:

- Bu kapı, kalpten ve huzur ile namaz kılanlarındır, cümlesi yazılıdır.

Üçüncü kapısında:

- Bu kapı, zekât vermekle nefislerini temizleyen, zekât verenlerin kapısıdır, cümlesi yazılıdır.

Dördüncü kapısında:

- Bu kapı, iyiliği tavsiye eden ve kötülüğü men edenlerin kapısıdır, cümlesi yazılmış bulunmaktadır.

Beşinci kapısında:

- Bu kapı hacıların kapısıdır, ibaresi yazılıdır.

Altıncı kapısında:

- Bu kapı, nefsinden, şehvet arzularından vazgeçenlerin kapısıdır, sözü yazılıdır.

Yedinci kapısında:

- Bu kapıdan müritler, harama bakmayanlar, hayır işleyenler, atalarına ve analarına iyilik edenler girer, yazılmıştır.

Nakledildiğine göre vesilenin dışında Cennet yedidir. Vesile Cenneti, bizim Peygamberimiz Muhammed Mustafa'nın makamı ve sarayıdır ki, bununla sekiz olur.

Araştırmacılar şöyle der:

- Cennetü'l-A'mâl yüz derecedir. Her derece yüz ayrı yere bölünmüştür. Zira Muhammed ümmeti o derecelerde olurlar. Amma bu yüz derece, o sekiz cennetin her birinde vardır. Cennetin en yücesi Adn cennetidir. Adn cenneti, cennetler içinde bir yüzük taşı gibidir. Cennette ondan daha yüksek ve daha güzel yer yoktur. Müminler Hak Teâla'yı, her şeyden münezzeh olarak, orada görürler. O, şehrin ortasındaki hükümdar sarayına benzer.

Bazıları derler ki:

- Cennet sekiz duvardır. Her duvarın arası bir Cennettir. Adn Cenneti ilahî karargâhtır. Bu, onu, Allah'a ait ve has kılmak içindir. Bunun Allah ile olan hususiyetini Cenab-ı Hak'tan başka bilmez.

Firdevs Cennetine Peygamberler, âlimler ve velîler girerler. Adn cennetine yakındır. Adn cenneti bir şehir gibidir. Firdevs, yöresinde bir kasaba gibidir. Bu sekiz cennetin ortası yüksektir. Halk böylece birbirini görür. Yücesi Adn cennetidir.

Keşşaf'da Hz. Hasan'dan şu rivayet nakledilmiştir:

- Adn Cenneti; inciden, altından, yakuttan ve zebercetten saraylardır. Adn onun âlemi, ismidir. Delili, Allah Teâla'nın şu buyruğudur:

"Çok esirgeyici (Allah'ın) kullarına gıyaben va'd buyurduğu Adn cennetlerine gireceklerdir. O'nun vaadi şüphesiz yerini bulacaktır." (Meryem Sûresi 61. Âyet)

Ebu'd-Derdâ şu rivayeti nakletmiştir:

- Adn cenneti, Allah'ın yurdudur. Onu gözler görmemiştir ve gönüllerden geçmemiştir. Ona üç tâife: Peygamberler, Sıddıklar ve Şehitler girerler. Hak Teâla: "Sana girene ne mutlu!" buyurmuştur. Hak Teâla'nın "güzel meskenler" diye buyurduğu şeyler, Adn cennetindeki menzillerdir.

Firdevs cennetine gelince; Ebu Hureyre der ki:

- Rasulullah Efendimiz buyurdu: Eğer Allah'tan isterseniz Firdevs cennetini isteyin ki, cennetlerin ortası ve en yücesidir. Onun üstü Allah'ın arşıdır, cennetin ırmakları ondan çıkar, geri kalan cennetlere gider.

Allah Teâla buyurdu:

"Hakikaten iman edip de iyi iyi amel (ve hareket)lerde bulunanlar (a gelince) onların konakları da Firdevs cennetleridir." (Kehf Sûresi 107. Âyet)

Cennetlikler cennete girince Firdevs cennetinin yemişlerinden ve nimetlerinden yerler. Firdevs ilk inilecek yer olunca, cennet ehlinin yüce halini bir düşün.

Ebu Hureyre:

- Ey Allah'ın Resulü! Hak Teâla, cenneti neden yarattı? diye sordu Rasulullah:

- Sudan yarattı. Amma altın, gümüş, yakut, inci ve kıymetli şeyler şeklindedir. Kim o cennetlere girerse orada kalır. Elbiseleri eskimez ve kocamaz. Uyku uyumaz ve hasta olmaz, buyurdu.

Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

- Cennette yüz derece vardır. Eğer bütün âlemi ona koysalar sığardı. Onda ay ve güneş yoktur. Arşın nuru ile aydınlanır. Cennet birbiri içindedir. Cennettekilerin hepsi oğlandır. Gözleri sürmeli, bıyıkları yeşilcedir. Bu, kadınlarla erkeklerin belli olması içindir. Yemekte, içmekte ve cinsi münasebette yüz erkek kuvveti verilmiştir. Yemeye ve içmeye oturunca kırk yıl otururlar ve sohbet ederler. Boyları Âdem'in boyu gibi altmış arşın olur. Süleyman gibi devletlû olurlar. Hz. İsa'nın yaşı gibi otuz üç yaşında olurlar. Yusuf'un güzelliği gibi güzel olurlar. Sesleri Davud'un sesi gibi güzel olur. Peygamberimiz Muhammed Mustafa'nın ahlakı gibi ahlaklı olurlar. Herkesin on parmağında altın ve cevherden yüzük ve kolunda bilezik olur.

Cennete Girmek

Hak Teâla buyurur:

"Rablerinden korkanlar ise (ikram ile) fevc fevc (bölük, bölük) cennete sevkedildi. Nihayet oraya varıp kapıları açılınca (cennetin) bekçileri (şöyle) dedi (ler): Selâm (ve selâmet) size! Tertemiz geldiniz! Artık hepiniz ebedî kalmak üzere girin buraya." (Zümer Sûresi 73. Âyet)

Müminler:

- Hamd olsun o Tanrı'ya ki, bize vaadini gerçek eyledi ve bize bir yer verdi ki, ne dilersek işleriz, derler.

Resul'ün şöyle buyurduğu nakledilmiştir:

- Cennetin kapısını ben açarım. Bekçiler:

- Sen kimsin? derler.

Ben:

- Muhammedim, derim.

Bekçiler:

- Bize senden önce kimseye cennetin kapısını açmamamız emredildi, derler.

Resul:

- Benden önce cennete girmek Peygamberlere haramdır. Benim ümmetimden önce onların ümmetlerinin girmesi de haramdır, buyurdu.

Bu itibarla Muhammed Mustafa cennete önce girer. Diğer peygamberler sağ yanında girerler. Veliler sol yanında girerler. Bütün halk, birbiri ardınca ve bölük bölük, bunlara uyarak cennete girerler.

Peygamberimiz şöyle buyurdu:

- Cennetin sekiz kapısı vardır. Yedisinden dervişler, birinden de zenginler girerler. Cennete girince Hak Teâla selâm verir ve:

- (Rahman ve rahiym olan, her şeye hayat veren ve her şeyi koruyan Allah'tan selâm size! Hakkınız olan cennete, içinde ebedî kalıcılar olarak, giriniz. Zira sizin nefisleriniz, devamlı nimetler ve güzel sevaplarla, tamamen arıtılmıştır) buyurur.

Resul buyurdu ki:

- Süleyman dünyada padişah ve zengin olduğu için, herkesten beş yüz yıl sonra cennete girer.

Ebu'l-Leys, tefsirinde şöyle demiştir:

- Müminler cennetin kapısına vardıkları zaman; cennetin kapısı önünde bir ağaç görürler. O ağacın kökünden iki çeşme akar. Birinden içerler. Gönüllerinde kibir ve hasetten ne varsa hepsi gider. Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Rableri de onlara gayet temiz bir şarap içirmiştir." (Dehr Sûresi 21. Âyet)

Ondan sonra diğer çeşmeden yıkanırlar. Bütün bedenleri arınır. Yüzlerinin nuru artar ve derler ki:

"Hamd olsun Allah'a ki, bizi hidayetiyle buna kavuşturdu." (A'râf Sûresi 43. Âyet)

Melekler onlara:

- Hak Teâla hazretleri, size cenneti, dünyada güzel amel işlediğiniz için verdi derler.

Âlimler:

- Peygamberimiz cennete peygamberler, veliler ve diğer müminlerle beraber girer. Hamd Sancağı Peygamberimizin elinde bulunur. Cennetin bekçisi Rıdvân diğer meleklerle mukaddes avlunun kapısında durmaktadırlar, derler.

Peygamberler onlara bakarlar ve:

- İşte bu sancak Muhammed Mustafa'nındır. Bunun üzerine Rıdvan ve diğer melekler O sancağa karşı varırlar. O sancağı alıp Peygamberimizin önüne dikerler. Peygamberleri ve müminleri Buraklarından saygı ile indirirler.

Rıdvan:

- Yerli yerinize oturun! der.

Resuller minberler üzerine, Peygamberler tahtlar üzerine, sıdıklar ve şehitler kürsiler üzerine, âlimlerle veliler de döşekler üzerine otururlar.

Ondan sonra Hak Teâla:

- Ey kullarım, velilerim ve has dostlarım! Merhaba! der.

Ondan sonra Hak Teâla şöyle buyurur:

- Ey Muhammed! Sen dünyada kullarıma selâm verdin, şimdi sus!

Ey Cebrail Kadir gecesinde selâm verirdin. Şimdi sus!

Ey Azrail! Kullarımın canını almaya gelince, ölüm halinde, selâm verdin. Şimdi sen sus!

Ey Rıdvan! Kullarım Cennete girdiği vakit selâm verdin. Şimdi sus!

Yine buyurur:

- Ey Kullarım! Benim selâmımı, şimdiye kadar, benden başkasından vasıta ile işitiniz. Şimdi ben size vasıtasız selâm veriyorum. Ey Muhammed! Sen selâm verdikten sonra iyiliği emreder, kötülükten men ederdin. Ey Cebrail! Sen selâm verdikten sonra Allah'ın müjdesini veya azabını haber verirdin. Ey Azrail! Sen selâm verdikten sonra huriler ve köşkler arz ettin. Ey melekler! Siz selâm verdikten sonra amellerinizi onlara bağışladınız. Ben selâm verdikten sonra beni görmek onlara vacip oldu. Benden ne zamana kadar korkarsınız. Bana can atarsınız ve ümit bağlarsınız?

Şimdi ey Rıdvan! Benim kullarıma yiyecek verin, yesinler. Şarap verin içsinler. Melekler inciden ve yakuttan çiçekler getirirler.

Altın ve gümüş çanaklarla çeşitli yiyecekler getirirler. Kimse onları görmemiştir ve ateşte pişmiş değildir. O yiyeceklerden yerler ve şaraplardan içerler.

Ondan sonra Hak Teâla buyurur:

- Ey Rıdvan! Benim kullarıma şaraplar içirin!k

Rıdvan buyurur. Gılmanlar gelir. İnciden ve cevherden kadehler getirirler. Bunlara çeşitli şaraplar içirirler.

Ondan sonra Hak Teâla yine buyurur:

- Merhaba ey kullarım ve has dostlarım! Benden nasıl korkarsınız? Bana nasıl mutî olursunuz ve bana nasıl müştak olursunuz?

Ey Rıdvan! Kullarıma hilâtlar, süslü elbiseler giydir! Rıdvan nida eder. Yetmiş türlü nurdan hil'at getirip onlara giydirirler. Öyle ki, gözler onu görmemiş, kulaklar işitmemiş ve gönüllerden geçmemiş olur.

Ondan sonra Hak Teâla yine:

- Ey kullarım ve has dostlarım! Merhaba! Benden nasıl korkar, bana nasıl mutî olur ve nasıl müştak olursunuz? Ey Rıdvan! Kullarıma hürmet et! buyurur.

Ondan sonra Arş'ın altında bir bulut görünüz. Onların üzerine halis misk yağdırır, saçar. Bir bulut daha görünüz, o da su yağdırır.

Ondan sonra Hak Teâla:

- Ey Rıdvan! Burası sadakat makamıdır. Dünyada vaat ettiğimden ne isterlerse veririm, buyurur.

Müminler:

- Hiçbir şey kalmadı, her şey verildi. Tek isteğimiz Cenabı Hakkın Cemal'ini görmektir, derler.

Ondan sonra Hak Teâla:

- Ey Davud! Zebur'unu oku! buyurur.

Davud'un sesini güzellikte ve tesirde, yetmiş misli artırır. Davud kızıl yakuttan bir minbere çıkar. Onun yüksekliği yüz arşındır. Davud orada Zebur'u okur.

Ondan sonra Hak Teâla hazretleri yine buyurur:

- Ey Muhammed! Ey Habibim! Minberine çık!

Hz. Muhammed Mustafa'nın nurdan minberi vardır. Bütün minberlerden yücedir. Rasulullah o saatte minbere çıkıp güzel sesle (*Rahman*) suresini okur. Kuşlar onu işitirler. Türlü nağmelerle ses çıkararak öterler.

Hak Teâla hazretleri buyurur:

- Ey Cebrail! İzzet örtüsünü, yücelik perdesini getir! Kullarım beni görsünler.

Cebrail de getirir. Bunlar da Cenab-ı Hakkın cemalini ve kemalini seyrederler.

Ondan sonra Hak Teâla buyurur:

- Siz müminlersiniz, emin olun! Ben de mümin ve müheymin isminden size bir isim verdim. Size korku ve kaygı yoktur. Siz benim dostlarım ve has kullarımsınız.

Ey Müslümanlar topluluğu! Selâm size! Siz Müslümanlarsınız. Ben selâmetin kendisiyim. Benim yurdum, selâmet yurdudur. Sözümü işittiğiniz gibi ilâhi cemâlimi size göstereceğim.

Hz. Hasan der ki:

- Seksen yıl kadar Hak Teâla'nın cemalini seyrederler. Öylece hayran kalırlar. Ondan sonra secde ederler.

Hak Teâla hazretleri:

- Başınızı secdeden kaldırın! Bugün rükû ve sücûd günü değildir. Bilâkis ata, sevap ve lika günüdür, buyurur.

Nakledildiğine göre (Hazinetü'l-Kudüs) denilen yer, cennetin kapısı önünde büyük bir mesire yeridir ki, cennette olanlar, önce orada ziyafet olunup yerler, içerler ve süslü elbiseler giyerler. Ondan sonra Allah'ın izni ile cennetteki ilâhi Cemal'ini şekilsiz ve niteliksiz görmek için toplanırlar. İnşallah beyan ettiğimiz bu durum sahih ve sarih haberlerle sabittir.

Cennet ehli ilk önce, cennetin ilk toplanma yerine varırlar. Oradan cennetteki yerlerine ve Hz. Âdem'in meyvesinden yediği şeceretü'l-Huld adı verilen ağacın bulunduğu yere varırlar.

İbni Abbas der ki:

- O buğday ağacı idi. Hak Teâla onu cennette çok güzel biçimde yaratmıştır. Ağacı altından ve yaprakları yeşil yakuttandır. Çiçekleri ak gümüştendir. Yemişleri baldan lezzetlidir. Müminler onu görünce son derece hayret ederler ve güzelliğine hayran kalırlar.

Melekler:

- Niçin hayret edersiniz? Dünyada iken Âdem atanızı kınardınız, derler.

Onlar da:

- Bu ağacı görünce, gayet güzel ve hoş olduğunu bildik, insafa gelip artık kınamıyoruz, derler.

A'raftakiler

Allah Teâla buyurdu:

"İki (taraf) arasında (surdan) bir perde ve (Arâf) üzerinde de (cennetlik ve cehennemliklerin) her birini simalarıyla tanıyacak olan (muvahhid) bir takım rical vardır ki, onlar henüz (cennete) girmemiş, fakat onlar girmeyi şiddetle arzu eder olarak cennet yararına: Selâmünaleyküm diye nidâ ederler." (A'râf Sûresi 46. Âyet)

Hicap denilen cennetle, cehennem arasında bir duvardır.

Fenâri oğlu der ki:

- A'raftakilerin hepsi müminlerdir. Cennetin dış duvarı üzerinde bulunurlar. Ondan sonra cennete girerler.

Süddi şöyle der:

- O yere, oradakiler birbirini tanıdıkları için, Araf denilmiştir.

Şimdi, A'raftakiler kimlerdir? Peygamber buyurdu.

- Onlar, baba ve analarına asi olanlardır. Onlardan izinsiz gazaya gidip şehit oldular. Şehit oldukları için cehennemden kurtuldular. Ana-babalarına asi oldukları için de cennete giremediler, orada kaldılar.

İbni Abbas şöyle der:

- Onlar bir kavimdir ki, sevap ve günahları birdir. Günahları çok olmadığı için cehenneme atılmadılar. Sevapları çok olmadığı için de cennete giremediler. Aralıkta kaldılar.

Bazıları:

- Ashab-ı A'raf; A'rafta olanlar; zinadan doğan çocuklardır, demişlerdir.

Bazıları da:

- Ergin olmadan ölen kâfir çocuklardır, demişlerdir.

Bir kısım kimseler ise:

- A'raf ehli meleklerdir, derler.

Hz. Hasan'da:

- A'raftakiler bir cemaattır ki, A'raf üzerinde bulunurlar, cennet ve cehennemdekileri seyrederler.

Sahih olan şudur ki, bu söylediklerimiz hepsi A'rafta vardır ve hepsi de mümindir.

Allah Teâla buyurdu:

"(Yine) A'raf yaranı (kâfirlerden) simalarıyla tanıdıkları (elebaşı) bir takım adamlara şöyle nida ederek derler: Ne çokluğunuz (topladığınız mallar), ne de (Hakka karşı) yeltenmekte devam ettiğiniz kibir (azamet) size hiçbir faide vermedi." (A'raf Sûresi 48. Âyet)

Yani A'raf ehli kâfirleri simalarından bilirler ve onlara söylerler. Ondan sonra Hak Teâla A'raf ehline:

- Bundan sonra siz de cennete girin. Size korku ve kaygı yoktur, buyurur. Onlar da cennete girerler.

Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Girin cennete, Size hiçbir korku yoktur ve siz mahzun da olacak değilsiniz." (A'raf Sûresi 49. Âyet)

İbni Abbas der ki:

- A'raftakiler cennete girince cehennemdekiler, sevinirler. Zira cennette hısımlarını çeşitli nimetlere kavuşmuş olarak görürler ve:

- Ey Rabbimiz! Bize izin ver de cennetteki hısımlarınızla konuşalım, derler.

Hak Teâla izin verir. Onlar gidip konuşurlar. Fakat cennet ehli onları tanıyamazlar. Zira yüzleri kapkara olmuştur. Cennet ehli onları isimleri ile çağırırlar. Onlar cevap verirler. Öylece tanırlar.

Cehennem ehli:

- Bize yiyecek verin, yiyelim, derler.

Müminler:

- Hak Teâla cennet nimetlerini kâfirlere haram etti, size cennet yiyeceklerinden nasip yoktur, derler.

Söylendiğine göre kıyamet günü Cuma günüdür. Cennetlikler cennete Cuma günü girerler. Cumartesi günü su ırmaklarından içerler. Pazar günü bal ırmaklarından içerler. Pazartesi günü süt ırmaklarından içerler. Salı günü cennet şaraplarından içerler. Ondan sonra türlü türlü Buraklara binerler, bin yıl cenneti dolaşıp miskten büyük bir dağa gelirler. Selsebil Irmağı oradan çıkar.

Çarşamba günü ondan içerler. Ondan sonra yine bir yere gelirler. O sarayların içinde altından tahtlar bulunur. O tahtlar üzerinde otururlar. Perşembe günü Zencebil adı verilen oradaki şaraptan içerler. Hak Teâla onlara bin türlü hediye ve nimetler verir. Ondan sonra bir yıl daha dolaşırlar. Cuma günü: *"Hak meclisinde ve kudret sahibi, mülkü çok yüce olan (Allah)'ın yanındadırlar."* (Kamer Sûresi, 55. Âyet) makamına varırlar. Hak Teâla hazretleri onlara (*Rahiyk*) şarabına orada içirir. Rahiyk, Cennette kırmızı bir içkidir. Kadehleri mühürlüdür. Onu ancak Peygamberlere velilere içerirler.

Ebu Muhammed El-Herevî şöyle der:

- Cumartesi günü çocukları babalarına ve analarına varırlar, sohbet ederler. Pazartesi günü talebeler hocalarına varırlar, ziyaret ederler. Salı günü hocalar talebelerine varırlar, sohbet ederler. Çarşamba gün ümmetler peygamberlerine varırlar, sohbet ederler. Perşembe günü peygamberler ümmetlerine varırlar, sohbet ederler. Cuma günü resuller, peygamberler ve bütün halk Hak Teâla hazretlerinin huzuruna varırlar.

Allah Teâla'yı Görmek

Bilmek gerektir ki, Hak Teâla hazretlerini görmek akıl yönünden mümkündür. İmkânsız görülmez. Naklen, Kur'an ve sünnet delili ile de vaciptir, gereklidir. Nitekim Hak Teâla şöyle buyurur:

"Yüzler (vardır) o gün ter-ü tazedir, Rablerini görecektir." (Kıyâme Sûresi 22-23. Âyet)

Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

- Siz Rabbinizi apaçık göreceksiniz.

Cabir ibni Abdullah der ki:

- Bir gece Peygamberimizin yanında oturuyorduk. Ay bedr, tam yuvarlak olmuştu. Peygamberimiz buyurdu: Siz bu ayı şüphesiz gördüğünüz gibi, Tanrınızı da benzersiz ve niteliksiz olarak görürsünüz.

Haber verildiğine göre, cennetlikler Cuma günü cennete girerler. Ondan sonra yerlerine varıp kalırlar. Hak Teâla'nın nimetlere, çeşitli güzelliklere, yüce makamlara, Hurru'l-İyne, Vildân ve Gılmân'a ve saraylara girerler. Allah'a hamd ve şükrederler. Ondan sonra melekler Cumartesi günü bütün halkı Âdem'in konukluğuna davet ederler ve:

- Âdem Peygamberin Cennetü'l-Huld'de ziyafeti vardır. Herkes orada toplansın! derler.

Hak Teâla, Âdem'in konukluğunda bulunan bütün halka Cennet elbiseleri ve mertebelerine göre taçlar verir.

Pazar günü melekler:

- Bugün Cennetü'n-Naîym'de Nuh'un ziyafeti var, herkes orada toplansın! diye seslenirler.

Hak Teâla, çeşitli nimetler giyecekler ve taçlardan başka geri kalan ihsanlardan onlara verir.

Salı günü melekler:

- Bugün Musa'nın ziyafeti vardır, hazırlanın diye seslenirler. Herkes orada toplanır. Hak Teâla onlara çeşitli nimetler verir.

Çarşamba günü melekler:

- Bugün İsa'nın ziyafeti vardır, onun sarayına buyurun diye etrafa seslenirler. Herkes o konuklukta toplanırlar. Hak Teâla gene çeşitli nimetleriyle halkı taltif eder.

Perşembe günü melekler:

- Bugün Muhammed Mustafa'nın konukluğudur. Tuba ağacının dibinde hazır olun, diye seslenirler. Bütün cinler ve insanlar topluca orada hazır bulunurlar.

Çeşitli hürmetler görürler ve gözlerin görmediği hediyeler, nimetler ve elbiseler verilir.

Cuma günü melekler:

- Bugün konukluk, Hak Teâla'nındır. Bu itibarla bütün halk Adn Cennetinde, Allah'ı görmek için, toplansınlar diye seslenirler.

Ondan sonra Hak Teâla onlara çeşitli nimetler ve güzellikler verir.

Sonra da:

- ***Size vereceğim hiçbir şey kaldı mı?*** diye sorar.

Halk:

- Evet, kaldı. Sen bize Cemâl'ini göstereceğini vaad etmiştin, derler.

Hak Teâla'da tekrar buyurur ki:

- ***Kızıl yakuttan bir minber getirsinler*** diye. Onun yüksekliği bin mildir.

İbrahim'e:

- ***Minberine çık hutbe oku!*** buyurur.

O da minberine çıkar, kendisine indirilmiş olan ilahi sahifeleri başından sonuna kadar okur.

Ondan sonra Musa'ya:

- ***Minberine çık! Ümmetine hutbe oku!*** diye seslenir.

O da minberine çıkıp Tevratı başından sonuna kadar okur.

Onda sonra Davud'a:

- ***Minberine çık! Ümmetine hutbe oku!*** diye seslenir.

O da İncil'i başından sonuna kadar okur.

Ondan sonra Muhammed Mustafa'ya:

- ***Minberine çık! Bütün Resullere, peygamberlere, ümmetlere ve kendi ümmetine hitap et!*** diye seslenir.

Peygamberimiz de kızıl yakuttan bir minbere çıkar. Orada evvel ve âhir ilmini bütün halka bildirir ve:

- Hak Teâla şimdi ilâhi Cemal'ini gösterecektir, hazır olun! diye müjde verirler. Resul, Kur'an-ı başından sonuna kadar, hiç kimsenin mislini işitmediği güzel bir sesle okur.

İsa, Musa, Davud ve bütün kemal ehli onun sesinin güzelliğinden kendilerinden geçip hayran kalırlar. Ondan sonra Hak Teâla onların gözlerinden perdeleri kaldırır. Hak Teâla'nın Cemal'ini gördükleri zaman hepsi secdeye kapanırlar.

Allah Teâla buyurdu:

"Yüzler (vardır) o gün ter-ü tazedir, Rablerini görecektir." (Kıyame Sûresi 22, 23. Âyet)

Resul de şöyle buyurmuştur:

- Allah'a yemin ederim ki, size Rabbinizi görmekten daha güzel hiçbir şey verilmemiştir.

Hak Teâla hazretleri buyurur:

- Şüphesiz, ben cömert, zengin, ulu, vefalı ve sadık Allah'ım! İşte bu Cennet benim evimdir. Burada sizi oturturum. Zatımı size gösterdim. Ne dilerseniz benden dileyin, vereyim. Ben size dost ve arkadaş oldum. Şimdiden sonra artık ihtiyacınız yok, yoksulluk yok. Sizi azarlamak yok. Nimetlerim size ebedidir. Sizi Cennette emniyet içinde oturttum. Siz saadetli kimselersiniz. Benden dilediğinizi isteyin, size nimetler ve iyilikler ihsan edeyim.

Cennet halkı:

- Bizim dileğimiz, bizden razı olmandır, derler.

Hak Teâla buyurur:

- Sizden razı oldum. Cemalimi size gösterdim, ebedî seyredin. Ondan sonra çeşitli nimetlerimi yiyin, eşlerinize varın, onlarla sarmaş dolaş olun. Çeşitli yemişlerden yiyin, bahçelerde oturun. Şeref ve bahtiyarlık bulun. Buraklarınıza binin, Kevser ırmağına, Kâfûr, Tâhur, Tesnim, Selsebîl, Zencefil sularına varın; orada yıkanın ve nimetlenin.

Hak Teâla yine:

- Benden razı oldunuz mu? buyurur.

Cennet halkı:

- Nasıl razı olmayalım ki, hiç kimseye vermediğin bunca nimetleri bize verdin, derler.

Hak Teâla:

- Bu verdiklerimden daha üstünleri vardır, buyurur.

Cennet halkı:

- Ey Rabbimiz! Bunlardan üstün olan şey hangisidir? derler.

Hak Teâla:

- Bunlardan üstünü, artık size gazap etmemem ve sizden razı olmamdır, buyurur.

Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

- Cuma günü olunca, Adn cennetinde miskten hoş bir yerde, altında, inciden, zümrütten ve yakuttan kürsüler vardır, sıddîyklar ve şehidler o kürsülerin üzerine otururlar. Ondan sonra Hak Teâla onlara tecelli eder. Yüzlerinin nurları ve güzellikleri her an artar. Bu itibarla Cuma gününe, her şeyi artıran ve çoğaltan gün derler.

Cennet ehli cennete girip karar kıldıkları zaman Hak Teâla yetmiş bin melek gönderir. Her melekle beraber yetmiş melek de gelir. Müminlerin gözlerinden perdeleri kaldırırlar. Hak Teâla'nın müminlere:

- Ben sizi görmeye düşkünüm, siz de beni görmeye can atarsınız, buyurur.

Melekler:

- Ey Rabbimiz! Bunlar senden utanmadılar, günah işlediler, seni görmeye lâyık değiller, derler.

Hak Teâla:

- Ey meleklerim! Siz müminleri bilmezsiniz. Onlar benim dostlarımı bilirler ve severlerdi. Düşmanlarımı da bilirlerdi, benim için onlara düşman olurlardı. Şanım için onların birde *(Lâ ilâhe illellâh Muhammeden Rasûlüllâh)* demeleri bana bütün ibadetlerden üstündür, buyurur.

Bunun üzerine aradan perde açılır, müminler de Hakkın Cemâlini seyrederler.

Dört Râşid Halife'nin Cennetteki Yerleri

İbni Abbas der ki:

- Kıyamet günü olunca bu halk cennette kızıl yakuttan bir taht üzerinde otururlar. O tahtın yirmi mil uzunluğu olup boşluğa asılmıştır. Ebu Bekr-i Sıddıyk onun üzerine oturur.

Ondan sonra Hak Teâla buyurur. O tahtlar uçarak Arş'ın gölgesine gelirler. Ondan sonra da Hak Teâla meleklere buyurur, onların üzerine ak inciden çadırlar kurarlar. Eğer bütün mahlukatı o çadırların altında toplasalardı, çadırlar daha büyük olurdu. Ondan sonra dört büyük kadeh gelir. Dört halife, birer birer sunulan şeyi içerler.

Büyük Günah İşleyenlerin Durumları

Bu bölüm, cehennem ateşi ile intikam almadan, Hak Teâla'nın yarlığamayacağı büyük ve küçük günah işleyenleri beyan eder. Cehennem azabından Allah'a sığınırız.

İbni Abbas der ki:

- Muhammed ümmetinden bir taife, Sırat üzerinde mahpus kalırlar. O taife, kendilerine cehennem ateşi gerekli olanlardır. Bunlar cennete, bütün müminlerden sonra girerler.

Peygamberimiz buyurur:

- Hak Teâla hazretleri, kıyamet derelerinde onları kaybetti. Peygamberimiz mahşer yerine bakar, orada kimseyi göremez. Bütün ümmetinin cennete girdiğini zanneder. Peygamberimiz cennete girdiği zaman Hak Teâla Zebanilere onları cehenneme atmalarını emreder. Cehenneme vardıklarında Malik'e selâm verirler. Malik bunları görüp:

- Ey bahtsızlar! Siz kimsiniz ve kimin ümmetisiniz? Zira kâfirler, ayakları bağlı, boynu zincirli, her kâfir bir şeytana bağlı ve yüzleri kara gelirler. Sizde bunlar yok! der.

Onlar:

- Ey Malik! Bize bir şey sorma! Zira sana cevap vermeye utanırız. Fakat biz Kur'an okurduk. Ramazanda oruç tutardık, Hacca giderdik, gazaya varırdık, malımızın zekâtını verirdik, yetimleri esirgerdik, cünüp olunca yıkanırdık ve beş vakitte namazı kılardık, derler.

- Malik:

- Ey bahtsızlar! Kur'an sizi günahtan men etmedi mi? der.

Onlar:

- Ey Malik! Bizim başımıza kakma ve yüzümüze vurma! Hak Teâla'nın ve meleklerin yüzümüze vurmasından şimdi kurtulduk, diye cevap verirler.

Arş tarafından bir nida gelir:

- Ey Malik! Onları cehennemin ilk tabakasına koy! der.

Malik:

- Ey bahtsızlar! Sesi işittiniz mi? der.

Onlar:

- İşittik ey Malik! Bize müsaade et, nefislerimiz için ağlaşalım, derler.

Malik:

- Size müsaade vermem için bana izin yoktur, der.

Hak Teâla tarafından:

- ***Ey Malik! Onlara izin ver!*** diye nida gelir.

Bunun üzerine Malik onlara izin verir. Kur'an ehli bir saf olur, hacılar bir saf olur ve kadınlar bir saf olur, ağlaşır feryad ederler ve:

- Biz dünyada dikilmiş kaftanı giymeye ar ederdik, şimdi nasıl katrandan kaftan giyelim? Biz dünyada nefis yemekler yerdik. Şimdi Zakkum'a nasıl tahammül edelim? diye feryad ederler ve bu şekilde azap içinde olurlar.

Ondan sonra Hak Teâla rahmet etmek ister ve Cebrail'e:

- Var cehennemde iman edenlerden kimse kaldı mı? bak! buyurur.

Cebrail gelip Malik'ten: Cehennemde iman ehlinden kimse kaldı mı? diye sorar.

Malik:

- Vardır der ve cehennemin kapısını açar. Müminler Cebrail'i görünce tanırlar ve hep birden yalvarıp:

- Bizden Allah'ın Resulü'ne haber götür ki, biz şiddetli azap içindeyiz, biz de onun ümmeti idik. Ne olur? İhsan edip bize de şefaat ederek azaptan kurtarsın, derler.

Bunun üzerine Hak Teâla Cebrail'e:

- ***Var Habibim Muhammed'e söyle! Onları gitsin cehennemden çıkarsın. Onlar azabı hak etmişlerdi, günahları miktarı azap ettim, Şimdi ona bağışladım. Cehennemden çıkarsın***, buyurur.

Cebrail gelip görür ki, Rasulullah altından dört bin kapısı olan bir sarayda oturur.

Cebrail:

- Ey Allah'ın Resulü! Sen burada safa içinde yiyip içmektesin. Zayıf ümmetinse cehennemde azap içindedir, der:

Rasulullah hemen kalkar, Hakka secde eder ve:

- Günahkâr ümmetimi bana bağışla! diye niyazda bulunur. Allah Teâla bağışlar. Cebrail ile birlikte cehenneme gelir, kapısını açar. Oradaki ümmeti onu görünce bilip ağlaşırlar. Rasulullah onları bir bir mübarek eliyle tutup çıkarır. Cennetin kapısındaki havuzda yıkanırlar. Ondan sonra alınlarında: Bunlar cehennemden çıktılar, Allah Teâla'nın azatlılarıdır cümlesi yazılmış olarak cennete girerler.

Cennettekiler onları görünce, o yazı sebebiyle son derece utanırlar. Hak Teâla hazretlerine:

- Bizim alnımızdan bu yazıyı gider, diye sızlanırlar.

Hak Teâla Cebrail'e buyurur, o yazıyı onlardan giderir ve belirsiz olur.

Gazali der ki:

- Onları cehennemden çıkarınca, orada bir kişi kalır. Onun sesi bütün cehennemdekilerin seslerini bastırır.

Hak Teâla:

- Sana bu feryaddan dolayı bir çare yoktur, buyurur.

O kimse:

- Ben rahmetinden ümidi kesmem, der.

Hak Teâla:

- Seni affettim, var cennete gir! buyurur.

Hz. Enes Peygamberimizden şu rivayeti nakleder:

- Cehennemde bir kişi kalır, bin yıl: Ey Hannân! Ey Mennân diye feryad eder, niyazda bulunur.

Hak Teâla hazretleri Cebrail'e:

- Git o kulumu getir! buyurur.

Cebrail varır, başını aşağı edip ağlarken görür. Cebrail Hak Teâla'nın buyruğunu o kişiye haber verir ve onu alıp gelir. Hak Teâla:

- Ey kulum! Cehennemdeki yerini nasıl buldun? buyurur.

O kul:

- Yerlerin en kötüsü idi, der.

Hak Teâla:

- Bunu yine cehenneme atın! buyurur.

- Ey Rabbim! Cehennemden çıktıktan sonra beni yine cehenneme mi koyuyorsun? Senin hakkında böyle düşünülmezdi. Sen kerim ve rahimsin, der.

Hak Teâla meleklere:

- Koyun o kulumu cennete! Benim rahmetimle girsin! buyurur. Böylece o kul, bin yıldan sonra cennete girer.

Hasan-ı Basrî şöyle der:

- Ne olaydı o kimse ben olaydım! Zira ebedî cehennemde kalmaktan bin yıl sonra çıkmak yeğdir. O kimsenin adı Hennâd'dır. Hak Teâla ona:

- Var benim rahmetimle cennete gir! buyurdu.

Ateşin Hikmeti

Bilmek gerekir ki, günahkârların ateşe girmelerindeki ilahî hikmeti Hak Teâla hazretleri gizlemiştir. Fakat ilahi sıralr kendilerine açılan dervişler:

- Günahkârların ateşte yanması elbette gereklidir. Zira bu, insanın cevherini nefsin ve şeytanın kötülüklerinden arıtmaktır. Nefsâni lezzetlerden ve hissî arzulardan vazgeçenler temiz kimselerdir. Hak Teâla sonsuz fazlı ve nihayetsiz lütfu ile onları yakar, azap eder ve böylece temizler, demişlerdir.

Hak Teâla hazretleri şöyle buyurur:

"Rabbimiz Allah'tır, deyip de sonra (bütün hareketlerinde) doğruluğu iltizam edenlere, (evet) onlara hiçbir korku yoktur. Onlar mahzun da olmayacaklardı." (Ahkâf Sûresi 13. Âyet)

Zira onların cisimleri Hak Teâla hazretlerine bağlı idi. Nefisleri muti idi. Gönülleri ilahi melekutta, akılları da Allah'ın azametinde idi. Bu itibarla Hak Teâla onların derecelerini yüceltti ve dileklerini kabul etti. Cenab-ı hakkın böyle yapması kadim lütfu ve nihayetsiz fazlındandır.

Hak Teâla buyurur:

"De ki: Ey nefislerine karşı aşırı hareket edenler! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Çünkü Allah bütün günahları yarlığar. Şüphesiz ki, O, çok yarlığayıcıdır, çok esirgeyicidir." (Zümer Sûresi 53. Âyet)

Cinlerle İlgili Bölüm

Ebu Hanife der ki:

- Mü'min olan her cini cennete girer. Fakat ibadet etmekle onlara sevap yoktur.

Ebu Yusuf'la Ebu Muhammed:

- İbadet ve tatla sevap vardır, derler.

Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Ben cinleri de, insanları da (başka bir hikmette değil) ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zariyat Sûresi 56. Âyet)

Ertât bin Münzir şöyle der:

- Cinlerin sevabı vardır. Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Oralarda gözünü yalnız zevclerine hasr etmiş (öyle dilber) ler vardır ki bunlardan evvel ne insan, ne bir cin asla kendilerine dokunmamıştır." (Rahman Sûresi 56. Âyet)

Buna göre cennette insan insanla, cin cinle beraber olur.

Ebü'd-Derdâ şöyle der:

- Allah cinleri üç bölük yaratmıştır: Bir bölüğü yılan ve köpekler şeklindedir, yeryüzünde yürürler. Bir bölüğü havada uçarlar. Bir bölüğü ibadet ederler. Eğer ibadet ederlerse sevapları vardır. Eğer boyun eğmezlerse azapları vardır.

Nitekim Hak Teâla hazretleri Kur'an-ı Kerim'inde buyurur:

"... Andolsun ki ben cehennemi bütün insan ve cinden (müstahîk olanlarla) dolduracağım." (Hud Sûresi 119. Âyet)

Hak Teâla insanı da üç bölük yaratmıştır:

Bir bölüğü hayvanlar gibidir. Nitekim Hak Teâla buyurur:

"And olsun ki biz cin ve ins'den birçoğunu cehennem için yaratmışızdır. Onların kalpleri vardır, bununla idrak etmezler; gözleri vardır, bunlarla görmezler; kulakları vardır, bunlarla işitmezler. Onlar dört ayaklı hayvanlar gibidir. Hatta daha sapıktırlar. Onlar gaflete düşenlerin ta kendileridir. (A'raf Sûresi 179. Âyet)

Bir bölüğün hem şekilleri, hem de canları insana benzer. Cennete giren ve Allah'ın Cemal'ini gören onlardır.

Mukâfil der ki:

- Hayvanlardan on tanesi cennete girer. Bunlar şunlardır:

Salih'in devesi, İbrahim'in buzağısı, İsmail'in koçu, Musa'nın öküzü ki, onun zamanında, onu boğazladılar. Öldürülmüş bir ölüye vurdular. O ölü dirilip konuştu. Yunus'un balığı, Uzeyir'in eşeği, Süleyman'ın karıncası, Belkıs'ın Hüd-Hüd'ü, Muhammed Mustafa'nın devesi, Ashab-ı Kehf'in köpeği.

Hak Teâla o köpeği cennete koymak isteyince koç şeklinde döndürür, ondan sonra cennete koyar. Hak Teâla geri kalan hayvanları toprak yapar. Kâfirler onları görünce:

"Ah ne olurdu ben bir toprak olaydım" diyeceklerdir. (Nebe' Sûresi: 40. Âyet)

Ölümün Boğazlanması

Peygamberimiz buyurdu:

- Cennet ehli cennete, cehennem ehli de cehenneme girdiler, sonra ölümü getirip cennetle cehennem arasında boğazlarlar.

Ondan sonra nida edilir ki:

- Ey cennet ehli! Cennette ebedî kaldınız, bundan sonra, ölüm yok, sağlık vardır. Ey cehennem ehli! Ebedî cehennemde kaldınız, bundan böyle ölüm yok, çıkmak da yok. Bu sözleri cennettekilerle cehennemdekiler işitince, cennettekilerin sevinç ve neş'esi son haddine varır. Cehennemdekilerin ise son derece hüzün ve kaygıları artar.

Tûbâ Ağacı

Bilmek gerektir ki cennet sekizdir. Adn cenneti en yüksek derecesidir. Allah'ın yurdudur. Zira Allah'ı görmek orada olacaktır. Adn cennetinin en yüce yeri bizim peygamberimizin makamıdır. Zira peygamberimiz mevcudatın en üstünüdür. Ona lâyık makamın en üstün derece olması gerektir. İşte o cennet "*Vesile*" cennetidir. Tûbâ ağacı Adn cennetindedir. Onun kökünden iki çeşme (su) çıkar: Biri kâfur ve biri Selsebil'dir.

Hz. Ali şöyle der:

- Tûbâ ağacının budaklarından hulleler çıkar. Onun yaprağı incidendir. Dalları zeberceddendir. Dallarının, en yücesi Arş'ın ayağına erişir. Alçak dalları ise cennetin içindedir. Herkesin köşkünde bir dalı bulunur. Her ne dileği olursa Allah'ın izni ile o daldan çıkar. Gövdesinden develer, atlar ve Buraklar çıkar, Eğerleri altından ve kenarları inci ve yakuttandır. Yelden hızlı yürürler. İnsan başlı, kuş kanatlıdırlar.

Hûriler

Hûriler cennet kızlarıdır. Orada yaratılmışlardır. Son derece güzel ve hoş sevgililerdir.

Hûri, Havrâ'nın cem'idir. Yüzü ak nurdan, saçları, zülüfleri ve gözleri kara nurdandır.

Müminler cennete girdikleri zaman evlerine varırlar. Her evin içinde yetmiş taht vardır. Her tahtın üzerinde yetmiş döşek vardır. Her döşeğin üzerinde bir Huri bulunur. Her Huri'nin üzerinde yetmiş elbise vardır. O elbiselerin içinde onların ilikleri gözükür. O hurilerin birisi süslü mendili bütün dünyadan değerlidir.

Eğer:

- Huriler nurdandır. Bir kimse nuru nasıl öper ve kucaklar? diye sorulacak olursa cevabı Tefsir-i Kebir'deki şu beyandır:

- Huriler nurdandır, ama katı nurdandır. Onun için öpülür ve kucaklanır.

Herkesin yetmiş türlü elbisesi olur. Her elbise içinde yetmiş renkte gözükür. Erkekler yüzlerini kadınların yüzlerinde, kadınlar yüzlerini erkeklerin yüzlerinde görürler. Erkekler de kadınlarda, saçlarından, kaş ve kirpiklerinden başka asla kıl yoktur.

Allah Teâla: "***Dul ve bakire kadınlar***" diye buyurmuştur.

Ebul-Leys der ki:

- Hak Teâla bizim peygamberimize cennette bunları vaat etmiştir.

Seyyibe dul kadın demek. Bu da, Firavun'un eşi Asiye hatundur. Bekârdan murad da, İsa'nın anası Meryem hatundur. Bu ikisini Rasulullah cennete alacaktır.

Peygamberimiz buyurdu:

- Cennettekilerin her birine beş yüz Huri verirler. Bunların her birisi erkeklerine sarılsalar, erkeklerin dünyadaki ömür kadar boynunda dururlar. Cennette ağaçlar vardır, dallarında gümüşten çıngıraklar vardır. Hak Tâla hazretleri Arş'ın altından bir yel verir. O ağaçlara dokunur. Ağaçlar harekete gelirler. O çıngıraklar ses çıkarırlar. O sesten dünyadakiler biraz işitselerdi, onun zevkinden kendilerinden geçerlerdi.

Bağavî Tefsirinde der ki:

- Cennette ağaçlar vardır. Eğer bir kimse güzel bir ses işitmek isterse o ağaçlara buyurur. Kimi saz olur, kimi de harekete gelip oynar. O kimse onunla şereflenir.

Peygamberimiz buyurdu:

- Cennette ırmaklar vardır. Onların kenarlarında cariyeler vardır. Hak Teâla onları zâ'ferândan yaratmıştır. Yetmiş türlü ses ve makamla Allah'ı tesbih ederler her bir hûrinin sesi, Davud'un dünyadaki sesinden güzeldir. Birbirlerine:

- Sen kiminsin? diye sorarlar.

O sorulan:

- Ben sabah namazını cemaatle kılan kimseninim, der.

Peygamberimiz buyurdu:

- Hak Teâla cennette kızıl yakuttan yetmiş bin şehir yarattı. Her şehrin içinde ak inciden yetmiş bin ev yarattı. Her evin içinde yeşil zebercedden yetmiş tane taht vardır. Her tahtın üzerinde şahin gözlü bir kız oturur.

Ashab:

- Ey Allah'ın Resulü! O şehir kimindir? diye sordular.

Resul:

- Beş vakit namazını cemaatle kılanlarındır, buyurdu.

Peygamber'e:

- Hak Teâla şahin gözlü Hurileri niçin yarattı? diye sordular.

Resul:

Ayaklarından dizine kadar miskten, dizinden karnına kadar anberden, kanından başına kadar kâfurdan ve kirpiklerini kara nurdan yarattı, buyurdu.

Allah Teâla buyurdu:

"İşte onlar! Bütün hayırlar onlarındır." (Tevbe Sûresi, 58. Âyet)

Peygamberimiz buyurdu ki:

- Her müslümanın hayırları vardır. Her hayır için de cennette bir çadır vardır. Her çadırın içinde bir Huri bulunur. Yakut ve mercana benzer. Her çadırın dört kapısı vardır. Her kapısından devamlı Hak Teâla'ndan armağanlar gelir.

Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

- Cennette kızlar vardır. Onlara şahin gözlü Huri denir. Yürüdükleri zaman sağında yetmiş bin cariye, solunda yetmiş bin cariye yürür. O hurilerin her biri:

- Ben dünyada iyiliği emreden ve kötülükten men eden kimseninim, der.

Nakledildiğine göre, cennet ehlinin üzerine bir bulut gelir ve yağmur gibi Huriler yağdırır.

Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Orada onlar ne dilerse var. Nezdimizde daha da var." (Kaf Sûresi 35. Âyet)

Vildan İle İlgili Bölüm

Allah Teâla buyurdu:

"Etraflarında her dem taze çocuklar dolaşır ki sen onları gördüğün zaman saçılmış birer inci sanırsın." (İnsan Sûresi 19. Âyet)

Yani Hak Teâla o oğlanları güzellik ve durulukta saçılmış incilere benzetir. Meclislerde yürürler, güya dağılmış incilere benzerler.

Ebu'l-Leys der ki:

- Müminler cennete girdikleri ve döşekler üzerine oturdukları zaman bir melek kapıya gelir ve içeri girmek için izin ister. Melek içeri girer, selâm verir ve ona türlü türlü Allah'tan armağanlar getirir ve:

- Size selâm olsun! Şundan dolayı ki, dünyada sabredersiniz. Bu geldiğiniz makam ve gökçek yerdir der.

Nitekim Hak Teâla şöyle buyurur:

"Melekler de her bir kapıdan onların yanına sokulacaklar (ve şöyle diyeceklerdir!):

- Sabrettiğinize mukabil sizlere selâm (ve selâmet) olsun. (Dar-ı dünyan)ın en güzel akıbetidir bu." (Ra'd Sûresi 23, 24. Âyet)

Gılmânlar

Allah Teâla buyurdu:

"O sedefleri içinden gizlenmiş inci gibi civanlar da kendilerine has olarak (hizmet için) etraflarında döner(ler)." (Tûr Sûresi 24. Âyet)

Yani cennette gılmânlar vardır. Gelip müminleri görür ve onların hizmetkârı olurlar.

Keşşâf da Hz. Ali'nin şu sözü nakledilmiştir:

- Bulûğa ermeden ölen kız ve oğlan kâfir çocukları, yarın kıyamet gününde müminlerin hizmetkârı olurlar.

Cennetin Irmakları

Allah Teâla buyurdu:

"(Şirkten) sakınanlara vaad olunan cennetin sıfatı şudur. İçinde rengi kokusu, hiçbir vasfı bozulmayan sudan ırmaklar, tadına asla halâl gelmeyen sütten ırmaklar, içenlere lezzet veren şaraptan ırmaklar, süzme baldan ırmaklar vardır. Orada meyvelerin her çeşidi onlarındır. Hiç bu(nlar), o ateşle ebedî kalan ve bağırsaklarını parça parça eden kaynar bir sudan içirilen kimseler gibi midir?" (Muhammed Sûresi 15. Âyet)

Keşşâf sahibi Zemahşerî der ki:

- Hak Teâla cenneti vasfeder, anlatır ve buyurur ki:

- Cennette ırmaklar vardır. Birincisi su ırmağıdır. Durmakla şekli ve rengi bozulmaz. Süt ırmağı vardır. Tadı ve kokusu değişmez. Şarap ırmağı vardır. Son derece lezzetlidir. Aklı gidermez, sarhoşluğu ve kötülüğü yoktur. Bal ırmağı vardır. Gayet temizdir. Ona başka bir şey karışmamış, bozulmamıştır.

Allah Teâla buyurdu:

"Şüphe yok ki iyiler kâfur katılmış dolu bir kadehten içerler. (O Kâfur) bir pınardır ki, ondan (ancak) Allah'ın (velî) kulları içerler. Onu (nereye isterlerse kolayca) akıtırlar, fışkırtırlar." (İnsan Sûresi 5, 6. Âyet)

Mukâtil der ki:

- "Temiz şarap" cennette bir çeşmedir. Kim ondan içerse gönlünde hased ve kibirden bir şey kalmaz.

Cennette bir şarap daha vardır. Adı Rahıyk'dır. Kızıl, hoş ve temiz bir şaraptır. Sonu misktendir.

Cennette bir çeşit şarap da Tesnimdir. Buna Tesnim denmesinin sebebi, ne kadar içilse kadeh gene dolu kalır. Nasıl içseler yine dopdolu olur, Bazıları

- Tesnim şarabından Allah'a yakın kimseler içerler. Katışıksız, saf şaraptır. Geri kalan halk su ile karıştırıp içerler, derler.

Kevser suyuna gelince, Hak Teâla şöyle buyurdu:

"(Habibim) biz sana hakikaten Kevser'i verdik." (Kevser Sûresi 1. Ayet)

Peygamberimiz buyurdu:

- Kevser cennette bir ırmaktır. Hak Teâla hazretleri onu bana vaat etti. Onda faydalar çoktur. Baldan tatlı ve kardan aktır. Yıldızlar sayısınca gümüşten bardakları vardır. Fakir muhacirler önce ondan içerler. Kim içerse ebedi susamaz.

Nakledilir ki, cennette bir ırmak vardır. Adı "Efih"dir. Onda cariyeler vardır. Hak Teâla onları za'ferandan yaratmıştır. İnciler ve yakutlarla oynarlar. Hak Teâla'yı yetmiş çeşit ses ile tesbih ederler. Her birinin Davud'un dünyadaki sesinden daha güzeldir. O cariyeler birbirlerine:

- Sen kiminsin? diye sorarlar. O birisi:

- Ben yatsı namazını cemaatla kılan kimseninim der.

Hak Teâla:

- O namazı cemaatle kılanı ve seni evimde oturturum, buyurur.

Cennet Ehlinin Mertebeleri ve Yüce Dereceleri

Peygamberimiz:

- Aşere-i mübeşşere (sağlında cennetlik oldukları kendilerine müjdelenmiş on kişi) cennetliktir buyurmuştur.

Bunlar:

Ebu Bekir, Ömer, Osman, Ali, Talha, Zübeyr, Abdurrahman bin Avf, Sa'd bin Ebî Vakkas, Saiyd bin Zeyd ve Ebu Ubeyde bin Cerrah'tırlar. Bunlar cennetliktir. Hz. Fatıma cennet hatunlarının hanımefendisidir. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin cennet yiğitlerinin efendileridir. Bunlar peygamberin komşularıdır. Geri kalan müminlerin ise değerlerine göre, mertebeleri vardır.

Rasulullah buyurdu:

- Cennet ehli yüz yirmi saftır. Seksen safı benim ümmetimdir. Kırk safı geri kalan ümmetlerindir.

Allah Teâla şöyle buyurmuştur:

"Onlar altından tepsilerle ve testilerle tavaf (ve ziyaret) edilecektir..." (Zuhruh Sûresi 71. Âyet)

Müfessirler derler ki:

- Müminler cennette sohbet ettikleri zaman altın tabaklar gelir. Her tabağın içinde yetmiş türlü yiyecek bulunur. Müminler o yiyeceklerden yedikleri zaman havadan kuşlar gelirler ve:

- Ey Tanrının velileri! Cenneti gezdim, Selsebil ve Kâfur'dan içtim. Cennet bahçelerinde beslendim, derler.

Müminler o sözü işitince o kuşları yemeye can atarlar.

Hak Teâla o kuşlara:

- Sofra üzerine inin, ne türlü dilerse öyle pişin ve mü'minler yesinler, diye buyurur.

Ondan sonra Hak Teâla o kuşlara hayat verir ve uçup giderler. Zira cennette ölüm yoktur.

Nakledildiğine göre Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

- Cennet ehlinin en aşağı derecede olanına seksen bin hizmetkâr, yetmiş bin Huri verirler. Ona inciden ve yakuttan bin bir kubbe verirler. O taçtan yeryüzüne bir inci düşse idi, şarkla garp arası nur ile dopdolu olurdu. Onu Musa Peygamberden nakleder. Peygamberimiz buyurdu ki:

- Cennette Müminler için birer tane inciden çadırlar vardır. Yerden göğe yüksekliği vardır. Eni altmış mil kadardır. Altından dört bin kapısı vardır.

Yine Peygamberimiz buyurdu:

- Cennette bir dağ vardır. Ona, Cebel-i rahmet (Rahmet dağı) derler. O dağın üzerinde bir saray vardır. Ona, Kasr-ı İslâm (İslâm Sarayı) derler. O sarayın içinde bir oda vardır. Ona, Beytül-Celâl (İlâhi azamet evi) derler. O sarayın on bin kapısı vardır. Bir kapıdan bir kapıya beş yüz yıllık yoldur. O kapı (Bismillâhirrahmânirrahim) demeyince açılmaz.

Ebu Hureyre der ki:

- Cennet ehlinin en aşağıda olanına yedi derece verirler. Kendisi altıncı derecededir.

O kimseye üç yüz hizmetkâr verirler ve üç yüz türlü yiyecek getirirler. Her yemekte bir lezzet vardır. Üç yüz dolu kadeh getirirler. Her birinin lezzeti bir türlüdür. O kimse bu devletlere bakar ve:

- Ey Rabbim! Bana izin ver, bütün Cennet halkına ziyafet verip çeşitli şaraplar içireyim diyerek ziyafet verir, yemeklerinden hiçbir şey eksilmez.

Ebu Hureyre der ki:

- Cennet ehli cennete girmeden cehennemdeki yerini görür, ondan sonra cennete girer. Ta ki şükrü çok olsun.

Cehennem ehli de cehenneme girmeden, cennetteki yerini görür. Ondan sonra cehenneme girer. Ta ki hasreti çok olsun.

Ebu Saîd El-Hudrî, Peygamberimizden şu hadisi nakletmiştir:

- Cennet ehli kendi üstlerinde sizin yıldızları gördüğünüz yani köşkler görürler.

Ashap:

- Ey Allah'ın Resulü! O köşkler peygamberlerin midir? diye sordular.

Peygamberimiz:

- Nefsin kudret elinde olan Tanrı'ya yemin ederim ki, o köşkler, her iman eden ve Peygamberleri gerçekleyenler içindir, buyurdu.

Bazıları:

- Onların Muhammed'in ümmeti olduğu anlaşılmaktadır. Zira onlar Tanrı'ya iman ettiler ve peygamberlerin hepsini doğruladılar. Bu itibarla o köşklere girenler Muhammed ümmeti olacaktır, demişlerdir.

Musa, şöyle demiştir:

- Hak Teâla hazretlerine: Ey Rabbim! Cennet ehlinin en aşağı derecedekinin ne türlü mertebesi vardır? diye sordum.

Hak Teâla hazretleri buyurdu:

- Cennet ehli, cennete girdikten sonra bir kişi gelip: Ey Rabbim! Herkes yerlerine girip oturmuşlar, ben nerede oturayım? dedi.

Ben ona:

- Seni dünya hükümdarlarından bir hükümdar etmeme razı olur musun? dedim.

O kul:

Evet, ya Rabbi! Razıyım der,

Yine ben azimüşşan:

- Sana cennette on dünya kadar yer vereyim, razı olur musun? dedim.

O kul:

- Evet, ya Rabbi! Razı olurum der.

Ben o kula bu dünyanın on misli yer veririm ve cennete davet ederim.

Peygamberimiz:

- Ey Rabbim! Cennet ehlinin en üstünü hangi mertebede olur? diye sordu.

Hak Teâla hazretleri:

- Ben onlara gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve gönüllerden geçmeyen şeyler veririm, buyurdu:

Peygamberimiz:

- Cennette köşkler vardır. Her köşke kızıl yakuttan avlular vardır. Her avlunun içinde yeşil zebercedden bir ev vardır. Her evin içinde yetmiş taht vardır. Her tahtın üzerinde, her biri bir renkte, yetmiş döşek vardır. Her döşeğin üzerinde bir Huri oturur ki, şahin gözlü bir Huridir. Her evde yetmiş sofra vardır. Her sofrada yetmiş türlü yiyecek vardır. Hak Teâla her kişiye öyle kuvvet verir ki, bir günde onların hepsine erişir, buyurdu

Ashap:

- Ey Allah'ın Resulü! Onlar, yerler, içerler, hiç dışarı çıkarlar mı? diye sordular.

Rasulullah:

- Cennette dışarı çıkma ihtiyacı duyulunca terlerler ve terleri de misk kokusu gibidir, buyurdu.

Bagavî tefsirinde der ki:

- Cennet ehli yemek yedikleri zaman, Hak Teâla'ya hamd ederler. Nitekim Cenab-ı Hak şöyle buyurur:

"Dualarının sonu da (Elhamdü lillâhi Rabbil âlemin = Hamd olsun âlemlerin Rabbi olan Allah'a) sözüdür." (Yunus Sûresi 10. Âyet)

Bazılarına göre, Cennet ehli altı yerde Allah'a hamd ederler. İlki müminlerin kâfirlerden seçilip ayrıldığı zamanda olanıdır.

"Bizi o zâlimler güruhundan selâmete erdiren Allah'a hamd olsun." (Müminûn Sûresi 28. Âyet)

İkinci sırattı geçtikleri zamandır:

"Şöyle derler: Bizden tasayı gideren Allah'a hamd olsun. Hakikat, Rabbimiz çok yarlığayıcıdır. Çok inâm edicidir." (Fâtır Sûresi 34. Âyet)

Üçüncü Hamdi, cennete girilecek vakit ma-i hayat (hayat huyun)'dan yıkandıkları zaman ederler:

"Hamd olsun Allah'a ki, derler, bizi hidayetiyle buna kavuşturdu. Eğer Allah bize hidayet etmeseydi kendiliğimizden bunun yolunu bulmuş olamazdık..." (A'raf Sûresi 43. Âyet)

Dördüncü Hamdi, cennete girdiklerinde meleklerin kendilerini karşıladıkları zaman yaparlar:

"Dediler ki: Bize (cennet) vaadinde sadık olan, bizi, cennetten neresini istersen konmak üzere bu yere mirasçı yapan Allah'a hamd olsun." (Zümer Sûresi 74. Âyet)

Beşinci hamd, makamlarına varıp oturdukları zaman yaparlar.

"Ki fazl ve inayetinden bizi (ebedî) durulacak bir yurda kondurdu. O." (Fâtır Sûresi 35. Âyet)

Altıncı Hamdi, yemekten kalkınca yaparlar:

"Âlemlerin Rabbi Alla'a hamd olsun." (Fâtiha Sûresi 1. Âyet)

Peygamberimiz buyurdu:

- Cennette bir saray vardır ki, ona Ferah Yurdu derler. O, bir Müslüman kardeşinin gönlüne, güzel sözlerle ferahlık veren kimseler içindir. Allah Teâla buyurdu:

"Nezdimide daha fazlası da var." (Kâf Sûresi 35. Âyet)

Ebû Talib-i Mekki şöyle der:

- Hak Teâla'dan üç türlü hediye gelir:

1. Gözlerin görmediği güzel armağanlar Cennet ehline verilir.

2. Allah Teâla'dan selâm gelir.

3. Hak Teâla:

- ***"Ben sizden razı oldum"*** der. Bu söz hediye ve selâmdan üstündür.

Hak Teâla buyurur:

"Allah'ın bir rıdvanı (rızası) ise hepsinden büyüktür..." (Tevbe Sûresi 62. Âyet)

Allah Teâla yine şöyle buyurur:

"Haberiniz olsun ki Allah'ın veli (kul)ları için hiçbir korku yoktur. Onlar mahzûn da olacak değillerdir." (Yunus Sûresi 62. Âyet)

Bazıları:

- Veliler, Allah'a iman edip Allah'ı zikirle meşgul olanlardır, derler.

Bazıları da:

- Veliler, Allah için birbirini sevenlerdir, demişlerdir.

Malik Eş'ari der ki:

- Bir gün Peygamberin yanında oturmakta idim. Rasulullah şöyle buyurdu: Hak Teâla'nın öyle kulları vardır ki, peygamberler onlara imrenirler.

Ashap:

- Ey Allah'ın Resulü! Onlar kimlerdir? diye sordular.

Peygamberimiz buyurdu:

- Türlü türlü şehirlerden gelmiş; hiç dünya için bir menfaatleri olmadığı halde, sırf Allah rızası için sevişenlerdir. Allah yarın kıyamet gününde onların yüzlerini nurlu kılar ve onlara inciden minberler verir. Diğer halk korku içinde iken onlar o minberler üzerinde otururlar. Hiç korku ve kaygıları olmaz. Dünyada, Allah'ın kitabı ile veliler olduklarına dair müjde verilir. Defterlerinde de: *"Bunlar cennetliktir"* diye yazılıdır.

Kûtû'l-Kulûb'da şöyle nakledilmiştir:

- Rasulüllah buyurdu: Allah için sevişenler, yarın cennette kızıl yakuttan bir direğin üzerindeki bir sarayda olurlar. O direğin üzerinde yetmiş bin köşk vardır. Cennet ehlinin üzerinde şerefeler gibi dururlar. O saraylarda olanların nuru ile cennet ehli aydınlanır. Yeşil atlastan ve ipekli kumaşlardan elbiseler giyerler. Her birisinin alnında.

- Bunlar Allah için sevişenlerdir, diye yazılmıştır.

Enes, Peygamberimizden şu hadisi nakleder:

- Cennette bir çarşı vardır. Cennet ehli o çarşıda toplanırlar. Arş'dan güzel bir yel eser, onların yüzüne dokunur. Onların güzelliklerini artırır. Onlar evlerine gelirler. Aileleri bunları görüp:

- Vallahi güzelliğiniz eskisinden daha da artmış derler.

Bunlar da:

- Vallahi sizin de güzelliğiniz ve hoşluğunuz artmış, derler.

Hadisçiler o çarşıya:

- Bilgi çarşısı Allah bilgisi ile aydınlanma çarşısıdır, derler.

Cennette güneş, ay, gece ve gündüz yoktur. Cennette Arş'ın nuru vardır.

Müfessirler:

- Cennet ehli gündüzü, perdelerin kalkması ve Arş'ın nurunun görünmesi ile bilirler. Hak Teâla'nın tecellisi ile artık nura ihtiyaç kalmaz. Geceyi de perdelerin inmesi ile bilirler, demişlerdir.

Hz. Ali der ki:

- Cennette bir çarşı vardır ama alış-veriş yoktur. Yalnız güzellikler sergilenir. Yüzler ve biçimler ardır. Bir kimse çok güzel bir yüz ve şekil görüp ona bürünmeyi dilese hemen olur.

Mesâbih şerhinde şöyle denilmiştir:

- O şekle girmekten maksat şudur: Bir kimse orada güzel bir yüz ve endam görse ve öyle olmayı dilerse, Hak Teâla'nın kudret eliyle o kimseyi o şekle sokarlar. Süsü ve güzelliği artar. Bu, bir kılıktan başka bir kılığa girmesi, aslının değişmesi demek değildir. Zira bu tenâsuhdur. Varlığın değişikliğe uğramasıdır. Din ve akıl tenasülhe cevâz vermez. Cennet ehlinin her gün güzelliği ve hoşluğu artar. Amma dünya kadınlarının ikişer güzelliği vardır. Biri asıl kendi güzelliği, diğeri de Allah'ın Cennette verdiği güzelliktir. Huriler dünya kadınların güzelliği yanında, ayın yanında yıldızlar gibi kalırlar.

Peygamberimiz şöyle buyurdu:

- Cennette bir mümin, çocuk dilediği zaman, hemen eşi bir saat içinde gebe kalır ve erkek, dişi nasıl çocuk isterse anında öyle doğurur.

İshâk bin İbrahim şöyle der:

- Müminler, bir saatte, çocuk dileseler hemen olur, ama istemezler.

Peygamberimiz:

- Cennet içindeki bir kamçı kadar yer dünyadan ve dünyada olanlardan üstündür, buyurmuştur.

Terhib ve Tergibde, Ebu Hureyre'nin şu hadisi rivayet ettiği nakledilmiştir.

- Bir kimse cennete girer ve görür ki, dünyada kölesi olan kimseler, kendinden yukarı mertebededir. O kimse:

- Ey Rabbim! Bu kimse dünyada benim kölem idi. Cennette benden yukarı mertebesi vardır, der.

Hak Teâla:

- Ben sana ameline göre mertebe verdim. Onun ameli senin ameline benzemez. Zira o senden üstün amel işledi ve senden daha fazla yükseldi, buyurur.

Şehitler

Peygamberimiz buyurdu:

- Cennette yüz derece vardır. Hak Teâla onları gazilere vaat etmiştir. Bir dereceden bir dereceye yüz yıllık yoldur. Eğer Hak Teâla'dan dilerseniz Firdevs cennetini dileyin. Zira o cennetin ortasındadır ve en yücesidir. Üstü Allah'ın Arşıdır. Cennetin ırmakları ondan çıkar.

Allah Teâla buyurdu:

"Şüphesiz ki Allah, hak yolunda (muharebe ederek düşmanları) öldürmekte, öldürülmekte olan müminlerin canlarını ve mallarını – kendilerine Cennet (vermek) mukabilinde – satın almıştır." (Tevbe Sûresi 111. Âyet)

Müşterinin en iyisi Allah Teâla'dır. Delâlet edicinin iyisi Allah Teâla'ya götürendir. O da Muhammed Mustafa'dır.

Kıyamet gününde bir kavim kılıçları ellerinde kabirlerinden kalkarlar. Arş'ın sağına varırlar. Yaralılarından kan akar. Misk gibi kokusu olur. Ondan sonra cennete giderler.

Melekler:

- Hani hesap, hani mizan? derler. Şehitler bu sözü işitince kılıçlarını yere vurup:

- Biz halka zulüm eden zalim hükümdar değil idik, malının hesabını verecek zengin de değildir. Bizim dünyada işte bu kılıçtan başka bir şe-

yimiz yoktu. Her zaman gaza yolunda Allah için cenk ederdik. Kâfirleri öldürürdük. Kâfirler de bizi şehit ettiler, derler.

Allah tarafından bir nida gelir:

- Kullarım doğru söylüyorlar, ey Rıdvân! Bırak onları Cennete girsinler! buyrulur.

Onlar da hesapsız Cennete girerler. Ondan sonra nurdan kürsiler üzerine otururlar. Her birinin yetmiş köşkü olur. Her köşkün içinde yetmiş çadır vardır. Her çadırın içinde yetmiş taht bulunur. Her tahtın üzerinde bir Huri oturur. İri gözlü Huridir o. Her Huri'nin yetmiş cariyesi vardır. O şehitler sonsuzluk boyunda onlarla kaynaşır dururlar.

Rasulullah buyurdu:

- Hak Teâla'nın huzurunda şehitler, veba hastalığından ölenlerle çekişirler ve:

- Biz gaza yolunda öldük, bu kardeşlerimiz döşeklerinde öldüler, derler.

Hak Teâla:

- Bunların yaralarına bakın! Eğer kokusu şehitlerinkine benzerse onlar da şehittirler, buyurur.

Onların yaralarına bakarlar, şehitlerin yarası gibi, kokusu vardır. Onları da şehitlerden sayarlar.

Cennet Ehlinin Nimetleri

Allah Teâla buyurdu ki:

"(Habibim) iman eden, bir de güzel güzel amel (ve hareket) lerde bulunan kimselere muştula ki, altından ırmaklar akan cennetler hep onların kendilerine ne zaman onlardan bir meyve, bir rızık olarak yedirilse, her defasında; ha, bu evvelce de (dünyada) rızıklandığımız (yediğimiz) şeydi diyecekler ve o rızık (renkte, şekilde) birbirinin benzeri (fakat tada, keyfiyette) başka başka ve çok yüksek (ve müstesna kıymetlerde) olmak üzere kendilerine sunulacak. Orada çok temiz zevceler de onların Hem orada onlar dâim de kalıcıdırlar. (Bakara Sûresi 25. Âyet)

Yani, Hak Teâla'nın cennet dediği, bütün sevap evinin ismidir. Çok cennetleri içine alır, zira derecelerine göredir ve kazandıkları haklara göre verilir. Yemişleri birbirine benzer sözünün manası şudur: Bir yemek veya bir yemiş yedikleri zaman:

- Bu yiyecekler, bundan önce de bize verilmişti, derler. Zira onun rengi evvelkine benzer fakat tadı ve lezzeti benzemez.

Bazıları:

- Bize bundan önce verildi demek, dünyada bunun benzeri verildi demektir. Zira cennet nimetlerinin bazısı, tat bakımından değilse, şekil bakımından dünya nimetlerine benzer.

Keşşaf sahibi şöyle der:

- Dünya taamı ve şarabı cennettekiler yanında isimle müsemmâ (anlatılmak istenen şey) gibidir. Yani şeker demekle onu yemek arasındaki fark ne kadarsa kıyasla demektir.

Resul şöyle buyurmuştur:

- Muhammed'in nefsi kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, bir kimse cennet nimetlerinden yese ve ağaçlarından bir yemiş koparsa, derhal o yemişinin yerine bir daha biter, asla yemişler ağaçlardan eksilmez ve her zaman bulunur.

Allah Teâla buyurdu:

"Orada çok temiz zevceler de onların." (Bakara Sûresi 25. Âyet)

Yani cennette ahlakta ve yaratılışta temiz hatunlar vardır.

Ahlak'ta temiz olmaları sebebiyle de, kimsenin erkeğine hased ve tama etmezler. "*Falan benim erkeğim olaydı*" demezler.

Hz. Hasan şöyle der:

- Tertemiz oldukları, dünya kadınlarının dünyada iken bazı durumları vardı. Hak Teâla onlara o durumu giderdi. Kız oğlan kız kıldı. Böylece temizledi, demektir.

Tefsir-i Kebir'de şöyle denir:

- Lezzetlerin toplamı üçtür:

Meskendir, dünya yiyecekleridir, nikâhtır.

Nitekim Hak Teâla hazretleri, meskenleri şöyle vasfeder:

- "Altından ırmaklar akan cennetler..."

Yiyecekleri şu ayeti ile beyan etmiştir:

- "Kendilerine ne zaman onlardan bir meyve, rızık olarak yedirilirse..."

Nikâhı da şu âyet ile açıklanmıştır.

- "Orada çok temiz zevceler de onların..."

Bu üç şey verilince, bu nimetler yok olur, diye onlara korku gelir ve bu korku ile muztarip olurlar. Hak Teâla onların bu korkusunu gidermek için:

- ***"Hem orada, onlar daimi ve kalıcıdırlar..."*** buyurur:

Böyle âyet, tam istifade ve sevince delâlet eder ki, cennette ebedî kalacaklardır. Ölüm ve oradan çıkmak yoktur. Orada ebedidirler.

Mu'tezile:

- (Halidûn) daki Huld, kalmanın gereğini ve sonu olmayan daimi bekâyı ifade eder, der.

Bizim Ashabımız (Ehl-i Sünnet) de:

- Huld, devamlı kalmayı ifade eder demiştir: Nitekim Hak Teâla buyurur:

- ***"Hem orada onlar daim de kalıcıdırlar."***

Eğer Huld'un manasında ebedî olmak olsa idi, Allah ebedî olmayı tekrar etmezdi. Akıl devamını gösterir. Zira devamlı olmayacak olsalardı Cennetten ayrılmaları gerekirdi. Böyle olunca da Cennettekiler her zaman korku ve üzüntü içinde olurlardı.

Halbuki Hak Teâla şöyle buyuruyor:

"Onlara korku yoktur; Onlar mahzun da olacak değillerdir." (Ahkâf Sûresi 13. Âyet)

Saiyd bin Cübeyr şöyle der:

- Cennet ehli, altın, gümüş ve inci ile yakuttan üç bilezik takarlar. Atlastan ve ipek işlemeli kumaştan yeşil elbiseler giyerler.

Cennet ehli yerler, içerler. Daima rahat içindedirler. Altın, cevher ve inciden kadehlerle şarap içerler. Gümüş tenli ve ipek elbiseli oğlanlar etraflarında dönerler ve şarap dağıtırlar. Son derece şeref bulup sohbet ederler.

Hak Teâla buyurdu:

"İman edip de zürriyetleri de iman ile kendilerine tabi olanlar (yok mu?) biz onların nesillerini de kendilerine kattık..." (Tûr Sûresi 21. Âyet)

Yani, iman edenlerle imanda kendilerine tabi olan çocukları da cennettedirler. Gerek o çocuklar büyük ölsün, gerekse ufak ölsünler babaları ile cennette beraber olurlar.

Buradaki sır şudur: Bâliğ olmuş çocuklar, kendi imanları ile Cennete girerler. Fakat küçük çocuklar babalarına tabidir. Babaları hürmetine

cennete girerler. Eğer sevapları yoksa babalarının sevabından kesip onlara vermezler. Belki Hak Teâla kendi kereminden ve fazlından onlara verip Cennete koyar.

Hz. Ali şöyle der:

- Müminlerin çocukları babaları ile cennettedir. Kâfirlerin çocukları da kâfirlerle Cehennemdedir.

Şimdi bu sözde biraz kapalılık vardır. Zira Peygamberimiz:

- Kâfirlerin çocukları cennet halkının hizmetkârlarıdır, buyurmuştur.

Öyle olunca doğru yön nedir?

Bu iki söz arasında cevap şudur:

- Kâfir çocukları bâliğ olmadan ölürlerse, kâfir değillerdir. Eğer bâliğ (ergin) olduktan sonra ölürlerse kâfirdirler. Zira küfrü ve imanı bilirler. Babaları ile beraber cehenneme girerler. Eğer bâliğ olmadan ölürlerse, küfrü ve imanı bilmezler. Öyle ise kâfir değillerdir ve cennette müminlerin hizmetkârıdır. İki sözün arasını bu şekilde bulmak uygundur.

Allah Teâla buyurdu:

"Rabbinin huzurunda durmaktan korkan kimseler için iki cennet vardır." (Rahman Sûresi 46. Âyet)

Mukâtil der ki:

- İki Cennet demekten kasıt, biri Adn cenneti, biri de Naiym cennetidir.

Muhammed bin Ali Et-Tirmizî:

- İki cennet demek, biri Haktan korktuğu cennettir, biri de şehvetini terk ettiği cennettir, der.

Allah Teâlabuyurdu:

"(Bu cennetler) çeşit çeşit ağaçlarla doludur." (Rahman Sûresi 48. Âyet)

Cennette ağaçlar vardır. Dalları uzun ve doğrudur. Devamlı yemişleri bulunur. O ağaçların gölgesi cennetin saraylarını kaplamıştır.

"Bu iki (Cennet) de akar iki kaynak vardır." (Rahman Sûresi 50. Âyet)

İbni Abbas:

- İki çeşme vardır buyrulması şudur: Biri keramettir, biri de cennet halkını ziyarettir, der.

Hasan da:

- İki kaynak su demektir ki, biri tesnîm, diğeri de selsebildir, der.

İbni Atiyye:

- İki kaynaktan maksat: Biri tatlı ve saf su, diğeri de şaraptır demiştir.

"Bembeyaz. İçenlere bir lezzet" (Saffat Sûresi 46. Âyet)

Yani cennetin yemişleri iki türlüdür: Biri yaş, biri kuru demektir.

Allah Teâla buyurdu:

"Bunlara onlardan evvel ne bir insan, ne bir cin dokunmamıştır." (Rahman Sûresi 74. Âyet)

Yani Hurilerle ne insan, ne cin kimse birleşip yatmadı, demektir.

Mukatil:

- Onlar, cennetin Hurileridir, der.

Bazıları da:

- Onlar dünya kadınlarıdır. Dünyadan gideli onlarla kimse yatmadı demektir, demişlerdir.

Allah Teâla buyurdu:

"Sanki onlar (birer) yakuttur, mercandır." (Rahman Sûresi 58. Âyet)

Katâde:

- Ak mercan içinde kızıl yakut nasıl safa verirse, onların da letâfet ve safası mercana benzer, demiştir.

Allah Teâla buyurdu:

"(O) iki (Cennet) den başka iki Cennet daha vardır." (Rahman Sûresi 62. Âyet)

Ebû Musa El-Eşâri:

- O iki Cennetin biri altındandır ve eskiler içindir. Diğeri de gümüştendir, o da onlara uyanlar içindir, demiştir.

Allah Teâla buyurdu:

"İçlerinde her nevi meyveler, hurma ve nar vardır." (Rahman Sûresi 68. Âyet)

İbni Abbas şöyle der:

- Cennet ağacının dalları yeşil zümrüdden, yaprakları kızıl altından ve yemişleri sütten ak ve baldan tatlıdır.

Allah Teâla buyurdu:

"Çadırlar içinde ehl-i perde huriler vardır." (Rahman Sûresi 72. Âyet)

Yani çadırların içinde gizlidir, ipek ile bezenmiştir. Peygamberimiz buyurdu:

- Eğer Cennet kadınlarından birini yere indirselerdi, yerle gök arası nurla dolaydı.

Allah Teâla buyurdu:

"Orada herhangi bir yere baktığın zaman (büyük) bir nimet, bol bir (ihtişam ve) saltanat görürsün." (İnsan Sûresi 20. Âyet)

Yani Cennet halkının vasfı anlatılmaz. En aşağısı bin yıllık yola bakar, yükseğini ve alçağını görür, demektir.

Hak Teâla buyurdu:

"Orada daima akan bir (nice) pınar, orada yüksek tahtlar... vardır." (Gâşiye Sûresi 12. 13. Âyet)

İbni Abbas der ki:

- Cennette tahtlar vardır. Altın, zeberced, inci ve yakutla bezeniştir. Gayet yücedir. Cennet halkı ona binmek istedikleri zaman alçalır, bindikleri zaman da yükselir. Develer gibidir, binerken alçalır, yürüttüklerinde yükselir."

"(Önlerine) konmuş kaplar... vardır." (Gaşiye Sûresi 14. Âyet)

Yani, Cennet halkının yanında ibrikler vardır. Şişe gibidir, kulbu yoktur.

"Sıra sıra dizilmiş yastıklar... vardır." (Gaşiye Sûresi 15. Âyet)

Yani, dizilmiş yastıklar vardır. Onların üzerine otururlar, onlara yaslanırlar.

"Yayılıp serilmiş saçaklı halılar vardır." (Gaşiye Sûresi 16. Âyet)

Yumuşak döşekler vardır, döşenmişlerdir.

Şimdi ey âlimler ve âlimleri seven ve onlara yoldaş olan azizler! Bilmek gerektir ki, Bu mertebeleri Hak Teâla vasfedip şöyle buyurur:

"İşte misaller! Biz onları insanlar için irâd buyuruyoruz. Âlim olanlardan başkası onları anlamaz." (Ankebût Sûresi 43. Âyet)

Yani misalleri Allah'ın âlim kullarından başkası bilmez. Kur'andan anlaşılan şudur ki, cennet âlimler içindir. Nitekim Hak Teâla buyurur:

"Allah'tan, kulları içinde, ancak âlimler korkar. O, çok yarlığayıcıdır, çok in'âm edicidir." (Fâtır Sûresi 28. Âyet)

Fahr-i Râzi, Tefsir-i Kebirinde der ki:

- Akıl ve nakille sabit olan şudur ki, Allah'ta ancak âlimler korkar. Ayetin zahir manası şunu gösterir ki, Cennete âlimlerden başka kimse girmez. Zira ayetteki (İnnema=Ancak) haşr içindir. Âlimlerden başka Allah'tan kimsenin korkmadığını gösterir. Allah, ***"Cennet Allah'tan korkanlar içindir"*** diye buyurmuştur, şöyle ki:

"İşte bu (saadet), Rabbi (nin ıkâbın) dan korkan(lar)a mahsustur." (Beyyine Sûresi 8. Âyet)

Yani cennet ve Allah rızası Allah'tan korkanlara mahsustur. Şimdi bu sözden çok korkmak gerektir. Fakat nedelim ki, cahillerin aklı ve ilmi yoktur ki, gönüllerine korku düşsün. Bunun için korkmamaktan çok korkmak gerektir. Allah doğru yolu gösterenlerin dostudur.

Ârifler, korku beş kısımdır, demişlerdir:

1. Rehberdir. Rehber, tasdikten doğar. Yani nefis, Allah'ın haber verdiği cezasından ve kahrından korkar.

2. Haşyettir. Haşyet, ilimden ileri gelir. Ona aklın korkusu derler. Şek ve şüphelerden korkar.

3. Veceldir. Vecel, bilgide ileri gelir. Ona kalp ve yürek korkusu derler. Kötü amelden korkmaktır.

4. Hazer'dir. Hazer, katî inanıştan doğar. Ruh korkusu derler. Başkalarını düşünmekten korkar.

5. Heybettir. Heybet, görmekten ileri gelir. Ona sır korkusu derler. Allah'ın birliği ve Samadiyet azametinden korkar.

Ey Allah'ım! Bizi Âlimler zümresi içinde haşreyle!

Cennet Halkının Mertebeleri

Eğer Allah Teâla'nın cennet halkına buyurduklarını bildinse, şimdiden sonra dinle ki, cennettekilerin mertebelerini beyan edeceğim inşallah.

Allah Teâla buyurdu:

"Sağcılar (a gelince): O sağcılar ne (mutlu) durlar! Solcular (a gelince): O solcular ne (bedbaht) dırlar! Hayır yarışlarında tâ öne geçip kazananlar (a gelince): onlar (orada da) öncüdürler. İşte onlar (Allah'a) en çok yaklaştırılmış olanlardır. Naiym Cennetlerinde (dirler). Birçoğu evvelki (ümmet)lerden, biraz(ı) da sonrakilerdendir. (Onlar) cevherlerle örülmüş tahtlar üzerindedirler, üstlerinde karşı karşıya yaslanarak, Ebedî (taze)liğe mazhar edilmiş evlâdlar (hizmet için) etraflarında dolanırlar. Main (kaynağın) dan (dolu) büyük kaplarla, ibriklerle ve kadehlerle, beğeneceklerinden (türlü) meyve(ler) isteyeceklerden kuş et(ler)i ile (etraflarında dolanırlar). Orada şahin gözlü Huriler de (vardır), saklı inci timsalleri gibi." (Vakı'a Sûresi 8. 23. Âyet)

Sağcılar, Âdem'in zürriyetinden, sulbünden çıkan ve onun sağında biraz duranlardır.

Dahhâk der ki:

- Sağcılar, Âdemin zürriyetinden, sulbünden çıkan ve onun sağında biraz duranlardır.

Dahhak der ki:

- Sağcılar, defterleri sağından verilenlerdir.

Hasan de:

- Sağcılar, ömürlerini Allah'a itaat yolunda harcayan ve iyiliğe uyanlardır, der.

Solcular kâfirlerdir.

Hasan:

- Solcular, ömürlerini kötü yolda harcayanlardır, demiştir.

Hak Teâla'nın Hayır yarışında öne geçip yarışanlardan bahsetmiştir.

Onlar, hayırları çok yapanlar ve fazla işleyenlerdir. Dünyada yakın kullardan oldukları gibi cennette de Allah'a yakındır.

Birçoğu evvelkilerden bu bir taifedir ki Âdem'den bizim peygamberimize kadar gelmiştir.

Ebedî tazeliğe mazhar evladlar ölmezler ve meclislerde kadehlerle şarap dağıtırlar. O kadehler şişe gibidir. İbrikler emzikli bardaklar gibidir.

İçilen şaraplar insanın aklını gidermez ve başı ağrıtmaz.

Diledikleri zaman cennet halkı kuş eti yiyebilir.

Dilediğinde kuş gelir, eline konar. Tüyleri gider. İstenilen şekilde pişer ve yenir. Ondan sonra da tekrar uçup giderler.

Cennette beyaz inciye benzeyen Huriler de vardır ki, onlar sedef içindeki incilere benzerler.

Allah Teâla buyurdu:

"Eğer sağcılardan ise, artık sağcılardan selâm sana." (Vakıa Sûresi 90. 91. Âyet)

Yani Sağcı olanlardan sana selâm olsun. Ey Muhammed! Hiç onlar için kaygılanma! Onlar azaptan emindirler.

Mukâtil der ki:

- Sağcılardan sana selâm olsun demek, Allah Teâla onların günahlarını affedip iyiliklerini kabul etti demektir.

Kitabın Sonu

Ey ilâhi sırları arayan kimse!

İşte bu büyük kitabı ve güzel hitabı toplayan yazıcıoğlu Ahmed Bican'dır. Bu kitabı topladığı için Hak Teâla ona rahmet etsin. O, bütün bilgileri bunda bir araya getirdi. Şunun üzerine ki, o âriflerin gayesi ve erenlerin nihâyetidir.

Allah'a hamd olsun ki, bu kitap, Muhammed Mustafa'nın yüce devlet ve saadetinde tamam oldu ve ben zayif'i mahrum etmeyip bu kitabı duaya vesile kıldı. Allah Teâla'ya şükürler olsun ki, bu zayıf kula tamamlamayı nasip etti.

Şimdi ey Allah'ım! O'nu âlemlere rahmet kıldın. Onun kemali hakkı için beni şefaatinden mahrum etme, beni onun ayağının tozuna bağışla. Benim anamı babamı ve çocuklarımı ona yakın olanlardan et.

Kitabın yazılma sebebi şudur:

Benim Muhammed adlı bir kardeşim var idi ki, âlim, ârif kâmil fâzıl bir kimse, Tanrı'nın has kulu, erenlerin ileri geleni, cihanın kutbu Hacı Bayram Velinin sırdaşı, velilerin cevheri, Hz. Resul'ün tam ve kâmil varisi idi.

Hak Teâla Hazretleri onu, dünya ve ahrette hoş tutup sonunda, ebeveyni ve çocukları ile birlikte, Adn cennetini nasip etsin.

Ben, miskin ve fakir Ahmed Bican, her zaman ona şöyle derdim:

- Ey biraderim! Dünyanın bekâsı ve rüzgârın vefası yoktur. Öyle olunca, armağan olarak, bir kitap yaz ki, her tarafta okunsun.

O da benim sözümle ***"Meğâribüz-Zemân"*** (Zamanın Gurubları) adlı bir kitap yazdı.

Âlemde ne kadar açık ve gizli tefsir, tahkik ve temsil varsa bunca kitaplardan çıkardı. Yine birçok kemale ermiş ârifler ve âlim raviler ağzından çıkan Tefsirlerde Kudsî ve Nebevî Hadislerden, İhyâ-ı Ulûm ve Meşâyih'e ait kitaplardan değerli bilgileri, Hâsılı on iki ilmin özünü bir yere topladı.

Ondan sonra bana şöyle dedi:

- İşte senin sözünle ben, bütün mevcudattan güzelliklerini, Şerî delilleri ve ilâhi hakikatleri bir yere topladım. Şimdi sen de gel, *"Meğâribû'z-Zemân"* adlı bu kitabı Türk diline çevir ki, bizim ilin insanları da mana bilgilerinden ve ilmin nurlarından fayda görsünler.

Böyle olunca ben miskin de, onun mübarek sözü ile adı ***Envârü'l-Âşıkîn*** *(Âşıkların Nurları)* olan işte bu kitabı memleketlerin en güzel ve harp diyarı Gelibolu'da tamamladım.

Benim bu ***"Envâru'l-Âşıkîn"***imle kardeşimin ***"Muhammediyye"*** divanı, ikisi de, batıdan çıkmıştır. Muhammediyye manzumdur, şiirdir. Bu kitap ise mensurdur, nesirdir. İlmi iki şekilde yazdıkları için böyle oldu.

İlmin birini, tatlı olması için şiirle yazmışlardır. Bir türlüsünü de, anlaşılması kolay olsun diye, nesir şeklinde yazmışlardır. İkisi de güzeldir ve anlayanların yanında değerlidir. Eğer sedef içinde gizli inci istersen Envârü'l-Aşıkîn'i oku. Ahiret sevabını dilersen Muhammediye'yi oku. Biz iki kardeş, Allah'a hamd olsun, bu iki kitabı yazdık ve Yazıcıoğullarına rahmet olsun diye, bu yolda bunca zahmetler çektik.

Kitabın Tarihi:

Sulta oğlu Sultan, Sultan Gazi İkinci Murad Han, Engürü Beyi'nin (*Macar Kralının*) başını kesip (H. 850) yılında Mısır Sultanına göndermişti. Ondan sonra Sultan Mehmed Han (İkinci Mehmed – Fatih Sultan) padişah olunca, bu kitap Gelibolu'da (H. 855) yılında, Muharremin başında tamamen yazıldı. Hak Teâla'dan bütün müminlerle birlikte Gelibolu halkına rahmet etmesini dilerim. Zira ***Gelibolu halkı iki türlüdür; ya gazidir, ya şehid!***

Gaziler de iki bölüktür,

a. Kâfirlerle gaza edenlerdir.

b. Nefisleri ile gaza edenlerdir.

Şehitler de iki türlüdür:

a. Kâfirler elinde şehit olanlardır.

b. Gaffâr elinde şehit olanlardır.

Ey Rabbim! Bunlara Ahirette hesap ve azap ettirme, Onları Muhammed Mustafa'ya bağışla. Bizi, bütün Muhammed ümmeti ile cennete koy. Ey Âlemlerin Rabbi! Bize ilahi cemalini göster. Âmin.

Gerçi dünyada kemale ermiş kişiler, ilmi ile amel eden varisler, birtakım destanlar tertip edip Gülistanlar yazdılar. Ancak;

Onların kimi hikâyeler, kimi de sevgililerin başından geçen maceralar idi.

Amma ben zayıf derviş Ahmed Bicân; âlemdeki bütün bilgileri, Meşâyihin sırlarını ve Âriflerin nurlarını, âlemin evvelinden sonuna kadar, kelime, kelime üç türlü ibare ile beyan ettim:

1. Şeriat (Dini deliller).

2. Hakikat, (İlâhi sırlara erme).

3. Temsil (misaller ve benzetmeler).

Böylece âşıkların ruhları bu kitabla şeref bulurlar.

Şimdi ey ilâhi sırları arayan kimse! Şöyle bilmek gerektir ki, Tevrat'ta, Zebur'da, İncil'de, Kur'an'da ve ne kadar ilahi hitap (söz) varsa; diğer peygamberlerin sahifelerinde ne kadar Allah kelâmı mevcutsa, ilâhı âlemlere, mahşer günü olan Arasat'a, döneceğimiz yer olan ahirete ve ebedî olan cennetlere varıncaya kadar, hepsi bu kitapta toplandı.

Aman bu kitabın kıymetini bil ve bu sözünü tut ki inşallah, kemal derecelerine erişesin.

Kitabın yazılmasını ve hayırla sona ermesini nasip eden Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd olsun. Ey Rabbim! Sonsuz rahmetin Muhammed'in onun muhterem ailesinin ve bütün Ashabının üzerine olsun.

Dilekleri yerine getiren Ulu Tanrı'ya yakarış:

- İlâhi! İlâhi! Sana asi olmuşken nasıl ferah olayım?

Gerisini bilmişken nasıl mutlu olmayayım?

Hata edici kul olduğum için senden nasıl bir şey isteyeyim?

Nasıl bir şey istemeyim ki sen Kerim (cömert) padişahsın?

Kur'an-ı Kerim, Sırat-ı Mustakîm ve Habib-i Ekrem hakkı için yüzümü toprağa koyup senden son ömrümü iman ile sona erdirmeni isterim. Senden bu kitabımı dünyada yüce edip ahrette şefaatçi kılmanı dilerim. Onu cennette gene bana ver. Ta ki dünyam ve ahretim bu kitapla

şerefe ersin. Hem de beni kudsî huzurunda utandırma. Bana gayb âlemini aç, göster, Âmin.

Ey âlemlerin Rabbi! Ey merhametlilerin en merhametlisi! Senin sonsuz rahmetine sığınırım.

SON